

Ipqitchuat Makpigaat

Agaayyutim Uqalhi Iñupiatun

**The New Testament in Iñupiat
Northwest Alaska Eskimo**

The New Testament in Iñupiat
Northwest Alaska Eskimo

First edition, © 1977, International Bible Society

Second Edition, © 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Illustrations on pages 26, 45, 52, 69, 87, 134, 176, 196, 221 and 433 are by Louise Bass © The British & Foreign Bible Society, 1994.

Illustrations on pages 47, 50, 54, 63, 66, 74, 76, 78, 114, 116, 141, 165, 174, 198, 213, 225, 238, 243, 245, 248, 262, 288, 304, 307, 335, 338, 343, 350, 367, 383, 399, 413, 416, 421, 435, 438, 440, 442, 448, 455, 464, 468, 490, 499, 501, 509 and 519 are by Horace Knowles © The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972.

Illustrations on pages 26, 45, 52, 69, 87, 134, 176, 196, 221 and 433 are by Horace Knowles revised by Louise Bass © The British & Foreign Bible Society, 1994.

The illustration on page 181 is used by permission of the © 1978 David C. Cook Publishing Co.

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons License

Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 3.0 Unported

You are free to:

Share — to copy, distribute and transmit the work

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

Noncommercial — You may not use this work for commercial purposes.

No Derivative Works — You may not alter, transform, or build upon this work.

With the understanding that:

- **Waiver** — Any of the above conditions can be **waived** if you get permission from the copyright holder.
- If you copy or distribute this work, you must include the terms of this license agreement.
- **Other Rights** — In no way are any of the following rights affected by the license:
 - Your fair dealing or fair use rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
 - The author's **moral** rights;
 - Rights other persons may have either in the work itself or in how the work is used, such as **publicity** or privacy rights.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Table of Contents

	page
Matthew	Mt 1
Mark	Mr 66
Luke	Lk.....106
John.....	Jn.....172
Acts.....	Ac..... 223
Romans.....	Ro 287
1 Corinthians.....	1Co.....318
2 Corinthians.....	2Co 346
Galatians.....	Gal 363
Ephesians.....	Eph.....374
Philippians.....	Php..... 384
Colossians.....	Col 391
1 Thessalonians.....	1Th..... 398
2 Thessalonians.....	2Th 404
1 Timothy.....	1Ti..... 408
2 Timothy.....	2Ti 416
Titus.....	Tit 422
Philemon.....	Phm 426
Hebrews.....	Heb 428
James.....	Jas..... 452
1 Peter.....	1Pe..... 460
2 Peter.....	2Pe..... 469
1 John.....	1Jn..... 474
2 John.....	2Jn..... 482
3 John.....	3Jn..... 484
Jude.....	Jud 486
Revelation.....	Rev..... 489

Uqal̄hich Aglaani Matthew-ŋum

Sivulliani Jesus Christ-ŋum

- 1** ¹Uvva ukua aglanich sivullianiñ Jesus Christ-ŋum, kinjuvianjupluni David-miñ Abraham-miñlu.
- ²Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.
- ³Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakanak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapaŋa Ram-ŋum.
- ⁴Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.
- ⁵Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m
nuliaġaluŋanik.
- ⁷Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.
- ⁸Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,
- ⁹Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.
- ¹⁰Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,

Manasseh-li aapagigaa Amon-ɲum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ɲum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ɲum aniqataiñļu. (Ukua taimani
Israel-aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaɲanikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ɲum,
Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ɲum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ɲum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ɲum,

Eliakim-li aapagigaa Azor-ɲum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ɲum,

Zadok-li aapagigaa Achim-ɲum,

Achim-li aapagigaa Eliud-ɲum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ɲum,

Eleazar-li aapagigaa Matthan-ɲum,

Matthan-li aapagigaa Jacob-ɲum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ɲum, uɲan Mary-m, taamna Mary
Jesus annivigikkaɲa taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatiñaasiñ kiɲuviaçiich aullağniiplutiɲ Abraham-miñ David-mun-
aglaan akimiaguutailauniqsut, sulii aullağniiplutiɲ David-miñ iñuich
aullautrauħhatnunaaglaan Babylon-mun kiɲuviaçiich akimiaguutailaup-
miñiqsut. Aasiñ iñuich aullautrauħhatniñaaglaan akimiaguutailaupmiut
kiɲuviaçiich aniħhanunaglaan Christ-ɲum.

Aniñiɲa Jesus Christ-ɲum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ɲum aniħha itnaiipluɲu inniqsuq. Aakaɲa Mary
nuliaksrausutiyanikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuğiniq-
suq siɲaiyautilaagmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa
Joseph nalaunɲaruɲuniqsuq. Iłisimagaa katchuutikisrani Mary-mik
nalaunɲaitkisilaɲa, aglaan kanɲusaaguninñiğaa iñuɲnun. Taatnamik
sivunniğniqsuq avitchukługu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiɲa isumaa-
luktitlugu Atangum isağulgan sagviutiniğaa siññaktukun niplihuni,
“Joseph, kiɲuviaçigaatin David-ɲum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniɲ-
niñaqniłutin atakkii siɲaiyaupkağaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iğniqağisiruq.
Atchigiçigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsuğisigai iñuɲni killuqsautiñitñiñ.”
²² Tamatkua iluqatiɲ atuumarut taɲiqsaçługu Atangum uqauttutigikkaɲa
tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna aɲutituqsimaithuaq siɲaiyauniaqhuni iğniqağisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ɲum itiqami
taimma ilaqatiksraktaagigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun.

²⁵Ilaksianjĩnĩgaa igĩniqałhanunaglaan; aasiĩ Joseph-ŋum atchigĩnĩgaa Jesus-mik.

Puqiksaat Aŋutit Aggiqsut Kivaknamiĩ

2 ¹Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgułhani, aŋutit puqiksaat tikiĩnĩqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutiŋ, ²“Sumiimma aniva umialgat Jew-ŋuruat? Tautukkikput uvlugiaŋa kivaknamiĩ, taatnaqhuta aggiqsugut sitqugvigityaqtuaqlugu.” ³Umialgum Herod tusaakamiuŋ taamna isumaalutchaŋniqsuq iluqatiŋlu Jerusalem-miut. ⁴Tavra katipkaqlugich iluqaisa qaukłiŋich agaayuliqsit aglaliqirit, iliŋich apiqsruŋnigai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniĩniamagaan. ⁵Iliŋisa kiuniŋaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglaŋatigun ittuq,

⁶‘Iĩuich iĩuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m, kamanaiĩnĩqsraunuruasii akunŋatni iĩuiĩ Judah-m, ilipsitiĩn sivulliuqti aggiŋisuruq aŋalatchityaqtuaŋuni iĩugikkamnik Israel-ŋum.’”

Micah 5:2

⁷Herod atanŋum nalunautchipluni puqiksaat aŋutit tikisinnigai, ilitchuŋiviginiallapiaqlugich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

⁸Ilitchuŋianikamiuŋ Bethlehem-muquniŋai nipliŋhuni, “Aullaŋusi pakallapiaqsuŋ ililgauraq, aasiĩ paqitkupsiuŋ ilitchuŋipkaŋumagipsit-ŋa. Uvaŋaptuuq utlakkumagiga sitqugvigityaqtuaqlugu.” ⁹Taavrumiŋa umialgum uqautianikmatinŋ aullaŋniqsut. Tautuŋniŋaat uvlugiaq qiniikaqtiŋ kivaknamiĩ. Sivulliuksauniqsut uvlugiam nutqaŋniałhanunaglaan inimun ililgauram nayukkaŋanun. ¹⁰Tautukamitruŋ uvlugiaq quviatchallapiagniqsut. ¹¹Isiqhutiŋ tupiŋmun tautuŋniŋaat ililgauraq aakaŋalu Mary. Sitqugviginiŋaat sivugaanun ililgauraq. Aŋmaŋniŋaich akisuruagikkatiŋ qaitchipluguasiiĩn maniŋniik kaviqsaaŋik tipraŋiksautinigu, frankincense-nik suli myrrh-nigu. ¹²Aasiĩ kilikkauniqsut siĩnaktukun utiquŋitlugich Herod-mun. Tavra aiĩniqsut atlakun apqutikun.

Pigruŋniŋat Egypt-mun

¹³Taapkua aullaanikmata isaŋulga atanŋum sagviŋniqsuq Joseph-mun siĩnaktukun nipliŋhuni, “Makillutin. Pigruutiŋuŋ ililgauraq aakaŋalu Egypt-mun, aasiĩ taamaniitichumausi uvamnun uqautiniałapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakaŋniŋaŋa ililgauraq tuqqutchuglugu.” ¹⁴Joseph makitluni aullautiniŋa ililgauraq aakaŋalu unnuami Egypt-mun.

¹⁵Immigĩniqsuq Atanŋum uqaututigikkaŋa tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miĩ tuqlugiga Igĩŋa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniałhanunaglaan Herod-ŋum.

Nukatpiaǵruurat Tuqǵaqtaurut

¹⁶Herod ilitchuǵikami saglutaqtılaaǵmiñik puqiksaanun ańutinin qinnallapiaǵniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqutquplugich nukatpiaǵruurapayaat Bethlehem-miittuat sulı iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malǵuńnik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuǵiplugu puqiksaat ańutit uqautigikkańat uvlugiam sagviǵhagun. ¹⁷Uqautturaauaq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq,

¹⁸“Nipi tusaǵnaǵniqsuq Ramah-mi qiaruaq kińuvǵupluni.

Rachel-ńum qianigai qitunǵaurani arayunaiqhuniunniñ atakkii qitunǵańich iluqatiń tuquplutıń.”

Jeremiah 31:15

¹⁹Herod tuquanikman isaǵulga Atanǵum sagviǵñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰“Makillutin aullautiun ililgauraq aakańalu nunańanun Israel-ńum. Taipkua tuqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.” ²¹Makitluni aullautiniǵaa ililgauraq aakańalu nunańanun Israel-ńum. ²²Aglaan tusaakamiun Archelaus atanuniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuuǵatchańniqsuq aullaǵiksraǵmiñik. Kilikkaukama siññaktukun aullaǵniqsut nunańanun Galilee-m. ²³Aasiñ ińuuniagaqsiplutiń nunaaqqimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqaǵisiruq Nazareth-miumik.”

Quliaqtualha John Paptaaqtitchirim

3 ¹Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuaǵniqsuq ińuiłaami Judea-mi, ²uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim ańaa-yuqautaa qallıruq.” ³Taamna John ilańuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkańa nipliqhuni,

“Ińuk tuqıraqtuq ińuiłaamiñ,

Itqanaiyautisiun apqutiksrańa Atanǵum, nalǵuǵlugu tumiksrańa.”

Isaiah 40:3

⁴John atnuǵaaqǵniqsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisińmik tap-siqaqhuni, niqıaqhuni pigligianik sulı igutchaich siǵñaqtaalliańitñik nanipayaaq paqitchumiun. ⁵Ińuich utlańniǵaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuńan Jordan-ńum ittuat. ⁶Ińuich quliaginigaich killuqsautitiń aasiñ John-ńum paptaaǵniǵai kuńan-ni Jordan-ńum. ⁷Aglaan tautukamigich ińugiaktuat Pharisee-ńuruat Sadducee-ńuruatlu utlautıruat paptaaǵvianun uqautiniǵai, “Tuqunaliktun nimigiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu agǵiǵñaqtuamiñ qinnautaa-

niñ? ⁸Qiniqtittitchi inuuniaħapsigun isummitqillapiaqtilaapsitñik. ⁹Suli isumaniqaasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqagtugut.’ Nipliutiniagipsi uumiņa, uyağarñiñ makunakņa Agaayyun iniqsiħhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰Ipigautaqaqtuaq kipriħhiñaağtuqtuq napaaqtunik kañijisigun. Napaaqtupayaaq asirritħaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ igitauluni ikniğmun.

¹¹“Iłumun paptaağipsi imiğmik isummitqiliğmun, aglaan aqupkun agğiğisiruq kamanatluktuaq uvañniñ. Nakuunjtichuņa saagaħiksramnik aluğutiknik. Paptaağisigaasi Ipqitchuamik Irrutchimik suli ikniğmik. ¹²Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiağukługich mukkaaksrat sanikħuñniñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigłuağmiñun, aglaan ikipkağisigai sanikłuich ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³Aquagun Jesus tikiñniqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴Aglaan John-ñum paptaağunjtikalugaqsiñiğaa uqautiplugu, “Iłvich paptaaqtaksrağigaluağikma. Suvaata utlautivich uvañnun paptaaquplutin?” ¹⁵Aglaan Jesus kiuniğaa, “Nakuuruq. Taamna taatnağuptigu tañiğniğikpuk iluqaan Agaayyutim injaņa.” John taatna piyumaliğniqsuq. ¹⁶Jesus paptaakkaunjanikami mayuğniqsuq imiğmiñ. Aasiñ qilak aņmaqħuni tautuñiğaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tiñmiağruuratun mitłuni ilaanun. ¹⁷Aasiñ nipi qilañmiñ nipliğniqsuq, “Taamnatavra piqpagikkağa Iğniğa. Quyalisimağaaña.”

Jesus-ñum Anjiqusaaqsiulħa

4 ¹Taatnaanikman Ipqitchuam Irrutchim sivulligiñiğaa Jesus inuiłaa-mun uktuaqsiutyaqtitlugu tuunğagmun. ²Aasiñ uisauraaħuni malğukipiani uvluni unnuaniłu niğisuliğniqsuq. ³Uktuaqtitchirim utlakamiuñ uqautiniğaa, “Iğniğipiaqpatin Agaayyutim makua uyağaiç qaqqağtuqtikich.” ⁴Aglaan Jesus kiuniğaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqałħani, ‘Inuk inuuniañjtichuq niqilħiñakun aglaan uqałpayaatigun aniruatiğun qanğaniñ Agaayyutim.’” ⁵Tavrani tuunğaum aullautiniğaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillakługu qutchiñniqsrañanun nuvukkañan agaayyuvikpaum, ⁶uqautiplugu, “Iğniğipiaqpatin Agaayyutim nutigiagiñ. Aglausimaruq,

‘Tiligisigai isağuligikkani munağitqulutin.

Argagikkağmiknik akigağisigaatin.

Atniñjtichumaittin isigaktin uyağarñnun.’”

Psalm 91:11, 12

⁷Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uktuağumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’” ⁸Tuunğaum aullautitqilgiñniğaa Jesus qutchiłla-

piaqtuamun iggimun, aasiñ qiniqtitlugu atanguvipayaaniñik nunam kamanautinjitñiglu. ⁹Uqautiniġaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquġvigigupña sivumnun.” ¹⁰Jesus-ġum kiuniġaa, “Tuunġaaq, piigiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisan agaay-yuvigiyumagiñ savautilugulu.’” ¹¹Tavra tuunġaum uniñniġaa, aasiñ isaġulgich tikiñniġaat savautityaqġugu Jesus.

Jesus-ġum Aullaġniġaa Savaani Galilee-mi

¹²Jesus-ġum tusaakamiuġ John isiqtauniplugu aullaġniqsuq Galilee-mun. ¹³Unitlugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpaum nunaġakni Zebulun-ġumlu Naphtali-mlu. ¹⁴Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksiriqiri Isaiah,

¹⁵“Iñuich tamatkua nunaġakni Zebulun-ġumlu Naphtali-mlu tuñaani narvaqpaum, taaganitchianani Jordan-ġum, Galilee-mi nunaġatni Jew-ġuñitchuat,

¹⁶tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami tautuñiġaat kamañaqtuaq qauma, aasiñ qaumam qaggutiniġai iñuuniaqtuat taġġañani tuqġhum.”

Isaiah 9:1,2

¹⁷Tikiññanikami Capernaum-mun Jesus-ġum aullaġniñniġaa quliaqtuaġhi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim añaayyuqautaa qalliruq.”

Jesus-ġum Tuqġuñiġai Sisamat Aqaluñniaqtit

¹⁸Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpañan Galilee-m tautuñniġik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun aqaluñniaqtauplutik. ¹⁹Uqautiniġik, “Maliksikña, uvakñaniñaglaan piññañniġisirutik iñuñnik aqaluñniaqtitun.”

²⁰Tavrauvaa Simon-ġum suli Andrew-m uniñniġaik kuvratik malikġuguasiñ. ²¹Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaaqġugu narvaqpaña Galilee-m. Tautukmiñniġik aniqatigiik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, ikimmi-ruak umiami aaparinġu Zebedee iġaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ġum tuqġuñniġik maliqupluni. ²²Tavrauvaa uniñniġaak umiaqtik aaparinġu malikġugu Jesus.

Jesus Iļisautriruġlu, Quliaqtuaqsriruġlu, Iħuaqsriruġlu

²³Jesus kukiġuñniqsuq iluqaani Galilee-mi, iļisautripluni Jew-ġu-ruat katraġvinjitñi suli quliaqtuaġiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayyuqautaata, mavruuqġuġiġlu iñuich atniġñautipayaaniñik.

²⁴Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ġum, aasiñ iñuich tikiutruġniġaich atniġñapayaaqtuat nañirrutipayaaqtuatlu, iġañich irrusiġuqahutiñ qiiqsruqtaqhutiñlu suli avatinġich tuquñaplutiñ.

Jesus-ḡum mavruḡniḡai iluqaitñik. ²⁵Iñugiaktuat iñuich maliḡni-ḡaat, agḡiqhutiḡ Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atilingmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, sulì nunamiñ iḡluani ittuam Jordan-ḡum kuḡjan.

Jesus-ḡum Quliaqtuałha Iḡḡimi

5 ¹Jesus-ḡum qinìqamigich iñugiallapiaktuat mayuḡniqsuq qimigaa-mun, aquvitluniasii. Malìḡuaqtai Jesus-muḡniqsut.

Quviasuutipiaḡatat

- ²Ilaan ilisautiaqsiñiḡai nipliḡhuni,
- ³Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriruat inuqsraḡimiknik irrutchikun,
atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa pigiaat.
- ⁴Quvianamiurut tamatkua kinuvḡruuat,
atakkii Agaayyutim arakkisigai.
- ⁵Quvianamiurut tamatkua piisaanḡitchuat,
atakkii nunapayaaq pigigisigaat.
- ⁶Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunḡaruahìgmik,
atakkii Agaayyutim pisuiqsimaagtikisigai.
- ⁷Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat,
atakkii Agaayyutim nagliktuḡisipmigai.
- ⁸Quvianamiurut tamatkua uummatiaqtuat ipqitchuamik,
atakkii qinìḡisigaat Agaayyun.
- ⁹Quvianamiurut tamatkua tutqìutiqaqtitchiruat akunḡatni iñuich,
atakkii Agaayyutim taiguutiqaḡisigai qitunḡaḡmiñik.
- ¹⁰Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqutigiplugu nalaunḡaruahìq,
atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa pigiaat.
- ¹¹Quvianamiurusi piinìlaqsruutigikpasi sulì piyuagusi sulì niplialutiḡ qanusipayaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuahìlusi pisigilugu malìḡuaqtaulìqsi uvamnun. ¹²Quviatchapiaḡataḡitchi atakkii kamaḡtuq akìliusiaksraqsì ittuḡaq qilḡmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taip-kua sivuniksriqirit sivupsitñi iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Taḡiutunlu Qaummaqtunlu

¹³“Ilipsi taḡiugìgaasi nunam. Taḡiuq taḡiugniḡumi qanuḡuni taḡiugniḡitqikkisiva? Atuḡumiñaiqsuq aglaan igitaksraḡułhiñaaqtuq tut-miḡaḡuḡhuni iñuḡnun. ¹⁴Naniḡigaasi nunam. Nunaaqḡiq nappakkauruaḡ qimigaaḡun iriqsimatlaitchuq. ¹⁵Kisupayaam ikitnamiuḡ naniq ilitlait-kaa ataanun utkusium aglaan naniqagvìḡmun qaummatautlasiplugu

tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivu-
 gaaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsı, aasiñ kamaksruaqsilugu
 aapari ittuuaq qılajmi.

Jesus İlisautriruq Maligutaksrakun

¹⁷“Isumanasi aggiñiluna piyaqqugiağlugich maligutaksrañi
 Moses-ñum naagaqaa ilisauttutinjich sivuniksiriqirit. Agginjichuna piyaq-
 qugiağlugich aglaan tañigiağlugich. ¹⁸Uqautigipsi, Qılaglu nunalu
 piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiumagaluaqna-
 gu. ¹⁹Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiññiqsrallapiañatnik tillisit aasiñ
 ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiñ-
 ñiqsrauniaqtuq ukunakña iñuñniñ Agaayyutim añaayuuqautaani. Aglaan
 kiñapayaaq kamaksruruq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaqup-
 lugich, taamna iñuk taiguutiqağisiruq kamañtuamık ukunakña iñuñniñ
 Agaayyutim añaayuuqautaani. ²⁰Uvva uqautigipsi, Nalaunñarualıqsi
 nakuutluñitpan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suura-
 mikunniñ isigumiñaitchusi añaayuuqautaanun Agaayyutim.

Jesus İlisautriruq Qinnautiñikun

²¹“Tusaamarusi uqautauruamık iñuñnun iñilğan, ‘İñuağniaqnak’.
 Kiñapayaaq iñuaqtuuaq tikiutraugisiruq atanniivijmun. ²²Aglaan
 uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautriruuaq aniqatmiñik tikiutraugisiruq atan-
 niivijmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuuaq aniqatmiñun suksraunijññiplugu
 tikiutraugisiruq uqaqsittaagvijmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuuaq ani-
 qatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniñanun anasiññuqsagvijum.
²³Taatnamık, aatchuityağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun
 tunillaqtuğvijmi itqağluguasiiñ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa
 ilipnun, ²⁴unillugu aatchuutiksrautin sivuğanun tunillaqtuğvijum aa-
 siiñ iluaqsityaqqaağlugu taimña akindautaa aniqatiupnun, aasiili utigutin
 aatchuutigityağlugu aatchuutiksrautin. ²⁵Akillağikkaqpich uqaqsittaag-
 vijmuutiniaqpatin ilauraagiliutiyumagiñ qilamık piqatigijñaan apqutmi.
 Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaillutin
 qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶Uqautigikpiñ, Aniyumiñapiaqtutin
 kisanik akilijuguvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus İlisautriruq Atlatuñikun

²⁷“Tusaamarusi itna uqaqsimaruamık, ‘Atlatuğniaqnak.’ ²⁸Aglaan
 uqautigipsi, Kiñapayaaq qiniqtuuaq ağnamık ikñigiplugu atlaturanik-
 tuq isumamiñi. ²⁹Taliqpium irivich killuqsagtutpatin piğlugu igirruq.
 Nakuutluñiaqtuq piyaqqugupku ilaviñga timivich uumakña iluqaan
 timivich igitauñksrañaniñ anasiññuqsagvijmun. ³⁰Suli taliqpium

argakpich killuqsaqtitpatin kipilugu igirruḡ. Nakuutluḡniaqtuḡ piyaḡ-
quḡupku argaḡhiḡan uumakḡa iluqaan timivich aullaḡiksraḡaniḡ
anasiḡḡuqsagvḡmun.

Jesus Iḡisauriruuḡ Avitḡkun

³¹“Uqaqsimaruuḡsuli, Kisupayaam avitkumiḡ ḡuliani qaitchiḡiḡ ḡglaa-
mik nalupqinaḡutinik avinnikun. ³²ḡglaan uqautigipsi, ḡḡutim ḡuliani
tuniqsimagaluḡḡaan ilaanun avitkumiḡ atlatuḡtitkaa. Taamna avittuuḡ
patchisauruuḡ. Suli ḡḡun ḡuliaqtuuḡ avittuamik atlatuḡmiuḡ.

Jesus Iḡisauriruuḡ Akiqsruutigun

³³“Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruuḡ iḡḡikkaptiknun iḡiḡaan,
Akiqsruḡtaḡuvich navḡḡiḡaqnagu ḡglaan atuumayumagiḡ akiqsruuti-
gikkan iḡuḡnun Atanḡum sivuḡaani. ³⁴ḡglaan uqautigipsi, Sumiunniḡ
akiqsruḡumiḡaitchusi qilakun atakkii qilak ḡgaayyutim aquppiutaḡigaa,
³⁵naagalununakun atakkii iḡiḡtuisiaḡvigigaa isiganḡiḡun, naaga-
lu Jerusalem-kun atakkii nunaaqḡigigaa kamaḡaqtuam umialḡum.
³⁶Naagaqaa akiqsruḡumiḡaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaḡ
qatiqsipkaḡumiḡaitkiḡ unniḡ taaqsipkaḡlugu. ³⁷Taatnamik, ḡḡiḡḡiaḡu-
vich ḡḡillapiḡumuutin sulii naagaḡḡiaḡuvich naagaallapiḡutin, atakkii
supayaam uqaḡhum iḡḡatauruam tamatkuḡḡuḡa pigiitchuamitḡaqturuuḡ.

Jesus Iḡisauriruuḡ Akisaḡtuḡkun

³⁸“Tusaamagiksi uqauttutauruuḡ, ‘Tri akisautiḡaḡli irimik, kiguttuuḡ
kigutmun.’ ³⁹ḡglaan uqautigipsi, Akisaḡtuḡḡiaḡnagu iḡuum pimaḡuk-
taḡpatin. Kisupayaam isaksaḡpatin taliḡpiḡun iqsraqpich alaḡumagiḡ
iḡḡuanik iqsraqpich. ⁴⁰Kisupayaam akiliipkaḡḡiaḡpatin atnuḡaapnik
uqaqsittaḡvḡḡmi pipkaḡumagiḡ quppiḡaan. ⁴¹Sulii ḡḡuyaktim nunurili-
si saagaḡtitpasi natmaḡmiknik atautchimik mile-lamik saagaḡtiyumiḡiḡ
malḡuḡnik mile-laaknik. ⁴²Iḡuum iḡiḡpatin sumik-tasamma qaitchuma-
ḡiḡ ilaanun. Suli iḡuk atugaksraḡukpan itigautipkaḡḡiaḡnagu.

Piqḡpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³“Tusaamagiksi itna uqaqsimaruuḡ, ‘Piqḡpagiyumagisi iḡuunia-
qatusi aasiḡ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ḡglaan uqautigipsi,
Piqḡpagiyumagisi uumiksrigikkasi sulii ḡgaayutilugich tamatkua piyuaḡ-
tigikkasi. ⁴⁵Taatnaḡupsi qiniḡtitkiksi iḡuḡnun iḡuaqqun atriplugu aapari
qilaḡmi ittuuḡ, atakkii siḡiḡini siḡiḡḡaḡiksitkaa pigiitchuanunlu nakuu-
ruanunlu sulii sialuktitlugu nalaunḡaruanunlu nalaunḡaitchuanunlu.
⁴⁶Piqḡpagiḡupsigik kisiitḡik tamatkua piḡḡaksrigikkasi, suvaata akiḡḡak-
taaḡḡiaḡpisi ḡgaayyutmiḡ? Taatnatun tax-siliḡirit pitḡapmiut. ⁴⁷Sulii

paglagupsigik kisiitñik aniqatiusi, savaaqagñiqpisi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸Taatnamik nalaunjaruksraurusi atriługu aapagikkaqsi qılanjmi nalaunjalapiaqtuaq.”

Jesus İlisaurirıuq Nagliktuutitigun

6 ¹“Qaunagititchi savaaginiaqasiuñ nalaunjaruakun savaaqsi qıñııqqsaaqsiñağusi sivugaatni iñuich. Taatnağupsi aapapsi qılanmiittuam akilıgumiñaitkaasi. ²Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutininik nipitusirağautiginiaqnağich atriługich ukpiññuaqtit Jew-ñuruat katrağvinjitñi sulı tumitchiani kamasruqsaaqsiñaqhutıñ iñuñnun. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ³Aglaan aatchuğuvich nagliktuutininik inuqsraqtuauñun saumik argaiñ ilisimapkağniaqnagu taliqpium argakpich savaañanik. ⁴Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qılanjmi qıñitlaruam supayaañnik akilıusiaksritkisigaatin.”

Jesus İlisaurirıuq Agaayulıkun

⁵“Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atriługich ukpiññuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutıñ katrağvinjitñi sulı saquvinjitñi tumitchiat qıñillañniaquplutıñ iñuñnun. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ⁶Aglaan agaayutyagñiağuvich isıgutin inipñun taluluguasiñ sulı agaayuyumautin aapapñun qıñiğñaitchuamun. Aapavich qıñitlaruam nalunaqtuakun akilıgısisigaatin. ⁷Sulı agaayuguvich niplırağniaqnak imailaanik uqautininik atriługich ukpiqtuañuñitchuat, atakkii isumasuurut Agaayyutmun tusaağisiñiplutıñ takılıgu agaayugumiñ. ⁸Tuvrautınasi, atakkii Agaayyutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruğaluaqtitnasi ilaanun. ⁹İtna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qılanjmiittuatiin!

İñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqıqsitlugu taavrumuuna atqıñ.

¹⁰ Aullağniılı añalatchiñhiñ iñupayaanik.

İñupayaaq nunami tupiksrıli pisuğıkkapnik
qılanjmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvluğagıkpan niqimik inuğıkkaptiknik.

¹² Sulı natqıgutıluta killuqsautiptiknik
natqıgutrisimaaqmatun tamatkua savamaqluutriruanik
uvaptikñun.

¹³ Sulı sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuğımun,
aglaan annautiluta pigıitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin saññipayaaqahutin kamanautiqahutinlu
isuitchuamun. Amen.]’

¹⁴ Atakkii natqıgutıgupsigik iñuich killuqsautrigıkkasi, Aapapsi qılanmiittuam natqıgutıgisipmıgaasi. ¹⁵ Aglaan natqıgutıñitkupsigik iñuich

killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilaŋmiittuam natqigutyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus Iļisautriruq Uisauraañikun

¹⁶“Suli uisauraağupsi, qiññaqaqnasi ipiqtnaqsılısi ukpiŋjuaqtitun. Qiññağiñlirağagnigaich kiiñnatiŋ qiñniqsusaañhiñnaqhutiŋ iñuŋnun ilinjitñik uisauraañigmikni. Uqautigipsi, akiļiusiaqaaniktut. ¹⁷Aglaan uisauraağupsi uqsruqtiglugich niaqusi, suli igğuglugich kiiñasi; ¹⁸Qiñniqtihhiññağniaqasi iñuŋnun uisauraağusi aglaan Aapapsitñun qiñniğnaitchuamun, suli Aapapsi qiñniqtuam nalunaqtuakun akiļiusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iļisautriruq Umialgutitigun

¹⁹“Tugvaiñasi umialgutinik marrumuŋa nunamun, qupilğullu qaħumu-lu piiñniqsakkanaun, suli tigliŋniaqtit siqumitchiplitiŋ tigliktuğvianun. ²⁰Aglaan tugvaisitchi anniğikkapsitñik qilaŋmun qupilğullu qaħumlu piiñniqsagumiñaisaŋanun, suli tigliŋniaqtit siqumitchumiñaisaŋat-nun tigliŋniağutiŋ. ²¹Atakkii anniğipayaakkavich irvianu uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iļisautriruq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²²“Iri naniğigaa timim. Irrakkiñ qiñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. ²³Aasiñ irrakkiñ pigiiipaknik ilvich saptaaqsiñiaqtutin. Aglaan qiñilguitchupku Agaayyun [kaŋiqsitlailiutin pisuħhanik] qanutunaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaqtiginiappa!”

Jesus Iļisautriruq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴“Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malğunjik aŋaayuqaqağuni. Atakkii uumigigisigaa iļaqataa aasiñ piqpagilugu iļaqataa, naagaqaa iluqnauqsimaagisiruq iļaqataanun aasiñ suksraağlugu iļaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutmiglu maniŋmiglu. ²⁵Taatnamik uqautigipsi, isumaaluŋniaqasi iñuuħipsitñik, sumik niğigisipmagaapsi suli imigusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnuğaağisipmagaapsi. Uvva iñuuħiq pitluktuaŋuŋitpa niqimiñ suli timi atnuğaañi? ²⁶Qiñniqsigik tiŋmiurat siļami. Nautchirriitlaitchut naagaqaa kipritlaitchut tugvailutiŋlu siğluagmiknun. Naagauvva Aapapsi qilaŋmiittuam niğipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuaŋuŋiñniqpisi tiŋmiuraniñ? ²⁷Nallipsi isumaaluguni iñuuniqtusiļaagisivauŋ iñuuħi? ²⁸Suli suvaata isumaalugağivisi atnuğaaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami naurağitilaŋatnik. Savatlaitmiut naagaqaa ukiħharritlaitmiut. ²⁹Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamaŋaqtigigaluaqhuni atnuğaaqaniñniqsuq atriplugich piññaqnaq-

tuat nauriat. ³⁰Taatna Agaayyutim qaunagitlaniqpagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutinj ikniğmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inuğikkapsitñik. Ukpiqsriñikiññaqpat! ³¹Isumaalukasi itnağusi, Sumik niğiniñiaqpisa imiğutalu atnugaaqağutalu? ³²Atakkii ukpiñaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniña. Aasiñ aapari qilañmiittuaq ilisimaruq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkuniña. ³³Pakaaqqaagilugu Agaayyun aňalatchiruaq nalaunjaruañupluni umialiktun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inuğikkapayaapsitñik. ³⁴Taatnamik isumaaluñiaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq injmigungun. Uvlulaat iñuñliuğutiqaaniktut injmigulaa.”

Jesus İlisautriruq Atanniñikun

7 ¹“Atanniñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanniñitchumagaasi. ²Atakkii atanniğupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmisi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmisi. ³Suvaata tautukpiun irriutañuluuraq aniqatvich iraani aasiñ suliquitiginjıtuğulu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴Qanuğuvva uqautriñiağniqıpch aniqatiupnun, ‘Piiğılagu irriutañuluuraq irimiitan,’ qıñisunjaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵Ukpiñuaqtii, sivulliluluğu piiqsırınj qirugraitchiaq iripniñ. Qıñilguniağiñli nalupqinağıtuğulu irriutaiqsıñksran aniqatvich iraaniñ. ⁶Qaiññaqasiginj ipqitichuat sut qipmiñun, atakkii saatpiağaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasiginj akisuruat sunjaurat sivuğaantun kuniat, atakkii tutmaluginiağaich isiganmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqıqıchi

⁷“İnjğupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaaqağupsi paqitkisigiksi; katchaktuğupsi talu aňmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸Atakkii kiñapayaaq injıqsruqtuaq akuqtuigisiruq, sulı pakaaqaqtuaq paqitçigisiruq, sulı talu aňmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹Kia iğniñi qaitchigisivaunj uyagañmik injıppan qaqquqtuğuguni? ¹⁰Naagaqaa qaitchigisivaunj nimigiamik injıppan aqaluktuğuguni? ¹¹Pigiitchaluaqhısi ilisimarağigiksi qanuq qaitchiñksraqsi nakuuruanik sunik qitunğaurapıtñun, maatnaasu aapasi qilañmiittuaq qaitchiñiapiaqtuq nakuuruamik tamatkununa injıqsruqtuanun ilaanun. ¹²Qanusipayaatigun irrutitqusuğupsi atlanun iñunun taatnatuntuuq irrutriyumausi atlanik. Taavruma atunim ilıgai iluqaisa ilisauttutinjich sivuniksriqirit sulı malıgutaksrañi Moses-ñum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³“Isıgıchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivunıqaqtuaq piyaqquğviksramun añıruq, sulı tumi tasamuña qağanaqtuq aasiñ iñuğiaktuat

igliǵvigliplugu. ¹⁴Aglaan paa sivuniqaqtuaq iñuulǵmun amisuuraqtuq sulı apqun tasamıña qaǵanaıtchuq. Aasiıñ iñugiakisuurat paqıtkaat.”

Napaaqtuq İlisagıgaat Asiañıgıun

¹⁵“Qaunagıtıchi sivuniksriqıñıuaqtuanik utlauruqtuat ilipnun atnuǵaǵutıñ ipnaisun qaamiktıgıun, aglaan ilımiktıgıun amaqqutun uǵıaǵnaqhutıñ. ¹⁶Asiañısıgıun ilısagıniagısi. İñuıch asiagıniagıuuvat asiaviññik kakıtııñnaniñ, naagaqaa aqpiññik kakıtıaǵnalıgaaniñ? ¹⁷Napaaqtuǵıksuaq naurıraqtuq asiagıksuanik, aglaan napaaqtuǵıılaq naurıraqtuq asiagııtchuanik. ¹⁸Napaaqtuǵıksuaq naurıtıaitchuq asiagııtchuanik, sulı napaaqtuǵııtchuq naurıtıaitchuq asiagıksuanik. ¹⁹Napaaqtupayaaq asırrıtıaitchuq asiagıksuanik kipikkauratuq ıgıtıapluniasııñ ikniǵmun. ²⁰Taatnamik asiñısıgıun ilıtchuǵıniagısi, amı iñuunıallauñhatıgıun.”

Qaǵaunniñ Nalunıǵıpsı

²¹“Kıñapayaaq uqaqtuq uvañnun, ‘Atanııq,’ isiǵumiñaitchuq añaauyqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitñik tamatkua tupıksrıurat pisuñhanik aapam qılañmiıttuam. ²²Aqullıǵımi uvlumi iñugiaktuat iñuıch uqaǵısırut uvañnun, ‘Atanııq, sivuniksriqısuurugut atıgıkkapkun anıtqataqıgıch irrusıqııch sulı savaaqahuta iñugiaktuanik quvıqnaqtuanik.’ ²³Aasiıñ nalupqinaıǵıluǵu uqautıgısisıgıtka, ‘Piıgıtıchi uvañniñ. İlisimañiññıǵıpsı, piǵıilıqırisii!’ ”

Malǵuk Tuppirik

²⁴“Taatnamik kisupayaaq tusaaruaq tamatkunıña nipliıttutıgıkkamnik aasiıñ atuǵıgıch, atriqaqtuq puqıksaamik iñuñmik tuppiruamik uyaǵaum qaañanun. ²⁵Sialugruaǵuqman kuugıch ulıtıutıñ, sulı anuqıǵruaǵuqman makıtalgıplunı taamna tupıq ulǵunıññıqsuq, atakkıi turvıqahuni uyaǵañmik. ²⁶Aglaan kisupayaaq tusaagaluahuni nipliıttutımnik atuumanıñamıgıch atriqaqtuq isumalguıtchuamik iñuñmik tuppiruamik qavıam qaañanun. ²⁷Sialugruaǵuqman kuugıch ulıtıutıñ, sulı anuqıǵuqman makıtalgııtıunı tupıq ulǵunıqsuq suksraunǵıılapıahuni.”

²⁸Jesus uqañaiqman taapkunıña iñugiaktuat iñuıch quvıǵusunıqsut ilısautıtaiñik. ²⁹Atakkıi Jesus-ñum ilısautıniǵai añalatchısqıaqtuatun iñuktun, atrısuñaqnagıch aglalıqırit.

Jesus Mamıtıchırıq Auyugaqtualıñmik

8

¹Jesus atqaqman qimıǵaamiñ, iñugayaaqpaurat malıñnıǵaat.

²Tavrani auyugaqtualǵum utlakami sitquǵıvıgıniǵaa sivugaanun

uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñağuvich mamitlhiñaugikma.” ³ Jesus-ñum isaklugich argakni aksinñigaa nipliqhuni, “Piyummatiqaqtuña, mamitin!” Tavrauva añutim auyugaqtuña mamitikkauruq. ⁴ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Uqağniaqnak kisumununniñ inñumun, aglaan tau-tuktitchaqtuagiñ agaayuliqsimun isivgiuqtillutin. Aatchuiyumautin tunilautinik Agaayutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisaa. Taatnağuvich inñupayaam ilitchuginiğaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruq Añuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, añuyyiuqtit qaukhiata Rome-mağmium paağniğaa apiqsruqlugu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipliğniqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq aulatlaitchuaq ihuilliulla-piaqhuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Utlakkisigiga aasiñ ihuaqsiługu.” ⁸ Añuyyiuqtit qaukhiata kiuniğaa, “Ataniiq, utlaktakrañilūqtuñau-niñ tupimnun, aglaan tillisiqłhiñağin savaktigali ihuaqsiyumuuq. ⁹ Atakkii aňalatiqaqmiuña qaukhiğnik suli añuyyiuqtitaqłuña aňala-tamnik. Tilikapku una, ‘Aullağin!’ aullağauquq. Suli tilikapku taamna, ‘Qağğaiñ!’ aggiğauquq. Suli tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piuñ!’ pirağigaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamiuñ taamna quviğusuñniqsuq. Nipliutiniğai inñuich maliktuat inñiñik, “Iłumun uqautigipsi, paqit-chinitchuña Israel-unniñ kisumik ukpiqsriłlapiaqtuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Inñugiaktuat Jew-ñuñitchuat aggiğisirut kivakna-miñ suli kanaknañiñ aquvillutinaasiñ niğiqpaktuani Agaayutim añaayuaqutaani piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayutmun qitunğaginiruat igitaugisirut taagñiqsrallapia-mun. Tavrani qiağisirut tiriqulalutinunniñ kigutinich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutiniğaa añuyyiuqtit aňalataat, “Añiłaagiñ. Ukpiqsriłlapkun inñiq-taugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktigñiqsuq taavrumani sassañigmi.

Jesus Mamititchiruq Inñugiaktuanik Inñunik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuñniğaa Peter-m aaka-ruaña nalaruq uunaqłuktitluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksinñigaa argaigun aasiñ uunaqłunaiqhuni. Tavra makitiqhuni niqłiugutiaqsiñigai. ¹⁶ Unnuksraaqman inñugiaktuat irrusiqłuqaqtuat tikiutruğniğaiç ilaanun, aasiñ Jesus-ñum anittağniğai irrusiqłuich uqakiğmiñik, suli ihuaq-siqlugich iluqaisa atniğnaqtuat. ¹⁷ Atuumakamiuñ taamna tañiğniğaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana, “Ilaan piigai sayairrutivut timikun suli akigağiplugich atniğnautivut.”

Iluqnaunitchuat Maliguaqtit

¹⁸ Jesus-ɲum tautukamigich iɲugayaat avatimiɲi tiliɲigai maliguaqtini ikaaquplugich igluanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliqhuni, “Iḷisautrii, malikkisiikpiɲ sumupayaaguvich.” ²⁰ Jesus-ɲum kiunigaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tiɲmiuratlu silam ugluqaqhutiɲ, aglaan Igɲiɲan Iɲuum iniksraitkaa napmun tullaliksraɲa niaqugikkaɲmi.” ²¹ Atlamsuli maliguaqtim nipliutinigaa, “Ataniiq, iluviɲigiallaktiqaaglugu aapaga malikkumaikpiɲli.” ²² Aglaan Jesus-ɲum uqautinigaa, “Malinɲa, tamatkua tuquɲaruat irrutchikun iluviqsillich tuquɲaruanik.”

Jesus-ɲum Quunniɲuqtitkaa

²³ Aasiin ikiniqsuq umiamun maliguaqtaɲlu malikhutiɲ. ²⁴ Tavrakɲatchiaq anuqtiɲruaɲuɲniqsuq narvaqpaq qaiqpaich immaut-ruɲɲialiqɲugu umiaq, aglaan Jesus siɲiktuaɲniqsuq. ²⁵ Maliguaqtaɲ utlakɲugu iqiiqsagɲiɲaat nipliqhutiɲ, “Ataniiq, anniqsuqtigut piyaqquaq-sirugut.” ²⁶ Aglaan nipliutinigai, “Ukpiqsriɲikiɲɲiaqpat! Suvaata iqsivisi?” Makitnami iɲiqtigɲigik anuɲilu qaiqpaiɲlu, aasiin quunniɲuɲniqsuq. ²⁷ Maliguaqtaɲ quviɲusukhutiɲ uqaɲniqsut, “Qanusiuɲiqpa una aɲun anu-ɲimunniiɲ qaiɲiqpauratlu kamagivatruɲ?”

Jesus Mamititchiruq Malɲuɲnik Aɲutik Irrusiqɲuqaqtuak

²⁸ Jesus tikitman igluanun narvaqpaum nunaɲanun Gadarenes, mal-ɲuk aɲutik irrusiqɲullak nuyuaɲnallapiaqtuak aggiqhutik iluviɲniɲ paaɲniɲaak, kia-unniin iɲuum qaɲɲilɲuisak apqutmi. ²⁹ Igialaniqsuk, “Suniaqpisiguk? Aggiqpiɲ nagliksaaqtitchaqtuaghunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniaqaɲniqsuq iɲugiallapiaqtuanik niɲiruaniɲ uɲasi-piaɲitchuami. ³¹ Irrusiqɲuich iɲiqsruaɲniɲaat Jesus, “Aninniaguptigut tuyuɲisigut tamatkununa kunianun.” ³² Jesus-ɲum nipliutinigai, “Aullaɲitchi!” Aasiin anikamiɲ malɲuɲniɲ aɲutiɲniɲ isigɲiɲisut munaq-sranun kunianun. Iluqatiɲ kuniat paɲaliɲniqsut tuɲaanun narvaqpaum, naparaqhutiɲ qutaɲlakun ipnakun aasiin ipiɲlutiɲ. ³³ Qaunaksriɲuat kunianik pigruɲniqsut nunaaqqimun. Tarani uqautiginiɲaat iluqaan qanuqtilaɲak aɲutik irrusiqɲullak. ³⁴ Iluqatiɲ nunaaqqim iɲuiɲ paaɲni-ɲaat Jesus. Tautukamitruɲ iɲiqtigɲiɲaat unitquɲlugu nunaaqqiɲtiɲ.

Jesus Mamititchiruq Aɲutmik Aulatlaitchuamik

9 ¹ Jesus ikiɲluni umiamun ikaaɲniqsuq aasii tikitɲluni nunaaqqimiɲun. ² Iɲaɲich iɲuich tikiutriɲniqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivɲa-ni. Jesus-ɲum tautukamiuɲ ukpiqsriɲhat niɲliɲniqsuq aulatlaitchuamun, “Iɲauraamaaɲ, quviatchaɲigigiɲ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Iɲaɲich

aglaliqirit uqaǵniqsut inmiknun, “Una inuk uqaǵniqluktaǵniqsuq.”
 4 Jesus ilisimaplugich isummatinich nipliǵniqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitчуanik? 5 Nalliaknik qaǵanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisuǵiñ?’ 6 Iliitchuǵitqugipsi Iǵniñanik Inuum aǵalatchisiquaqtilaǵanik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik.” Tavraasiin nipliǵniqsuq aulallaitчуamun, “Makillutin tigulugich ikivǵatin agǵiñ.” 7 Anun makitluni aiñiqsuq. 8 Inugayaat qiniqtuat taavrumiña quvǵutчуaniqsut, aasiin kamaksruǵniǵaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik aǵalatchiǵimik inun.

Jesus-ǵum Tuǵuǵaa Matthew

9 Jesus aullaqami tavrakña tautuñniǵaa anun atilik Matthew-mik aquppiruaq tax-siliqivini nipliutipluguasi, “Malinña.” Matthew-m makitluni malinniǵaa. 10 Jesus niǵiniǵaqtitlugu Matthew-m tupqani inuǵiaqtuat tax-siliqirit suli killuliqirit isiqhutin niǵiqasiǵniǵaich Jesus-ǵum maliguaqtañlu. 11 Pharisee-ǵuruat tautukamitruñ taamna apiqsruǵniǵaich maliguaqtañlu, “Suvaata ilisautriksi niǵiniǵaatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” 12 Jesus-ǵum tusaakamiñ Pharisee-ǵuruat apiqsruutaat nipliǵniqsuq, “Tamatkua surruitчуat inuqsratlaitчуt taaktimik, aglaan tamatkua atniǵnaqtuat. 13 Ki, ilitchaqsuñata taavruma uqaǵhan qanuu-tautilaǵanik, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuǵimñ.’ Agǵinitchuña tuǵuǵiaǵlugich nalaunjaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

14 Maliguaqtañ John-ǵum utlanniǵaat Jesus aasi apiqsruǵuǵu, “Suvaata uvagut Pharisee-ǵuruatlu uisauraagǵivisa aasiili maliguaqtitin taatnatun piñgitmipkaǵugich?” 15 Jesus-ǵum kiuniǵai, “Ilauraañi ilaqatniñniǵaqtuam alianniutlaitчуt ilaan nayuqatauǵhani ilinjitñi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiñniǵaqtuq. Tavrani aullaanikpan ilauraañi alianniugisirut uisauraagutin. 16 Inuk ilaaqtuitlaitчуq nutaamik iliqniǵmik atnuǵaalunmun, atakkii ilaaǵutauruaq algutiniaqtuq utuqqaquamiñ atnuǵaamiñ aasiin allaq aglitlukhuni. 17 Naagaqaa inuich kuviritlaitчуt nutaamik misuqqumik puuǵruanun. Taatnagaluamkipata puuǵruat qaǵniǵaqtut aasiin misuǵuq kuviłuni suli puunich suksraunǵitun. Aglaan kuviraǵiǵaat nutaaq misuǵuq nutaamun puumun. Iluqatikli puuǵlu misuǵuǵlu piiñinitchumuuk.”

Jairus-ǵum Pania suli Aǵnaq Aksiniktuaq Jesus-ǵum Atnuǵaǵanik

18 Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ǵuruat ktraǵviata tikiñniqsuq sitquqhuni sivuǵaanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligluña aksigiaǵuñ argaknik inuulunia-

siin.” ¹⁹Jesus-ñum makitluni maliñnigaa piqatigiplugich maliguaqtini. ²⁰Maliktitlugu ađnam aunaqsruguitlaiqsuam qulit malğurñi ukiuni tikiñnigaa tunuanun Jesus-ñum, aksilğugasiiñ atnuđaanan akuagun ²¹isumapluni iñmiñun, “Aksilğagukkaluağiga quppigaaña mamilluñasiiñ.” ²²Jesus-ñum kiniaqami qiiñnigaa ađnaq niplutipluguasiñ, “Ađnaaq, quvatchauğigiñ. Ukpisriliğpich iłuaqsipkağaatin.” Tavrakñatchiaq ađnaq iłuaqsikkauniqsuq. ²³Jesus-ñum tikitñami siviluqtim tupqanun tautuñnigai supluqtuğnanik atuqtuuraqtit iñugayaatlu kinuvguruat. ²⁴Nipliğniqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagruk tuquñanjitchuq. Siñiktuaqsiñaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginigaat Jesus. ²⁵Iñugayaat anianikmata, Jesus isigñiqsuq niviaqsiagruum inaanun. Tigupmaniasiiñ argañmigun niviaqsiagruk makinniqsuq. ²⁶Iñuich siaminnigaat tusaayu-gaallautaq taavrumuuna nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Malğurñik Iññurñik Ayañaruagñik

²⁷Jesus aullaqman tavrakña malğuk ayañaruak añutik maliñnigaak kappainaplutik, “Nagliğillañniaqtiguk, iğniğikkañatiin David-ñum.” ²⁸Jesus isiqman tupiğmun ayañaruak utlañnigaak. Aasiiñ Jesus-ñum apiqsruğniğik, “Ukpiğivitku uvamnun taamna savaagitlatilaña?” Taapkuak kiuniğaaq, “Aa, Ataniiq.” ²⁹Jesus-ñum aksinñiğik irinikkun niplutiplugik, “Ukpiğipluña taatnaqhutik qiiñtlasiqtiksutik.” ³⁰Taapkuak añutik qiiñtlasiqtinñiqsuk. Jesus-ñum alğaqsrullapiagñiğik uqaqunjitlugik kisumununniiñ taavrumiña, ³¹aglaan aullaqamik siaminnigaak tusaayugaallautaq Jesus-kun nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Añutmik Uqatlaitchuamik

³²Taapkuak aniaqsiptmiuglu. Añun irrusiğulik uqatlailaaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³Irrusiğulak anitmagu uqatlailaaq añun uqaqsiñiqsuq, iñugayaat quviğusukhutiñ nipliğniqsut, “Qañanniiñ tautuksimaiñniqsugut atrinjanik uuma Israel-mi.” ³⁴Aglaan Pharisee-ñuruat nipliğniqsut, “Anitchiraqtut irrusiğurñik atuğugu sañña aňalataata irrusiğulich.”

Jesus-ñum Iłunjuksriłha

³⁵Aasiiñ Jesus kukiłurñiqsuq nunaqqipayaanu nunaqqiuraniłu, iłisautripluni Jew-ñuruat katrağvinjitñi quliaqtuağiplugulu tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayugautaagun sulii mamititlugich qanusipayaanik atniğñautilgiłlu nañirrutilgiłlu. ³⁶Tautukamigich iñugayaat iłunjuçhanñiqsuq, atakkii iłuiłiuqhutiñ qanuqsausiuqhutiñlu atriplugu ipnaiq qaunaksraiłaaq. ³⁷Jesus-ñum uqautinigai maliguaqtini, “Katittaksraq iłumun iñugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikittut. ³⁸Iñiqsruqsuñ añaayugaña katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivimun.”

Jesus Piksraqtuq Qulit Malğunınik Uqqiraqtinik

10 ¹Jesus-ıum inımiñunıqııgai qulit malğuk malıgıuaqtını, aasıiñ sanñiksriññııgai anıchıtılasıplıgıch irrusıqııunınik sulı iħuaqsıpkaitılasıplıgıch qanusıpayaanık nanñırrutılıñnik. ²Uvva ukua qulit malğuk uqqıraqtaın atıñıch: Sivullıq Simon taıguutıqaqtıuaq Peter-mik, anıqataalu Andrew, James-lu John-lu ıgñak Zebedee-m, ³Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-sılıqiri, James-lu ıgñıñıa Alphaeus-ıum, sulı Thaddaeus, ⁴Simon-lu ilanata Zealot-kuaqtıuaq, sulı Judas Iscariot aat-chuutıgıtınıktıuaq Jesus-mik aqıvatıgun.

Jesus-ıum Aullaqtıkai Qulit Malğıuıch Malıgıuaqtını

⁵Taapkıua qulit malğuk Jesus-ıum tuyugınııgai alğaqsrıuqlıgıch itnaqhıni, ‘Aullağnıaqası Jew-ıunııchuanun naagaqaa isiğnıaqası nunaaqıpayaanıñnıun Samarıa-ğmiut. ⁶Aglaan aullaħıñıağıtıchı inııñnıun Israel-ıum ittuanun tammaummiruatıtun ipnaisun. ⁷Aasıiñ ıglauħap-sitñı qulıaqıuağıyımagıksı, ‘Agaayyun anıalatchııħıñıaagıuqtıuaq inıunınik nutaakun.’ ⁸Iħuaqsıpkaiıısulı atnıgñıaqtıuanınik, anıpkıaqıtıllıgıch tuquruat, mamıtıtıchıısulı auyugaqtıualgıtınıik, anıttağlıgıch irrusıqıııuıch, sulı aat-chuutıgıyımagıksı akuqtıuağıkkaqsı akiıılaagııugı. ⁹Manıııgıaağnıaqası kavıqsaamıglı qatıqıtaamıglı unnııñ kanñuyamıglı. ¹⁰Puukataıılaagıısulı aullağıpsı, quppıgıaatıqıutaiıılaagıısulı, sulı alıgıtıtıqıutaiıılaagıısulı, naagaqaa ayauppıanıılaagıısulı, atakkıı savaktı pıqaqtıtaksrauruq inıgıkkıanınik. ¹¹Nunaaqıımıpayaağıpsı naagaqaa nunaaqııuramun pakakkımausı inıunımik tukkııyımıruamık, aasıiñ tukkuumııısulı tupqanı aullağnıaħıpsıtınıunaglaan. ¹²Tukkuumııgıpsı taavrımanı tupıgııni nıplıgıımuusı, ‘Agaayyıtım iħuaqıtııllanñıağımagaası.’ ¹³Inıııch taapkıua pağlak-pası tutıqıutıqağnıaqtıt. Aglaan pağlanıtıpası tutıqıutıqağımıñıtıtıt. ¹⁴Kısupayaam akuqtıunıtıpası naagaqaa naalağnıısınıtıpatıgık uqaıtıtıtıı, ıpsıktıqsııunı apıyuq ısigıpsıtınıñ anıñıağıpsı tupıgııñ naagaqaa nunaaqıımıñ. ¹⁵İıımun uqaıtıgıpsı, qağanatlıunñıaqtıuaq inııñı Sodom-ıum Gomorraħ-ıumlu Atannııvıum uvııanı taapkıunakñıa inııñıñ tukkuııñıtıtıchuamıñ ılıpsıtınıik nunaaqıatını.

Nalıksaaqtırrıtıkısrıtıt

¹⁶‘Tuyugınıağıpsı ıpnaisun akunğatnıun amaqqıt. Taatnamık puqık-kımausı nımıgıatun sulı suqlıkkatatlıtıtıtıtıtıtın tıñmıağrıurıtun. ¹⁷Qaunagıııgıch inııch, atakkıı uqaqsıtıtaagıvıñmuıtıgııgııaası ıpıgaqtııglıusı Jew-ıuruat katragıvıñıtını. ¹⁸Sulı pısigıııunıa tıkııtraunıaqtııusı sıvıgaatnıun kavanauruat umıalğıııı. Pıvıksraqağııırusı ııııımaraulıusı ılıñıtınıun sulı Jew-ıunııchuanun. ¹⁹Aglaan tıgırağıpsı ısumaalıunñıa-

qasi qanuq naagaqaa sumik uqag̃niaqtilaapsit̃nik, atakkii tavraḡuqpan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsit̃nik. ²⁰Atakkii ilipsi uqag̃umiñaitchusi, aglaan Irrusiḡa Aapapsi uqag̃isiruq ilipsigun. ²¹Aniqatim aatchuutigi-gisigaa aniqatni tuqputautqulugu, sulii aapam pigisipmigaa taatnatun qitungaurani; ililgaat akikḡaqtuipmiñiqsut anayyuqag̃miknik aasiñ anayyuqaatij tuqputillugich. ²²Iñupayaam uumigiliutigisigaasi piquitigiluḡa, aglaan makitaruaq payaḡaiḡuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³Piyuaqsiugupsu uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Ilumun uqautigipsi naatchit̃lasigaluaqasi savaapsit̃nik nunaaqqipayaat̃ni Israel-ḡum Iḡñiḡa Iñuum agḡigisiruq. ²⁴Malig̃uaqti kamanatlutlaitchuq ilisautrimiñiñ, naagaqaa savakti aḡaayyuqag̃miñiñ. ²⁵Iñuich uumigigisigaat malig̃uaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaḡa, sulii taatnatuntuuq savakti aḡaayyuqañatun. Iñuich tuḡḡiraḡniqpatruḡ aḡaayyuqaña tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuḡḡiraḡniagaich taavrumiḡa atig̃mik.

Sivuug̃aginasigik Iñuich

²⁶“Iqsiginiaqnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, sulii nalunaqtuapayaaq ilitchuḡipkakkkaugisiruq. ²⁷Uqautigikkaga ilipsit̃nun taag̃mi uqautigiyumagiksi qaumami. Sulii iñuich isivruutigikkaḡat siuttapsit̃nun quliaqtuag̃iyumagiksi tupqich qaḡatniñ. ²⁸Sulii iqsiginiaqnaḡich iñuich tuqputchiraḡaqtuat timimik, aglaan tuqputchumiñaitkaat iñuusiq; sivuug̃ag̃iñiḡaqsuḡ taamna piyaqquit̃laruaq iluqaaknik iñuutchimiglu timimiglu anasiñḡuqsag̃viḡmi. ²⁹Uvva malḡuk tiḡmiurak tunit̃laitpak atautchimun nallig̃lugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunḡaan. ³⁰Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsit̃ni sulii qanutun iñugiaktilaḡat. ³¹Taatnaḡusi sivuug̃anasi, akisuruḡatlutkusi tamatku-nakḡa tiḡmiuraḡayaaniñ.

Uqag̃iḡhalu Piiḡaḡiḡhalu Christ-mik

³²“Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuḡaatni iñuich piginiḡuni uvamnun, ilaa nalupqinaig̃lugu uqag̃igisipmigiga sivuḡaani Aapaa qilḡmiittuam. ³³Aglaan kisupayaam piiḡaḡikpana iñuñun piiḡaḡigisipmigiga Apaanun qilḡmiittuamun.

Jesus Ag̃iutriruq Aviktuiḡig̃mik

³⁴“Isumaniaqasi ag̃ig̃ñiluña tikiutityaḡlugu tutqiuḡ nunamun aglaan savikpak. Ag̃iḡitchuña iñuich piqatigiiksityaḡlugich aglaan atingiqplugich.

³⁵Atakkii piquitigiluḡa iḡñig̃uruat akikḡaqtuit̃lasip̃lugich aapamiknik,

paniuruat aakamigniglu,
ukuajuruat aakaruumigniglu.

36 Iñuum tupiqatini uumigirigisigai.

Micah 7:6

37 “Iñuum piqpagitlukkumiuj aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukku-miuj ignigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtiginjtkiga. 38 Suli iñuum akiggiutinjtkumiuj sannigutani maligluja maliguaqtiginjtkiga. 39 Iñuum tiggummiñaqtuam iñuuligmiñik tammaigisigaa ilumutuuruuq iñuuliq; aasiñ iñuum tammaigumiuj iñuulhi piqutigiluja piññaaktaagisigaa.

Akiñusiaksrat

40 “Iñuum akuqtupasi akuqtullapiaqmigaaja, suli kisupayaaq akuqtuiruaq uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyugiriga. 41 Kiña iñuk akuqtuiruaq sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaaktaaksrañatitun, suli iñuk akuqtuiruaq nalaunjaruamik iñuñmik pisigiplugu nalaunjaruañuħa iñuum akuqtuigisiruq nalaunjaruañuħa iñuum akiñusianatun. 42 Suli kisupayaaq aatchuiruaq atautchimununniiñ makua kamanaiññiqsauruat maliguaqtima nigliñaqtuamik imigmik qallutmun pisigilugu maliguaqtauħa, ilumun uqautigipsi, tammaiymuñaiññapiagaa akiñusiaksrani.”

11 1 Jesus naatchianikami ilisautriñigmiñik qulit malguk maliguaqtimiñik aullañiqsuq tavrakña ilisautriyaqhuni suli quliaqtuañiaqhuni nunaaqñitñun Galilee-m.

John Paptaaqtitçhiri Tuyuqaqtuq Malgunñik Maliguaqtinñik

2 John tusaakami isiqtauligmiñi qanuq Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, savaaqaqtılaañanik, tuyuginigik malguk maliguaqtinñi 3 apiqsruñiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-ñum uqautigikkaña aggigñiañniplugu? Naaga nigiuñniaqpisa atlamik?” 4 Jesus-ñum kiunigik, “Utiğusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qinikkaqsik. 5 Ayañaruat qinñitlasiplutiñ, pisutlaitchuatlu pisutlasiplutiñ, auyugaqtualgiñlu mamitikkauplutiñ, tusaatlaitchuat tusaatlasiplutiñ, tuquñaruat añipkaqługich, suli tusaayugaallautaq quliaqtuañupluni ilaippanñun. 6 Quvianamiuruq iñuk qapiqtanitchuaq pisigiluja.”

7 John-ñum maliguaqtik aullaqsipmaknik Jesus uqaaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qinñiaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik añalataakkañanik anuğim? 8 Sumikmi qinñiağniqpsi? Iñuñmik atnugaaqaqtuaq akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnugaanik iñuuniaqtuañurut umialgum tupiqpanani. 9 Taitñinñitpan

sumikmi qin̄igiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qin̄ikkaqsi pitluktutq sivuniksriqirimiñ. ¹⁰Uvvauna aglausimaruq John-kun,

‘Atañi, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiağisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹Iłumutuuruamik uqaqtuḡa ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktutq in̄uḡniñ aniruanin̄ nunami uvuḡanunaglaan. Aglaan in̄upayaaq kamanain̄niqsrauruq ukunakḡa Agaayyutim aḡalatañiñin̄ kamanatluktutq John-miñ. ¹²John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun aullaḡniñiqsuq aḡalataḡmiñik in̄uḡnik, aglaan in̄uich saqlaktuat aippaavak akil̄il̄iqsuiñiqsut uvuḡanunaglaan. ¹³Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ḡum maliḡutaksrañin̄ uqaḡigaa John-ḡum agḡiḡniñiaḡhanunaglaan. ¹⁴Ukpiḡisukkupsiuḡ sivuniksriqirit uqaḡikkaḡat ukpiḡiniaḡiksi John Elijah-ḡutilaananiḡ agḡiqsaḡumaruamik. ¹⁵Kiña in̄uk siutiqaqtuḡ tusaali.

¹⁶“Sumik atriqaqpat makua in̄uuruat pakma? Ittut il̄il̄gaatun aquppip-lutij tuniriñiaqtuatun katimmaviñiñi suli tuḡlirautilputij avatmun,

¹⁷‘Atuqtuurautilḡaluagipsi aglaan aḡḡiḡitl̄usi.’

‘Atuqhutali kin̄uvḡuutinik aglaan qianjitchusi.’

¹⁸John agḡiqami niḡitl̄aiñiqsuq imiḡluniḡ, naagasuli in̄uich uqaqtut irrusiqḡuqaḡniḡlugu. ¹⁹Iḡniḡa In̄uum agḡiqami niḡitl̄apluni imitl̄apluni-lu atlatitun, aglaan uqautilḡiniḡaat itna, ‘Marra niḡḡiqsuruḡ imiqtuḡtilu, il̄lauraaḡiniḡaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqiutaa il̄itchuḡip-kautauruḡ il̄umutuuplugu savaaḡaḡun.”

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Iḡaḡatni

²⁰Aasiñ Jesus-ḡum in̄iqtiqaḡsiñiḡai in̄uich nunaaqqiñi savaaḡaḡvigitlukkanin̄ quvinqaqtuanik atakkii isummitqin̄itmata. ²¹“Nakḡiuḡ Chorazin-naḡmisiuñ! Nakḡiuḡ Bethsaida-ḡmisiuñ! Savaaḡaḡaluḡtuḡa in̄uḡiaqtuanik quvinqaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvinqaqtuat qin̄ikkasi savaaḡuniḡpata in̄il̄ḡaanimma Tyre-miḡ Sidon-miḡ in̄uich taimani isummitqianikkayaqtut miissuḡnik atnugaḡutiḡ suli aḡramun aquvillutiḡ qin̄iqtitlugu taavrumuuna mumiḡiqtiḡ killuqsautmikniñ. ²²Aglaan uqautilḡipsi, Uvluani atanniivium iḡlutuyunaitlukkisiruḡ ukunakḡa Tyre-miñlu Sidon-miñlu ilipsitñi. ²³Aasiñ Capernaum-misiuñ! Kamaḡaḡasugivisi? Iktaugisirusi anasiñḡuqsagviḡmun. Atakkii quvinqaqtuat savaaḡuruat ilipsitñi savaaḡuniḡpata Sodom-mi, ittuiḡaḡayaḡaluḡtuḡ uvuḡanunaglaan. ²⁴Aglaan uqautilḡipsi, Sodom-miut atanniusiaksraḡat qaḡanatluḡniaqtuḡ atanniusiaksrapsitñi.”

Agḡiqhusi Uvamnun Minguiqsiḡitchi

²⁵Tavraasiñ Jesus nipliḡniḡsuq, “Aapaḡ, ataḡuruatiin̄ qilaḡmi nuna-miḡ, quyagikiñ! Sagvigitin̄ puqiitchuanun sut iriqsimaruat puqiksuaniñ

ilisismaruaniñlu. ²⁶Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷Aapaa sanjipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ inuum ilisimanjitkaa iğñiguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi iğñiguruam inupayaamlu iğñiguruam ilitchugipkakkana aapamik. ²⁸Minguqtuasii uqumailiqtuasii! Uvuḡaḡitchi, minguiq-siaqtitchumagipsili. ²⁹Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisaḡvigilunḡaasiñ. Taatnaḡupsi inuutchisi minguiqsiḡniaqtut atakkii piisaanjitchuḡa atchikḡuḡalu. ³⁰Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qaḡanaqtuq.”

Apiqsruun Minguiqsiḡvikun

12 ¹Akuniisuḡaqatiḡ Jesus-lu maliguaḡtaiḡ apqusaḡniqsut mukkaaksrat nautchiivatigun minguiqsiḡvium uvluani. Jesus-ḡum maliguaḡtai niḡisuliqhutiḡ nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiñ niḡiplutiḡ. ²Pharisee-ḡuruat tautukamisigik upyaḡniḡaat Jesus, “Qiñillakkich maliguaḡtitiḡ. Navgiḡlapiḡaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiḡvium uvluḡun.” ³Jesus-ḡum kiuniḡai, “Aqliqisimasuknaḡiksi sumik David-ḡumlu piḡataiñlu pisilaḡat niḡisuliqamiḡ. ⁴David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piḡataiḡ, niḡirut ipqiḡsakkauruamik qaḡqiamik niḡiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliḡsinun. Maligutaksrakuḡnaḡitchuḡ niḡipmatruḡ taamna qaḡqiaḡ. ⁵Suli aqliqisimasuknaḡiksi maligutaksrani, qanuḡ agaayuliḡsit agaayyuvikpaḡmi qaayugnaḡsiḡiugniaḡhat minguiqsiḡvium uvluani, tavraami patchisaiḡhat navguikamiḡ maligutaksranik. ⁶Aglaan uḡautigipsi, iñuk maaniitkalaḡtuḡ kamanatluktuḡaḡ agaayyuvikpaḡmiñ. ⁷Iḡisimanayaḡniḡupsi qanuutautilaḡanik uuma uḡaḡhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaḡ uumakḡa tuniḡlaḡtuḡiḡmiñ,’ suksraunḡiḡayaitchisi iñuich killukuaḡitchuat. ⁸Atakkii Iḡñiḡa Inuum ataniḡigaa minguiqsiḡvium uvluan.”

Aḡun Argalik Pannaḡḡuktanik

⁹Jesus tavrakḡa aullaqami isigñiqsuḡ Jew-ḡuruat ktraḡvianun. ¹⁰Aḡutiqaḡniqsuḡ tavrani pannaḡḡuktanik argalik. Atlanik inuḡaḡmiñiqsuḡ tavrani aḡvisiksraiḡiqiruanik Jesus-mik. Apiqsruḡniḡaat maligutaksrakuḡnaḡmagaan iḡuaḡsipkairuni minguiqsiḡvium uvluani. ¹¹Jesus nipliutiniḡai, “Nalliqsi piḡaḡniḡumi atautchimik ipnaimik aasiñ ipnaiḡ kataguni ilunaa-mun minguiqsiḡvium uvluani, taavruma amunayaiñniḡpaḡuḡ taavrumakḡa? ¹²Nalupqinaitchuḡ, Iñuk piḡpaknatluktuḡ ipnaimiñ. Taatnaḡhuni maligutaksrakuḡnaḡtuḡaḡ ikayuiruni minguiqsiḡvium uvluani.” ¹³Aasiñ nipliutiḡplugu taamna aḡun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isaḡniḡai argaḡni aasiñ iḡuaḡ-siplutiḡ iḡluḡisitun argaiñ iliplutiḡ. ¹⁴Tavrakḡa Pharisee-ḡuruat anikamiḡ katiḡplutiḡ sivunniugñiqsut qanuḡlugu Jesus tuḡqutḡukḡugu.

Agaayyutim Piksraqtaanuruuq Savaktaa

15 Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaanjatnik, aullag̃niqsuq tavrakja. Iñugiaktuat iñuich maliñnigaat. Jesus-ñum iñuaqsirağ̃ağ̃nigai iluqaisa atniğ̃naqtuat. 16 Jesus-ñum iñiqtiğ̃nigai iñuich uqağ̃itquñitlu-ni. 17 Taamna immiqsaqlugu uqautamaruuq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

18 “Uvvauna savaktiga piksraqtaag̃ikkaga!

Ilaanuruq piqpagikkaga suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iligisigiga irrusillauga ilaanun,

suli quliaqtaag̃igisigaa iñupayaanun

qanuq atanniiłksraga iñupayaanik atisiługich.

19 Uqaalatlaitchuq ig̃ialalunił.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

20 Piyacquğ̃niañtkai sayaitchuat iñuich ittuat piğ̃ittuatun ivikpaktun naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğ̃ağ̃atun

atanniiłksrağ̃miñunaglaan iñupayaanik nalaunjalunił atisiłunił.

21 Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niğ̃iugaqağ̃isirut.”

Isaiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

22 Iñuich Jesus-muutiniğ̃aat añun irrusiqlulik ayaunaruag̃lu uqat-laitchuağ̃lu. Jesus-ñum iñuaqsiniğ̃aa. Tavralli taamna añun uqatlasiruc̃ qiniñtlasiplunił. 23 Iluqatiñ iñuich quviğ̃utchañniqsut uqaqhutiñ, “Kiñuviağ̃iñitkaluağ̃niqpauñ una David-ñum?” 24 Aglaan Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ uqağ̃niqsut, “Jesus anitchirağ̃aiñiqsuq irrusiqluñnik iñuñniñ atuqlugu sañña Beelzebul-ñum aḡalataata irrusiqluich.” 25 Jesus-ñum ilisimaplugich sumik isummatilaanjatnik uqautiniğ̃ai, “Iñuich atañguviñmiguuq akikñautirut avatmun; ataniğ̃liasiñ taavrumani suksraunğ̃iğ̃niqtuq iñugikkani avgumakpata. Nunaaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikamiñ makitatlaitchut. 26 Taatnatuntuuq tuunğ̃aq irrusiqluñni avgumagumiñ akikñautilutiñ avatmun atañguvia isukliñ-ñiaqtuq. 27 Aasiñ anittağ̃upkich irrusiqluich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağ̃uuvatigik irrusiqluich? Taatnamik atanniqsuqtiginiğ̃isi. 28 Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqluñnik, nalupqinaitchuq Agaayyutim aḡalatchianiktilaana iñuñnik akunnapsitiñi. 29 Kiñapayaq isiguktuaq saññiruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaag̃lugu saññiruaq iñuk tiglikkisiruc̃ suurañiñik. 30 Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruc̃ uvamnun, suli iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñhiñiaqtuq. 31 Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaanjich itqağ̃itqikkumiñaiğ̃lugich

uqaḡniqluktapayaaniich. Aglaan uqaḡniqluktuaq akikḡaḡlugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ. ³²Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikḡaḡlugu Igñiḡa Iñuum natqigutikkaugisuruq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikḡaḡlugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak sulii taimuḡa.

Napaaqtuq Asianiḡu

³³“Napaaqtuq ilitchuḡinaqtuq asianiḡun. Napaaqtuḡiksuaq asirriḡlau- taḡaqtuq aasiñ napaaqtuḡiitchuaq asirriḡluni asiḡiitchuanik. ³⁴Ilipsi tuqunalgich nimiḡiat! Uqatlaitchusi nakuuruanik atakkii pigiiitchuanḡu- lusi. Qanḡaum uqaḡiraḡigaa taatnasiq ittuaq uummatmi. ³⁵Iñullautaq piqaḡaqtuq nakuuruamik uummatmiñi aasiñ uqallautat aniraḡaqhutiḡ uummatmiñiñ, aasiḡiḡ pigiiitchuaq iñuk uummatigmiutaḡaqtuq killuḡ- mik uqaqhuniyasiñ nakuuḡitchuanik. ³⁶Uqautigipsi, uvluaḡi atanniivium iñuich pasirauniiaqtut uqaḡiḡilapayaaḡmiktigun uqautigikkaḡmikkun. ³⁷Atakkii uqaḡikkapsigun nalaunḡasripkakkauñiaqtusi, sulii uqaḡikkapsi- gun suksraunḡiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaquḡaat Quviḡnaqtuamik Savaamik

³⁸Tavrani ilaḡisa Pharisee-ḡuruat sulii ilaḡiich aglaliqirit uqaḡniq- sut Jesus-mun, “Ilisautrii, qiiñiḡuktugut quviḡnaqtuamik savaamik nalupqinaḡutauplugu kisuutilaaqnik.” ³⁹Jesus-ḡum kiuniḡai, “Makua iñuich pigiiitchuatlu sayuḡaruatlu qiiñiḡuktut quviḡnaqtuamik savaa- nik nalupqinaḡutauplugich, aglaan qiiñiḡumiñaitḡutiḡ taatnatchimik. Qiiñiḡiñiḡisigaat quviḡnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniki- sriqirimun. ⁴⁰Jonah aqalukpaum narraaḡni inniqsuq piḡasuni uvluniḡu unnuaniḡu. Taatnatuntuuq Igñiḡa Iñuum iluviḡmiitkisipmiuq piḡasuni uvluniḡu unnuaniḡu. ⁴¹Atanniivium uvluaḡi iñuḡisa Nineveh-m pat- chisiginiḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutiḡ killuqsautmikniñ Jonah-m quliaqtuaḡutiḡpmatiḡ. Ataḡii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Jonah-miñ. ⁴²Atanniivium uvluaḡi atanḡum aḡnam pat- chisiginiḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agḡiqhuni uḡallam tuḡaaniñ uḡasiksuamiñ naalaḡnityaḡlugu Solomon-ḡum puqiksilaḡa. Ataḡii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Solomon-miñ.

Irrusiqḡuk Utiḡtuq

⁴³“Irrusiqḡuk anipman iñuḡmiñ kukiḡugaqtuq paliḡsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuiḡsiaḡviksraḡmiñik, aasiñ paḡiḡiḡlugu. ⁴⁴Iḡmiñun uqaḡaqniqsuq, ‘Utiḡlaḡa tupiḡmun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paḡillaḡniḡaa imaiḡaaq inigisimakkani salikuḡtaatchiaq sulii inillak- tullautaqtaq. ⁴⁵Aniḡluni agḡiutriraḡniqsuq tallimat malḡuḡnik atlanik

irrusiqłunınik pigıitłuktuanik inımiñiñ. Aasiñ isiqhutiñ inıuuniagaqsırağ-niqsut tavrani. Aqullia taavruma inıuum pigıitłuksıraqtuq sıvullıgımiñ inıuuniaıgımiñiñ. Taatnatuntuuq itkisıruq killulıqırini inıuuniaqtuat pakmapak.”

Aakañalu Anıqataılu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtıtlugu inıunun aakañalu anıqatınılu qikağniqsut tatqaani uqaqatıgisukługu Jesus. ⁴⁷ Inıuich ilañata uqautinıgaa Jesus, “Aakanlu anıqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatıgisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiunıgaa taamna inıuk uqautrıñi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat anıqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuqaługich malıgıuaqtını niplıgñıqsuq, “Qıñıqsıgik, ukua aakagıgitkalu anıqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqaqtuuaq pisułhanık aapaa qılañmiittuam anıqatıgıgıga naagaqaa aakagıplugu.”

Atrıkusaun Nautchiaksrıqırıkun

13 ¹ Taavrumani uvlumi Jesus anıkami tupıgımiñ, utlautinıqsuq narvam sıñaanun aquvitluniasii. ² Inıugıallapiaqtuat inıuich katırvıginiğaat avatlugu. Kiısaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, inıugayaaqpaurat makıtaplutiñ narvam sıñaani. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsıñıgıai inıugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Inıuguuq nunalıqiri nautchiıtyağniqsuq. ⁴ Nautchırripkaługu nautchiaksrat ilañich katagağ-niqsut apqutmun, aasiñ tiñmiurat niğıplugich. ⁵ İlañitsuli katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapıañıtchuamun, aasiñ nauplutiñ qilamik atakkii nunakitłuni, ⁶ aasiñ sıqıñıq nuipman pasikługich pan-aqłunıgıai atakkii kañılıvıksraitłutiñ. ⁷ Suli ilañich nautchiaksrat katagağniqsut akunğatnun kakıtlağnat, aasiñ kakıtlağnat naukamıñ naggıvıksrıağñıgıaich nautchiağıksaat. ⁸ Aglaan ilañich katagağniqsut nunagıksuamun, aasiñ naurıñıqsut asianik inıugiaksıplugich, ilañich atautchimiñ tallimakıpiañuttaaqhutiñ naaga pıñasukıpiañuttaaqhutiñ naaga inıuiñnaq quliñuttaaqhutiñ.” ⁹ Aasiñ Jesus niplıgñıqsuq, “Kiña sıu-tıqaqtuuaq naalağniłi.”

Sıvuniğat Atrikusautit

¹⁰ Malıgıuaqtaiñ utlakługu Jesus apıqsruğniğaat, “Suvaata uqaqpich inıunun atrikusautitıgıun?” ¹¹ Jesus-ñum kiunıgıai, “İlipsitñułhiñaq Agaayyutim sagvıgñıgıaa nalunaqtuanınik añaayuqataan qılaum, aglaan makunıña inıunun sagvıkkauñıtchuq. ¹² Atakkii inıuk pıqaqtuuaq akuqtul-laagısrıuq, aglaan taavruma pıqañıtchuam anniagısisıgaa mikıruuraqunniñ pigıkkani. ¹³ Una pisıgıplugu uqaqtunı inıunun atrikusautitıgıun:

Atakkii qıñıgıaluahutiñ ilısaqsritłaitchut
suli naalağniğaluahutiñ tusaatłaitchut aasiñ kañıqsitłaitłutiñ.

(Mt 13.3)

14 Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluagupsi kanjisiyumiñaitchusi,
suli qiñigumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

15 Atakkii makua iñuich uummatinich pitchigiilgñiqsut,
tusaasungitlutin supayaamik, iritinlu siquplugich.

Utitiñgitchut Agaayyutmun mamitiliksramiknun
atakkii qiñitlaitlutinlu tusaatlaitlutinlu kanjisiñitlutinlu.’

Isaiah 6:9,10

16 Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiñitlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin. 17 Iłumun uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqirit nalaun-
naruatlu Agaayyutim iñuiñ qiñigukkaluagaat tamanna pakma qiñikkaqsi

aglaan qinijitkaat. Tusaasukkaluağaattuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanjitkaat.

Jesus-ḡum Kanjicsipkaḡaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸“Naalaḡniḡḡaksiuḡ qanuutautilaḡa atrikusautim nautchirriqirikun. ¹⁹Tamatkua tusraaruat uqaḡiḡmik aḡaayuqautaagun Agaayyutim kanjicsisuḡaqatiḡ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam agḡiqhuni aattaḡigai nautchirriutauruat uummataatniḡ, sulii piiguipkaḡai tusaakkaḡatnik. ²⁰Aasiili akuqtuiruat uqaḡiḡmik quviasuutiḡiplugu tusaapqauraqamitruḡ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyaḡaulamun nunamun. ²¹Aglaan kanjiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra iḡuilliutiḡ piyuaqsuḡiḡlu tikitmata iḡuich taapkua qilamik qapiqtiḡaqtut. ²²Sulii nautchiaksrat kataktuat akunḡatnun kakitḡaḡnat atrigigaat iḡuk tusaaruq uqaḡiḡmik, aglaan isumaaluutit iḡuuniaḡikun kinnitniḡḡiaḡutitlu umialgutitigun suqutiginḡiḡaḡigaat uqaḡiḡ taimmaasiḡḡ naurisuḡaqani asianik. ²³Aglaan iḡuk akuqtuiruaq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhutiḡ nunagiksuamun atriqaqtuq iḡuktun tusaaruatun uqaḡiḡmik kanjicsiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, iḡaḡich tallimakipiatun, iḡaḡich piḡasukipiatun, sulii atlat iḡuiniḡaḡ qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksraḡiilatigun

²⁴Jesus uqaḡniqsuq atlamiksulii atrikusautmik, “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iḡuktun nautchiiruutun mukkaaksraḡiksaanik nautchiiviniḡun. ²⁵Aglaan iḡuich siḡiktitlugich uumiksri agḡiqhuni nautchiiniqsuq mukkaaksraḡiilanik akunḡatnun mukkaaksraḡiksaat aullaqhuniasiiḡ. ²⁶Naugaqsimata nautchiat mukkaaksraurat nuiḡuraqmata mukkaaksraḡiilatuuq sagviḡmiḡiqsut. ²⁷Savaktit utlakamitruḡ aḡaayuqatiḡ apiqsruḡniḡaat, ‘Ataniiq, nautchiiniḡiptiḡiḡ mukkaaksraḡiksaanik. Nakiḡ makua mukkaaksraḡiilat nuivat?’ ²⁸Qaukḡata kiuniḡai, ‘Uumiksrim savaaḡigaa taamna.’ Savaktit apiqsruḡniḡaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiaḡlugich mukkaaksraḡiilat?’ ²⁹Tavra kiuniḡai, ‘Naaga, nutchugipsi mukkaaksraḡiilanik taputriviaqtusi mukkaaksraḡiksaanik. ³⁰Iluqatik nauulik kipriviksramunaglaan, aasiḡḡ kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipirit sivulliulugu katitqulugich mukkaaksraḡiilat qiliqtaulaalugich ikipkaaqsriuglugich, aglaan katillugich mukkaaksraḡiksaat siḡluamun.’ ”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹Jesus-ḡum uqautilḡiḡniḡai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim aḡaayuqautaa ittuq mustard-ḡum nautchiaksrauraḡatun iḡuum nautchiikkaḡatun nunautmiḡi. ³²Mikiniqsraugaluḡaḡaḡmi nautchiaksrapayaaniḡ naagatarra naukami aḡiniqsrauraqtuq nautchiapa-

yaaniñ napaqtuǵuqhuni. Aasiñ tiñmiurañi sılam aggiqamiñ ugluliñiqsut qisiqsutiñitñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³Jesus-ñum uqautilgiññigai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq aǵnaq akutchipmatun puvlak-sautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ñum Uqaqtilaaña Atrikusautitigun

³⁴Jesus-ñum uqaǵiniǵai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautilaǵuni uqatlaiññiqsuq. ³⁵Tavra immiumaniqsuq uqauttutauruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni,

“Atrikusautitigun uqaǵisiruña ilinjitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam aullaǵniññaniǵlaan.”

Psalms 78:2

Jesus-ñum Kañiqsipaǵaa Atrikusaun Mukkaaksraǵiilatigun

³⁶Jesus-ñum aullaqtitqaaǵlughich iñuich isiǵniqsuq tupiǵmun. Maliguaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutin, “Kañiqsipaǵallaktigtu atrikusaun mukkaaksraǵiilatigun nautchiivini.” ³⁷Jesus-ñum kiuniǵai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksraǵiksaanik Iǵñiǵigaa Iñuum. ³⁸Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksraǵiksaat tamatkuañurut qaitchuat inmiknik Agaayyutmun aǵalatquplutin, mukkaaksraǵiilatli tamatkuañurut qaitlutin inmiknik pigiitchuamun aǵalatquplutin. ³⁹Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniña mukkaaksraǵiilanik tuunǵauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiñ kipirit isaǵulguplutin. ⁴⁰Atrilughich mukkaaksraǵiilat katitauruat ikipkaǵlughich ikniǵmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isuklitpan nuna. ⁴¹Iǵñiñan Iñuum tuyuǵigisigai isaǵuligik-kani aasiñ katityaǵlughich ukunakña Agaayyutim añaayuqautmiñiñ killuqsasuaǵutipayaat suli iñupayaat pigiilqiruat. ⁴²Isaǵulghich igitkisigaiç ikkauraruamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriqulatchilughich kigutitin. ⁴³Nalaunñaruatli qaumagisirut siqiñiqtnun añaayuqautaani aapagikkaǵmiñ. Kiña siutiqaqtuq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴“Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Iñuum paqitnamiuñ iritqiklughu nautchiivini; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityaǵniqsuq sulliñaurapayaǵmiñik, aasiñ tauqsigñigaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjauraqpakun

⁴⁵“Aasiisuli Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirug tauqsig-ñaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunjauraqpagiksaamik. ⁴⁶Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjauraqpanmik aipluni tunityaqlugich sulliñaaurapa-yaani tauqsijlugu taamna akisullapiaqtuaq sunjauraqpagiksaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷“Aasiisuli Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirug qaaqtuuti-tun niñitauruatun tañiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluñnik. ⁴⁸Qaañallaanikamiñ aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutitij av-guaqsiplugich aqaluich, nakuuruaq ilipjugich aqaluqağvijnmiknun aasiñ nakuunitchuat igitlugich. ⁴⁹Itna itkisirug isuklitpan nuna. Isağulgich avguityağisirut pigiitchuanik iñuñnik akunğatniñ nalaunjaruaq iñuich ⁵⁰igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriquulatchiğugich kigititij.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suğalgich

⁵¹Jesus-ñum apiqsruğniğai maliğuaqtini, “Kañiqsisivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniğaat, “Aa, kañiqsigivut.” ⁵²Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aglaliqipayaaq ilisaqaqtuaq Agaayyutim añaayuqautaanik atriqaqtuq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suurağmiñnik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsivijnmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpigijnitkaat Jesus

⁵³Jesus-ñum uqağinaiqamigich tamatkua atrikusautit aullağniqsuq tavrakña. ⁵⁴Tikitluni iñuguğvijnmiñun ilisautiniğai iñuich katrağviatni. Iñuich tusaaruat quviğusukhutiñ apiqsruqtautiaqsiniqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññaakpa puqitmik suli saññimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? ⁵⁵Uvvauna kaapintam taivruma iğniğijnitpaun? Aakaña taimña atiqanjit-pa Mary-mik? Aniqatigijnitpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli Judas? ⁵⁶Iluqatinsuli nukatchianji iñuuniaqataunjiñniqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññañniqpa tamatkuniña supayaanik?” ⁵⁷Tavra atnium-matigağniqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjitluni iñuguğvijnmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” ⁵⁸Tavra Jesus savaaqanjiñniqsuq iñu-giaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutij ilaanik.

Tuqqutauħa John Paptaaqtitchirim

14 ¹Taatnaħatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqa-mik Jesus-kun, ²uqautiniğai savaktini, “Jesus una John

Paptaaqtitchirauniqsuq anitqikhuni tuqułıgmiñ. Taatnaqhuni savaaqt-laniqsuq quvıqnaqtuanik.” ³Sivuanıimma Herod-ınum tigupkağniğaa John qılıqsruqlıgu isıqtaupkaqlıgu. Taatnaqtinnığaa pisigıplugu Herodias, anıqatmi Philip-ınum nuliıaıa. ⁴Atakkii John Paptaaqtitchirim akulaiqlıgu uqautiniğaa Herod, “Malığutaksrakuagnangıtchuq ilaqati-giniagupku anıqatvich nuliıaıa.” ⁵Herod-ınum tuqutuchukkaluağniğaa John, aglaan iqsiñıqsuq inıuınik atakkii ilıjisa isummatigıplugu John sivuniksriqırauplugu. ⁶Herod-ınum annıvia tikitman, pania Herodias-ınum sayuğniqsuq sivuğaatni Herod-ınumlu tuyuğmianjıñlı quyalıllıapiaqlıgu. ⁷Akiqsruğniğaa nalupqınaiqlıgu qaitchigisiñıplugu supayaamik inıqpan. ⁸Nıviaqsıaq pitchuksaakkaupluni aakamıgun nipliğniqsuq, “Qaitchinıa nıaquanı John Paptaaqtitchirim ilılugu alluiyamun.” ⁹Umialik aliatchanıqsuq, aglaan pisigıplugu akiqsruutni suli tamatkua niğiqatini tiliriñıqsuq qaitquplugu nıviaqsıam inıagıkkıaıa. ¹⁰Herod tiliriñıqsuq isiqsıvinımun nıaquıgiaquplugu John. ¹¹Itqutiniğaat nıaqu ilıplugu alluiyamun qaitluguasıñ nıviaqsıamun, aasıılı taavruma aakamıñuutıplugu. ¹²John-ınum malığuaqtaiñ agıqıhutiı piñığaat timaa ilıvıqlıguasıñ. Taatnaanıkamıı uqautıyağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkaiñıqsuq 5,000 Anıutini

¹³Jesus tusaakami qanuqtilaananı John-ınum, aullağniqsuq umiakun quvğutiıplugu inıuılaamun kisimi. Inıugayaat tusaakamıı malıutiniğaat nunaaqıpayaanıñ pisukkataqhutiı. ¹⁴Jesus tulakami tautuklğgich inıugayaaqpaurat ilunıutchanıqsuq. Mamitinnığai atniğñautıñit-ñiñ. ¹⁵Unnuksraagataqman malığuaqtaiñ utlanığaat uqautıplugu, “Unnuaguqtuq. Suviksraılaaq manna. Tuyuğıkkich inıuich nunaaqııranun tauqsıgiaqulugich niqıksramıknik.” ¹⁶Jesus-ınum uqautiniğai, “Aullanıtıkmıı suñıtıtıt. Ilıpsi niğıpkagsıgik.” ¹⁷Kiunığaat, “Piqaqtugut tallımılhiñanı qaqıianıglu malığunıglu aqalunıknik.” ¹⁸Jesus-ınum nipliutiniğai, “Uvuñautisıgik uvamnun.” ¹⁹Aasıñ tiliñığai inıugayaat aquvitquplugich ivıñnun. Tigukamıgich taapkua tallimat qaqıat malığuglu aqaluk aagluğniqsuq qılınmun quyyatıplugich. Tavra Jesus-ınum avguqlıgich qaqıat qaiñıñığai malığuaqtimiñun aasıılı taapkua autaaqlıgich inıugayaanun. ²⁰Iluqatıı inıugayaat niğniqsut niğısuıqhutiı. Niğınaiqmata malığuaqtıt katıçhiñıqsut ilakunıtñik immıgataqlıgich qulıt malıguk aguupmaıch. ²¹Taapkua niğıruat 5,000-tuyunıaq innıqsut anıutıt, kisiqatıgisunıaqnagıch ağnat ilılgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imğum Qaanıgun

²²Jesus-ınum malığuaqtini ikıpkagtıñığai umıaqpaaramun ikaağıaqulugich igıuanun narvaqpaum aasıñ aıpkıqlıgich inıugayaat.

²³Taatnaamikami mayuǵniqsuq iǵǵimun agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiñuǵniqsuq. ²⁴Tavra umiaqpauraq tikiññiqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuliǵniqsuq qaiǵutiplugu atakkii anuǵim paǵǵaǵuutiplugulu. ²⁵Aasiñ Jesus-ñum utlañniǵai maliǵuaqtini uvluyasipman pisukhuni imǵum qaañagun. ²⁶Maliǵuaqtaiñ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imǵum qaañagun iqsitchañniqsut nipliqtutit, “Aliuqtuaq marra!” Kappaiñaaqsiñniqsut tatavraplutit. ²⁷Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniǵai, “Quviatchauǵigitchi. Uvañauruñ. Iqsiñasi!” ²⁸Peter-m kiuniǵaa, “Ataniiq, ilviupiaǵuvich tiliñña utlaqulutin imǵum qaañagun.” ²⁹Jesus-ñum kiuniǵaa, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imǵum qaañagun utlauriniqsuq Jesus-mun. ³⁰Aglaan Peter-m tautukamiuñ qanutun sañjisilaaña anuǵim iqsitchañniqsuq. Kiviaqsikami kappaiñaniqsuq, “Ataniiq, annautiñña.” ³¹Tavrauvaa Jesus-ñum isautiplugich argañni tiguñiǵaa Peter nipliutiplugu, “Ukpiqsiñiñniñiaqpat! Suvaata arguaqtuqich?” ³²Ikipmaknik umiaqpauramun anuǵaiǵniqsuq. ³³Taapkua umiaqpauramiittuat sitquǵviginiǵaat sivuǵaanun Jesus uqaqhutit, “Iñmun iǵniǵiniǵaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruq Atniǵñautiliñnik

³⁴Ikaaqañiñ iǵlunanun nunaliñniqsut Gennesaret-mun. ³⁵Aasiñ iñuñi taavruma nunam iñituchikamiñ Jesus-mik tuyuǵniqsut uqqa-mik avalliuypayaamiknun nunaaqqiuranun, tikiutruaqsiplugich aasiñ atniǵñautilipayaat Jesus-mun. ³⁶Iñiqsrullapiaqtuǵu aksiññañniqsuq-ñuǵukluguunniñ akua atnuǵaañan, aasiñ aktuipayaqtuat ilaanik mamitikkauniqsut.

Iñisauttutiñich Sivulliañuruat

15 ¹Pharisee-ñuruat aglaliqiritlu utlañniǵaata Jesus Jerusalem-miñ apiqsruqtuǵu, ²“Suvaata maliǵuaqtivich kamagitlaitpatigich iñisauttutiñich sivulliaǵikkapta? Iǵǵuñitkaich argatiñ niǵigaluaqatiñ.” ³Jesus-ñum kiuniǵai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigich Agaayyutim tillisai? Kamaksritiñit chusi atakkii maligukkisi iñisauttutiñich sivulliaǵikkapta. ⁴Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigich aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaqtuutriruq aapamiñnik naagaqaa aakamiñnik tuquruksrapiaqtuq.’ ⁵Iñisauttutiñich iñisautrirusi iñuñmun uqautiñhiñnauniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqagaluqtuñña aatchuutiksramik. Aatchuutigiymuñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutimun.’ ⁶Taatnatun iñisautigupsuñ iñuk kamaksritquñitlu aapañanik naagaqaa aapañanik suñǵiǵisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi iñisauttutiñich. ⁷Ukpiññaqtisii! Qanutun nalauttigiñiqpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

- 8 Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluagaatja uqalhiñaǵmiktigun aglaan uummatinjich uñasiksut uvamniñ piqpagillapianǵitluna.
9 Agaayyuvigiragaatja imailaakun, atakkii ilisaurirut iñuich ilisauttutinjitñik iliplugich maligutaksragiruatun Agaayyutun.”

Isaiah 29:13

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñuñun

10 Jesus-ñum iñmiñuquniǵai iñugayaat nipliutiplugich, “Naalaǵniłlaksinjña kanjqsilusiasiñ. 11 Sum isiqtaqtuam iñuum qanǵagun qaayugnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniragaqtuam qaniǵmiñ, uqathum qaayugnaqsipkaǵaǵigaa iñuk.” 12 Maliguaqtaiñ utlaklugu apiqsruǵniǵaat, “Iłisimavigich Pharisee-ñuruat atniummatilaanǵat tusaa-kamitruñ taamna uqautigikkan?” 13 Kiuniǵai, “Nautchiapayaaq aapama qılanmiittuam nautchirriutinjaisañ amuruaniaqtuq kanjituummaan. 14 Iñmiktuuǵlich. Ayañaruani sivulliuqtaurur ayañaplutiñ. Ayañaruam sivulliuqpagu ayañaruuaq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” 15 Tavra Peter-m kiuniǵaa, “Uqautitigut qanuutautilañanik taavruma atri-kusautim.” 16 Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Iłipsipsuuq kanjqsisaitmivisi? 17 Kanjqsinjitpisisuli? Suapayaaq qaniǵmuktuaq aqiaǵuqmugaqtuq aasiiñ anipluni timimiñ. 18 Aglaan sut tamatkua aniragaqtuat qanikun aniragaqtut uummatmiñ, aasiiñ qaayugnaqsiragaqtugu iñuk. 19 Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigiitchuat isummatit, iñuaqtuǵiq, ilaqatiga-galuaqhuni atlatuǵiq, ilaqataiłluni sayuñatıq, tiglyuǵiq, tañiǵilaakun ilisimarauǵiq, uqaniqtuktaǵıglu. 20 Taapkuatavra qaayugnaqsiragaǵaat iñuk, aglaan nigiruni iǵǵuǵaluaǵnagich argaich qaayugnaqsitlaitchaat iñuk.”

Aǵnam Ukpigutaa

21 Jesus aullaǵniqsuq tavrakña nunañanun Tyre-m suli Sidon-ñum. 22 Canaanit-aǵmiu aǵnaq tamaani iñuuniaqtuuaq utlautiniqsuq ilaanun kappañapluni, “Ataniiq, kiñuviaña David-ñum! Nagligillaññañña! Paniga pigiilıllapiaqtuq irrusiqtuqaqhuni.” 23 Aglaan Jesus kiñiñni-ǵaa. Maliguaqtaiñ utlaklugu injqsullapiaǵniǵaat itnaqhutiñ, “Aqpigiñuñ una aǵnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” 24 Jesus-ñum kiuniǵai, “Tuyugikkauruñ kisiitñun iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummirua-tun ipnaisun.” 25 Aǵnaq utlautikami sitquǵniqsuq sivuǵaanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullaññañña.” 26 Jesus-ñum kiuniǵaa, “Nakuñgitchuq pigupsiuñ ilılgat qaqquksrautaat qaiłluguasiiñ qipmiñun.” 27 Aǵnaq nip-ligñiqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigipmiraqtut kangakunik kangaalaruanik iñuñmiñ nigǵivinjitñiñ.” 28 Jesus-ñum kiuniǵaa, “Aǵnaaq,

kamanallapiaqtuamik ukpiqsriḷiqag̃niqsutin; iṅiqsruag̃ikkan savaaṅu-gisiruq ilipnun.” Tavra aḡnam pania iḷuaqsikkauniqsuq taavrumani sassag̃niḡmi.

Jesus Mamititchiruaq Iṅugiaktuanik Iṅuḡnik

²⁹Jesus aullaqami tavrakṅa iḡlauniqsuq siṅiqsraqḷugu narvaqpa-ṅa Galilee-m; aasiṅ mayuqhuni qimig̃aamun aquvinniqsuq tamauṅa. ³⁰Iṅugiallapiaqtuat iṅuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruipḷutiṅ pisut-laitchuanik, ayaunaruaniq, uqatlaitchuanik, sulguḷimaruanik, suli iṅugiaktuanik atlanik. Iḷuqqaḡniḡaich Jesus-ḡum sivuḡaanun. Aasiḷi Jesus-ḡum iḷuaqsiṅḡai. ³¹Iṅuich quviḡutcharṅniqsut qiṅiqamisigik uqatlaiḷaat uqaqsiḡmata, sulguḷimaruat iḷuaqsikkaupmata, pisutlait-chuat pisutlasipḷutiṅ, suli ayaunaruat qiṅitlasipḷutiṅ; kamaksruḡniḡaat Agaayyutaat Israel-ḡum.

Jesus Niḡipkaiṅiqsuq 4,000 Aḡutinik

³²Jesus-ḡum malig̃uaqtini iḡmiṅuquniḡai nipliutiḷugich, “Iḷunḡutchaligsuṅa makuniṅa iṅuḡnik nayuutituiṅaqtuanik uvamni piṅasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinniaḡitkitka niḡisuḡait-ṅik atakkii taaqtukkaqpiagtut apqutmi.” ³³Malig̃uaqtaṅ nipliutiniḡaat, “Sumiṅ paqitkisivisa naamayumiṅaqtuamik qaqqiamik marrumani iṅuiḷaami niḡipkautiksramik iṅugayaanun?” ³⁴Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Qanutun iṅugiaktigiruanik qaqqianik piqaqpsi?” Kiuniḡaat, “Tallimat malḡuḡnik suli iṅugiakisuuraniq aqalugauraniq.” ³⁵Jesus-ḡum tiliriṅi-ḡai iṅugayaat aquvitquḷugich nunamun. ³⁶Tiguniḡai tallimat malḡuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaanikamiṅ Agaayyun avguḷugich qaiṅniḡai malig̃uaqtimiṅun, aasiḷi taapkua autaaḷugich iṅugayaanun. ³⁷Iluqatiṅ iṅuich niḡiṅiqsut niḡisuḡataqhutiṅ. Aquagun malig̃uaqtaṅ katitchi-ṅiqsut ilakunik immiḡataḷugich tallimat malḡuktun aguupmaḡnik. ³⁸Tamatkua niḡiruat 4,000-tun iṅugiaktiginiqsut, aḡnatlu ilḷig̃aatlu kisir-rutisuḡaqnagich. ³⁹Jesus-ḡum aullaqtinḡanikamigich iṅugayaat ikiniqsuq umiaqpaaramun tikitḷuni nunaḡanun Magadan-ḡum.

Iṅuich Qasiḷiṅiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

16 ¹Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuқтаḡiaḷugu. Apiqsruḡniḡaat qiṅiqtitquḷutiṅ quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaḡutaulugu Agaayyutim tuyuḷtilaananiq qilaḡmiṅ. ²Kiuniḡai, “Unnuksraaqman uqaḡuursi, ‘Siḷaḡḡuḡniaqtuq atakkii qilaḡ kaviqsiruq.’ ³Suli uvlaami uqaḡaqtusi, ‘Siḷaḷuḡniaqtuq ugluvak atakkii qilaḡ kaviqsiruq nuviyaḷuḡuqman.’ Sivuniqsitḷagaluaqhusi siḷamik qilaum qiṅniḡaḡun, aḡlaan ilitchuḡitlaiṅniḡisi qanuutautilaanat quviqnaqtuat

savaat atuumaruat akunnapsitni. ⁴Makua iñuich pigiitchuatlu sayunjaruatlu qinīguktut quviqnaqtuanik savaanik, aglaan qinīgumiñaitlutitj taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññigai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatañiqsuq Maliguaqtimiñik

⁵Jesus maliguaqtai ikaağniqsut igluanun narvaqpaum. Maliguaqtai ilitchuginiqsut piiguisilaagmiknik qaqqianik. ⁶Jesus-ñum uqautiniğai, “Qaunagititchi puvlaksautinatinñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷Aglaan uqaurağniqsut injmiknun itnaqhutin, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaanññapta.” ⁸Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtılaanjat apiqsruğniğai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpisi qaqqiññiplugu? Ukpisriñiññaiañiqpat ilipsitni. ⁹Kañiqsitłaitpisisuli? Naagaunniñ itqatłaitpisiğik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun aytinun? Qapsiñik aguupmañnun immiqsitpisi? ¹⁰Naagaunniñ tallimat malğuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñunñun? Qapsiñun aguupmañnun immiqsitpisi? ¹¹Qanuğimña kañiqsiññiqpisi uqautiqanjsilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinatinñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹²Taatnaanikman maliguaqtai kañiqsiñiqsut ilaanun uqautinjsilaagmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutititniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

¹³Jesus utlautikami nunañanun Caesarea Philippi-m apiqsruğniğai maliguaqtini, “Iğniña Iñuum kisuuniplugu uqağagivat?” ¹⁴Kiuniğaat, “Iłañisa John Paptaaqtitichiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ñuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵Apiqsruğniğai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitja?” ¹⁶Simon Peter-m nipliutiniğaa, “Christ-ñurutin. Iğniğigaatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷Jesus-ñum kiuniğaa, “Simon, iğniña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtunjitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸Uqautillakkikpiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyağañmik] aasiñ taavrumuña uyağañmun nappağniagiga agaayyuviga, sulı saññipayaañiñ tuqułhum akiilıyumiñaitkai. ¹⁹Ilvichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik añaayyutaanun Agaayyutim. Suapayaaq qiliqsruumakkaqsı maani nuna mi qilğutiqaqtuññağisıruq qilañmi, aasiñ suapayaaq qilğutıayakkaqsı maani nunami qilğutıayakkağisıruq qilañmi.” ²⁰Jesus-ñum maliguaqtini uqaquññigai kisumununnıñ iñunñun Christ-ñuniñuni.

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqułiksranıñ Anjpkakkaułiksranıñ

²¹Tavrakñaniñaglaan Jesus uqautriaqsıñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaıqılu, “Jerusalem-muktuksrauruna. Tavraniasiñ naglik-

saaqtuksraupluḡa sivulliuqtigruaniḡ qaukḡiḡitḡiḡiḡlu agaayuliqsit aglaliqiriniḡlu, sulit tuqqatauruksraupluḡa. Aglaan aḡipkakkauḡisiruḡa piḡayuatiḡun uvlut.” ²²Peter-m avuḡaqaḡaḡutiḡlugu Jesus iḡiḡtiḡ-niḡaa itnaḡlugu, “Ataniḡ, Agaayyutimtuḡ taatniḡtiḡiḡliuḡ taamna. Atuumaruksraupiaḡtuḡ ilipnun.” ²³Jesus-ḡum qiviaḡlugu Peter niḡliutiniḡaa, “Tuunḡaaḡ, piḡiḡ uvamniḡ! Piḡaiḡlutaaurutin uvamni. Isummatiqanḡitchutin Agaayyutim isummataiḡnik, aglaan isummatiqatutin iḡuich isummataatun.” ²⁴Jesus-ḡum niḡliutiniḡai maliguaḡtini, “Kisupayaam maligukkumiḡa suksraaḡtaksraḡigaa pisuḡi, iqstriutilugu sannigutani aasiḡ maligluḡa. ²⁵Atakkii kiapayaaḡ anniginiḡaḡmiuḡ iḡuuḡi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaḡ tammaiyumiḡ iḡuuḡi piḡitigiluḡa piḡḡakkisiruḡ ilumun iḡuuḡiḡmik. ²⁶Iḡuum piḡḡaktaḡiḡhiḡaḡaluḡaa suurapayaḡa marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iḡuutḡhii. Sakuḡuraḡniaḡḡa sumun atuḡumiḡaitḡuḡ! Tarra simmitiksraitchaa iḡuum iḡuutḡhii. ²⁷Atakkii Iḡḡiḡa Iḡuum agḡiqsaḡumaruḡ piḡatigilugich isaḡuliḡni quvianḡḡaḡun aapami, tavraniasiḡiḡ akilḡigisigaa iḡupayaaḡ savaḡḡiḡun. ²⁸Iḡumun uḡautigipsi, Iḡuḡaḡtuḡ-samma makitaruanik uvani tuḡunianḡitchuanik qiniḡaluḡaḡnagu Iḡḡiḡa Iḡuum agḡiqpan umialḡulugu.”

Jesus-ḡum Atlaḡḡuḡtiḡḡa

17 ¹Itchaksrat uvlut aquatiḡun Jesus-ḡum aullautiniḡai Peter-lu James-lu John-lu, aniḡataa James-ḡum, kisiitḡnik qutḡhiksuamun iḡḡimun. ²Tavrani qiniḡtitlugich Jesus atlaḡḡuḡniḡsuḡ sivuḡaatni. Kiiḡaḡa qaummaḡiksiḡiḡsuḡ siḡiḡiḡtun atnuḡaḡni qatiḡsiḡlutiḡ kirratḡiatun. ³Taatnaḡmiutlu Moses sulit Elijah sagviḡḡiḡsuk uḡaḡatiḡiaḡsiḡlugu Jesus. ⁴Peter-m niḡliutiniḡaa Jesus, “Ataniḡ, nakuuniḡsuḡ nayuutikapta uvani. Nappaitḡuḡtiḡut nappaiḡayaḡtuḡa piḡasunik palapkaaksranik, atautḡhimik ilipnun, sulit atautḡhimik Moses-mun, sulit atautḡhimik Elijah-mun.” ⁵Uḡaḡtitlugusulit qaumaruam nuviyam qulaḡiutiniḡai aasiḡ nipi niḡliḡhuni nuviyamiḡ, “Tavrataamna piḡpaḡikkaḡa Iḡḡiḡa quyalimaaḡtigillapiakkaḡa, naalaḡniyumagiksi.” ⁶Maliguaḡtit tusaakamitruḡ nipi punniḡsut nunamun iqsiḡchakḡutiḡ. ⁷Aglaan Jesus-ḡum utlakḡugich aksiḡḡiḡai aasiḡ niḡliutiḡlugu, “Makititḡi, sulit iqsiḡaiḡitḡi.” ⁸Aaḡluḡamiḡ maliguaḡtit qiniḡiḡniḡiḡsut iḡuḡnik. Jesus inniḡsuḡ kisimi. ⁹Atqaaḡsikamiḡ iḡḡimiḡ Jesus-ḡum tilisiḡiḡai, “Uḡaḡniaḡasi kisumununniḡiḡ tamatkuniḡa qiniḡkapsitḡnik Iḡḡiḡa Iḡuum aḡitḡiḡhanunaglaan tuḡḡiḡmiḡ.” ¹⁰Maliguaḡtaiḡ apiḡsruḡniḡaat Jesus, “Suvaata aglaliḡirit uḡaḡpat Elijah agḡiqqaḡtuksrauniḡlugu agḡiḡaiḡḡaan Christ?” ¹¹Jesus-ḡum kiuniḡai, “Taapḡua uḡaḡtut ilumutuuruamik. Elijah agḡiqqaḡniaḡtuḡ Christ-miḡ itḡanaiyaḡiaḡlugu suapayaaḡ. ¹²Aglaan

uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiñ iñuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq ajalatchukamitruñ ajalatkaat. Taatnatuntuuq Igñiña Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” ¹³Maliguaqtaiñ kanjqsilgatağniğaat Jesus-ñum uqatha John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Iñuaqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqłulñmik

¹⁴Jesus maliguaqtinił tikitmata iñugayaanun iñuum utlañniğaa sitquqhuni sivuğaanun ¹⁵nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillañniğaruñ igñiğaa. Qiiqruguupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiqługu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶Maliguaqtinuuatigaluagiga, aglaan iñuaqsilguiñniğaat.” ¹⁷Jesus-ñum kiuniğaa, “Ukpiqutaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpi ilipsitñi? Qanutunaglaan igłutuqtaksrağivisisuli? Uvuñautisaqsuñata nukatpiağruk.” ¹⁸Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqłulñmik anitquplugu nukatpiağruñmiñ. Irrusiqłuk anitman nukatpiağruk iñuaqsilgñiqsuq. ¹⁹Maliguaqtaiñ utlañniğaat Jesus kisipquqhutiñ apiqsruqługu, “Suvaata irrusiqłuk anitlaitpisigu?” ²⁰Jesus-ñum uqautiniğai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiñiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanñatun mustard-ñum nautchiaksraanñatun uqautiñhiñaugiksi una igğiq, Nuuttin iñuñ uvakña, aasiñ nuunniqtuq. Piñhiñaugisirusi supayaanik. ²¹[Aglaan kisiagun agaayuhkun uisauraalikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqłuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ñum Uqautigtikkaa Tuqułiksrañił Añipkakkaułiksrañił

²²Atautchimukamiñ Galilee-mi Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Igñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuñnun; ²³ilinisa tuqutkisigaat. Aglaan piñayuatigun uvlut añipkakkuniaqtuq tuqqutauñhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqtutchallapiğniqsut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siğutiñiñik

²⁴Jesus maliguaqtinił tikitñamiñ Capernaum-mun nalautchirut iñuñnik katitchiraunik aatchuutiniñ agaayyuvikpañmun. Tamatkua Peter apiqsruğniğaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuğagiva tax-sinik agaayyuvikpañmun?” ²⁵“Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniğaa. Asii isiqman tupiğmun Jesus nipliqaagñiqsuq ilaanun apiqsruqługu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiñi nunam katitchiragivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakñaqtaniñ?” ²⁶Peter-m kiuniğaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniğaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuğniñiñiqsuq tax-sinik. ²⁷Aglaan atniummativiagivut iñuich. Aullağutin niksigiagiñ narvamun. Qanganiñ sivullium aqaluum niksiksaqpich paqtkisirutin maniñmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinñitñun, asii akiliutilunuk.”

Kiña Kamanagniqsrauva?

18 ¹Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus apiqsruǵniǵaat, “Kiña kamanagniqsrauva Agaayyutim añaayuqautaani?” ²Jesus-ǵum tuǵluǵniǵaa ililgauraq inmiñuquplugu, aasiñ qikaqtitlugu akunǵatnun maliguaqtit ³nipliǵhuniyasiñ, “Uqautigipsi, isummitqinjisuagupsi aasiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayuqataanun. ⁴Kiñapayaq atchiksiruaq inmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamanagniqsrauruq ukunakña Agaayyutim añaayuqautaani. ⁵Suli kisum iñuum akuqtuǵumiñ ililgauraq pisigilunja akuqtuǵaǵa.

Killuqsqusaaǵutit

⁶“Aglan kia iñuum killuqsaqtitpagu ilaǵat makua ukpiqsrisiqatkuat uvaǵnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna qunjisigmiutchiǵlugu uyaǵakpaǵmik ipipkaqpan itiniqsraǵani taǵium. ⁷Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsqusaaqtuat iñuǵnik. Taatnatchich killuqsqusaaǵutit atuumarut ataramik. Aglan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiǵutaiqsitchiruaq iñuǵnik killuqsqusaaǵimigun. ⁸Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsaqtitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuǵimun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakña igluktun argaliñmiñ naagaqaa isigaliñmiñ igitauluniasiiñ isuitchuamun ikniǵmun. ⁹Suli iripsi killuqsaqtitpasi piǵlugu igitchumagiksi. Nakuutluǵniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuǵimun atautchimik iriqaǵusi uumakña malǵuǵnik iriliñmiñ igitauluniasiiñ anasiñuqsagvium ikniǵanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰“Qaunagitichi suñilǵaǵiǵiksraǵatniñ makua ililgaurat. Atakkii isaǵuliñich ataramik aapamnũhiñaurut qilaǵmi. ¹¹[Iǵniña Iñuum agǵiqsuq anniqsuǵiaqǵugu tammaqtuq]. ¹²Qanuq isummatiginayaǵniqpsisiuñ iñuk piqaqtuq tallimakipianik ipnaiñik aasiñ atausiq tammaǵuni? Pakkiaǵumiñaiñniqpauñ taamna atausiq tammaqtuq? Uniñniǵai taapku tallimakipiaǵuutailat ipnaich qimiǵaamun. ¹³Uqautigipsi, paqitkumiñ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluǵniaǵaa ukunakña tallimakipiaǵuutailaniñ tammanitchuaniñ. ¹⁴Taatnatuntuuq aapapsi qilaǵmiittuam pisuǵiñitkaa atausiǵunniñ ilaǵat tamatkua ukpiqsriuat ililgauratun iliplutiñ tammaqulugu.

Aniqan Killuqsaqtuq

¹⁵“Aniqatin killuqsaqpan akikñaǵutin uqautityaǵuñ killuqsautaanik kisiñuǵusik ilaalu ilvilu. Naalaǵnikpatin aniqatigiliutitqinñiaǵiñ utitmun. ¹⁶Aglan naalaǵnisuñitpatin utlatqikkumagiñ piqasiǵutin

atautchimik naagaqaa malġuṅnik iññuṅnik. Taapkua iñuich ilisimaraut-laniaqtut uqaġipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malġukkun naagaqaa piņasutigun ilisimarauruatigun. ¹⁷Naalaġnisuñilġitpagich uqaġilugu ukpiqtuaṅuruanun; naalaġnisuñitchiñnaqpan aasiñ ukpiqtuaṅruanikunniñ irrutigisigiksi Jew-ṅuñitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qilqsruumakkaqsi maani nunami qilġutiqaqtuiñaġisiruq qilaṅmi; sulis apayaaq qilġutaikkaqsi maani nunami qilġutaiyakkau-gisiruq qilaṅmi. ¹⁹Uqautipsaaġipsi, Malġuugupsik maani nunami aasii aṅiġutilusik supayaakun apiqsrugupsik, aapaa qilaṅmi savaaġigisigaa ilipsitñun. ²⁰Atakkii nani malġuk naagaqaa piņasut katikpata pisigiluṅa nayuutigisiruṅa ilinjitni.”

Atrikusaun Natqigutriṅitchuakun Savaktigun

²¹Aasiñ Peter-m utlaklugu Jesus apiqsrugniġaa, “Ataniiq, qapsiñiaġlaan natqigutiraksraġivigu aniqatiga akitñaġluṅa killuqsaaqpan? Tallimat malġuṅniaglaan?” ²²Jesus-ṅum kiuniġaa, “Tallimat malġuḥhiñaunġilaṅnik aġlaan piņasukipiaq qulit tallimat malġuṅniaglaan. ²³Agaayyutim aṅaay-uqautaa sagviqpan atriqaġisiruq umialinmik apiqsrutuamik savaktimiñik qanutun ilinjitñun akiqsrutuqaqmagaagmi. ²⁴Makpiġarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkana manikpauramik tikiutikkauniqusuq ilaanun. ²⁵Akiliyyumiñaiññiqman aṅaayuaṅan tunirautquniġaa aġnaatlu suliqitunġaurani suliqilqaisa suurapayaani aasiñ akiliutigilugich niġġiuqsruutaiñun. ²⁶Savakti sitquqami sivuġaanun uqapsaaġniqusuq, ‘Ataniiq, utaqquurallaṅna. Utitqitqigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷Aṅaayuaṅan ilun-ṅutqautiplugu aullaqtinniġaa natqigutiplugich niġġiuqsruutai. ²⁸Aġlaan savakti anikami tavrakna nalaunniġaa ilaṅat savaqatmi niġġiuqsruummirigikkani qapsiuranik maniññik. Tiguniqłukamiuṅ qimitchiqsruaqsiñiġaa nipliutiplugu, ‘Niġġiuqsruutin utiqtirruṅ uvamnun.’ ²⁹Savaqataan purvigi-niġaa iniqsruaqługuasiñ, ‘Utaqqiurallaṅna. Utitqitqigisigikpiñ iluqaitñik.’ ³⁰Aġlaan akiqsrugvigikkana utaqqisuñiñniqsuq. Aullautiñhiñaġniġaa isiqsivimun aasiñ isiqtaupkaługu utiqtitchiñiałhanunaglaan niġġiuqsruutaanik. ³¹Atlat savakti qiniqamitruṅ taamna atuumaruq ipiqtutchallapiagnisut. Utlaklugu aṅaayuaqtiṅ uqautiniġaat iluqaitñik atuumaruqanik. ³²Aṅaayuaṅan savakti isiquniġaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluagikpiñ niġġiuqsruutipnik uvamnun iniqsruaqapna. ³³Suvaata ilunṅuksriñiñniqpiḥ savaqatiknik atriluṅa nagliksriḥhaptun ilipnik?’ ³⁴Tavra aṅaayuaṅan qinnautiplugu tuyuġiniġaa isiqsirinun anasiñṅuqsauqplugu akiliñiałhanunaglaan niġġiuqsruutipayaaniñik. ³⁵Taatnatuntuuq aapama qilaṅmi irrutiniaqmigaasi natqigutriṅitqipsi aniqatiupsitñik uummatipsitñi.”

Jesus İlisautriruq Avitikon

19 ¹Jesus uqaraiqami tamatkuniña aullağniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaaqquaraiñun Judea-m akiani Jordan-ñum. ²Iñugiaktuat iñuich malinığıaat. Jesus-ñum mamitinnığı atniğñaqtuat tavrani. ³Ilañisa Pharisee-ñuruat utlañığıaat. Tavra uuktuaqsaqługu apiqsrułgiñığıaat, “Añutim avitpagu nuliiani patchitchiguni supayaanik, malığıtaksrakuagñaqpa?” ⁴Jesus-ñum kiuniğıai, “Ağliqisimasuknağiksi aullağniipman Agaayyutim iñiqsiñha añutmiglu ağnamiglu. ⁵Taatnaqhuni añutim unisaksrağigaa aapani suli aakani aasiñ piqasiutiluni nuliag-miñun, iluqatik-aasiñ atautchisun timinigutik. ⁶Malğuuñaiqsuk aglaan atausiñuqtuk. Iñuum avitiñiñiñ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiu-tipkaqmatik.” ⁷Pharisee-ñuruat apiqsruğniğıaat, “Suvaatami Moses tillisiqagñiqpa añutmun agliutiqqaagługu aullaqtilluguasiiñ nuliiani?” ⁸Jesus-ñum kiuniğıai, “Moses-ñum avititkaasi nuliapsitñiñ atakkii iñisautitchigiiptaitłusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullağniñiñhaniñaglaan. ⁹Uqautigipsi, Ağnaq tuniqsimaurnaiñiñaan añutmiñun naagasuli añutim avitkumiñun, iłaqatnitqiguniasii atlamik ağnamik. Taamna añun atlatuqtauruq.” ¹⁰Malığıuaqtaiñ nipliutiniğıaat, “Taatna inniaqpan akunğakni nuliagiik nakuutluñniagñiqsuq iłaqatniñitçhuni.” ¹¹Aglaan Jesus kiuniğıai, “Iñugiaktuat iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna iñisauttun. Kisimiñaglaan tamatkua Agaayyutim qaitçhikkañi akuqtutlagisigaat. ¹²Atakkii añutiqaqtuq isuanunaglaan iłaqatnikkummataitçhuanik; suli añutiqaqmıuq iłaqatnikkumiñaiyakkaniñitnik iñuich; atlatsuli, iłaqatnikkummataitçlutinj atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtugumiñagumiñun taamna iñisauttun akuqtugliñun.”

Jesus-ñum Agaayyutiniğıai İliğaurat

¹³Iñuich iliğaurat tikiutruğniğıaiç Jesus-mun argañi iliğugich iliğauranun agaayyutitquplugich. Aglaan malığıuaqtit iñiqtiğniğıaiç tamatkua iñuich. ¹⁴Jesus nipliğniqsuq, “İliğaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim añaayuqautaa añmaruq iñuñun atriqaqtuanun iliğaanik.” ¹⁵İlikamigich argañi agaayyutiqqaağugich aullağniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁶Añun utlatiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “İlisautrii, sunik nakuuruanik savagluña piqatlasinayaqpik isuitçhuamik iñuuğimik?” ¹⁷Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruanuruq. Aglaan iñuuhiqagukkuvich tupi-giyumagitin tillisit.” ¹⁸Nukatpıam apiqsruğniğaa, “Nallinjich?” Jesus

npliğñiqsuq, “Iñuağniaqnak, atlatuğniaqnak atlam ilaqataanik, tig-liñniaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ²⁰Nukatpiaq nipliğñiqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutaułłamniñaglaan. Sumik minitchivik?” ²¹Jesus-ñum uqautiniğaa, “Tanjigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailługich maniich ilaippauranun. Taatnağuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich malinğa.” ²²Nukatpiam tusaakamiuñ taamna ipiqtutchakhuni aullağniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “Iłumun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialguruami iñuñmi isigñiałksraña Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁴Uqautipsaagipsi, qağanatluktuq pikukturuam isilıksraña ‘Mitqutum Iraagun’ uumak-ña umialguruam isilıksrañaniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁵Maliguaqtañ tusaakamitruñ taamna quviğutchallapiagñiqsut nipliğhutiñ, “Kiñami anniqsuğisiñiqpa?” ²⁶Jesus-ñum takusaqługich nipliutiniğai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim savagitłapiagatağaa.” ²⁷Peter-m kiuniğaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiłi sumik piññañiaqpisa?” ²⁸Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautigipsi, Iğñiña Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpañmiñun quvianağmiñi sulı supayaaq nutaagıuqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvamnik, aquppigisipmisi qulit malğunñun aquppiutaqpañnun atanniqsuğlugich kiñuvianı qulit malğuk iğñiñiñ Israel-ñum. ²⁹Sulı kiñalıqaa unitchiruaq kiñuniğmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililğaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunğa akuqtuigisiruq akilıusianik tallimakipiagıuğlugu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuułıgmik. ³⁰Aglaan iñugiaktuat sivullıruat pakma aqulıgıgisirut, sulı iñugiaktuat aqullıruat pakma sivullıgıgıutiñ.”

Savaktit Nautchiivıñmi

20 ¹“Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiivıqatuatun. Anıplıni uvlaatchaurami savaktiksraq-sıuğniqsuq nautchiivıñmiñun. ²Sivunniuatigıqqaalğugich savaktiksrat akilıgisiñıplıgıch uvlum akıksrañanik savakpata nautchiivıñmiñi tiliñiğai. ³Qulınuğutailamun sassağ tikitman aullalgitñami qıñiğniğai atlat tunisiñiağviñi qikaqtuat ittuaqsiñaqhutiñ. ⁴Nıpliutiniğai, ‘Savviağitchilı nautchiivıñmiñun. Nalaunñaruamik akilıgıgisıpsı.’ Savviağniqsut. ⁵Aullalgiñniqsuq uvlug qitiqquğunnaqman sulı piñasunun sassağ ilıpman, taatnatunsulı savviaqtitchıplıni. ⁶Sulı aullalgiñniqsuq tallımanun sassağ tikitchunnaqsıpman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikağaaqsiñaqtuaniak apıqsruğniğai, ‘Suvaata qikaqtuaqsiñaqpsı taatna uvluvakpaurağ ittuaqhusı?’ ⁷Kıuniğaat, ‘Atakkii kia-unniñ iñuum savaktiksraqtaagıñitłuta.’ Uqautiniğai, ‘Aullagıitchilı savviağusi nautchiivıñmiñun.’ ⁸Anaqaksraaqman

nautchiiviqatuaq uqaǵniqsuq savaktit añaayuqanjanun, “Tuǵuǵlugich savaktaut akilikkich akiññaktaañitñik, aullaǵniǵugich aqulliuplutinj savviaqtauniñ sivulligñunaglaan.” ⁹ Aggiqmataasiñ taapkua savaktiksraqtanjanuruaq tallimanun sassaqaq ilipman, akililǵugich uvlum akiksranjanik. ¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtanjanuruaq aggiqamin, isumaniqsut akikñatluñiaqhutinj. Aglaan atausiullaaplutinj akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksranjanik. ¹¹ Taapkua akuqtuikamin akiññaktaagmiknik uqapiluaqsiniqsut akikñaqǵugu nunautilik ¹² uqaqhutinj, “Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautchiñhiñami sassaǵniǵmi. Akiligitin atunim uvaptiktun naagauvva iglutuǵuǵu uunaq savakhuta uvlututilaanatun.” ¹³ Aglaan kiuniǵaa ilañat, ‘Iauramaañ, savvaqutitjikipñi ivayaǵniǵutin. Sivunniuatigijitpiña savagukhutin akiksanjanatun uvlum?’ ¹⁴ Tigulugu akiliusian añilaǵiñ. Qaitchisukkiga añun savviaqtuat aqulliupluni ilipniqtuaq akilipmatun. ¹⁵ Nalaunñaiññiqpik isumaptun añalatchikama pigikkamik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’ ¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulligūutigisirut, sulisivulliich aqulligūutilutinj. [Iñugiaktuat iñuich tuǵirakkaugluaqtut, aglaan ikituuraq piksraqtanjanurut.]”

Jesus-ñum Piñatchigñigai Uqaǵaǵi Tuqqutaǵiksraǵmiñiglu Añipkakkauǵiksraǵmiñiglu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaǵutinigai qulit malǵuk maliguaqtini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalaǵnisitchi, Jerusalem-muñniaqtugut Iǵniña Iñuum aachuutigikkauviksranjanun qauklitñun agaayuliqsit sulisivulligūutiqirininun. Ilinisa tuqqutaksraǵuñniǵaǵaat. ¹⁹ Qaitkisigaaq Jew-ñuñitchanun mitautigitqulugu ipiǵaqtuǵlugulu, sulisivulligūutitkaǵlugu sannigūtamun; aglaan añitqiksikkauniaqtuq piñayuatigun uvlut.”

Aakauruam Injicsruaǵa

²⁰ Aasiñ Zebedee-m iǵñakkiñ aakanjak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik iǵñañni. Sitquǵviginiǵaa sivuǵaanun injiqǵu pisitqulutinj. ²¹ Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa aǵnaq, “Sumik pisukpich?” Aǵnam kiuniǵaa, “Tilikik ukuak iǵñakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa taliqpiñun sulisivulligūutitka saumipñun atanniqsuiguvich añaayuqautipni.” ²² Jesus-aasiñ nipliǵniqsuq, “Nalursi sumik injisruqtilaapsitñik. Imiñhiñauvitku qallun imiqsaǵumakkaga [naagaqaa apqusañhiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga]?” Taapkuak iǵñakkiñ kiuniǵaak, “Imiñhiñaugikpuk.” ²³ Jesus-ñum niplutiniǵik, “Iñumun imiǵniǵaluaqtusik qallutmiñ imiǵniakkamniñ. Aglaan piksraqtuksraunitchuñ aquppiruksranjanik taliqpimni saumimñilū. Taapkuak innak iñuqaǵniqtuk aapaa itqanaiyautikkanjanun.” ²⁴ Qulit tusaakamin taavrumiña iluagijiniñigai taapkuak malǵuk aniq-

tigiik. ²⁵Jesus-ŋum tuqłuǵnıǵai malıǵuaqtını uqautiplugich, “İlisimarusi aǵalatiñich Jew-ŋuñitchuat aǵalanniǵlugaqtılaaǵatnik iñuñitnik suli kama-naǵniqsrañisa nañititchuuplugich. ²⁶Aglaan taatnaittuksraungitchuq ilipsitñi. Kiñapayaaq kamañuǵuktuaq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷Suli kisupayaaq qaukiusukkumi savaktaagruguqtuksrauruq iluqapsitñun. ²⁸Taatnatun Iǵñiña İñuum aggıñitchuq savautipkaǵıaǵuni, aglaan savautrit-yaqhuni suli qaitchaqtuqługu iñuuñi tasuǵukługich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malǵuñnik Ayañaruǵnik Añutiñnik

²⁹Jesus malıǵuaqtınılu aullaaqsimata Jericho-mun, iñugiallapiaqtuat malıñnıǵaat. ³⁰Malǵuk añutik ayañaruak aquppiñiqsuk sanıǵaat-ni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaǵniplugu kappaiñaniqsuk, “Ataniiq, kiñuviaña David-ŋum! Nagligillañniaqtiguk.” ³¹Iñugayaat iñiqtıǵnıǵaich nipaisaaquplugik, aglaan nipituluuraqhutik kappaiñaniqsuk, “Ataniiq, kiñuviaña David-ŋum! Nagligillañniaqtiguk.” ³²Jesus nutqaqhuni tuqłuǵnıǵik, aasiñ apiqsruqługik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³Kiuniǵaak, “Ataniiq, qıñitlasisuktuguk.” ³⁴Jesus ilunñutchanıqsuq taapkuñniña. Aksıññıǵik iriñik. Tavrauua qıñitlasiñiqsuk, aasiñ malik-ługu Jesus.

Jesus-ŋum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

21 ¹Aasiñ qallikamiñ Jerusalem-mun tikiññiqsut Bethphage-mun, iǵǵıǵñun atıqaqtuamun Olives-mik. Tavrakña Jesus-ŋum tiliñi-ǵik malǵuk malıǵuaqtıñni, ²uqautiplugik, “Aullaǵutik nunaaqquuramun sivunnaptikniittuamun. Amaniañani paqitkisigiksik pituqaqtuuaq natmaksıǵvik nuǵǵaǵalu. Pituıǵługik uvuñautiyumagitik uvamnun. ³Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagıktik atanguruamun inuǵiniługik. Taavruma tavrauua aullaqtinniǵik.” ⁴Iluqaan atuumaniqsuq tañıqsaqługu sivunik-sriqirim uqautigikkña itnaqhuni,

⁵“Uqautisigik iñuñi Zion-ŋum,
Atañii, umialiksi aggiqsuq ilipsitñun.
Piisaañitchuq usiaqsıqsuq natmaksıǵviñmi,
nuǵǵañaniunniñ natmaksıǵvium.”

Zechariah 9:9

⁶Malıǵuaqtik aullaǵniqsuk tuvraqługu Jesus-ŋum uqauttutaa iñmik-nun. ⁷Taapkuak aggiutinıǵaak natmaksıǵvik nuǵǵaǵalu Jesus-mun. İliñiǵaich atnuǵaatik natmaksıǵviñmun aasii Jesus aquvitluni taapkuñ-nuña. ⁸Iñugiallapiaqtuat iñuich siaminnıǵaich atnuǵaatiñ tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ŋum suli tamatkualu malıktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangaglakup igñiña David-ñum.
Uvvatuq Agaayyutim piñtiqagñiñ tikitchuaq piqusiqhuni
Ataniñmik.

Psalm 118:26

Nangakkauli Agaayyun qutchiññiqsrami qilañmi.”
10Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun inūpayaañi nunaaqqim agayaul-
lañniqsut, aasiñ inūich apiqsruqtuñniqsut, “Kiña una?” 11Tamatkua
inūgayaat kiuniñgach, “Taamna tavra Jesus-ñuruq, sivuniksriqiri
Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqñiñiñha Agaayyuvikpauramik

12Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpañmun anittañniñai iluqaisa
tauqsuqsuktuat sulitunisiullaqtuat tavrani, sulilūgutaqñugich tiivlut
maniññik simmiqsuñviñich aquppiutañitñiñ tamatkua tunisiullaqtuat
tiñmiñgruuranik. 13Jesus-ñum uqautiniñai tamatkua, “Aglausimaruq
Agaayyutim makpiñgaañiñi, Tupiñga taggisiqagñiaqtuq agaayutyag-
viñmik, aglaan iriqtuñviñgilitipkañiksi tigliñniaqtinun.” 14Tavrani
agaayyuvikpañmi ayañaruat sulipisutlaitchuat Jesus-muñniqsut,
aasiñ Jesus mamititlugich. 15Qaukñiñich agaayuliqsit aglaliqiritlu
uumitchañniqsut qñiñqamitruñ Jesus savaaqtuq quviquaq-
tuanik sulililgaat niprualaruat agaayyuvikpañmi nipliñhutiñ,
“Nangaglakup igñiña David-ñum.” 16Tamatkuali nipliutiniñgaaat Jesus,
“Tusaaviñgich makua sumik uqaqñilañat?” Jesus-ñum kiuniñai, “Ii,
agliqisimasuknañiksi uqañiq uqaqsimaruaq,

‘Aniqammiurat ililgauratlu nangaipkañniñgitiñ quyyatillautamik?’”

Psalm 8:2

17Jesus-ñum uniñniñai. Aullañniqsuq nunaaqñiñqpañmiñ siñiktaqhuni
Bethany-mi.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

18Uvlaağumman Jesus utillağmi nunaaqñiñqpañmun niñisuligñiñsuq.
19Qñiñqamiñ fig napaaqtua apqutmi utlañniñgaa aglaan paqitchiñitñiñ
fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ñum nipliutiniñgaa napaaq-
tuq, “Tavraqñaniñaglaan asianik nauritqñiñiaqñak.” Taamna napaaqtuq
pannaqñiñgaa. 20Maliñgaaqñiñ qñiñqamitruñ taamna quviñgutchak-
hutiñ uqañniqsut, “Qanuqhuni manna fig napaaqtua paniqtiqupañ?”
21Jesus-ñum kiuniñai, “Uqautigipsi, Ukpisrisiqagñipsi arguaqtusunaqasi
pitlanayaqtusi savaagikkaptun taavrumiñga fig napaaqtuanik, aglaantuuq
nipliğupsiunniñ uumuñga iğgimun, ‘Nuutittin igitaulutin tagiumun’ taat-
nallapiñ atuumanayaqtuq. 22Ukpisriñiñkun apiqsruğupsi supayaamik
akuqtuigisirusi agaayulikun.”

Kimik Jesus Tuyuǵiriqaǵniqpa?

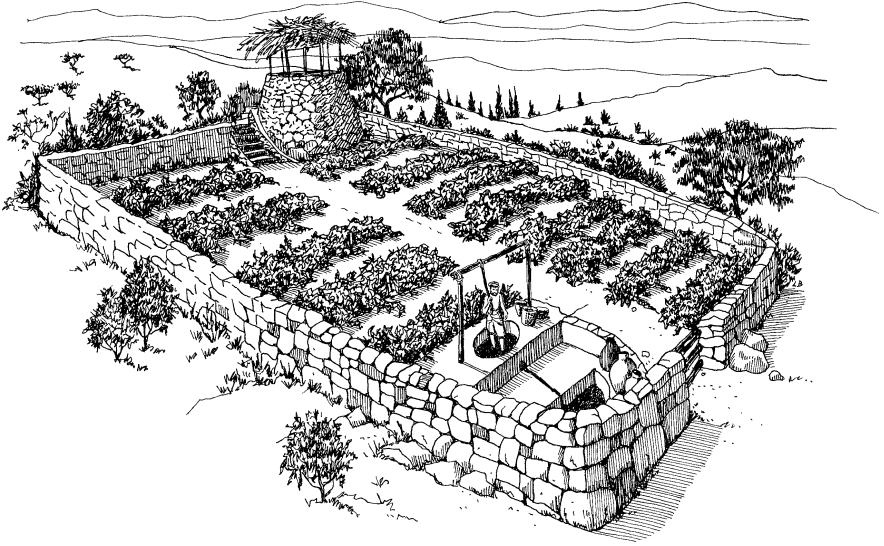
²³Jesus Jerusalem-mun tikiññanikman isiǵniqsuq agaayyuvikpañ-mun. Qaukñjisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlañniǵaat Jesus ilisautripkaqluǵu aasii nipliutiyluǵu, “Kisum aňalatchiñhagun savaaǵivigich tamatkua? Kia saññiksritpatin taatnatun?” ²⁴Jesus-ñum kiuniǵai, “Uvañaptuuq apiqsruǵniaǵipsi atautchiñhiñamik. Kiugupsitña uqautigisipmigipsi nakiñ aňalatchiñiqaqluǵu savaaǵitilaañatnik tamatkua. ²⁵Kia saññiksritpañ John paptaaqtitchiqupluǵu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaǵniqsut inmiknun, “Uqaǵupta agaayyutmiqsaunilugu Jesus-ñum uqautiniǵaatigut, ‘Suvaatami ukpiǵiñitpisiñ John?’ ²⁶Aglaan uqaǵupta iñukmiqnisauñluǵu, iñuigutçaktinniaǵivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqiginiñkaat John sivuniksriqirautilaña.” ²⁷Aasiili kiuniǵaat Jesus, “Naluruǵut.” Tavra nipliutiniǵai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ aňalatchisiqaqluǵu savaaqaqtılaamnik tamatkuniña.

Atrikusaun Malǵukkun Iǵñikkun

²⁸“Qanuq isummatigiviñli añun iǵñiqaqtuaq malǵuñnik? Utlañniǵaa añayukliq nipliutiyluǵu, ‘Iǵñiñ savviaǵiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹Taavruma kiuniǵaa, ‘Savviaǵumiñaitçuña,’ aglaan aquagun nunuurañiqsuq aullaqhuniasii. ³⁰Aapañak utlautilǵiñniqsuq ilaqataanun iǵniǵmi uqautiyluǵu sivuanisun. Taavruma kiuniǵaa, ‘Savviaǵisiruña,’ aglaan aullañiñniqsuq. ³¹Nalliak taapkuak iǵñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiuniǵaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniǵai Agaayyutim añaayuaqtumiñi sivupsitñiñ. ³²John agǵigaluaqtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaun-ñaruakun iñuuniaǵviksrakun, aglaan ukpiǵiñitkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiǵiǵaat. Aasiili qiniqapsigik nunuurañitçhusi aquvatigun ukpiǵilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³“Naalaǵniñlagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaǵniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirriǵviliuǵniqsuq, sapukutçhiqluǵu avataagun, nivakhuni misuǵuliuǵviksramik, nappaipluni nasiqsruǵviñmik, tavraasiñ atukkirrutigiyluǵu nautchirriqirinun. Taatnaamikami aullaǵniqsuq uñasiksuañun nunamun. ³⁴Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuǵiniǵai savaktini nautchirriqirinun aitqupluǵich piññaktaaksrautni ilinjitñiñ. ³⁵Aglaan nautchirriqirit tiguniǵaich savaktai, aasiñ anaumikluǵu atausiq, suli tuqqutluǵu ilañat, atlasuli miñuqtuqluǵu uyaǵaǵnik. ³⁶Tuyuqalǵiñniqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñiñ. Aglaan savvaǵluǵiñniǵaich taatnatun. ³⁷Aqulliqpiañuyluǵu tuyuǵniqsuq iǵniǵmiñik ilinjitñun

(Mt 21.33)

uqaqhuni, ‘Taluġiniagaat iġniġa.’³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniqamitruq iġniq uqaġniqsut inmiknun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piñnaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.’³⁹ Tiguplugu aninnigaat asialiviniñ tuqqutluguasiiñ.⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggigumi qanuġniaqpagich tamatkua nautchirriqirit?’⁴¹ Kiunigaat, ‘Taapkua iñukluich nañitillugich tuqunniagai, aasiiñ atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuġumiñaqtuanun inmiñun asianik pivik tikitpan.’⁴² Jesus-ġum nipliutiniġai, ‘Aqliqisimasuknaġiksi Agaayyutim uqałha, ‘Uyaġak tuppirt ayakkañat, taamna uyaġak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni. Taamna atangum savaaġigaa suli quviqnaqtuanunusugigikput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³Taatnamik uqautigipsi, Iñuġingigisigai Agaayyutim añaayyautaa, uvakñaniñaglaan Agaayyun aňalatchiñiaqtuq iñuñnik tupiksriuanik pisuħiġmiñik. ⁴⁴Aasiiñ kisupayaaq puukaqtuq taavrumuġa uyaġaġmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyaġaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuġiniġaa.”

⁴⁵Qaukñiġich agaayuliqsit suli Pharisee-ġuruaat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaagmiknik.

⁴⁶Tigusukkaluaġniġaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutiñ Jesus sivuniksriqiraunipluġu.

Atrikusaun Niġiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

22 ¹Taimma uqaqtuagaqsiġiññiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ²“Agaayyutim añaayquautaa sagviqpan atriqagisirusuq umialniġmik itqanaiyairuamik niġiqpagviksramik iġñi ilaqatnigviksrautaani. ³Tiliñigai savaktini tuqługiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruat niġiqpagviksramun, aglaan agġiġuñiññiqsut. ⁴Umialik tiliritqilġiññiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainnikkiga nullautchiġviksraġa. Tuqqutchianiktunja uqsraqsanjtiñik tuttuqpałunma nuġġaġmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agġiġusi niġiqpagiaġitchi katchuutiniaqtuanun.’ ⁵Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutiginiññiġaich aglaan aullaħhiññaġniqsut, ilaġat savviaqhuni nautchiiviniññun sulil atla tauqsiġniġvinmiñun. ⁶Ilañisa tiguniqłunniġaich savaktit anaumikługich sulil tuqqutqataqługich. ⁷Umialgum tusaakamiuñ taamna uumitchaņniqsuq. Tuyuġiniġai aņuyyiuqtini tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuaqtuqtuat sulil ikipkaġlugu nunaaq-qinjat. ⁸Tavra nipliutiniġai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugaluaqtuat nalliummatinjtichut. ⁹Aullaġusi tumitchiat kaņiġaluñitñun aiyugaaqłiġiaġitchi kisupayaanik qiniġkapsitiñik agġiqulugich katchuutiniaqtuak niġipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰Savaktit aullaġniqsut tumitchianun aasiiñ katitchiaqsipluñi iñuñnik atisiplu-gich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiiñ immiġniqsuq paqitapayaagmiknik. ¹¹Aglaan umialik isiqami qiniġiaqługich tuyuġmiaksraqtaañuruat, qiniġniġaa iñuk tavrani atnuġaaqtummaañitcheuaq piqutigilugu ilaqatniñniaqtuq. ¹²Umialgum nipliutiniġaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaañ, qanuqhutin isiqpich niġiqpagvianun atnuġaaqtusunjaq-nak nalaunņaruani?’ Taamna iñuk nipiksraiññiqsuq. ¹³Umialgum uqautiniġai savaktini, ‘Qiliqsigik argaiłlu isigaiłlu igillugu aasii taag-niqsrallapiamun. Tavrani itkisirusuq qiaħiq sulil tiraalatchiħiq kigutinik.’” ¹⁴Tavrani Jesus niplipsaaġniqsuq, “Iñuġiaktuat iñuich aiyugaakkaugalu-aqtut, aglaan ikituurat piksraqtaañurut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵Pharisee-ņuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchaġukługu Jesus uqał-higun. ¹⁶Tuyuqaġniqsut maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqługich Herod-kuaqtuanik uqaqhutiñ, “Iliisautrii, ilisimarugut nalaunņaru-añutilaaqnik. Iliisautrirutin Agaayyutim iñuuniagvigitqukkanañnik ilumutuuruakun sugisunjaqnagu qanuq iñuich isummatiaqtilaa-ñat, aasiiñ sugiñitmiġiñ iñuum suurautilaañ. ¹⁷Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Maligutaksrakuagñaqpa akili-i-runi tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ¹⁸Aglaan Jesus

ilisisimplugu sivunniugutaat pigii!iqihikun nipliğniqsuq, “Ukpiñnuaqtisii! Suvaata uuktuaqpsitñ? ¹⁹Qiñiqtilaksitñ manijnmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñqsut manijnmik. ²⁰Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Kia-una agliutraña manijnmi? Kiasuli aglaña?” ²¹Kiuniğaat, “Caesar-m.” Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aki!iutigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkaña, sulii Agaayyutmun pigikkaña Agaayyutim.” ²²Tusaakamitruñ Jesus-ñum uqağikkaña quviğusuñniqsut unitluguasiñ.

(Mt 22.19)

Apiqsruun Anjpkakkauhikun Tuquhigmiñ

²³Taavrumani uvlumi Sadducee-ñuruat, tamatkua uqağuruat tuqu-ruat anjitiqlaiñniplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruğuklugu, ²⁴“Iisautrii, Moses-ñum uqautigaatigut itnaqhuni, Anun ilaqatiqaqtuaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anutim aniqataan ilaqatniktaagiraksraginiğaa uilgağnaaq qitungisilugu anutmik ilisimanağuniasiiñ tuquruam qitungağitilaanjanik. ²⁵Samma maani ittut tallimat malğuktun aniqatigiich akunnaptikni: anayukliq nuliaqtuaq tuqupluni qitungaitluni, unitlugu nuliani aniqatmiñun. ²⁶Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni piñayuaglu, kiisaimma iluqatiñ aniqatigiich tuquvut. ²⁷Aqulliupluniasiiñ ağnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸Taapkua tallimat malğuruat anutit nuliaqtuat iluqatiñ taavrumiña ağnamik, nalliat nuliağigisiñiqpaun taamna anjitiqviñmi?” ²⁹Jesus-ñum kiuniğai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqałhich ilaanlu sanñja. ³⁰Iñuich anjitiqigumiñ tuqumiñ ilaqatniktuğumiñaitchut naagaqaa ilaqatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaguliktitun qilañmiittuatun. ³¹Agliqisimasuknağiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun anjitiqihikun tuquhigmiñ. ³²Agaayyutigigaatña Abraham-lu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu.’ Agaayyutigiñitkaat tuquñaruat aglaan iñuruat.” ³³Iñugayaat tusaakamitruñ Jesus-ñum ilisauttutaa quviğusuñniqsut.

Kamanagniqsrakun Tillisigun

³⁴Pharisee-ñuruat katimaniqsut tusaakamiñ Jesus-mun nipaiqsiiñiplugich Sadducee-ñuruat. ³⁵Ilañata ilisautriñuruam maligutaksranik apiqsruğniğaa Jesus uuktuaguklugu, ³⁶“Iisautrii, nalliat tillisit kamanagniqsrauva maligutaksrani?” ³⁷Jesus-ñum kiuniğaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ,

iluqaaniñ iñuutchipñiñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.’ ³⁸Taamna tavra sivulliq suli kamañañiqsraq tilliñ. ³⁹Suli tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰Maligutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit ilisauttutigikkanich tunjaviqaqtut taapkuñunja malgunun tillisiñun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹Pharisee-ñuruat katimapaqługich Jesus-ñum apiqsruñigai, ⁴²“Qanuq isummatigivisiñ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq? Kia kiñuniagivaun?” Kiuniğaat, “David-ñum.” ⁴³Jesus-ñum nipliutiniğai, “Qanuqhunimi David-ñum, uqaqhuni Irrutchikun, taiguutiqağniqpaun ataniğmik? Atakkii uqağniğuguuq,

⁴⁴‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvañnun akiiliniñhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

⁴⁵David-ñum iñmiñik taiguutiqaqpagu Ataniğmik, qanuğmi Anniqsuqti David-ñum kiñuviağitlaniqpaun?” ⁴⁶Nalliataunniñ Pharisee-ñuruat kiulguiñniğaiç Jesus-ñum apiqsruutai. Tavrakñaniğaglaan uvlumiñ kiauñniñ apiqsruqtağniğniğaat Jesus.

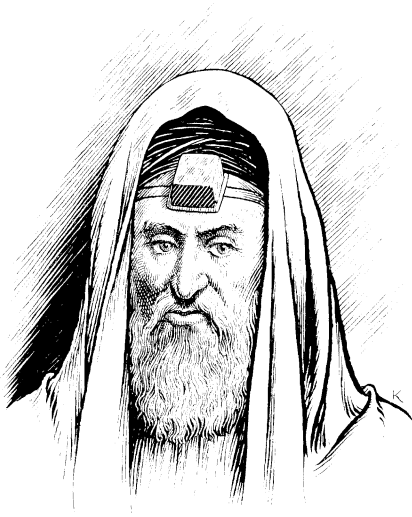
Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinquaqtit

23

¹Taatnaanikman Jesus uqağniqsuq iñugayaanun maliguaqtimiñunlu, itnaqhuni, ²“Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu

maligutaksriuqtut Moses-tun iñilğaanimma. ³Taatnamik tupigiraksragigisi atuğlugillu supayaanik uqautikpasi tuvrasuñaqnagich qanuq pisuutilaanaq. Atakkii atuummit-laitchaat sumik uqaqqaqhutiñ.

⁴Natmiqsuiruqtut iñuñnun uqumailanik. Aasiisuli ikayuğummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵Savaapayaaqtiñ iñiqtağirağigaaq qiniqqusañhiñagutiñ iñuñnun. Agliłaaqtağniğaiç puukataurat qauğmikniñu talig-mikniñu imaqaqtuat uqağnik suli atnuğaağmiñ niviñalukkatanich taklıłaaqługich. ⁶Iniqallatuniqsut qaukñiñich aquppiutanitñik niğiqpakmata, suli Jew-ñuruat katrağviniñi aquppiłlatuplutiñ qaukiuruam inaa-

(Mt 23.5)

ni, 7 suli tumitchiani paglatqutuplutiņ suli iņunun tuqliraqusuuplutiņ iļisautriņnik. 8 Aglaan taiguutiqağumiņaitchusi iļisautriņnik, atakkii atautchiļhiņamik iļisautriqağhusi aasiņ iluqasi aniqatigiiksusi. 9 Taiguņniaqasiuņsuli kiņapayaaq maani nunami aapapsitņnik, atakkii atautchiļhiņamik aapaqaqtusi qilaņmiittuamik. 10 Naagaqaa taiguqasiu kiņapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiļhiņamik sivulliuqtiaqtusri, taamna Christ-ņuruq, anniqsuqti akiqsruutauraaq. 11 Iņuk kamaņa- niqsrauraaq akunnapsitņi savaktigiyumagiksi. 12 Suli kiņapayaaq kamaņagasugiruaq iņmiņnik atchiksipkakkauğisiruaq. Kiņapayaaq atchiksi- ruaq iņmiņnik kamaņaqsipkakkauğisiruaq.

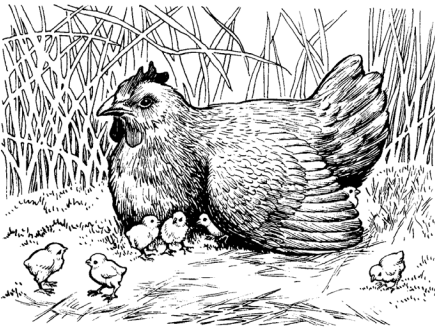
Jesus-ņum Suakatağai Ukpįņņuaļhatigun

13 “Nakliuņ, aglaliqirisiļu Pharisee-ņuruasiļu, ukpiņņuaqtisii! Kaņiqsitļaitkiksi Agaayyutim uqaļha uqqiraqtaalu suli iļisautriņitļugich. Atriaqtusi iņunnik aņmautiqaqtuanik Agaayyutim aņayyuqautaanun aglaan aņmaņitļugu. Isiņitchusi sulipsuuq isiqtaļigisi tamatkua isiņniuraqtuat. 14 [Nakliuņ, aglaliqirisiļu Pharisee-ņuruasiļu, ukpiņņuaqtisii! Ivayaqtuiplusi tupiņitņnik sulliņauraiņitņiglu uļgağnaat, aasiņ taimma qiņiqtinniagaqsiplusi takiruamik agaayuplusi, taamna pisigilugu anasiņņuqsaqsiuļiksraqsı pigiitļuņniaqtuq.] 15 Nakliuņ, aglaliqirisiļu Pharisee-ņuruasiļu, ukpiņņuaqtisii! Kukiļuktusi tağiukunlu nunakunlu atautchimikunniņ maliguaqtinigukhusi. Aasiņ maliguaqtiksraqtaağianikapsiuņ anasiņņuqsagviņmutlasirağigiksi pigiitļukļugu ilipsitņiņ. 16 Nakliuņ, ayaunaplusi sivulliuqtauruasi! Uqaqtusi, ‘Kiņapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suņitchuq, aglaan kiņapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ 17 Ayaunaplusi isumalğuitchuasii! Nalliak ukuak pitļuktuanu—kaviqsaak manik naaga agaayyuvikpak ipqisitchipkairuaq kaviqsaamik manijmik? 18 Uqaqtusisuli kiņa iņuk akiqsruqami tuniļlaqtuğvikun taamna suņitņiņplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniļlaqtuğviņmi akiqsruutiniktuq. 19 Ayaunaruasii! Nalliak ukuak pitļuktuanu aatchuun naaga tuniļlaqtuğvik ipqisitchipkairuaq aatchuutmik? 20 Taatnamik iņuum tuniļlaqtuğvikun akiqsruqami taputirağigai aatchuutit tuniļlaqtuğviņmiittuat. 21 Iņuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmirağigaa Agaayyun ittuaq tavrani. 22 Iņuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmirağigaa Agaayyutim aquppiutaņa taamnalu aquppiruaq tavrani. 23 Nakliuņ, aglaliqirisiļu Pharisee-ņuruasiļu, ukpiņņuaqtisii! Qulikuraqtusi avuugutipsitņik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitļugich qulliupiaqtuat iļisauttutit maligutaksrani: nalaunņaruahiq, nagliktaq suli ukpiqsriļiq—taapkua atuumaraksrağaluasi minitchirağasunqasiaglaan sivulligņik. 24 Ayaunaplusi sivulliuqtisii,

milugiatchiat piigñiağagigisi qallutipsitñiñ salummautituqługich, aglaan iilğataqtigagigiksi pikukturnaq natmaksigvik. ²⁵Nakñiuj, aglaliqirisii- lu Pharisee-ğuruasii lu, ukpiñjuaqtisii! Salumapkairusi qaathiñanjitñik qallutipsi sulı puggutapsi, aglaan ilujich immaukkaqhutiñ ivayaqtu- ğıgmik sulı killiqiğıgmik. ²⁶Pharisee-ğuruasii, qanutun qinñitlaisigivisi! Salummaqaaqsigik iluarñnik qallutimlu puggutamlu, qaanjiglı saluma- yumauk. ²⁷Nakñiuj, aglaliqirisii lu Pharisee-ğuruasii lu, ukpiñjuaqtisii! Ittusi qinñiyunaqtuatun iluvğich silataatitun, aglaan ilujich immauk- kaqhutiñ tuquñaruat iñuich saunijitñik sulı qaayugñapayaaqtuanik. ²⁸Taatnallapiaq qaathiñapsigun sagviaqtuğaqtusı iñuñnun nalaun- ğaruatun iliplısi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ukpiñjuağutınik pigiilıqıñıglu.

Jesus Sivuniksriqıruq Anasiñjuqsagviksrağatnik

²⁹“Nakñiuj, aglaliqirisii lu Pharisee-ğuruasii lu, ukpiñjuaqtisii! Qinñiyunaqsagisi iluvñich sivuniksriqirit sulı nalaunğaruat iñuich. ³⁰Uqaqtusısulı, ‘İñuuniaqsımagupta inñilğaan taimani aapaavut iñuuniaq- mata, piqasıqsuutinayaitchugut ilinjitñi iñuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ ³¹Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimaraunıqsusi kiñuviağitilaapsitñik tuqutçhiruanun sivuniksriqirinik. ³²Ki naatchiuj sivulliapsi aullağ- niikkağat. ³³İlipsi qıtunğanjich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuğlugu nañaqniaqpisiuj anasiñjuqsagvinmuktitaaviksraqsi? ³⁴Taatnamik tuyugısi ruñıa sivuniksriqirinik ilipsitñun puqıksaanıglu iñuñnik aglali- qirinıglu—ılanjich tuqutkisigisi, sulı ilanjich kikiaktuutilugich, atlatsulı ipığaqtuğlugich katrağvipsitñi sulı qımaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqinun. ³⁵Taamna pisigıplugu anasiñjuqsaqsiuñiksraqsi tikiññiaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiñapsigun auñatnik nalaunğar- uat iñuich maunıa nunamun, aullağniilugu iñuaqtuğhaniñ Abel-ğum iñuaqtuğhanunaglaan Zechariah-m iğñiñan Barachiah-m, iñuaqtapsi akunğakni agaayyuvikpaumlu tunılılaqtuğviumlu. ³⁶Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqanı tamanna anasiñjuqsautiksraq tikiuımagisi- ruq makunıñıa iñuñnun pakmapak iñuuruunı.

(Mt 23.37)

Jesus-ğum Piqpaksrıñıa Jerusalem-miunı

³⁷“Annaatuk, Jerusalem- miusii! Tuqutçuuruasii sivuniksriqirinik miłuqtuirua-

siilu uyağanik tamatkuniņa tuyuauruanik ilipsitñun! Akulaiqługu katitchummiuğaluğağigitka iñugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaquqtaılitñiktuatun paiyaagmiñik ataaknun isaqquñmi. ³⁸Atañii, tupiqsi suksraakkaullapiagnaqtuq suñiıllağuglugu. ³⁹Taatnaqluņa uqautigipsi, qñitqikkumiñaitkipsitña nipliğñiałapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim pılıutigiliuñ taamna tikitchuaq atqagun atangum.’”

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaquğniałhanik Agaayyuvikpaum

24 ¹Jesus unitkaqspmagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyaugniğaat ininittñik agaayyuvikpaum. ²Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Iluqaisa makua tupqich qñinjtipsisigich? Uqautigipsi, Kisiñuqtaqağumiñaitchuqunniñ uyağanmik qalliani atlam ulğusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruq İhuiıliuğutniglu Piyuaqsıuliksramiglu

³Jesus aquppipkaqtıtlugu iğgimi taggisıqaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlañniğaat kisipkuqhutinj apiqsruqlugu, “Uqautitigut uumiņa. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutıgıun ilitchuğigisıvisa aggyısi-guvich suli nuna isukhiyasikpan?” ⁴Jesus-ñum kiunığai, “Qaunatqiağigitchi iñuiıli kinninjtchumagaasi. ⁵Atakkii iñugiaktuat iñuich aggyısisırut uqağutinj, ‘Christ-ñuruņa,’ aasıiñ kinnittñigutinj iñugiaktuanik iñuñnik. ⁶Tusaagisırusi añuyaktuanik qanittuamiñ uñasıksuamiñlu. Iqsıñiaqasi atakkii iluqatinj tamatkua atuumaruksaurut aglaan isukhiñgitchuqsuli. ⁷Nunaaqqich añuyıyıuğisırut akılliğiıksıllutinj avatmun suli atangıuviich akılliğiıksıllutinj avatmun, niğisuksiulıqmılutinj, suli nuna aulapmıluni nanıpayaaq nunani. ⁸Iluqaitñik tamatkua aullağniısaagıgai aulıyautıłhum.

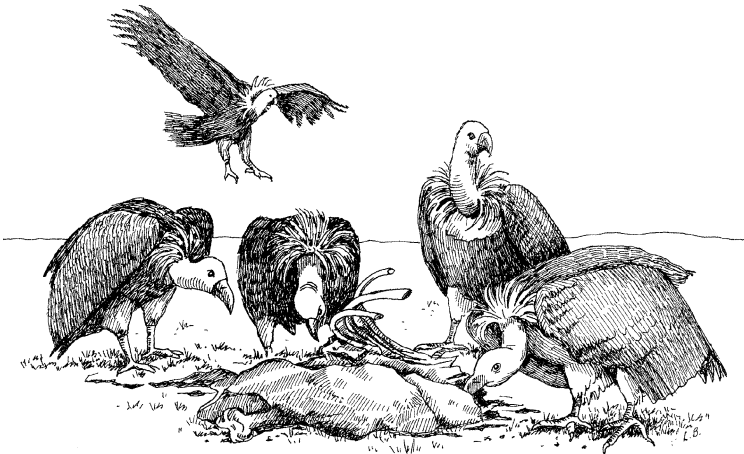
⁹“Qaisaugisırusi naglıksaaqsıuviksırapstıñun, suli tuqqtaułıksırapstıñun, uumıgıtchiulusi nunaaqqipayaaniñ pıqıtıgiluņa. ¹⁰Taimanıuqpan iñugiaktuat iñuich ukpığutaığñiaqtut, aatchuutıgırağautılutinj avatmun suli uumıkkutılutinj avatmun. ¹¹Iñugiaktuat sıvuniksriqirinñuaqtuat aggyısisıpmiñıqsut kinnittñigutinj iñugiaktuanik iñuñnik. ¹²Suli pisıgilugu iñuich pigiıliqıłthat iñugiaksıtmukhutinj pıqpakkutaat niğlaqsıñiağaa. ¹³Aglaan iñuk makıtaruaq payaņaığuni isuanun annıqsukkaugisıruq. ¹⁴Qulıaqtuağıgisıgaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayıuqau-taagun, uqautıgilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukhiıksıruq.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁵“Iñuk aqliqıruaq ukuniņa kanıqsıli. Qıñiğniagıksi naggunallapiağataqtuaq qıkağlugu ipqıtchuami inimi inıksırañısamiñi, Daniel-ñum Agaayyutim sıvuniksriqıraa uqautıgıkkana. ¹⁶Taipkunani uvluni iñuunıaqtuat nunañani Judea-m qımakkumaut iğgıñun. ¹⁷Iñuksuli

itkumi tupiġmi qaṇṇani atqagñaqani aikḷiġumi sumik tupiġmi iḷuaniñ. ¹⁸Kiñasuli iñuk nautchiivini itkumi utiġñaqani aikḷiġumi quppiġaagmiñik. ¹⁹Taipkua uvlut tikitpata, nakliuḡ agnat siḡaiyauniġumiḡ suli aakat miluktitchigumiḡ iḷiḷgauragmiknik. ²⁰Agaayutitchi qimaḷik-sraqsi atuumatquḡiḷḷugu ukiumi naagaqaa minguiqsiagvium uvluañi. ²¹Atakkii taivruman i nagliksaaqpauraḷiksraq atuumagisuruq atrigiḡi-saḡa atuumaruam aullaġniñḷhaniñ nunam uvuḡḡanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauraḷiḡ atuummitqiḡñiaḡitchuq taavruma aquagun. ²²Aasii Atanġum makua uvlut iḷaḡḡaqtanḡisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut iḷaḡḡaqtaaġisigai. ²³Taimaniġuqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuḡ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpañi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiġiniaqasigik. ²⁴Atakkii anniqsuqtiḡḡuat suli sivuniksriqiḡiḡḡuat iḷiġisirut savaaqaġutiḡ kamaḡaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkuñuuna kinniñiaġniġaich Agaayyutim piksraqtaanḡi pisagiyumiñaġumisigik. ²⁵Atanḡi, uqautigiḡipsi taavrumiḡa atuummigaluaqnagu.

²⁶“Aasiḷi kisupayaam uqautikpasi Christ iñuiḷaami inniḷugu tatpavuḡaqasi naagaqaa iriqsimaniḷugu uvani tupqum iḷuani ukpiġiniaqasiuḡ. ²⁷Atakkii Iġñiḡa Iñuum agġiġisuruq atriḷugu ikniqpalaḡmun qaummagik-sipmatun qilak kivaknañiñ kanaknamun. ²⁸Sumipayaasuli tuqḡaruḡaq itpan, tavrūḡa tiḡmiaqpaich tuqḡaraqtuġuuruat katisuuruat.

(Mt 24.28)

Agġiḷiksraḡa Iġñiḡan Iñuum

²⁹“Aquuraḡaġunaasiñ uvluiñ nagliksaaqsiuḷhum, siqiñiq taaqsigisuruq

suli tatqiq qaumağingiguni,
 uvlugiat katagaqmilutinj qilañmiñ
 suli qaummatipayaanjı sılam nuktitaulutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

³⁰Taivrumani uvluni ilitchuqqutaa Igñiñan Iñuum sagvigisiruq qilañmi. Iñupayaaña nunam qialuni qiniğisigaat Igñiña Iñuum aggiqsuaq nuviyakun qilañmiñ sanñimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun.

³¹Qalğuqtautiqpaktuglugich nipituruat tuyugigisigai isağuligikkani katitchiyaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuñnik nakitñapayaaq nunami.

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

³²“Iłisaagağitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatanjich nauqaqsipmata suli sunaaqsipłutinj qituglipmata ilisimarağigiksi upinğam qallilğa. ³³Taatnatuntuuq qiniğupsigik tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmigiksi Igñiña Iñuum qallilłapiaqtilaaña qakma. ³⁴Iłumun uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuqaniñniañtichut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵Iluqani nuna suli qılak piyaqquk-kaugisiruk, aglaan uqałhich uqautigikkatka piiñigumiñaitchut.

Pivia Aggiłiksrañan Iłisimaraitchuq

³⁶“Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassağ sumi tikisilaaksraña. Isağulgich qilañmiittuat unniikii igñiğuruam nalugaat. Kisimi aapam ilisimagaa. ³⁷Igñiña Iñuum aggiqpan taimanisun itkisiruq atrilugich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpałhum iñuich nigimaaqtut imiqsimaahutinjlu, ilaqatniktuq-hutinj suli qitunğatinj ilaqatniktuqtitlugich Noah-m isigñiałhanunaglaan umiamun. ³⁹Iñuich ilitchuğinjiniñiqsut atuumaniaqtuamik uliqpanmun pisagilğataqtitlutinj. Taatnatun itkisipmiuq Igñiña Iñuum aggiqpan.

⁴⁰Malğuk añutik savaktuak nautchiivinjmi, ilaqataa tigurauligisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliguni. ⁴¹Malğuk ağnak mukkaaksriuqtuak mukkaaksriuğvinjmi, ilaqataa tigurauligisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliguni.

⁴²“Taatnağusi ataramik itqanaitchuksraursi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi aggiğñiaqtilaañanik. ⁴³Aglaan ilisimayumagiksi una, tupqum iñuan ilisimayumiñ napmun ilikpan unnuaq tigliñniaqtim aggiğñiaqtilaaña qaunaginayaqtuq tigliñniaqti siqumğutitquñilługu tupiğmiñun. ⁴⁴Taatnatuntuuq itqanaitchuksraupmisi atakkii Igñiña Iñuum aggiğñiaqtuq sassağniğmi niğiugvigiñisapsitñi.

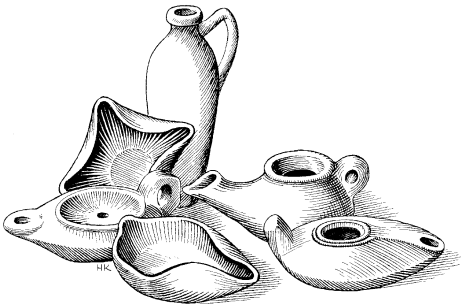
Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuq Savakti

⁴⁵“Kiña tuniqsimaruañupluni isumatupluni lu savaktauva? Ilaañuruq añaayuyam qaukiliutikkaña atlanun savaktimiñun tupiğmiñi ittuanun

niqiksritñiktaqtuamun piviksraq nallaullapiaqługu. ⁴⁶Qanutun quvia-suktigigisiva taamna savakti añaayuqam utigumi paqitana savaağiglugu. ⁴⁷İlumun uqautigipsi, atangum piksraqtaağigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitñik suurağmiñik. ⁴⁸Aglaan qanuq savaktau-niqpan pigiitłuni? Isumapiagnaqsuq iñmiñun, ‘Añaayuqaga maunauraq utignianjitchuq,’ ⁴⁹aasiñ anaumiaqsilugich atlat savaqatini suli niğiqatigiplugillu imiqatigiplugillu imiqtuqtit. ⁵⁰Añaayuqana taavruma savaktim utigniaqtuq ilanjatigun uvlut niğiuğinisillugu ilaanik sassağniğmiļu qaunaginisillugu. ⁵¹Atangata aggigumi tatapsallapiağisigaa piqasiutip-kaglugulu ukpiñuqaqtinun. Tavrani iñuich qiağisirut tiriquulatchiğugillu kiggutitij.”

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

25 ¹“Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruč qulitun aju-tituqsimaitchuatun tiggumiaqaqtuanik nanniuramiknik paagiaqługu ilaqatniñiaqtuaq. ²Tallimat taapkunani isumaturua-ñuniqsut, suli tallimat isumatuitłutij. ³Taapkua isumatuitchuat saagağmiñigaich nanniuratiñ, aglaan uqsritqitiksrañitñik saagan-ğiñniqsut. ⁴Isumaturuataasiñ uqsritqitiksraligaagnaqsut nan-niuramiknun. ⁵İlaqatniñiaqtuaq tuuliñapkaqługu taapkua iluqatiñ siñiñnialiqamiñ siñik-sağniqsut. ⁶Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipli-qsuq, ‘Marra, ilaqatniñiaqtuaq aggiqsuq. Anıłusi paagiaqsıuñ.’ ⁷İluqatiñ aju-tituqsimaitchuat makitnamiñ ikummaktaagnaği-ach nanniuratiñ. ⁸Isumatuitchuat

(Mt 25.4)

uqautiniğaiç isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilanjaniç uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiniqsut.’ ⁹Aglaan isumaturuat kiuniğaiç, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluñmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullağusi taipkununa tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigiağitchi piksrap-sitñik.’ ¹⁰Tavrani isumatuitchuat aullağniqsut, aasiñ tauqsigiaqtitlugich ilaqatniñiaqtuaq aggiğniqsuq. Taapkua itqanaitchuat isiqatigigaat kat-chuutiviñmun niğiqpagiaqhutiñ, tavraasiñ taluplugu. ¹¹Aquvatigunli aggiğmiñniqsut alğianjich niviaqsiat. Uqaaqsigaluqut, ‘Ataniq, añmau-tillañiaqtigut.’ ¹²Aglaan kiuniğai, ‘Naluniğipsi. Kisuuvisi?’ ¹³Taatnağusi qaunatqiağigitchi. Atakkii nalugiksi uvluq unniiñ sassağniq İğniña İñuum aggiğiksraña.

Atrikusaun Piņasutigun Savaktitigun

¹⁴“Suliuuva Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan atriqaqtuq aņutmik iglausuktuamik uņasiksuamun nunamun. Inmiņuquplugich savaktigikkani qaunaksriļiutinigai suurağmiņun. ¹⁵Atausiq iņuk qaitchiņigaa 5,000-tun maniņņik, atla iņuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iņullaa akuqtuipļuni pitļakkağmigun. Aasiņ aullağniqsuq iglaviksrağmiņun. ¹⁶Taamna iņuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniņņik aullaqhuni piņatchiasuņaqani tauqsiğņiutiginigai maniksriusriani, aasiņ piņņautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷Taatnatunsuli taamna iņuk akuqtuiruaq 2,000-tun piņņapsaaqmīuq atlanik 2,000-nik. ¹⁸Aglaali iņuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriğniğaa añaayyqagmi maniņa. ¹⁹Akuni piiļgatağaluaqami añaayyqañat taapkua savaktit utiğniqsuq, aasiņ makpiğarriqutiaqsiplugich maniksriusriañatigun. ²⁰Tavra taamna iņuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutriruq atlanik 5,000-nak-taağmiņik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapņa 5,000-tun maniņņik, uvva piņņapsaaqtuņa 5,000-nik.’ ²¹Añaayyqañan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautağniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaņuniqsutin savakti! Tuniqsimmatriņiqsutin iņugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillaņniagikpiņ aņalatiguğutin iņugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiņ añaayyqagikkapni.’ ²²Taamnaptuuq iņuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniņņik aggiqhuni uqağmīuq, ‘Ataniiq, qaitchikapņa 2,000-tun maniņņik, uvva piņņapsaaqtuņa 2,000-nik.’ ²³Añaayyqañantuuq uqautipmīgaa, ‘Savaaqallautağniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaņuniqsutin savakti. Tuniqsimmatriņiqsutin iņugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiņ iņugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiņ añaayyqagikkapni.’ ²⁴Tavrāli iņuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniņņik aggiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, iļisimagikpiņ. Anayaktuqtaunūngitchutin aņun. Pukuirāqtutin nautchiivigiņiğisapniņ katitchisuuplutinlu kangāqsruivigiņiğisaqniņ nautchiaksranik. ²⁵Sivuūğaplūņa taatnaqlūņa iriğitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶Añaayyqañan uqautigaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Iļisimagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiivigiņiğisamniņ katitchiplūņalu kangāqsruivigiņiğisamniņ nautchiaksranik. ²⁷Iļiņayağniğitin manitka manniqiriņun, aasiņ utiğuma akuqtuitļanayaqtuņa pimņik naggutiņitņik.’ ²⁸Aasiņ uqautiniğai atlat savaktit, ‘Pisigiņ taapkua maniich ilaaniņ qaityağiağlugichaasii taavrumuņa 10,000-tun maniqāqtuamun.’ ²⁹Tavraasiiņ kiņapayaaq aņalatchiļļautāqtuāq aatchuusriāğmiņik piņņapsaağisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piņņanğitchuaq, mikiruamikunniņ piginasugikkagmiņik piik-kaugisiruq ilaaniņ. ³⁰Siņitchiuq piņņañniurangitchuaq savakti taaqtuam taağniqsraņanun. Tavrani qiāgisirut tiriquullaisa kiggutiņi.

Aviktuiḡiksraq Nunam Iñupayaurañi

31 “Iḡñiña Iñuum aggitqikpan kamanaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isaḡuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpañmiñun kamanaqtuamun. 32 Aasiñ iñupayaurañi nunam katitaugisirut sivuḡaanun. Tavrani aviktuḡisigai atausiuttaaḡlugich, atriḡugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuḡuran. 33 Suli inillakkisigai ipnaich taliqpiñmi tuñaanun, aglaali tuttuḡurat saumium tuñaanun. 34 Umialgum uqautigisigai taliqpiñmiñi ittuat, ‘Mañuḡitchi, aatchuusriaqaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaḡisiuñ Agaayyutim añaayuqautaa itqanaiyaañuruuq ilipsitñun iñiqtauḡhaniḡaḡlaan nunam. 35 Atakkii niḡisuktauqama niqiksritchaḡigikma. Imiḡukamalu imiksritchaḡigikma. Iḡlaañukama aiyuḡaaḡluña isiqtitagaḡigikma. 36 Atnuḡaañitñama atraksritchaḡigikma atnuḡaamik. Atniḡñaqama takuraḡigikma. Isiqtaukama tikitḡluña isiqattaḡaḡigikma.’ 37 Tavrali iñuich nalaunḡaruat kiuniaḡaat, ‘Ataniiq, qañaaḡlaan qñiqpisigiñ niḡisukavich aasiñ niḡipkaqhutin naagaqaa imiḡukavich imiqtitagaḡisigiñ? 38 Qañasuli qñiqpisigiñ iḡlaañuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuḡaañitñavich atnuḡaagtitpisigiñ? 39 Suli qañaaḡlaan qñiqpisigiñ atniḡñaqhutin naagaqaa isiqsiviñmiitnavich takuniqpisigiñ?’ 40 Umialgum kiugisigai tamatkua itnaḡlugich, ‘Iḡmun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaaḡigiksi uvañnun.’ 41 Aasiñi uqautiniaqmigai tamatkua saumium tuñaani, ‘Piḡitchi uvañniñ! Anasiñḡuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniḡmi itqanaiyaañuruamun tuunḡaḡmun isaḡuliñiñunlu. 42 Atakkii niḡisukama niqiksritḡaitchipsitḡa. Imiḡuliqama imiksritḡaitchipsitḡa. 43 Iḡlaañukama aiyuḡaatḡaitchipsitḡa. Atnuḡaitñama atnuḡaaqtitḡaitchipsitḡa. Atniḡñaqamalu isiqsiviñmiitnamalu isiqattaḡaitchipsitḡa.’ 44 Tavraptuuq kiuniaḡaat itnaḡutiñ, ‘Ataniiq, qañaaḡlaan qñiqpisigiñ niḡisukavich imiḡukaviḡḡu naagaqaa iḡlaañukavich atnuḡaitñaviḡḡu, naagaunniñ atniḡñaqavich isiqtaukaviḡḡu aasiñ savautiñḡitḡlutin?’ 45 Aasiñ kiuniaḡai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunḡitñapsi atautchimunniiñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñḡitchusi uvañnik.’ 46 Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiñḡuqsasquivunmun, aglaali nalaunḡaruat isuitchuamun iñuḡiḡmun.”

Sivunniugun Tuqutchukḡugu Jesus

26 ¹ Jesus uqaḡuiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² “Iḡsimarusi, malḡuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaañat atilik Apqusaakkauḡimik, aasiñ Iḡñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³ Qaukḡiñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpañanun

qaukijat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağukługu Jesus nalunautchilutiñ tuqulluguasiñ. ⁵Aglaan uqağ-niqsut, “Niğiqpagvikaam uvluani taatnağniangitchikput. İñuich aḡalanniqluktaiviaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

⁶Uvvaasriñ Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ñum auyu-gaqtualgum ⁷tikiññiğaa ağnam saagaqhuni nakasrunḡuarjuramik tiprağiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun niğiñiaqtitlugu. ⁸Maliguaqtaiñ qiniqamitruḡ iḡuagiññiğaat nipliqhutiñ avatmun, “Supman asiñun tiprağiksaun atuqpaun? ⁹Una tiprağiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisaulu-niasiñ nagliḡnaqtuanun.” ¹⁰Jesus-ñum iḡitchuḡiplugu nipliutigikkaḡat uqautiniğai, “Suvaata una isumaaluksaaqpisiuḡ ağnaq? Savautigaḡa savaallautamik. ¹¹Nagliḡnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitḡa ataramik. ¹²Uvvauna ağnam kuvikamiuḡ tiprağiksaun timimnun itqanaiyautigaa iḡuvikkauḡksrağa. ¹³Iḡumun uqautigipsi, nani-payaaq tusaayugaallautaq quliaqtuanḡukpan nunapayaani, taavrumap-tuuq ağnam savaḡa uqautaḡisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aḡiqtuq Aatchuutigisukługu Jesus

¹⁴Taimmali iḡaḡata qulit malğuk maliguaqtit, atiqaqtuḡaq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukḡiḡitiñun agaayuliqsit ¹⁵uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpsitḡa Jesus aatchuutigigupku ilipsitiñun?” Akiḡiññiğaat iñuiññaq qulitun maniḡñik. ¹⁶Tavrakḡaniñaglaan Judas qaunaksruaqsi-ruq piviksramik aatchuutigisrukługu Jesus.

Jesus Niğiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niğiqpagviani Atiliḡmi Apqusaakkauḡimik

¹⁷Sivulliqpiami uvluani niğiqpagvikaam puvlaksiğniğilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññiğaat Jesus uqautipluguasiñ, “Nani itqanaiyaquvi-siğut niğiqpakisrapnik atiliḡmik Apqusaakkauḡimik?” ¹⁸Kiuniğai, “Nunaaqqimugitchi aḡutmun iḡisimakkamnun uqautilugu, İḡisautri uqaqtuq, piviksrağa qalliuraqtuq. Niğiqpagvia atilik Apqusaakkauḡimik niğgiviğisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.” ¹⁹Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ñum piraksrirtaaton ilinḡitiñun, aasiñ itqanaiyaqhutiñ niğiqpagviksramun atiliḡmun Apqusaakkauḡimik. ²⁰Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq niğisukhuni piqatigiplugich qulit malğuk [maliguaq-tini]. ²¹Niğiñiallagmiḡ Jesus-ñum uqautiğai, “Uqautigipsi, iḡapsisamma aatchuutiginiagaḡa uumiksriñun.” ²²Iluqatiñ isumaalutchallapiagaḡaqtut. Atausiuttaqhutiñ apiqsrullaagaqsigaat, “Ataniiq, uvaḡaunḡichuq,

amii?” ²³Uqautigai, “Ilaanjuruq misuqatauruq arganjmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiagaana uumiksriñun. ²⁴Igñinja Iñuum aullağisiruq uqałhum aglaksimałhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna anjun Igñinjanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñgñiñigumi.” ²⁵Tavralli Judas-ñum aatchuutigitniktuanan apiqsruğ-niğaa, “Iłisautrii, uvañauñgitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniğaa, “I, ilviuruq.”

Atangum Nullautchigvia

²⁶Niğillağmiñ Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niğ-ğisiuñ, tavrataamna timiga.” ²⁷Tigupluguasiiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqhuni, “Imiğvigisiuñ! ²⁸Taamna auga maqip-kakkauruq iñuğiaktuanun aullağniuruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmiļu iñuñniļu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaig-ñiağaa sivunniugutni iñuñnun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹Imitqinñiangitchuñ taavruma asiam misuğuaniiñ uvakñaniñaglaan tikiłgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa añaayu-qautaani.” ³⁰Atuanikamiñ atuutmik aullaqtut iğğimun taggisiquaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piiłaałiksraña

³¹Pisullağmiñ Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Iluqasi uniñña-gipsitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqałigni itna, ‘Tuqtkisigiga munaqsri, aasiiñ ipnaich siamillapiagutin.’

Zechariah 13:7

³²Aglaan anipkakkauñanikkuma tuquğmiñ, aullağisiruñ sivup-sitñi Galilee-mun.” ³³Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatin atlat suksraağaluqpatin sumiunniñ taatnağumiñaitchikpiñ.” ³⁴Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piiłaağutiginiagikma piñasuniaglaan aqargiqpak qalğuqtağaluqnagu.” ³⁵Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksrağigupkiñunniñ piiłaağiyumiñaiپیagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtağmiut iluqatin maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemene-mi

³⁶Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilijmun Gethsemene-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaa-yutyaqtuaqtilluñ iñuñ.” ³⁷Aullautiplugich Peter malğuglu iğñanik Zebedee-m alianniuliqsuq iłuiłiulilłapiaghuniļu. ³⁸Uqautigai, “Arrii,

uvva uqumaiļiullapiaǵniqsuǵa. Alianam pisagı̄thiñaagı̄uqtaǵaǵaǵa. Tavraniittuallagıtchi qaunaksruqasiļlagluǵa.” ³⁹Taiñuǵaqtallakhuni pullapiaqługu kiiñani agaayuruq, “Aapaǵ, pisuħigigupku piigı̄uǵ qal-lutaa nagliksaałhum uvaǵniñ. Uvaǵa pisuħiginı̄llaaptun aglaan ilvich pisuħiptun.” ⁴⁰Jesus utiqami malıǵuaqtimiñun paqinnı̄ǵai siñıktuat. Apıqsruǵniǵaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpsıtıǵa atautchimiunniñ sassagı̄niǵmi? ⁴¹Siñıñniasuǵaǵasi agaayulusı̄lu. Ukpıqsrisaiñitchumausı̄li uuktuaqsiugupsi. İlumun irrusiq piyummatıqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴²Jesus aullatqılǵıtchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaǵ, una qallugauraq piigumiñaitpan uvaǵniñ imıqtaksraǵı̄piaǵupku piłagu pisuħigı̄kkan.” ⁴³Utilgitñami paqilgitchai siñıktuat atakkii iri-ñich siqupsaǵuliļapiaqhutiñ. ⁴⁴Uvvaasiñ aullalgıtchuq agaayutyahuni piñatchıqługı̄ch, uqaqhuni taapkuniǵasuli uqautıgı̄kkaǵmiñik sivuani. ⁴⁵Jesus utiqami malıǵuaqtimiñun uqautıǵai, “Siñıktuaqpsısuli inıqtuiq-sıaqhusı? Uvva, sassaq tikıtchuq aatchuutıgı̄kkaıvıksraǵa İǵniñan İñuum arganjıñun killuliqirit. ⁴⁶Makıllısuı aullaqta! Aatchuutıgitnıktuaǵa imma tikıtchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷Jesus uqaǵugaaqtıtlıgu Judas agıǵıñıqsuq, ilaǵat qulıt malǵuk malıǵuaqtıt. Pıqatıqagı̄niqsuq inıgiıallapiaqtuanıñ inıñnik savıkpıraqtuanıñ anautchıraqtuanıǵlu, tuyuumaruanıñ qaukñıñitñiñ agaayulıqsıt sıvıllıuqtıǵruanjıñıñı. ⁴⁸Taavruma aatchuutıgitnıktuam pıqatıni ilıtchuqutıksrıñıñıǵai uqaqhuni, “Kiñataımma kunıkkupku tavra taamnaugısıruq. Tiguyumagıksı.” ⁴⁹Taavrumatavra nalıñiñaaqługu utlakkaa Jesus paǵlapıgu, “Paǵlagıpiñ, ilısautrıi!” aasiñ kunıqługu. ⁵⁰Jesus-ñum kiunıǵaa, “İlauraamaǵ, tavra taatnaǵıaǵıguutınkıi.” Tamatkua inııch tıgunıqłukıgu Jesus tıgugaat. ⁵¹Tavralı ilaǵata taapkua pıqatıñıñ Jesus-ñum amunıǵaa savıkpıni uugıraqtıqługuası savaktıǵa qaukñıata agaayulıqsıt. Uugıraqamıuǵ tavra sıutaiqsıǵniǵaa. ⁵²Tavrani Jesus-ñum uqautıǵaa taamna, “Utiqtırruǵ savıkpaiñ puñanun atakkii iluqatıñ añuyaktuat savıkpakun pıyaqquǵısırut savıkpakun. ⁵³Isumanjıtpıch inıqsruǵupku Aapaga ikayuqtalıqılıǵa, akkuvaurapıaq tuyuǵayagaa-ñı qulıt malǵuktun kavluutınik isagı̄lıñnik. ⁵⁴Taatnaǵupku qanuǵuni Agaayyutım uqałha immıumagısıva uqaǵıruaq taatna ittuksraup-luni?” ⁵⁵Taavrumanı Jesus-ñum uqautıǵai inıgiıallapiaqtuat inııch, “Savvaqłuktaıvı, atakkii agıǵıhusı tıgutyaqłıǵa savıkpıñnik anautanıǵ-lu. Uvlıǵagıpman aqıppıgaluagıaqtıǵa pıqatıǵıplısuı agaayyuvıkpıñmı ilısautrıplıǵa, aglaan tıǵusratlıtchıpsıtıǵa. ⁵⁶Aglaan iluqatıñ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutım uqałhıch uqaǵıkkıñıch sıvunıksrıqirit im-mıumaruksraupmata.” Tavralı iluqatıñ malıǵuaqtıt unıtchaat pıgruqhutiñ.

Jesus Apiqsruqtugaat Uqaqsittaagvijnmi

⁵⁷Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautinigaat Caiaphas-mun qauklati agaayuliqsit katimmavigikkañatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸Aasiñ Peter-m malijnigaa uñasiuraaqhuni qauklati agaayuliqsit igluqpañan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qiniñguklugu qanuñisitilaña. ⁵⁹Qaukñich agaayuliqsit suli iluqatin qqaqsittaqtit-chirit pakaqañiqsut tanjigilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqutchuklugu. ⁶⁰Aglaan paqitchinñiqsut sumikunniñ, inñigakkaluqhutiñ tikiaruat tanjigilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchinitchut. Kiisaimmalu malñuk tanjigilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹uqaqhutik, “Uvvauna inñuk uqaqtuaq, ‘Piyaaquñhiñaugiga agaayyuvikpaña Agaayyutim aasiñ nappatqiglugu piñasuni uvluni.’” ⁶²Uvvaasiñ qauklati agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak inñuk uqautakkun ilipkun?” ⁶³Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qauklati agaayuliqsit uqautinigaat Jesus, “Itqañuna, Pakma nayuutirugut sivugaani inñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Iñña Agaayyutim?” ⁶⁴Jesus-ñum kiunigaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiniñisigiksi Iñña Inñuum aquppiruaq taliqpian tunjaani saññipayaaqtuam, aggiguni nuviyatigun.” ⁶⁵Tavrani qauklati agaayuliqsit aligaañigai atnugaani uqaqhuni, “Inñiñik uqañiqfuktañiqsuq! Suvaatami piqañupsaaqvisa ilisimarinik? Pakma tusaagisi uqañiqfutuati. ⁶⁶Qanuq isumavisi?” Kiunigaat, “Tuquruksrañuqtuq.” ⁶⁷Aasiñ tivvuaqtuaqsiñigaat kiiñañagun qakiqtaqsimmaan pattaklugu argañmiknik. ⁶⁸Uqañiqsut, “Christ-ñuruatiin! Nalautchañutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹Taatnañhatni Peter aquppiñiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsigaam tikitlugu nipliutinigaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkañ Jesus Galilee-ñmiu.” ⁷⁰Aglaan Peter piilaqtuq iluqañisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruña sumik uqautiqaqtılaapnik.” ⁷¹Aasiñ anipman qanitchañruamun, atlam qiniñlugu uqautinigaat tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna inñuk piqatauruuq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷²Tavrani Peter piilaatqikuq suamasiplugu, “Nalugiga taamna añun.” ⁷³Suli akkunilitchiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Ilumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsaglña uqañiññiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaña taavruma añutim.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalguqtañiqsuq. ⁷⁵Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ñum inñiñun itna, “Aqargiqpak qalguqtañaluaqnagu piilaagutiginiañikma piñasuniaglaan.” Tavra anipluni qaniqsuq ihuiñliullapiqhuni.

Jesus Pilate-muutiniġaat

27 ¹Uvlaatchaurami qaukļinich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanich Jew-ņuruat sivunniġņiqsut tuqqutchukļugu Jesus. ²Qilīqļugu aullautiniġaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³Tavrāli Judas, Jesus-ņum aatchuutigiriņa, ilitchuġikami Jesus-ņum tuqqutaksraġuqtılaanjanik nunuuratchallapiaġniqsuq utiqtitlugich taapkua iņuiņņaq qulit maniurat qaukļinittun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanittunlu Jew-ņuruat ⁴nipliqhuni, “Killuqsagtunja atakkii aatchuutigitnikļunja patchisailaamik iņunmik.” Kiuniġaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaaġigiņ.” ⁵Judas-ņum miļuqsautiniġai maniich agaayyuvikpaņmun. Aullaqami qimiņņiqsuq iņmiņik. ⁶Qaukļinich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliġņiqsut, “Maligutaksrakuagņanġitchuq tugvaigupta maninmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷Sivunniġņiqsut tauqsiutigisukļugu utkutchirim nunaņjanik iluviqaġvisisukļugu iglaaņruanun. ⁸Taatnaqļugu taamna nuna taiguutiqaġaat nunaņjanik augum ugluvaņnunaġlaan. ⁹Taamna immiumaniqsuq uqauttaturuq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaņa, “Tiguniġaich iņuiņņaq qulit maniich. (Taapkua maniich iņugiaktılaaņat Israel-aagmiut sivunniutigikkaņich akilīutigisukļugich ilaanun.) ¹⁰Tauqsiutiginiġaat utkutchirim nunaņa, maligutlugu atanġum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuġaa Pilate-ņum

¹¹Jesus qikaqtitlugu sivuġaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruġniġaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ņuruat?” Jesus kiuniġaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹²Aasiņ Jesus pasiikkaukami qaukļinittin agaayuliqsit sivulliuqtigruaniņļu kiunjiņņiġai. ¹³Kiisaimma Pilate nipliqpuq ilaanun, “Tusaqsaginjitpigich ilisimarriqsuutiņich akikņaqhutin?” ¹⁴Aglaan Jesus-ņum kiunjiņņiġaa atautchimikunniņ uqaqsagņimik. Kavanauruq quviġutchallapiaġniqsuq.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹⁵Uvvaasiņ ukiuġaġipman niġiqpagvikaami kavanauruq anipkairaġniqsuq atautchimik isiqtamik iņuich pisukkaņatnik. ¹⁶Taatnaļhatni iņuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkaņat atiqaqtuq Barabbas-mik. ¹⁷Iņugayaat katipmata Pilate-ņum apiqsruġniġai, “Nalliaknik anipkaitquvisitņa—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸Ilaan ilitchuġiniġaa tamatkua qaisilaaņat Jesus iņmiņun siqņataqa-

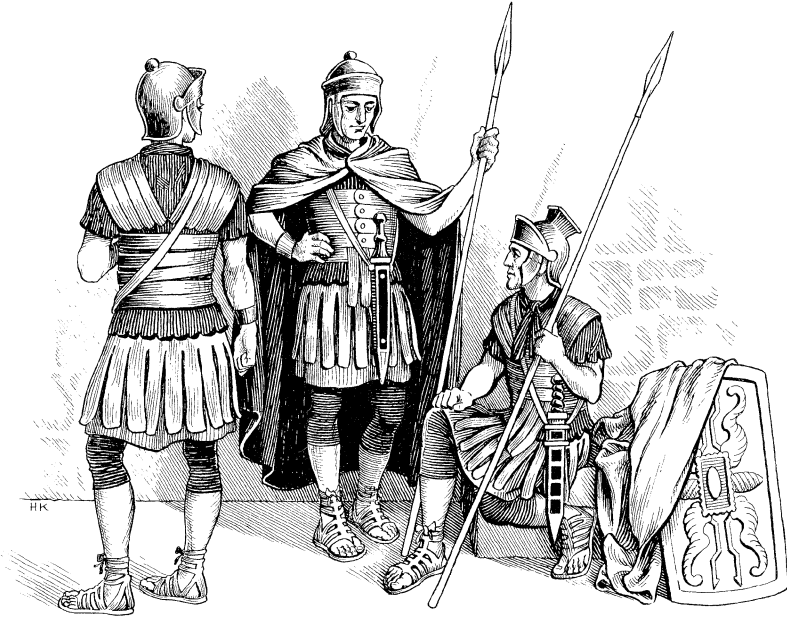
higmiktigun. ¹⁹Aasiin Pilate aquppiqaqlugu atangum aquppiutanani, agnaata tuyugniġaa uqqamik itnaqlugu, “Iłaksianagu taamna nalaun-
 ɲaruaq iñuk, atakkii iħuiliugutigiłakkiga ugluvak siññaktuġiplugu.”
²⁰Aglaan qaukħiɲa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu maliksunniġaich
 iñugayaat apiqsruġlugu anipkaquplugu Barabbas aasiin tuqqutillugu
 Jesus. ²¹Kavanauruam apiqsruġniġai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkait-
 quvisitɲa?” Iñuich kiuliġniġaat, “Barabbas.” ²²Pilate-ɲum apiqsruġniġai,
 “Suniaqpiġuasiin Jesus taiguutiqaqtuaq Christ-mik?” Iluqatiɲ kiuni-
 ġaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³Pilate-ɲum nipliutiniġai, “Sumik
 savamaqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñagniqsut nipitusiłapiaqhu-
 tiɲ, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴Pilate iłitchuġiniqsuq qanuġunniin
 piyumiñaiħhanik suliasiin apai npruaqhutiɲ iñuich. Imiksraqhuni
 iġġuġniġai argaɲni sivuġaatni iñugayaat. Aasiin nipliqhuni, “Uvva, pat-
 chisaunitchuɲa uuma iñuum tuqqutauniathagun. Taamna savaaġigiksi.”
²⁵Iluqatiɲ iñuich nipaalaniqsut, “Anasiñɲuqsausiaksraq tuqqutaufħagun
 illi uvaptiknun qitunġaptiknunlu.” ²⁶Tavrani Pilate-ɲum anipkaġniġaa
 Barabbas, aasiin ipiġaqtuqtitqaaqlugu qaiñniġaa Jesus aɲuyyiuqtinun
 kikiaktuutityaquplugu sannigutamun.

Aɲuyyiuqtit Mitautiginigaat Jesus

²⁷Aasiin Pilate-ɲum aɲuyyiuqtiniñ Jesus aullautiniġaat kava-
 nauruam igluqpaɲanunaasii, katipkaqlugich aɲuyyiuqtipayaat
 avataɲiqlugu Jesus. ²⁸Atnuġaiyaqlugu atipkaġniġaat kaviqsaamik
 atnuġaamik. ²⁹Niaquġusiuġniqsut kakitlaġnanik iłiplugu niaquanun
 tigungmialiqugulu ayauppiamik taliqpiagun. Aasiin sitquqhutiɲ sivuġaa-
 nun mitautigiaqsiñniġaat nipliqhutiɲ, “Paġlagiptigiñ, umialgat Jew-ɲuruat.”
³⁰Taatnaanikmata tivvuaqtuġniġaat Jesus piplugu taamna ayaup-
 piaq anaumiaqsipluġuasiin niaquagun. ³¹Mitautigisuiqamitruɲ Jesus
 aɲuyyiuqtit mattaqlugu atnuġaaq atukkana atnuġaatqiksinniġaat atnu-
 ġaaniñik. Aasiin aullautiniġaat kikiaktuutikkauviksraɲanun.

Jesus Kikiaktuutiniġaat Sannigutamun

³²Aɲuyyiuqtit anillaġmiɲ nalaunniġaat aɲun Cyrene-naġmiu ati-
 lik Simon-mik. Nunuriplugu taamna aɲun iqsruktinniġaat Jesus-ɲum
 sannigutanani. ³³Tikitñamiɲ inimun atiliɲmun Golgatha, itna mumiu-
 tiqaqtuaq “Saunġa niaqum,” ³⁴aɲuyyiuqtit qaitchiñniġaat misuqqumik
 avuuqtamik suɲamik. Aglaan Jesus-ɲum uuktuallakkaluaqamiuɲ imi-
 ġuɲiñniġaa. ³⁵Kikiaktuutianikamitruɲ Jesus aɲuyyiuqtit autaaġniġaich
 atnuġaani iɲmiknun saaptaqtuutigiplugich. ³⁶Aquvinniqsut qauna-
 ġiaqsiplugu tavrani. ³⁷Qulaanun niaquan iliñniġaat pasikkun ilaagun,
 aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ɲuruat.” ³⁸Malġuk

(Mt 27.31)

tigliņniaqtik kikiaktuutiqatigipmiņigik Jesus-ņum, ilaqataa taliqpianun aasiin ilaqataa saumianun. ³⁹Iņuich apqusaaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaņņatinik Jesus-mun, ⁴⁰“Uqaguruatin piyaqułhiņauniplugu agaayyuvikpak nappatqigługu piņasuni uvluni, anniqsugi ilipnik. Iğņigikpatin Agaayyutim, atqagiņ sannigutamiņ.” ⁴¹Taatnatun qauktiņisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaņapmiņigaat Jesus. ⁴²Uqagņiqsut, “Ikayutlagaluagai atlat iņuich, aglaan iņmiņun ikayulguiņniqsuq! Umialgikpauņ Israel-ņum, ki atqagli kikiaktuutriviņmiņ. Aasiļi ukpiğigisigikput. ⁴³Tunņaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisul-lapiagumiuņ anniqsugliuņ Jesus pakma, atakkii uqagņiqsuq iğņiginipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴Taapkuak tigliņniaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaņapmiņigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵Uvluq qitiqquqman taaqsiņiqsuq nunapayaami piņasuni sassagņig-ņi. ⁴⁶Iļiyuņnaqsipman quliņņugutai lam sassagņiņanun Jesus nipliğņiqsuq nipitusiļlapiqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaņ, Agaayyutmaņ, suvaata suksraaqpiņa?) ⁴⁷Iļaņisa iņuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruņ taamna uqagņiqsut, “Uvva uuma aņutum tuqłirağaa Elijah.” ⁴⁸Tavrauvaa iļaņat iņuich tigusiniqsuq misuktaqtua-

mik. Immiqsinnigaa misuḡuqłunmik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiñ qaiññigaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹Aglaan ilañich iñuich nipliñiqsut, “Iłaksianasiun. Naipiqtuḡlakput Elijah aggiḡisipmagaan annautiyaḡlugu.” ⁵⁰Aasiñ Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniñniñiqsuq. ⁵¹Tavraguuq talukuyaaq nivinjaruaq agaayyuvikpañmi siiksiñiqsuq tatpichakña takanunaaaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq sulı uyaḡaich qupluqhutiñ. ⁵²Iłuvḡillu añmañiqsut aasiñ iñugiaktuat Agaayyutim iñunı tuḡugaluaktuat anıitqikhutiñ. ⁵³Añitqianikamiñ uniññiḡaich iluviqtıñ, aglaan aquagun anıitqılhan Jesus-ñum nunaaqqimurñiqsut ipqıtuhamun sagviqhutiñ iñugiaktuanun iñunun. ⁵⁴Añuyyiuqtit añalatiñıllı qaunaksrıuat Jesus-mik qıñiqamiñ aularuamik nunamik sulı supayaanik atuumaruanik, iqsıtuhallapiḡniqsut nipliqhutiñ, “Iłumun iḡñiḡiniḡaa Agaayyutim.” ⁵⁵Iñugiaktuat aḡnat qıñiqtuḡniqsut unavaniñ. Tamatkua aḡnat malıktuat Jesus-mik Galılee-miñ savautrıyaqhutiñ ilaanik. ⁵⁶Iłaupmiñiqsut Mary Magdalene, Mary aakanak James-ñumlu Joseph-ñumlu, sulı aakanak iḡñañısa Zebedee-m.

Jesus Iıuviḡniḡaat

⁵⁷Unnuksraaqman umialik aggiḡniqsuq atilik Joseph-mik Arimatheaḡmıumik malıḡuaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutuḡiniḡaa timaa Jesus-ñum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹Tavra Joseph-ñum atqaqamiun timi aasii nımıqsruḡniḡaa salumaruamik ukiıhaamik. ⁶⁰Aasiñ inıllañniḡaa Jesus-ñum timaa nutaamun iluvıliuqtamun uyaḡañmi, iluviksraḡmiñun iñmiñik. Aksraanikamıtrun uyaḡakpak umiñniḡaa talua iluvḡum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvḡum.

Munaqsrit Iıuviḡmi

⁶²Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaıyaḡvium uvluan aquagun, qaukñıch agaayuliqsit sulı Pharisee-ñuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³nipliqhutiñ, “Añuun, itqaḡikput taavruma kinnirim uqaḡikkaña iñuunḡaḡmi makıtıkkısiñipluni aquatıgun piñasut uvlut. ⁶⁴Taamna pisıgilugu tilisiiñ iluviḡ qaunagıllapiaqulugu taapkunani piñasuni uvluni. Malıḡuaqtaı aggiqıpiatut tıglıglugu timaa Jesus-ñum aasii uqautilugıch iñuich anıitqıñıllılu tuqumiñ. Taatnasıq sagluḡıq piḡiıtıluḡkisıruq sıvullıḡmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵Pilate-ñum uqautilıñıai, “Pıksraḡusi añuyyiuqtinik qaunaksrıksrapıtñik qaunagıtyaqısuñ iluviḡ pisuqtılaapsıtñı.” ⁶⁶Tavrıli utlautiniqsut iluviḡmun añmaḡumiñıyaḡıaqługu uyaḡak, sulı qaunaksrılıqługu añuyyiuqtinik.

Jesus Añıtqıksuq Tuquıḡmiñ

28

¹Aquagun mıñıuiqsıaḡvium, qauniuraagataqtuami sıvullıḡmi uvluanı akunniqsam, Mary Magdalene-ñumlu atlamı

Mary-m qiniğiagnigaak iluvig. ²Tavratavrani suamaruamik nuna iliq-sraqtuq, atakkii isağulgan Atangum atqaghuni qilañmiñ aksraktinnigaa uyağagruaq pañaniñ aasii aquvirvigiplugu. ³Qinñaña atriqagniqsuq ikniqpalañmik, sulii atnuğaañi qatigniqsut aputitun. ⁴Iqsigiplugu qau-naksrit uuliksiñiqsut. Iñiqsut tuquñaruatun iñuktitun. ⁵Isağulgum uqautinigik ağanak, “Iqsinaatik. Iñisimagiga ivaqlıqtik Jesus-mik kikiaktuutrauamik. ⁶Uvaniingitchuq. Añitqisusq nipliğimisin. Mañagitchik. Qiniğiattu Atanguruam nallavia. ⁷Aullağitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Añitqinñiqsuq tuquğimñ aullaanikhuni sivupsitni Galilee-mun. Taamani qiniğisigiksi.’ Tavruñaaglaan.” ⁸Aullaqituk qilamiksruaqhutik iluvigimñ iqsillağmik quviasulla-piağataqhutigli. Aqpaqsruaqhutik uqautriyaqtuk maliguaqtaiñik. ⁹Uqautriyaqtuqtitlugik maliguaqtaiñik taimmaiñaq Jesus-ñum nalaun-ğigik nipliutigaluni, “Pağlagiptik.” Taapkuak utlaklugu tiguniğaak isiganğun, aasiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰Uvvaasiñ Jesus-ñum uqautini-ğigik, “Iqsinaatik. Aullağutik uqautityatkik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniğisigaatja.”

Munaqsrit Quliaqtualhat

¹¹Tavraguuq, igliqtitlugik ilañich qanaksrit nunaaqqimuñiqsut uqautiaqsıplugich qaukñich agaayulıqsit iluqañitnik atuumaruamik. ¹²Uvvaasiñ taapku katimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniuhutıñ ajuyyiuqtitlu qaitchiñigaich manigayaamik ¹³uqautiplugich, “Uqautiyumagisi iñuich, maliguaqtaiñ tikitlugu unnuami timaa tig-liñigaat siñiktitluta aullautipluguasiñ. ¹⁴Taamnaasii uqautauruak kavanauruam tusaaniqpañ quyalinñiaqsagısıgıqput qanuutaisitchagusi.” ¹⁵Ajuyyiuqtit akuqtuğniğaich maniich tupigiplugu urriqsusıaq-tıñ. Taamna quliaqtuaq siaminñasugaaqtuq akunğatni Jew-ñuruat uvluvañnunaglaan.

Jesus Sagvıqsuq Maliguaqtimiñun

¹⁶Tavraasiñ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-muñiqsut igğimun Jesus aullağvıgitqukkañanun. ¹⁷Uvvaasiñ qinıqamıtrıñ agaayyuviginiğaat, ağlaan ilañisa nalupqısuutigiplugu. ¹⁸Jesus-ñum tikitluni uqautinigai, “Agaayyutim sañniksriñniğaaña ayalatağıtlasıplugich qilañmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹Taatnamik aullağusi iñuñnun nanıpa-yaaq nunami maliguaqtıguqtıtıtıchi, paptaağlugich atqagun Aapauruamlu Iğniğuruamlu Ipqıchuam Irrutchımlu, ²⁰Iñisautilugich kamaksritqulugich iluqañitnik tillisıgıkkamnik ilipsitñun. Nalupqıgyumiñaitkiksi nayuutıli-ğa ilipsitni ataramik isukıtıchağatıhanunaglaan nunam.”

Uqal̄hich Aglaañi Mark-ŋum

John Paptaaq̄titchiri Quliaqtuaqağniqsuq

1 ¹Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iğñiñagun Agaayyutim. ²Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Atañi, tuyuğisigisiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

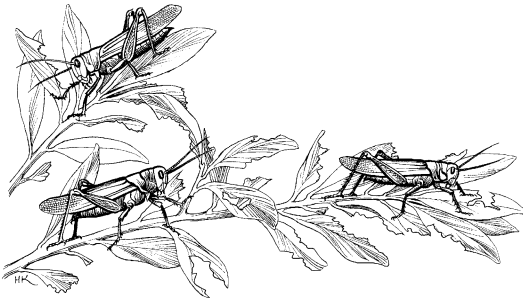
³“Iñuk tuq̄iraqtuq iñuiłamiñ:

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalguğlugu tumiksraña!”

Isaiah 40:3

⁴Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaq̄titchiri quliaqtuaqami iñuñ-nun iñuiłami itnaqhuni, “Paptaaq̄tillusi mumiqaagusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵Iñugiaktuat iñuich aggiu-mauraağniqsut ilaanun nakikñapayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliağimatigik killuqsautitij John-ŋum paptaağniğai kuuñmi taggisi-qaqtuami Jordan-mik. ⁶John atnuğaaqağniqsuq pikukturuum amianik, qisiñmik tapsiqahunił, niqiqahunił pigliğanik suli igutchaich siğ-

ñaqtaalliañitñik nanipayaaq paqitnami. ⁷Quliaqtuaqtuq, “Añunimma tikiumagisiruq kamanatluktuaq uvañniñ, aasiñ siñiilguyumiñait-chuñuñniñ aluğutiñnik. ⁸Aa, iłumutun paptaağ-luağipsi imikun, aglaan ilaan paptaağisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

(Mr 1.6)

Jesus Paptaakkaupman Aniqusaaqsiupluniŕu

⁹Taipkunani uvluni Jesus aggiġniqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ŕum paptaaġniġaa Jordan-mi. ¹⁰Jesus-ŕum qakipqauraqami imiġmiñ tautuñniġaa qilak aŕmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miñniqsuq ilaanun tiñmiaġruuratun. ¹¹Nipi tusaġnaġniqsuq pakmakña, “Ilvich piqpagiplutin Iġniġigikpiñ, quyalimaagikma.”

¹²Tarakñatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinnigaa iñuiŕaamun. ¹³Taavani iñuiŕaami inniqsuq malġukipiaq uvluni, aasiñ tuunġaum uuktuallaŕniġaa. Nayuutiniqsuq iñuiŕaam niġrutaiñi, aasiñ isaġulgich savautiyaġniġaat.

Jesus Tuŕluġniqsuq Sisamanik Iqaluñniaqtinik

¹⁴Taipkunani uvluni Herod-ŕum, umialguruam, John tiguplugu isiġniġaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaaŕanik Agaayyutim. ¹⁵Nipliġniqsuq, “Pakma añaayuqautaa Agaayyutim qallipluni atuumaqsiruuq. Isummitqigitchi ukpiġilugulu tusaayugaagiksuaq.”

¹⁶Uvvaasiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvañan Galilee-m, tautuñniġik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriġniġniqsuak narvami, iqaluñniaqtauplutik. ¹⁷Jesus-ŕum nipliutigik, “Maliksikña. Uvakiñiañlaan piññañniġisirutik iñuñnik aqaluñniaqtun.” ¹⁸Tarvauvaa uniñniġiñik kuvraġikkatik maliaqsipluġuasiñ.

¹⁹Tarakñatarra Jesus pisuktuaallaalkhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, kuvriġniqsuak umiaġmikni. ²⁰Jesus-ŕum tautupqauraqamigik tuŕluġniġik. Unisiġaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññaakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsipluġuasiñ Jesus.

Iñuk Irrusiġlulik

²¹Tikitñamiñ Capernaum-mun miñġuiqsiaġvium uvluani Jesus katraġviatnuktiġniqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ. ²²Katimaruat aarigaaġusuñniqsut ilisauttutaiñik atakkii ilisautripluni añaŕatchiñiqaquatuatun, atlaakaupluni ukunakña aglaliqiriniñ. ²³Jew-ŕuruat katraġviatni piqagñiqsuq irrusiġluliñmik nipliaruamik, ²⁴“Iłaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvunaqpih piyaqquġukhuta? Naluñitchiga kisuutilaan, ipqitchuanurutin Agaayyutim tuyuġikkaña.” ²⁵Jesus-ŕum tarra tiliñiġaa irrusiġluk itnaġlugu, “Qiñuisaagiñ! Aniłutinaasii aŕutmiñ!” ²⁶Irrusiġluum iñukniaq nagliksaaqtituullañniġaa qiiqsruqmatununniiñ iġialapkaqpauraġlugu uniksaqamiuñ. ²⁷Iluqatiñ tautuktuat taavrumiña quviġutchakpagitlutiñ apiqsruqtuutiaqsiñniqsut avatmun, “Qanusiuñiqpa una? Qanusiuñiqpa nutaaq ilisauttun? Una aŕun añaŕatchiñiqaquhuni tilitlaniġai irrusiġluich, aasii ilinisa tupigitlaniġaat.” ²⁸Qilamik tavra siaminniqsuq taamna atuumaruq nunaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuñnik

²⁹Anikamiñ Jew-ñuruat katragviatniñ tupqatnuñiqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatigiplugik James-lu John-lu. ³⁰Simon-ñum aakaruaña nalaniqsuq uunaqłukhuni. Jesus tikipqauraqman uqautiniñaat atniğ-ñağniplugu. ³¹Utlakługu ağnaq tiguniğaa argaigun makititlugu, aasiñ uunaqłunğiqsiqhuni. Tavra niqłiugutiaqsiñigai. ³²Minguiqsiağvium uvlua nuñitman, unnuksraakun siqiniq nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsut ilaanun tamatkuniña atniğñautiliñnik atlakaagiiñnik sulı irrusiqłuliñnik. ³³Iluqatiñ nunaqqim iñui katiniqsut taavruma tupqum sivuğanun. ³⁴Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniğñautiqaquanik atlakaagiiñnik sulı anipkaipłuni iñugiaktuanik irrusiqłuñnik. Ilaan irrusiqłuich nipliñuñiñigai atakkii iłisimanigaat kisuutilaaña.

Jesus Quliaqtuağniqsuq Galilee-mi

³⁵Uvlaatchaurami qaugaluaqnagu Jesus aullağniqsuq nunaqqimiñ iñuiłaa mun. Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶Simon-ñum piqasiqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñigaa. ³⁷Paqitnamitruñaasiñ nipliutiplugu, “Iluqatiñ iñuich qiniğukkaatin.” ³⁸Aglaan Jesus-ñum kiuniğai, “Aullaqtuksraurugut atlaman nunaqqimun. Uvañali quliaqtuağumaña taamani atakkii piqutigiplugu agğiqsuañuruña.” ³⁹Tarra ilaa quliaqtuaqtuq katragviñitni iluqaani Galilee-mi, anipkaipłuni irrusiqłuñnik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualiqmik

⁴⁰Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniasii injiqsruqługu ikayuqpluni, “Ilvich pisuksiñağuvich mamititłhiñaugikma.” ⁴¹Jesus iłunñutchañiqsuq, isakługich argagikkani aksikługuasiñ. Nipliutiniğaa, “Pisugağluña, mamititqugikpiñ.” ⁴²Jesus nipliğluqqaqtuq taavrumiña, taamna tavrakñatchiaq iħuaqsirug auyugaqtuağmiñiñ. ⁴³Tarra Jesus-ñum taamna añun aullaqtitkaluaqnagu iñiqtiğniğaa, ⁴⁴“Uqautiniaqnagu kiñaunniñ aglaan agaayuliqsimumugin, qiniqtitchumiğiñ iħuaqsiłhiñ ilaanun. Aatchuutiyumautin tuniłłautinik Agaayutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisigikkana mamititkaatinkii. Taatnağuvich iñu-payaam iłitchuğiniğaa mamitilaan.” ⁴⁵Aglaan taamna añun aullaqami uqallaaqsiñiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkaułłi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguiñniqsuq nunaqqiñun, aglaan aullağniqsuq iñuiłaa mun, iñuichaasiñ utlaagaaqsiplugu nakitñapayaag.

Jesus Mamititchiñiqsuq Añutmik Aulatłaitchuamik

2 ¹Kiñuagun ikituurat uvlut Jesus utitqiniñiqsuq Capernaum-mun. Iñupayaat uqaaqsiñiqsut aiñiplugu. ²Iñugiaktuat kativagitłutiñ

(Mr 2.4)

tavrıña iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam sıłataani. Jesus-ıñm qulıaqtuagutiniğai Agaayyutim uqahnik. ³Tarra sisamat iñuich tavrıñautrıñıqsut aulatılaiıamık iñuñmik. ⁴Qallıgaluaqhutıñ tikiıguiññıgaat Jesus iñugiakpagitlutıñ iñuich. Tavra añmaqıtuğ tuqum qılana atqaqtinnıgaat taamna aulatılaiıaq qaatchiaqtuummaan. ⁵Jesus-ıñm ilıtuquqıqamıuñ ukpiqsrisıqatılanañat, nipliutiniğaa aulatılaiıaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqıgutıgikpiñ.” ⁶İlanıç aglaliqirit aqıppıruat tamaani isummatıqanıqsut itna, ⁷“Suvaata una uqaqpa Agaayyutıtun? Taamna uqağniqluktauruq. Agaayyun kisimi natqıgutritlaruq killuqsautinik!” ⁸Jesus-ıñm irrutçıgmıgun kanıqsıağiliqamıgıç uqapılıñhat, nipliutlignığai, “Suvaata uqapılukpisi isummatıpsıgun? ⁹Qanuq una nipliutıtıquvisıuñ aulatılaiıaq, ‘Killuqsautipnik natqıgutıgikpiñ’ naagaqaa nipliutılhanik, ‘Makillutin, uqummatıtın tigulugıç pisuğıñ’? Nallıak qaganatlukpa? ¹⁰Aglaan ilıtuçıgıtıqıgıpsı İğñıñan Anıtım añalatchıñıqahnik maani nunami natqıgutritıapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutıgaa aulatılaiıaq, ¹¹“Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatçıan agğıñ!’ ” ¹²Tavrakñatchıaq taamna anun makıtıqtıq. Tiguplugu qaatchiani aullağniqsıq nakuqsıppauraqami. Qıñıqtıuapayaat taavrumıña

quvigutcharņiqsut. Kamasruaqsiñigaat Agaayyun, “Tautunġanjitchugut taatnatchimik,” itnaqħutiġ.

Jesus Piksraġniqsuq Levi-mik

¹³Jesus taivrumuġalġiñniqsuq siñaanun narvaġan Galilee-m aasii katirviginiġaata iñugaaġruich. Ilaan iļisautiaqsiñiġai. ¹⁴Tamaani apqu-saaqami tautuñiġaa Levi, iġñiġikkana Alphaeus-ġum aquppiruaq savaaġmiñi manniqipluni. Tavra Jesus-ġum nipliutipmani itna, “Malinġa,” taavruma makitluni maliutliġniġaa.

¹⁵Aasiñ taavruma aquagun Jesus niġiñiqsuq tupqani Levi-ġum. Iñugiaktuata tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatigiñiġaich Jesus-ġumlu maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatiġ maliaqsiptmiñiġaata. ¹⁶Aġlaliqirit suli Pharisee-ġuruata tautuñiġaata niġiqatiqaġlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliguaqtai, “Suvaata ilaa niġiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷Jesus-ġum tusaakamigich nipliutigai, “Iħuaqtuata taapkua atniġñaitħuata inuq-srañitchut taaktinik aġlaan iliñich atniġñaqtuata. Uvaġa aġġiñitchuġa aiyugaaġiġlugich nalaunġaruata aġlaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraatikun

¹⁸Maliguaqtai John-ġum Paptaaġirim suli Pharisee-ġuruata uisauraaġuuniqsuata piqusigiplugu. Iļanġich iñuich utlakamitruġ apiqsruġniġaata, “Suvaata maliguaqtai John-ġum suli Pharisee-ġuruata uisauraaqmata, ilviļli maliguaqtitin taatnatlaiñniqpat?” ¹⁹Jesus-ġum kiuniġai atrikusautmik, “Iļagiich uumani iļaqatniġiaqtuami uisauraaġniqpat iļaqatniġiaqtuam nayuutinaniñisuli? Taatnaġumiñaitħut iļaqatniġiaqtuam nayuutiħhani. ²⁰Aġlaan uvluq tikitkisiruaq iļaqatniġiaqtuam aullaġviksraġa iliñitniñ. Tavra uisauraaġviksraqpaaluk.” ²¹Jesus-ġum iļisautipsaaġniġai atrikusrautmik, “Iñuum utuqqaq atnuġaaq iļaaġumiñaitħaa nutaamik ukiħhaamik atakkii iļaanġuyumi nutaam utuqqaq alikpalaāġisigaa, aasiñ allaq aġlitħukhuni. ²²Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immiġumiñaitħaa nutaamik asiam misuġuanik atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa asiam misuġuan puuġa, suli asiam misuġua maqigisiruaq taavrumakġa puumiñ. Aġlaan nutaaq asiam misuġua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaana Minguiqsiāġvium

²³Uvluani minguiqsiāġvium Jesus pisuñniqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamiġ pukuñniqsut mukkaaksranik, niġiaq-siļugitaasiñ. ²⁴Tavra iļanġisa Pharisee-ġuruata nipliutliġiñniġaata, “Atañii, suvaata iliñich savakpat minguiqsiāġvium uvluani maligutaksrakuāġnañitkaluaqtuata tamarrumani uvlumi?” ²⁵Ilaan kiuniġai,

“Agliqimasuknağiksi David-ñumlu piqataiñlu inuqsriufhat niqiksrağmik-nik? ²⁶David isiğniğugusuq tupqanun Agaayyutim niğipluniasii qaqqumik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-ñum qaukiuufhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimun-unniñ niqiksrautitqunjiñña avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ñum niğniğaa qaqqiaq, aasiñ aatchuğniğaa maliktigikkani.” ²⁷Taatnağaluaqamigich Jesus-ñum nipliutipsaagnigai, “Minguiqsiagvium uvlua iniqtauruq iniñmun aglaan iñuk iniqtaunitchuq minguiqsiagvium uvluanun. ²⁸Taatnamik Iğniña Iñuum atanguruq unniñ minguiqsiagvium uvluañi.”

Añun Argalik Pannaqłuktanik

3 ¹Jesus isitqinñiqsuq Jew-ñuruat ktrağvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq añun argalik pannaqłuktanik. ²Jew-ñuplutinj sivulliuqtuat qaunaksruaqsilğiniññaat mavruigisikmañaan minguiqsiagvium uvluañi, tavraami agvisiksraqsıuqługu. ³Jesus-ñum tarra nipliutiniğaa añun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvuñagiñ.” ⁴Tavraniasiñiñ apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluañi—savaaqalıq nakuuruamik naagaqaa pigitчуamik, anniqsuiq inuufğmik naagaqaa tuqutchiq?” Aglaan ilinjich nipaisaagniqsut. ⁵Uumitchaksaathum tikiumaligaluagnigaa tarani aglaantuq iñurritiginiğaa pitchigiiñhatigun suli suksraqanjhatigun, uummatiqahutinj siqquqtuamik. Tarra nipliutiniğaa añun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai iñuaqsiniqsut iglumiktitun iliplutinj. ⁶Tarra taapkua Pharisee-ñuruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniuatigityaqługich Herod-kuayaat qanuq tuqufiksranağun Jesus-ñum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvañanunñiqsuq. Iñugaağruich malilğiniññaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, unjataaniñlu Jordan-ñum, avataañniñlu Tyre-mlu Sidon-ñumlu. Taapkua tusaaniğaat kamanaqtuanik savaaqalha utlakługuasiñ. ⁹Tarra Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini umiaq ikkiviksrani tiguñhiñaaguqplugu qanimiñun atakkii iñugaağruich ukua iñugiaksivagitlutinj tatruligaat. ¹⁰Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniğñautilgich tatviksraignigaaat aksigukługu Jesus. ¹¹Tamarrasuli irrusiqługich tautukamitruñ putqatağvigiplugu niplianiqsutli itna, “Ivich Iğniña Agaayyutim.” ¹²Aglaan iniqtiqtağniğai tamatkua ilijitñun ilitchuğipkautigitqunijluni.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğuiñik

¹³Jesus kilvaqtaagniqsuq tuñaanun kinijkaam nunam. Tarani qinñuağniğai tamatkua pigisukkani. Tarra utlañniğaat. ¹⁴Nalunaiqsagañi qulit

malguk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqlugich piqatigisuklugich, tuyugisuklugich quliaqtaugiaquplugich. ¹⁵Sanjiksriññigai mamititchit-lasiplugich atniññaqtuanik suli anitchitlasiplugich irrusiqłunmik. ¹⁶Uvva ukua qulit malguich Jesus-ñum nalunaiqsagikkañi: Simon-lu atchikkaña Peter-mik, ¹⁷James-lu John-lu igñak Zebedee-m Jesus-ñum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Igñigikkak katlulam” [uumitchiyalal-lakhutigguuq]. ¹⁸Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ñuruuq, ¹⁹suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰Akuniisunaqani Jesus isigñiqsuq tupigmun. Inugaagruich maliligiññaat. Kiisaimmatai taatnaqhutiñ Jesus-lu maliguaqtini-lu nigilguiligiñniqputunniñ. ²¹Tavra ilaiñ tusaakamitruñ taatnaqtauaq aullañiqsut aggisityagukługu Jesus, atakkii inuich uqautigigaat ihuangigñiñplugu. ²²Ilanjich aglaliqirit tikiññaat Jerusalem-miñ itnaqhutiñ, “Jesus Beelzebul-mik aňalatiqaqtuq, aasiñ anitchirağaqtuq irrusiqłunmik atuqlugu saňña aňalataata irrusiqłuich.” ²³Jesus-ñumtarra qallilaaqunigai inuich inmiñun uqautiuraagaqsiplugichaasiñ atrikusautitigun itna, “Qanuğuni tuంగాq anittaigisiva tuంగాgmik? ²⁴Uvva nunaaqim aňalatai akililiqsuutikpata avatmun, taamna nunaaqiq suksraungigñiaqtuq. ²⁵Uvvasuli inuich tupigmi atingiqpata akitñaqtuutilutiñ suksraungigñiaqmiut. ²⁶Uvva taatna qaukłiat tuంగాich irrusiqłuni piyuutigumiñ avatmun, ilaan saňña isukłiññaqtuq. ²⁷Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniiñ inuk isigumiñaitchuq saňñiruam inuum tupqanun ivayaqtaqsiluniasiiñ sulliñaurañiñik aglaan sivullilugu pitukkayağaa saňñiruuaq inuk, tavrakñaasiiñ ivayaqtaqsiluni sulliñaurañiñik.

²⁸“Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaqaqtuq pisugaaqhuni inuich killuqsautipayaañitnik suli uqağniqluktañpayaañitnik Agaayyutmik. ²⁹Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuña inuk uqağniqluutriruuaq Ipqitчуamik Irrutchimik; taamna inuk patchisaugisiruq isuitchuaguni.”

³⁰Jesus taatnağniqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna aňalatiqaqtuq irrusiqłunmik.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniqatiunilu

³¹Uvvali Jesus-ñum aakaña suli aniaqatiunji tikiñniqsut. Qichaqhutiñ qakma kiligiaqtinnigaat. ³²Ilanjata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atañji, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiññaatin.” ³³Jesus-ñum kiuniğai, “Kiña uvaña aakapiagiviyu unniiñ aniaqatiupiagiviyu?” ³⁴Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaağniğai, “Atañji, uvaña aakapiaga suli

aniaqatiupiatka! ³⁵Kisupayaaq savaaqaqtuaq pisuħhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

4 ¹Tarrasuli Jesus-ŋum iłisautiaqsiłgiññigai narvam siñaani imma. Iñuich katilgiññiqsut iñugiaksipłutiñ. Taatnaqmataasiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruoramik ayaktaallakługu, aquvinniqsuq. Iñugaağruich qichaqtuiñaqtut narvam siñaani. ²Ilaan iłisautiniğai iñugiaktuati-gun atrikusautitigun. Aasii iłisauttutmiñi uqaaqtuutiuraaqługich. ³“Naalağniłlagitchi! Iñugguq nautchiityağniqsuq. ⁴Nautchirapkaługu nautchiaksrat iłanjiç katagağniqsut apqutmun, aasiitai tiñmiurat tikitłutiñ niğiñiğaiç. ⁵Iłanjiç katañniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapianjitchuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitłuni. ⁶Aasiñ siqiñgum mayuaqami pasikługich atakkii kañiqapianjitiłutiñ pannaqłunji-ğai. ⁷Suli iłanjiç katañniqsut akunğatnun kakitlağnat, aasiñ kakitlağnat naukamiñ nagguviksraiğniğaiç asirriñitiłutiñaasiñ. ⁸Iłanjiç katak-hutiñ nunagiksaamun asirriyağniqsut. Iñugiaksipłutiñ nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiññaq quliñuttaaqhutiñ suli iłanjiç piñasukipianjutaaqhutiñ suli iłanjiç tallimakipianjutaaqhutiñ.” ⁹Ilaan nipliutiğai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalağniłi.”

Sivuniğat Atrikusautit

¹⁰Kisiñjuqamiñ, maliğuaqtañ iñuiłlu tusaaruat ilaanik apiqsruğni-ğaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹Jesus-ŋum nipliutiğai, “Agaayyutim sagviğaa nalunaqtuañanik añaayuaqutaan ilipsitñuħhiñaq, aglaali tamat-kunuña ukpiqsriñitchuanun uqağaqtuña atrikusautitiguħhiñaq. Taamna aglausimaruaq uqağni immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkaña,

¹²‘Qiniğaluaqhutiñ irimiknik iłisaqsritłaitchut,
unniñ tusaagaluaqhutiñ siutimiknik kañiqsiłłaitchut.

Kañiqsiñiğumiñ mumikpiaqtut Agaayyutmun,
ilaanli natqigutigai killuqsautiñitnik.’”

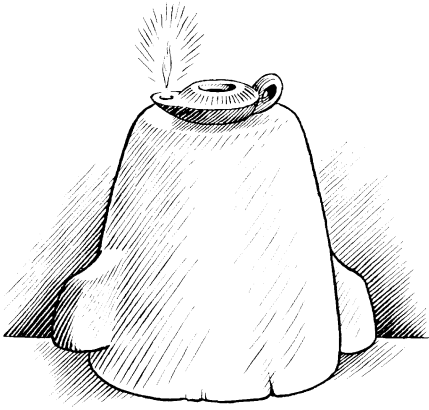
Isaiah 6:9,10

Jesus Kañiqsipaikaniqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³Jesus-ŋum apiqsruğniğai, “Naluniqpiñiñ taamna atrikusaun? Qanuğmi kañiqsiñiaqpisigich atlat atrikusautit? ¹⁴Nautchiiri nautchii-ruq tusaayugaallautamik. ¹⁵Ilaatni uqağiq nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqağiq, aglaan tuunğaum tikitługu qilamik aattağniğai uqağhich nautchirriutauruat uummatiñitni. ¹⁶Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraaliñmun; tusaaplugulu uqağiq qilamik quviasukhutiñ akuqtuqługulu, ¹⁷aglaan uqağiq kañiñiñtiñman

akuniutlaitchuq. Kiŋuagun iŋuillaŋiŋlu piyuaqsiuŋiŋlu ilipmaknik pigip-lugu uqaŋiq qapiqtigagŋisut. ¹⁸Suli atlat iŋuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlaŋnat. Taapkua tusaaruat uqaŋigmik ¹⁹aglaan isumaaluutit iŋuuniaŋkun, kinnitŋiŋniagutitlu umialgutmik suli kimmuitit supayaanik suqutigingigagigaat Agaayyutim uqaŋha. Taimmaasiŋ naurit-laitchut asianik. ²⁰Suli atlat iŋuich atriplugich kataktuat nunagiksaaumun: tusaakamitruq uqaŋiq akuqtuqŋugu suli asirriaqahutiŋ, ilaŋich iŋuiniŋaq qulitun, ilaŋich piŋasukupiatun, ilaŋitsuli tallimakupiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

(Mr 4.21)

²¹Jesus nipliutigikkani ilani-gai, “Ataŋii, iŋuich iliraŋingitchaa naniq ataanun utkusium unniiŋ ataatnun siŋigviich. Aglaan iŋuich naniq iliraŋigaa naniqaŋviiŋmun. ²²Agaayyutim iriqsimakkaŋi pakma sagviŋisigai ilaatnigu. Iŋuich kaŋiq-simaŋitchaluaŋumisigik pakma kaŋiqsisigaisaich taimanigu. ²³Kiŋa iŋuk siutiqaŋumi tusaatlaruaŋnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴Ilaan nipliutimmi-ŋigai, “Ki, naalaŋnimmaagiksi ata! Qanutun naalaŋnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kaŋiqsiaqtilaaqsi itkisiruq, suli kaŋiqsisaiŋaŋiaqtusi.

²⁵Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqaŋitchuam annia-gisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶Jesus niqliqsuq, “Atriquaqtuq aŋaayuqautaa Agaayyutim iŋuŋmik nautchiiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷Unnuagaŋipman siŋikhuni suli uvluagaŋipman makitluni savaaqauqtuq. Qaunaksraiŋaat nautchiaksrat nauraqtut, suli qanupiaq nalugaa nauŋhat. ²⁸Aglaan nunam nauŋkaŋuŋu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillaŋaqtuq qiniŋnaqsiuraq-huni aasiitai nauqqaqahuni puŋa piŋuqmata mukkaaksram, tavrakŋa iluqani niqisraq nauvaalukhuni. ²⁹Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiqaŋisiraŋigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰Jesus niqliqsuq, “Sumun atritlaŋvisigu Agaayyutim aŋaayuqautaa iŋuŋnik? Uqautiniaŋipsi atrisilaanjanik. ³¹Atriquaqtuq nautchiaksrauramik

atiqaqtuamik mustard-mik. Mikiniqtağaluaqtuq nautchiaksrapayaa-niñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³²naugaqsiraqtuq aglitlùkhuni nauriapayaaniñ. Akigùgluksipluni tinmiñuich uvluitiqagvi-girağniğaat tağğaņatni akutuqpalgich.”

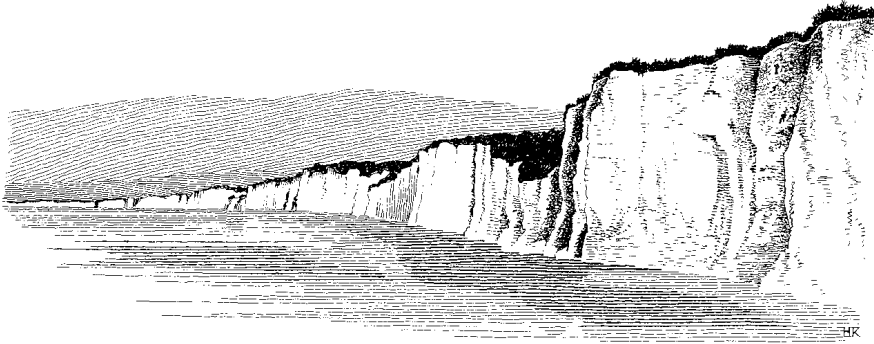
³³Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaaqtuutirağniğai iñuich kanjqsilgutilaņatitun. ³⁴Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaq-huni. Aglaan kisiņñuqamiņ maliguaqtini kanjqsipkağniuraapiaqługich pirağniğai.

Jesus-ñum Quunniğutitkaa

³⁵Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutiniğai maliguaqtini, “Akmunaqta” ³⁶Tavrani ilijisa uniñniğaiç iñugaağruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷Anuqłiğugman qailiğuguni umiaņat immautiaqsiñiğaa. ³⁸Jesus aquani umiam siñiņniqsuq akitchiļlakhuni. Ilijisa itiqsağniğaat niplialaplutiņ, “Ataniiq, sugiņitpiuņ piyaqquğupta?” ³⁹Ilaa makitluni iñiqtiğniğik anuğilu qailiğlu, “Ki, anuğaiğli!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunniğugniqsuq taatnaqman. ⁴⁰Nipliutiniğai, “Suvaata iqsisivi ukpiq-qutaitmatun?” ⁴¹Taapkua iqsilqipaurağniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusuniqpa una iñuk anuğimunniñ qailiqpauratlu kamagivatruņ?”

Jesus-ñum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqlulik

5 ¹Ilijich ikaağniqsut iğluanun narvam nunaņatnun Gerasene-nağ-miut. ²Niupqauraqman umiamiñ paağniğaa irrusiqlulugum iluvğich akunğatniñ. ³Uvvaguuq taamna iñuuniağniqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitlugu kalimniğniç; ⁴Akulaiqlugu qiliğaluağağni-ğaat niukkunlu argaigunlu. Kiktugaalarağniğai qilgutini piyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiñniğaa. ⁵Ataramik unnuamiļu uvlumilū nayuutirağniqsuq nipaalapluni qipiqsralakami iluvğich akunğatni-ļu qimiğaat qaņatniļu, suli iñugiaktuami kilļialapluni uyağaņnun. ⁶Taiññaqiuraq qiniqamiuņ Jesus aqpaliqsruğniqsuq ilaanun, sitquğvigip-luguasiñ sivuğaanun. ⁷Iñuum iluaniñ irrusiqluum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğniņa Qutchiñiqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpiņa? Agaayyutim atqagun iñiğikpiñ anasiññuqsauņitluna.” ⁸Jesus-ñum tiligaa irrusiqluk anitquplugu taavrumakņa iñuñmiñ. ⁹Atakkii Jesus-ñum apiqsru-ğaa, “Sumik atiqaqpich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaņa atiğa Iñugiaktuaq atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰Tarra taavruma iñiqsruağniğaa, “Tuyuğiniaqasigut tamarrumakņa nunamiñ.” ¹¹Qanimi munaqsraqpaura-qağniqsuq malğuņnik kavluutiņnik kunianik, niğniiaqhutiņ qimiğaami. ¹²Irrusiqluich iñiqsruaqsiñiğaat, “Isiqttigtug kunianun taapkununa.”

(Mr 5.13)

13 Jesus-ḡum aḡiḡniḡai. Irrusiḡluk aullaḡniḡsut aḡutmiḡ, isiqhutiḡaasiḡḡ kunianun. Iluqatiḡ kuniat paḡalikhutiḡ anayasuktuasunaḡatiḡ ipnakun. Naparaḡniḡsut narvamun aasiḡḡ ipiḡlutiḡ.

14 Munaḡsriruat taapkuniḡa kunianik qimakhutiḡ uqautiyaḡniḡaich nunaaqḡiḡmiut. Tamatkua iḡuiḡh aullaḡhutiḡ tautuḡiaḡniḡaat tamanna atuumaruaḡ. 15 Iḡuiḡh utlautikamiḡ Jesus-mun tautuḡniḡaat irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuaḡ aḡuppiruaḡ atnuḡaaḡhuni qauḡrimapluniḡ. Taatnaḡhutiḡ iḡuiḡh iqsitchaḡniḡsut. 16 Tamatkua qiniḡqatauruat uqautiḡiaḡsiḡniḡaat iḡupayaanun qanuḡ atuumaḡha atlaḡuḡman irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuaḡ suli qanuḡ piyaḡquḡhat kuniat. 17 Tavra iḡuiḡh iḡiqsruaḡaḡsiḡniḡaat Jesus aullaḡuplugu nunamikniḡ. 18 Jesus ikiaḡsipman umiamun taavruma irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuam iḡiqsruaḡsiḡniḡaa maligukḡugu Jesus. Maligulillaḡiaḡniḡaa Jesus. 19 Naagaḡvva Jesus-ḡum maliḡuḡiḡniḡaa aḡlaan itna niḡliutiḡhiḡaḡniḡaa, “Aiḡutin iḡauraḡqnun uqautiḡyakkich tamarrumiḡa kamaḡaḡtuamik Atanḡum savauttutaanik ilipnun suli iḡunḡuksriḡhanik ilipnun.” 20 Tavra iḡuk aullaḡniḡsuḡ, aasiḡḡ quliaḡtuagaḡsiḡpluni nanipayaaḡ Qulini Nunaaqḡiḡniḡ qanuḡ kamaḡaḡtuamik savaaḡaḡha Jesus-ḡum iḡmiḡnun. Tarra iluqatiḡ iḡuiḡh quviḡusuḡniḡsut.

Jairus-ḡum Pania suli Aḡnaḡ Aksikniḡtuaḡ Jesus-ḡum Atnuḡaanḡanik

21 Jesus utiqami iḡḡuanun narvam, iḡniḡiaktuat iḡuiḡh katilḡiḡniḡsuḡ siḡnaani narvam. 22 Tavra aḡḡiqmiḡniḡsuḡ aḡalataa Jew-ḡuruat katraḡviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiḡ Jesus punniḡsuḡ sivuḡaanun. 23 Iḡiqsruḡlapiḡniḡsuḡ itnaḡhuni, “Paniuraḡa amma tuḡuḡhiḡaaḡuḡtuḡ. Iḡiḡlaḡniaḡuḡitka argaktin ilaanun mamitḡuplugu. Iḡuuyumaḡḡli.” 24 Taatnaḡmantarra Jesus taamuḡaḡatiḡaḡiḡniḡsuḡ. Iḡuiḡh iḡniḡiakḡiḡutiḡ malilḡiḡniḡaat tatraḡḡuguḡnniḡ. 25 Aḡnaḡtuḡ tamaaniḡtmiḡniḡsuḡ

atniğñautiqaqtuag aumik qulit malğunı ukiuni, ²⁶iħuaqsipkağniağaluaqtitluni iñugiaktuanun taaktinun. Akiħiqsuutigiplugitunniñ sulliñaurani iħuaqsiniññiqsuq, aglaan atniğñaliqsaiññañniqsuq. ²⁷Ilaan tusaakamiuħ Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akunğatigun. Tarra tunuanıñ aksiniğñaa atnuğaagıkkarıa, ²⁸isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ħum atnuğaarıa iħuaqsiyumiñaqtuħa.” ²⁹Tavrakħatchiaq aunaaqsurıaığñiqsuq. İkpiginığaa timigıkkagmıni iħuaqsıħi taavrumakħa atniğñautmiñ. ³⁰Jesus iħisimaliqhuni saħı aullaqtılaarıanik iħmiñiñ kıniağniqsuq tıruqtuani nipliqhuni, “Kia aksıksıpaun atnuğaaga?” ³¹Malıguaqtaiñ nipliutıgaat, “İlisimagaluaqħu ĩuugiaktuanun tıruqtılaan, naagasuli apiqsruqtutin kimun aksıksılaaqnik.” ³²Jesus qıñiğniağniqsuq kimun aksıksılaagmınik. ³³Taavruma ağnam Jesus utlarığaa iqsıliqsıqhuni attaqsralıqsıqhuni iħisımaplunikii iħuaqsisılaagmınik. Putluni sıvuğaanan uqautiniğaa aksıñniplıgu. ³⁴Jesus-ħum nipliutıga, “Ukpiqsriħiqpıch iħuaqsipkağaatin. Tutqıksautlasırutin, iħuaqsırutin atniğñautigıkkaqniñ.”

³⁵Jesus uqıqtitlugu iħarıch iñuıch tikiññiqsut tupıgıkkarıanıñ taıvruma aħalataan katrağvium niplıqhutiñ, “Paniuran tuquanıktuq. İħaksıatqıññıaqnagu İlisautri.” ³⁶Jesus-ħum sulıqtıgisunıaqnagıch niplıqsuat nipliutıga aħalataa katrağvium, “İqsıñak, ukpiqsriħiñıağıñ.” ³⁷Ilaan kiñaanıniñ iñuk malıquñıññığaa avataatıgun Peter-mıu, James-lu, sulı John anıqatıgıkkarıa James-ħum. ³⁸Tikitñamıñ tupqanun aħalataan katrağvium Jesus-ħum qıñiğniğai kiñuvğurit tamatkualu qıarit atqu-nallapiaq. ³⁹İsiqhuni nipliutıgai, “Suvaata itnağniqıpsı qıaplusılu? Una iħiğaaq tuquñitchuq, sıñıktuaqsıñıaqtuq.” ⁴⁰Tamatkua mitautıgiaqsıñıgaat. Uvvaasıñ anıtquniğai. Kısıñıquħutiñ aħayuqaaglu iħiğaaq sulı taapkualu pıņasat malıguaqtai isığniqsut iħiğaaq nalavıgıkkarıanun. ⁴¹Tıgunığaa iħiğaaq arıaıgun nipliutıplıguası, “Talıtha Coum” (mumiutıqaqtuag “Nıviaqsıağruuk, nipliutıgıkpıñ, makıttin”). ⁴²Tavrakħatchiaq iħiğaaq makınnıqsuq pısuıaqsıplunıasıñ. Taamna ukiuqtutilaaqagıniqsuq qulit malğunınik. Taapkuıa nayuutıruat quvıgutħallapiağniqsut. ⁴³Ilaan iñıqtığniğai kısımununniñ iħıtuğıpkıquñıtılu tamanna atuumarıuıaq aglaan niğıpkıquniğaa.

Nazareth-miut Ukpıgıñıtkaat Jesus

6 ¹Taavrumakħa Jesus aullağniqsuq iñuguqniagvıñmiñun. Malıguaqtaiñ malıñıgaat. ²Mıngıuıqsıağvium uvlıanı ilaa iħisautıraqsrıuq Jew-ħurıat katrağvıatni. İñugiaktuat tusaakamıtuħ quvıgısuħıniqsut niplıqhutiñ, “Nakıkħakıaq iħısimmatıqağnikpa, una iñuk? Kia marrımıħa puqıutmik aatchuğniqpıaun sulı saħımık savaaqatlasıplıni quvıqnaqtıanıq?” ³Taamna qıruħnik savaaqıguısuıruıuı, amıi? İğniğıga Mary-m. Sulı anıaqatıgıgaat James-ħumlu, Joseph-ħumlu, Judas-ħumlu Simon-ħumlu, sulı

agnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiñ ukpigi-
ñiññaat kamanafha. ⁴Aglaan Jesus-ñum itnaññigai, “Iñuich nanipayaaq
kamagiraqñigaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlainññaat iñugugviani
unniñ akungatni ilagikkaiñ naagaunniñ kiñungani.” ⁵Jesus savaaqal-
guiññiqsuq quviqnaqtuanik savaanik. Iligaluagñigai argañni ikituuranun
atniññaqtuanun iñuaqsiplugichaasiñ. ⁶Ilaan quvigusuutiginiñgaa Nazareth-
miut ukpiqrsisunijhat. Jesus nunaqqiñuktañiqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁷Jesus-ñum sivunniuatiginiñgai qulit malguich maliguaqtini, aasii
aullaqtitkaqsiplugich malguuttaaqługich. Sañjiksriññigai anitchitłasi-
plugich irrusiqłunjik, ⁸tiliplugich, “Iglaułapsitñi saagaññaqasi sumik
aglaan ayauppiuramik kisan; qaqqumik unniñ injularim puukatanjanik
unniñ manijnmik aullautriññaqasi. ⁹Aluğuaqtuğusi suli atnuğaatqiu-
tiksrailağusi.” ¹⁰Suli ilaan nipliutiniñgai, “Tukkuniğupsi tupiğmun
atlamik tukkuksraqsiuğumiñaitchusi aullağniałapsitñunaglaan, ¹¹suli
iñuich pağlanjtpasi naalağnisunjtpatigiglu uqalusi, uni!ługu nunaqqiq
ipsuktuğumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjtñun
akuqtuinjsilaañatnik tusaayugaagiksuamik. [Iłumun uqautigipsi, qağ-
natłunñaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrha-ñumlu atanniivium uvluani
taapkunakña iñuiñiñ nunaqqim.]” ¹²Quliaqtuagutiginiñgaat iñunñun
isummitiquplugich mumikługich killuqsautinjitiñiñ. ¹³Suli anittaiñiqsut
iñugiaktuanik irrusiqłunjik iñunñiñ, uqsruqtıqługil!lu uqsruğutnik iñu-
giaktuat atniññaqtuat iñuaqsiplugichaasiñ.

(Mr 6.7)

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqagñiqsut ilaanik nanipayaaq. Iñajich iñuich nipliğñiqsut, “John Paptaaqtitchiri aņıtqıñıqsuq tuqułıgmiñ. Taatnamik savaaqatlasıñıqsuq quvıqnaqtuanik.” ¹⁵Atlas nipliğñiqsut, “Elijah-ıuva-luktuq.” Suli atlattuuq uqağniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq iñatitun taipkua kamanaqtuat sivuniksriqiritun iñilğaan.” ¹⁶Aglaan Herod tusaakami nipliğñiqsuq, “Una John-ıunıqsuq nıaquıkkaga, makıt-qıkhuni tuqułıgmiñ.” ^{17,18}Sıvuani Herod-ıum iñaqatıgılıutinıkkana anıaqatmi Philip-ıum nuliñatı atilik Herodias-mik, John-ıum suakatağaluagñıgaa Herod, “Malıgutaksrakuağnanğıtıhuq anıaqatvıch nuliğıkkana tuvaqasıutıgupku.” Taatnaqlıgu Herod-ıum tıgupkağ-ıgaa John isıqsıvıñmuktıtlıguasıñ ağnaqtıñ quyalısuklugu. ¹⁹Aasıñ Herodias-ıum qınnaıtıgaluağñıgaa tuqqutıhkkaluaqlıgu, aglaan taatnalıguıñıgaa pıqtıgıplıgu Herod. ²⁰Herod-ıum atıgıñıgaa John iñısımaplugu nalaunıapluni ipqıtıhuaq iñuk. Taatnamik tugluag-sımaagñıgaa. Naalağnisuullapıagaa John tutqıiñısuugaluñıgaa nıalaqtıapayaaqamıñ.

²¹Kıısaimma Herodias-ıum pıvıksrani nalaıtıpa. Herod-ıum annıvılvıa tıktıman aıyugaqlıqhuni qaukñıtıñik kavamaıruat, aņuyaktıllu qaukñıtıñik suli sıvullıuqtıñıtıñıglu Galilee-m. ²²Tavra panıa Herodias-ıum isıqhuni sayuğniqsuq quyalıplıgu Herod suli tuyuğmıanı. Umıalgum nıplıutıñıgaa ağnıraq, “İñıqsruğıñ, sumik pıqağukkapnik aatchuğı-sıgıkpıñ.” ²³Akıqsruutıñıgaa taamna ağnıraq, “Qanutçıpaamık iñıgıpñı qaitçıgıısıgıkpıñ, avvañanıknıñıñ atanıvıñma.” ²⁴Nıvıaqısaıa aakamıñukhuni itnağñıgaa, “Sumık aıpıqsruğısıvık?” “Aıpıqsruğımaıtın nıaquanı John Paptaağırım,” aakana itnağñıgaa. ²⁵Taamna utıgñıqsuq qılamıksruaqhuni umıalıñmun nıplıutıplıgu, “Uvaña aatchuquruña ilıpnun akkupak nıaquanı John Paptaaqtıçırım pıggıtımun ilıplıgu.” ²⁶Umıalgum tusaakamıñıñ alıasulıllapıagñıqsuq. Aglaan akıqsruqtıutnı pıgıplıgu suli pıgıplıgıçı tuyuğmıanı itıgautıpçanıgıtıçaa. ²⁷Tarva Herod umıalık tılısıñıqsuq nıaquıqsırımık nıaquanı John Paptaaqtıçırım ağııtıtıqplıgu. Taavruma isıqsıvıñmıkhuni nıaquıgñıgaa John. ²⁸Aasıñ ağııtıplıgu nıaquı pıggıtımun ilıplıgu qanıñıgaa ağnıramun, aasıñ ağnıram qaitılu aakamıñun. ²⁹Tavrakña John-ıum malıguaqtıñı tusaapqauraqamıtıñı taamna, aıñıgaa tımaa tugvağıaqlıguasıñı.

Jesus Nıgıpkarıuq 5,000 Añıtınık

³⁰Uqıraqıtı utıgñıqsut Jesus-mun, uqautıplıguasıñ savaagıkkag-mık suli ilısaıtıñıgıñıglu. ³¹Iñuıç utıqtaqıtıñı malıguaqtıñı

nig̃g̃iviksraignigaichunniin. Taatnaqhuni Jesus-ɲum nipliutinigai, “Kiata, kisinɲuɲuutiluta inuilaamun, minguiqsiallagiagitchi.” ³²Tavra aullaɲniqsut inuilaamun umiakun kisimɲ. ³³Inuich tautukamisigɲ aullaqmata, ilisaq̃ignigaich. Aqpatkaqsilig̃niqsut iluqaitniin nunaaq̃iiniin tikiumasukhutɲ sivunig̃vigikkaɲatnun taapkua sivuatni. ³⁴Jesus niukami umiamiin tautuɲniqsuq inuigiaktuanik inuɲnik. Iɲunɲutchaɲniqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ɲum ilisautiuraagatasrugunigai. ³⁵Uvluqpaguqman malig̃uaqtaɲ utlaɲniigaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput inuitchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶Aullaqtitkich inuich nunaaq̃iuranun. Tauqsig̃iaɲlich niqiksraɲmiknik.” ³⁷Tarra Jesus-ɲum kiunigai, “Aatchuqsigik niqiksraɲitnik.” Taapkua apiqsruɲniigaat, “Qaqquqsitquvisigut malɲuk tallimakipiak akiksraɲaknik nig̃ipkautiksraɲatnik?” ³⁸Jesus-ɲum nipliutinigai, “Qanutunmi samma qaqqiaɲuraqaq̃pisi? Iɲitchug̃iniurallaktig̃itchi.” Iɲitchug̃ikamitruɲ Jesus uqautigaat, “Paqittugut tallimanik qaqqiaɲuranik suli malɲuɲnik iqaluɲnik.” ³⁹Tiligai inuich aquvitiq̃uplugich ivigaamun. ⁴⁰Tavra tallimakipiaɲutqataaq̃lugich suli malɲukipiaq qulitqataaq̃lugich aquvititkaich. ⁴¹Tigunigai tallimat qaqqiaɲurat suli malɲuk iqalugauraak, aag̃luqhuni qilaɲmun quyyatiplugich. Aasiin avguq̃lugich qaqqiat suli iqalugauraak qaiɲniigai malig̃uaqtimiinun autaaq̃uplugich tamatkunɲa nig̃isuktuanun. ⁴²Inuich nig̃iɲiaɲniqsut, iluqatiɲaasiin nig̃isuillaq̃iaqhutɲ. ⁴³Nig̃isuɲanikmata katinnigaich qulit malɲuk aguupmaich ilakunik imalɲgich. ⁴⁴Taapkunani nig̃iruani 5,000-ɲuniqsut aɲutit.

Jesus Pisrukman Imig̃mi

⁴⁵Nig̃ianipqauraqmata malig̃uaqtaɲ aullaqtitkai umiakun sivumiin narvam ig̃luanun, amunɲa nunaaq̃iuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanikami aitqunigai taapkua inugayaat. ⁴⁶Suli aullaqtitkanikamigich mayuɲniqsuq ig̃g̃imun agaayutyahuni. ⁴⁷Qaumaaraɲɲaan unnuksraaqman umiaq iliniqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaq̃uɲu nunami. ⁴⁸Qiniɲnigai sakuullapiaqhutɲ iputtuat atakkii paaq̃uɲu anugi. Tamaaniguuq uvlaatchauraɲuqman pisuktuaɲniqsuq qaɲagun imɲum. Qaɲiqsag̃umaruatun piɲnigai. ⁴⁹Tautuɲniigaat ilisaɲipmiɲagulu pisuktuaq̃tuaq qaɲani imɲum. Aliuqtuaqsinausug̃iplutɲ nipliagaqsiniqsut. ⁵⁰Qiniqamitruɲ iluqatiɲ tataminniqsut. Qilamik Jesus-ɲum nipliutigai, “Quviatchaug̃igitchi, uvaɲaurunɲa, iqsiɲasi.” ⁵¹Tarra utlaɲniigai ikipluni umiamun, aasii anugaiqhuni. Taapkua quvig̃utchallapiaɲniqsut. ⁵²Tautukkaluaq̃uɲu Jesus nig̃ipkaipman qaqqunik inuigiaktuanun kaɲiqsimalɲuiniigaatsuli kisuutilaɲa, ukpig̃ilguitluɲu tavrakii.

Jesus Mamititchiruq Atnig̃naqtuanik Gennesaret-mi

⁵³Taapkua ikaaɲuɲu narvaq tulaɲniqsut Gennesaret-mun. ⁵⁴Niukamiɲ umiamiin inuich ilisaq̃ig̃utiniigaat Jesus. ⁵⁵Ig̃launiqsut

iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutiñ atniġñaqtuanik akiyaq-hutiñ siñigviksuummaisa iłitchuġikamitruñ Jesus sumiitilaña. ⁵⁶Napmupayaaq Jesus nunaaqqiuramukman suli nunaqpañmun iñuich agġiutruġniġaich atniġñaqtuat iłliuqaługich tumitchaanun apqusaagaksrañiñun Jesus. Tamatkua iñuich iniqsruġniġaat Jesus atniġñaqtuat aksillaññaġukługuunniñ atnuġaaña. Aasiñ taatnaqamitruñ nakuqsiraġautiġniġaat.

Sivulliañisa Iłisauttutigikkañat

7 ¹Tavra iłañisa Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit agġiqsuat Jerusalem-iñ utlañniġaat Jesus. ²Tautuñniġaich Jesus-ñum maliguaqtit iłañisa niġiruat iġġuġaluaqnagich argatiñ Pharisee-ñuruat piraksriutaa-titun iñuñun. ³Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat niġillañniqsut iġġuġaluaqnagich argatiñ, kamagiplugu iłisauttutaat sivulliaġikkaġmiñ injilġaanimakña. ⁴Aikamiñ tauqsigñiġviniñ sunik niġillañniqsut iġġuġaluaqatiñ. Suli iñugiaktuat piraksriutiñich aapamiñ maligutmiġaich itnatun ittuat, iġġuġlugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. ⁵Tavra Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin maligutiñitpat iłisauttutigikkañitniik sivulliapta, niġiplutiñ qaqqianik iġġuġniġilaanik argañmiknik?”

⁶Jesus nipliutigai, “Ukpiññuqaqtaurusii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrulġugaluġaatña uqałhiñġmiktigun
aglaan uummatiñich uñasiksut uvamniñ [piqpagillapiangitluna].

⁷Kamaksruutaat uvamnun tañiġilaañuruq
atakkii iłisautrirut iñuich iłisauttutaitniik iłiplugich
maligutaksraġiruatuñ Agaayyutim.

Isaiah 29:13

⁸Kamagiñitkaluaġisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchi-nik iñuknitñaqtauruanik.”

⁹Jesus-ñum nipliutipsaġniġai, “Yaiy, nalunġitkaluaġniġiksi qanuq ayaksimaaliksrañat tillisai Agaayyutim. Iłisimagaluqługu atuuma-niaqtaksrauruq Agaayyutim pisulhagun kamagiñitkisi aglaan iłisauttutisi malikkisi. ¹⁰Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiymaġiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiłutriruq aapamiñik suli aakamiñik tuqqu-taksrapiaqtuq’. ¹¹Aglaan itna iłisautrirusi iñuum nipliutiłhiñauplugik añaquqaañni ‘Corban’ (mumiutiqaqtuq ‘Ikayuġukkaluġiġtik aglaan qaiññaniktuna Agaayyutmun’). ¹²Taatnaqamigguq patchisaiyaġniraqtuq ikayuñiksraġaluġmiñik añaquqaañmiñik. ¹³Taatnaqapsi ayakkisi uqałhi Agaayyutim taavrumuuna iłisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat iłisaut-tutipsi atuumañiġaġiġisi.”

Sut Qaayugnaqsiruat Iñuñnun

¹⁴Uumaguuq tuqługniğai iluqaisa iñuich iñmiñun nipliutiplugich, “Naalağniłlaksitja, kañiqsiyumausi! ¹⁵Isaagaqtuaq iñuñmun siłataaniñ qaayugnaqsiragutañitchuq aglaan samna anniuğaqtuuaq uummatmiñiñ. ¹⁶[Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

¹⁷Jesus-ñum unitñamigich iñugayaat isigñiqsuq tupiğmun. Maliguaqtañiñ kañiqsimasrukhuñiñ apiqsrulgiñniğaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸Suakatağniğai, “Kañiqsiłlaniñiaqpat! Tusaanitchuatun! Uvvaami qanutchim siłataaniñ isaagaqtuaq qaayugnaqsiragañitchaa iñuk. ¹⁹Atakkii isaagaqtañitchuq uummataanun aglaan aqiağuanun anipluniasiñiñ timimiñ.” (Jesus-ñum nipliutigikmauñ taamna niğniğasigai niqipayaurat.) ²⁰Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiquataqtuaq iñuñmiñ taavruma qaayugnaqsiragigaa iñuk. ²¹Samakña anniuğagaqtut uummataniñ iñuum, pigiitchuat isummatit: sayuñalıq iłaqataunnani, tiglyuñiq, iñuaqtuñiq, ²²atlatuñiq, kaviuğutiqañiq, pigiñliqñiq, kinnitñiñiq, iñmiñun añalalguiñiq, sanjaktuñiq, uqağniqłuktalıq, kamañağasrugihiq, kinnañaalıq. ²³Iluqatiñ taapkua pigiitchuat sagviğaqtuq iñuñmiñ, qaayugnaqsirugasiñiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriłha Ağnam Jew-ñunğitchuam

²⁴Tavrakña Jesus aullağniqsuq tuñaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isigñiqsuq tupiğmun nalutugaluahuni iñuñnun. Aglaan nalunilgiñniğaat. ²⁵Uvvauna ağnaq paniuraqağniqsuaq irrusiqłuliñmik. Tusaaniğaa imma Jesus tikiumaniplugu. Utlakamiñ purviginiğaa isigaiñun. ²⁶Ağnaq Jew-ñuñitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iniqsruğniğaa irrusiqłuk anillañniaquplugu paniurağikkağmiñiñ. ²⁷Aglaan Jesus-ñum nipliutigaa atrikusautmik, “Iłilğaat sivulliulugu niğisuiqsuksaurut. Nalaunñañitchuq iłilğaat qaqquksrañat aatchuutigiłiksrañat makunuña qipmiñun.” ²⁸Ağnam kiuniğaa, “Aa tarraami, Ataniq, naagaunniñiñ qipmich niğgiviich ataadni niğisuupmiut kağaniñitñik iłilğaat.” ²⁹Ilaan nipliutiniğaa, “Aarigaa, kiusriłlautaqtutintarra, ikayuğisigikiñ. Aggiiñ, taamma irrusiqłuk aniruq paniurağikkaqniñ.” ³⁰Taavruma aikami paqinniğaa paniurağikkani nalauraaqtuaq siñigviñi, irrusiqłuqağniañitchalukut.

Jesus Mamititchiruq Iñuñmik Uqatlaitchuamiglu Tusaatlaitchuamiglu

³¹Tarra Jesus aullalgiñniqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaqhuni utlautipluni narvañanun Galilee-m, apqusraaqługu nunakun atilikun Decapolis-mik. ³²Iñuich Jesus-muutilgiñniğaat iñuk tusaallaitchuq suli uqallaitmisigalugu. Tarra iniqsruğniğaat patiglu argaiñik iłuaqsitqup-

lugu. ³³Tavra uḡavaqtaagutillaḡniḡaa iḡugaagruḡniḡ. Iḡiplugu tikiḡikkani siutaḡnun suli tivvuaqtuḡugich aksirḡniḡaa uqagḡikkana iḡuaqsisukḡtu-gu. ³⁴Aagluqhuni qilaḡmun aniqsaaqpaḡniqsuq nipliqhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuq “Aḡmaḡiḡ”). ³⁵Tavrakḡatchiaq siuttak aḡmaḡniqsuk suli uqana iḡuaqsiḡluni, uqaaqsiḡluniasiḡḡ kaḡiqsiḡaqsipḡluni. ³⁶Jesus-ḡum tiliḡiḡai uqaqunḡiḡugich, aglaan iḡiḡtiḡaluaqtitlutinḡ uqapsaaḡniqsut tamarrumuuna uuma savaagḡkkaḡaḡun. ³⁷Quviḡutchallapiagḡniqsut nipliqhutinḡ, “Ilaa savaaqtuq supayaamik piḡlautaḡlugu: tusaallaiḡat tusaatlasipḡugich suli uqallaitchuat uqatlasipḡugich.”

Jesus Niḡipkaiḡniqsuq 4,000 Aḡutinik

8 ¹Taipkunani uvluni iḡugiaktuat iḡuich katinisqut. Niḡiksraitmata, Jesus-ḡum tuḡluḡniḡai maliḡuaqtini iḡmiḡun, aasii nipliutiḡugich, ²“Uvaḡa iḡunḡugigitka iḡugiaktuat iḡuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piḡasuni uvluni niḡiksraigutiḡlutiḡaasiḡḡ; ³uvaḡa aullaḡtitkupkich niḡipkagaluagḡnagich ilinḡich taaḡtukkaḡisirut apqutmi. Iḡaḡich agḡiḡniqsut uḡasiksuamiḡ.” ⁴Jesus-ḡum maliḡuaḡtaiḡ kiuniḡaat, “Nakikḡami maani iḡuilaami qaqquḡtuḡisivat taatnatun iḡugiaktigiruat iḡuich niḡisuiḡutinḡ?” ⁵Tarra apiḡsruḡniḡai, “Qapsiḡnik qaqḡianuranik piqaḡpsi?” Kiuniḡaat, “Tallimat malḡuḡnik.” ⁶Tarra tiliḡiḡai iḡuich aquvitḡuḡugich nunamun; aasiḡḡ tigukamigich tallimat malḡuk qaqḡianurat quyyaviḡiqqaḡlugu Agaayyun, avḡuḡugich qaqḡiat qaiḡniḡai maliḡuaḡtiniḡun autaaḡutigitḡuḡugich iḡunḡun. Aasiḡḡ piḡiḡaat taamna. ⁷Taapkua piqaḡmiḡisuttuuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ḡum quyyatiḡugich tiliḡiḡai maliḡuaḡtini tamatkuaptuuq autaaḡu-tigitḡuḡugich. ⁸Iluḡatinḡ iḡuich niḡiḡniqsut niḡisuiḡataqhutinḡ. Maliḡuaḡtit iḡakut pukumatigich immiḡniḡaich tallimat malḡuk aguupmaich. ⁹Taapkua niḡiruat iḡugiaktiḡaaḡniqsut 4,000 iḡuich. Jesus-ḡum aipkaḡaaḡugich ¹⁰ikiniqsuq umiamun maliḡuaḡtiniḡu tiksiquḡutinḡ nunaḡanun Dalmanutha-m.

Iḡuich Qasiḡniqsut Quviḡnaḡtuamik Savaamik

¹¹Pharisee-ḡuruat agḡiqḡutinḡ uqavaaḡutiasilḡiḡniḡaat Jesus uuktuaqsaguk-lugu, “Savaaḡaḡiḡ quviḡnaḡtuamik. Taavrumuuna iḡitchuḡipkaḡumigaatigut Agaayyutim tuyuḡipiaḡhanik ilipnik.” ¹²Aniqsaaqpagataqhuni Jesus-ḡum qatmigilitinḡai nipliqhuni, “Uvvali ukua tautugukamiḡaḡlaan quviḡnaḡ-tuamik! Nipliutigipsi, Makua iḡuich tautukkumiḡaitchut quviḡnaḡtuamik savaanik nalupqinaḡutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³Taatnaḡqaḡhuni uninḡiḡai. Ikiḡluniasiḡḡ umiyamun aullaḡniqsuq taavruma narvam siḡaan iḡluanun.

Kaḡiqsitlaitchuat Maliḡuaḡtit

¹⁴Maliḡuaḡtai aullaqamiḡ piḡuḡtiḡniqsut qaqquamikunniḡḡ aglaan atausiḡhiḡaḡ qaqḡianuraḡ taquagiliḡniḡaat. ¹⁵Jesus-ḡum tiliḡiḡai,

“Qaunagiyumausi puvlaksautaatniñ Pharisee-ɲuruat suli puvlaksautaanin taavruma Herod atangum.” ¹⁶Taapkua uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanjitñapta qaqqiamik.” ¹⁷Jesum ilisimalgiññigai kanjqsitlaihatigun. Uqaqtuq ilisautrihatnik Pharisee-ɲuruat suli suragałhanik Herod-ɲum, taapkuali uqaqhutin taquanjiłigmiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsrugñigai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitni qaqqumik taquanjiñniplusi? Kanjqsinjtpisisuli? Puqiisigivisi taatnatun? ¹⁸⁻¹⁹Iriqagaluahusi qinilguitchusi suli siutiqagaluahusi tusaalguitchusi. Itqaginñiqpisiu tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 inugiaktilaalijnun? Qapsiñik aguupmaɲnik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiuniğaat, “Qulit malğunnik.” ²⁰“Suli nigipkautikapkich tallimat malğunnik qaqqiat 4,000 inugiaktilaalijnun aasiin ilakugikkañich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmaɲnik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malğunnik.” ²¹Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjqsilguitkaqsilgitpisi?”

Jesum Ihuqsiqsiñiqsuq Qiniñtlañlamik Bethsaida-mi

²²Tikitmata Bethsaida-mun, tavrurautiniğaat qiniñtlañtchuaq inuk injqsruqluğuasiiñ ihuqsiqtuplugu. ²³Jesum tiguplugu qiniñtlañtchuaq inuk argaigun, tasiuqlugu annisiniğaa nunaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqaaqlugik irrak patiniğik argaɲmiñnik nipliutipluguasii, “Sumik qiniñtlañniqpich?” ²⁴Inuk tautuɲniagaqsiñiqsuq nipliqhuni, “Uvaɲa tautukkitka inuich atriqaqlugich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵Jesum ilitqiniğai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna ihuqsiñiqsuq. Takpiksiliğñiqsuq. ²⁶Qiniñtlañkaanikamiuɲ Jesum uqautiniğaa, “Aillaagiñ, aglaan nunaqqimun utiqtiğniğnak.”

Peter-m Uqautiniğaa Kisuutilaɲa Jesum

²⁷Jesum aullağniqsuq piqatigiplugich maliguagtini nunaqqiñun qanijanun Caesarea Philippi-m. Iqliqtuałigmikni apiqsrugñigai, “Kisuunivatɲa makua inuich?” ²⁸Tamatkua kiuniğaat, “Ilañisa inuich John Paptaaqtitçirauniplutin, ilañisa Elijah-ɲuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilğaanimma, itna uqağatut.” ²⁹Ilaan nipliutigai, “Ipsimi kisuunivisitɲa?” Peter-m kiuniğaa, “Christ-ɲurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaɲa.” ³⁰Jesum tiliñigai uqautitqunjtluğ kimun-unniin.

Jesum Uqautiniğaa Tuqułiksrañiļu Anjpkakkaułiksrañiļu

³¹Tavra Jesum ilisautiuraagaqsiñigai maliguagtini, “Iğniña inuum nagliksaaqtuksrauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukñiñisa agaa-yuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anjpkakkauğisiruq.” ³²Nalupqinaiyutigai tamatkuniña. Peter-m

saniqpaktaagutillaklugu uqautinigaa Jesus taatnatchiñik uqaquñitlugu. ³³Jesus-ñum takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiñigaa Peter, “Tuungaaq, aullagiñ uvamniñ atakkii isumañitchutin Agaayyutim isumasianik aglaan iñuich isumañatnik.”

³⁴Jesus-ñum tuqluqumiñigai iñugayaat iñmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksraigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna. ³⁵Atakkii kisupayaam anniñiniağumiñuñ iñuñi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiyumiñuñ iñuñi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallautaq anniqsugiakun, taamna iñuugisipiaqtuq. ³⁶Iñuum piññaktaagiñhiñagaluağaa suurapayaaña marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuñurağniñha atuğumiñaitçuq sumun. ³⁷Tarra simmiutiksraitçha iñuum iñuutçii. ³⁸Iłapsi kanñugivalukkaatña ilisauttutikalulu sivuğaatni iñuich killuuruat sayuñaruatlu. Taatnatun Iğñiñan Añutim kanñugigisipmigaaptuq utiğumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiğuni ipqitchuanik isağuliñnik.”

9 ¹Suli ilaniğai uumiña, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Iłañich marra iñuich tuquyumiñaitçut qiniñaiññaan Agaayyutim añaayuuqautaa saññigun.”

Jesus-ñum Atlaññuqtiiha

²Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ñum kayuñiğniğai Peter-lu, James-lu John-lu aasi sivulliaqsiplugich iğgimun kisiisa. Qiniqtitlugich Jesus atlaññuğniqsuq sivuğaatni. ³Atnuğaañi qivliqisiraaraqhutini qatiqsiplutini aniutun, kia-unniñ nunami salummağumiñaitkai qatiqsitluglughich. ⁴Tavraqatchiaq tamatkua qiniğmiñiğaiç Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasipmatku Jesus. ⁵Tarra Peter-m nipliutiniğaa Jesus, “Iłisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuiñağupta. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuq piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶Peter qanuğviiłlapiagñiqsuq tupañapluni, taatnaqhuni ilisimangiñniqsuq sumikunniñ uqağikkağmiñik. ⁷Taatnaqsaqtitlugich nuviyam qulañiutiniğai. Nipi nuviyamiñ tusağnaqsiniqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaañuruq piqpagikkağa Iğniğa, naalağniyumagiksi!” ⁸Taapkua alaqtaaqsikmata ilagikkak qiniğnaiñanik-tiğniqsuk. Qiniñhiñagñiqsut kisanik Jesus-mik.

⁹Iluqatini atqaaqsikamiñ taavrumakña iğgimiñ Jesus-ñum tiliñigai uqaugititquñitlugich qiniñkanit Iğñiñan Añutim añitqiihanunaglaan. ¹⁰Tamatkua tusaakamitruñ tillisaa qanuqsagviiłkaluaqhutini apiqsruqtuutiasiniğaat avatmun, “Qanuutauruaq una añitqiiq tuqumiñ pivañ?” ¹¹Tavra apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqağuuvat Elijah aggiqsuksrauniplugu sivulliuluni?” ¹²Kiuniğai, “Tavra Elijah aggiqqaagñiaqtuq Christ-miñ itqanaiyağlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iğniña

Iñuum nagliksaallapiaqtuksraugisiñiplugu suli suksraingigisiñiplugu iñuñnun. ¹³Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianiktut. Iñuichaasiñ anallaq-ħukkaat qanupayaaq, tuvraqługu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqłuliñmik

¹⁴Tamatkua utiqamiñ atlanun maliguaqtañun tautuñniğaiç iñuga-yaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵Iñuich tautukamitruj Jesus quvigusullapiaqhutiñ aqpaliqsruqhutiñ ilaanun paağniğaat. ¹⁶Ilaan aglaliqirit apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi?” ¹⁷Ilañata iñugaagruich nipliutiniğaa, “Iisautrii, tikiutriruñña iğniğikkamnik irrusiqłuqaqhuni uqatlaiqsitlugu pitchañanik. ¹⁸Irrusiqłuum añalatağipmagu ulğutkaa nunamun. Ilaa qilurağallapiağaqtuq, innuliqipluni qaniğmigun, tiriqulaplugich kigutini suli tikkaksiłłapiaqhuni iluqağmi tuquruatununniñ. Uqautigaluagitka maliguaqtitin anitquplugu aglaan taatnalguiñniğaat.” ¹⁹Tavralli Jesus-ñum nipliutiniğai, “Aatai, ukpiqqu-taiñniğapat ilipsitiñ! Qanutunaglaansuli nayuğniğaqpsi? Qanutunaglaan iğlutuqtaksrağivisi? Taamna nukatpiaq uvuñautisaqsuñjata.” ²⁰Iñuich Jesus-muutiniğaat. Irrusiqłuum tautupqauraqamiuñ Jesus, nukatpiağruk qiiqsruqtitkaqsiniğaa. Ulğupluni nunamun aksralikhuni innuliqiaq-siñiqsuq qaniğmiñi. ²¹Jesus-ñum apiqsruğaa aapaña, “Qaņaaglaan taatnaiiva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililğauraułiğmiñniğaglaan. ²²Akulaiqługu irrusiqłuum tuqunniagsimagaa igitqataqługu ikniğmun suli imiğmun. Pitłagupku surağallaññağtuq! Iłunñugillaññağuta ikayuqtigut!” ²³Jesus-ñum uqautiniğaa, “Arguasuktuksrauñitchutin pitla-niłuñña. Ukpiqsriłhiññağuvich supayaaq piłhiñauruq!” ²⁴Tavrauua aapaña ililğaa kappiañaruq nipliqhuni, “[Ataniiq.] Ukpiqtuñña. Ikeyuñña ukpiq-srisiqatluquluñña!” ²⁵Jesus-ñum qiniğai iñuich utlaktigikkani. Iñiqtigaa irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq suli tusaallaitchuaq irrusiq, anitqu-gikpiñ uumakña nukatpiağruñmiñ, aasiñ isitqisuñaqnak.” ²⁶Irrusiqłuk iğiallaksaqtuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiñ uulillaktit-lugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunaruatun ililigtuq. Iñuich uqaaqsiniğsut, “Ilaa tuquligtuq.” ²⁷Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun ikayuqługu makitinnigaa. ²⁸Jesus isianikman tupiğmun maliguaq-taiñ apiqsruğniğaat kisiññuğuu tiplugu, “Suvaata anilğuitpisigu taamna irrusiqłuk?” ²⁹Ilaan kiuniğai, “Agaayułhiññakun piłiqillapiaqhuni [uisau-raaħikunlu] anitlagaa taatnasiq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqutaułiksranilı Anipkakułiksranilı

³⁰Taavrumakñaqhutiñ Galilee-kuagñiqsut. Iłisimatquñniğaa kimun-unniñ naniitilaani, ³¹atakkii iłisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna, “Iñuich tigugisigaat Iğniñña Iñuum tuqulluguasiñ. Tuqquatauñanikkumi

(Mr 9.42)

piñayuakun uvlut taamna aņitqikkisiruq.” ³²Aglaan maliġuaqtañ kaņiqsinjññaat uqaqtuutigikkaņa, taluqsraqhutij- aasiñ apiqsruaġalġuiññaat Jesus.

Kiña Kamaņaqsrauva?

³³Tavra tikiññiqsut Capernaumun. Tupiġmiillaġmiņ Jesus-ņum maliġuaqtini apiqsruġniġai, “Sumik uqaqtuyaġutiqaqpsi iglauħap-tikni?” ³⁴Kiuñiññaat atakkii

iglaullaġmiņ uqaqahutiņ avatmun nalliġmiknik kamaņaqsraun-iaqmagaan. ³⁵Ilaan tarra aquvitluni tuqħuġniġai qulit malġuich maliġuaqtigikkani nipliutipluġich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliu-ruksrauruq savaktiġuqmiluni iluqaņitñun.” ³⁶Aasii qiññuaġniġaa ililġaaq inillakħuġu akunġatnun, saġliriutipluġu itnaqhuni, ³⁷“Kisupayaam akuqtuġumiņ ililġaaq pisigiluņa akuqtuġaaņa, sulis kisupayaam akuqtu-ġumiña akuqtuġumiñaitchaņa uvaņaħhiñaq aglaan akuqtuġaa taamna tuyuġirigikkaġa.”

Akitñaqtuqtingitchuaq Uvaptiknun Ilaġillapiāġikput

³⁸John-ņum Jesus nipliutiniġaa, “Iļisautrii, qiñiġikput una anitchiraġiiruaq irrusiqħuņnik atuqħuġu atqiñ. Taavruma iñuum maliġuanjtmigaatigut. Uvvaasiñ iñiqtiġikput atakkii maliġuaqtigijitħuġu uvaptikni.” ³⁹Aglaan Jesus-ņum nipliutiniġai, “Nutqaqtitnasiuņ atakkii iñuum savaaqaqtuam quvinqaqtuanik atuqħuġu atiġa uqautigiyumiñait-kaņa pigiililūņa. ⁴⁰Akitñaqtuqtingitchuaq uvaptiknun ilaġillapiāġikput. ⁴¹Nipliutigipsi, kisupayaam aatchuġumisi qalluġauramun imiksrapstnik Christ pigipmasi akilļiusiaġitlasipiaġisigaa.

Killuqsasusaāġutit

⁴²“Kia iñuum killuqsasusaāqpagu ilaņat makua ukpiqsrisiaqtuat uvamnik ililġaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna quņisigmiutchiġħuġu uyaġakpaņmik ipipkaqpan taġiumi. ⁴³Sulis argakpich killuqsaqtitpatin piigumagitin. Iħuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuħiġmun argailļutin uumakņa argaqaġutin igħuktun aullaħiksraqniñ anasiñuqsasġviņmun ikniġmun qamitlaiļaamun. ⁴⁴[Tavrani qupilġut tuquyumiñaitchut sulis ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵Naagasulis isigakpich killuqsaqtitpa-tin piigumagitin. Iħuatlukkayaqtuq isiguvich iñuuħiġmun isigailļutin uumakņa isigaqaġutin igħuktun iktauħiksraqniñ anasiñuqsasġviņmun.

⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut sulı ikniq qamiyumiñaitmiuq.]
⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqpich killuqsaqtitpatin piiqsigumagiñ qaqulıglugu. İhuatlukkayaqtuq ilipni isıgıvich añaayuqautaanik Agaayyutim atautchimik irıqañqapich uumakña malğunınik irıqagutın iktaufiksraqniñ anasiññuqsagvinmun. ⁴⁸ Tavrani
 qupilğut tuquyumiñaitchut
 sulı ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maanıli iñuk inmiguuraq makitalgutillaakkaugisıruq iknikun.
⁵⁰ Tağıuq nakuuruq, aglaan tağıum tağıuğniıqpan qanuq tağıuğniłiğñaıqpi-siun? Taatnamik qanusriıhıqagıtchi tağıutun, tutqıutiqağusi akunnapsitñi.”

Jesus İlisautrıruq Avitikon

10 ¹ Jesus aullaqami tavrakña Judea-muñniqsuq igłuanun Jordan-ğum kuunğan. Tavrani iñuich katırvigilgitmatni sıvuanısun Jesus-ğum ilisautıuraagaqsılğiññıgai.

² İlanıç Pharisee-ğuruat tikiłlugu uuktuaqsagñaıgalualğiññı-ğaat, “Uvva, malığutaksrakuağnaqpa iñuum avitkumiun ağnaqtıñ?”
³ Taavrumali kiuniğai apıqsruutmik, “Qanuğmi Moses-ğum tillisıqaq-pası?”
⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausımaruq, İñuum ağnaqtıñ avitchukkumiun qaitchiqiliun aglañnik avırrutiksranik aullaqtillugua-siıñ.”
⁵ Jesus-ğum kiuniğai, “Moses qaitchıruq taavrumıña tillitmik pitchiğiıpsıgun.”
⁶ Aglaan aullağniıñhani Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñıqsuq aıutmik sulı ağnamik.
⁷⁻⁸ Taatnamik aıutim unitkisıgaa aapanılu aakanılu, ağnamiknun ililuni atausıññuğutikaasiıñ. Tavra malğuuññaiğutik aglaan atausıññuğisıruq.
⁹ Taatnamik kia-unniıñ iñuum avitinniaqnagik Agaayyutim atautchimuktitağikkak.”

¹⁰ İsiqamıñ tupıgmun malığuaqtaiñ apıqsrutqılğiññığaat taavrumuuna.
¹¹ Jesus nipliutigai, “Kısupayaq avitchumi ağnağmiññiñ aasiıñ kasuuti-luni atlamun atlatuqtuq akitñagługu ağnaqqaqtıñ.”
¹² Naagaqaa ağnam avitchumiun aıutni aasiıñ kasuutiluni atlamun taamna ağnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ğum Agaayyutigai İliğaurat

¹³ İlanısa iñuich ilılgat Jesus-muutiniğaiç aksıquplugich. Malığuaqtaiñaasiıñ iñıqtiaqsıñığaiç iñuich tikiutırıuat ilılganik.
¹⁴ Jesus-ğum ilıtchugıkamıgıç ihuaginıññıgai. Nıpliutiniğai, “İliğaurat uvamnuktıtıçigik. Avrıaqaunagıç ilinıtñun atakkii Agaayyutim añaayuqautaa añmaruq iñunun atriqaqtuanun ilılganik.”
¹⁵ Itqagısiun una! Taapkua akuqtuqtuat añaayuqautaanik Agaayyutim ilılgaurat akuqtuip-matun, kisimıñ taapkua tavrıñagısiıruq.”
¹⁶ Tarra ilaan sağlıritikamıgıç ilılgat, ilıplugıç argañni ilinıtñun agaayyutiniğai.

Nukatpiaq Sullinaurauqaqtuaq

¹⁷ Jesus aullapqauraqman inuum aqpalisruqhuni purviginigaa itnaqlugu, “Nakuuruuq ilisautrii, qanuqluna pinnaaktaaqatlasinayaq-pik isuitchuamik inuuhigmik?” ¹⁸ Jesus-num apiqsruqniigaa, “Suvaata atchiqpiña nakuuruamik? Atautchihiñaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ Ilisimagitin tillisauruat, ‘Inuaqtuqnak, atlatuqnak, tiglituqnak, saglunak, saglutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.’” ²⁰ Taavruma inuum kiugaa, “Ilisautrii, iluqaisa tamatkua tupigigitka nutaullamniñaaglaan.” ²¹ Tavra Jesus-num tautuqniigaa piqpaksriikun itnaqlugu, “Aatutchimik inuqniqsutin. Aullaqutin tunityakkich sulliinipayaaqikkatin aasiin qaillugich maniñnaktatin inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqaqumautin pakmani. Aasiili taatnaanikkuvich maligluna.” ²² Inuk tusaakami taavrumiña aliasuligniqsuq, aasiin aullaqniqsuq iuiulluqhuni atakkii suuraupkaqpaitluni.

²³ Jesus qiniqtuaqatagaaluaqamigich nipliutiniigai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigigisiva tamatkunani umialguruani isiliksranaq Agaayyutim ayaayuqautaanun.” ²⁴ Maliguaqtai quvigusuqniqsut taavrumiña niqliqman. Aglaan Jesus-num nipliutitqinñigai, “Ililgaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isiliksranaq Agaayyutim ayaayuqautaanun. ²⁵ Qaganatlukkayaqtuq pikukturuam isiliksranaq ‘Iraagun Mitqutum’ uumakna umialguruamiñ isigniafiksranañiñ Agaayyutim ayaayuqautaanun.” ²⁶ Maliguaqtai quvigutchallapiaqniqsut, suli apiqsruaqsiplutinj injmiknun, “Kiñami anniqsugisiñiqpa?” ²⁷ Jesus-num qiniqamigich irigruiñaqlugich nipliñiqsuq, “Inuk anniqsugumiñaitchuq injmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipliutiniigaa, “Atañji, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-num kiuniigaa, “Nipliutigipsi, Inuk unitchiyumi kinuniñmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitunqamiñik, unniin umialgutmiñik pigiluna suli pigilugu tusaayugaagiksuaq, tamatkua utigisirut iluqaitnik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani inuuhigmi piyuaqsiugaluññaqmiunniñ, suli pigigisiplugu isuitchuq inuuhiq sivuniñmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugisiñiqsut aasiin aqulliuruat sivulligugutinj.”

Jesus-num Piqatchigñigai Uqaqalli

Tuqutauniañigmiñiglu Anitqikkauñigmiñiglu

³² Ukua igligniqsut tunaanun Jerusalem. Jesus-num sivulliuq-tuaqniigai maliguaqtit kapyalillaktuat. Atlat inuich maliqsruqtuat iqsilillaktut. Aasiin katitaallakamigich qulit malguich inugiaktigiruat

uqautiaqsiłgiññigai tamatkua atuumaruaksrat inmiñun, ³³nipliqlu-
ni, “Atañii, Jerusalem-muñniaqtugut. Iñuum aatchuutiniagaa Iğñiña
Iñuum qaukñitñun agaayuliqsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqqu-
taksraguğniñiağaat. Tavrali qaitkisigaat Jew-ñuñitçhuanun. ³⁴Taipkua
mitautigigisigaat suli tivvuaqtuğlugu suli anaumigmilugu, aasiñ tuqqut-
kisigaat. Aglaan piñayyakun uvlut añitqikkisilgitçhuq.”

Aakauruam Iniqsruaņa

³⁵James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nip-
liqhutik, “Iñisaurii, apiqsruutiksraqağiptigiñ pisullapiakkaptiknik.”
³⁶Tavra nipliutinigik, “Suqağukkaluaqpisik?” ³⁷Taapkuak kiunigaak,
“Aquppiqasriğukhutin uvvaami iłaqatikpuk taliqpikñi suli iłaqatikpuk
saumipni pigaluaqtuguk taivrumanı uvlumi aquvitkuvich kamanaqtuani
atanğuvipni.” ³⁸Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iñisimanıguptiku apqusa-
gaksrautigikkaga apiqsruğayaitpaluktutik taatna. Imiñhiñauvitku qallun
imigviksrautigikkaga naagaqaa apqusaahñiñauvitku nañinnaqtuaq apq-
saagaksrautigikkaga?” ³⁹Taapkuak malğuk nipliutigaak, “Piñhiñauruguk.”
Jesus-ñum nipliutigik, “Iłiptik iłumutun imigisirutik alianaqtuamik
imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik nañinnaqtuakun apqusaagak-
srautipkun. ⁴⁰Aglaan piksraqtuksraunitchuņa kimik aquppiruksramik
taliqpimñi unniiñ saumimñi, aglaan Agaayyun qaiññiağik taapkuak inik
tamatkunuņa iñuñnun itqanaiyautikkagmiñun inigitquplugik.” ⁴¹Atlas
qulit tusaakamitruñ iħuaginñiññaich James-lu John-lu. ⁴²Jesus-ñumli
iñmiñuutinigai aasiñ nipliutiplugich, “Iñisimarusi aņalatinjich Jew-ñu-
ñitçhuat aņalanniğlugaqtilaañatnik iñuñitñik, suli kamağniqsrañisa
naqititchuuplugich. ⁴³Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnap-
sitñi. Kisupayaaq kamağukkumi akunnapsitñi savaktigiyumagiksi.
⁴⁴Suli kisupayaaq qaukħiusukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumauq
iluqapsitñik. ⁴⁵Iğñiña Iñuum aggiñitçhuq iñuñnun savautityağuni
aglaan savautriyaqhuni suli qaitçhaqługu iñuñhi tasuqsautiksrauplugu
iñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶Jesus malığuaqtiniłu tikiumanıqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalgitña-
miñ Jericho-miñ qiñitlaiłaq injiulauraagñiaqti aquppiñiqsuq tumitçhaam
sanıgaani, alilik Bartimaeus-mik iğñiña Timaeus-ñum. ⁴⁷Qiñitlaiłam
iłitçhuqħiqamiuñ Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuqługaaq-
siñiqsuq, “Jesus, kiñuviaņa David-ñum, annıqsuqtaurutin Agaayyutim
akiqsruutigikkana inılğanımma. Nagligillaññañña.” ⁴⁸Iñugiaktuat inıq-
tiğaluagñiaat nipaisaaqplugu, aglaan nipitusipsaagñiqsuq, “Kiñuviaņa
David-ñum, nagligillaññañña.” ⁴⁹Jesus nutqaqtıqami tiliñigai tikiutitçup-

lugu. Tamatkua utlanñigaat qinñitlailaq nipliutiplugu, “Quviatchaugigiñ, makillutin. Tuqługaatin.” ⁵⁰Quyalıqpagitłuni maksrikami quppiğaağ-niutigalugu aqpaqsruğniqsuq Jesus-mun. ⁵¹Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata akku tuqłullaviña?” Qinñitlailam uqautiniğaa, “İlisautrii, qinñitlasitqigukkaluaqtuña.” ⁵²Uma kiugaa, “İtanainaniktigniqsuq ukpiqsriłipkun.” Tavrakñatchiaq qinñitlasiñniqsuq. Nakuqsıliqami maliuti-galuguuğniğaa Jesus.

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

11 ¹Qaniñani Jerusalem Jesus iglauqataılu qallinñiqsut nunaaqqu-raañnun Bethphage-mun suli Bethany-mun ittuanñun inñinani atiaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuqağniqsuq malğunñik malıgıuaqtimi-ñik nipliutiplugik, ²“Nunaaqquiramukkitik. Taamuñaasii isipqaurağuptik paqitkisigıktik pituksimaruaq nuğğaña natmaksıgvium natmaksıgvigi-mailaq sivuani. Pituiğıluğuvuñautityatku! ³Kia inuum apiqsruqpatik suvaata pituiğniqmagaan nipliutiyumagıktik, ‘Atanğuruam inuği-gaa aglaan utiqıtkisiyaa qilamik.’ ” ⁴Taapkuak tarra aullağniqsuk. Paqinniğaa natmaksıgvium nuğğaña tumitchiani pituqaqtuuaq pañani tupqum. Tarra pituiğniğaa. ⁵Taatnalı inuiłli qichaqtuat tamaani nipliutigaik, “Ukuqtıik, suniaqtuğuna pituiqpıtku?” ⁶Aikıqsuak taapkuak kıgıutiniqsuk Jesus-ñum tillisaatun. İnuiłli taapku aullaqtinniğaiç. ⁷Taapkuak taamna nuğğaq Jesus-muutiplugu, aasiñ quppiğaatik mat-taqıugik inñiğaiç taavrumuña nuğğagmun. Jesus natmaksiaqsıniqsuq. ⁸Inuğiaqtuat inuıç quppiğaatıñ siamıtkaqsıniğaiç apqutmun, suli inuğaiç akıguıñik napaaqtum navguqıugıç inñiuqaiñiqsut apqutmun. ⁹Inuıç sivuagun Jesus-ñum suli tamatkua aquagun nipruagaqsıniqsut, “Hosanna. Nanğaglakput Agaayyun!
Uvvatuq Agaayyutim pıliutiqağlıuğ tikıtçuaq pıqusiğhuni
Atanıgmik.

Psalm 118:25, 26

¹⁰ Agaayyutim pıliutiqağlıuğ taamna anılatchiaqsıruuaq pakma sıvulliaptıktun David-tun.

Nanğakkauli Agaayyun qutçıñniqsrami qılınmi.”

Psalm 148:1

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muñniqsuq. Tavruñaqami isıqıhuni agaay-yuvıpañmun, qinñıqtuagatağaluaqami aniñiqsuq. Tanuğaksıplıni aullağniqsuq Bethany-mun pıqatıgıpluğıç qulıt malğuk malıgıuaqtıni.

Jesus-ñum Pannaqtıkaa Fig Napaaqtua

¹²Uvlaakuqman iluqatıñ pisuktuaqamıñ Bethany-miñ Jesus niğisulıñniqsuq. ¹³Tautuñniğaa asırrısuuruuaq napaaqtuq unjavaniñ aku-

tuqpaliqagñiqman. Tarra takuniġaa asriritmañaagġiaqługu. Tikitñamiuñ suqagñianġitchuq. Akutuqpaliħhiñanik paqittuq atakkii pukuñnaq-singitłunisuli. ¹⁴Jesus-ñum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-unniñ iñuum asiaqtuġvigitqikkumiñaitchaatin pakmakñaniñaglaan.” Malġuaqtaiñ tusaaniġaat taatnaqman.

Jesus-ñum Suaqłuiyaiħha Agaayyuvikpaoramik

¹⁵Tikitñamiñ Jerusalem-mun Jesus isilġitchuq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsiliġniġai tunisiullaqtuat suli tauqsıqsuktuat taavrumakña agaayyuvikpañmiñ, ulġutqataqługillu niġġiviich akiñik simmiqsuġviich suli aquppiutanġich tunisiullaqtuat tiñmiaġruuranik tuniłłautiksrauranik, ¹⁶suli kiñaunniñ akiyaqtitchumiñaiññiġaa tuniaksranik agaayyuvikpa-kuaġługu. ¹⁷İlisautiniġai iñuich, “Aglausimaruc,
‘Uvaña tupiġa taiyuutiqaġisıruq
iñupayaat agaayutyuqtuġvıatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi iriqtuġvıliutiniġiksi tigliñniaqtinun.” ¹⁸Qaukłiñich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamıtrun taamna, pakaagġiaqsıñiġaat qanuq taimma piyaqquġukługu. Nuyuaġiliutiniġaat atakkii iluqatiñ iñuich quviġusuutigiługich Jesus-ñum ilısauttutai. ¹⁹Unnuksraaqman Jesus aulalġiññıqsuq nunaaqqimiñ piqatiqaqhuni malġuaqtimiñik.

İliisaaksraq Pannaqłuktuamiñ Napaaqtumiñ

²⁰Suli uvlaaġuqman apqusaaqamiñ taututqinñiġaat asirrisuuruuq taimña napaaqtuq. Pannaqłunıqsuq kanıtuummaġmi. ²¹Peter-m itqaqtilġiññiġaa imña atuumaruuq aasiñ nipliutiługu Jesus, “İlisautrii, asirrisuuruuq napaaqtuq piñiłlaqsruqtikkan paniqtıġniqsuq.” ²²Jesus-ñum kiugai, “Ukpiqsrisıtchi Agaayyutmik. ²³İlumutun uqautigipsi, Nipliutigupsıuñ iġġiq, ‘Ki, nuutittin igitaulutiñ taġiumun’ atuumagisıpiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpiġillapiagupsıuñ iluqnaugısi taatna atuumagisıniługu, tavra savaañupkaħhiñaugıksi. ²⁴Taatnamik nipliqsuñ, qanutchıpayaat kipıġniugıtigıkkasi agaayyutıgıgupsıgı ukpiġıtchi akuqtuġiniługich, suli piġiniagısi. ²⁵Agaayugupsı, natqıgutımaagumagısi ilagıkkasi qanutchımik akıqnaqtuutiqaġniġupsı. Taatnaġupsı aapagıkkapsı pakmani ittuam natqıgutımaagısiġaasi killuutıpsıtñik. ²⁶[Natqıgutrisımaıtıkupsı iñuñnik atlanik aapapsı pakmani ittuam natqıgıtyumiñaitmıgaasi killuutıpsıtñik.]”

Kimik Jesus Tuyuġiriqaġniqpa?

²⁷Utıqıkkamiñ Jerusalem-mun, Jesus isıġniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukłiñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sıvulliıqtıġruat tikiññi-

gaaat ²⁸apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin aňalatchiňimik savautiplutin tamatkuniňa? Kia sarňiksriňniqpatin taatnatun?” ²⁹Jesus-ňum kiuniňgai, “Apiqsruňniagipsi atautchiňhiňnamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitňa uqautigisigipsi aňalatchiňikun tamatkuniňa savalgutilaamnik. ³⁰Nakitňa John aňalatchiňinikpa ilaan paptaaqtitchisilaanjanik? Agaayyutmiň naaga iňun- niň? Uqautisitňa.” ³¹Taapkua uqqaagiasniňiqsut injmiknun, “Kiuguptigu pakmakňaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpiginiňniqpsisun John?’ ³²Naagaqaa uqağumiňaitchugut aňalatchiňha iňukmiqnisaunilugu.” Iliňisa sivuuğaginigaich iňuich, atakkii iňupayaaq ukpigipiagnağaaq John sivuniksriqirauniplugu. ³³Taatnagaluqaaminj kiulhiňagnağaaat Jesus, “Uqautilguiniňigiptiňi.” Jesus-ňumli kiugai, “Uvanjaptuq uqautiyumiňaitmiňigipsi nakikňa aňalatchiňinikľuňa tamatkuniňa savaaqaqtilaamnik.”

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

12 ¹Tavralli Jesus uqautriňiqsuq Pharisee-ňuruanik atrikusautmik. “Unaguuq iňuk nautchiiviqagnaqsuq. Nautchirriğviliuğniqsuq, sapukutchiqlugu avataagun, nivakhuni misuğuliuğviksramik, nappaipluni nasiqsruğvinjmik, tarraasiň atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullağniqsuq uňasiksaumun nunamun. ²Katitchiňaqsipman nautchiiviqaqtuq tuyuqagnaqsuq savaktaagrukniamik atugaksraqtuanun piňňaktaaksrautni aitquplugu ilinjitniň. ³Tamatkua taamna tigukamitruň anauliğniğaaat, aullaqtitluguasiň saagaillaqlugu. ⁴Una tuyuqatqinňiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqlugu niaquagun, aullaqtinnigaat uqapiľuutiplugu. ⁵Tuyuqatqilginňiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniğaaat. Tarra iňugiaktuat atlat tuyuğikkaňi iňuum nanjititqatapiaqtağniğaiç, ilaňiç anauragaqlugich, atlat tuqquttaqlugich. ⁶Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuq atautchimik iğniqagnaqsuq piqpagikkağmiňik. Aqulliuplugu tuyuğiniğaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat iğniğikkağa.’ ⁷Aglaan taapkua nautchiiriqirit injmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸Atugaksraqtuat tigguqluňniğaaat iğniňa, aasiň tuqqutlugu iginnigaat taavrumakňa silataanun nautchiivium. ⁹Qanuğniaqpa iňua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutchağlugich taapkua nautchiiriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun. ¹⁰Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqaľha:

‘Uyağak tuppirt ayakkaňat,
taamna uyağak piitчуiľlapiagaqtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atangum savaagigaa
suli quviqnaqtuanunasugigikput.’ ”

¹²Jew-ɲuplutinɲ sivulliuqtit ilisimanigaat uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikɲaɲiqtinɲ. Taatnaqlugu tigusuliqpiavsaaɲaluagɲigaat Jesus maatna aglaan taluqsraɲiqsut iɲuɲnik. Aasiin qanusiksraiqaminɲ uniɲɲigaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³Jew-ɲuplutinɲ sivulliuqtit tuyuɲigaich ilaɲich Pharisee-ɲuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaquplugu Jesus apiqsruqtuutininik. ¹⁴Tikumakaminɲ nipliutinigaat, “Ilisautrii, ilisimarugut nalaunɲaruɲutilaɲnik sugi-sunɲaqnagu qanuq iɲuich isummatiqaqtilaɲat. Suginɲitmigiɲ iɲuum suurautilaɲa, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iɲuuniagvigitqukkanaɲnik. Maligutaksrakuagɲaɲqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliiniɲitpisa?” Aglaan Jesus-ɲum ilisimanigaa ukpiɲuagutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuktuaqpsitɲa? Kiata aatchuqsitɲa qinillaaksramnik maninmik!” ¹⁶Tamatkua aatchuqmatni maniumik apiqsruɲigai, “Kisumik atriqagɲiqpa?” Kiunigaat, “Caesar-mik.” ¹⁷Jesus-ɲum nipliutinigaat, “Utiqtitchumagiksi pigikkaɲa Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkaɲa Agaayyutim.” Tamatkuatarra quviɲusuutiginiɲigaat nipliutipmatinɲ taavrumiɲa.

Apiqsruun Anjpkakkauɲikun Tuquligimɲ

¹⁸Tavra ilaɲich Sadducee-ɲuruat Jesus-muɲniqsut, taapkua nipliɲuuruat tuquruat anitqitlaiɲɲiplugich. Iliɲisa apiqsruɲigaat, ¹⁹“Ilisautrii, Moses-ɲum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anɲun ilaqatituaq tuqukpan qitunɲigaluaqani, taavruma anɲutim aniqataan ilaqatniktaagiraksraginiɲigaa uilgaɲnaaq qitunɲisilugu anɲutmik ilisimanaɲuniyasiin tuquruam qitunɲagitilaɲanik. ²⁰Uvva uqaaqtaunururur itna, Ilaatniguuq tallimat malɲuich aniaqatigiich. Anɲayukɲium nuliagiliutinigaat una aɲnaq, tuqupluniasiin qitunɲigaluaqani, ²¹suli tuglian nuliagiliutilgiɲɲigaa taamna aɲnaq aasiin tuqulgitluni qitunɲigaluaqani, taatnatunsuli piɲayuak. ²²Tarra taatnatunsuli tallimat malɲuich nuliaginiɲigaat qitunɲigaluaqatinɲ. Aqulliupluni aɲnaq tuqupmiɲiqsuqtuuq. ²³Taavrumani anitqiligiɲmi makitqikkuminɲ nalliata nuliagigisivaunɲ? Atakkii iluqatinɲ tallimat malɲuich nuliaginiɲigaat.”

²⁴Jesus-ɲum kiugai, “Naluniqpsiuɲ nalaunɲiqsi? Naluniɲiksi Agaayyutim uqaɲa aglausimaruq ilaanlu sanɲia. ²⁵Tuqunaruat anitqik-kuminɲ atrigigisigaich isaɲulgich atakkii ilaqatniktuɲiq itchumiɲaitchuq pakmani. ²⁶Agliqisimasuknaɲiksi makpiɲaaniɲi Moses-ɲum anitqilikuun tuquligimɲ—Agaayyutim nipaa tusaɲnaqtuq ikualaruamiɲ uqpigauramiɲ itnaqhuni, ‘Uvaɲa Agaayyutaa Abraham-ɲum Isaac-ɲumlu Jacob-ɲumlu’. ²⁷Kanjiqsimaiɲniqsusri. Agaayyutiginɲitkaat tuqunaruat aglaan agaayyuti-giplugu iɲuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitɲun.”

Kamanagniqsraṇat Tillisit

²⁸ Iḷaṇata aglaliqirit tusaaniḡaa Jesus-ḡum uqautigikkana Sadducee-ḡu-ruatnun. Iḷitchuḡiplugu Jesus-ḡum kiggutillautaqalḡa apiqsruḡniḡaa, “Nalliat tillisit tupigiltuktaksrauva iluqaṇitniḡ?” ²⁹ Jesus-ḡum kiugaa, “Una tilliḡ piit-chuillapiaqtuq, ‘Naalaḡnisitḡa, Israel-aagḡmiuḡuruasii, Saṇḡjruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanguruq. ³⁰ Piqpagiraksraḡiḡiḡi Ataniq Agaayyutin iluqaaniḡ uummatipniḡ suli iluqaaniḡ iḡuutchipniḡ suli iluqaaniḡ isummatipniḡ suli iluqaaniḡ sayagikkapniḡ.’ Sivulliuruksraq tilliḡ tavrataamna. ³¹ Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiḡiḡi iḡuuniaqatin iliptun iḷiḷugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuḡnakḡa.” ³² Taavruma aglaliqirim kiuniḡaa, “Iḷisautrii, uqaqtutin iḷumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³ Iḡuum piqpagiraksraḡiḡaa Agaayyun iluqaaniḡ uummatmiḡiḡiḡi suli iluqaaniḡ kaniqsimatiḡmiḡiḡi, suli iluqaaniḡ sayagikkaḡminiḡ, suli piqpagilugu iḡuuniaqatni iḡmisun iḷiḷugu. Iḡuatlukuḡ tupiksiruni taapkuḡniḡa tillisiḡniḡ tikiutriḡiḡmiḡiḡi niḡrutinik suli atlanik tuniḷlautiksranik Agaayyutmun.” ³⁴ Taavruma kiupmani isumaturuaton, Jesus-ḡum nipliutigaa, “Ukpigiḡhiḡaagḡniḡiḡiḡi Agaayyutmun aḡalatchiḡiḡsran.” Tavrakḡa Jesus apiqsruqausiksraḡiḡiḡaat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵ Jesus iḷisautriḷaḡmi agaayyuvikpaḡmi apiqsruḡniqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliḡaḡivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kinjuviaḡinip-lugu David-mun? ³⁶ David, aḡalatlugu Ipqitchuam Irrutchim, itnaḡniqsuq, ‘Atangum uqaqtuq Atanimnun:
Aquvittin kamagitchiiviksrapnun
uvaḡnun akiḷiḷiḡiaḡhatnunaglaan uumgiritin.’

Psalm 110:1

³⁷ David-ḡum iḡmiḡiḡ taiguutiqaḡpagu Atanguruamik, qanuḡmi Anniqsuqti David-ḡum kinjuviaḡitlaniḡpaḡ?” Iḡugaagruich naalaḡnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ḡum Kiliktuutigai Aglaliqirit

³⁸ Iḷisautriḷiḡmiḡiḡi nipliutigai, “Qaunagiymagisi aglaliqirit pisuktuat-laturuat akuqturuanik atnuḡaaqhutiḡ suli iḡuḡnun paḡlatqusuuplutiḡ tauqsigḡniḡviḡiḡi. ³⁹ Katraḡviḡitniḡ suli iḡuich niḡiqpakmata aquppitḷa-turut nakuutlukuani aquppiutanḡitni. ⁴⁰ Ivayaqtuqmigaich uilgaḡnaat tupigikkaḡnich, aasiiḡ agaayyuraalgupmiut sivisuplugu agaayyḡḡaḷikun. Tamatkua tamarra anasiḡḡuusiaḡaḡisirut pitḷuglugu atlaniḡ iḡuḡniḡ.”

Uilgaḡnaam Iḷiraḡa

⁴¹ Jesus aquvinniqsuq iḡḷuanun iḷirrivium aasiiḡ tautukuḡaḡsiḷugich iḡuich iḷiriruat iḷirriḡiḡmun. Iḡugiaktuat umialguruat iḷiriḡpaḡniqsut.

⁴²Piqaqmiñiqsuq naalgiiktuamik uilgağnaamik ilirruamik malğunnik susauraanik maniyauraanik. ⁴³Jesus-ñum tułtuğnigai maliguaqtini nipliutiplugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuaraq uilgağnaaq iliritluktutq tamatkunakña atlaniñ ilirruaniñ. ⁴⁴Iluqatij atlat piksraqaqtutij ilirrut sippakuuqtuqhutij, aglaan ağnaq piksraiññağmi ilirruqtamatkiqtuğu iluqaan pigikkani inuuniutiksraiğluqhuniunniñ.”

Jesus Sivuniksriqirurq Piyaqquğniałhanik Agaayyuvikpaum

13 ¹Jesus aullaqsiptan agaayyuvikpañmiñ, maliguaqtan ilanjata nipliutiniğaa, “İlisautrii qiniğun. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyağaiç marrumani agaayyuvikpañmi!”

²Jesus-ñum kiugaa, “Quviğusuutigivigich makua kamañtuat tupqich qiniçkatin? Kisiññuqtaraqumiñaitchuq uyağanjmik qalliani atlam ulğutauniañitçuamik.”

Jesus Sivuniksriqirurq İhuilğutniglu Piyuaqsiuliksramiglu

³Aquppiuqtuqhutij Jesus-lu iğgiñi atiqatuaq Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ñumlu, John-ñumlu, sulı Andrew-m apiqsruğniğaat kisiññuutiplugu, ⁴“Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniaqpa? Sulı sukun ilitçuqqtugun ilitçuğigisivisa iluqağmij tamatkua atuumaaqsikpata?” ⁵Jesus-ñum uqaqsiñigai, “Qaunagiyumausi; kismun inuñmun kinnipkağniaqasi! ⁶İñugiaktuat tikiumagisirut atuglugu atıga nipliğutij, ‘Uvaña Christ-ñuruña’. Kinnitnikkisirut inugiaktuanik. ⁷İhuilğutniğasi tusaqsraqağupsi añuyanjmik maani naagaqaa uñasiktuanı. Aglaan isukłitchumiñairgaqtuqsulı. ⁸Nunaaqquç akikñaqtuligisigaich atlat nunaaqquç, sulı atañuviich akikñaqtuligisigaich atañuviich atlat, nuna iliqsraqisuruq atlakaagiiñi nunani. İtkisipmiuq niğisunnaq sulı ihuilğutniğ. Tamarra tamatkua aullağniisaagigisigai nagliksaathum.

⁹“Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitnik. Qaitqatagisigaasi uqaqsittaaqtitchirinun, sulı ipiğaqtuğisigaasi katraqvinñi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguranunlu pisigilun. Tavra piviksraqağisniqsusi ilisimaraulusi. ¹⁰Tamatkua atuumagaluaqtitnagich quliaqtuagigisigaat tusaayugaagiksuaq inuñnun nanipayaaq. ¹¹Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaağvinmun isumaalusunnaqasi sivuani piviksram sumik uqaksrapsitnik. Taivrumanı İpqitçuam İrrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstnik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna İrrusia Agaayyutim uqağisuruq ilipsigun; nipliayumiñaitchusi. ¹²Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutij tuqutaksraulugich, sulı aapagikkatij iğniğuruat. İliğaat akikñaqtuligisigaich añayuqaatij unniñ tuqutaksraulugich tamatkua. ¹³İñuich nanipayaaq uumigigisigaasi pigilun. Aglaan Agaayyutim anniqsuğisigaa sivutmuulguruuq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

14 “Iñuk agliqiruaq ukuniña kañiqsi! Tautukkisigiksi naggunalla-piağataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksraqvigijisağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iggiñun. 15 Iñuk innigumi tupqum qaajani isigniaqani saagaksraqsiuğiağuni tupqum iluaniñ. 16 Suli taamna qakma nautchiivijmi utigniaqani saagağniağuni atnuğaamiñik. 17 Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani siñai-yauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. 18 Agaayuyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. 19 Taipkunani uvluni iñuich naglik-saatlullapiağniaqtut qañapañniñağlaan Agaayyutim nuna iñigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaqtigiqikkumiñaitchut aquagun taavruma. 20 Aasiñ Atanğum ilaññaqtaañisuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq, ağlaan pisigilugich piksraqtaagikkañi ilaññaqtaagisigai taipkua uvlut. 21 Taimanigun kia iñuum uqantikpasi, ‘Atañi, uvva Christ-ñuruuq Agaayyutim aqiqsruutigikkaña’ naagaqaa uqantikpasi ‘Atañi, ilaa taimña’, ukpiginiaqnagich. 22 Anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaaniglu quvinqaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñağniğaich Agaayyutim piksraqtaañi pisağiyumi-ñağumisigik. 23 Taatnamik qaumatqiağikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniña iluqañitñik pijaiññaisa.

Aggiñha Iğñiñan Iñuum

24 “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna iñuilliuğutiqpak,
siqiniq taaqsigisiruq,
suli tatqiq qaumagingiguni.

25 Uvluğiat katakkisirut qilañmiñ,
suli qaummatipayaaji siłam nuktitaulutij inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

26 Taivrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Iğñiña Iñuum agqisuaq nuviyakun piqağuni kamañtaumik sañjimik kamañtautummağmi.

27 Taamna tuyuqağisiruq isağuliñnik katitchityaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkañiñik nakikñapayaaq.

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

28 “Iłisaagağitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq nauñuraaqsi-vaalukman qiniğnaqsuraaqsiqmata akutuqpaliksrailisimaragigiksi upingaam qalliñha. 29 Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi isuksram tikiuamaaqsiñha. 30 Iłumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna.

31 Qilağlu nunalu piigisiruk ağlaan uqałitka piigumiñaitchut.

Pivia Aggihksraṇan Iḥisimaraitchuq

³²“Kia-unniñ iṇuum nalugaa taimanigun Iḡñiṇan Aṇutim qakugun aggihksraṇa, uvaṇa unniñ isaḡulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa iḥisimagaa. ³³Qaunatqiaḡiksilusi, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaḡiksraṇa. ³⁴Atriquqtuq umialihmik aullaqtuamik uṇasikusamun nunamun unitchipluni tupiḡmiñik. Saṇjksriññigaa pirigikkani savaaksraṇanik, tilipluguasiñ talum munaq-sraa qaunatqiaḡiquplugu. ³⁵Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu aṇaayuqṇa tupqum aggihksraṇan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. ³⁶Aggigumi tavrakṇatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi. ³⁷Nipliutigikkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iṇupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

Sivunniugun Tuqutchukḡugu Jesus

14 ¹Atuumagaluaqtitnagik malḡuk uvluk Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaa-ṇatalu atilik Apqusaakkauḡimik sulii niḡihata puvlaksignigilaamik qaqquamik, qaukḡiṇisa agaayuliqsit sulii aglaliqirit pakaaginigaat qanuḡimña tigusukḡugu Jesus iriḡaqtuḡutin tuqulluguasiñ. ²Aglaan ilinich nipliḡñisut, “Niḡiqpagvikaam uvluani taatnaḡnianḡitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tipraḡiksakkauruq Bethany-mi

³Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ḡum atniḡñautiquqtuam auyugaqtuamik. Aasii niḡipkaḡugu aḡnam tikiññigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruḡutmik atiquqtuamik Nard-mik. Taavruma aḡmaḡniḡaa nakasruḡuṇaṇa kuvikḡugu uqsruḡun Jesus-ḡum niaquanun. ⁴Iḡṇisa iñuich iḡuaginḡiḡiññigaa aasiiñ avatmun nipliḡhutin, “Suvaata una piiḡlaamun uqsruḡun atuqpa? ⁵Tuniñayaqtuq qaṇḡiḡlugu piṇasut kavluutit taalanik aasii qaiḡlugu manik nagḡiṇnaqtuanun.” Taatnaḡhutin uqapiḡuktut akikḡaḡlugu aḡnaq. ⁶Jesus-ḡum nipliutigai, “Suginaiqsuḡ! Suvaata iḡuiḡliuqtitpisiḡ taamna aḡnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvaṇun. ⁷Nagḡiṇnaqtuat itchaḡataqtut. Taimma qanutun savautiḡhiñau-gisi nakuuruamik piyumiñagupsi, aglaan nayuutiḡhaiñagumiñaitchuṇa. ⁸Aḡnaq savaaqaqtuq piyumiñakkaḡmiñik. Tipraḡiksaga timigikka-ḡa itqanaiyautiplugu iḡuvikkauḡiksraṇanun. ⁹Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatruḡ tusaayugaḡiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinaḡlugu aḡnam taavruma taatnaḡha itqakkutauluniasii ilaanun.”

Judas Aṇiqtuq Aatchuutigisukḡugu Jesus

¹⁰Judas Iscariot, iḡṇat qulit malḡuich malḡuaqtit, utlautiniqsuq qauk-ḡiṇitñun agaayuliqsit aatchuutigisukḡugu Jesus ilinḡitñun. ¹¹Tusaakamitruḡ

quviasuligñiqsut, suli akiqsruğniğaat aatchuğuklugu maninñik. Tavrakña Judas uataqiaqsiñiqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuğnaqsilugu.

**Jesus Niğiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi
Niğiqpagviani Atiliñmi Apqusaakkauğimik**

¹²Sivulliqpiami uvluani niğiqpagvikaam puvlaksiğniğilaamik qaq-qumik ipnaiyaaq tuqqutauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauğimun. Jesus-ñum maliguaqtañ apiqsruğniğaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niğiq-paliksraptnik atiliñmik Apqusaakkauğimik?” ¹³Jesus-ñum tuyuğigik malğuk maliguaqtinñi nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paağisigiktik iñuk saagaqtuaq qikumik imiqagvijnmik. Malikkumagiktik. ¹⁴Napmun isiqpan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Iñisautri niqliqsuq, nani-li iniaqapich niğgiviksramnik ipnaimik atiliñmik Apqusaakkauğimik piqasiğluña maliguaqtimnik?’ ¹⁵Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraal-lagvijnmik inituruamik qulligmi inimi itqanailaamik inuqsrañaiqlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶Jesus-ñum maliguaqtañ aullaqtut nunaaqqimukhutiñ. Paqinniğaat nipliñha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutiñ niğiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauğimik.

¹⁷Anaqaksraaqman Jesus tikiññiqsuq piqatigiplugich qulit malğuch. ¹⁸Niğipkaqlugich Jesus-ñum nipliutigai, “Iñapsisamma niğiqatigikkağma aatchuutigigisigaaña.” ¹⁹Taapkua aliasuligñiqsut nipliutiplugich atausiuttaaqhutiñ, “Uvaña pivina?” atlatsuli, “Naaga uvaña?” ²⁰Jesus-ñum kiuniğai, “Iñapsisamma qulit malğuuplusi ittuasi misuksiqatigikkağma puggutamiñ. ²¹Iñuk agaayyutitñaqtauruuq nalunaiqsuq tuquruksrauruq tuvrağlugu aglausimaruuq ilaagun. Nakñiuñ iñuk tamna aatchuiruuq Iñuñmik agaayyutitñaqtauruamik! Ihuatlukkayaqtuq taimani aninitchumi.”

Atangum Nullautchigvia

²²Tamatkua niğilgataqtitlugich Jesus-ñum tigummiplugu qaqquq quyyatipluguasiñ avguqlugu qaiññigaa maliguaqtimiñun niqliqhuni, “Tigulugu niğgisiuñ, taamna timiga.” ²³Jesus-ñum tigukamiuñ qallun quyalgitlugu Agaayyun, qaiññigaa tamatkununa imiqsilaaavigiplugua-siñ. ²⁴Nipliutigai, “Una auga maqiruuq iñugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluğniqusigaa akiqsruutni. ²⁵Nipliutigipsi, imitqikkumiñait-chuña asiam misuğuanik taivrumuñaağlaan imiğviksramnun nutaakun añaayyuqautaani Agaayyutim.” ²⁶Tavra atuanikamiñ atuutmik aullağniqsut iğgimun atiliñmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaagnañhanik

²⁷Jesus-ñum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutigiluna. Atakkii aglausimaruuq,

‘Tuqutchiruna munaqsrimik,
taatnamik ipnaich siamitkisirut.’

Zechariah 13:7

²⁸Aglaan kiñuagun anjtqianikkuma aullağisiruna sivupsitni Galilee-mun.”

²⁹Peter-m nipliutigaa, “Iluqatiñ unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakku-
miñaitchuña.” ³⁰Jesus-ñum itnağniğaa, “Uqautilakpiñ, marrumani

unnuami aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu malğurñiağlaan piilaaguti-
gigisigikma piñasuniaglaan.” ³¹Aglaan Peter niqliqsuq qapıñaiqhuni,

“Tuqulunaunniñ nayuğniagikpiñ. Piilaagiyumiñaipiağikpiñ sumiunniñ.”
Taatnatuntuuq niqliqmiñiqsut iluqatiñ.

Jesus Agaayuruq Gethsemene-mi

³²Jesus-lu malıguaqtinilu tikitñamiñ nunagiksaanjanun ati-

liñmun Gethsemene-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani
agaayutyatilluña.” ³³Piqatiginiğai Peter-lu, James-lu, sulı John.

Uqumaiñliullapiagñiqsuq nagliñnaqsipluniunniñ irrutchiğmigun

³⁴niqliqhuniasiiñ, “Arrii, uqumaiñliullapiagñiqsuña. Alianam pisa-
ğıñhiñaagutuğaana. Tavraniittuallagitchi qanaksruqasiñlagluña.”

³⁵Taavunaqtaallakhuni sitquğniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ naglik-
saagunıtluni piñağumiñaqpan. ³⁶Itnağniqsuq, “Abba, Aapañ, suapayaq

añalatkiñ piıqugaluağiga nagliksaagutiqpak uvamniñ. Aglaan pisuñhiñ
atumayumuq, pisuğinıñlaapkun.” ³⁷Jesus-ñum utiqami paqıtlugich

siñiktuat nipliutiniğaa Simon Peter, “Simaan, siñikpich? Munağiura
allakkumiñaiñniqipichunniñ akkuvauraq?” ³⁸Tavra nipliutilgiñniğai,

“Siñiñniasunaqasi agaayulusılu, ukpiqsrısainitchumausiñi uukuakkau-
gupsi. İñuk ilumutun piyummatiqagaluahuni irrutchiğmigun, aglaan

timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹Jesus aullatqinıñiqsuq agaayutyahuni

sivuanisun. ⁴⁰Utiqami paqilgiñniğai siñiktuat, irratiñ uisalguıñliñlak-
ğugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiñniğaat. ⁴¹Utiqami piñayuakni

nipliutiniğai, “Kiikaa, siñigitchi qanutun minguiqsıgusılu. Aglaan

siñikpaaniktusi. Uvva aatchuutaufiksraña iñuum İğniñan tikitchuq
añalatağiyumiñaqsiplugu killulıqirinun. ⁴²Makillusi, utlaglavut, atanıi

tunirigikkaga imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniğaat

⁴³Jesus uqaqtıtlugu Judas, ilañat qulit malğuiç malıguaqtañ

tikiñniqsuq. Aggıqasiqhuni iñugiaktuanik iñuñnik, saviqahutiñ sulı
anautchiraqhutiñ. Qaukiñich agaayulıqsit, aglaliqiritlu sulı sivullıuq-

tıgruat tuyuğiniğaiç. ⁴⁴Taavruma tuniritniqtuam ilaanik qaiñniğaa

itnaqhuni ilitchuğipchautigigisiñiplugu, “Taamna kunikkaga, tavra
ilaanugısıruq. Tiguyumagiksi aullautiluguasiiñ qanagıluğı.” ⁴⁵Judas-

num tikirgauraqamiuḡ Jesus nipliutinigaa, “Iḡsautrii,” kunikḡugu. ⁴⁶Aasiin tamatkua tigguqḡuḡniḡaat. ⁴⁷Iḡanata maliguaḡtaiin qichaqtuam amuliqamiuḡ savikpani anaunigaa savaktaat qaukḡiata agaayuliqsit, siutaiqsiquḡugu. ⁴⁸Jesus-num nipliutigai, “Suvaata tigutyaqpisitḡa savikpa-liraaḡhusi anautaniglu? Savvaḡḡuktaunasugivisitḡa? ⁴⁹Uvlutaugagipman agaayyuvikpaḡmi iḡsautiplusi naagauvva tigullaitchipsitḡa, aglaan aglaksimaḡtuḡaḡ taatna Agaayyutim uḡaḡhani ittukstraupluni.” ⁵⁰Tarrali maliguaḡtai iluḡatiḡ suksraaḡḡugu qimaḡḡniqsut.

⁵¹Nukatpiaq, maliguaḡtaiin iḡanḡat, atnuḡaaḡaḡniqsuq qalipquakḡiḡnamik. Tiguliḡsaḡmanituḡuq ⁵²qalipquani unitḡugu qimaḡḡniqsuq atnuḡaunnani.

Jesus Uqaqsittaagviḡmi

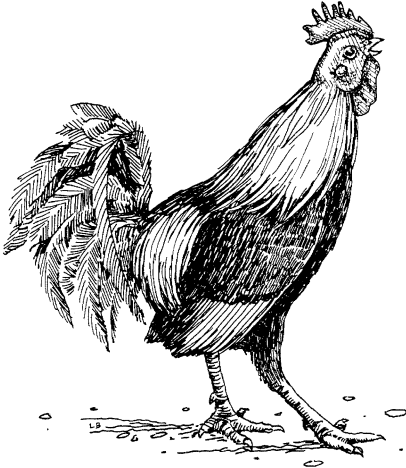
⁵³Taapḡua tigusiḡuat pituigun tasiuḡniḡaat Jesus qaukḡiatnun agaayuliqsit, katimaruanun iluḡatiḡ qaukḡiḡich agaayuliqsit sivulliuḡtiḡruat aglaliqiritlu. ⁵⁴Peter malikmiḡniqsuq uḡasiuraaḡhuni siḡataanunaglaa igluḡpaḡan agaayuliqsit qaukḡiata. Aquppiḡataunikuḡuq qaunaksrini naniaḡtuaḡhuni ikniḡmi. ⁵⁵Qaukḡiḡich agaayuliqsit sulil uḡatiḡ uḡaḡsittaḡtitchirit pakaḡaḡniqsut agvisiksraḡanik akikḡaḡḡugu Jesus tuḡqutḡukḡugu, aglaan paḡitḡhitḡaiḡniqsut. ⁵⁶Iḡḡiḡaktuat iḡsimarauḡgalaḡtut akikḡaḡḡugu, aglaan iḡsimaruaruat atḡitḡqataḡtut. ⁵⁷Tavra iḡsimarit iḡanḡich makḡniqsut akikḡaḡḡugu nipliḡhutiḡ, ⁵⁸“Tusaagikput nipliḡman, ‘Piyaḡḡuḡisigiga agaayyuvikpaḡ iḡiḡtauruaḡ argaḡnik, aglaan piḡayuakkun uvlut nappaiḡiaḡtuḡa atlamik iḡiḡtaunḡitḡuamik argaḡnik.’” ⁵⁹Iḡsimaritunniin taapḡua piḡasiutilḡiḡniqsut taavrumuuna. ⁶⁰Qaukḡiat agaayuliqsit makḡniqsuq sivuḡaatni. Tarra apiḡsruḡniḡaa Jesus, “Kigḡutiksraitpiuḡ una iḡsimarit uḡaḡikkaḡanḡat akikḡaḡḡutin?” ⁶¹Aglaan Jesus nipaisaaḡtuḡ uḡaḡitḡluni sumik.

Apiḡsruḡḡiḡiḡniḡaa qaukḡiata agaayuliqsit nipliḡhuni, “Christ-ḡu-vich, Iḡniḡa Nangakkauruam Agaayyutim?” ⁶²Jesus-num kiunigaa, “Tarra, Ilaḡḡuruḡa. Tautukḡisigiksi Iḡuum Iḡniḡa aquppikpaḡ taliḡpiani Saḡḡipayaalgum qiniḡisipluḡu atqaḡpan nuviyakun qilaḡmiḡ.” ⁶³Qaukḡiata agaayuliqsit aliktuḡniḡai atnuḡaani nipliḡhuni, “Inuḡsraḡaiqsugut iḡsimarauruksramik! ⁶⁴Tusaagiksi uḡaḡniḡuḡtaa! Qanuḡ sivunniḡniḡpisi?” Iḡuḡatiḡ katimaruat tuḡqutaksraḡuḡniḡaat. ⁶⁵Iḡanḡisa tivvuaḡtuḡḡugu, irrak matuḡqaaḡḡugik anaumikkaat apiḡsruḡḡugu, “Ki, nalautḡaḡiḡ kimun anaumiktilaaḡnik.” Taatnaamikmata qaunaksrit tigupluḡu pattaḡniḡaat.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

⁶⁶Peter ititluḡu siḡataani uḡaḡsittaagvium tikiḡniḡaa aḡnam savaktaan qaukḡiata agaayuliqsit. ⁶⁷Uuma tautukamiuḡ naniaḡtuaḡtuḡaḡ iḡmi-

ñik ilisaqlignigaa nipluutiplugu, “Ilvittuuq piqatigipmikkañatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸Peter piilaatiqtuq, “Naluruña. Kanjicsimanñitchiga qanutchimik uqaqtilaan.” Nuktaaqtitlugu aqargiqpak qalguñiqsuq.

(Mr 14.72)

⁶⁹Suli aḡnam taututqilḡitña-miuñ nipluutinigai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilaḡipmikkañat.” ⁷⁰Peter piilaatqilḡiññiqsuq. Kijuagunsuli qichaqtuat tavrani nipluutinigaat Peter, “Iḡmun ilaḡigaatin Galilee-ḡmiuñuplutin.” ⁷¹Aglaan suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsagñiña uqañitkuma iḡmutuuruamik. Nalugiga kisuutilaḡa taavruma aḡutim.” ⁷²Tuḡliḡiḡuḡu aqargiqpak qalguñiqsuq. Peter-m itqaḡnigai uqaḡiḡkkañi Jesus-ḡum, “Aqargiqpak qalḡuqtaḡaluaqnagu malḡuñniaglaan piilaḡutigiḡisigikma piñasuniaglaan.” Itqaqamiuñ taamna qiagaqsiñiqsuq.

Pilate-muutinigaat Jesus

15 ¹Tavra uvlaatchaurami qaukñiñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivulliuqtiḡruat suli aḡlaliqirit suli iluqaḡmiñ uqaqsittaqtitchirit katimaniqsut sivunniqhutiñ. Tamatkua Jesus qiliqtinnigaat. Qilḡutilik tasikuaḡuḡu Pilate-muutinigaat kavanauruamun.

²Pilate-ḡum apiqsruḡaa, “Uvva Jew-ḡuruat umialigivatin?” Jesus-ḡum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³Qaukñiñich agaayuliqsit pasiuḡnigaat iñugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriñḡiññiqsuq. ⁴Pilate-ḡum apiqsrulgitkaa, “Kiggutiksraiññiqpich? Qanutunaglaan iñugiaktautigiruanik pasiuqpatin!” ⁵Jesus nipliñḡitchuq. Taatnamik Pilate quviḡusuñiqsuq.

Jesus Tuquruksraḡuḡa

⁶Ukiupayaaman Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaatni atiliñmi Appusaakkauḡimik Pilate annaktitchiraḡniqsuq atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisukamiñ. ⁷Akunḡatni isiqtat iñuk inniqsuq atilik Barabbas-mik iñuaqatauruuq taapkua aḡuyakmata akikḡaḡuḡu Roman kavamañatnik. ⁸Iñugayaat Pilate-mukamitruñ qasriḡiaqsiñiḡa pituiquplugu isiqtaq piraḡiḡmisun sivuani. ⁹Pilate-ḡum kiugai, “Pituiḡitquvisitḡa

Umialgatnik Jew-ɲuruat?” ¹⁰ Iḷitchuḡiniḡaa qaukḷiḡisa agaayuliqsit qaitchiḷhat Jesus-mik siqḡataqalḡimiktigun. ¹¹ Aglaali qaukḷiḡich agaayuliqsit akatchiḡiḡisut iḡuḡnik Pilate-ɲum pituiḡitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuḡisiḡiḡpigu una taiguutiqaqtuaq Umialgatnik Jew-ɲuruat?” ¹³ Iluqatiḡ iḡuich nipliaqpaḡniqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ɲum apiqsruḡniḡai, “Suvaata? Savamaḡuqaqpa?” Aglaan iḡuich nipliaqpaurallapiḡniqsut, “Kikiaktuutisiuḡ!” ¹⁵ Pilate-ɲum quyalisukḷugich iḡuich pituiḡniḡaa Barabbas ilinḡiḡun. Qaitkamiuḡ Jesus aḡuyyiuqtimiḡun tiliḡiḡai, “Ki, ipiḡaqtuqsuḡ! Kikiaktuutinaqsiruḡ.”

Aḡuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Aḡuyyiuqtit itqutiniḡaat Pilate-ɲum tupiqaḡanun, aasiḡ katitquniḡaich atlat aḡuyyiuqtit, ¹⁷ atnuḡaaḡlugu akisuruanik kaviqsaamik sulḡ niaquusiplugu kakitḷaḡnanik aasiḡ ilipḷugich niaquanun. ¹⁸ Kamagiḡḡuaḡniḡaat sivuḡaani nipliḡhutḡ, “Uvvaguḡ Umialgat Jew-ɲuruat!” ¹⁹ Anaullaḡniḡaat niaquagun anautamik sulḡ tivvuaqtuḷugu sitquḡvigiḡlugu sivuḡaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruḡ mattaḡtinniḡaat kaviqsaḡ silatiḡuaḡ atipkaḡḷugua-siḡ ilaan atnuḡaḡniḡ. Tavra aullautiniḡaat kikiaktuutiviksraḡanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²¹ Uvvaguḡ iglaullaḡmiḡ aḡuyyiuqtit paḡniḡaat iḡuk atiaqtuaḡ Simon-mik utiqtuaḡ nunaaqḡimun. Nunuriḡniḡaat iqsruqplugu Jesus-ɲum kikiaktuutriviksraḡa. Taamna Simon Cyrene-naḡmiu aapaḡak Alexander-mlu Rufus-ɲumlu. ²² Tikiutiniḡaat nunaḡanun taiyuutiliḡmik Golgotha-mik mumiutiqaḡhuni “Niaqum Saunḡa.” ²³ Imiksritkaluaḡniḡaat asiam misuḡuanik avuplugu suḡaḡniḡchuamik. Aglaan Jesus imiḡiḡniḡaa. ²⁴ Tamatkua aḡuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuḡniḡaich atnuḡaḡni aasiḡ saaptautigiḡlugu qanutchimik iḡuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-akḷaaqman uvlaami kikiaktuutiniḡaat. ²⁶ Aglaich pasikkusiaḡi ilḡiḡaich niaquan qulaanun itna aglakḷugich, “Umialgat Jew-ɲuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutriqatauniqsuk malḡuk tigliḡniaqtik, ilaqataa taliḡpian tuḡaani sulḡ ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriḡirim tarra Agaayyutim uqaḷha immiumaruḡ, “Irrutiniḡaat savamaḡḷuktuatun.”]

²⁹ Iḡuich apqusaaktuat niaqulaniqsut nipliaplutiḡ pisaḡḡatinik Jesus-mun, “Aa! Uqaḡuuruatin piyaqquḷhiḡauniḡlugu agaayyuvikpak aasiḡ nappatḡiḡlugu piḡasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuḡiḡ ilipnik, aasiḡ atqaḡiḡ sannigutamiḡ.” ³¹ Taatnatuntuuḡ qaukḷiḡisa agaayuliqsit piqasiḡhutḡiḡ aglaliḡirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiraktuḡ atlanik, aglaan iḡmiḡniḡ anniqsulḡuitmiḡisusq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ɲum, atqaḡutin kikiaktuutrivipniḡ! Uvagut tautukkuptigu ukpiḡiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviaḡutiniḡaak.

Jesus Tuquruq

³³Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami. ³⁴Three-aklaaqman Jesus nipitusiñiqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaq-huni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutigingiqpiña?” ³⁵Ilanjich tamatkua qichaqtuat tusaakamiuñ nipliqsut, “Atañii, tuqługa-gaa Elijah.” ³⁶Ilanjat iñuich tiguliqamiuñ allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiqlugu misuqqumun, isautchiqsiqlugu ayauppimik qaqłuukkun aktuqlugu nipliqhuniyasiñ, “Ki, qiniğumagikput Elijah aggigisipmagaan atqautityağlugu.” ³⁷Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸Talukuyaaq agaayyuvikpañmi siiksigiñiqsuq tatpichakña takanuja taatna. ³⁹Tavra aņuyyiuqtit qauklat qichaqtuaq Jesus-ñum qaniñani tuqupman nipliğniqsuq, “Iłumutun taamna aņun iğniğiniğaa Agaayyutim.”

⁴⁰Itmiñiqsut ağnat tautuktuat uņavaniñ, ilagiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkañak taivruma kamanaiñniqsram James-ñum suli Joses-ñum. ⁴¹Tamatkua piqasiqsuğniğaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlat iñugiaktuat ağnat maliñniğaat Jerusalem-mun.

Jesus Iıuviğniğaat

⁴²Unnuksraağuraaqman Joseph Arimathea-ğmiu tikiñniqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat minguiqsiagviat piuq. ⁴³Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. Injağiniğaa Jesus-ñum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliuqtigruañuniqsuaq niğiuğaağniqsuq aullağniñiksrañanik añaayyutaanik Agaayyutim. ⁴⁴Pilate quviğusunniqsuq Jesus tuquaniktiğniqman. Tuqługniğaa aņuyyiuqtit qauklat apiqsruqlugu tuquaniktiqmagaan. ⁴⁵Tarra ilitchuğianikamiuñ taavrumakña aņuyyiuqtit qauklatniñ Jesus-ñum tuqqutilaaña, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶Joseph tauqsigiñiqsuq ukiğhaagiksaamik. Atqautiplugu Jesus-ñum timaa puuqlugu ukiğhaagiksuamik iliñiğaa iıuviłiuqtamun uyağañmi. Aksrakługu uyağañmik taluniğaa taamna iıuviq. ⁴⁷Mary Magdalene suli Mary aakagikkaña Joses-ñum qiniğniğaaak napmun iliñiaqmañan.

Jesus Añitqiksuz Tuqłiğmiñ

16 ¹Jew-ñuruat minguiqsiagviat qaanianikman, Mary Magdalene suli Mary aakaña James-ñum suli Salome tauqsigiñiqsut tiprağiksaanik uqsruqtigukługu Jesus. ²Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaa tikitchut iıuviğmun nuiyasriuraqmıuğlu siqiniq. ³Uqaksraqtuniqsut inmik-nun, “Kiami aksrakkisivañ uyağak pañaniñ iıuvğum?” (Atakkii uyağak aņigaluqtuaq). ⁴Tavrakña tautuñniğaat uyağak aksraksimaanikługu.

⁵Tavra ağnat isigiñiqsut iıuviğmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppuuraqtuaq taliqpian tuñaani atnuğaaqahuni takiruamik qatiqtaamik.

Quviġutchaŋniqsut. ⁶Aasiin nukatpam nipliutigai, “Quviġusunaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauraq. Agaayyutim anj-tqiksitkaa. Uvani ingitchuq. Qiŋiqsiuŋ nallavia. ⁷Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimna Galilee-muŋniaqtuq sivupsitni, taamani tautukkisigiksi tuvraġlugu uqattutaa ilipsitnun.’ ” ⁸Tarra uniŋniġaat iluviq qilamik. Tatamitpaitlutinj uuliksiŋiqsut. Nipliŋiŋniġsut iŋuŋmun apqutmikni iqsitchakpaitlutinj.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹Jesus anj-tqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniq-saam, sagviġniġsuq sivulliuplugu taivrumuŋa Mary Magdalene-mun irrusiqfuiyakkamiŋ tallimat malġuŋnik. ¹⁰Tavruma utlaŋniġai piqatigisuukkaŋi Jesus-ŋum kiŋuvġuruat qaiplutinlu. ¹¹Uqautiniġai Jesus iŋuuniplugu sulit tautuŋniplugu. Tamatkua naagatai kiŋuvġuruat tusaakamij ukpiġiŋiŋniġaat.

Jesus Sagviġniġsuq Malġuŋnun Maliguaqtinun

¹²Kiŋuagun Jesus sagviqmiŋniġsuq iglaatun ilipluni malġuŋnun ila-ŋiknun aullaqtuŋnun nunaaqqimiŋ. ¹³Tavrakŋatchiaq utiġniġsuk. Uqauraaqsiŋiġaluġniġsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiġiŋitmiŋiġaich.

Jesus Sagviġniġsuq Qulit Atautchiŋun Maliguaqtinun

¹⁴Kiŋuagun Jesus sagviqmiŋniġsuq taapkunuŋa qulit atautchiŋun niġi-ŋiaqtitlugich. Suakataġniġai ukpiqsrilġuiŋhatigun pitchiġiŋhatigunlu atakkii ukpiġiŋitlugich qiŋiqtuat ilaanik kiŋuagun anj-tqilhan. ¹⁵Nipliutigai, “Aullaġusi iluqaanun nunamun, quliaqtuġiŋyumaġiksi tusaayugaġiksuaq anniqsuġiakun iluqaitnun iŋuŋnun. ¹⁶Kisupayaaq ukpiqsriruaq sulit paptaakkauruaq anniqsuġisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsrinitchuaq suksraunġiŋsaugisiruq. ¹⁷Tamatkua ukpiqtuat piqagŋiaqtut ilitchuqutaiŋik saŋŋim taavrumuuna: Atuġlugu atigam anittaigisirut irrusiqfuiŋnik sulit uqatlagisirut atlakaagiiŋik uqqanik. ¹⁸Tigugaluġumij nimigianik unniŋi imiġaluġumij tuqunamik nuyuaġnamiuyumiŋaitchut. Iligisiġaich argagikkatiŋ atniġŋaqtuanun aasiŋ tamatkua iluqaŋsilutin.”

Jesus Aullautrauruq Qilaŋmun

¹⁹Kiŋuagun Jesus-ŋum Atanġum uqaqtigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiŋiġaa pakmuŋa aquvititluguasiiŋ taliqpiŋmi tuŋaanun. ²⁰Maliguaqtai aullaqhutinj quliaqtuġniġsut tusaayugaġiksuaŋmik nani-payaaq. Atanġuruam savaqtiginiġai nalupqinaigutiŋlugu uqattutaa ilumun itilaŋjanik quvinqaqtuŋatigun savaanigisun.

Uqat̄hich Aglaañi Luke-ŋum

1 ¹Piqpagiplutin ilauramaañ Theophilus! In̄ugiaktuat in̄uich pisuqtilaaḡmiktigun aglañniqsut atuumaruanik akunnaptik-ni. ²Iḷisimarauruat uqautiniḡaatigut tautukkaḡmiknik taimakñaniñ aullaḡniiḡhaniñ. In̄uich tamatkua pakmapak quliaqtuaḡniqsut tusaayu-gaaḡiksuamik. ³Qutchiksuañuruatiin, aglañniaqtuñña il̄tchugiraksraqnik il̄isaagillapiaqqaaglugich uqaḡipayaakkanich aullaḡniiḡhaniñaglaan. ⁴Aglaktuñña taavrumiñña il̄isimatquplutin il̄umutuupiañhanik il̄isauttusiaḡikkaqich.

Anniviksraña John Paptaaqtichirim Uqautauruq

⁵Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiqaqmiñiqsuq atilij-mik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisiquqtuani Abijah-tkutnik. Aḡnaata atqa Elizabeth, paniginiḡaa-li atlam agaayuliqsim. ⁶Iluatik nalaunñaruauñiqsuk Agaayyutim qin̄iñhani, tupiksriplutik iluqaitñik Atangum tillisaiñiglu atuqtaksrai-ñiglu. ⁷Qitungaiññiqsuk atakkii Elizabeth qitungitlaitluni, sulii iluatik utuqqanaaḡuqhutik.

⁸Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiummipman, Zechariah-m savautiniḡaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹Tuvraqḡugu atuiragil̄hat agaayuliqsit piksraqtaḡiniḡaat ikipkairuksraupluni tipraḡiksautmik. Isiqniqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraḡiksautmik in̄ugaagruich agaayuniqsut sil̄ataani. ¹¹Isaḡulgan Atangum sagviutiniḡaa qichaqhuni taliqpiani ikipkai-viuram tipraḡiksautmik. ¹²Zechariah-m tautukamiuñ tupañniqsuq iqsil̄iqsiqhuni. ¹³Aglaan isaḡulgum nipliutiniḡaa, “Zechariah, iqsiñak! Agaayyutim tusaaniḡaa in̄iqsruñhiñ. Nuliaḡikkan Elizabeth iḡniḡisiruq aḡugauramik. Atchigisigiñ John-mik. ¹⁴Quviasuutiqaḡniaqtutin! Atlatlu in̄ugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵In̄ullautaugisiruq kamañaguni Agaayyutim qin̄iñhani. Imiḡumiñaitchuq asiam misuqquanik saññi-

simaruamik. Anilgatałigmiññaaglaan aňalatiqağisuruq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶Utiqtinniağai iñugiaktuat Israel-ñuruat Ataniğmun agaayyutaatnun. ¹⁷Ataniq aggitłaiññaan taamna John quliaqtuağniaqtuq sanjiaqaguni sivuniksriqiritun Elijah-tun. Iłauraagiiksitkisigai aapauruat qitunğanjitñun. Utiqtitkisigai tupiksritłaitchuat isummatiqatlasilugich nalaunñaruamik. Itqanaiyautigisigai iñuich akuqtuğumiñaqsilugu Ataniq.” ¹⁸Zechariah-m nipliutiniğaa isağulik, “Qanuğluña ilisimaniaqpik ilumutuutilaaqnik? Atañii, aňayuqaaqtuña suli nuliagikkaga utuqqağumiuq.” ¹⁹Isağulgum kiuniğaa, “Gabriel-ñuruña. Qichaqtuña sivuğaani Agaayyutim. Tuyuğigaña uqautityaquplutin taavrumiña tusaayugaallautamik. ²⁰Ukpiğilguitchiñ uqauttutigikkaga aglaan atuumagisuruq. Atakkii ukpiğilguitñapña uqağumiñaitchutin tikiłgatağlugu uvluq tamatkua atuumaviksrañat.”

²¹Taatnaqtitlugu iñuich utaqqiñiğaat Zechariah ilisimasukhutiñ suvaata muluvañakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²²Anisulligataqami uqalguiñniqsuq. Iñuich ilitchuğiniğaat qiniquuraaqatħa agaayyuvikpaum iluani. Uqalguiluni urriqaniqsuq argañmiñik. ²³Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiuñ Zechariah ainiqsuq. ²⁴Aquvatigun taavruma nuliña Elizabeth siñiyauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñniqsuq ²⁵itnaqhuni, “Kiisaimma sanjiruam Atanğum Agaayyutim ikayuqpaña. Kanñusutqikkumiñaiqsuña qitunğitłaiñniłuña.”

Anniviksraña Jesus-ñum Uqautauruq

²⁶Itchaksrani tatqini Elizabeth siñiyaunjanikman, Agaayyutim tuyugilginiğaa isağulik Gabriel nunaaqqimun Galilee-miittuamun atiliñmun Nazareth-mik. ²⁷Tuyuginiğaa niviaqsiamun aňutituqsimaitchuamun atiliñmun Mary-mik nuliaksrausituaniktuamun aňutmun atiliñmun Joseph-mik. Joseph kiñuviağiniğaa Atanğum David. ²⁸Isağulgum tikiñniğaa nipliutiplugu, “Pağlagikpiñ! Atanğum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianağniqsraurutin ağnapayaaniñ.]” ²⁹Mary tupallapiagniqsuq isağulgum nipliuttutaagun kanjiaqniłtugu suvaata uqaqtılaña taatna. ³⁰Isağulgum nipliutiniğaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim iħuaquttigigaatin. ³¹Siñiyaugisirutin iğniłutinaasiñ aňugauramik atchiqsaksraqikkapnik Jesus-mik. ³²Taamna kamanağisuruq, suli iñuich taiguutiqağisigaat iğniñanik Qutchiñniqsrauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqtinniağaa David-tun sivulliañatun. ³³Ataniguğisuruq kiñuviañiñi Jacob-ñum qañapak taimuña, suli aňayyuqautaa isuksraqağumiñaitchuq.” ³⁴Mary-m tarra nipliutiniğaa isağulik, “Qanuq una itkisiñiqa? Iłaqatniksimaitchuñasuli.” ³⁵Isağulgum kiuniğaa, “Ipqitchuaq Irrusiq tikiuagisuruq ilipnun. Agaayyutim Qutchiñniqsrauruam sanjigikkañan nayugiğigaatin. Taatnağuni ililgaag

ipqitkisiruoq taiguutiqaḡuni Igñinanik Agaayyutim. ³⁶Aasiñ, itqallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunḡaaqatlaiññipluḡu. Aglaan pakma sinaiyauruoq itchaksrani tatqiñi utuqqanaaḡuḡaluanḡaḡmi. ³⁷Atakkii Agaayyutim supayaaq savaaḡitlagaa.” ³⁸Mary nipliḡñiqsuq, “Atanḡum savaktigigaḡa. Atuumali uvaḡnun uqaututigikkaptun.” Tavrakḡa isaḡulḡum uniññiḡaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹Taavruma aquaḡun, Mary paqnaliqtuḡhuni aullaqtigñiqsuq nunaaqḡiuramun qimigaanñiittuamun Judea-m. ⁴⁰Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinniḡaa Elizabeth. ⁴¹Elizabeth-ḡum tusaapqauraqmagu Mary-m paḡlataa ilummiutaq iliqsraqtigñiqsuq. Elizabeth aḡalatiqaḡñiqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik ⁴²nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianaḡñiqsraurutin aḡnapayaaniñ. Quvianamiuruq ililḡaaq sinaiyaukkan. ⁴³Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, ataniḡma aakagikkaḡan utlagluḡniḡaḡa qiniḡiaqḡuḡa! ⁴⁴Tusaapqauraqapku paḡlatigikkan ilummiutaḡa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵Qanutun quviasuktigivich ukpiḡikapku Atanḡum uqaḡha tuyuutigikkaḡa ilipnun atuumagiñniḡuḡ.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶Mary nipliḡñiqsuq,

“Iñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruḡiga Ataniq.

⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkaga.

⁴⁸ Suuñiluḡtuḡa itqaḡiniḡaḡa.

Uvakḡaniḡaḡlaan iluqatiḡ iñuich taiguutiqaḡisigaatḡa quvianamiuruamik

⁴⁹ atakkii kamanaqtuaq Saḡḡiruaq Agaayyun savaaqaḡhuni kamanaqtuanik uvamnun.

Atqa ipqitchuq.

⁵⁰ Kiḡuviaḡiñi aippaavak nagliktuutiqaḡai taluḡirigikkani.

⁵¹ Agaayyun isañniqsuq saḡḡiruamik taligmiñik aasiñ siammayaaḡḡuḡich kamaḡasuktuat sivunniḡuḡtituummitnik.

⁵² Atchiksinnigai kamanaqtuat ataniḡich suli atchiksuat kamaḡasipkaḡḡuḡich.

⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik suli aullaqtitluḡich umialguruat saḡaiḡaaḡḡuḡich.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayuḡniḡaa savaktigikkani Israel nagliktuḡḡuḡich, akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun kiḡuviapayaanñunlu qaḡapak taimuḡa.”

⁵⁶Mary nayuutiuraagñiqsuq piñasuni tatqīni Elizabeth-mi, aasiīn utiġ-mun aipluni.

Aniḡha John Paptaaqtitichirim

⁵⁷Iġñiviksrani tikitman, Elizabeth iġñiñiqsuq aṅugauramik. ⁵⁸Iḡaiñ ilauraaniñlu tusaaniġaat Atanġum kamaqaqtuamik nagliktuiḡha Elizabeth-mun. Aasiīn tamatkua quviasuqasiġñiġaat. ⁵⁹Aniqammiuraq tallimat malġuṅnik uvlianikman nalunaitṅutchiaqsiñiġaat atchiġukḡugu Zechariah-mik, aapaṅan atqanik. ⁶⁰Aglaan aakaṅa nipliġñiqsuq, “Naagga, atiqaqtuksrauruq John-mik.” ⁶¹Nipliutilġiñiñiġaat, “Aglaan nalliatunniīn ilavich atiqanitchut taavrumiṅa atig̃mik.” ⁶²Urriqaplutiṅ apiqsruġniġaat aapaṅa kisumik atchiġukkisipmagaan aniqammiuraq. ⁶³Zechariah aat-chuquniqsuq aglagviksramik, aglakhuniasiiñ, “Atiqag̃isiruq John-mik.” Quviġusuṅniqsut iluqatiṅ. ⁶⁴Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqinḡniqsuq quyaaqsipluġuasiīn Agaayyun. ⁶⁵Siḡalliunich atlayuatchaṅniqsut, aasiīn iñuich nunapayaani Judea-mi uqaġiniġaat. ⁶⁶Tusaapayaqtuat taavrumiṅa isummatiginiġaat apiqsruqhutiṅ, “Qanusuġisiñiqpa una ililgaaq?” Nalupqinaitchuq Ataniġmun iqatigitilaṅa.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

⁶⁷John-ṅum aapaṅa Zechariah aṅalatiqaġniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik. Uqaġniqsuq sivuniksriqipluni,

⁶⁸“Quyalakput Ataniġ Agaayyutaat Israel-aag̃miut!
Atakkii ikayuġiaġniġai tasuqsag̃iaḡugich iñuni.

⁶⁹Akunġatniñ kiṅuviag̃ikkaṅiñ David-ṅum
Agaayyun piksraqtaaqag̃niqsuq iñuṅmik saṅṅiqaqtuamik
anniqsuġiaqhuta.

⁷⁰Taimakṅaaglaan akiqsruġaatigut tumigiplugich ipqitchuat
sivuniksriqirini

⁷¹anniqsuġisiñipluta akilḡilīqsuqtigikkaptikñiñ
suli saṅṅiatniñ uumigirigikkapta.

⁷²Uqaġniqsuq nagligigisiñiplugich sivulliaġikkavut
itqaġilugu ipqitchuaq sivunniugutni.

⁷³Agaayyutim akiqsruġniġaa sivulliaqput Abraham

⁷⁴annautigisiñipluta akilḡilīqsuqtigikkaptikñiñ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisuṅaqata

⁷⁵ipqiḡikun nalaunṅaruah̃kunlu iñuuniqtutilaaptikni.

⁷⁶Ivich ililgauramaṅ, taiguutiqaġisirutin sivuniksriqiraanik
Qutchiṅniqsrauruam Agaayyutim.

Igliġisirutin sivuani Atanġum itqanaiaġiaġlugu agġiḡksraṅa
⁷⁷uqautilugich iñugikkaṅi

anniqsuğisiñilugich natqigutigisiñilugillu killuqsautinjitiñik.

⁷⁸ Agaayyutigikkaqput ilunñuktauruq nagliktaupluniñu.

Tuyuğikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum
qausağataurağniyatun.

⁷⁹ Ikayugişigai iñuuniaqtuat taaqtuami iqsiñañani tuquñhum,
aasiñ ilaan iñuupkağuta tutqiksilluta.”

⁸⁰ John aglipłuni timimigun sañjisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniağniqsuq
iñuilaami aullağniñiañhanunaglaan ilaan quliaqtuaqañhan
Israel-aagmiunun.

Aniñha Jesus-ñum

2 ¹ Augustus atangunñagmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq
atqiqsitquplugich. ² Taamna atqiqsitçivik sivulliuniqsuq. Taamna
atumapman añun atiqaqtuq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi.
³ Iñupayaat utlautiniqsut sivulliağmiñ anniviniñun atqiqsitçaqtuqhutiñ.
⁴ Joseph-tuuq iglaupmiñiqsuq. Aullağniipłuni Nazareth-miñ Galilee-
miittuamiñ Bethlehem-muñniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun,
annivianun atangum David. Joseph tavrurağniqsuq atakkii ilaaptuuq
kiñuviagiplugu David-ñum. ⁵ Atqiqsitçaqtuqami aullautiniğaa Mary
nuliaksrausutiannikkani siñiyauruaq. ⁶ Bethlehem-miititlugik Mary
iğñisuliğniqsuq. ⁷ Iğñiñğagñiqsuq añugauramik. Nimiqsruqtuallañniğaa
ilipługuasiñ tuttuqpaich niğgiviñatnun atakkii iniksraitłutiñ nullağviñmi.

Munaqsriñlu Isagulgiñlu

⁸ Iñajich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriplutiñ ipnai-
miknik. ⁹ Isagulgan Atangum sagviutiniğai aasiiñ qaumañan Atangum
qaggutiplugich. Taapkua tatamitchallapiagñiqsut. ¹⁰ Aglaan isagulgum
nipliutiniğai, “Iqsiñasi, uvuñaqłuñu uqautityağipsi tusaayugaallautamik
quviatchaktirrutiksrauruamik iñupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami
anniqsuqti ilipsitiñun aniruq David-ñum nunaaqqiani, Christ-ñuruq
Ataniq. ¹² Una ilitçhuqquatauruq ilipsitiñun ilaañutilaañanik, paqitkisi-
giksi aniqammiuraq nimiqsrullaktaq nalaruaq tuttuqpaich niğgiviñatni.”
¹³ Tavrakñatchiaq iñugiallapiaqtuat isagulgich qilañmiñ sagviğniqsut.
Piqasiqługu isagulik nangagñiğaat Agaayyun itnaqhutiñ,

¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutçhiñniqsrami qilañmi,
suli tutqiuqtağli nunami akunğatni iñuich quyalitiñiktuat ilaanik.”

¹⁵ Isagulgich utiqmata qilañmun munaqsrit nipliğniqsut inmiknun,
“Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiagługu Atangum uqauttutigiğka-
ña uvaptiknun!” ¹⁶ Qilamiksruaqhutiñ paqinniğaiç Mary-lu Joseph-lu
suli aniqammiuraq nalauraqtuaq tuttuqpaich niğgiviñatni. ¹⁷ Munaqsrit
tautukamitruñ uqaginigaich isagulgum nipliuttutigiğkañi taavrumuu-

na aniqammiurakun. ¹⁸Tusaapayaaqtuat quviġusunġiqsut tamatkuniġa munaqsrit nipliuttutigikkañtñik. ¹⁹Mary-m uummatigiuraaqługich. ²⁰Munaqsrit utiġniqsut kamaksruqługu nangaqługu Agaayyun iluqaisigun tusaakkaġmik-tigunlu tautukkaġmiktigunlu. Atuumaruq atrilipługu isaġulgum atuumagisiñikkaġa.

Jesus Atchiġaat Agaayyuvikpañmi Qaitługu Agaayyutmun

²¹Tallimat malġuk uvlut naatmata suli aniqammiuraq nalunaitnūtchiq-saunjanikman, atchiġniġaat Jesus-mik, atigmik isaġulgum qaisaġanik Mary siġaiyaugaluaqtitnagu.

²²Ipqiqaġviksrañat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniġaak qaitchaqtuaqługu Agaayyutmun tuvraqługu maligutaksraġa Moses-ġum, ²³maligutlugu aglausimaruq maligutaksrañiñi Atanġuruam, “Aniqqaaqtuaapayaaq aġugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴Tuniłlaqtuġiaġniqsuk malġunġik tiġmiaġruurañnik, iñjanuruamik maligutaksrañagun Agaayyutim.

²⁵Jerusalem-mi aġutiqaġmiñiqsuq atiliġmik Simeon-mik. Una aġun nalaunġaniqsuq taluqsriuruq Agaayyutmik, suli utaqqiñiqsuq Israel-aag-miut annautikkauñksrañatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuġniġaa. ²⁶Ilaan uqautiniġaa tuquyumiñaiñniplugu qiñiġaluaqnagu Christ Anniqsuqti Agaayyutim aqiqsruutigikkaġa. ²⁷Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpañmun. Jesus-ġum aġayuqaanjiñ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpañmun atuumatyaqługu atuiragiħhagun maligutaksram, ²⁸Simeon-ġum akiggiutiniġaa ililġaaq aasiñ quyaplugu Agaayyun,

²⁹“Ataniiq, aqiqsruutigikka atuumapkaġiñ,
suli tuqqutlasiruġa tutqigłuġa.

³⁰Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹tuyuġikka annautitquplugich iñuich sumipayaaq.

³²Ilaa qaumauruq sagviuruq anniqsuġiamik Jew-ġuñitichuanun suli kamanautaugisiruq iñuiñun Israel-ġum.”

³³Iłilġaam aapaġa aakaġalu quviġusunġiqsuk tamatkunuuna Simeon-ġum uqauttutaigun Jesus-kun. ³⁴Simeon-ġum qiññuagutiniġik piłiusiamik suli nipliutiplugu Mary aakagikkaġa, “Agaayyutim una ililġaa piksraqtaaġiniġaa agvisautyaquplugu tammałiksrañatnun naagaqaa anniqsułiksrañatnun iñugiaktuanun Israel-aagmiunun. Iłitchuqutaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaġa iñugiaktuat iñuich uqaġisirut akitñagługu. ³⁵Taatnaġumiġ sagviġisiñiġaich iriġaqtuħhutij isummatigikkañch ilaagun. Suli alianaq savikpaktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶Sivuniksriqiriqağmiñiqsuq uilgaagnaamik atiliñmik Anna-mik panianik Phanuel-ñum kiñuvianñiñ Asher-ñum. Anna utuqqauruq. Uiqagnaqsuq tallimat malğurñi ukiuni, aasii uija tuqupluni. ³⁷Taimakñaaglaan iñuuniagnaqsuq uilgaagnañupluni, aasiñ pakma ukiuniñiqsuq sisamakipiaq sisamanik. Unilñaiññigaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautiniğaa Agaayyun uisauraaqhuniñu agaayupluni. ³⁸Taavrumani sassağniğmi tikiññiqsuq qaitchipługu quyyatmik Agaayyun. Uqatiginiğaa taamna ililgaag iluqaitñun niğiugaqatqunanun tasuqsaityałiksranjanik Jerusalem-ñum.

Utiñhat Nazareth-mun

³⁹Joseph-ñum suli Mary-m tanjanikamitkik iluqaisa atuqukkat maliğutaksranjigun Agaayyutim utiğniqsuk kiñuniğmiknun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰Ililgaag Jesus aglipluni sanñisiñiqsuq, puqitiqallapiaqhuniñu. Suli Agaayyutim iñuaqutiniğaa.

Nukatpiağruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹Ukiuğagipman añayuqaak Jesus-ñum utlautirağniqsuk Jerusalem-mun niğiqpagvikaamun atiliñmun Apqusaakkaułiğmik. ⁴²Jesus qulit malğurñik ukiunikman utlautiniqsut niğiqpagvikaamun pirağiğmiktitun. ⁴³Niğiqpagvikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsağmaknik nukatpiağruk Jesus uniññiqsuq Jerusalem-mun, aasiñ aakanan Joseph-ñumlu naluniğaa. ⁴⁴Igliğasuginiplugu iglauqatauruani iglauniqsuk naalğataqługu uvluq. Uvvaasiñ tikiuumakamik nullağviksrağmiknun pakaqsiñiğaa akunğatni ilamiñ suli ilauraanñi. ⁴⁵Paqinñamitku utiaqsiñiqsuq Jerusalem-mun pakkiatqługu. ⁴⁶Piñayuatigun uvlut paqinniğaa agaayyuvikpañmi aquppiqataupluni Jew-ñuplutiñ ilisautriñi, naalağniplugich apiqsruqtaqługillu. ⁴⁷Iluqatiñ tusaaruat ilaanik quviğusuutiginiğaat puqikhuni kiggutaigun. ⁴⁸Añayuqaakkiñ quviğusuutiginiğaa tautukamitku. Aakanan nipliutiniğaa, “Iğñiñ, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñksralilñapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiagiptigiñ.” ⁴⁹Jesus-ñum kiuniğik, “Suvaata pakakpisiñja? Naluniqpitku nayuutiruksraułiğaa aapaa tupqani?” ⁵⁰Aglaan kanjicsiñiñiğaa kiggutaa. ⁵¹Tavrakña Jesus utiqasiğniğik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkañan itqağiplugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutiniğai. ⁵²Jesus agliñiqsuq puqiksiluni. Agaayyutimlu iñuillu nakuaginiğaat.

Quliaqtuaqałha John Paptaaqtichirim

3 ¹Akimiaguutaatni ukiut atanniqsuiñhani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiquaqtuami Judeamik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami

taggisiqquuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiiñ ²Annas-lu Caiaphas-lu qaukkuuplutik agaayuliqsini. Taapkoa atanguppaqługich uqałha Agaayyutim tikiuaniqsuq John-mun iğñiñanun Zechariah-m iñuiłaaami. ³John kukiłuñniqsuq kuuñan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitiñ paptaaqtilusi. Taatnağupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴John aggiğñiñsuq tuvraqługu aglausimaruaq makpiğaañani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqłuiraqtuq iñuiłaaamiñ:

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalğugługu tumiksraña!

⁵Natiğnapayaat immiğługich,
iñğich qimiğaaıllı naqıglıługich,
saquñaruat apqutit nalğusaqmıługich,
qaiğıitcheuat tumitchaat qaiqsagługich.

⁶Tarralı iñupayaaq iłitcheğiniaqtuq anniqsuqtımiq Agaayyutim
akiqsruutigikkañanik.”

Isaiah 40:3-5

⁷Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutiñ. Uqautiniğai, “Nimiğiatun ittuasii, kia uqautivasi annatlasiiñipiłusi anasiñnuqsautiksrañaniñ Agaayyutim? ⁸Iłitqutchipsigun qıñiğnaqsisiuñ isummitqıñiqsi killuqsautipsitiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliagigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyağaiç kiñuvialıutlagai Abraham-mun! ⁹Agaayyutim atanniiłha qallipiagataqtuq, iñuktun itqanaıqsuatuñ kipiñhiñaagukługu napaaqtuq kañiagun. Napaaqtupayaaq asirriñitcheuaq kipikkaugisiruq iктаuluniasiiñ ikniğmun.”

¹⁰Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiqpisa?” ¹¹Kiuniğai, “Kisupayaam malğunıñik qalıguaqağumi qaitçili iñuñmun atnuğaaksraitcheuamun, sulı kisupayaaq niqksrautiqağumi niğipkaili niqksraitcheuamik.” ¹²Iłañich tax-siliqirit utlautipmiñiqsuq paptaaquplutiñ aasiiñ apiqsruqługu, “Iłisautrii, Sugisiñiqpısalı?” ¹³Uqautiniğai, “Katitchiñasi qaanıglıgu piraksriusıaqsi.” ¹⁴Iłañisa anuyyiuqtit apiqsruqmiñiğaat, “Uvagutaasiiñ, qanuğisiñiqpisa?” Nipliutiniğai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritniğusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu akııusıagıkkası.”

¹⁵Iñupayaat niğiugaqağniqsut Anniqsuqtımiq aggiqsagumarua-mik, aasiiñ isumanıqsut taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹⁶Aasiiñ John-ñum uqautiniğai, “Paptaaqtitchiruña imikun, aglaan taimma iñuk aggiqsagumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Siñiılguymıñaitcheuñanñiñ aluğutiñnik. Paptaagisigaasi İpqitcheuakun İrrutchikun sulı iknikun. ¹⁷Tigummiagıgaa tiktitaun salummağukługich

(Lk 3.17)

mukkaaksrat sanikłunniñ, katillugichaasiñ mukkaaksrat sigłuağmiñun. Aglaan ikipkağisigai sanikłuich ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

¹⁸Atlakaagiikun John quliaqtuağniqsuq tusaayugaallautamik iñunñun pitchuksaaqlugich atlaququplugich iñuuniałhat. ¹⁹John-ñum iñiqtiq-miñigaa ataniq Herod atakkii ilaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliañanik suli savaaqahuni iñugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. ²⁰Aasiñ Herod savaaqagñiqsuq pigiitłuktuamik isiqtakupqamiuñ John.

Paptaakkaułha Jesus-ñum

²¹Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinñanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinniqsuq. Agaayupkaqlugu qilak añmaqtuq ²²suli Ipqitchuaq Irrusiq atqağniqsuq ilaanun tiñmiağruuratun. Nipi tusaaniğaat pakmakña, “Piqpagiplutin Iğñiğigikpiñ. Quyalimaagikma.”

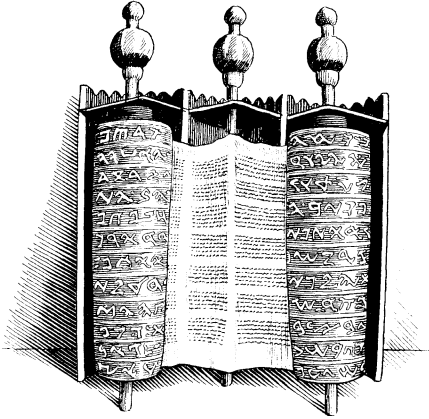
Jesus-ñum Kaññiğviñi

²³Jesus-ñum aullağniikamiuñ savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtutilaağniqsuq. Iñuich isummatiginiğaat iğñiğiniplugu Joseph-mun, iğñiña Heli-m, ²⁴iğñiña Matthat-ñum, iğñiña Levi-m, iğñiña Melchi-m, iğñiña Jannai-m, iğñiña Joseph-ñum,

25 iğñiña Mattathias-ñum, iğñiña Amos-ñum,
 iğñiña Nahum-ñum, iğñiña Esli-m,
 iğñiña Naggai-m, 26 iğñiña Maath-ñum,
 iğñiña Mattathias-ñum, iğñiña Semein-ñum,
 iğñiña Josech-ñum, iğñiña Joda-m,
 27 iğñiña Joanan-ñum, iğñiña Rhesa-m,
 iğñiña Zerubbabel-ñum, iğñiña Shealtiel-ñum,
 iğñiña Neri-m, 28 iğñiña Melchi-m,
 iğñiña Addi-m, iğñiña Cosam-ñum,
 iğñiña Elmadam-ñum, iğñiña Er-ñum,
 29 iğñiña Joshua-m, iğñiña Eliezer-ñum,
 iğñiña Jorim-ñum, iğñiña Matthat-ñum,
 iğñiña Levi-m, 30 iğñiña Simeon-ñum,
 iğñiña Judah-m, iğñiña Joseph-ñum,
 iğñiña Jonam-ñum, iğñiña Eliakim-ñum,
 31 iğñiña Melea-m, iğñiña Menna-m,
 iğñiña Mattatha-m, iğñiña Nathan-ñum,
 iğñiña David-ñum, 32 iğñiña Jesse-m,
 iğñiña Obed-ñum, iğñiña Boaz-ñum,
 iğñiña Salmon-ñum, iğñiña Nahshon-ñum,
 33 iğñiña Amminadab-ñum, iğñiña Admin-ñum,
 iğñiña Arni-m, iğñiña Hezron-ñum,
 iğñiña Perez-ñum, iğñiña Judah-m,
 34 iğñiña Jacob-ñum, iğñiña Isaac-ñum,
 iğñiña Abraham-ñum, iğñiña Terah-m,
 iğñiña Nahor-ñum, 35 iğñiña Serug-ñum,
 iğñiña Reu-m, iğñiña Peleg-ñum,
 iğñiña Eber-ñum, iğñiña Shelah-ñum,
 36 iğñiña Cainan-ñum, iğñiña Arphaxad-ñum,
 iğñiña Shem-ñum, iğñiña Noah-m,
 iğñiña Lamech-ñum, 37 iğñiña Methuselah-m,
 iğñiña Enoch-ñum, iğñiña Jared-ñum,
 iğñiña Mahalaleel-ñum, iğñiña Cainan-ñum,
 38 iğñiña Enos-ñum, iğñiña Seth-ñum,
 iğñiña Adam-ñum, iğñiña Agaayyutim.

Jesus-ñum Anjiqusaaqsiuŕha

4 ¹ Jesus utiğniqsuq Jordan-miñ aḡalatiqaqhuni Ipqitchuamik
 Irrutchimik. Sivullikkauniqsuq Irrutchikun iñuiŕaamun ² uuk-
 tuaqsiutyaqhuni tuungagmiñ malgukipiami uvluni. Iluqaani
 taapkunani uvluni niğniñiñiqsuq, aasiñ niğisuliqhuni piviksrami isuk-

(Lk 4.17)

hitmata. ³Tuunġaum nipliutiniġaa, “Agaayyutim iġnigiġiaqpatin tilliuj una uyaġak qaqquġuquluġu.” ⁴Aglaan Jesus-ġum kiuniġaa, “Agaayyutim uqalġha niqliqsimaaqtuq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqqułhiñakun.’” ⁵Tavrakġa tuunġaum aullautilġiñniġaa qiniqtitluguasiiñ atanġuviñiñik nunam ⁶nipliutiġlugu, “Aatchuġisigikpiñ iluqaanik aġalatchiġiġmik suli iluqaanik umialġutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvaġnun. Aasiiñ qaitłagiga kisumupa-yaq qaitchukkupku. ⁷Iluqaan

tamanna piginayaġiñ agaayyuvigigupġa.” ⁸Aglaan Jesus-ġum kiuniġaa, “Agaayyutim uqalġha niqliqsimaaqtuq, ‘Agaayyuvigisaġiñ Atanġuruuq Agaayyutin savautilugu kisian.’” ⁹Tavrakġa tuunġaum aullautilġiñniġaa Jerusalem-mun inillakługuasiiñ qutchiñniqsraġanun nuvukkaġanun agaayyuvikpaum nipliutiġlugu, “Iġnigiġiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunuġa. ¹⁰Atakkii Agaayyutim uqalġha niqliqsimaaqtuq, ‘Agaayyutim isaġuliñmiñun munagipkaġisigaatin.’

¹¹Nipliġhunisuli, ‘Akiyaġigisigaatin argaġmiknik, aasii atniġumiñaitchitin isigaktin uyaġaġnun.’”

Psalm 91:11, 12

¹²Aglaan Jesus-ġum kiuniġaa, “Agaayyutim uqalġha uqaqmiuqtuuq, ‘Uuktuagumiñaitchiñ Atanġuruuq Agaayyutin.’” ¹³Tuunġaum uuktuuq-saaguiqamiuj Jesus qanutchipayaakun unisimaallaġniġaa.

Jesus-ġum Aullagñiġaa Savaani Galilee-mi

¹⁴Tavrakġa Jesus utiġniqsuq Galilee-mun saġniqaghuni Ipqitchuakun Irrutchikun. Iñuich uqaġiniġaat nanipayaq. ¹⁵Ilaa ilisautripluni katraġviñitni suli kamaksruġniġaat iluqatiñ.

Nazareth-miut Ukpigiñiñniġaat Jesus

¹⁶Jesus Nazareth-muñniqsuq iñuguġvigikkaġmiñun. Jew-ġuruat minguiqsiaġvium uvluani piraġiġiġmigun isigñiqsuq katraġviñmun. Makinniqsuq aġliqipluniasiiñ Agaayyutim uqalġhaniñ. ¹⁷Aatchuġniġaat makpigaġniñik sivuniksriqirim Isaiah-m. Aġmaqamigich makpigaat paqinnigaa aġlausimaruq,

¹⁸“Irrusian Agaayyutim nayugaġaġa.

Piksraqtaagığaajakii
 quliaqtuağıtquplugu tusaayugaallautaq inuqsraqtuanun.
 Tuyuğığaaja uqağıtquplugu patchisaiğun tigutaanuruanun
 suli mamirrutiksraq qıñitlaitchuanun
 suli patchisaiquplugich nañitaaqsiruat
 19 suli quliaqtuağıtquplugu Atanğum anniqsuiğiksrajan
 iñugikkağmiñik tikiññiqsuq.”

Isaiah 61:1,2

20 Jesus-ñum umikługich makpiğaat utiqtinnigai katrağvium savakti-
 gikkañanun aquvitluniasii. Iluqatiñ iñuich katrağviñmi qıñiaqsıñigaaat.
 21 İlisautiaqsıñigai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqałha atuumanıqsuq
 uvlupak agliqianupman tusaahłapsitñi.” 22 İñupayaat aarigaagıtchañ-
 niqsut quviğusuutigiplugich saññiqaquat uqałhich uqauttutigikkañi.
 Nipliğñiqsut, “Una taimña iğñiğingitpauñ Joseph-ñum?” 23 Jesus-ñum
 nipliutiniğai, “Uqautiniağipsitña uqauttutauruamik iñiğaanımma itna,
 ‘Taaktii, iluaqsıñi ilipnik!’ Tusaagivut savaagıkkatin Capernaum-mi. Ki,
 Savaaqağıñ uvani iñuguğvipni. 24 İlumutuuruq, Sivuniksriqiri pağlat-
 laitchaat iñuguğviñmiñi. 25 Naalağñillaksitña, İlumun iñugiaktuanik
 uilğağnaaqaqtuq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialuñitchuğ-
 guuq piņasuni ukiuni ukium avvañaik ilaplugich niğisuksiullapiaqhutiñ
 iluqaani nunami. 26 Naagauvva Elijah tuyuunıññiqsuq nalliatnun uil-
 gağnaat Israel-mi aglaan kisanun uilğağnaamun iñuuniaqtuamun
 Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. 27 Suli iñugiaktuanik iñuqaqmi-
 ñiqsuq auyugaqtualıñnik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri
 Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñ mamikkaunıññiqsuq avataa-
 gun Naaman Syria-ğmiu.” 28 İñuiñ katrağviñmi tusaakamıtrun taamna
 qinnallapiağniqsut. 29 Makıtiqhutiñ tinuraqlugu Jesus annisinığaat
 nunaaqqıgmikniñ. Qaañanuutiniğaat iñgiuram nunaaqqımıñ irvianun
 igitchukługu ipnamiñ. 30 Aglaan akunnıraqlugich iñugayaat aullağniqsuq.

Iñuk Irrusiqłulik

31 Tavraqña Jesus Capernaum-muñniqsuq, nunaaqqımun Galilee-
 miittuamun aasiiñ ilisautripluni iñuñnik Jew-ñuruat minguiqsiağvium
 uvluañi. 32 İñuich quviğusuñniqsut tamarrumiña ilisauttutaanik, atakkii
 uqağniqsuq liilaa añalatchıñıqaqtuatun. 33 Katrağviñmi iñuqaqmiñiqsuq
 irrusiqłulıñmik iğialaruamik, 34 “[İlaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu,
 suniaqpisiguk? Uvuñaqpich piyaqquğukhunuk? Naluñitchiga kisuu-
 laan, ipqitchuanuplutin Agaayyutim tuyuğıkkana!” 35 Jesus-ñum tiliñigaa
 irrusiqłuk, “Qıñuisaagiñ! Anniñ iñuñmiñ!” Irrusiqłuum ulğusaaqtin-
 nigaa añun sivuğaatnun iñuich unitługuasıñ atnisuñaqnagu. 36 İñuich
 quviğıtchañniqsut nipliqhutiñ avatmun, “Qanusıuniqpa una nipliun?”

Aṅalatitchiḡmik saṅḡimiglu uuma iṅuum tilitlanigai aasiñ irrusiḡuich aniplutiḡ.”³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiṅiqsuq Iṅugiaktuanik Iṅuḡnik

³⁸Aasiḡi Jesus anikami katraḡviḡmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kinunḡananun. Simon-ḡum aakaruaḡa atniḡḡaḡniqsuq uunaḡlukpakhuni. Uqautiniḡaat Jesus taavrumiḡa. ³⁹Utlakḡugu qichaqhuni siṅigviñ saniḡaatnun tiliṅiḡaa uunaḡluk aullaquplugu ilaaniñ. Tarra uunaḡlungiq-siḡniqsuq. Makitiqhuniasiñ niḡḡuḡutiaqsiniḡai.

⁴⁰Jew-ḡuruat miḡḡuiqsiaḡviat nuḡitman, siḡiṅiq nipianikmanimma iluqatiḡ iḡauraqaqtuat atniḡḡaqtuanik atniḡḡautilgich atlakaḡiṅiṅik tikiutiniḡaich Jesus-mun. Iḡiṅiḡai argaḡni iluqaniṅnun aasi iḡuaqsipḡugich iluqaisa. ⁴¹Irrusiḡuich aninniḡai iṅugiaktuaniniñ iṅuḡniñ nipliaplutiḡ, “Iḡniḡiḡaatin Agaayyutim.” Jesus-ḡum tiliṅiḡai irrusiḡuich nipliḡuḡitḡugich, atakkii iḡisimaniḡaat Christ-ḡutilaḡa.

Jesus-ḡum Quliaqtuaqaḡha Katraḡviḡḡi

⁴²Uvlaḡuḡqman Jesus-ḡum uniṅniḡaa nunaaqḡiq iṅuiḡlaamukhuniasiñ. Iṅuich pakaaqsiṅiḡaat. Paḡitnamitruḡ iḡḡiḡaqsiniḡaat aullaḡuḡitḡugu. ⁴³Aglaan nipliutiniḡai, “Quliaqtuaḡtuksrauruḡa tusaayugaallautaniḡaḡaayyutaan Agaayyutim iṅuḡnun atlani nunaaqḡiṅi. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyuḡiḡaḡa.” ⁴⁴Taatnamik quliaqtuaḡniqsuq Jew-ḡuruat katraḡviḡḡi nanipayaaq.

Jesus-ḡum Tuḡḡuḡai Sivulliich Maliḡuḡtit

5 ¹Iḡaḡatni uvlut Jesus qichaḡniqsuq siṅaani narvam tagḡisiquaḡtuami Gennesaret-mik. Iṅuich tinurautraḡniqsut tusaasukhutiḡ uqaḡhanik Agaayyutim. ²Tautuḡniḡik malḡuk umiak siṅaani. Iqaluḡniaḡtit niuplutiḡ salummaiṅisut kuvramiknik. ³Jesus ikiniqsuq iḡaqataaknun umiak (umiaḡikkanaḡananun Simon-ḡum) uqautipluguasiñ ayaktaallaḡuplugu siṅaaniñ. Jesus aquppiḡluni umiami iḡisautriaqsiniqsuq iṅuḡnik. ⁴Iḡisautriḡaiḡami nipliutiniḡaa Simon, “Ayallagḡuḡ umiaḡ itiruamun aasiñ kuvriḡiḡusri, ilvich piḡatigikkatinlu.” ⁵Simon-ḡum kiuniḡaa, “Ataniḡ, sakuukkaluḡtugut unnuapak. Iqaluḡiḡlaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriḡisirugut.” ⁶Kuvriḡamiḡ iḡalukpauraḡniqsut kuvratiḡ-unniiñ aliḡniuraliḡuḡgich. ⁷Isaaḡtaḡniḡaich piḡatitiḡ atlami umiami ittuat ikayuḡiḡuḡlutiḡ. Utlautikamiḡ immiḡniḡaich taapkuak umiak iḡaluḡnik kiviṅiḡiḡataḡuḡgik. ⁸Simon Peter-m tautukamiḡ taman-sitḡuḡniqsuq sivuḡaanun Jesus-ḡum nipliḡhuni, “Ataniḡ, aullaḡiṅ uvamniñ! Killiqirauruḡa.” ⁹Atakkii ilaalu piḡatiniḡu narḡiasruḡniqsut

iqalukpauraqtaġmiktigun. ¹⁰Simon-ġum piqatik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, quviġusukmiñiqsuttuq. Jesus-ġum Simon nipliutiniġaa, “Iqsiñak, uvakġaniñaglaan piññanġiaġisirutin iñuġnik aqaluġniaqmatun.” ¹¹Iqaluġniaqtit qakitignigaiġch umiatinġ siñaanun, unisiqġugichaasiñ supa-yaat maliaqsipluġu Jesus.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualinġmik

¹²Jesus nunaaqqimiitnami nalautchiñiqsuq aġutmik auyugaqtualinġmik. Aġutim tautukamiuġ Jesus sivuġaanuġniqsuq iniqsruqġuguaasiñ, “Ataniiq, pisuksinaġuvich mamitiñhiñaugikma.” ¹³Jesus-ġum isakġugich argaġni aksinġiġaa, “Piyummatiqatunġa. Iħuaqsiñ!” Tavrauva aġutim auyugaqtunġa mamitikkauruq. ¹⁴Jesus-ġum tiliñiġaa, “Uqautiginiqnaġu kisumununniiñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivġiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tuniħautinik Agaayyutmun tuvraġlugich Moses-ġum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaġuvich iñupayaam iħitchuġiniġaa mami-tilaan.” ¹⁵Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq iñuġiaqsipluni. Iñuġiaqtuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukġugu suli mamititausuk-ħutiġ atniġñautmikniñ. ¹⁶Aglaan iñuiħaamaaqsiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷Iħaatni Pharisee-ġuruat suli iħisautrit maligutaksranik agġiġniq-sut nunaaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus iħisautriqkaġuġu taapkua aquppiñiqsut naalaġnip-luġu. Agaayyutim Jesus saġġniksritmiñiġaa iħuaqsiqtuplugich atniġñaqtuat. ¹⁸Iħaġich iñuich agġiġniqsut akiyaġuġu aulatlaitchuaq aġun ilaan qaatchiaġagun. Itqutiniġaluaġniġaat iħuanun tupqum iħisukġugu sivu-ġaanun Jesus. ¹⁹Aglaan apqutiksranilġuiñħamitruġ, iñuitkii tatiplutiġ, akiyautiniġaat qaanaun tupqum, aasriñ alikġugu qilaġa tupqum atqaq-tinniġaat qaatchiaġagun akunġatnun iñugayaat iħipluġu sivuġaanun Jesus. ²⁰Jesus-ġum tautukamiuġ ukpiqsriħat nipliutiniġaa atniġñaqtuat, “Aġun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹Aġlaliqirit suli Pharisee-ġuruat isumaqsiñiqsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqagñiqħuutriruaq Agaayyutmik? Kiñna natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²²Jesus-ġum iħisimanigai sumik isummatiqatilaanġat apiqsruqġugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³Qaġanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisuġiñ’? ²⁴Iħitchuġipkaġisigipsi Iġniġan Iñuum aġalatchirrutiqahnik natqigut-ritħapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniġaa aulatlaitchuaq aġun, “Makillutin tigulugu qaatchian aġiħaagiñ.” ²⁵Tavrakġatchiaq aġun makinniqsuq sivuġaatnun nayuutipayaatquaat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruqġugu Agaayyun. ²⁶Iñuich katimapa-

yaaqtuat quviġusulillaġiaġniqsut, aasriiñ taluqsraliqhutiñ nipliqhutiñ, “Maatnatavra quviqnallapiaqtuamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamak-sruġniġaat Agaayyun.

Jesus Tuqġuġniqsuq Levi-mik

²⁷Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuġniġaa aġun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviñmiñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiġsuq maniñnik Rome-maġmiunun. Jesus-ġum nipliutiniġaa, “Maliñña!” ²⁸Levi makitiqhuni unitġugu suapayaaq maliaqsiñiġaa. ²⁹Aquvatigun Levi niġiqpautriñiġsuq Jesus-mik tupiġmiñi. Aiyugaaqtauruani iġaupmiñiġsuq iñuġiaqtuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰Uvvaasiñ Pharisee-ġuruat suli aġlaliqirit uqaalaqsiñiġsuq maliguaqtaiñun Jesus-ġum, “Suvaata niġiqatauvisi imiqatauvisiġu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹Aglaan Jesus kiuniġai, “Iñuich atniġñanġitchuat taaktiqaġnianġitchut aġlaan tamatkua atniġñaqtuat. ³²Agġinġichuġa tuqġuġiaġġugich nalaunġagiruut iġmikni iñuich aġlaan killuliqirit mumiqupluġich.”

Uisauraalikun

³³Iġanġisa iñuich nipliutiniġaat Jesus, “Maliguaqtai John-ġum uisauraaġniqsut akulaiqġugu agaayuplutini suli maliguaqtiniġich Pharisee-ġuruat taatnatunsuli; aġlaan maliguaqtitin niġiraqtut imiqhutiñġu.” ³⁴Jesus-ġum kiuniġai, “Isummatigivisiġik aiyugaaqtauruat katchuutivini uisauraaqpluġich uiksraun inġaan? Naagga! ³⁵Uiksrautaan aullaġviksraġa tikiññaqtuq. Aġlaan aullaanikpan iġauraanġi uisauraaġniqtut.”

³⁶Jesus-ġum uqautitqiniġai atrikusautmik, “Kiñapayaaq iġaaksraġumiñaitchuq nutaamiñ quppiġaamiñ iġaagġugasiñ utuqqaq quppiġaaq. Taatnaġumi aliksiñiġniġaa nutaaq quppiġaaq, atakkii nutaamiñ quppiġaamiñ iġaaksraġumiun atriginianġitchaa utuqqam. ³⁷Uvvasuli nutaaq asiam misuġua ittuksraunġichuq utuqqaġmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisiġaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuġuq puuġlu suunġiġisiruk. ³⁸Aglaan nutaaq asiam misuġua ittuksrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuġlu misuġuġlu piiñġinġichumuuk.] ³⁹Kiñanniiñ imiġukkumiñaitchuq nutaamik imiqqaġuni asiam misuġuanik sanġisimaruamik. Atakkii nipliġisiruq, ‘Utuqqaġuqsiaq nakuutluñiġsuq.’”

Qanuutautilaanġa Minguiqsiaġvium Uvluan

6 ¹Jesus pisuñniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiaġvium uvluani. Maliguaqtini pukuñniqsut mukkaaksranik sanġiyaqġugich arganmiknik niġiaqsipluġitaasiñ. ²Pharisee-ġuruat apiqsruġniġaich, “Suvaata savakpisi minguiqsiaġvium uvluani? Maligutaksraġikkaptigun savakkumiñaitchusi uġluvak.” ³Jesus-ġum

kiuniġai tamatkua, “Aġliqisimasuknaġiksi sumik David-ġumlu piqataiñ-
 lu pisilaanġat niġisuliqamin. ⁴David isiġniġuguuq tupqanun Agaayyutim.
 Aasiñ qaqquksraqhuni tuniġlġautauruamik Agaayyutmun niġiñi-
 ġaa aatchuqġugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniñ
 niqiksrautigitqunġiñġaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsit.”
⁵Jesus nipliġniqsuqsuli, “Iġniġa Iñuum atanguruq miñġuiqsiġvium
 uvlunianniñ.”

Aġun Argalik Pannaqġuktanik

⁶Atlami miñġuiqsiġvium uvluni Jesus katraġviñmukhuni iġisautri-
 niqsuq. Tavrani itmiñiqsuq aġun argalik pannaqġuktanik. ⁷Aġlaliqirit
 suli Pharisee-ġuruat patchisiksraiġiqiniġaat Jesus savaaqagāsugalugu
 nalaunġaitchuamik; naipiqtuġniġaat tautugiaqhutiġ iġuaqsiriġisipma-
 gaan iġisratlaitchuamik miñġuiqsiġvium uvluni. ⁸Aġlaan Jesus-ġum
 iġisimanġai isummatiġich. Uvvaasiñ nipliutiniġaa aġun argalik
 pannaqġuktanik, “Makittin uvuġaġutin.” Aġun makitluni tavrugaġ-
 niqsuq. ⁹Jesus nipliutiniġai tamatkua, “Apiqsruġniġipsi una, Nalliak
 maligutaksrakuagñaqpa: savaaqaiġ nakuuruamik naagaqaa pigiitchua-
 mik miñġuiqsiġvium uvluni? Ikayuqtuksrauvisa iñuñnik naagaqaa
 piyaquqtillugich?” ¹⁰Qiñiqġugich iñuich avatmiñi nipliġniqsuq aġut-
 mun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iġuaqsiñiqsut. ¹¹Aġlaliqirit
 Pharisee-ġuruatlu qinnallapiagñiqsut. Aasiñ uqautiġiaqsiñġaat avatmun
 qanuġukġugu Jesus.

Jesus Piksraġniqsuq Qulit Malġuñnik Uqqiraqtinik

¹²Taipkunani uvluni Jesus qimiġaamuñniqsuq agaayutyahuni, unnuaq
 naatluguasiñ agaayupluni Agaayyutmun. ¹³Uvluqman iñmiñuquni-
 ġai malġuaqtini. Piksraġniqsuq qulit malġuiñik taiguutiqaqkaġmiñik
 uqqiraqtinik: ¹⁴Simon-mik atchikkaġmiñik Peter-mik suli aniqataanġlu
 Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik,
¹⁵Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iġniġjanik Alphaeus-ġum
 suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ġuruamik, ¹⁶Judas-mik iġniġjanik
 James-ġum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Iġisaurirurq suli Mamititchirurq

¹⁷Tavrakña Jesus atqaqatiginiġai malġuaqtini qimiġaamiñ.
 Qichaġataġniqsuq qaiġiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiak-
 tuat malġuaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich agġiġniqsut nakikġaliqaa
 Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqqiñiñ taġium siñaani atiqaq-
 tuamiñ Tyre-miġlu Sidon-miġlu. ¹⁸Utlautiniqsut tusaasukġugu Jesus suli
 iġuaqsikusħutiġ atniġñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iħuillġuqtitaurat

irrusiqłıuñmiñ iħuaqsikkauniqsut. ¹⁹Iñupayaat aksiguñniġaat atakkii san-
ñjaqahuni inñmiñ iħuaqsitłaplugich. Aasiñ tamatkua utlautiruat ilaanun
iħuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaġutitlu

²⁰Jesus-ñum tautuñniġai maliguaqtini nipliġhuni,

“Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Añaaquautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹Quvianamiurusi niġisuktuasii pakma;

Agaayyutim niġisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iglaġisirusi!

²²Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Iġñiñja Iñuum aivakpasiunniñ

suli nipliutigikpasi pigiitchuanuñi.

²³Quviatchapiagitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun,
atakkii akilñisiaksraqsi pakmani kamaññaiaqtuq. Itqumasigik, sivullia-
ñisa taatnautipmiragigaich sivuniksriqirit.

²⁴Aglaan iqsiniamiurusi umialguruasii pakma;

qaġanaqtuq iñuñiqsi isukłiññaiaqtuq!

²⁵Iqsiniamiurusi niġisuiqsimaqtuasii pakma;

niġisuliġisirusi!

Iqsiniamiurusi iglaqtuasii pakma;

kiñuvġugisirusi qialusi!

²⁶Iqsiniamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqumasigik, sivullianñisa uqautigillautaqmiragigaich

sivuniksriqinñuaqtuat.

Piqpaksriñiq Uumiksirinik

²⁷“Aglaali naalañniruasii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilñiliqsuq-
tigikkasi, iħuaqqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸Apiqsruqsuñ Agaayyun
iħuaqqutitqulugich tamatkua taiyuaniqłutriruat ilipsitñik, agaayu-
tilugich tamatkua iħuaqqutriginñisasi. ²⁹Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki,
maniyumagiñ igłunanik iqsraqpich; kia iñuum piñiqpagu quppiġaan, ki,
pipkaġumagiñ atnuġaanlu. ³⁰Kisupayaam apiqsruqpatin suqaġuguni
qaiłlugu, suli kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruñniaqnagu utiqtitqulugu.
³¹Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñuñnun taatnatuntuuq irrutriumuu-
si atlanik.

³²“Piqpaksrigupsi kisiitñik iñuñnik piqpaksrigikkapsitñik suvaata
akuqtuiniġasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmiragigaich
tamatkua piqpagirigikkatiñ. ³³Iħuaqqutigupsigik kisiisa iħuaqqutri-

gikkasi suvaata akuqtuñiāgasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağaqtuttuq! ³⁴Atugaksritñikkupsi tamatkunıya kisiitñun utiq-titchitlaruanun atugaksraqtaāgmiknik suvaata akuqtuñiāgasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksritñikamiñ killuliqiriqatmiknun utiqtitchivigitqupmiraqtut aktilaañatun! ³⁵Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, iħuaqquutilugich iñuich suli atuaksriħlugich niğiugisunatnagu utiqtitkisiñiħlugich. Taatnağupsi akuqtuigisirusi kamanaqtuamik akiliusiamik, suli iğniğigisigaasi Qutchiñiñisraurum Agaayyutim iħuaq-qutriraq quyyataitchuanik pigiitchuanıglu. ³⁶Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuun.

Atanniiħiq Atlanik

³⁷“Suksraunğiqnasi atlanik, suksraunğiqsaunğitchumausiħi; pigiiñniğaiñiaqasi atlanik, pigiiñniğakkaunğitchumausiħi; natqigutisimaāğlugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasiħi. ³⁸Aatchuğlugich atlat, aatchuusiaqāğumuasiħi; aa, akuqtuigisirusi immiğılu uuktuun, naqiqsrağılu, aħalallıgu, ulipkaulalıgu: akiyağniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatchuğāğigaasi iğlikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigisipmigaa ilipsitñun.”

³⁹Jesus uqautiniğai atrikusautmik, “Qiniñtlaitchuam iñuum sivullıgumiuñ atla qiniñtlaitchuq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰Malığuaqti kamanatluñitchuq iħisautrimiñiñ, aħlaan iħisaqtaupayaaq naatchigumi iħisağmiñik atrigaıgutigisigaa iħisautriñi.

⁴¹“Suvaata tautukpiun irriutañuluuraq anıqatvich iraani, aasiñ suliqutisunıaqnagu qırugraitchiaq iripni? ⁴²Qanuq uqautriñiağniqpich anıqatiupnun, ‘Anıqatmaañ, piğılagu irriutañuluuraq iripniñ!’ qiniñsunıaqnagu qırugraitchiaq iripni? Ukpıñıuaqti! Sivulliulıgu piiqsırıuñ qırugraitchiaq iripniñ. Qiniñıluniāğiñli nalupqinaığılu irriutaiqsıħıksran anıqatvich iraaniñ.

Napaaqtuq Iħisāğigaat Asianıgun

⁴³“Napaaqtuğiksaq nauritlaitchuq asiāğiitchuanik, naagaqaa napaaqtuğiitchuq asirritlaitchuq nakuuruanik. ⁴⁴Napaaqtupayaaq iħisimanağaqtuq asirrianıgun; pukutlaitchusi aqpıñnik kakitlağnaniñ, naagaqaa asiaviñnik kakitlağnaqaqtuanik uqpıñniñ. ⁴⁵Iñullautağ nakuurualıqıruq atakkii nakuuruamik isumaqaqhuni; iñullautaunğitñami pigiitchualıqıruq atakkii pigiitchuamik isumaqaqhuni. Taatnamik, iñuk uqaqami irrusipiani salapqıgaa uqağıgmıgun.

Malğuk Tuppirik

⁴⁶“Taıguqtaksrağıñitchipsitıya Atanıpsitñik kamagiyumanğitkupsigik uqauttutigikkatka ilipsitñun! ⁴⁷Kiña iñuk uvañnukkumi naalağniħıgich

uqatigikkatka aasiñ tupigilugich—iļisautigisigipsi qanuq atriqaqtilaana-nik. ⁴⁸Taamna atriqaqtuq iñuñmik nappairuamik tupigmiñik nivakhuni itisiplugu aasii iļiplugu turvia uyağanmun. Kuuk uliqlukman qasaqtaqlu-gu taamna tupiq auliyarjitchuq atakkii payarajitluni. ⁴⁹Aglaan kiña iñuk tusaaruq uqatigikkamnik tupigijitlugich atriqaqtuq iñuñmik nappai-ruamik tupigmiñik nunamun turviiļaaqlugu; uliqluum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulguruq siqumitipiaqhuni.”

Jesus Mamititchiruq Añuyyiuqtaiñ Qaukġiata Savaktaanik

7 ¹Jesus-ñum iļisautrisuiqami tamatkunuuna iñuñmik, ilaa Capernaum-muñniqsuq. ²Taavaniguuq Roman añuyyiuqtaiñ qaukġiat savaktiqagñiqsuq piqpagikkağmiñik; taamnaasii iñuk atniğñaqhuni tuqłhiñaaguhuni. ³Uvvauna añuyyiuqtit qaukġiat tusaakami Jesus-mik tuyuqagñiqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruañitñik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴Tikitñamitruj Jesus iñiğniğaat pipiaq-hutiñ, “Taamna iñuk ikayuqtaksragipiagiñ, ⁵atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuqunniñ ktrağviksrapitnik.” ⁶Tavra Jesus malinğai. Uñasiñaiqmıuğlu tupqaniñ añuyyiuqtit qaukġiata tuyu-ğiniğai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniiq, uvuñarjiiñaqpich. Uvva utlaktaksrañiļuqtuñauñniñ tupimnun. ⁷Naagalu suuñiļuqpait-ļuñ utlaktaksrağiñiļugikpiñunniñ. Uqallaksiñağiñ uqatigmik aasiñ savaktigikkağa atniğñaqtuq iļuaqsiñiaqtuq. ⁸Atakkii aņalatıaqmıu-ñ qaukġiğnik sulı añuyyiuqtıaqıuñ aņalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağiñ!’ aullağaqtuq; tilikapkusulı taamna, ‘Qağğaiñ!’ agğıaqtuq; sulı tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piuñ!’ pirağıgaa.” ⁹Jesus-ñum quviğusuutiginiğaa taamna tusaakamiuñ. Kiñiaqami iñugaağruñnun malıktigikkağmiñun uqagñiqsuq, “Paqısımaitchuñasulı ukpiqsriğimik taatnatun Israel-aagmiuni!” ¹⁰Añutit tuyuruat utiqamiñ añuyyiuqtit qaukġiata tupqanun paqinniğaat savakti iļuaqsiplugu.

Jesus Añitqiksitchiruq Uilğagnaam Iğñiñanik

¹¹Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqımun atilimnun Nain-mik. Malığuaqtaiñ sulı iñugiaktuat iñuich malinğiğaat. ¹²Tikiñniqsuq paañanun nunaaqqım anilğataqmiñiqsullu akıgıqtuat tuquñaruamik iñuñ-mik. Taamna tuquñaruq iğñıtauğinıkkana uilğagnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ malinğiğaat taamna ağnaq. ¹³Atanğuruam Jesus tautukamiuñ iļunğutchallapiagñiqsuq. Nipliutiniğaa ağnaq, “Qıanak!” ¹⁴Utlakıuğ aksıññı-ğaa tuquñaruam akıgautaat. Iñuich akıgıqtuat taavrumıña nutqamata Jesus nipliğniqsuq, “Nukatpiaq, tilıgıkiñ, makittin!” ¹⁵Tuquñaruq añun aquvi-tığniqsuq uqaaqsipluniasiiñ. Jesus-ñum utıqtinnıgaa aakananun. ¹⁶Iñuich iluqatiñ taluqsratçıñıqsut kamaksruaqsipluguasiiñ Agaayyun itnaqhutiñ,

“Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun aggiqsimaniqsuq anniqsugiaqługich iñugikkani!” ¹⁷Taamna tusaayugaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaaqqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸John-ñum maliguaqtañ uqautinigaat iluqaitñik tamatkuni-ña. ¹⁹Tuqłuqługik malguk maliguaqtiñni tuyuginigik atanguruamun apiqsruquplugu, “Anniqsuqtauvich aggiqsagumaruaq, naagaqaa niğiuktuksrauvisasuli atlamik?” ²⁰Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchirim tuyugigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich aggiqsagumaruaq, naagaqaa niğiuktuksrauvisasuli atlamik?’ ”

²¹Taavrumani taatnathatni Jesus iħuaqsirağaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik atniğñautiñitñik nañirrutitñiglu, suli anittaqługich irrusiqluich, qinñitlasipluğilıu qinñitlaitchuat iñuich. ²²Jesus-ñum kiuniğai John-ñum maliguaqtik, “Uqautityatku John qinñikkaptiknik suli tusaakkaptiknik:

‘Qinñitlaitchuat qinñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut, tamatkua auyugaqtuğalğich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut, tuqunaruat añitqiksikkaurut iñuuhigmun, suli tusaayugaallautaq quliaqtuanuruq inuqsraqtuanun.’

²³Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpiğutaiñgitchhuaq piquitigipluğa.”

²⁴John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiaqsiniğaa iñugaağruñnun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik qinñigasugivisi? Iviñmik anuğim aňalatañanik liilaa? ²⁵Uvvasuli qinñigasugivisi iñuñmik atnuğallautaliñmik? Iñuich atnuğaallautaqagaqtuat inuqsrasuñaqatiñ iñuuniagauurut inillautani. ²⁶Uqautisitña, sumik qinñigiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Taamna iłumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluktuanuruq sivuniksriqiriħhiñamiñ. ²⁷John taamna ilaañuruq Agaayyutim uqałhan uqautigikkana itna, Agaayyun niqliqsuq,

‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.’ ”

Malachi 3:1

²⁸Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñaunniiñ kamanaiññiqsrauruq añaayyuqautaani Agaayyutim kamanatluktuq John-miñ. ²⁹(Tusaapayaaqtuat ilaanik tax-siliqirituummağmiñ tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunñaruunik atuqkkañiñik paptaaqquñitlutitñ John-kun. ³⁰Aglaan Pharisee-ñuruat suli iłisautrit maligutaksranik ayaksimanigaat Agaayyutim sivunniutaa iñmiknun, suli paptaaquñitlutitñ John-mun.)

³¹“Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruat pakmapak? Sutun itpat?

³²Atriqaqtut iłiğaanik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmavinjitñi tuqłi-rautipltitñ avatmun,

‘Atuqtuurautigaluağipsi katchuutituutinik
aglaan ağğinjıtlısi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinuvğutininik qianjitchusi.’

³³John Paptaaqıtichiri agğiqami niğitłaiññıqsuq suli imingitłuni asiam misuğuanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqłıuqağniplıgu. ³⁴Iğñıña İnuum niğiraqtuq imiqhuniłu. Pakma nipliğaqıtusi, ‘Tautullaksiuñ inuk niğğiq-suruuq imiqtuqtilu, ilauraanıt tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵Agaayyutim puqiutaa ilıitchuğipkautauruq ilıumutuuplugu savaanagun.”

Jesus Kinunğani Simon Pharisee-ñuruam

³⁶İlanata Pharisee-ñuruat aiyugaağniğaa Jesus niğiyaqtuaquplugu. Jesus utlautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamaña niğiaqsiñıqsuq. ³⁷Taavrumani nunaaqqimi ağnaq inuuniaqmiñıqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiuñ Jesus niğniñağniplıgu Pharisee-ñuruam tupqani agğit-rinıqsuq nakasuñuamik imalıñmik piññaqnaqtuamik tiprağiksautmik. ³⁸Qichağniqsuq tunuani Jesus-ñum isigaiñi qiapluni, imağuqługich qulvimi-ñik, ivikługich nutchamiñik, kunikługich, suli kuviplugich tiprağiksautmik. ³⁹Pharisee-ñuruuq aiyugaaqtuaq Jesus-mik tautukami taavrumıña nipliğ-ñıqsuq inımiñun, “Uma inuum sivuniksriqiraupiağumi nalunıññayağaa una ağnaq aksiksıgıkkani; nalunıññayağaa qanutchimik inuuniusıqatılaaña! Atakkii ilaa killuliqirauruq.” ⁴⁰Jesus-ñum nipliutinığaa, “Simon, uqautrak-srağigikpiñ.” “Aa, ilısaıtrii, uqautınña!” ⁴¹Jesus unipkaagaqsıruq, “Malğuk inñuğguuq simmiliaksraqtuğvik akiqsruumanıgaak manıññik. İlaqataan akiqsruumanıgaaa nalıksralıñmik tallimat kavluutit uvlut savaanıtınik, ilaqa-taanaasıñ malğukıpiaq qulinik. ⁴²Iluqatik taapkuak akilıilıguiññiqmaknik akiqsruutaıñıgik. Nalliak taapkuak piqpaksritlukpa ilaanik?” ⁴³Simon-ñum kiunığaa, “Umaqanuğii natqigutrikkauruam anıtluktuamik akiqsruutmik.” Jesus nipliğniqsuq, “Nalauttutin.” ⁴⁴Kinıjaqtıguasıñ ağnaq nipliutinığaa Simon, “Tautuğunı una ağnaq! Uvaña isiqama tupipnun qaitchinjitchikma imıgmik iğguutiksrañıtınik isıgañma. Aglaan uuma ağnam iğğugai isıgatka qulvimiñik aasıñ ivikługich nutchamiñik. ⁴⁵İlvich iqinjitchikma kunıglıña. Aglaan uuma ağnam nutqautınjitchai kunniıuqługich isıgatka isıgataqamaaglaan. ⁴⁶Uqsruqtınjitchiñ nıaquğa. Aglaan uuma ağnam uqsruqtıgai isıgatka tiprağiksautmik. ⁴⁷Uqautıgikpiñ, uuma ağnam kamaınaqtuamik piqpaksrıñhan qinıqtitkaa inıugiaktuat killuqsautini natqıgutikkaułhat. Aglaan inuk killuqsautıqıpanıññasugıruuq natqıgutıraksramik piqpaksri-piağnıanjitchuq.” ⁴⁸Tavrakña Jesus-ñum uqautinığaa ağnaq, “Killuqsautitin natqıgutikkaurut.” ⁴⁹Atlas aiyugaaqtauruat niğiqatıgıplıgu Jesus nipliğniq-sut avatmun, “Kısuunasugıva una? Natqıgutritłanıqsuqunniñ killuqsautininik.” ⁵⁰Aglaan Jesus nipliutinığaa taamna ağnaq, “Ukpıqsrıñıqpich annıqsugaatin. İnuunıağıñ tutqısiłutin.”

Aġnat Maliktuat Jesus-mik

8 ¹Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaaqługich nunaaq-gich nunaaqquiratlu quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik añaayuuqautaanik Agaayyutim. Qulit malġuich maliguaqtañ malinñi-gaat. ²Ilañisa aġnattuuq malikmiñiġaat iħuaqsikkaauruat irrusiqłuñniñ suli atniġñautiniñ. Taapkua Mary-lu (taiguutiqaqtuaq Magdalene-mik), taamna Jesus-ġum tallimat malġuñnik irrusiqłuñnik anitchirvigikkaña, ³Joanna-lu, uiqaqtuaq Chuza-mik aňalatauruamik atangum Herod-ġum iniqpaňani, suli Susanna suli iñugiaktuat atlat aġnat. Tamatkua ikayuut-tutiginiġaich pigikkatiñ Jesus-mun suli maliguaqtañun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴Ilaatni iñugiaktuat iñuich utlautreġniqsut Jesus-mun nunaaq-payaaniñ. Iñugayaat katikmata uqautiniġai uumiña atrikusautmik. ⁵“Ilaatni iñuk nautchiityaġniqsuq. Nautchirripkaqługu nautchiaksrat ilañich katagaġniqsut apqutmun tutmiġaqatauplutiñaasii, suli tiñmiu-rat siłami niġiplugich. ⁶Ilañich katañniqsut uyaġauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqłuñniqsut atakkii nuna aila-ñitłuni. ⁷Ilañich nautchiaksrat katañniqsut kakitlaġnalġich akunġatnun. Aasiñ kakitlaġnat nauqasiqługich nautchiaksrat nagguviksraigñiġaich. ⁸Suli ilañich nautchiaksrat katañniqsut nunagiksaamun. Naukamiñ nau-riñniqsut mukkaaksranik tallimakipianuttaaqhutiñ atautchimiñ.” Taamna uqausiġillaan nipitusiłuni uqallañniqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalaġniłi!”

Sivuniġat Atrikusautit

⁹Maliguaqtañ apiqsruġniġaat Jesus qanuutautilaañanik taavruma atri-kusautim. ¹⁰Kiuniġai, “Agaayyutim sagviġaa nalunaqtuaña añaayuuqautmi ilipsitñuħhiñaq, aglaali tamatkunuña ukpiqsriñitchuanun uqaqtuña atri-kusautitiguħhiñaq. Taatnamik
qiñiġaluaqhutiñ iłisaqsritłaitchut,
suli naalaġnigaluaqhutiñ kañiqsitłaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-ġum Kañiqsipkaġaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹“Uvvauna qanuutauħha atrikusautim: nautchiaksraq uqaliġiġaa Agaayyutim. ¹²Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuunġaum tikitłuni aattaġiġai uqalħich uummatiñiñ ukpiqsritquñitługich anniqsukkautquñitługillu. ¹³Nautchiaksratli kataktuat uyaġauruamun nunamun atriqaqtut tamat-kuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqługu quviasukhutiñ

aglaan kañilinjilutin. Ukpiqsriuraallakkaluaqhutinj akkuniisurjaqani aasiñ uuktuaqsiuñiq tikitman qapiqtigagniqsut. ¹⁴Nautchiaksratli kataktuat akungatnun kakitlağnat atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatyaałhum umialgułhumlu suli quvianañan marruma iñuuniałhum suqutigingiqsitağigaat ukpiqsriñiq, aasiñ asianat piğutlaitchuq. ¹⁵Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupağataqlugu. Tamatkua tupiginigaat Agaayyutim uqałha aasiñ asirriaqaqhutinj anuqsrułkun, suli iñuusiñich atlanjuqtauplutinj.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶“Kia iñuum ikitnamiuñ naniq matutlaitchaa utkusimik naagaqaa ilitlaitchaa ataatnun siñigviich. Aglaan ilirağigaa naniqağvinmun, iñuıñli isiqtuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷Qanutchipayaaq irikkauruaq sagvikkaugisuruq, suli qanutchipayaaq matukkauruaq paqitaugisuruq. ¹⁸Qaunagititchi taatnamik qanuq naalağnisilaapsitñik atakkii kisupayaaq piqaqtuaq akuqtullaagisuruq, aglaan taavruma piqañitchuam anniagisigaa taamnaunniñ mikillapiaqtuaq pigikkani.”

Jesus-ñum Aakaanalu Aniqatiunjiñu

¹⁹Jesus-ñum aakaan suli aniqatiunjiñ utlanjiñaat. Aglaan tikiłguññiñaat iñugiakpaitlutinj. ²⁰İlanjata iñuich nipliutinigaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qichaqtut kigga qinğukhutin.” ²¹Jesus-ñum nipliutiniğai iluqaisa, “Aakagigiga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqałhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-ñum Quunniğುತ್ತitkaa Narvaq

²²İlanjatni uvlut Jesus maliguaqtiniñu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqtta igłuanun narvam.” Tarra ayaksaagñiqsut. ²³Tinilğaqsiağvinmikni Jesus siñiksağnisuq. Tavrakñatchiaq anuqñiguuttiqpaurağniğai narvami, umianat immiaqsipluguasiiñ suli iluqatinj navianniuliqhutinj. ²⁴Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus itiqsağniñaat nipliqhutinj, “İirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iniqtiğniğaa anuği qaiqpauratlu. Anniğuiqman quunnitchiağullapiağnisuq. ²⁵Tavra Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriñiqsi?”

Aglaan quviğusuñniqsut iqsiñiqhutinj, aasiñ uqaqhutinj inmiknun, “Qanusuniqpa una iñuk anuğimunniiñ qaiñiqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus Mamititchiruq İñugiaktuanik İrrusiğulimik

²⁶Jesus maliguaqtaiñu tinilğaqsiağniqsut nunañanun Gerasene-nağmiut, igłuanun narvañan Galilee-m. ²⁷Jesus niupman umiamiñ pağniğaa

iñuum nunaaqqimiñ irrusiqłuqaqtuam. Taamna iñuk atnuğaiłaagǵniqsuq aimmitłaiqhuni, aglaan nayuutiraqniqsuq iluvigni. ²⁸Tautukamiuj Jesus igitluni isigaiñun nipliğñiqsuq nipitusipluni, “Jesus, igñiña Qutchiñiqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpiña? Injigikpiñ anasiññuqsuq saqujtluna!” ²⁹Nipliutiniğaa taavrumiña atakkii Jesus-ñum tiliplugu irrusiqłuk anitquplugu ilaaniñ. Aippaavak aňallaqłunniğaa akulaiqlugu. Tigurağaluğaqtuq argailļu isigailļu. Qilıqsruqlugich kalimñiğnik kiktugaagǵniğai, aasii iñuiłaamuktitaqlugu irrusiqłuum. ³⁰Jesus apiqsruğniğaa, “Kisumik atiqaqpich?”

Taavruma kiuniğaa, “Uvaña atıga Iñugiaktuaq,” atakkii iñugiakhutiñ irrusiqłuich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹Irrusiqłuich injiqsruağniğaat Jesus tuyuğitqujtlutiñ samuña natiqsiñaitchuamun. ³²Uvvaasiin iñugiallapiaqtuat kuniat qanımı niğiñiğniqsut qimigaami. Irrusiqłuich injiqsruağniğaat Jesus aullaqtitquplutiñ kunianun. Jesus-ñum aullaqtinniğai tamatkunuña. ³³Irrusiqłuich anikamiñ iñuñmiñ isiqniqsut kunianun. Iluqatiñaasiin kuniat paňaliniqsut ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiin ipliutiñ.

³⁴Iñuich munaqsriuat kunianik tautukamitruñ taamna atuumaruuaq, qimakhutiñ tusaayugaagutiginigaat nunaaqqimi avataaniļu. ³⁵Iñuich utlautiniqsut tautugiaqhutiñ supmagaisa. Tikitñamitruñ Jesus paqinniğaat iñuk anitchivigikkana irrusiqłuñnik aquppiruaq isigaiñi Jesus-ñum, atnuğaaqahuni sulı qauğrimmaagikhuni. Iñuich tamatkua iqsitchağniqsut. ³⁶Tamatkua munaqsriuat tautuktuat taavrumiña uqautiginigaat iñuñnun qanuq iñuum mamitikkaułha. ³⁷Iluqatiñ Gerasene-nağmiut apiqsruğniğaat Jesus aullaquplugu iqsililłapiaqhutiñ. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiñiqsuq Galilee-mun. ³⁸Iñuum anitchivigikkana irrusiqłuñnik injiğniğaa Jesus, “Maligukkaluağikpiñ.” Aglaan Jesus-ñum aullaqtitkaa nipliutiqlugu, ³⁹“Ailutiñ uqagiagiñ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaaqqimukhuni uqaaqsiñiqsuq qanuq Jesus-ñum savauttutaanik iñmiñun.

Jairus-ñum Pania sulı Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

⁴⁰Jesus utiqami igłuanun narvam iñugayaat pağlagaat atakkii utaqqiñiğaat. ⁴¹Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ñuruat ktrağviata, tikiuaniqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ñum injiqsruqlugu kiñuniğmiñuquplugu, ⁴²atakkii panitaulua, qulit malğuñnik ukiuqaqtuaq, tuquaqsiñiqsuq. Jesus taamuñaqami iñugiaktuat iñuich tatviksraigñiğaat avataaniñ. ⁴³Iñuich akunğatni itmiñiqsuq ağnaq aunaaqsruguitłaiqsuaq qulit malğuñni ukiuni. Akilıqsuutigigaluğniğai suurapayaami taaktinun, aglaan kia-unniin mamitilguiñniğaa. ⁴⁴Akunğatigun iñugayaat ağnam utlakługu tunuaniñ aksinñiğaa Jesus-ñum akuagun atnuğaanjan.

Tavrakñatchiaq aunaaqsruguiqsiñiqsuq. ⁴⁵Jesus apiqsrugniqsuq, “Kia aksikpaña?” Iluqatiñ naluniñiqsut. Peter nipliñiqsuq, “Ataniiq! Iñuich tatviksraiñhutiñ tinurağaatin. [Naagauvva apiqsrututun kimun aksiksi-laaqnik?]” ⁴⁶Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imña aksikkaaña. Iñisimaligiga anipman sanñigikkaga uvamniñ.” ⁴⁷Ağnam tautukamiuñ ilitchugik-kauñi utlautiniqsuq uullillağmi putluni Jesus-ñum isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniğaa suvaata aksiñhanik Jesus suli qanuq iñuqsik-kauñi tavrakñatchiaq. ⁴⁸Jesus uqautiniğaa, “Ağnaaq, [quviatchauğigiñ,] ukpiqsriñiqpich iñuqsipkağaatin. Aullalhiñaaguqtutin tutqiksilitin.”

⁴⁹Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruq tikiñniqsuq Jairus-mun nipliç-huni, “Paniuran tuquruq. Iñaksiatqinñiaqnagu ilisautri.” ⁵⁰Aglaan Jesus-ñum tusaaplugu nipliutiniğaa Jairus, “Iqsinaak; ukpiqsriñhiñağiñ. Paniuran iñuqsigisiruq.” ⁵¹Tikitñamiñ tupiğmun Jesus-ñum isiquñitchai iñuich avataagun Peter, John, James suli ililgaam aapañalu aakañalu. ⁵²Iluqatiñ iñuich qiaplutiñ kiñuvğugaat ililgaag. Jesus nipliutiniğai, “Qianasi. Ililgaag tuquñitchuq, siñiksinaqtuq.” ⁵³Iluqatiñ mitautigiasigaat ilisimaplugu ağnauram tuqułha. ⁵⁴Aglaan Jesus tigukamigich argai tuquğniğaa, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵Ililgaag iñuutqinñiqsuq makitluniasiiñ tavrakñatchiaq. Jesus-tavra tilisiñiqsuq aatchuquplugu niqiksrañanik. ⁵⁶Añayuqaak quviğutchañiqsuk. Aglaan Jesus-ñum uqa-quñiñiğik kisumun taavrumiña atuumaruamik.

Jesus Aullaqtikai Qulit Malğuiç Maliguaqtini

9 ¹Jesus-ñum katipkaqamigich qulit malğuiç maliguaqtini sanñiksriñniğai anitchitlasiplugich irrusiçluñnik suli mamititchitlasiplugich atniğñautinik. ²Taatnaanikami tuyuğiniğai quliaqtuağiaquplugich añaayuaqutaanik Agaayyutim suli iñuqsiiqtuplugich atniğñaqtuanik, ³nipliçhuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ inçularim puukatañanik unniñ niqiksrapstniğlu unniñ manin-miğlu naagaqaa atnuğaatiqtiksrapstniç. ⁴Kisupayaam akuqtuqpasi nayuutiymausi taavrumani inaani aullağniałapsitñunaglaan taavrumakña. ⁵Iñuich nani akuqtuñitpasi unitchumagiksi taamna nunaqqiq aasii ipsuktuglugu apyuq isigapsitniñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinçitñun akuqtuñisilaañatnik tusaayugaagiksuamik.” ⁶Maliguaqtit aullaqamiñ iglauniqsut nunaqqiurapayaatigun quliaqtuaqhutiñ tusaayugaallautamik suli mamititchiplutiñ iñuñnik nanipayaaq.

Herod-ñum Qanuğviiłha

⁷Herod-ñum, ayalatauruam Galilee-mi, tusaaniğai iluqaisa Jesus-ñum savaañi. Tupañaniqsuq atakkii iñuich uqaqhutiñ John Paptaaqtitçhiri iñugutqinçiplugu, ⁸ilañich uqaqhutiñ Elijah sagviğniçiplugu, ilañitsu-

li uqaqhutiņ sīvuniksriqiri iņilġaaqnisaq iņugutqinīiplugu. ⁹Herod nipliqsuq, “Uvaņa John niaquiqsitaġa, aglaan una iņuk kisuuniqpa tusaqsraġikkakaġa tamatkunuuna?” Taatnamik iļitchuġisurņiġaa Jesus kisuutilaana.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Aņutinik

¹⁰Uqqiraqtit utiqamin uqautigaat Jesus iluqaanik savaaġikkakaġmik-nik. Uvvaasiin aullaqatiginiġai kisiitnik nunaqqianun Bethsaida-m. ¹¹Iņugaaġruich tusaakamitruņ malinġaat. Jesus-ņum paġlaplugich uqautiniġai aņaayuqautaanik Agaayyutim, suli iħuqsipluġich tamatkua ikayuġnaqtuat. ¹²Unnuksraaqhuni siqinīiq nipipman, qulit malġuk maliguaqtit utlaņniġaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyuġikkich iņuich nunaqqiuranun suli nautchiivilīņnun nullagņiuraġiaqulugich suli niqik-sraġiaqulugich, atakkii iņuiħaamiittugut.” ¹³Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksraņitnik.” Tamatkua kiuniġaat, “Uvva piqaġaluagtugut tallimanik qaqqiaņuranik suli malġuņnik iqalugauraanik. Tauqsigiaquvisigut niqiksraņitnik iņugaaġruich?” ¹⁴Aņutit 5,000-siyuņnaq iņugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iņuich aquvititchigik malġukipiaq quliņullaalugich.” ¹⁵Maliguaqtit iņu-payaat aquvitinnigaiħ. ¹⁶Jesus tiguniġai tallimat qaqqurat suli malġuk iqalugauraak aasii aagluqhuni qilaņmun quyyatigiplugich. Avguaġai qaqqut iqalugauraaglu qaitluġich maliguaqtimiņun autaagutigitquplugich iņuņnun. ¹⁷Iņuich niġiņiqsut niġisuiġataqhutiņ. Tavra maliguaqtit immiġ-ņiġaiħ qulit malġuk aguupmaich iħakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaana Jesus-ņum

¹⁸Iħaatniguuq Jesus agaayupman kisiņņuqhuni maliguaqtaiņ utlaņniġaat. Jesus-ņum apiqsruġniġai, “Kisuunasugivatņa iņuich?” ¹⁹Maliguaqtaiņ kiugaat, “Iħaņa uqaġigaat John paptaaqtitchiraunip-lutin, iħaņasasuli Elijah-ņuniplutin, atlatlu uqaqhutiņ sīvuniksriqiri iņilġaaqnisaq iņugutqinīiplugu.” ²⁰Jesus apiqsruġniġai, “Ilipsiasiiņ? Kisuunasugivisitņa?” Peter-m kiuniġaa, “Iħvich Christ-ņurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ņum Uqautiginigaa Tuquħiksraņiħu Aņipkakkauħiksraņiħu

²¹Jesus-ņum iņiqtillapiagņiġai uqautigitquņitħuni kisuutilaagmiņnik kimununniiņ. ²²Uqautipsaagņiġai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukħiņa agaa-yuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtitkisigaat ayaglugulu Iġniņa Iņuum tuqulluguasiin. Aglaan piņayuakkun uvlut aņipkakkauġisuruq.”

²³Iħuqaisa nipliutiniġai, “Kia iņuum maligukkumiņa suksraaqtaksra-gigaa pisuħi, iqsrutilugu sannigutani uvlugaġikpan aasii maligluņa.

²⁴Atakkii kia iñuum anniginiagumiuj iñuuhli tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiyumiuj iñuuhli piqutigiluja piññakkisiruq ilumun iñuuhligmik. ²⁵Iñuum piññaktaagihinaugaluagaa suurapayaana marruma nunam aglaan tammautigisigaa iñuuhli. Sakuugurağniaħha sumun atuğumiñaitchuq! ²⁶Iłapsi kanğugivalukkaatħa ilisauttutitkalu sivuğaatni iñuich suksraqaņitchuat Agaayyutmik. Taatnatun Iğñiħan Aņutim kanğugigisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiğuni ipqitchuanik isağuliñnik. ²⁷Iłumun nipliutigipsi, Iñuqaqtuq ilaņitñik uvani makitaruat tuqunaiñğamij qinğigniatuanik Agaayyutim aņaayuqautaaniq.”

Jesus-ğum Atlanğquıtħa

²⁸Akunniqsaananiqman Jesus-ğum kayuņiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuğniqsuq qimigaamun agaayutyahuni. ²⁹Agaayupkaqtugu qinñana atlanğugniqsuq atnuğaanılu qivliqisirauraqħutiñ. ³⁰Tavrakħatchiaq malğuk aņutik uqaqatiginigaak Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹aasiin qinñanaq qaummagıllanğniqsuq. Uqaqatiginigaak Jesus tuqqutaułiksrağun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³²Peter-lu piqataılu sinğñialilłapiagñisut, aglaan itiqamiñ tautuñigaat Jesus kamaħaħgun qichaqatigiplugu malğuk aņutik. ³³Aņutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniğaa, “Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvaniıliqput. Nappaitquğuptigut nappaiñayaqtugut piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Mosesmun suli atautchimik Elijah-mun.” Iłisimaņitkaluağniğaa uqağikkani. ³⁴Peter uqaqtitlugu nuviyam qulaņiutiniğai; maliguaqtai iqsitchaņniqsut nuviya qulaņiutipman. ³⁵Nipi nipliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Iğniğa piksraqtaagıkkaga; naalağniyumagiksi.” ³⁶Uqağuiqman Jesus kisiñğugniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtaiñ uqautigiñiñigaat kisumunniin tautukkaqtıñ.

Jesus İhuaqsiqkaiñiqsuq Nukatpiagruñmik Irrusiqłuliñmik

³⁷Uvlutqikman Jesus-lu piņasutlu maliguaqtai atqaqamiñ qimigaamiñ inğiaktuat iñuich pağniğaat Jesus. ³⁸Iñuk nipliğniqsuq akunğatniñ iñugayaat, “Iłisautrii, tautullagun iğniğa, tarra iğñituaługa. ³⁹Irrusiqłuum aņalatmani kapyaaqsiñiqsuq. İlaa qilurağallapiagaqtuq suli innuliqiaqsiruu qaniğmigun. Irrusiqłuum atniaqtuiñaga suli unitłaiqługu. ⁴⁰Uqapsağaluagıtka maliguaqtitin anitquplugu taamna irrusiqłuk aglaan anipkalğuiñniğaat.” ⁴¹Jesus kiusriñiqsuq, “Ukpiqtaiñniqpat ilipsitni. Naagasuli killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksrağivisi? Qanutunaglaan iğlutuqtigiraksrağivisi?” Tavrani nipliutiniğaa iñuk, “Uvuñautisaqsıunjata iğniğin!” ⁴²Nukatpiagruum utlautiħhani irrusiqłuum

ulğuqsraaqtinnigaa nunamun qiiqsruqtitkaqsiplugu. Jesus-ɣum iñiqtig-nigaa irrusiqłuk aasiñ mamititlugu nukatpiağruk utiqtitlugu aapananun. ⁴³Iluqatij iñuich quviğusuutiginigaat kamanaqtuaq sanɣigikkaɣa Agaayyutim.

Jesus-ɣum Uqautigilgitkaa Tuqqutauliksrani

Iñuich quviğusuktitlugitsuli Jesus-ɣum savaağikkaɣanik nipliutiniğai maliguaqtini, ⁴⁴“Piiguğniaqnagu una uqauttutiginiačkaga ilipsit-ñun! Iğñiɣa Iñuum aachtuutigikkaugisiruq iñuɣnun tuqqutqulugu.” ⁴⁵Aglaan qanuutautilaɣa uqautigikkaɣan iriqsimaniqsuq maliguaqtai-ñiñ. Taatnaqlugu kaɣiqsilğuiñniğaat. Taluqsraqhutij apiqsrulğuiñniğaat taavrumuuna.

Kiña Kamağniqsrauva?

⁴⁶Maliguaqtit qapiqtaiłitraaqsniqsut nalliqtiɣ kamağniqsraupma-gaan. ⁴⁷Jesus-ɣum ilisimanigai isummatilaaɣat. Qiññuağniğaa ililğaaq inillakługu saniqqamiñun ⁴⁸nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuğumiɣ ililğaaq pisigilɣa tavra akuqtuğaɣa; suli kisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğisipmigaa taamna tuyuğirigikkağa. Iñuk kama-naiñniqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamağniqsrauruq.”

Akitñaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun Ilağillapiağikput

⁴⁹John niplisuq, “Ataniq, tautukkikput iñuk anitchirağaqtuaq irrusiqłuɣnik atuqlugu atqiñ. Iñiqtigikput atakkii uvagut ilağiñitługu.” ⁵⁰“Nutqaqtinniaɣaiqsuɣ,” Jesus-ɣum nipliutiniğaa atlatlu maliguaqtai, “Atakkii kiñapayaaq akililğisunğitchuaq ilipsitñik ilipsitñukuqtuq.”

Ilağisa Samaria-ğmiut Akuqtuğunğitchaat Jesus

⁵¹Jesus-ɣum ilitçuğikamiɣ utiqtuksrauħi Agaayyutmun isum-miğniqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵²Iglauħiğmiñi tuyuqağniqsuq uqqiraqtinğnik sivumiñi nunaaqqianun Samaria-m itqanaiyautitquplu-ni tukkuksrağmiñik. ⁵³Aglaan iñuich tarani akuqtuñiñniğaat atakkii Jerusalem-muɣniaqhuni. ⁵⁴James-ɣum suli John-ɣum, maliguaqtikkiñ, tautukamitku taamna nipliutiniğaak, “Ataniq, qiññuaquvisiguk ikniğmik qiləɣmiñ piyaqquityaqulugu tamatkuniɣa?” ⁵⁵Jesus-ɣum kiɣiaqlu-gich iñiqtiginiğai. ⁵⁶Aasiñ Jesus maliguaqtaiłu iglauniqsut atlamun nunaaqqiuramun.

Iluqnaunğitchuat Maliguaqtit

⁵⁷Igliqtauħiğmikni iñuum nipliutiniğaa Jesus, “Malikkisigikpiñ napmu-payaağuvich.” ⁵⁸Jesus-ɣum kiuniğaa, “Kayuqtut sisiqaqtut, suli tinmiurat

(Lk 9.62)

silami ugluqaqhutij, aglaan Igñija İnuum iniksraitchuq minguiqsiag-viksrağmiñik.” ⁵⁹Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniğaa, “Maliñña.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniğaa, “Ataniiq, sivullilugu ailaña iluviğiağlugu aapaga.” ⁶⁰Jesus-ñum kiuniğaa, “Ki, tuquñaruat iluviğilitruñ tuquruagikkaqtij. Aglaali ilvich quliaqtuağiağiñ añaayuqautaanik Agaayyutim nanipayaaq.” ⁶¹Atla iñuk nipliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivullilugu qiniğuiqsaagiğlagich ilagikkatka.” ⁶²Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Kiña iñuk nunniuqtuaq kinjanñatigalugu atuğumiñaitchuq sumun añaayuqautaanik Agaayyutim.”

Jesús Tuyuğigai Maliğuaqtit

10 ¹Kiñuagun taavruma atanguruq piksraqtuq piñasukipiaq qulit malğunñik iñunñik tuyuğiplugich malğullaaplugich. Aullaqtitkai sivumiñi nunaqqipayaanun tikitchağumakkağmiñun. ²Jesús-ñum nipliutiniğai, “Katitaksraqtugaluqaqtuq aglaan savaktit katitchiruksrat ikittut. Injqsruğumausi atanganun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruk-sranik savaqulugich nautchiivijmiñi. ³Aullañhiñaurusi. Tuyuğiniagipsi ipnaiyaatun liilaa akunğatnun amaqqut. ⁴Aullañtriñiaqasi manikuviuramik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliqtauhapsitñi nutqaaqtuğniaqasi kisumununniiñ. ⁵Supayaami isignigupsi tupigmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqiuñ iñuiñun uumani tupigmi illi.’ ⁶Iñuk tavrani iñuuniagniqpan piqpaksriñuni tutqiuñmik, taamna tutqiuñ ittuiñağisiruq ilaani. Aasiññ taatniinginiñnikpan taamna tutqiuñ utigisiruq

ilipsitñun. ⁷Nayuutiyumausi taavrumani tupigmi nigilusilu imigusilu qanutchipayaamik aatchuqyasi, atakkii savakti akiliusiaksraqaqtuksrauruq. Nuktagniaqasi tupigmiñ atlamun. ⁸Supayaami nunaaqqimukkupsi paglakpasi nigiyumausi payugutaatnik, ⁹mamititchilusi atnigñaqtuanik taavrumani nunaaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruuq ilipsitñun.’ ¹⁰Aglaan nunaaqqimukkupsi nani iñuich paglanjtpasi nipligumausi tumitchaani, ¹¹‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktu-gisigikput; aglaan itqagiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹²Uqautigipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilunjugit-lukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtai aullağniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Iñatñi

¹³“Nakliuñ, Chorazin-nağmisi! Nakliuñ, Bethsaida-ğmisi! Savaaqağaluaqtuña iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qinikkasi savaañuniqpata Tyre-milu Sidon-milu injilgaan-imma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuğaagutiñ sulii agramun aquvillutiñ qinigtillugu taavrumuuna mumiñiqtiñ kil-luqsautmikniñ! ¹⁴Atanniivium uvluani iglutuyunaitlukkisiruq ilipsitñi ukunakña Tyre-miñlu Sidon-miñlu. ¹⁵Ilipsitñunlu Capernaum-misi! Kamağnasugivisi qilañmunaglaan? Iktaugisirusi anasiñjuqsagvin-mun!” ¹⁶Jesus nipliutiniğai maliguaqtini, “Kisupayaam naalağnikpasi naalağnisipmigaaña, sulii kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaaña, sulii kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmigaa taamna tuyugirigikkağa.”

Jesus-ñum Maliguaqtai Utiğniqsut

¹⁷Piñasukipiaq qulit malğuiç iñuich utiqamiñ quviasullapiagñiq-sut nipliqhutiñ, “Ataniiq, makua irrusiqłuiçhunniñ tupigirağigaatigut tilikaptigiñ anitquplugich atuqługu atqin!” ¹⁸Jesus-ñum kiuniğai, “Tautukkiga tuunğaq atqaqman atriplugu ikniqpalak pakmakña. ¹⁹Naalağniłlagitchi! Sañniksritkipsi tutmatlasiplusi nimigianik putyuu-tiliñniglu akimatlasiplusilu saññianiñ piyuaqtigikkapsi. Sulii tamatkua atniğumiñaitchaasi. ²⁰Quviatchautiginagu irrusiqłunñun tupiginilusi aglaan quviatchautigitluksiun atigikkasi aglausimaagñilugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹Taavrumani Ipqitchuam Irrutchim quviatchaktinnigaa Jesus sulii uqaqtitlugu, “Aapaañ, atanguruatiin qilañmi nunamilu, quyagikpiñ! Sagvigitiñ puqiitchuanun sut iriqsamaruat puqiksuaniñ ilisimaruaniñlu. Aa, Aapaañ, taamna sivunniğikkan quviagigiñ. ²²Aapaa qaitchigaa-ña saññipayaamik. Kia-unniñ nalugaa Iğniğuruam kisuupiaqtilaaña

aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniin nalugaa Aapauruam kisuu-tilaaja aglaan Igñiguruam, suli tamatkua Igñiguruam sagviutisukkani Aaparuumik.” ²³ Jesus-ñum kiñiaqamigich maliguaqtini nipliutiniñgai kisijñuutiplugich, “Quvianamiurusi atakkii inuurusi taututlasiplusi atuumaruanik! ²⁴ Uqautigipsi, Inugiaktuat sivuniksriqirit suli umialgich tautugummiugnigaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautulguitlugu, suli tusaayummiuqlugu tusaakkaqsi aglaan tusaalguitlugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ğmiukun

²⁵ İlisautrim maligutaksranik utlaklugu Jesus uuktuağunñigaa apiqsruqtaqlugu, “İlisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuisukkuma isuitchuamik inuufigmik?” ²⁶ Jesus-ñum kiuniğaa, “Qanuğmi maligutaksrani aglaksimaaqpa? Qanuq agliqiplugu İlisauttutigirağiviuñ?” ²⁷ Anjtim kiuniğaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ inuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu inuuniaqatin ililugu iliptun.” ²⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna inuuniağuvich inuugisirutin.” ²⁹ Aglaan agla-liqirim nalaunjanasugniaqhuni inmiñik apiqsrulgitcaa Jesus, “Kiña inuuniaqatigivigu?” ³⁰ Jesus uqaqtuagaqsiruq, “İlaatniguuq inuqağ-niqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. İglauñjaan tigliñniaqtit añallaqluñnigaat atnuğaiqlugu karuklugu unitluguasiin tuqułhiñaagutuq. ³¹ Agaayuliqsuptuuq igliğmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna inuk apqusaahñağniğaa igluagun tumitchaam. ³² İkayuqtiptuuq agaayyuvikpañmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiin tautukamiuñ taamna inuk apqusaagmiñigaa igluagun tumitchaam. ³³ Aglaan Samaria-ğmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumuñ añallaqluktamun, aasiin tautukamiuñ ilunñugiliutiplugu. ³⁴ Utlaklugu kuvviquiniğai uqsruğutmik wine-miglu killiağniñi aasiin mamitaqlugich. Taatnaanikami iliniğaa taamna inuk natmaksigviurağmiñun nullagvinmuutiplugu qaunagiaqsiploguasii. ³⁵ Uvlutqikman manniñniğaa malğunñik nullagvium inua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaaglun akilligisigiga qaunaksriñipkun ilaanik akiqsruutiqağniğupkiñsuli.’ ” ³⁶ Jesus-ñum apiqsruğniğaa İlisautri, “Qanuq isumanipich taapkunuuna piñasutigun? Nalliat inuugatauva taavrumuñ inunmun añallaqlukkauruamun tigliñniaqtitigun?” ³⁷ Aglaliqirim kiuniğaa, “Taamna nagliktuiruq ilaanik.” Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Taatnatun inuuniağniñ.”

Jesus-ñum İsiqattağvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtinilu iglautuiñahutij tikiñniqsut nunaaqqiuramun. Ağnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaagniğaa kiñuniğmiñun.

³⁹Aasiñ aniqatiqaǵniqsuq atiqaqtuamık Mary-mık. Aquptaaqhuni isigaiñ sanıǵaatnun atanǵuruam naalaqtuaǵnıǵaa ılisautripman. ⁴⁰Aglaan Martha alapisrautiqaǵniqsuq suraksraǵayaagmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniǵaa, “Ataniiq, sugıñtipıuǵ aniqatma kisivripkaqmanǵa? Uqauttuuǵ uvuǵaqulugu ikayugıaǵluǵal!” ⁴¹Atanǵuruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. ⁴²Aglaan atausiq piitchuıllapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagıǵaa nakuunıqtaq atlat piıǵumiñaisanǵat ılaaniñ.”

Jesus ılisautriruq Agaayulıkun

11 ¹ ılanǵatni uvlut Jesus agaayulǵiñniqsuq kisıñıuqıhuni. Agaayunǵanıqman ılanǵata malıǵuaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniiq, ılisauttutıgıt qanuq agaayulıksraptıknik John ılisautripmatun malıǵuaq-timiñik.” ² Jesus nipliutiniǵai, “Agaayugupsi itnaǵusi, ‘Aapapta: ıñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqıqsitlugu taavrumuuna atqıñ. Aullaǵniili aǵalatchiñhiñ ıñupayaanik. ³ Aatchuqtıgıt uvlugagıkpan niqimik inuǵıkkaptıknik. ⁴ Natqıgutiluta killuqsautiptıknik natqıgutrisimaaqmatun savamaqıluutriruanik uvaptıknun. Sivulliutiniaqasıgıt uuktuaqsıuıǵımun.’ ” ⁵ Jesus nipliutigai malıǵuaqtıni, “ılapsisamma utlakkayaǵaa ılauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘ılauraan, simmıliaksraǵuktunǵa piǵasunik qaqqianik. ⁶ ılauraagaa ıglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchunǵa niǵip-kautiksrajanik.’ ⁷ ılauraanǵan kiunayaǵaa tupqum ıluaniñ, ‘ılaksiananǵa! Talu kilusaanıktuq. Qıtunǵatkalu uvaǵalu nallaanıktugıt. Makitchunıitchunǵa aatchuǵıaǵutin.’ ⁸ Uqautıgıpsi, una makitchunıitkaluaǵuni aatchuǵıaǵlugu qaqqumik ılauraagıñhagun, makitchumiñaqtuq aatchuǵıaǵlugu inuǵıkkana-nik atakkii taamna inıqsruqtuiñaqhuni. ⁹ Taatnamik nipliutigıpsi, Inıǵupsi qaisaugısiuruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqıt kisıgıksi; katchaktugupsi talu anmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuaq akuqtuıgısiuruq, sulı pakaaqaqtuq paqıtchıgısiuruq, sulı talu anmakkaugısiuruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchu-ǵayaqpaunı ıǵni nimıǵıamık inıqsruqpani iqaluktugıkhuni? ¹² Naagaqaa aatchuǵayaqpaunı putyuutilıñmik inıqsruqpani mannısuǵıkhuni? ¹³ Pıǵıitchaluaqhusi ılisimaragıgıksi qanuq aatchuıksraqsi nakuuruaniq qıtunǵapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniıttuaq aatchuıñıapiaqtuq Ipqıtchuamık Irrutchimık tamatkununǵa inıqsruqtuanun inımiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anıchiñıqsuq irrusıqıunımik uqalguıtchuamık. Aasiñ irrusıqıuk anıpman taamna inuk uqaaqsıñıqsuq. Inıich quvıgıt-

chaŋniqsut ¹⁵aglaan ilaŋich nipliŋhutij, “Beelzebul-ŋum, aŋalataata irrusiqłuich, qaitchiñigaa saŋŋimik anitqataitlasiplugu.” ¹⁶Atlas uuktuağukługu Jesus apiqsruğniğaat savaaqaquplugu quviquaqtuamik ilitchuqqutaulugu Agaayyutmun tuyuğitilaanjanik qilaŋmiñ. ¹⁷Aglaan Jesus-ŋum ilisimanigai qanuq isummatiqat. Nipliutiniğai, “Iñuich nunaaqkpaŋmi akikŋautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanğuviich aviksimagumiŋ suksraunğigñiaqtut. ¹⁸Taatnatuntuuq tuunğaum irrusiqłunji avgumagumiŋ akikŋaqtuutilutiŋ avatmun aŋaayqautaa isukñiñiaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagnipluŋa irrusiqłunjik atakkii Beelzebul qaitchipłunagu suq saŋŋimik savaaqtalasipluŋa taatnatchimik. ¹⁹Anitchirağaguma irrusiqłunjik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilinich atanniqsuqtiginiğaisi ilisimanaqsilugu killukuapiagataqtilaaqsi. ²⁰Aglaan anitchirağaqtuŋa irrusiqłunjik Agaayyutim irrusiñlautaŋagun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniñjaniktilaŋa aŋaayqautaa akunnapsitñi.” ²¹“Saŋŋiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. ²²Aglaan saŋitłuktuam aŋuyakługu akiilikamiuŋ aullautirağigai satkui tunŋavigikkani, avguqługich tiglikkani piqatmiñun. ²³Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikŋautiruq uvamnun, suliiñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

²⁴“Irrusiqłuk anikami iñuŋmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nuna-kun pakakhuni miŋguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinjtñamiuŋ nipliqsuq, ‘Utiğniaqtuŋa tupiğmun unisağikkamnun.’ ²⁵Utiqami paqinniğaa ini salumaplugu suliiñuaqsasimapluni. ²⁶Aasiñ anipluni aggiutigai tallimat malğuiç irrusiqłuich pigiitłuktuat iñmiñiñ. Isiqhutiŋ iñuuniagniqsut tavrani. Taamnaasiñ iñuk pigiitłunjiñisquq sivuanigñiñ.”

Quvianapiagataqtuq

²⁷Jesus uqaqtitlugu ağnam iñugayaaniñ nipliutiniğaa, “Qanutun quvianaqtigiva ağnaq iğñiruaq ilipnik suliiñmiluktitulitiŋ!” ²⁸Jesus-ŋum kiuniğaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqałhanik Agaayyutim aasiñ tupigiplugu!”

Qasilirut Quviquaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹Iñuich iñugiaksisaiñaaqsipmata Jesus uqaqsiniqsuq, “Iñuich uvlupak pigiitchuŋuruat qiniğuktut quviquaqtuamik savaamik ilitchuqqutaulugu kisuutilaamnik, aglaan qiniğumiñaitchut taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quviquaqtuq savaaq atupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰Iğniña Iñuum ilitchuqqutauniaqtuq iñuŋnun marrumani uvlumi, atriplugu sivu-

niksriqiri Jonah ilitchuqputauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹Atanniivium uvluaani atanguruam aġnam agqiqsuam uñallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq uñasiksuamiñ naalaġnityaqhuni Solomon ilisautripman puqiuṭmigun. Atanji, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Solomon-miñ. ³²Atanniivium uvluaani iñuñisa Nineveh-m patchisigigisipmikai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqinñiqsut mumikhutiñ killuqsautmikniñ tusaakamitruñ Jonah-m quliaqtuaqatħa. Atanji, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimum

³³“Kia-unniñ ikitnamiuñ naniq iritlaitħaa naagaqaa ilitlaitħaa ataanun utkusium aglaan iliraġigaa naniqaġvijnun. Iñuillì qinñumagaat qauma isigumiñ. ³⁴Irisi nannisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qinñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtutin. ³⁵Qaunagititħi qaumaruaq ilupsitñi taaqtuanjitchumuq. ³⁶Iluqani timin qaummaagikpan, ilaṇa taaqtuamiṣuñaqani, qaummaagikkisuruq iluqaani, atriḷugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktuġai Ukpinquaqtit

³⁷Jesus uqañaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaaġniġaa niġiyaqtuaquplugu. Malikḷugu nayummagataġniqsuq tamañña niġiaqsipluniasiñ. ³⁸Pharisee-ñuruuq atlasuktuq ilitchuġikamiuñ Jesus-ñum iġġunjsilaanaj argaṇiñ niġigaluaqani. ³⁹Atanguruam nipliutiniġaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaatħiñanjiñnik qallutipsi sulì puggutapsi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ivayaqtuḷiġmik sulì pigiilqihġmik. ⁴⁰Ukunani ilisaġunġitchalukkuṭ. Agaayyutim iñiqtaġigik iluqaanik qaañalu ilualu. Taatnatuntuuq iñiqtaġigik iñuum timaalu isumaalu. ⁴¹Aatchuutigisiuñ immanaj qallutipsiḷu puggutapsiḷu nagliñnaqtuanun. Taatnaġupsi suapayaaq salumagisuruq sivuġaani Agaayyutim. ⁴²Nakḷiuñ Pharisee-ñuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuuġutinik naurianik. Naagatai iñuñnik aṇalatchitlaitħusi nalaullugu sulì piqpaksriñġitḷusi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra sulì qulikuruksraupmisi. ⁴³Nakḷiuñ, Pharisee-ñuruasii! Qiñiqusaagaqtusi aquppiutaġiksaanun aquvitḷusi ktraġvijnñi sulì paġlatqusuursu kamagilusi tauqsigñiaġvijnñi. ⁴⁴Nakḷiuñ, [ukpinquaqtisii]! Atriqaqtusi nalunaitḷutħiġniġilaanik iluvignik iñuich pisugvigikkanjiñnik qaanatigun naluplugich.”

⁴⁵Ilañata ilisautrit maligutaksranik nipliutiniġaa, “Ilisautrii, taavrumiña nipliqavich upyaktuġiptiguttuuq.”

⁴⁶Jesus-ñum kiuniġai, “Nakḷiuñ, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmiġaġigisi kivipqaqtaġnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitħisi argagikka-

si ikayuutigisuglugich natmanun. ⁴⁷Nakhiun! Iñiqsiraqtusi iluvigiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunurjaami sivuniksriqiripayaanun sivulliağikkapsi tuqqutağikkañitñun. ⁴⁸Taatnaqapsi anjiquataupmiasi, aasisuli iñuagigiksi tamanna savaagikkañat sivulliağikkapsi. Taipkua tuqqutchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluvinjitñik. ⁴⁹Piqutigiplugu Agaayyun nipliğniqsuq puqiligmigon, ‘Tuyuqagisiruñu sivuniksriqirinik uqqiraqtinigli iñugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich ilañich suli piyuaglugich atlat.’ ⁵⁰Taatnaqhutin Agaayyutim anasiñjuqsagisigai iñugikkañi pakmapak iñuauqtuñhatigun iluqanjitñik sivuniksriqirinik aullağniñhaniñaglaan nunam, ⁵¹aullağniiplutin tuqqutauñhaniñ Abel-ñum tuqqutauñhanun Zechariah-m, tuqqutauruam akungakni tunillağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiñjuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵²Nakhiun, ilisautrisii maliğutaksranik! Kañiqsitaitkiksi Agaayyutim uqañha uqqiraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atriqaqtusi iñuñmik añmautiqaqtuag Agaayyutim añaayuqautaanun aglaan añmanjitlugu. Isinitchusi sulipsuuq piñaiñlutchiqsuğmiplugich tamatkua isignuraqtuat.”

⁵³Jesus aullaqsiyman tavrakña aglaliquirit suli Pharisee-ñuruat naipiqtuqañsi-ñiğaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴pisagisuklugu uqaqpan nalaunğılluni.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinquaqtuñiq

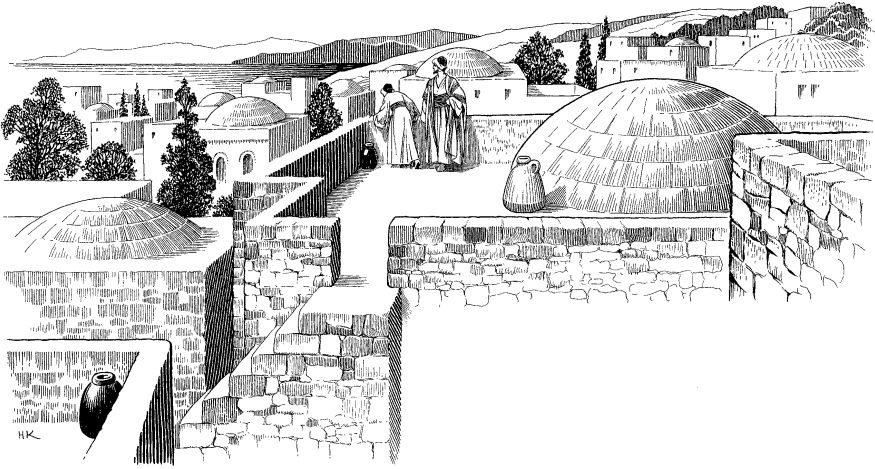
12 ¹Iñugaagruiç kativiiñaqhutin tatrutivaitlutin tutiliqatautiniq-sut. Jesus-ñum nipliutiqaagñigai maliğuaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksrautaatniñ Pharisee-ñuruat, ami ukpinquağutaatniñ. ²Qanutchipayaaq matukkauruag matuiğisiruq, suli iluqani iriqsamaruag ilitçuğipkakkauğisiruq. ³Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguviç taaqtuami tusağnağisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivruk-kuviç inaurami nipitusiluni uqautauğisiruq nunaaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴“Uqautigipsi, ilauramaañ, iqsiginagich tamatkua tuqqutchirağaq-tuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutin pigiitluktuamik. ⁵Urriqsutiniağipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiun Agaayyun tuqupkainjanikami añałatchiñiqtaqtuag anasiñjuqsagvinmuktitchitlapluni. Ukpigisitña, ilaa taluğiraksrağigiksi. ⁶Tallimat tinmiurat tunitlaiññiqpat malğunñun maniuuraññun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tinmiuraq piiguumañit-çaa. ⁷Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaqtut. Taatnamik iqsiñasi, akisutluktusi iñugiaktuaniñ tinmiuraniñ.

Uqağihalu Piiłaagihalu Christ-mik

⁸“Nipliutigipsi, Kiña nalupqinağuni uqaqpan sivuğaatni iñuich pigi-ñiluni uvamnun, Iğñiñan Iñuum nalupqinağilugu uqağigisipmigaa

(Lk 12.3)

sivugaatni isağuligikkañiñ Agaayyutim. ⁹Aglaan kia ayakpaña sivugaatni iñuich Igñiñan Iñuum ayakkisipmigaa sivugaatni isağuligikkañiñ Agaayyutim. ¹⁰Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqağniqłuktaqtuaq Igñiñanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iñuk uqağniqłuutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹¹Iñuich uqaqsittaagviñmuutikpasi sivugaatnun atangich suli aňalatit, isumaaluñniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağniaqtilaapsitñik. ¹²Atakkii tavraqupan Ipqitchuam Irrutchim iñisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³Iñuk iñugaagrũñiñ nipliğniqsuq Jesus-mun, “Iñisautrii, uqauttuuq aniqatiga aviqlugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisağikkañi.” ¹⁴Jesus-ñum kiuniğaa, “Añuun, atanniqsuqtayumiñaitchuña avguitlañiñ suuraaksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵Nipliğniqsuq iluqanjitñun, “Munağititchi siqñaktualığmiñ! Atakkii suurağaiksialuagumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuukliğmik.” ¹⁶Tavralli Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Iñaatniguuq iñuqağniqsuq umialguruamik. Nunaña nauqpauraqhuni kpraksranik. ¹⁷Isumaaqsiñiqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuğisivik? ¹⁸Itnağisiruñaliqaa,’ uqağniqsuq iñmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvağvitka aasiñ nappaiñuñ añitluktuanik. Tavrũña tugvağisigitka nauriağikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹Taatnaanikkuma nipliğisiruñu uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suuraayaanik inuğikkaqnik iñugiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniagiñ qağalutin niğilutin imiğutinlu. Quviasugiñ!’

²⁰Aglaan Agaayyutim nipliutinigaa, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnua-mi tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’ ²¹Jesus niplipsaagniqsuq, “Taatna ittuq tugvairuani umialguti-ksranik injmiknułhiñaaq aasriñ suksraitlutinj Agaayyutitjaqtauruumik.”

Isumaaluutitigun

²²Jesus-ñum nipliutitqinñigai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaa-luquñitłusi iñuułigmik, sumik niginñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuğaagniaqtilaapsitñik. ²³Iñuułiq pitłuktuanjuniqsuq niqimiñ, suli timi pitłuktuanjuruq atnuğaaniñ. ²⁴Tautullaksigichata tulukkat, Nautchitłaitchut naagaqaa katitchitłaitchut, suli sigłuaqanjitchut tug-vağviksramiknik. Naagatai Agaayyutim nigipkağagigai! Akisutluktusi tamatkunakña tinjmułunñiñ! ²⁵İlapsi iñuułi takhılaalguitchaa isumaa-luutigilugu. ²⁶Añalatağilguiññigupsinñ sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpsi atlanik sunik? ²⁷Tautullaksigich nauriat atnuğarrit-łaitchuat injmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atanğum Solomon atnuğaallautat pigigaluaqługich atrinitchai tamatkua piññaaqnaqtuat nauriat. ²⁸Agaayyutim atnuğaqaqlakpagich nauriat—ivgich illakhutinñ uvlupak aasiñ ikipkaqługich uvlaakun—atnuğaatlukkumiñaiññiqpasi? Aatai, ukpiqsriñikiññiaqpat! ²⁹Isumaalukasi nigijiksrapstñik imiñiksrapstñig-lu. ³⁰Atakkii ukpinaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqağaqtuat tamatkuniña. Aapagikkapsi ilisimagaa inugikkaqsi. ³¹Taatnaqhusi pakaaqqağilugu Agaayyun añalatchiruaq nalaunñaruañupluni umialik-tun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inugikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qılanjmi

³²“Iqsınasi iñugiakitchuasi, atakkii aapagikkapsi qılanjmiittuam aat-chuğukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusriñ. ³³Tunisigik sulliñaurasi qaiłluguasiñ akuqtuaq nagliñnaqtuanun. Taatnağupsi inniaqtuq mani-qağviqaqmatun piunğigumiñaitchuamik. Tugvaqsunñ umialgutiksraqsi pakmuña piyaquğumiñaitchuamun, atakkii tigliñniaqtim tiglikkumi-ñaitchait suli qupilğut piyaquğumiñaitługich. ³⁴Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaaqtuat Savaktit

³⁵“Itqanaiyağumausi savautriłipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶atriługich savaktit utaqqiruat añaayuqağmiknik utiqsağumaruumik katchuutiruat nigiqpagviatniñ. Tikiłluni katchaktuqpan añaautinayağaat utaqqipkasunatnagu. ³⁷Qanutun quviasuktigivat savaktit añaayuqağ-miñ paqitpatinj itqumalutinñ suli itqanaiłlutinj utiqpan. Naalağnisitchi, Añaayuqaq saalisagısiruaq aquvitillugich aasiñ payuglugich. ³⁸Qanutun

quvianaqtigivat Ataniġmin paqitpatin piħhiñaagugutin agqiġsiġniqpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹Nalupqiginiitchiksi taamna, tupqum iñuan iłisimagumiug tiglinniaqtim tikiumaliġksraña isiqtinayaitġhaa tupiġiġkaġmiñun. ⁴⁰Iłipsipsuug, taatnatun piħhiñaaruyumausi, atakkii Iġniña Iñuum agqiġisiruq sassaġniġmi niġiuginiġsapsiġun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaithuaq Savakti

⁴¹Peter nipliġniqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴²Atanġuruam kiuniġaa, “Uqallaglaña tuniqsimapluni sulı puqikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuqañata iglauġiġmiñi qaukħiłutikkana atlat, savaktit niqiġsritquplugich piñaqsikpan. ⁴³Quvianamiuruq taamna savakti añaayuqañan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴Iłumun uqautiġipsi, Atanġum taamna savakti munaqsriłutiniġaa iluqaitñun suuraġmiñun. ⁴⁵Aglaan taamna savakti qaukħiłutikkana isummigñiġumi, ‘Añaayuqaġa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiġaqtuaqsıługich atlat savaktit aņutit aġnatlu, sulı niġiaqsıłuni imiliġuniłı, ⁴⁶tavrauvaali añaayuqaña utiġisiruq niġiuginiġsillugu kilikkaluaqnaġulu. Uuma atanġum piġiġisigaa savagvianiñ piqasiutipkaġlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷Taamna savakti qaukħiłutikkana iłisimagaluaqtuq añaayuqaġmi pisułhanik. Aglaan tupiksriņitłuni anasiñņuqsusiaqallapiġniaqtuq. ⁴⁸Aglaan savakti naluruq ataniġmi pisułhanik nalaunñaiłiqiruaġlu anasiñņuqsakkaugisiruq atqunaunġilaa-mik. Iñuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iñuich niġiugvigigisigaat atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluktuaq iñuich niġiugvigitlukkisigaat.

Jesus Aggiutruruq Aviktuiġimik

⁴⁹“Agqiġsuña nunamun isummitqiġiaqługich iñuich. Agqiġiġa ittuq ikniqsuġmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinņaniksimali. ⁵⁰Akuqtuigisiruña paptaaġutiksramik; qanutun iłuiłlıuqtigivik atuumaniałhanunaglaan! ⁵¹Isumavisi aggiutriñipluña tutqiutmik nunamun? Qaņaa, aggiutruruña aviktuiġimik. ⁵²Pakmaniñaglaan aņayuqaġiich tallimauyumiñ avikkisirut, piņasut akiłlıiłiġlugich malġuk sulı malġuk akiłlıiłiġlugich piņasut. ⁵³Aapa akiłlıiłutiniaqtuq iġniġmiñun sulı iġniq aapamiñun; aaka akiłlıiłutiniaqtuq paniñmiñun sulı panik aakamiñun; aakaruaam akiłlıiłiġisigaa ukuani sulı ukuañuruq aakaruaani.”

Kaņiqsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴Jesus-ņum nipliutliġniñiġai iñuich, “Tautukapsiuñ nuviya kanaknamiñ nipliġaqtusi sialuguġniġnipluġu, aasii sialuguġaqtuq. ⁵⁵Ikpigikapsiuñ anuġi uñallamiñ nipliġaqtusi uunaqsniġnipluġu, aasii uunaġuġaqtuq. ⁵⁶Ukpiņņuaqtausii! Iłisimagaluaqtusi sıłaksramik qiñña-

ḡagun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiḡ qanuutauḡa atuumaruam pakmapak?

Atisiqatigiḡ Akilḡilḡisquḡtin

⁵⁷“Suvaata isivḡiutlaitpisi ilipsitḡik sum nalaunḡatilaanḡanik piraksrapsi? ⁵⁸Kia iḡuum pasikpatin malḡutakstratigun aasii uqaqsittaagviḡmuutilutin, pisuqtilaapni inillaksagumagiḡ agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnaḡitchuvich tikiutigisigaatin atanḡisquḡtimun, aasiḡ atanniḡsuḡtim qaitkisigaatin aikḡiqsuḡtinun, aasii aikḡiqsuḡtit ilḡigisigaatin isiqtauviḡmun. ⁵⁹Uqautigikpiḡ, aniyumiḡaitchutin isiqtauviḡmiḡ akilḡaluaḡnagich akilḡiaksrapayaatin.”

Mumigusi Killuqsautipsitḡiḡ Naagaqaa Piyaqquḡusi

13 ¹Jesus uqaqtitlugu ilaḡich iḡuich Jesus-muḡniqsut uqautiplugu Galilee-ḡmiunik Pilate-ḡum tuqqutaḡiḡik tunilḡaqtuḡtitlugich Agaayyutmun; auḡilḡu auḡich niḡrutitlu avugiiksitlugich. ²Jesus-ḡum kiuniḡai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ḡmiut killiqirautluḡniḡlugich atlaniḡ Galilee-ḡmiuniḡ tuqqutaupmata taatna? ³Qaḡaa, uqautigipsi, isummitqinḡchupsu mumigusi killuutipsitḡiḡ iluqasi tuḡḡisirusi taapkunatitun. ⁴Itqallaksigik taapkua akimiaq piḡasut iḡuich Siloam-mi tuqqataurat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisiginiḡ killiqirautluḡniḡlugich iluqaitḡiḡ iḡuḡniḡ Jerusalem-miḡ? ⁵Naagga, uqautigipsi, isummitqinḡchupsu mumigusi killuutipsitḡiḡ iluqasi tuḡḡisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritḡailaakun Napaaqtukun

⁶Jesus-ḡum uqautiniḡai uumiḡa atrikusautmik, “Ilaatniguuq iḡuk asirisuuruamik napaaqtuḡaḡniqsuḡ nautchiiviḡmiḡi. Asiaqamagaqamiḡuḡ paqitchiḡiḡniḡisusq. ⁷Aasiḡ nipliutiniḡaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piḡasuni ukiuni asiaqamagaqapku taamna napaaqtuḡ paqitchiḡitchuḡa. Kippuuḡ! Atuqsiḡaḡaa manna nuna.’ ⁸Aglaan nautchirriqirim kiuniḡaa, ‘Aḡuun, taatniillagli atautchimi ukiumi. Nivaḡniaqtuḡa avataagun sulilḡiqilugu nagguksautmik. ⁹Aasiḡ asirriḡiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuḡ aglaan piḡitpan kipiniaḡiga.’”

Jesus Mamititchiruḡ Aḡnamik Jew-ḡuruat Minguiqsiagviata uvluani

¹⁰Ilaḡatni Jew-ḡuruat minguiqsiagviata Jesus ilḡisautriḡisusq katragviḡmi. ¹¹Tavrani itmiḡisusq aḡnaq irrusiqḡuqaqtuḡaḡ naḡititchiruamik ilaanik akimiaq piḡasut ukiuni. Taatnaḡhuni imupluni isivilḡuilḡiḡniḡisusq. ¹²Jesus-ḡum tautukamiḡuḡ tuḡḡuḡniḡaa iḡmiḡuquḡplugu, “Aḡnaaq, atniḡḡautaiqsutin.” ¹³Iḡigai argaḡni ilaanun. Aḡnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴Aḡalataan

katragvium ihuaginijnigaa Jesus-ŋum ihuaqsiŋha minguiqsiagvium uvluani. Tarra uqautinigai iŋuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksraut. Aggigagutitchi taapkunani uvluni ihuaqsirautyauqtuglusi minguiqsiagvium uvlunilaanani.”
 15 Atanguruam Jesus kiunigaa, “Ukpinŋuaqtisii! Iluqapsi pituiŋayaŋaa qunŋi-
 ñi unniñ natmaktini inaaniñ imigiaqtuqtilluguasii minguiqsiagvium uvluani.
 16 Una aŋnaq kiñuviaŋigaa Abraham-ŋum naagaunniñ tuuŋaam pituksimap-
 lugu akimiaq piñasuni ukiuni. Pituitlaiñniqpigum marrumani minguiqsiagvium
 uvluani?” 17 Taavruma kiggutaan kanŋutachaktinnigai akilŋiqsuqtinŋi, atlat
 iŋuich quviatchakmipkaŋugich iluqaagun quviqnaqtautigun savaanŋigun.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

18 Jesus apiqsrugniqsuq, “Sumik atriaqpa aŋaayuqautaa Agaayyutim?
 Sumik atrilŋiŋiaqpigu? 19 Ittuq mustard-ŋum nautchiaksrauragatun
 aŋutim nautchiikkaŋatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaauqtuppa-
 ŋuqtuq aasiiñ tiŋmiurat siłami ugluliuqhutiŋ akiŋuiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

20 Jesus apiqsrutiŋniqsuq, “Sumik atrilŋiŋiaqpigu aŋaayuqautaa
 Agaayyutim? 21 Itnatun ittuq puvlaksautitun aŋnam akarrutiksrauragatun
 mukkaaksramun, iluqani puvlaŋniaŋhanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

22 Jesus igliŋniqsuq nunaaqqisigun suli nunaaqqiuratigun, ilisautripluni
 iñunŋik iglauŋiŋmiñi Jerusalem-mun. 23 Ilaŋata apiqsrugniŋigaa, “Ataniiq, iki-
 tuurahiñat anniqsuŋniaqpat?” Jesus kiunigai, 24 “Pisuqtilaapsitni isigniagitchi
 amitchuakun talukun, atakkii iñugiaktuat iñuich isigniagisigaluaqtut aglaan
 pilguyumiñaitchut. 25 Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichaŋupsi siłataani
 katchaktuŋisirusi talumi suli nipliŋusi, ‘Aŋuun, aŋmautillaktigut!’ Kiugisigaasi,
 ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi!’ 26 Tavrani kiugisigiksi, ‘Nigirugut imiqatigip-
 lutinlu ilisautrikavich nunaaqqiptikni.’ 27 Aglaan niplitqikkisirusuq, ‘Nalugiga
 nakitña aggiqsilaaqsi. Piiŋitchi uvaŋniñ, iluqasi pigiilqiraurasii.’ 28 Qanutun
 qiatigisirusi tiriqulatchilugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac,
 suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit aŋaayuqautaani Agaayyutim igitaup-
 kaŋusi! 29 Iñuich aggiŋisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu
 uŋallamiñlu aasiiñ aquvillutiŋ nigiqpagviniŋmun aŋaayuqautaani Agaayyutim.
 30 Isummatigillaksiuŋ una, ilasi suvasaŋiŋisasi pakma kamaŋaqsikkaugisirut
 suli kamaŋaŋhutiŋ isumaruat pakma suvasaŋiŋisirut.”

Jesus-ŋum Piqpaksriŋha Jerusalem-miunik

31 Ilaŋisa Pharisee-ŋuruat utlakkaat Jesus nipliutiŋlugu,
 “Aullaqtuksraurutin maakŋa, atakkii Herod-ŋum tuqqutchukkaa-

tin.”³² Jesus kiuniġai, “Uqautityaqsiuġ taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqataġitka irrusiqłuich suli iħuaqsiraġaipłuġa atniġ-ñaqtuaniġ uvlupak uvlaakunlu, suli piñayuakun uvluk naatchigisiruġa savaamnik.’³³ Iqliqtuksraupiaqtuġa tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqqutautlaitchuq Jerusalem-ġum avataani.³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutaġigitiġin sivuniksri-qirit, uyaġaġnik miłluuqługilłlu uqqiraqtit Agaayyutim tuyuġikkani ilipsitñun! Qapsiñiaġlaan katitchukkaluaġaġigipsi atrilugu aqargiq-pak piyaqquqtailitniktuaq paiyaagmiñik ataani isaqquġmi, aġlaan pitchiġiitchusi!³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkallapiagñiaqtuq suuñiłla-ġuġlugu. Qiñitqikkumiñaitchipsitġa nipliġviksrapstñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqaġliuġ taamna tikitchuaq atqagun atanġum.”

Jesus-ġum Mamititchiħha Atniġñaqtuamik

14¹ Miġuiqsiagvium uvluaġi Jesus niġiyaqtuaġniqsuq kiñuġa-nun sivulliuqtaata Pharisee-ġuruat. Iñuich naiqitłulgiññiġaat.² Iñuk Jesus-muġniqsuq puvinniqsuaq iluqaani timimiñi.³ Jesus-ġum apiqsruġniġai ilisautrit maliġutaksranik Pharisee-ġuruatlu, “Maliġutaksrakuaġnaqpa mamititchiruni miġuiqsiagvium uvluaġi?”⁴ Aġlaan nipliñiñniqsut. Jesus-ġum aksikługu iñuk iħuaqsipkaġniġaa aasiiñ aullaqtitługu.⁵ Tavra nipliutiniġai, “Iġñiqaġupsi kataguniasiiñ nivviamun miġuisiaħhum uvluaġi nuqinnayaqpisiuġ tavrakġa qilamik? Taatnatun piñayaitpisi pamiqsaaqaġupsi? [Taatnamik nalaunġaruq mami-titchikama miġuiqsiagvium uvluaġi.]”⁶ Aġlaan kiggutiksraiññiġaat.

Atchiksuaħiġlu Tukkuġiññiġaħ

⁷ Jesus-ġum ilitchuġiniġai ilaġich aiyugaakkauruat piksraħhat aqu-piutaġiñniqsranik. Uqautiniġaiłi atrikusautmik.⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niġiqpagvianun aquvinniaqnak aquppiutaġiñniqsra-mun. Kiña tavrani kamanatluktuq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq.⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqħisuam iliptiknik utlakkayaġaatin nipliġu-ni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuġa.’ Kanġusuliġayaqtutin aquvititpatin atchitłuktuamun.¹⁰ Uvvaasiiñ, aiyugaakkauyvich aquvillutinaasiiñ atchitłuktuamun, ilvillı aiyugaaqtivich utlakkayaġaatin nipliutilutin, ‘Iłauramaaġ, uvuġaġiñ aquppiutaġitłuktuamun.’ Taavrumuuna kamagi-gisigaatin sivuġaatni iluqatiġ aiyugaakkauruat.¹¹ Atakkii kisupayaaq iħmiñik kamañaqsiuq atchiksikkaugisiruq, suli kisupayaaq atchiksi-ruaq iħmiñik kamañaqsiġkauluni.”

¹² Tavrakġa Jesus-ġum nipliutiniġaa aiyugaaqħisuq,
“Qitiquutaqtitchiñiġuġvich unniiñ nullautchiqsitchiñiġuġvich, aiyugaag-niaqnagich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialġuruat

siļalliutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavrumuuna akiljusiaqa-gisirutin. ¹³Niġiqpaktitchiñiaġuvich aiyugaagumagisi nagliņnaqtuat aulatlaitchuatlu suli pisutlaitchuat qinītlaitchuatlu. ¹⁴Aasiñ quviat-chaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiljutiksraitchaatin. Agaayyutim akilġisigaatin taivrumanu uvlumi anjīqīkīpata tuquġiġmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisuļhanik.”

Atrikusaun Niġiqpagvikun

¹⁵Iļaņat iñuich aquppiqatauruaq niġġivīņmi tusaakami taavrumi-ņa nipliutinigaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niġiqatauniaqtuat aņaayūqautaani Agaayyutim.” ¹⁶Jesus-ņum nipliutinigaa, “Iļaatniġuuq iñuk aiyugaaqniņniqsuq iñuġiaktuanik iñuņnik niġiqatiksraġmiñik. ¹⁷Niġiñaqsiþman tuyuġinigaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvuņaġitchi, supayaaq piļhiñaaġuqtuq!’ ¹⁸Aglaan iluqatiņ patchisiqsuaq-siñiqsut. Sivullium uqautinigaa, ‘Tauqsīqsuņa nunamik. Tautuġiaġniāġiga. Uvvatuq akuqtuġuņ pisaņitchuuġutiga.’ ¹⁹Atla nipliġniqsuq, ‘Tauqsīqammiqļuņa tallimanik unirrautiqatigiñik uuktuāġiaġniāġit-ka. Uvvatuq akuqtuġuņ pisaņitchuuġutiga.’ ²⁰Suli atla nipliġniqsuq, ‘Iļaqatnikpaalukļuņa, taatnaqļuņa utlautilguitchuņa.’ ²¹Savakti utiġniq-suq uqautiþluguasiñ aņaayūqani. Taavruma qinnakhuni nipliutinigaa þirini, ‘Qilamiksruġutin tumitchaanuġiñ suli akunġatnun tupqich nunaaqimi qaġġisillugich nagliņnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qinīt-laitchuatlu pisutlaitchuatlu.’ ²²Aquvatigun savakti nipliġniqsuq, ‘Ataniq, savaāġigiga savaāġitqukkan aglaan iniksraqaqtuqsuli.’ ²³Aņaayūqam nipliutinigaa savakti, ‘Aullaġiñ tumitchaanun. Uqautityakkich iñuich nanipayaaq niġiqasiqulūņa. Tupiġa immiġli iñuņnik. ²⁴Uqautigipsi, taip-kua iñuich utlautiņitchuat aiyugaaqtugaluaqhuņiņ uuksiyumiñaitchut nullautchiukkamnik!’ ”

Jesus-ņum Maliġuaqtini Iņmīknun Suksraaquġai

²⁵Iñuġiaktuat iñuich maliņniġaat Jesus. Kiņaiqamigich nipliutinigai, ²⁶“Kiña maligukkumi maliġuaqtaulguyumiñaitchuq kisianik piqpa-gitluglūņa aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliāġmiñiñ qitunġamiñiñlu, suli aniqatiumiñiñ naagaunniñ iņmiñiñ. ²⁷Kisupayaaq iġlutiņitchumi sannigutaġmiñik maliglūņalu maliġuaqtaulguyumiñaitchuq. ²⁸Nalliġsi nappaisukami nasirviņmik aquvitluni naarrutiksraqaqmagaāġaqtuq savaaksraġmiñik. ²⁹Turviļianikkaluāġuġu maniksraiñniġumi tupqum naarrutiksraņanik tamatkua qinīqtuat iġlautiginayaġaat ³⁰nipliġuņi, ‘Taamna iñuk nappaisāġaluāqhuni naatchiņitchuq.’ ³¹Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik aņuyyūqtīqāqtuaq akilļiūtīsukkumi atlamun umialīņmun piqāqtuamun iñuiñanik kavluutinik aņuyyūqtinik, ilaa aquvitqaāġu-

(Lk 15.4)

ni sivunniugayaqtuq sanjigaluaqmagaagmi igluliuğumiun atla umialik. ³²Igluliuğumiñaiñiğumi tuyuqağayaqtuq kiliktimik paaglugu atla ataniq apiqsruğlugu qinuurrutitquluni unasiñnaan.” ³³Jesus nipliğniqsuq, “Taatnatuntuuq, kiñapayaaq maliguaqtigiyumiñaitchiga suksraangisuaqpan iñmiñik suli suksraağlugulu iluqaan pigikkani.

Atuğumiñaiñaq Tağıuq

³⁴“Tağıuq nakuuruq, aglaan tağıuğniraañaigumi, nakitña tağıuğniraalitqikkisiva? ³⁵Nakuuñitchuq nautchiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. Iktaksrañhiñauruq. Naalağniñlagitchi, siutiaqtuasi!”

Ipñaiq Tammaqtuaq

15 ¹Iñajatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlautiniqsut tusaasukługu Jesus. ²Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqapiñuqaqsiñisut, “Uuma iñuum pağlagai killuliqirit niğiqatigipluğilı!”

³Tavrakña Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, itna, ⁴“Iñarisamma tallimakipiamik ipñaiqağumi tammaiğugu iñajat, suniaqpa? Uniñniagaı tallimakipiaguutaiñat ipñaiç iñuiłaami aasii pakkiagługu atausiq tammaqtuaq paqinniañhanunaglaan. ⁵Paqitnamiun quviatchallapiagniqsuq natmiutiplugu ⁶aggisinigaa. Tuqłuqługich iñauraani siłalliuniñu nipliutiniğai, ‘Quviatchaktunja paqitnapku tammaqtuaq ipñaiğa. Quviasuqasiqsikña!’ ⁷Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvianatlukkisiruq

pakmani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapkunakña tallimakipiaguu-tailaniñ nalaunjaruaniñ iñuñniñ isummitqinñianñiasugiruaninñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸“Ağnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqağumi tammaiługu ilañat, suniaqpa? Ikıllugu naniq salikuğniaga natiq, pakıglugu maniuraq nanipayaaq paqinniañhanunaglaan. ⁹Paqitnamiuñ tuqluğai ilauraani silalliiniñ nipliutiplugich, ‘Quviatchaktuña paqitnapku maniurağa tam-maitchağa. Quviasuqasiqsikña!’ ¹⁰Uqautigipsi, taatnatuntuuq isagulgi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iğñiq Tammaqtuaq

¹¹Jesus uqaagtupsaagñiqsuq, “Iñugguuğuvva malğunñik iğñiqaqtuaq. ¹²Nukaqlıum nipliutiniğaa, ‘Aapañ, aatchuñña pakma paisannak-taaksrautimnik.’ Uvvaasiñ añutim aviñniğai suurani taapkuñnuña iğñañmiñun. ¹³Uvlut aquurañatigun nukaqlıum tuniñniğai supayaat pigikkani, aullaqhuni nunamun uñasiksuamun. Tavraniasiñ maniıgutiñiqsuq iñuuniamaqlukhuni. ¹⁴Maniıgutipman kakkaaqsuıñıq ilıñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaqqiñi. Suiłłapiaqmiuğlu. ¹⁵Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq ilañatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriliutiniğaa qaanagitquplugich kuniani. ¹⁶Niğisukpaitluni niğisukkaluağniqsuq kuniat niqiksrañitñik aglaan iñuich niğipkağunñiñiğaat. ¹⁷Tavrakña qauğriaqpalañniqsuq nipliqhuniasiiñ, ‘İluqatiñ aapaa savaktai sippakuuqtuaqhutiñ niqiksraqağaqut. Aglaan kakkaağataqtuña. ¹⁸Makilluña aullağisiruña aapaanun nipliutiluguasiiñ, Aapañ, killuqsuqtuña akitñaqługu Agaayyun ilviłlu. ¹⁹Taiguutiqaqtuksraunğiqsuña iğñipnik. İliutiñña akiññaññaqtaunun savaktipnun.’ ²⁰Tavra makitluni aapamiñuñniqsuq.

“Uñasiksitlugusuli aapañan tautuñniğaa aasiiñ ilunñutchakhu-ni. Aqpaqsruğniqsuq iğñiğmiñun iqitluguasiiñ kunikługulu. ²¹Iğñiñan nipliutiniğaa, ‘Aapañ, killuqsuqtuña akitñaqługu Agaayyun ilviłlu. Taiguutiqaqtuksraunğiqsuña iğñipnik.’ ²²Aglaan aapañan tuqluğniğai savaktini, ‘Qilamik, aggiutrisitichi nakuğniqsramik atnuğaatqıutikrañi-ñik qitiqlıgutilugulu suli sakpakkiğługu. ²³Taatnaanikkupsi aikñiğitchi uqsraqsaamik nuğgamik tuqulluguasiiñ, uvagulli quviasuguta niğiqpak-kumaugut. ²⁴Iğñiğa tuqugaluqtuaq pakma iñuuruq, tammağaluqtuaq pakma paqitauruq.’ Tavraasiñ niğiqpaaqsiiñiqsut.

²⁵“Taatnaqtitlugich añayuklıq nautchiivıñmiñ aiñiqsuq. Qallikami tupiğmun tusaagaqsiiñiqsuq atuqtuuramik ağğiruanıglu. ²⁶Tuqluqluğı ilañat savaktit apiqsruğniğaa, ‘Suvat ipkua?’ ²⁷Savaktim kiuniğaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq suli aapavich tuqqutchisipluğı uqsraqsaamik nuğ-

gamik. Niġġisigaa utitqigluqman nakuupluni.’²⁸ Aapiyaṅa qinnakpaitluni isigunjiññiqsuq tupiġmun niġiqpaktuanun. Aapaṅan anipluni iṅiqsruaġ-niġaa isiquplugu. ²⁹ Aglaan uqautiniġaa aapani, ‘Ataṅji, iluqaitni ukiuni savautigikpiñ kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunġanjitchikma niġiqpautiksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna iġniġiñ maniġutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiñ aipman tuqqutchirutin uqsraqsamak nuġġamik pisigiplugu.’ ³¹ Aapaṅan kiuniġaa, ‘Iġniñ, ittutin ataramik uvaṅni. Suuratka iluqaisa pigigitin. ³² Aglaan niġiqpaktuksraurugut quviasullapiaġuta, atakkii nukatchian tuquruuq pakma iñuuruq, tammaqtuq pakma paqitauruq.’ ”

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Aṅalatchiruakun Suuranik

16 ¹ Jesus-ḡum uqaaqtuutiniġai maliġuaqtini, “Taimmaguq umialik savaktiqaġniqsuaq aṅalatchiruamik suuraġmiñik. Iñuich umialik uqautiniġaat aṅalatchiruamun maniġutchaġniplugu. ² Umialgum tuḡtuqamiuṅ uqautiniġaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaġa ilipkun? Uqautiṅṅa qanuq aṅalatchisilaaṅnik suuramnik. Aṅalatchitqikkumiñaitchutin suuramnik atakkii maniġutchaġniġikma.’ ³ Savakti isummiġniqsuq, ‘Aṅaayuqaġma piigataġaṅa savaamniñ. Qanuġisivik? Paulġiralguitmiuṅa nunamik suli kanġugipmigiga iṅiulaḡiksraġa. ⁴ Uvvaliqaa itnaġisiruṅa! Savaṅaiġuma ilauraqaġumuṅa tukkiqsiksramnik.’ ⁵ Aṅalatauruam tuḡtuġniġai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat aṅaayuqaġmiñun. Apiqsruġniġaa sivulliq, ‘Qanutun akiqsruumaviuṅ aṅaayuqaġa?’ ⁶ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliṅnik qattaġruṅnik uqsrunik.’ Suuranik aṅalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguṅ tavruṅa malġukipiaq qulit.’ ⁷ Apiqsruḡiñniġaa atla, ‘Ilvichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpich?’ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliṅnik miissuṅnik mukkaaksranik.’ Suuranik aṅalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguṅ sisamakipiaq.’ ” ⁸ Atanġum Jesus-ḡum uqaġiniġaa nalaunġaitchuaq aṅalatchiruaq suuranik pillautagṅniplugu pisaasuḡhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamiṅ iñuuqatiumiknik tamatkunakṅa ukpiqsruaniñ. ⁹ “Uqautigipsi, Ilauraalliugusi atuġusi manigikkapsitniġik ikayuutiksraṅatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatnigun tuquniġuvich aasiñ manik nuṅutpan iniquaġisirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruq mikiruatiġun tuniqsimagisipmiuq aṅiruatiġun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatiġun tuniqsimaitkisipmiuq aṅiruatiġun. ¹¹ Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich aṅalatchiḡiqni nunam suuraiñik, qanuġuni Agaayyutim tunṅavigitlagisiñiqpatin aṅalatchiḡiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuraṅiġun, qanuġuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraṅnik. ¹³ Kiñaaniiñ savautrilġuitchuq malġuṅnik aṅaayuqaṅnik. Atakkii uumigigisigaa

atausiq aasiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ nağgugilugu ilaqataa. Savautriłguyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu maniqmiglu.”

İlañat Jesus-ñum İlisauttutiñisa

¹⁴Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ iluqaan tamanna, mitautiginigaat Jesus atakkii piqpaksriplutiñ maniqmik. ¹⁵Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nalaunñanisuurusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiagai uummatisi. Atakkii sut kamanaqsiqkakkauruat akunğatni iñuich Agaayyutim nağgugipiagai.

¹⁶“Aggiłhanunaglaan John Paptaaqtitçirim maliğutaksrañalu Moses-ñum aglañisalu sivuniksriqirit añałatkaich iñuuniaivut. Aasiñ tavrakñaniñaglaan tusaayugaallautañ añaayuqataan Agaayyutim quliaqtuañunıqsuq, sulı piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanıqsimatquplutiñ. ¹⁷Mikiniqsrallapiaqunniñ titiğnaurañ aglaum maliğutaksrani simmiğumiñaitchuq kisanik qılaglu nunalu piqpaknik.

¹⁸“Kia añutim avitçhumiñ nuliani aasiñ kasuutiluni atlamun aña-mun atlatuğaqtuq; taatnatuntuuq añun kasuutiyumi avisimaruumun aña-mun atlatuqmıuq.”

Umialıglu Lazarus-lu

¹⁹Jesus uqaagtulğitçhuq, “İlaatnıguuq umialıqañıqsuq atnuğaaqağuruamik akısuruanik sulı iñuuniaqhuni ayuqsrañitłuni uvluğagıpmān.

²⁰Uvvaguuguna iñiularikniaq atilik Lazarus-mik killiğruaqaqtuq.

Iñuich inillañnıgaat paañanun umialgum tupqan, ²¹nıgıllakkasugaluni kañanauranik kataktuanik umialgum niğgıvianiñ. Qipmıch utlakługu alıktuğaqniğaiç killii.

²²Iñiularikniaq tuqupman isağulğıç akiyautiniğaat sanıgaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñıqsuq iluvıkkaupluniasiiñ. ²³Aasiñ anasiññuqsagvıñmi naglıksaallapiağataqtuq. Aağluqhuni tautuñnıgaa Abraham uñavanun Lazarus-lu sanıganiit-tuaq.

²⁴Umialik tuqtuğniqsuğlı, ‘Abraham Aapaañ. Naglıgıllañnıañ! Tuyuğıñ Lazarus kiñiıllaglugu tikini imiğmun niglaqtıgiağlıñ uqağa, atakkii naglıksaallapiaqtuñ ikniğmi!’

²⁵Aglaan Abraham nipliğniqsuq, ‘İğniñ, itqallañ una! İñuıliqni piqaqtutin iluqaanik nakuuruamik, aasiñ Lazarus piqaqhuni iluqaanik piğiitçhuamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani naglıksaaqtıtlutin.

²⁶Naagaunniñ itiruamik ikağnağumiñaitçhuamik piqaqtuq akunnaptikni. Kiñaasiñ ikaatłaitçhuq uvakñā ilıpnun, naagaqaa kiña ikaatłaitçhuq uvaptiknun ilıpnıñ.’

²⁷Umialik nipliğniqsuq, ‘Abraham, aapaañ! İñiğikpiñ, tuyuğilugu Lazarus aapaa tupqanun.

²⁸Tavrani tallımanik aniqatıqaqtuñā. Kilıktuğıağlığıç tatamnaqtuamik, tarralı uvuñañitçhumağaat inaanun naglıksaağvıum.’

²⁹Abraham nipliǵniqsuq, ‘Aniqatiutin piqaqtut aglaanıtñik Moses-ǵum suli sivuniksriqirit uqautriqaqhutiń tatamnaqtuamık. Aniqatiuvich naa-laǵnıraksraǵigaich taipkua uqaqpata.’ ³⁰Umialgum kiunigaa, ‘Abraham, aapań! Taamna apaińuńtichuq. Aglaan kińa utiqhuni tuquruamiń utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniń.’ ³¹Aglaan Abraham nipliǵniqsuq, ‘Naalaǵnıńıtchumisigich aglaanı Moses-ǵumlu sivuniksriqiritlu tusaayumińaitmiut kia-unniń utiguni tuquruamiń uqautikpatiń.’ ”

Killuqsaunlu Natqigutriǵıǵu

17 ¹Jesus-ǵum nipliutiniǵai malıǵuaqtını, “Nalupqınaitchuq. Killuqsasusaǵutit atuumaniaqtut ataramık. Aglaan qanutun tatamnaqtıgıva taamna ińuk ukpiǵutaiqsitchıruaq ińuńnik killuqsasusaǵıǵımıǵun. ²Nakuutlukkayaqtuq taatnasıq ińuk ıǵıtaukpan taǵiumun uyaǵanmik qunısiǵmiutchiǵıǵu, taamna ilıǵaamık killuqsasusaǵıtñik-tuaq. ³Taatnamık munaǵıtitchi! Aniqatıksi killuqsapın suakataǵumagiń, aasıiń isummitqikpan natqıutiyumagiń. ⁴Killuqsanıqpan akitńaǵutin tallimat malǵuńniaglaan atautchimi uvlumi nipliǵuni, ‘Nunuuraqtuńa isummitqıksuńa,’ natqıutıraksraǵıǵıń.”

Ukpiqsriǵıq

⁵Uqıraqıtıt nipliutiniǵaat Atanıq Jesus, “Ukpiqsriǵıqput ilalaǵuń.” ⁶Atanǵuruam kiunigai, “Ukpiqsriǵıqanıǵıpsı aktılaalıńmik mikiniqsrańatıtun nautchiaksrat, nipliutińhińaıǵıń una napaaqtuq, Amulutın ilipnik kańıtuummaqıch aasıiń nautchirriutilutin ilipnik taǵiumun. Ukpiqsriǵıqanıǵıpsı tupıǵınayaǵaatin.

Ilısauttun Tunıqsimalıkun

⁷“Nallıqısi savaktıqaqtuq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriǵıuni ip-naińik aipman, uqautınayaqpiuń, ‘Aquvıllaglutın niǵǵıiń?’ ⁸Naagga! Uqautısuuǵıń, ‘Itqanaiyaǵıń niqıksramnik. Saalisagutin niǵıpkanńa imiqtılluńalu. Niǵianikkuma niǵiyumautintuuq.’ ⁹Savaktın quya-raksraǵıńıtchiń tupıǵıpmatin! ¹⁰Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqagıpsı uqauttısiapsıtñik nipliǵniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatıńıtichuat savaktıt savańhińaqtugut savaaksrıusiaptıknık.’ ”

Jesus Mamıtitchıruq Qulinik Auyugaqtualıńnik

¹¹Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunǵakkun Samaria-m Galılee-mlu. ¹²Nunaaqııuramukami paaqsıruq qulinik ińuńnik auyugaqtualıńnik. Qıchaqtut uńsasıspılutıń ¹³aasıiń kappaińaplutıń, “Jesus! Atanııq! Naglıgıllanńiaqtıǵıt!” ¹⁴Jesus-ǵum tautukamıgıch nipliutiniǵai, “Agaayulıqsınugıtchi isıvǵıuqulusı.” Utlautıllaǵmıń ilıuqsıniqsut. ¹⁵Ilıńat ilıtchuǵıkami mamıtılaǵmıńik utıǵniq-

suq, kamaksruqlugu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶putluni Jesus-ɲum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samaria-ğmiuɲuniqsuq. ¹⁷Jesus nipliğñiqsuq, “Qulit iñuich mamitchugaut. Naamiimma quliɲɲuğutai!at? ¹⁸Suvaata una sumiɲɲuruuq kisimi utiqpa quyasuklugu Agaayyun?” ¹⁹Jesus-ɲum nipluutini-gaa, “Makillutin. Ukpisriğiqpich ihuaqsigaatin.”

Agaayyutim Añaayuqautaaɲum

²⁰Ilañich Pharisee-ɲuruat apiqsruğniqsut Jesus qakugun añaayuqautaa Agaayyutim agğigisipmagaan. Jesus-ɲum kiuniğai, “Añaayuqautaa Agaayyutim agğigumiñaitchuq tautuɲnağuni. ²¹Kiñaunniñ nipliğumiñaitchuq, ‘Atañii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim añaayuqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²²Tavra nipliğñiqsuq maliguaqtimiñun, “Ilaatnigu qiniğuligisirusi ilañatnik uvlugikkaiñ Iğñiɲan Iñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. ²³Ilañich iñuich uqağisirut ilipsitñun, ‘Qiniqsuɲ, iñña’ naagaqaa ‘Atañii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiagñiaqnagich! ²⁴Atrigağuni ikniqpalaɲmik qaummağiksipmatun qilaq kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviğisiruq Iğñiɲa Iñuum uvlugikkağmiñi. ²⁵Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksauruq ayakkauluni iñuɲniñ marrumani uvlumi. ²⁶Uvlugikkaɲisun Noah-m itkisiruq Iğñiɲan Iñuum utilha. ²⁷Iñuich niğiplitiɲi imiqhutiɲlu suli aɲutit ağnat katchuutiplitiɲi uvlumunaglaan Noah-m isilhaanun umiamun, aglaan uliqluum tuqutkai iluqaisa. ²⁸Itkisipmiuq uvlunusun Lot-ɲum, iñuich niğiplitiɲi suli imiqhutiɲi, tauqsuqsuqhutiɲi suli tunisiullaqhutiɲi, nautchiipitiɲi suli nappaiplitiɲi. ²⁹Taivrumani uvlumi Lot-ɲum unikmagu Sodom, ikniq suli ağralitlailaat kataɲniqsut qilaɲmiñ aasiñ tuqutlugich iluqaisa. ³⁰Taatnatun itkisiruq Iğñiɲa Iñuum sagviqpan. ³¹Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaɲani tupqum atqağniaqani isiğuguni tupiğmiñun aikğiğuni sulliñaurağmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiiviɲmi itchumi aiñiaqani tupiğmiñun. ³²Itqallaksiuɲ qanuq piħa Lot-ɲum nuliɲa! ³³Kia anniginiagumiɲ iñuuħi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiɲumiɲ iñuuħi piquitigipluɲa piññakkisiruq ilumun iñuuħiğmik. ³⁴Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malğuk iññuk siñiktuak siñigviɲni; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁵Malğuk ağnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶Malğuk aɲutik nautchiiviɲmiittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiñ ilaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ɲum kiuniğai, “Sumipayaaq tuquɲaruuq itpan tiɲmiaqpaich tuquɲaruuqtuğuruat katisuurut.”

Atrikusaun Uilğağnaakun suli Atanniqsuqtikun

18 ¹Jesus-ɲum maliguaqtini uqautiniğai atrikusautmik. Iļisautiniğai ataramik agaayutquplugich nikaliğasunagñagich. ²“Nunaaqqiq

atanniqsuqtiqaḡniqsuq taluqsriḡitchuamik Agaayyutmik naagaqaa suvasaḡiḡitluḡich iḡuich isummataat. ³Taavrumaniguuq nunaaqqi-mi uilgaḡnaaqaqmiḡiḡisusq utlaurtuamik taavrumuḡa isivḡiqsimun ikayuqupluni akitḡaḡlugu iḡluliuqtini. ⁴Akuniguuq isivḡiksaum suqutigi-ḡiḡiḡa. Kiisaimmatai nipliḡḡiḡpuq iḡmiḡun, ‘Taluqsriḡitchaluanḡaḡma Agaayyutmik suli suvasaḡiḡitluḡich iḡuich isummataat, ⁵naagasuli taamna uilgaḡnaaq mingitḡiḡhagun uvamnik ikayuḡisigiga akuqtutlasilugu pigikkaḡanik nalaulugu. Taatnaḡitchuma utlakpaitluḡa mingisaḡataḡisigaḡa.’ ⁶Jesus-ḡum ilapsaaḡniḡaa, ‘Isummatigisiḡu qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷Agaayyutim ikayuḡumiḡaiḡiḡpagich pik-sraḡtaaḡikkani iḡiḡsruqtuut iḡmiḡun unnuaqtuummaan? Pisaḡumagisiva ikayuḡisraḡatigun? ⁸Naalaḡnisitchi. Agaayyutim ikayuḡisigai nalaulugu iḡuḡni, suli pisaḡumautisunḡaḡnagich. Aglaan Iḡḡiḡa Iḡuum utiḡumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiḡsriḡiḡmik nunami?’

Atrikusaun Pharisee-ḡuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹Jesus-ḡum uqautiniḡai iḡuich atrikusautmik tunḡaruatigun nalaunḡaḡiḡmiknun aasii naḡḡugiplugich atlat. ¹⁰‘Iḡaatni malḡuk iḡḡuk agaayyuvikpaḡmun agaayutyagaḡniqsuk, ilaqataa Pharisee-ḡuruuq atlaasiiḡ tax-siliqiri. ¹¹Pharisee-ḡuruuq qichaḡhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuum, quyagikpiḡ siḡḡatuanḡilūqtuḡa, qanutitanḡitluḡalu naagaqaa atlatuḡuḡa atlatitun. Quyagikpiḡ atriginḡluḡiga iḡḡa tax-siliqiri. ¹²Uisauraaḡuḡa malḡuḡni uvluḡni akunniḡsaami suli qaitchaḡigiga qulikuat akiḡḡaktaaḡma.’ ¹³Aglaan tax-siliqiri qichaḡniqsuq unḡavanun aasii aḡḡuqsunḡaḡaniḡniḡiḡ pattakḡugu satqani nipliḡhuni, ‘Agaayyuum, nagligillaḡḡiaḡḡa, killuliqiraurunḡakii!’ ¹⁴Jesus nipliḡḡiḡisusq, ‘Uqautigipsi, tax-siliqiri aiḡiḡisusq nalaunḡasiḡluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ḡuruuq nalaunḡaḡitchuq. Atakkii kisupayaaq kamaḡaḡsipkaqtuḡaḡ iḡmiḡiḡ atchiksisiruq, suli kisupayaaq atchiksisruḡaḡ iḡmiḡiḡ kamaḡaḡsipkakkauḡiaḡtuḡ.’

Jesus-ḡum Agaayyutiniḡai Iḡiḡaurat

¹⁵Iḡaḡich iḡuich tikiutriḡiḡisut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataḡaich. ¹⁶Aglaan Jesus-ḡum iḡiḡaat iḡmiḡuquniḡai nipliḡhuni, ‘Ki, iḡiḡaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinḡiḡun atakkii aḡaayyuqautaa Agaayyutim aḡmaruḡ iḡuḡnun atriqaqtuanun iḡiḡaanik. ¹⁷Itqaḡsiḡ una! Kisupayaaq akuqtuinḡitchuḡaḡ aḡaayyuqautaanik Agaayyutim atrilḡluḡich iḡiḡaat isigumiḡaitchuq.’

Nukatpiaq Sulliḡaurauqaqtuḡaḡ

¹⁸Jew-ḡuruat sivulliuqtaata apiḡsruḡniḡaa Jesus, ‘Nakuuruḡaḡ ilisautrii, sumik savaktuksrauḡik akuqtuitḡasiḡuḡa isuitchuamik iḡuum

iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruǵnigaa, ⁴¹“Sumik uvañnun savautit-quvich?” Kiunigaa, “Ataniiq, qin̄itlasitqiguktuna.” ⁴²Jesus nipliutinigaa, “Qin̄itlasiñ! Ukpiqsriñiqpich iñuaqsigaatin.” ⁴³Tavrakñatchiaq qin̄itlasirug maliaqsipluǵuaasiñ Jesus kamaksruǵlugu Agaayyun. Iñugaaǵruich tautu-kamitruñ, iluqatin nangañigaaat Agaayyun.

Jesus-lu Zacchaeus-lu

19 ¹Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaah̄inaǵuklugu. ²Itmiñiqsuq qauk̄iat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³Qin̄iǵuñigaa kisuutilaña Jesus. Aglaan iñuñuluuraupluni qin̄ilguin̄-ñigaa atakkii iñugiakpaitlutiñ iñuich. ⁴Taatnaqhuni aqpaqsruǵniqsuq sivuatnun iñugaaǵruich mayuqhuniyasiñ napaqumun qin̄iǵuklugu Jesus apqusaañiaqtuaq taavrumuuna. ⁵Jesus taruñaqami aǵluǵniqsuq nip-liutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqañiñ, atakkii tukkuniaqtuna tupiqnun uvlupak.” ⁶Zacchaeus qilamik atqañiqsuq. Paǵlanigaa Jesus quviasulla-piaqhuni. ⁷Iluqatin iñuich qin̄iqtuat uqapiluaqsiñisut, “Una añun Jesus tukkurug tupqanun iñuum killuliqirauruam!” ⁸Kiñuniǵmiñi Zacchaeus makitluni nipliutinigaa Atañguruuq, “Naalañniñlagañ! Qaitkisigiga avva-ña suuraǵikaǵma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniǵuma kisupayaamik utiq̄itichigisigitka sisamaullugu.” ⁹Jesus-ñum Zacchaeus nipliutinigaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatniñ anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuuq kiñu-viaǵipmigaa Abraham-ñum. ¹⁰Iǵñiña Iñuum agǵiqsuq ivaq̄iǵiaqhuni suli anniqsuityaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹Iñuich naalañnipkaq̄ugich taavrumiña Jesus uqautip-saañigai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginigaaat añaayuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñipluǵu. ¹²Uvvaasiñ nipliǵñiqsuq, “Ilaatniguuq umialiqañiqsuq aullaǵniaqtuamik nunamun uñasiksuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiguni. ¹³Aullaǵaluaqani qulit savaktini aatchuǵnigai ilaagullaa kaviqsaamik maniq̄mik uqautiplugich, ‘Aǵlipkañniuraǵumagiksi utiǵniañlamnunaglaan.’ ¹⁴Aglaan nunaqataiñ uumi-ginigaa. Tuyuqañiqsuq uqqiraqtinik maliquplugu nipliqhutiñ, ‘Taamna iñuk umialigisuñitchikput.’ ¹⁵Taamna iñuk umialiguqami utiǵniqsuq. In̄miñuqunigai savakti tavrauuaa ilitchuǵisuklugu qanutun piññaktilañat. ¹⁶Sivulliq tikitñami nipliǵñiqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuq̄lugu quliniksuli piññaktuña.’ ¹⁷‘Aarigaa! Savallautañiqsutin. Tuniqsimarutin mikiruati-gun. Añalatigugisigikiñ qulinun nunaaqiñun.’ ¹⁸Tuglianli pirim tikitñami nipliutinigaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuq̄lugu tallimaniksuli piññaktuña.’ ¹⁹Taavrumiña taamna nipliǵñiqsuq, ‘Añalatigugisirutin tallimani nunaaq-qini.’ ²⁰Piñayuatsuli piri tikiññiqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaq

maniiñ tugvakkaga iriqlugu kakkiilisamun. ²¹Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksragaqtutin piginjisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiinjisaqnik.’ ²²Atangum niplutiniġaa, ‘Suksraunjaallaktutin! Nipliutipkun atannigisigiki-piñ! Nalunjitchiñ nagliktaiġiga, piksratlaiġiga piginjisamnik suli katitchitlaiġiga nautchiinjisamnik. ²³Suvaatami ilinjtipiun maniga manikuviñmun? Akuqtugayaġiga illataa manium utiġuma.’ ²⁴Niplutiniġai qichaqtuat tamaani, ‘Piługu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiun pirimum piqaqtuamun qulinik maninjnik.’ ²⁵Aglaan niplutiniġaat, ‘Ataniiq, piqaaniktuq qulinik maninjnik!’ ²⁶Ilaan nipliutipsaaġniġai, ‘Iñupayaaq piqaqtuaq aatchuusiaġmiñnik piññapsaaġisiruq sippakuuqtauliguni, aglaan iñuk piqañitchuaq, mikiruaqunniñ piginasugikkaña piikkaugisiruq. ²⁷Pakma taipkua igluliuqtitka ataniqaġunjit-chuat uvañnik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸Jesus uqautiqaaqlugich taavrumiña igliqtuiñaġniqsuq Jerusalem-ñum tuñaanun. ²⁹Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqaqtuam Olives-mik, tuyuġiniġik malġuk maliguaqtik sivumiñi, ³⁰itnaqlugich, “Aullaġitchik nunaaqquramun taichuña. Tikitchaġluqaqtutik paqitkisigiktik nuġġaña natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviunganjilaq. Pituiġlugu uvunautiyumagiktik. ³¹Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuġigaa.’ ” ³²Tikitñamik tamaña paqinniġaak iluqaan Jesus-ñum uqałhatun. ³³Uvvaasiñ pituiġñaqtitlugu nuġġaña natmaksigvium iñuan niplutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴Kiuniġaak, “Atanguruam inuġigaa.” ³⁵Aasiñ Jesus-muutiniġaat. Taatnaqaaqlugu quppigaañ iliniġaik qaananun natmaksiaġvium, Jesus aquvituluniasii. ³⁶Natmaksiaqtitlugu iñuich quppigaañ tutmaġvigiliutiniġaich tumitchaanun. ³⁷Tikiññiqsut inimun tavrakña Jerusalem qiniġnaqsiplugu. Tavra iñugiaktuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautigiasiniġaat suli nangaqlugu nipitusiplutin iluqaisi-gun quvinaqtuatigun qiniġkaġmiktigun,

³⁸“Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqaġliun umialik tikitchuaq piqusiqhuni Ataniġmik!

Psalm 118:26

Illi tutqiun qilañmi suli kamaun qutchiññiqsrami qilañmi.”

³⁹Aasiñ ilanjisa Pharisee-ñuruat akunġatniñ iñugaaġruich uqautiniġaat Jesus, “Iłisautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰Jesus kiuniġai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaaġniqpata uyaġaitli nipliana-yaqut nipitusiplutin.”

Jesus-ñum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹Natmaksillaġmi nunaqqiq tautukamiun qiagaqsiñiqsuq. ⁴²Aasiñ nipliġniqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitnik

tutqiuṭiqagukkupsi. Aglaan kanjicsitl̄aitchusi! ⁴³Uvlut tikitkisirut akill̄i-
l̄iqsuṭqipsi puugisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyaḡusi quḡḡutilusil̄u
sumill̄iḡaa. ⁴⁴Suksraunḡill̄apiagisigaasi iñugikkasiḡu. Atausiqunniñ
uyaḡak minitchumiñaitkaat. Atuumaniaṭuṭq atakkii ilipsi il̄isaḡiñitl̄ugu
Agaayyun agḡiqman anniḡsuḡiaḡhusi.”

Jesus-ḡum Suaḡl̄uiyaiḡha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵Jesus isiḡniqsuḡ agaayyuvikpaḡmun aasiñ anitlugich tunisiul-
laḡtuatlu tauḡisiquṭuatlu, ⁴⁶nipliutiplugich, “Aglausimaruuḡ uḡaḡhani
Agaayyutim itnaḡhuni, “Tupiḡa agaayyuviksrauruḡ.” Aglaan iriḡtuḡvigiliu-
tipkaḡiksi tigliḡniaḡtinun.”

⁴⁷Uvluḡaḡipman Jesus il̄isautriñiqsuḡ agaayyuvikpaḡmi. Qaukḡiñich
agaayuliqsit sul̄i aglaliḡirit sul̄i sivulliuḡtiḡruat tuḡqutchuḡniḡaat,
⁴⁸aglaan qanuḡsausiiñniḡaat, atakkii iluḡatij̄ iñuich naalaḡnituiñniḡaat.

Kimik Jesus Tuyuḡiriḡaḡniḡpa?

20 ¹Uvlut il̄aḡatni Jesus agaayyuvikpaḡmi inniqsuḡ il̄isautripl̄u-
ni iñuñnik quliaḡtuaḡiplugu tusaayugaallautaq. Qaukḡiñich
agaayuliqsitlu aglaliḡiritlu piḡasiḡhutij̄ sivulliuḡtiḡruanik utlaḡni-
ḡaat ²nipliutiplugu, “Uḡautitigut, kisuḡ aḡalatchiḡhagun savaaḡivigich
tamatkua? Kia saḡñiksritpatin taatnatun?” ³Jesus-ḡum kiuniḡai,
“Apiḡsrullaglapsi uumiḡa. Uḡautisitḡa, ⁴nakitña John-ḡum paptaaḡiḡha
taluḡniḡsiḡpa, Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ?” ⁵Iḡmiknun kiumḡat-
raaḡsiñiqsut, “Qanuḡmi uḡautiḡisiñiqpisigu? Nipliḡuḡpa, ‘Agaayyutmiñ’,
nipliḡisiruḡ, ‘Suvaatami ukpiḡiñitpisiuḡ John?’ ⁶Aglaan nipliḡuḡpa,
‘Iñuñniñ’, iñugaaḡruich miḡuḡtuḡisigaatigut uyaḡaḡnik atakkii nalupḡi-
ḡiñitchaat John sivuniksriḡirauḡha.” ⁷Uvvaasiiñ kiuniḡaat, “Nalugikput
nakitñaḡtaḡha.” ⁸Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uvaḡaḡtuḡuḡ uḡautiyumiñait-
migipsi nakitña saḡñiḡaḡtuḡa savaaḡaḡtilaamnik tamatkuniḡa.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriḡiritigunlu

⁹Uqaanikami taavrumiḡa Jesus-ḡum uqaḡtuutiniḡai iñuich atri-
kusautmik, “Il̄aatniguḡuḡ iñuḡaḡmiñiqsuḡ nautchirriḡviliḡniḡsuamik,
atukkirrutigiplugu nautchirriḡirinun aasiñ aullaḡami mulupluni.
¹⁰Katitchivik asianik tikitman tuyuḡaḡniḡsuḡ savaktimik nautchirriḡiri-
nun akuḡtuḡuplugich piksraḡmiñik katittañitñiñ. Aglaan nautchirriḡirit
savakti anaullaḡniḡaat utiḡtitlugu saagaunnagu. ¹¹Tuyuḡalḡiñniḡsuḡ
atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriḡirit anaullaḡmiñniḡaat uḡa-
niḡuḡtuḡiplugu kanḡunakun, sul̄i utiḡtitmiñniḡaat saagaunnagu.
¹²Tuyuḡalḡiñniḡsuḡ piḡayuaknik savaktimik. Nautchirriḡirit aḡallaḡ-
ḡukḡugu aninniḡaat. ¹³Aquagun taamna iñua nautchiivik nipliḡniḡsuḡ,

‘Qanuǵisiñiqpik? Tuyuǵigisigiga iǵñiǵa piqpagikkaga. Iłumutun kamaǵigisigaat iłuatun.’ ¹⁴Aglaan nautchirriqirit tautukamitruǵ nipliǵñiqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suurajasiñ piññaktaaǵilugich!’ ¹⁵Uvvaasiñ anitlugu nautchiiviniñ tuquñniǵaat.”

Jesus apiqsruǵniqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶Agǵigisiruq aasiñ tuqullugich taapkua iñuich, qaiłluguasiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” Iñuich tusaakamitruǵ taamna nipliǵñiqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!” ¹⁷Jesus-ǵum tauktuǵigich apiqsruǵniǵai, “Taamna uqalıq qanuutauva?

‘Uyaǵak tuppırit ayakkañat,
taamna uyaǵak piitchuıllapiǵaqtuq tuppırauni.’

Psalm 118:22

¹⁸Kisupayaaq puukaqtuq taavrumuǵa uyaǵaǵmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyaǵaum kattaqitñikkumi iñuǵmik kanuǵiñiǵaa.”

Akılıaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹Aglalıqirit suli qaukñiǵich agaayuliqsit tigusuñniǵaat Jesus tavrani. Atakkii iłitchuǵiniǵaat uqaǵniplugu taavrumiǵa atrikusautmik iñmiktigun. Aglaan iqsiniqsut iñuǵmik. ²⁰Naipiqtuqaqsiniǵaat Jesus. Tuyuqaǵniqsut naipiqtuqtiksranik nalaunǵaǵuqaqtuanik. Pisagısuñniǵaat Jesus uqayusautinik, qaitchuklugu aǵalatchiııqaqtuamun kavanauruamun. ²¹Tamatkua naipiqtuqtit pisaasuǵmıǵaǵlugu nipliutiniǵaat Jesus, “Ilısautrii, ilısimagikput uqalıqtin suli ilısauttutitin nalaunǵaıhat. Ilısimagikput suqtiksriñiıhiñ iñuich iıhatnik, aglaan ilısautrıritin Agaayyutim iñuuniaǵvıgıtqukkanañatnik iłumutuuruakun. ²²Uqautitigut, malıǵutaksrakuǵnaqpa akılıiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunǵaitpa?” ²³Aglaan Jesus-ǵum kañiqsiniǵaa pisaasuǵmıǵaıhat aasiñ nipliutiıplugich, ²⁴“Manıllaksaqsıuǵ uvamnun maniuraq. Kia aglıutraǵa maniǵmi itpa? Kiasuli aglaǵa?” Kiuniǵaat, “Caesar-m.” ²⁵Uvvaasiñ Jesus nipliǵñiqsuq, “Nakuuruq, akılıutıgıgıksı Caesar-mun Caesar-m pigıkkanaǵa aasiñ Agaayyutmun pigıkkanaǵa Agaayyutim.” ²⁶Tavrani sıvuǵaatni iñuich pisagılıgıtchaat sukununniñ. Nıpaisaaqhutıñ quvıǵusuutiqaǵniqsut kıǵgutaiñik.

Apiqsruun Anıpkakkauıkun Tuquıǵmiñ

²⁷Iłanǵich Sadducee-ǵuruat, uqaǵuuruat iñuich anıtqıtılaiñniplugich tuquǵaruaniñ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliıhutıñ, ²⁸“Ilısautrii, Moses aglañniqsuq malıǵutaksramik uvaptıknun itnaqhuni, ‘Añun ilıqatıqaqtuq tuqukpan qıtunǵıǵaluaqani, taavruma añutim anıaqataan ilıqatniktaaǵıraksraǵiniǵaa uılgagınaaq qıtunǵısilugu añutmik ilısimana-

gñuniasiiñ tuquruam qitungağitilaanjanik.’ ²⁹İlaatniguuq tallimat malğuk aniqatigiich inniqsut. Anjayuklıq ilaqatniñniqsuq tuqupluniasiiñ qitungıgıaluaqani. ³⁰Tuglian nuliagñigaa uilgağnaaq, ³¹aasiñ piñayuaqnik. Taatnatuntuuq iluqatıñ tallimat malğuiç tuquniqsut qitungıgıaluaqatıñ. ³²Aqulliupluni uilgağnaaq tuquniqsuq. ³³Uvvaasiñ, uvluni tuquñaruat anıjqıkpata iñuuğımun, nuliagıplugu iluqatıñ tallimat malğuk kia nuliagıgisivaun?”

³⁴Jesus kiunigai, “Katchuutruııq pigigaa marruma iñuunıaħthum, ³⁵aglaan anıtıt agnatlu anıjqıkkumıñ tuquıgımiñ katchuutırağagumıñaitchut pakmani. ³⁶Atrıqagısirut isağulıñnik tuqqutlaitchuanik. İgñıgıgai Agaayyutim atakkıi anıjqıkkauplutıñ tuquıgımiñ nutaamun iñuuğımun. ³⁷Suli Moses nalunaiqlıgu ukpiqnaqsıñigaa anıjqıqlıq iñuuğımun ikualaruakun uqpıgaurakun. Moses-ñum uqautıginiğaa Atanıq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu, suli Jacob-ñum.’ ³⁸Ilaa Agaayyutıginiğaat iñuuruat, pigıñıtchaat tuquñaruat, atakkıi ilaanun iluqatıñ iñuıç iñuuruat.” ³⁹İlañıç aglaliqirit uqağniqsut, “Aarigaa kıggutin, ilısautrii!” ⁴⁰Tavrakña apıqsrutqıñıağñıgıaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹Jesus-ñum Pharisee-ñuruat apıqsruğniğai, “Suvaata iñuıç uqağniqpat Christ, Anniqsuqtı akiqsruutauruag, kıñuviağıniplugu David-mun?

⁴²Atakkıi David ilaa niplıgñıqsuq Psalms-ni,

‘Atanıq uqaqtuq Atanımnun:

Aquvıttin kamagıtchiiviksrapnun

⁴³uvañnun akiilıñıaħhatnunaglaan uumıgıritin.’

Psalm 110:1

⁴⁴David-ñum iñmiñik taıguutıqapıgı Atanığmiñik, qanığmi Anniqsuqtı David-ñum kıñuviağıniqpaun?”

Jesus-ñum Kilıktuutıgıgai Aglaliqirit

⁴⁵Iluqatıñ iñuıç naalağnipkaqlugıç Jesus-ñum nipliutiniğai maliğuaqtıni, ⁴⁶“Qaunagıtıtchi tamatkunakña aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturuaniç atnuğaaqhutıñ. Suli purvigıtqutlaturut iñuñun pağlatqusuuplutıñ tauqsıgñıaqvıññi. Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutağıksaanik katragvıññi iñuıç niğıqpakmata. ⁴⁷Ivayaqtuqmıgıaıç uilgağnaat, tigliktuıplugıç kıñunauranıñik, suli qıñıqqusaatlaturut agaayyuraaqamin! Anasiññuqsusiaqagısirut pitlugıgu atlanıñ iñuñniñ.”

Uilgağnaam İlıraña

21 ¹Jesus tautuñniqsuq umıalguruaniç iñuñnik ilıripmata aat-
chuutmıknik agaayyuvıkpauım ilıriıvanun, ²tautukmiñıgaa

inuqsraqtuaq uilgag̃naaq ilisiruaq malg̃uᅇnik patukpaañnik maniu-raañnik. ³Nipliᅇᅇiq̃suq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaq uilgag̃naaq ilisitlukt̃uq iluqait̃iᅇ atlañiᅇ, ⁴atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilaᅇatniᅇ umialgutmiᅇ, aglaan ag̃nam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iᅇuuniutiksrag̃aluani.”

Jesus Sivuniksriqir̃uq Piyaaquᅇniaᅇhanik Agaayyuvikpaum

⁵Ilaᅇisa malig̃uaqtit uqautiginiᅇaat qanutun qiniyunaqtilaᅇaᅇa agaay-yuvikpaum, piᅇᅇaquisq̃saqtaq uyaᅇaᅇnik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipliᅇᅇiq̃suq, ⁶“Iluqaan tamanna tautukkaᅇsi—taimanigu kisiᅇᅇuqtaq̃ag̃umiᅇaitchuqunniᅇ uyaᅇaᅇmik qalliani atlam ulᅇusimaitchuaᅇ.”

Jesus Sivuniksriqir̃uq Iᅇuiᅇᅇiug̃utniglu Piyuaqsiuᅇiksramiglu

⁷Iᅇuich apiq̃sruᅇniᅇaat, “Iᅇisautrii, qakugun tamanna atuummiᅇiaq̃pa? Sukun ilitchuq̃q̃utikun ilitchuᅇig̃isivisa piyaquᅇviksraq aullaᅇniᅇgaq-sikpan?” ⁸Jesus-ᅇum kiuniᅇai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaq̃asi. Iᅇuigiaktuat iᅇuich ag̃giᅇisirut uqaᅇutiᅇ, ‘Christ-ᅇuruᅇa! Pivik tikiumaruq!’ aglaan maliᅇniaq̃nasigik. ⁹Iqs̃iᅇiaq̃asi tusaag̃upsi aᅇuyaktuanik aᅇayaktuaniglu. Tamatkua atuumag̃isirut sivulliulut̃iᅇ aglaan isuk-ᅇitchumiᅇaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰Niplipsaaᅇniᅇsuq, “Nunaaq̃qich aᅇuyyiuᅇisirut atlanik nunaaq̃q̃iᅇnik, atang̃uviich aᅇuyyiuᅇisirut atlanik atang̃uviᅇniᅇnik. ¹¹Nuna iliksrag̃isiruq tatamnaq̃siᅇluni. Iᅇuich kakkaᅇisirut. Iᅇuich atniᅇᅇauiᅇaᅇisirut tigupq̃utnaqtuanik naniliqaa. Atlayuaᅇnaqtuat sagviᅇisirut qilaᅇmi iqsipkaᅇlugich iᅇuich. ¹²Sivuatni tamatkua tikiumagaluaq̃nagich, tiguraulusi piyuaqsiug̃isirusi. Iᅇuich uqaq̃sit-taᅇṽiᅇmukt̃it̃kisiᅇaasi katraᅇṽiᅇmikñun isiq̃taupkaᅇusi, tikiutruᅇusi sivuᅇaatñun umialgich kavanauruatlu pisigilᅇa. ¹³Taivr̃umani pivik-sraq̃aᅇisiᅇiᅇisusi ilisimaraulusi. ¹⁴Isumaaluᅇaᅇiᅇit̃chi kiggutiksrap̃sit̃nik tiguraᅇgaluaq̃asi. ¹⁵Atakkii uqãsrit̃kisiᅇigipsi isumat̃uᅇiᅇmiglu uumigi-rips̃iunniᅇ iᅇᅇuliug̃umiᅇaisaᅇatnik. ¹⁶Aᅇayuqaapsi aniᅇatiups̃iᅇu ilaps̃iᅇu suli ilannaps̃iᅇu qaitkisiᅇaasi uumigirips̃it̃ñun, aasii ilasi tuq̃q̃taug̃isirut. ¹⁷Iluqatiᅇ iᅇuich uumigigisiᅇaasi pigilᅇa. ¹⁸Aglaan atausiq̃unniᅇ nuyaᅇa niaquq̃pich tammakkauyumiᅇaitchuq. ¹⁹Qichaᅇit̃chi anuqsruᅇikun. Nikaitkups̃i piᅇᅇaktaᅇaᅇiᅇaᅇig̃iksi iᅇuuiᅇisi.

Jesus Sivuniksriqir̃uq Piyaaquᅇniaᅇhanik Jerusalem-ᅇum

²⁰“Tautukkups̃iᅇu Jerusalem puuq̃patruᅇ aᅇuyaich ilitchuᅇig̃isig̃iksi qalliᅇha piyaquᅇkkauiᅇksraᅇan. ²¹Taipkunani uvluni kiᅇapayaaq iᅇuuniaq̃tuaq Judea-mi qimakkumauq iᅇᅇiᅇun. Kiᅇapayaaq nunaaq̃q̃miittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviᅇmiittuaq nunaaq̃q̃imuk-

tuksraunjichuq. ²²Atakkii taapkua uvlugigai anasiñjuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutinich. ²³Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni agnanun sinjayauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq iłuiññaq tikiomagisiruq tamarrumuña nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq makunuña iñuñnun. ²⁴Iłañich tuqqutaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsiulutinj Jew-ñujitchuanun. Ilinjisa tutmiğagigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukliññialhatnunaglaan.

Aggiłha Iğñiñan Iñuum

²⁵“Atlayuağnağisirut siqiniğlu tatqigılu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanusiksriagisirut, iqsiłutin nipruağniñanik tağium aksraligruañiñiglu. ²⁶Iñuich iğivrugağisirut iqsiłutin isumaaluğimikni sumsuli tikitchuksrañanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaañi sılam nuktitaulutinj inimikniñ. ²⁷Qiniğisigaat Iğñiñan Iñuum aggiqsuaq nuviyakun qilañmiñ saññimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸Tamatkua atuumaqsikpata qichagıtchi niğiuğağusi. Atakkii tasuqsakkauksraqsi qalliruq.”

Iłisaaksraña Asirritıaitchuam Napaaqtum

²⁹Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Qiniłlaksaqsiñ asirrisuuruaq napaaqtuq suli iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰Milukatat sagviaqsipmata iłisimarağigiksi upingaam qalliłha. ³¹Taatnatuntuuq atuumaqsikpata tamatkua uqautigikkatka iłitchuğigisigiksi añaayuqataan Agaayyutim tikiññialıłha. ³²Itqallaksiñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatinj atuumagaluaqtitnagich. ³³Qilağlu nunalu piğisiruk aglaan uqałitka piğumiñaitchut.

Munağimmaagiłksraq

³⁴“Munağititchi! Isumaiqsitnasi taaññağmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniałhum. Taatnañitchupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakñatchiaq niğiuñgisillusi. ³⁵Naniğiatun pisağigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶Munağiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payağaiğusi iluqaani atuumarauksrani aggiğñialhanunaglaan Iğñiñan Iñuum.”

³⁷Uvlugağipman Jesus iłisautiriraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktagiağniqsuq igğiani atiqaqtuam Olives-mik. ³⁸Uvlaağquqman iñuich utlautiraqtut agaayyuvikpañmun naalağnisukługu uqaqpan.

Sivunniugun Tuqutchukługu Jesus

22 ¹Niğiqpagvikaaq atilik Apqusaakkauğimik qalliñiqsuq iñuich niğipmata puvlaksiğniğilaamik qaqqumik. ²Qaukłinjich agaa-

yuliqsit suli aglaliqirit tuqqtuchunniġaat Jesus nalunautchiġutin aglaan iqsiginiġaich iñuich.

Judas Anġituq Aatchuutigisukġugu Jesus

³Tavrakġa tuunġaq isiġniqsuq Judas-mun atiqaqtuamun Iscariot-mik, ilaġat qulit malġuk malġuaqtit. ⁴Judas-ġum uqaqatigityaġniġai qauk-ħiġich agaayuliqsit aġalatinġitlu agaayyuvikpaum iħuaqtitchiñiaqtinġiñ qanuq aatchuutigisukġugu Jesus ilinġitñun. ⁵Quviasukħutinġi akiqsruġaat akiliġukġugu maninġmik. ⁶Judas anġniqsuq. Piviksraqsuġaqsiniġaa aatchuutigisukġugu Jesus ilinġitñun iñuich nalupkaġlugich.

Itqanaiyaġiq Jew-ġuruat Niġiqpagvikaanun Atilinġmun Apqusaakkauħimik

⁷Akunniqsaaami uvlua Puvlaksiġniġilaam qaqqum tikiñniqsuq, taamna Apqusaakkauħum ipnayaam tuqurviksraġa. ⁸Jesus-ġum tuyuġigik Peter-lu John-lu itnaqħugik, “Itqanaiyaġiatku niġiqpaħiksraqput.” ⁹Apiqsruġniġaak, “Nani itqanaiyaquvisiġuk?” ¹⁰Jesus-ġum kiuniġik, “Isiġuptik nunaaqqimun paġisiġiktik iñuk akiyaqtuaq qattamik imilinġmik. Malikkumaiktik isiqpan tupiġmun, ¹¹suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Iħisautri nipliġniqsuq, Nani iniaqapich tuyuġmiaqaġvinġmik niġġiviksramnik ipnaimik piqasiġħuġa malġuaqtimnik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauħimik?’ ¹²Uuma urriqsuutigisigaatik inimik nallaauraallagviuluumaqaqtuamik qulligmi itqanaħlaamik inuqsraġaiqħuġu. Tavrani itqanaiyaħhiñaurutik.” ¹³Aullaqamik paqinnigaa taatnatun Jesus-ġum uqaħhatun, aasiiñ itqanaiyaqħutinġi niġiqpagviksramun atilinġmun Apqusaakkauħimik.

Atangum Nullautchiġvia

¹⁴Niġġiviksraqtinġi tikitman Jesus aquvinnisquq piqasiqħuni uqqi-raqtinik. ¹⁵Nipliutinġai, “Niġiqatigisullapiagipsi uumiġa ipnaimik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauħimik nagliksaanġaiñġaġma! ¹⁶Uqautigipsi, niġitqinġianġitkigga immiumaniaħhanunaglaan aġaayuqautaani Agaayyutim.” ¹⁷Taatnaanikami Jesus-ġum tiguplugu qallun, quyanigaa Agaayyun nipliħuni, “Tigulugu taamna imillagvigisunġ! ¹⁸Uqautigipsi, uvakġaniñaglaan imitqikkumiñaitħuġa asiam misuġuanik agġiġniħhanunaglaan Agaayyutim aġaayuqataan.” ¹⁹Jesus-ġum tiguplugu qaqquq quyanigaa Agaayyun. Avguqħuġu qaqquq qaiñniġaa nipliħuni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruaq ilipsitñun. Niġġisunġ itqakktuġilugu uvaġnun.” ²⁰Taatnatuntuuq, niġianikaminġ qallun qaiñniġaa nipliħuni, “Asiam misuġua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniuġutigigaa taluġniquisiħuġu aupkun maqikkauruamik ilipsitñun.”

²¹ “Atañii! Iłapsisamma aquppiqatima qaiññağaaña. ²² Iğñiña Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakliuñ iñuñmi qaitchiruami ilaanik!” ²³ Maliguaqtai apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun nalliqsinq qaitchiyummatiaqmagaan ilaanik.

Uqavaagun Kamañağunnikun

²⁴ Maliguaqtai qapiqtailitraqniqsut nalliqsinq kamañağniqsraugisipma-gaan. ²⁵ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Jew-ñuñitchuat umialgich saññiaqtut iñuñmikni suli aňalatit taigukkautlatuplutinj Iłauraañitnik Iñuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itchuksrauñitchusi. Kamañağniqsrauruq akunnapsitñi ilili nukaqñiqsun suli sivulliuqti savaktitun. ²⁷ Kiña kamañağniqsrauva—taamna aquvitluni niğiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuq? Tavrataamna aquppi-ruaq kamanatluktuq. Aglaan iqasiğipsi payuktaqtitun.

²⁸ “Iłipsi, nayuğipsitña uuktuaqsiupayaaqama. ²⁹ Atriliğlu aapaa aňalatchitlasipkaiñha uvamnik, taatnatuntuuq aňalatchitlasipkağisipmi-gipsi. ³⁰ Niğiqasiğisigipsitña imiqasiğluğalu aňalatchiaqsiguma iñuñnik, suli aquppiqasiğisigipsitña taivrumanı atanniityağuma kiñuviağıiñik qulit malğunnik iğñiñitnik Israel-ñum.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piiłaañiksrajanik

³¹ “Annaa, Simon! Naalağniłlağiñ! Tuunğaum uuktuağumiñaqsiññaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikluñniñ. ³² Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriñhiñ qapiqunilıgu. Utiguovich uvañnun sayyigisigitiñ aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiunigaa, “Ataniiq, isiqtauqasiñhiñaugikpiñ suli tuquqasiğutin!” ³⁴ Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qal-ğuqtağaluaqnagu uvlaami piiłaağisigikma piñasuniaglaan.”

Maniqagvıglu Puukatağlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-ñum uqaanikami taavrumiña apiqsruğniğai maliguaqtini, “Taimani tuyuğikapsi manikuviiłaaqhusi puukataiıaaqhusiılu sakpakkiııaaq-husiılu, inuqsraqpisi?” Kiunigaa, “Inuqsrañitchugut.” ³⁶ Jesus nipliğniqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniqagvıqagumi naagaqaa puukataqagumi saagağligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksraqigaa quppigaani aasiñ tauqsıgu-ni savikpañmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqalıq aglausimaruq Agaayyutim makpigaañiñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutinigaa savamaqluktuatun.’ Iluqaan aglausimaruq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” ³⁸ Maliguaqtit nipli-ğniqsut, “Ataniiq, uvva malğuk savikpaak!” Kiunigai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Iğğimi Atiliñmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalğiñniqsuq iğğimun atiliñmun Olives-mik pirağihigmisun, aasiñ maliguaqtaiñ malikkaat, [aglaan Judas maliñitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamin

(Lk 22.39)

taruŋa nipliutiniġai, “Agaayulusi ukpiqrsisainitchumausili uuktuaq-siugupsi.” ⁴¹Tavrakŋa aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴²Nipligñiqsuq, “Aapaan, pisuħigiyupku piiġuŋ qallutaa nagliqsaahum uvaŋniñ. Uvaŋa pisuħiginiġlaaptun aglaan pisuħiñ savaaŋuli.” ⁴³[Isaġulġum qilaŋmiñ sagviutiniġaa sayyiqġugu. ⁴⁴Iħuilliuqpaħikun agaayuniqsuq piliqitlukhuni, aasii ilaan siqsiqpaħa kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵Makitnami agaayuħigmiñiñ utiqhuniasiiñ maliguaqtimiñun tavra paqinnigai siñiktuat, mingūqhutiŋ iħuilliuqpaħitutiŋ. ⁴⁶Nipliutiniġai, “Suvaata siñikpsi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqrsisainitchumausili uuktuaqsiugupsi.”

Tiguniġaat Jesus

⁴⁷Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiññiqsut, sivulliqġugich Judas-ŋum, iġaŋata qulit malġuk maliguaqtit. Utlakġugu Jesus kuniŋniġaa. ⁴⁸Aglaan Jesus nipliutiniġaa, “Judas, kunikġugu aatchuutigiviuŋ Iġniŋa Iñuum?” ⁴⁹Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitruŋ taamna atuumaruq uqautiniġaat, “Ataniiq, atuġlavut savikpavut!” ⁵⁰Iġaŋata anauniġaa qaukħiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsiquġugu taliqpianik. ⁵¹Aglaan Jesus nipligñiqsuq, “Aħħaa! Apaiqsuq!” Aksikġugu iñuum siutaa mamitinniġaa. ⁵²Taavruma aquagun Jesus-ŋum nipliutiniġai qaukħiŋich agaayuliqsit suli aŋalatiniġich agaayyuvikpaum iħuaqtitchiñiaqtiŋiñ suli sivulliuqtiġruat tikitchuat aipġugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaagusi anautaniglu uvaŋa liilaa savamaqħukti? ⁵³Nayuġaġikapsi agaayyuvikpaŋmi uvlugaġipman tiguniatlaitchipsitŋa. Aglaan pakma savagviksraġigiksi saŋŋiagun taaqtuam.”

Peter-m Piilaaginiġaa Jesus

⁵⁴Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniġaat tupqanun qaukiata agaa-yuliqsit, suli Peter-m maliġniġai taavakġatluk. ⁵⁵Ikniqaġniqsut siġataani tupqum, aasii Peter-m iġaliġniġai aquppiruat tavrani. ⁵⁶Ilanata pirit aġnam tautuġniġaa Peter aquppiruaq saniġaani ikniġum. Qiġiqlugu nalinġiġaaq-lugu nipliutinġaa, “Una iġnuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷Aglaan Peter piilaaġniqsuq, “Aġnaaq, nalugiga!” ⁵⁸Kiġnuuranġagun iġnuk iġitchuqsripmi-ġniqsuq Peter-mik nipliġhuni, “Ilvich, iġagigaatintuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Naagga, iġagiġitchaatġa.” ⁵⁹Sassaġniġum kiġnuagan atlam iġnuum qapiġaiġhuni upyaġniġaa, “Iġlumun una iġnuk piqataupmi-ruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ġmiuġuruq!” ⁶⁰Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Nalullapiagiġa sumik uqaqtilaan.” Uqaqtitlugu tavrakġatchiaq aqargiġpak qalġuqtaġniqsuq. ⁶¹Atanġuruam qiviaġhuni tautuġniġaa nalinġiġaaq-lugu Peter, aasii Peter-m itqaġniġaa atanġum nipliġha iġmiġun, “Aqargiġpak qalġuqtaġaluqnaġu uvlaapak piilaaġutigigiġisigikma piġnasuniaglaan.” ⁶²Peter tavra aniġluni qianiqsuq iġuillullapiaġhuni.

Jesus Mitautigigaat Anaullaqġugulu

⁶³Iġnich munaqsriuat Jesus-mik mitautiginiġaat anaullaqġugulu. ⁶⁴Matuplugik irrak apiqsruġniġaat, “Kia anauvatin? Nalautġagiġ?” ⁶⁵Niġliutipmiġniġaat iġugiaktuanik piġsaanġatinik.

Jesus Uqaqsittaagviġmi

⁶⁶Uvlaaġuqman Jew-ġuruat sivulliuqtiġruat qaukġiġich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu katiġniqsut, aasiġiġ Jesus tikiutinġaat uqaqsittaaqtiġchirinun, ⁶⁷nipliġhutiġ, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ġuvich, taimġa akiqsruutauruaq Anniqsuqti?” Jesus-ġum kiuniġai, “Uqautigupsi ukpiġiniġatchipsit-ġa; ⁶⁸suli apiqsruġupsi apiqsruutmik kiuyumiġaitchipsitġa. ⁶⁹Aglaan uvakġa Iġniġa Iġnuum aquppiġisiruq tuġaani taliqġian Agaayyutim piqaquam saġġipayaamik.” ⁷⁰Iluqatiġ nipliġniqsut, “Ilvich, Iġniġivatin Agaayyutim?” Kiuniġai, “Ilipsi, uqaqtusi Iġniġinipliġa.” ⁷¹Kiisaimmalu nipliġniqput, “Inuqsraġaiqsugut iġisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliġha.”

Jesus Pilate-muutiniġaat

23 ¹Iluqatiġ iġnich makitlutiġ Jesus Pilate-muutiniġaat kavanaaurua-mun. ²Tavrani pasiaqsiġniġaat Jesus itnaqħutiġ, “Iġitchuġigikput una aġun killukuaqtiġchiġha iġnuptiknik atakkii uqautiniġai akiġliqunġitlu-gich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniġaisuli ilaa Christ-ġunipliġni umialik.” ³Pilate-ġum apiqsruġniġaa, “Umialigivatin Jew-ġuruat?” Jesus

añiğniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴Taamna atuumaanikman Pilate-ñum nipliutinigai qaukñijich agaayuliqsit iñugaagruiñlu, “Iłitchuğinjitchuñ patchisiksramik uumani añutmi.” ⁵Aglaan qapiñajpsauraqtut, “Iłisauttutimigun ađayagağigai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma mañjaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniğaat

⁶Pilate-ñum tusaakamiuñ taamna apiqsruğniğaa, “Una añun Galilee-ğmijuva?” ⁷Iłitchuğikamiuñ Jesus-ñum agğiqsilaaña nunamiñ añalatañaniñ Herod-ñum, tuyuğiniğaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalem-mi. ⁸Herod quviasupiağatağniqsuq tautukamiuñ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiniğummiuqługu iñilğatluk. Tautukkummiuğniqsuq Jesus savakpan quvinqaqtuanik. ⁹Herod-ñum apiqsruqtaaqsiñiğaa Jesus iñugiaktuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-ñum kiñuñiñiğaa. ¹⁰Qaukñijich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapiñajpsauraqhuñiñ pasiugniğaat Jesus. ¹¹Herod-ñum añuyyiuqtaiñlu mitautiginigaaat Jesus suvasağinijługu. Atipkaqługu atangum atnuğaallautañanik utiqtinigaaat Pilate-mun. ¹²Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu iłaurağiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluqtuak.

Jesus Tuquruksrağugaat

¹³Pilate-ñum katipkağniğai qaukñijich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuiñlu, ¹⁴suli nipliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiksi una añun uvañnun nipliğhusi sivulliullautañiñiñiplugich iñuich. Isivğiugaluqługu sivuq-qapsitñi paqitlaitchiga savamaqłuutiqağługu pasiugutipsitñik. ¹⁵Unniñ Herod-tuuq paqitchiñitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqiniğaa uvaptiknun. Una añun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶Taatnağluña ipiğaqtuqtitqağługu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷[Pilate patchisaiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niğiqpagvikaam uvluan]. ¹⁸Iñugaagruiñ niplianiqsut, “Tuqqutchiuñ taamna iñuk aasiiñ tigutaq-taunaiqsillugu Barabbas!” ¹⁹(Barabbas isiqtauniqsuq atakkii iłaupluni tamatkunani ađayakhutiñ nunaaqqimi tuqqutchiruaniñlu). ²⁰Pilate-ñum Jesus patchisaiğukkaluağaa. Taatnamik uqağvigitqikkaluğai iñugaagruiñ. ²¹Aglaan iğialaniqsut nipitusiñlutiñ, “Kikiaktuutisiñ! Kikiaktuutili sannigutamun!” ²²Pilate-ñum piñatchiqługu nipliğniqsuq, “Sumik savamaqłuutiqaqpa? Paqitchiñitchuñ sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiğaqtuqtillugu patchisaiğisigiga.” ²³Aglaan iğialapsauragñiqsut kikiaktuutiraksraupiağniplugu sannigutamun. Kiisaimmalu iğialağimiktigun akimavut.

²⁴Uvvaasiñ Pilate-ñum atanniğniğaa Jesus kipiñniğutaatitun.

²⁵Pilate-ñum pituiğniğaa Barabbas pisukkanat, taamna isiqtauruq atak-

kii ilaupluni tamatkunani aḡayakhutiṅ iṅuaqtuani, aasiñ qaitlugu Jesus ilinjitñun pisuḡhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniḡutamun

²⁶ Aṅuyyiuqtit sivulligñigaat Jesus. Pisullagmin paaqsiñiqsut iṅuṅmik Cyrene-naḡmiumik atiqaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiiviniñ. Tamatkua nunuriñigaat akiyaḡiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ṅum. ²⁷ Iṅugiallapiaqtuat iṅuich maliniḡaat. Akunḡatni itmiñiqsut aḡnat qairuat uigualaplutiṅ. ²⁸ Jesus-ṅum kiṅiaqami nipliutiniḡai, “Aḡnaañisii Jerusalem-ṅum! Qirratiginasitṅa aḡlaan qirratigisitchi ilipsitñun qitunḡapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iṅuich nipliḡisiḡhat, ‘Quvianamiurut taapkua aḡnat qitunḡaitchuat siṅaiyautlaitchuatlu miluktitchisimaitchuatlu.’ ³⁰ Taivrumani uvlumi

iṅuich nipliḡisirut iḡḡiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’
suli qimiḡaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruṅ patchisaitchuaq pakmapak, qanutun irrutriñiaqmivat iṅuṅnik taimanigu?”

³² Malḡuk atlak iññuk, iluqatik savamaḡluksimaruaq, tuqquatauruksraupmiñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Aṅuyyiuqtit tikiññiqsut atiqaqtuamun “Saunḡa niaqum.” Tavrani kikiaktuutiniḡaat Jesus sulit taapkuak savamaḡluksimaruaq piqasiḡlugu, ilaqataa taliqpian tuṅaanun sulit ilaqataa saumian tuṅaanun. ³⁴ Jesus nipliḡñiqsuq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iṅuich! Nalugaat sumik savaaqtilaaqtiṅ.” Avguḡniḡaich atnuḡaanj nalauchaḡautigiplugich. ³⁵ Iṅuich qichaqtuat tautuktuagñigaat. Jew-ṅuruat sivulliuqtiṅisa mitautiginiḡaat, “Annautiraḡigai atlat. Ki anniqsuḡli iṅmiñik Christ-ṅuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaagikkana!” ³⁶ Aṅuyyiuqtit mitautigipmiñigaat. Utlaklugu aatchuḡniḡaat suḡaḡnit chuamik misuqqumik ³⁷ nipliqhutiṅ, “Anniqsuḡiñ ilipnik umialigikpatin Jew-ṅuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglaklugich uqalḡhich, “Taamnauvva umialgat Jew-ṅuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaḡluksimaruaq niviṅaruam uqagñiqluktaqmiñiḡaa, “Christ-ṅuguvich anniqsuḡiñ ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aḡlaan ilaqataan iṅiqtiḡniḡaa nipliqhuni, “Taluḡiṅitpiuṅ Agaayyun? Tuqqutaksraurutintuuq ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautilugu atakkii taatnaḡnaqhunuk; aḡlaan taamna savaaqanitchuq pigiitchuamik.” ⁴² Aasiñ nipliutiniḡaa, “Jesus, itqagillaṅniḡaṅa tikitchuvich aḡaayyuaqautipnun!” ⁴³ Jesus-ṅum nipliutiniḡaa, “Akiqsruḡikpiñ, marrumani uvlumi piqasiḡisigikma utaqqiviṅmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqiññaagñiḡaḡniḡiqsuq taaqsipluni nunapayaa-mi piṅasunun ilipman sassaq; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq]

niviŋaruaq agaayyuvikpaŋmi siiksighniqsuq tatpichakŋa takunuŋaaglaan. ⁴⁶Jesus nipaalalighniqsuq, “Aapaan! Argaknun iligiga irrusiga!” Taatnaamikami tuquniqsuq. ⁴⁷Rome-maŋmiut qaukliata aŋuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruaq kamaksruŋnigaa Agaayyun nipliuhuni, “Ilumutun taamna aŋun nalaunŋaruq!” ⁴⁸Iñuich katiruat qinighiaqlugu kikiaktuutriŋiq tautukamitruŋ tamanna atuumaruaq, utighniqsut kinunighmikkun ipiqtutchallapiaqhutiŋ. ⁴⁹Iluqatiŋ tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilagiplugillu aŋnat maliktuat Galilee-miñ qichaŋniqsut taiñakŋatluk qinighiaqhutiŋ.

Jesus Iluviŋnigaaŋ

⁵⁰⁻⁵¹Iñuqaqmiñiqsuq atiliŋmik Joseph-mik Arimathea-ŋmikum, nunaqqimiñ Judea-mi, nalaunŋaruaq qanutitaŋitchuaŋlu iñuk, sulii utaq-qinighniqsuq tikiŋiqsraŋanik aŋaayuqautaan Agaayyutim. Ilaugaluaqhuni uqaqsittaqtitchirini aŋiqatauŋiñniqsuq sivunniyuqmata tuqqtuchuklugu Jesus. ⁵²Joseph-ŋum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-ŋum pisuklugu. ⁵³Tavrakŋa atqaqlugu timaa Jesus-ŋum, nimiqsruŋnigaa ukiŋhaaŋiksaamik, ilipluguasiñ iluviliuqtamun uyaŋaŋmi atunŋaŋitchuamun. ⁵⁴Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiaŋvium uvlua aullaŋniiyasipman. ⁵⁵Aŋnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ malinighaaŋ Joseph tautukluguasiñ qanuq Jesus-ŋum timaa ilipmagu iluviŋmun. ⁵⁶Utiqhutiŋ kinunighmikkun itqanaiaŋnigaaich tipraŋiksautiligich uqsruŋutiksrai timaan Jesus. Jew-ŋuruat minguiqsiaŋviiatni minguiqsighniqsut kamagiplugu tillisaa Moses-ŋum.

Jesus Aŋipkakkauruq Tuquliŋmiñ

24 ¹Uvlaatchauruŋani sivullium uvlum akunniqsaaŋmi aŋnat iluviŋmunighniqsut saagaqhutiŋ tipraŋiksautiliŋnik uqsruŋutiksraiñnik itqanaiaŋaŋmikknik. ²Paqinnigaaŋ uyaŋak aqsraqtinighniqsuq paŋaŋniñ iluvŋum. ³Tavraasiñ isiqamiŋ paqinighniŋigaaŋ timaa atanŋuruam Jesus. ⁴Qanuqsausiuqtitlugich tavrakŋatchiaq malŋuk aŋutik qitnaŋnaqtuanik atnuŋaallak qichaŋniqsuk saniŋaatni. ⁵Iqsitchakhutiŋ aŋnat sikinnighniqsut nunamun. Aŋutik nipliutiniŋaich, “Suvaata tautugiaqpisi iñuuruamik akunŋatni tuquŋaruat? ⁶Uvaniingitchuq atakkii iñugut-qiksuq. Itqallaksiuŋ qanuq uqaqtilaŋa ilipsitñun Galilee-miinŋaŋmiñ, itna, ⁷Iŋniŋa Iñuum qaisauruksrauruq killuuruanun iñuŋnun kikiaktuutikkauluni, aasiñ piñayuatiŋ uvlut aŋitqikkumapluni iñuuŋiŋmun.’” ⁸Aŋnat itqaŋnigaaŋ uqaŋikkana. ⁹Utiqhutiŋ iluviŋmiñ uqautiniŋaich qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitnik tamatkuniŋa. ¹⁰Taapkuu aŋnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakaŋa James-ŋum, sulii atlat aŋnat. Uqautiniŋaich uqqiraqtit tamatkuniŋa atuumaruaniŋ iluviŋmi.

¹¹Aglaan maliguaqtit isumaniqsut aġnat piinjilqinipluġich. Taatnamik ukpiġinjĩñiġaich. ¹²Aglaan Peter makitiqhuni aqpalisruġniqsuq ilu-viġmun; auġrukami tautuġniġaa nimġutaa ukiħhaaġiksuaq kisan. Kinjuniġmukhuni quviġusuutiginiġai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataaġniqsuk Emmaus-mun

¹³Taavrumani uvlumi malġuk Jesus-ġum maliguaqtik nunaaqqiuramunġniġniqsuk atilijmun Emmaus-mik, uġasiksilaqaqtuaq tallimat malġuġni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴Pisullaġmik uqaġniqsuk iluqaanik atuumaruamik. ¹⁵Uqqaagiksitoluġik Jesus pisuqasiġniġik; ¹⁶tautukka-luaġniġaak aglaan ilisaġinjĩñiġaak. ¹⁷Jesus-ġum nipliutiniġik, “Sumik uqaqsisik pisuktuaħaptikni?”

Qichaqpaahajniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruġniġaa, “Kisivich nalualuġniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹Jesus-ġum apiqsruġniġik, “Sunik?” Kiuniġaak, “Tamatkuniġa atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna anjun sivuniksriqiraunisuq saġġiqaqtuaq uqaħiġmigun savaaġmigunlu sivuġaatni Agaayyutimlu iñuiħlu. ²⁰Qaukħiġich agaayuliqsipta suli sivulliuqtipta sivunniġniġaat kikiaktuutitquplugulu tuqqutautquplugulu. ²¹Niġiugaġigaluakkaqput ilaanunipluġu tasuqsairuksraupluġu Israel-aagmiunik. Marrumani uvluni piġayuġiġaat atuumapman-aglaan. ²²Ilaapta aġnat tupakkaatigut pitlukħuġuunniñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluviġmun, ²³aglaan paqingiñiġaat timaa. Utiqamiġ nipliġniqsut tautuġniplutiġ isagullaġnik uqautriruajnaġnik Jesus iñuunipluġu. ²⁴Ilavut utlautiniqsut iluviġmun paqitluġu taatnatupiaq aġnat uqaħhatitun, aglaan qiñiġitmiñiġaat Jesus.” ²⁵Tavrili Jesus-ġum nipliutiniġik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriħiksrapstniħ supayaanik sivuniksriqirit uqautaitniħ! ²⁶Uqaġniġugaut Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksraunipluġu tamatkuniġa isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷Jesus-ġum ilitchuġipkaġniġik uqautigikkauruanik iġmigun iluqaitni Agaayyutim uqaħhiñ, aullaġnipluni makpiġaanjĩñiñ Moses-ġum suli aglaġitniñ iluqa-tiġ sivuniksriqirit.

²⁸Qallikamiġ nunaaqqiuramun igliġviġmiknun, Jesus pisuktuiġaġniqsuq qaaniñiġaġniqtuatun. ²⁹Aglaan nutqaqtinniġaak nipliħutik, “Ittuallagiñ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Malikħuġik nayuġniġik. ³⁰Jesus aquvinnisuq niġiqasiġuħuġik. Tigusikami qaqqumik quyanigaa Agaayyun. Avguħuġu qaqquq qaiñiġaa ilijiknun. ³¹Irratik aġmaqmata ilisaġiaqsilijniġaak. Aglaan qiñiġnaiqsigniqsuq ilijikniñ. ³²Uqaqsiniqsuk iġmiknun, “Uunaqsaagaluaqpiñuk uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani suli kaġiqsipkaħuġu Agaayyutim uqaħha

uvaptiknun.” ³³Maksrikhutik utiqtiǵniqsuk Jerusalem-mun. Paqinniǵaik qulit atautchich maliguaqtit katimaqatitqaqtuat atlanik. ³⁴Tamatkua kati-maruat niplianiqsut, “Atanguruaq anjitiqinǵisusq ilumun! Sagviǵniqsuq Simon-mun.” ³⁵Malǵuk utiqtiqtuak uqautiniǵaich atuumaruamik tumitchaani suli qanuq ilinjiknik ilisaqsriǵimiknik Ataniǵmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

³⁶Malǵuk uqaqtitlugik taavrumiña, tavrakñatchiaq ataniq Jesus qichaaniktǵniqsuq akunǵatni nipliutiplugich, “Tutqiu tiqagitchi!” ³⁷Tatamitchañniqsut atakkii tautukkasuñiaqhutiñ aliuqtumik. ³⁸Aglaan nipliutiniǵai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiqsriñitpisi? ³⁹Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvañaupiaqtuña. Aksigluña ilitchuǵiniyaqtusi. Atakkii aliuqtuq timiqañitchuq sauniqanǵitluñilu uvaptun.” ⁴⁰Uqaqami taavrumiña qiniqtitkai argañmiñik suli isiganmiñik. ⁴¹Maliguaqtit ukpiǵilguiñniǵaatsuli aglaan quviǵusukhutiñ quviasullapiyaqhutiñlu. Jesus-ñum apiqsruǵniǵai, “Uvani niqiksraqaqpisi?” ⁴²Aatchuǵniǵaat igaamik iqaluñmik. ⁴³Tiguplugu niǵiñiǵaa sivuǵaatni. ⁴⁴Tavra nipliutiniǵai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitñunimma nayuutiñǵaǵma ilipsitñi, suapayaaq atuumaniǵnipluǵu aglausimaruatun uvapkun maligutaksraña Moses-ñum suli aglaañitñi sivuniksriqirir suli Psalms-ni.” ⁴⁵Tavra añmaǵniǵai isummatinich kañiqsitquplugich uqałhanik Agaayyutim. ⁴⁶Nipliutiniǵai, “Taamna aglausimaruuaq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaqtuksrauruq tuqulunilu añitqiksuksraupluni tuqunaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷suli atqagun tusaayugaaǵiksuaq quliaqtuakkaugisiruq isummitqifukun suli natqutikkauñkun killuqsautiniñ iñunñun nanipayaaq, aullaǵniilugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸Ilisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹Tuyuǵisigipsi Irrusilautamik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik. Utaqqirusraurusu nunaqqimi saññim pakmakña tikiññiałhanunaglaan ilipsitñun.”

Jesus Qilañmuutikkauruq

⁵⁰Jesus-ñum annisiniǵai nunaqqimiñ Bethany-m tuñaanun. Tavrani isaklugich argañni piliutiksriñniǵai maliguaqtini. ⁵¹Jesus agaayutil-laisa aullautikkauniqsuq pakmuña. ⁵²Maliguaqtit agaayyuviginiǵaat utiqhutiñaasiñ Jerusalem-mun quviasullapiyaqataqhutiñ. ⁵³Ataramik agaayyuvikpañmiinnisut [nangaqługu] quyaplugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaan̄i John-ŋum

Uqal̄hum Timinītha

1 ¹Aullaŋniisaqqaagataŋiŋmi ittuq Uqal̄iq, Uqal̄iq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqal̄iq Agaayyutaupluni. ²Ilaa piqatauniq-suq Agaayyutmi aullaŋniisaqqaagataŋiŋmi. ³Taavrumuuna Uqal̄ikun Agaayyutim iñiqtaŋigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqta-ŋikkaŋaniñ iñiqtaunŋitchuq ilaa piillugu. ⁴Uqal̄iq kañigigaa iñuul̄hum. Taavruma iñuul̄hum iñuich qaggutigai, kañiqsiŋksraŋatnun Agaayyutmik. ⁵Taamna qauma qaggutriruaq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitchaa.

⁶Agaayyun kilgirusramik tuyuqaŋniqsuq, iñuŋmik atiliŋmik John-mik, ⁷taivrumuuna qaumakun iñuŋnik uqautrityaqtitlugu. Aggiŋniqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸John ilaa taivrumiŋaunŋitchaluaqhuni, aggiŋniqsuq taivrumiŋa qaumamik uqautrityaqhuni.

⁹Taimmataimña qauma ilumun aggiŋiŋmiñi nunam iñuiñun kañiq-sipchaityaqtuaq iñupayaanik nunami. ¹⁰Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iñuiñ ilitchuŋiŋiñniŋaat. ¹¹Ilaa ilamiñun tikitman, ilaiñ akuqtunŋitchaat. ¹²Aglaan ilaŋich ukpiqsrip-lutiŋ akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitunŋaŋiliutiŋkaŋai Agaayyutmun. ¹³Tamatkua aniŋŋitchut timim qitunŋiul̄hagun naagaqaa iñuum pisul̄ha-gun, aglaan anitqin̄niqsut tuvraŋlugu Agaayyutim pisul̄ha.

¹⁴Taamna taggisuqtaq Uqal̄iŋmik iñuguqhuni akunnaptikni iñuuniaqtuq. Uvagut qin̄iŋikput kamanautaa inuqtuummataitchuaq iñuuaqturil̄ikun suli ilumutuul̄ikun. Taamna kamauna pil̄iun Ilaan akuqtuaŋigaa aapamiñiñ Iŋñituaŋuŋiŋmigun. ¹⁵John-ŋum taamna uqautiginiŋaa. Itnautigiplugu, “Taamna uqautigikkaŋa itnaqama, ‘Taimña aggiqsuaksraq aqupkun kamanatluktuq uvaŋniñ, takku anigaluaqnaŋa inŋaniksimaaqhuni.’ ” ¹⁶Inuqtuusrimaiŋiŋmiñiñ nagliktaŋmigun Ilaan pil̄iutiŋaŋaatigut; iluqata ikayuŋaatigut ikayutqigaaqhuta iñuuaqtutmi-

gun. ¹⁷Agaayyutim qaitchaa maligutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan iħuaqqun suli iħumutuuliq Jesus Christ-kun aggiqsuk. ¹⁸Kia-unniin Agaayyun qiniŋaqsimaitchaa, kisimi Atautchim, taavruma atrinjuruam Agaayyutmi suli Aapam saniġaaniittuam, iħitchuġipkautigigaa.

John Paptaaqtitchim Nipliħa Christ-ŋunġiñnipluni

¹⁹Jew-ŋuruat Jerusalem-miñ tuyuqaġniqmata agaayuliqsini Levi-tkuayaaniglu apiqsruġiaqħugu John kisuupmaġaan, ²⁰itna kiggutiksraisuŋaqani uqautiniġai nalupqinaiqħugu, “Uvaŋa Christ-ŋunġitchuŋa; Anniqsuqtiksrautaunġitchuŋa.” ²¹“Kisuuvitmi? Elijah-ŋuvich?” John-ŋum kiuniġai, “Taavrumiŋaunġitchuŋa.” “Naaga taimña Moses-ŋum uqautigikkaŋa sivuniksriqirauvich?” John-ŋum piñiġai, “Taimñaunġitchuŋa.” ²²Nipliutilġiñniġaat, “Uqautitigutmi kisuutilaaqnik. Uvagut kiggutiqaqtuksraurugut tuyuġiriptiknun. Qanuqsamma niplutigivich ilipkun?” ²³John kiuniġai, “Uvaŋa taimñauruŋa uqaġimakkaŋa Isaiah-m sivuniksriqirim, itna,

Iñuk tuqħuqtuaq iñuilaamiñ,
Itqanaiautisiuŋ apqutiksraŋa Atanġum,
nalġuġlugu tumiksraŋa.”

Isaiah 40:3

²⁴⁻²⁵Taapkua uqquraqtit tuyuuruat Pharisee-ŋuruaniñ, John apiġilġiñniġaat, “Uvva, Christ-ŋunġiñniġuvich naagaqaa Elijah-ŋunġitchuvich, naagaqaa taimña sivuniksriqiraunġitchuvich, suvaata paptaagivich?” ²⁶John kiuniġai, “Uvaŋa paptaagutiqaqtuŋa imikun. Aglaan akunnapsitni qichaqtuq iħitchuġimaisaqsi. ²⁷Ilaa aqupkun sagvigisiruq. Uvaŋa siñiilguyumiñaitchuŋaunniñ aluġutiñnik.” ²⁸Tamatkua atuummiñiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchiaŋani John-ŋum paptaaqtitchiviani.

Agaayyutim Ipnaiaaŋa

²⁹Uvlutqikman John-ŋum Jesus qiniġniġaa utlautiruaq iñmiñun, aasrii upyakħugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiaaŋa piigityaqtuaq nunam iñuñ killuutaatnik! ³⁰Ilaa taimñauruq uqautigikkaġa itnautigiplugu, ‘Iñuk imma agġiñiaqtuq akiaqtiksraġa. Kamanatluktuaq uvaŋniñ, takku ilaa anigaluaqnaŋa inŋaniksimaahuni.’ ³¹Uvaŋa nalugaluaqħugu kisuugisiħa, tikiumaruŋa paptaagusriqħuŋa imiġmik iħitchuġipkautigisrukħugu Israel-aagmiunun.” ³²Uvva itnaipluġu John-ŋum iħisimarriġaa, “Uvaŋa qiniġiġa Ipqitchuaq Irrusriq atqaqtuaq pakmakŋa atriqaqhuni tiñmiaġruuratun aasrii ilaaniitluni. ³³Kaŋiqsianingitchaluaġiġa kisuutilaaŋa, aglaan Agaayyutim tuyuġirima imikun paptaagityaqtuŋa, uqautigaŋa itna, ‘Ivich qiniġisiġiñ Ipqitchuaq Irrusriq atqaqpan aasrii inillaguni

iñuñmun, ilaa taimñaugisiruaq paptaağiruksraq Ipqitchuakun Irrutchikun.⁷
³⁴Aasrii uvaña qñianikkiga taamna atuumaruaq aasrii uqautigitlaplugu Iğñiğihagun Agaayyutmun.”

Jesus-ñum Sivulliich Maliguaqtai

³⁵Uvlutqikman John taraniilgiññiqsuq malğunñik maliguaqtinmiñik piqasriqhuni. ³⁶Qññiqamiuñ Jesus apqusraaqtuaq John-ñum upyañniğaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaña.” ³⁷Taapkuak maliguaqtik tusraaplugu taatnaqman, maliutiniğaaq Jesus. ³⁸Jesus-ñum kiñiaqami, maliutiniq-makni qññiqługik apiginiğik, “Sua pakikpitchu?” Taapkuak kiuniğaaq, “Rabbi, nani tukkuqaqpitch?” (Taamnaguuaq Rabbi mumiutiqaqtuaq ilisaut-rimik.) ³⁹Ilaan kiuniğik, “Uvunağutik qññiğiatku!” Taapkuak utlauti’amik qññiğniğaaq nani irviqaqtılaña, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuqtuq-taq iliyuñnaqsiruami sassağ unnuksraaqman. ⁴⁰Taapkuak tusraaplutik John-ñum uqautaanik maliutriruak Jesus-mik ilaqataa atiqagñiqsuq Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹Andrew-m sivulliuplugu paqilğaagñiğaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuaq Christ-mik naagaqaa Anniqsuqtimik), ⁴²aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ñum qññiqługu nipliutiniğaa, “Ilvichuvva Simon, iğñiña John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaqtua-mik Peter-mik Iyağanmıglu).

Jesus Tuqluiğa Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³Uvlutqikman Jesus sivunniğñiqsuq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniğaa, “Maliguañña!” ⁴⁴Philip-guuq Bethsaida-ğmiuñu-niqsuaqtuuq Andrew-mlu Peter-mlu irviakni. ⁴⁵Philip-ñumli nalautlugu Nathanael, uqautiniğaa “Uvagut paqitkikput taimña Moses-ñum uqautigimakkña maligutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkañat. Ilaa Jesus-ñuniqsuq, Nazareth-miu, Joseph-ñum iğñiña.” ⁴⁶Nathanael-ñum piñiğaa, “Qanusriq nakuuruuaq aggitlava Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamili qññiğiaqsagun!” ⁴⁷Jesus-ñum qññiqamiuñ Nathanael utlautiruaq inmiñun nipliğñiqsuq, “Uvvauna Israel-aagmiupiğataq! Ilaani piitchuq pigiiğaq.” ⁴⁸Nathanael-ñum apiqsruğniğaa, “Qanuqlugu ilisimaviña?” Jesus-ñum kiugaa, “Philip-mun tuqluğaluaqtitnak qññianiñniğikpiñ atanjusrima’avich asrerrirağaqtuami napaaqtumi.” ⁴⁹Nathanael-ñum kiugaa, “Ilisautrii! Ilvich Agaayyutim

(Jn 1.48)

Iğñiginigaatin! Israel-aagmiut umialiginigaatin!” ⁵⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsiqich qiniğni’apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirrira-gaqtuum? Qiniğisirutin kamanatluktuanik taavrumakña.” ⁵¹ Jesus-ñum nipliutipsaagñigai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Ilipsi qiniğisigiksi qilak aņmaqpan suli Agaayyutim israğulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Iğñinanun.”

Jesus-ñum Atlaņñuqtitchiñha Imiğmik Misruqqumun

2 ¹ Uvluk piñayuakun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaq-qimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ñum aakaņa itmiñiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtiniļu aiyugaaqtaupmiñiqsut katchuutniaqtuanun. ³ Misruğutaat nuņupman, Jesus-ñum aakaņan nipliutinigaa, “Ukua misruğutaiqsut.” ⁴ Jesus-ñum kiunigaa, “Tiliuqtaksrağingitchikma sut-quluņa. Piviksrağasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ñum aakaņan uqautinigai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.” ⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyağaiç imiğnun inniqsut, atausriq immaqtutillaqallaapluni iñuiññaqtun naagaqaa iñuiññaq qulit gallon-tun, Jew-ñuruat mali-ğutaksrirusriagikkağmikkun iğğutiksraqtuğvikaanich. ⁷ Jesus-ñum uqautinigai, “Immiqsigik qattat imiğmik.” Tarra immiğñiğaiç qaqłuk-piuraqługich. ⁸ Tarakņaasrii Jesus-ñum nipliutigai, “Tarakña qalusriłusri, niğiqpaktuat aņalataat payuksiuñ!” Taapkua payuñniğaat. ⁹ Aņalataata niğiqpaktuat uukamiuñ imiq misruğuguqtitaq nalunigaa nakitñaaqtu-tilaana tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriuat imiğmik ilisimanigaa. Taavruma aņalataata niğiqpaktuat tuqłuğniğaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruğugiñniksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitłuñniqsramik piqaqtitkaqsipługich. Aglaan ilvich itinniğiñ misruğugiñniqsraq isruanun-aglaan.” ¹¹ Sivulliqpianuplugu taamna quvinqaqtuuaq savaaq Jesus-ñum iñiqtağinigaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiniqtinnigaa. Aasrii maliguaqtaiñ ukpigiliutipsaagñiğaat. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakaniļu nukatchianļu suli maliguaqtinji Capernaum-muñniqsut, tarania-sriiñ itlutinj ikituurani uvluni.

Jesus-ñum Suaqłuiyaiñha Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ñuruat niğiqpagvikaanat atilik Apqusaakkauğimik tikiyasri-ruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullağniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpaņmi pakinnigaa iñuich tunniuqqairuat aņusalluñnik ipnaiñiglu tiņmiağ-ruuraniglu suli simmiqsuqtit maniñnik aquppiruat manniqivijmikni. ¹⁵ Aasriiñ akłunaamik, ipiğaqtuusriqhuni uumaruapayaaq aninnigai Jew-ñuruat agaayyuvikpaņatniñ, manniqivijich simmiqsuirit maniñnik ulğutlugich, simmiqsuutinjich siamitlugich. ¹⁶ Suli tiliplugich tunisiul-

(Jn 2.7)

laqtuat tinmiagruuranik itnaqhuni, “Tamatkua uvakña anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguqnagu!” ¹⁷ Maliguaqtaiñ itqağniğaat uqa-
 liq aglausimaruaq itna, “Agaayyuun! Siqñigillapiañigma tupigikkapnik
 iluqnauqsimaaqtitkaaña.” ¹⁸ Jew-ñuruat nipliutitqinñiğaat apiqsruutmik,
 “Sumik quviquaqtuamik iñiqtaqağutin qinigtinnayaqpiuñ uvaptiknun
 nalauñhiñ taatnasriğaqavich?” ¹⁹ Jesus-ñum kiugai, “Unauvva agaayyu-
 vikipak piiyağupsiuñ, piñasruni uvluni nappatqikkisigiga.” ²⁰ Jew-ñuruat
 apiqsruğniğaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviun? Malgukipiaq
 itchaksrani ukiuni nappağniakkauruq agaayyuvikipak una!” ²¹ Aglaan
 Jesus uqautigikkaña agaayyuvikipak atrinunisuq ilaan timaanun.
²² Taamani tuqułiğmiñ aņitqikman, maliguaqtaiñ itqağniğaat taat-
 na uqałha, arguaqcutaitługich aglausimaruaq uqałhich, suli Jesus
 uqautigikkañi.

Jesus İlisimagai Iluqaisa İnuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niğiqpagvikaami taggisiquaqtuami
 Appusraaqtitauiğmik iñugiaktuat ukpiginiğaat qiniquamisigik quviquaq-
 tuat savaañi. ²⁴ Aglaan Jesus-ñum ilumutuuginginiñiğai, atakkii ilaan
 iñuich ilisimmaagikługich. ²⁵ İnuiktigun kañiqsipkağniğnaqhuni ingiñniq-
 suq, ilaan kañiqsimmaagikługich iñuich isrummatinich.

Jesus-ŋum İlisautriŋha Nicodemus-mik

3 ¹Uvvaasriiñ inniqsuq iñuk atiqaqtuq Nicodemus-mik, Jew-ŋuruat sivulliuqtaiñ ilaŋat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ŋuruani. ²Unnuat ilaŋatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliqhuni, “İlisautrii! İlitchuŋigikput ilvich ilisautriksrauplutin tuyuulhiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quvinqaqtuat savaat kisianik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³Jesus-ŋum kiugaa, “İlumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqinŋisuaŋuni, Agaayyutim añaayuqautaa qinñtlasriyumiñaitchaa.” ⁴Nicodemus-ŋum apiqsrulgiññigaa, “Qanuŋuni inuguaniktuq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iluanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniñi tuglilgitlasriŋlugu.” ⁵Jesus-ŋum kiugaa, “İlumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, İñuk anitqinŋisuaŋuni imikun sulı İpqitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim añaayuqautaanun. ⁶Tamatkua anıruat iñuñniñ inugruñaurut. Tamatkualiasrii kisiisa İpqitchuam Irrutchim anitqiksitani iñuugisirut İpqitchuakun Irrutchikun. ⁷Quviŋusruutiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksksraupiaqtusri’. ⁸Anuŋi igliŋaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriiñ tusraaplugu anuŋim siŋruñniña, aglaan ilisimatlaitchiksi nakiñ aggiñha unniñ napmuñha. Taatnatun kiñapayaaq ittuq animaaqtuq İpqitchuakun Irrutchikun.” ⁹Nicodemus-ŋum apiqsrugñigaa, “Qanuŋuni taatniitlagisiva?” ¹⁰Jesus-ŋum kiugaa, “İlvich ilisautragaluaqhutin Israel-mi taamna nalunıqpiuñ? ¹¹İlumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqaŋaqtugut ilisimakkaptiknik sulı ilisautriraqtugut qinñkkaptiknik. Aglaan nallipsi uqañıpput akuqtuŋummataitchaa. ¹²İlipsi ukpiŋinŋitchipsitña uqautikapsi nunakñaqtatigun; qanuŋusri ukpiŋitlasrigisivisitña uqautigupsi pakmakñaqtatigun? ¹³Kiñauñniñ pakmuña mayuqsımaitchuq, aglaan İñuum İŋñiña atqaqtuq tatpakmakña. ¹⁴Moses kivikmatun nimiŋiaññuaq nappaqutamun suviksraiñlaami, taatnatun İñuum İŋñiña kiviktaksraugisiruq. ¹⁵Kisupayaaq ukpiqsripluni turviñıktuq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq.

¹⁶“Agaayyutim nunam iñui piqpagıvagiñlughich, İŋñıtualuni aatchuutiginigaa. Kisupayaaq ukpiqsriñıkun turviñıktuq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷Atakkii Agaayyutim İŋñiñi tuyuŋinŋitchaa atannıqsuqtautquplugu nunam iñuiñun aglaan annıqsuqtautquplugu iluqaitñun. ¹⁸Kisupayaaq ukpiqsripluni tunñaviñıktuq İŋñiñanik, atannıusriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriñıgıtchuaq atannıqsımaañanıktuq, takku ukpiqsriñıkun tunñaviñıksımaitluni Agaayyutim İŋñıtuaŋıkkañanik. ¹⁹Taatnaiñıplugu taamna atannıusriaksraq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagıtılkkaat taaqtuq taavrumakña qaumamiñ, takku ilinŋich irrusriñıksımaaqtuñı pıgiitchuamik. ²⁰Kisupayaam irrusriñıksımaaqtuam pıgiitchuakun qauma

uumigigaa, suli utlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusrigiliu-tikkani pigiitchuaq sagviqungitlugu. ²¹Aglaan kisupayaaq irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuḡa qaumamun sagviumatquplugu irrusrigiliutikkani tupiksriñikun Agaayyutmik.”

John Paptaaqtitchiri Iḡisimarauḡha Jesus-kun

²²Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtiniḡu aullaḡniqsut nunanjanun Judea-m. Tarani ittullaḡniqsuq ilinḡitni suli paptaaḡipluni. ²³John-tuuq paptaaḡiniqsuq Aenon-mi uḡasriñḡitchuamiñ Salem-miñ, takku imḡuk-kaqhuni tamanna. Inuich utlaaḡaḡtugu ilaan paptaaḡtaḡniḡai. ²⁴John taamna isiqsimaitchusuli isiqsivimun.

²⁵John-ḡum maliguaqtaiñ ilaḡich uqaksraqtuaqsiñiqsut Jew-ḡuruatlu taavrumuuna ipqiqsakkauḡikun. ²⁶Aasriiñ John-mun utlautiplutiḡ uqautiplugu, “Iḡisautrii! Anjun itqaḡiviunḡ Jordan-ḡum iḡluani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaaḡiaqsiruuq, aasrii inuum iluqani utlakkaa!”

²⁷John-ḡum kiuniḡai, “Kiñaunniñ sumik piqaḡumiñaitchuq, Agaayyutmun qaitchiñḡunnani. ²⁸Ilipsi iḡisimarigigipsi nipliqsimaḡapkun ‘Uvaḡa Christ-ḡunḡitchuḡa, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruḡa,’ itqanaiyautityaqtitlugu. ²⁹Nukatpiaq katchuutniaqtuaq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpiam ilau-raaḡa qichaqatauraqtuq naalaḡniplugu, quviagiḡplugu tusraaḡha nukatpiam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasruḡiḡa naammatigiruuq. ³⁰Ilaa piḡuqtuksrauruq kamaḡasitluguni, uvaḡaasrii nuimaiḡluḡa.

Ilaa Agḡiqsuaq Qilaḡmiñ

³¹“Ilaa agḡiqsuaq pakmakḡa iluqaitniñ kamanatluktuq. Nunakḡaḡtaḡli inuḡhiñaupluni nunamiittuanuruq, nunakḡaḡtanik nipiqaqhuni. Ilaa agḡiqsuaq qilaḡmiñ kamanatluktuq iluqaitniñ. ³²Aasrii uqautigigaa qiniikkani tusraakkaniḡu, aglaan kisupayaat uqaḡha akuqtunḡitchaat. ³³Kia akuqtuiruam uqaḡhanik nalupqigingigaa Agaayyutim ilumutuḡha. ³⁴Taavruma Agaayyutim tuyuḡikkanaḡ Agaayyutim uqaḡhi uqaḡigai, takku Agaayyutim qaitchiḡplugu inuḡaiḡtugu Ipqitchuamik Irrutchiḡmiñik. ³⁵Aapam Iḡniñi piqpagiḡplugu aasrii supayaat aatchuutigigai ilaanun. ³⁶Ilaa ukpiqsriruuq Iḡniḡmik isruitchuamik inuḡhiqaḡtuq, aasrii tupiksriñḡitchuaq Iḡniḡmik inuḡhiqaḡumiñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruuq ilaani qanavak taimuḡa.”

Jesus-lu Aḡnaḡlu Samaria-ḡmiu

4 ¹Pharisee-ḡuruat tusraaniqsut Jesus inunnatluaqsiñiḡplugu paptaaḡit-lukhuniḡu John-miñ ²(Jesus ilaa paptaaḡingitchaluaqtitlugu, aglaan maliguaḡtai). ³Jesus-ḡum tusraa’amiunḡ uqaḡikkanaḡ, Judea-miñ aullaḡ-niqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴Utiliġmiñi taavrumanì Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵Tikiññiqsuq Samaria-m nunaqqinjanun atiqaquamun Sychar uñasriñġiññiqsuamun nunaġaniñ Jacob-ġum qaisaġaniñ iġñiġmiñun Joseph-mun. ⁶Jacob-ġum nivviaġa taraniinniqsuq. Aasrii Jesus igluāiġmikniñ iñiqtuqhuni, nivviam saniġaanun aquvinniqsuq, uvluq qitiqquqman. ⁷Samaria-ġ-miu aġnaq agġiġñiqsuq imiqtāġiaqhuni. Aasrii Jesus-ġum nipliutinigaa, “Imiksriġġa!” ⁸Immali maliguaqtai nunaqqimurġniqsut niqiksramiknik tauqsigiaqhutin. ⁹Aġnam Samaria-ġmium nipliutinigaa, “Ilvich Jew-ġurutin aasrii Samaria-ġmiuġupluġa. Qanuqhutin iġiqpiña imigukhutin?” (Uvvatakku Jew-ġuruat piqatitqlaitchut Samaria-ġmiunik.) ¹⁰Jesus-ġum kiugaa, “Iliisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraġa suli kisuuġha iġiqtigikkaqpih imiksritqupluni iġiġayaġiñ, aasrii Ilaan qaitchiġutin iñuunaqtuamik imiġmik.” ¹¹Aġnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaq itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuq piñayaqpiuq?” ¹²Jacob-ġum sivulliapta uumiġa nivviamik piqatitāġatigut, qitunġaiñlu suli pamiqsaaġisa imiġvigimakkaġatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuāġunasrugivich?” ¹³Jesus-ġum kiugaa, “Kiñapayaq imiqtuq imiġmiñ uumakġa imiġulitqikkisiruq. ¹⁴Aglaan kiñapayaq imiġmiñ aatchuutiksramniñ imiġumi imiġulitqinñiangitchuq, takku imiq aatchuutiksraġa itkisiruq ilaani suvliktuatun nivviatun imiġmik iñuunaqtuamik, piqatillugu ittuksramik isruilaamun iñuuġimun.” ¹⁵Aġnam nipliutigaa, “Taavrumiġa imiġmik qaitchiġġa, imiġulitqinñitchumuunġali unniñ uvuġa imiqtatqinñitchumuunġa.” ¹⁶Tarra Jesus-ġum nipliutinigaa, “Aullaġutin uqautiġaġuġ iġaqatin pakma nayuqtigikkan, aasriiñ uvuġatqigutik.” ¹⁷Aġnam kiuniġaa, “Iġaqataitchuġa.” Jesus-ġum kiugaa, “Ilvich nalauttutin niqliqavich iġaqataiññiġlutin. ¹⁸Ilvich iġaqatniktuqsimarua-mi tallimani, aasrii nayuqtigikkan pakma nalaullugu iġaqatiginñitchiñ katchuusrimaitchiñ. Taatnaqavich nalauttutin.” ¹⁹Aġnam nipliutigaa, “Taatnaiġiplugu iġisimmatiqāġniqavich kaġiqsigiġa sivuniksriqirauġhiñ. ²⁰Samaria-ġmiut sivulliaġut agaayumaāġuurut uumani iñġimi aasriiġi ilipsi Jew-ġuruani uqāġaqtusri iñuich agaayumaāqtuksrauniġlugich Jerusalem-mi.” ²¹Jesus-ġum nipliutinigaa “Aġnaaq, ukpiġiġġa, Piviksraq tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitlaiġñiaqmatruġ Apa uumaniunniñ iñġimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²²Samaria-ġmiusri iġisimāġiġiaġiġ-si kisumun agaayumaāġiqsi; uvagut aglaan Jew-ġuruani iġisimāġiġkput kisumun agaayumaāġiġput, takku iñuich anniqsuqtiksraġat Jew-ġuruaniñ kaġiqaqtuq. ²³Aglaan piviksraq tikisaaqtuq, pakmaunniñ tikiuumaaniktuq, iġumun putqatāġviqaqtuat agaayumaāġvigiġiaqmatruġ Apa Ipqitchuakun Irrutchikunlu iġumutuūġikunlu. Takku Aapauruq piqāġuktuq iñuich agaayumaāġvigiġiaqtuanik iġmiñun taatnaiġilugu. ²⁴Agaayyun Irrusriuruq. Tamatkua putqatāġviqaqtuat ilaanik agaa-

yumaaqtuksraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulikunlu.”

²⁵Aḡnam nipliutiniḡaa, “Uvaḡa kanjicsimagiga Messiah taiyuutilik Christ-mik agḡiqsaḡumaruaq. Ilaan agḡiḡumi uqautisraḡumakkaḡatigut supayaamik.” ²⁶Jesus-ḡum nipliutigaa, “Uvaḡa uqaqatin Ilaaḡuruḡa.”

²⁷Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-ḡum maliguaqtai utiḡniqsut. Atqunaq quviḡutcharḡniqsut Jesus aḡnamik uqaqatiqaḡniqman. Aglaanguuq nalliata nipliutingiḡniḡaa aḡnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apiqsrunḡiḡniḡaat Jesus, “Suvaata aḡnamik uqaqatiqaḡpich?” ²⁸Tarakḡa aḡnam imiqtautni unitlugu, nunaaqqimun utiḡniqsuq, uqaqaqipḡuniasriiḡ iḡḡun-
nun, ²⁹“Maligluḡa qiḡiḡiaqsiḡ iḡuk uqautriga suraḡaḡipayaamnik. Ilaa Christ-ḡunḡitchaluaqpa?” ³⁰Tamatkua uniḡniḡaat nunaaqqiq utlautiplutin Jesus-mun.

³¹Taatnaḡhatniguuq, maliguaqtaiḡ Jesus uqapsaaḡniḡaat, “Iḡisautrii, niḡ-ḡiḡiḡ!” ³²Ilaan kiuniḡai, “Niqautilaqtuḡa iḡisimanḡisapsitiḡ.” ³³Taatnaqman maliguaqtai avatmun apiqsruqtautiaqsiḡniqsut, “Iḡuum una payunḡitchaluaḡniqpaḡ niqiksramik?” ³⁴Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Niqautilaqtuḡa tupiksriḡiḡmik tuyuḡirima pitqutaanik suli itqanaḡiḡksraḡanik savaam qaisaḡan iḡiḡtaḡitquplugu.” ³⁵“Uqaḡaqtusri, itnaḡiḡiḡlugu nautchiivik-sigun, ‘Sisamani tatqiḡi ittaqtuq katitchivikisraq.’ Uvaḡali nipliutigipsi, qiḡiḡtuallautaqsigik nauruat pakma piḡḡuquuat katitauḡhiḡaḡuḡhutin. ³⁶Iḡuk kipriḡluni katitchiruaq akiḡniḡaḡtuq katitchiḡiḡmiḡi nauruanik isruitchuamun iḡuuḡiḡmun, atunim aasrii nautchiiruaḡlu kipriruaḡlu quvia-sruqatigiikkisiḡlutik. ³⁷Uqautauruaq ilumutuuruq itna, ‘Iḡuk nautchiiraqtuq atlam aasrii kipiḡlugu, katitlugu mukkaaksraq.’ ³⁸Uvaḡa tuyuḡipsi kipriḡlusi katitchitquplusi nautchiivḡmi savaaḡaḡvigimaisapsitiḡi atlat savaaḡatni aasrii piḡniḡusri taipchua savaaḡatniḡ.”

³⁹Samaria-ḡmiut iḡugiaktuat nunaaqqimikni ukpiqsriḡniqsut Jesus-mik aḡnam itnaḡhagun, “Ilaan uqautigaḡa supayaamik atuqsimakkamnik.”

⁴⁰Taatnaḡlugu Samaria-ḡmiut tikitḡamitruḡ, ittualaquaqsiḡniḡaat iḡmik-ni. Jesus-ḡumaasriiḡ malḡuḡni uvluḡni nayuḡniḡai. ⁴¹Iḡugiaksḡlaaḡniqsut ukpiqsriuat ilaan uqauttutaigun. ⁴²Aasrii aḡnaq uqautiniḡaat, “Ukpiqsriḡiqsugut ilvich nipiḡhiḡaḡiḡisapkun aglaan uvaptiknik tusraap-lugu, iḡitchuḡigikput ilumutun anniqsuqtiksraḡḡa nunam iḡuiḡik.”

Jesus Mamititchiḡniqsuq Aḡalatchirim Iḡniḡanik

⁴³Kiḡuagun malḡuk uvluk Jesus aullaḡniqsuq Galilee-mun. ⁴⁴Ilaan iḡisimagaluaḡlugu, “Sivunikisriqiri kamakkusriaqatlaitchuq iḡmi nuna-miḡi,” aullaḡviniḡaa. ⁴⁵Galilee-mun tikitman iḡuich paḡlaniḡaat, qiḡianiklugu supayaaq savaaḡikkaḡa niḡiqpagvikaami tagḡisiquaqtuami Apqusaakkauḡiḡmik, takku iliḡittuuq utlautiniqsut niḡiqpagvikaamun Jerusalem-mi.

(Jn 4.38)

⁴⁶Taatnaqhuni Jesus utitqiñiqsuq Cana-mun Galilee-mi ittuamun, sivuani imiǵmik misruǵuǵutitchiviñmiñun. Aasrii Capernaum-mi inniqsuq aᅇalatchiri iǵñiqaǵniqsuaq atniǵñaqtuamik. ⁴⁷Tusraa'amiuᅇ Jesus tikitlugu Galilee-mun Judea-miñ, utlaklugu apiqsruǵniǵaa Capernaum-muglugu iᅇuaqsipkaǵayaitmaᅇaan iǵñi tuquᅇhiñaaǵuqtuaq. ⁴⁸Jesus-ᅇum nipliutiniǵaa, "Nalliqsiunniñ tarra ukpiqsriyumiñaipiaqtuq, qiñiǵaluaqani kamanaqtuaniglu savaanik quviqnaqtuaniglu." ⁴⁹Aᅇalatchirim kiulǵiñniǵaa, "Maliᅇᅇa, qitunǵauraǵa tuqugaluaqtitnagu!" ⁵⁰Jesus nipliutigaa, "Aullaǵiñ, iǵñiǵiñ iñuugisiruq!" Taavruma iñuum Jesus-ᅇum nipliutaa ukpiǵiplugu aullaǵniqsuq. ⁵¹Aᅇiᅇaatmuktitlugu savaktaiñ paaǵniǵaat tusraapkaǵiaqlugu "Iǵñiǵiñ iñuugaqsiruq." ⁵²Apiqsruǵniǵai qaᅇaaglaan iǵñi iᅇuaqsitmuqaqsipmaᅇaan. Taapkua kiuniǵaat, "Ikpaksraq uvlupaguǵniǵmiñiñ atautchimun iᅇiyuᅇnaqsipman uunaqᅇuutaiqsuq." ⁵³Aapauruam iᅇitchuǵiniǵaa atuummiᅇᅇa taivrumani sassaǵniǵmi Jesus-ᅇum nipliutikmani, "Iǵñiǵiñ iñuugisiruq," Taatnaqhuni ukpiliǵniqsuq, sulii iluqaǵmiᅇ tupiqatipayaañiᅇu. ⁵⁴Taavruma tugliᅇiǵniǵaa quviqnaqtuaq savaaᅇa Jesus-ᅇum Galilee-mukman Judea-miñ.

Jesus-ᅇum Mamititchiᅇᅇa Atniǵñaqtuamik Narvauram Siñaani

5 ¹Aquagun tamarruma Jew-ᅇuruat niǵiqpagvikaañat ilǵiñniqsuq. Aasrii Jesus-tuuq utlautipluni Jerusalem-mun. ²Taamani Jerusalem-mi Ipnaich Paaᅇatni narvauraqaǵniqsuq tallimanik quliǵutilik. Hebrew-tguuq uqaᅇatigun taiyuutiqaǵniqsuq Bethzatha-mik.

³Iñugiallapiaqhutiñ iñuich atniğñaqtuat nalaniqsut tamatkunani quligutit atinjitni qiniltaitchuat, pisrutlaitchuat, suli auliyatlaiat taqqiplutin imğum iliqsraqtiłiksrajanik. ⁴Uvvaguuqtakku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim israqulgan imiq iliqsraqtitağniqmagu aasrii sivulliq atniğñaqtuaniñ kiñilğaaqtuaq aňalataupkaqqaqlugu imiq mamitauragnaqsuq qanusripayaamik atniğñaqtiqagaľuawñağmi. ⁵Iñugguuq atniğñaqtuaq iñuiñnaq akimiaq piñasruni ukiuni tarani itmiñiqsuq. ⁶Jesus-ñum qiniğniğaa nalaruaq suli kanjicsiplugu ilaan atniğñaľha takiruami, aasrii nipliutiniğaa, “Iľuaqsisukkaluaqpich?” ⁷Atniğñaqtuam kiuniğaa, “Uvaña kiñisaitchaqtuña imiq iliqsraqtitaupman. Takanuğaniaqtitluña atlam sivulliuğagiğaaña.” ⁸Jesus-ñum nipliutigaa, “Makillutin, ikivğatin tigulugich pisruğin.” ⁹Taimmaiñaq taamna mamitauniqsuq; ikivğani tiguplugich, pisruñiqsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummivia Jew-ñuruat minguiqsiagvigiñiğaat. ¹⁰Taatnaqlugu Jew-ñuruat nipliatiaqsiñiğaat iñuk iľuaqsikkauruaq, “Ugluvak minguiqsiagviuruq. Atuqtaksraptiknun akitñautiniqsutin ikivğapnik akiyaqavich.” ¹¹Ilaan kiuniğai, “Taivruma iľuaqsiqkaqtima uqautigaaña, ‘Ikvivğatin tigulugich pisruğin.’” ¹²Taapkua apiqsruğniğaat, “Kia taatnaquvatin?” ¹³Aglaan taavruma iľuaqsikkauruam ilitchuğinginiñiğaa kisuutilaaña, atakkii Jesus tamaakña piğniqsuq iñugiakpagitľuni tamanna. ¹⁴Aquagun taavruma Jesus-ñum paqinniğaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni aasriiñ nipliutiplugu, “Atañii. Pakma iľuaqsirutin. Killuqsatqinñiaqnak. Takku killuqsaguvich pigiitľuktuaq tikitpiaqtuq ilipnun.” ¹⁵Taavruma iñuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiñiğai Jesus-ñuniplugu iľuaqsiqkaqtini. ¹⁶Taavrumiña piqusqriqhutiñ Jew-ñuruat piyugaqsiñiğaat Jesus, ilaa iľuaqsiñiñiplugu minguiqsiagvium uvluani. ¹⁷Jesus kiuniğai, “Aapaga savaktuq ataramik iñiqľugu, suli uvañaptuuq savaktuksraupmiuña.” ¹⁸Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sivunniqsillapiagiñiğai tuqqutchukľugu, taavrumuunaliñiñiñiğaitchuaq minguiqsiagvium atuqtaqsraigun aglaan nipliľhagunlu Agaayyutmik aapaqagnipluni suli atriliutipluni inmiñik Agaayyutmun.

Iğniğuruam Aňalatchiľha

¹⁹Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Iğniq iñiqtaqatłaitchuq inmigulľhiñaq. Ilaa savaaqagaqtuq taavrumiña qiniñkkağmiñik Aapani savaaqaqman. Supayaamik Aapauruaq iñiqtaqaqman, Iğniñantuuq savaagirağigaa. ²⁰Aapam Iğni urriqsuutirağigaa iluqaanik savaagitlakkağmiñik, atakkii piqpagiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatłuktuanikunniñ tamatkunakña iñiqtağikkañiñiñ, ilipsi quvigusrullapiatlasriľusri. ²¹Atriplugu Aapaa aňipchairağiľha tuquruanik inugutqiliğmun, taatnatullapiaq Iğniña qaitchitlaruq iñuułiğmik tamatkunuña pisukkağmiñun.

22 Aapaŋa iŋmiñik atanniqsungiqhuni, aglaan Igñi qaitchianiŋniġaa atanniiġimik. 23 Taatnaqhuni iluqani kamakkun itkisiruq Igñiŋanun atriġlugu iñuich kamaqsriġhat Aapaŋanik. Kiñapayaaq kamakku-taitchumi Igñiŋanun kamakku-taitmieuq Aapaŋanun tuyuġiraanun.

24 Iġumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik suli ukpiqsiruaq tuyuġirimnik piññaaktaqtuq isruitchuamik iñuuliġimik. Taamna atanniqsuiyumiñaitchuq, aglaan pituġaaniktuq tuquŋaġimniñ iñuuliġmun.

25 “Uqautigipsi iġumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññaiaqtuq, ami tikiuamaaniktuq tuquŋaruq tusraaġksraŋat nipaaniq Igñiŋan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruq iñuuniaqtut. 26 Atriġlugu Aapauruaq Ilaa kaŋiuruq iñuuliġmi, taatnatun Aapauruam inillakkaa Igñiġikkani kaŋiut-lasriplugu iñuuliġmi. 27 Suli qaitchaa Igñi nalaullugu aŋalatchiġksramik atanniqsuiġimik, atakkii Ilaa Iñuum Igñiġiplugu. 28 Taamna quviġusruu-tiginagu, piviksraq tikiññaiaqtuq tuquruq iluqatiŋ iġuviġni tusraaġsiġhat nipaaniq. 29 Aasrii ilinġich aŋitqiglutin iġuviġniñ, tamatkua savaaġksuat aŋiġlutin iñuuliġmun suli tamatkua savaaġiitchuq aŋiġlutin sivuugaŋaqtua-mun atanniqsuiuviksraġmknun.

Iġisimarit Jesus-kun

30 “Sumik savaaġaġumiñaitchuŋa uvapkuiñaq. Uqausriusriġa tuvraġlugu Agaayyutmiñ atanniiraqtuŋa. Taatnaqhutiŋ atanniutitka nalaunŋarut, takku pisuġapkun itinġitlugu, aglaan tuyuġirima pisuġhagun. 31 Uvapkuiñaq uqaqsagñaġuma, iñuich ukpiġiyumiñaitchaat iġumutuunilugu. 32 Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuq iġumutuun uvapkun. 33 Ilipsi tuyuqaqapsi iñuŋ-nik kaŋiqsiuqtuksranik John-mun Paptaaqtitichirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna iġumutuuruamik. 34 Iñuŋmik iġisimariqaġnangitchaluaqtuŋa, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuquplusri. 35 John atriqaqtuq nannimik ikimaruamik qaummaġksiplugu, ilipsipsuuq sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkaŋa. 36 Aglaansuli uvapkun piqaqtuŋa iġisimarimik kamanatluktuamik John-ŋum iġisimaruġhaniñunniñ, makua savaat iñiqtaġikkaġma, Aapaa qaisaŋiñ savaaġitquplugich itqanaġlugich tamatkua nalupqinaiqsruġaat Aapamun tuyuġiġiġa. 37 Aapauruaqtuuq tuyuqaqtuq uvaŋnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraaŋaqsimaitchaluagiksi nipaa unniñ kigiñaŋa qiniġlugu. 38 Ilipsi uqauttutai piginġitlugich unniñ ukpiginġitlugu taamna tuyuġikkaŋa. 39 Iġisaagigisi uqaġhich aglausi-maruq iñuuliġmik isruitchuamik paqitchiñasugiplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaqtuq uvapkun, 40 aglaan piyummataitchusri uvaŋnun utlautisrugu-sri aasri piññaġusri iñuuliġmik uvapkun.

41 “Nangaqsiuġksraq iñuŋniñ qiniġniġaġingitchiġa. 42 Aglaan iġisimagiksi, suutnaġingitchiksi piqpaqsriġiq suvaluk Agaayyutim piq-

paktaŋa. ⁴³Aggiqsuŋa Aapaa aŋalatchisaagun aasii akuqtunġitchipsitña. Naagasuli iñuk kiña aggiqpan inġmi saŋġimigun, ilipsi akuqtuġniagiksi. ⁴⁴Ilipsi nanġautisruuruani avatmun aasriiñ suliqtuġingitħiksi nanġausriaksraqsı Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuġusrimi ukpiqsriñaqpisi? ⁴⁵Isrummatiginagu uvaŋnun patchisiqtuġisıñilusri Aapaanun. Moses-ŋum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunġavigikkaqsı. ⁴⁶Ilumun ukpiġiniġupsıuŋ Moses, tunġaviginayaqmigipsitña ukpiġiluŋa takku ilaan aglaktıgun uqautıgıgaŋa. ⁴⁷Aglaan aglaaġıkkarı ukpiġingitħıpsıgıg, qanuġusrı ukpiqsrıgısisıvı uvaŋa uqatımnık?”

Jesus-ŋum Niġipħaiħa 5,000 Aŋutinik

6 ¹Taavruma aquagun Jesus ikaaŋaruq taagatchiaŋanun narva-ŋan Galilee-m. Taamna narvaq taggisıqaqmıuq Tiberias-mik. ²Iñuġıallapiaqtuat malilġiñiñıgaat, atakkıi ilıŋısa qıñıqıugıch quvıq-naqtuat savaaŋı ilıuaqsıraġaıħıkun atniġñaqtuanık. ³Jesus qımiġaamun mayuqħuni, aquvınnıqsuq malıġuaqtıniıu. ⁴Jew-ŋuruat niġıqpagvıkaaŋat taggisıqaqtıuaq Apqusraaqtıtaulıġmik taranı qallıñıqsuq.

⁵Jesus qıñıqıugıch iñuġıallapiaqtuat iñuıch utlautıruat inġmiñun nipliutiniġaa Philip, “Nakiñ tauqsıġayaqpısa niġısuıġutiksraŋatnik ukua iñuıch?” ⁶Taavrumıŋaguıuq nipliutiniġaa Philip uuktıuaqıugu, Jesus-ŋum ilısisımaanıkalıuaqıugu suħıksrıni. ⁷Philip-ŋum kiunıġaa, “Malġuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitħut qaqıaqsısisısaġıuıptıgık iñullaı mikıruuramıkunıñıñ niġıyumiñaqsilıgu.” ⁸Malıġuaqtı ilaŋata, Andrew, Simon Peter-m anıqataa, nipliqsuq, ⁹“Uvıvauvani nukatıpaġruk piqagıniqsuq tallımanık qaqquuranık barley-nik sulı qaluruaraŋnik. Aglaan suıġısisıvat taapkuı itna iñuġıaktıgıruamı iñuımi?” ¹⁰Jesus nipliutıgai, “Iñuıch aquvıtıħıgık.” Ivıgaŋupıunıguıuq tamanna. Iñuk iluqanı aquvınnıqsuq. Aŋutiıħıñat 5,000-sıyıuŋnaq.

¹¹Jesus-ŋum qaqıaq tıġıamiuŋ, Agaayyun quyanıġaa agaayıplıni, aıtaagıtaupıunıasrıi iñuıŋnun aquppıruanun. Taatnatınsulı iñıqtıaqagıniqsuq qalıkkun. Aasrıi iluqatıŋ niġıñıqsut pisıuıgataqħutıŋ. ¹²Nıġısuıllakmata, Jesus nipliutıgai malıġuaqtıni, “Ilakıpayaat katıħıgık aasrıi iksısuŋıqa-srı.” ¹³Katıħııamiŋ, immıġıñıgaıch qulıt malġıuŋnik aguupmaıch ilakuatnik tallımaniñ barley-nıñ qaqquuranıñ iñuıch niġıġıvıgıkkarıatıñıñ. ¹⁴Iñuıch qıñıqamıtruŋ quvıqnaqtıuaq savaaq Jesus-ŋum iñıqtıaŋa nipliġıñıqsut, “Ilımutun una ilaaŋıniqsuq. Tarra sıvunıksrıqıraunıqsuq agııqsıksrıtaurıuaq nunam iñuıñun.” ¹⁵Jesus-ŋum kaŋıqsıñıġaa iñuıŋnun umıalıguqtınnıaıksrıni nunurıııni. Taatnaqħuni unıtıugıch aullaumiugallaŋıniqsuq qımiġaanun kisımi.

Jesus-ŋum Pisrııħa Imġum Qaanagun

¹⁶Unıuksrıraqman malıġuaqtıı narvamun utlautıniqsut. ¹⁷Umıamun ikiamiŋ utıaqısiñıqsut Capernaum-mun ikaaqıugu narvaq. Unıuaġıuqman

Jesus-ḡum utlangiññigaisuli. ¹⁸ Anuḡiguutiqpauragnigai qaiḡguutiḡlugich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutitḡ piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qin̄iaqsiññigaat Jesus pisruktuaq imiḡmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinjich iqsitichallapiagniqsut. ²⁰ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Iqsiñasri! Uvaḡauruḡa.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsiḡpiagnigaa, aasrii ikipman taim-mainaḡ umiam tikiññaniktḡnigaa sivuniḡikkani.

Jesus-ḡum Qaqqiaḡuḡha Iñuḡiḡmi

²² Uvlutqikman iñuich iñuḡiaktuat aullangitichuat tamaaniananiñ narvam, ilitchuḡiniḡaat atausrisualuk umiaq taraniitilaanjanik. Jesus aullaqataunḡiḡha maliguaqtimigun sulit qaqḡiniḡaat kisimiḡ maliguaqtaiñ aullaḡhat. ²³ Atlat umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiññiqsut qaninjanun niḡiqpagviata Atanḡuruḡaḡ agaayutrianikman. ²⁴ Iñuḡiaktuat kanḡiqsi-ma’amitruḡ Jesus taraniñḡiḡha unniñ maliguaqtai, umianun ikiḡplutiḡ Capernaum-mun aullaḡniḡsut pakakḡugu. ²⁵ Narvam iḡḡuani iñuich Jesus paqitnamitruḡ, nipliutiniḡaat, “Iḡisautrii! Qaḡaaglaan maunḡaqḡich?” ²⁶ Jesus-ḡum kiugai, “Iḡumutuullapiḡtuamik nipliutigiḡpsi, paqitkipsitñā takku niḡiḡḡapsigun qaqqiamik pisuiḡataqhusri piqutigitlusruḡaḡnagich qin̄ikkasri quviquḡtuat savaatka sanḡḡikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaḡasri niqimik piunḡiqsaḡtuamik aḡlaan sakuugutiqaḡitichi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuḡiḡmun. Taamna niḡi Iñuum Iḡñinjan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiḡsaḡigaa iḡuaḡikkauḡha-gun Ilaa.” ²⁸ Tamatkua apiḡsrugaat, “Suruksrauvisa savaaḡḡniḡaḡupta Agaayyutim savaanḡiñik?” ²⁹ Jesus kiugai, “Uvva savaaḡ savaaḡitqukkanaḡ Agaayyutim ilipsitñun, ukpiḡsritqugaasri ilaanik tuyuḡikkagmiñik.” ³⁰ Tamatkua kiugaat, “Sumik qin̄ikkigayaḡpisigut quviquḡtuamik sanḡḡipkun, uvagut qin̄iḡlugu ukpiḡsritḡlasriḡluta ilipnik. Sumik iñiḡtaḡaḡayaḡḡich? ³¹ Sivulliaḡvut niḡimarut taiyuutiliḡmik Manna-mik qaqqumik pakmakḡaḡtamik suviksraiḡlaami atripḡlugu uqautigiḡmaruaḡ inḡiḡḡaan uqaiḡmi, itna, ‘Ilaan qaitchigai qaqqumik niḡiksraḡatnik pakmakḡa.’” ³² Jesus niḡiqsuḡ, “Iḡumun nipliutigiḡpsi, taimñā Moses niḡiqaḡtitchiruḡ ilipsitñik pakmakḡa timiḡhiñamun ittuamik, taiyuutiliḡmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaḡtuamik iḡumutuuruamik niḡiksramik pakmakḡa qilaḡmiñ. ³³ Uvvatakku niḡiksraḡ Agaayyutim qaisana ilaanuruḡ atqaḡtuḡaḡ pakmakḡa iñuḡiḡmik qaitchipluni nunam iñuiniñun.” ³⁴ Tamatkua nipliutiniḡaat, “Ataramik qaitchisigut taavrumiḡa niḡiksramik.”

³⁵ Jesus-ḡum nipliutigai, “Uvaḡa atrigigaḡaḡa qaqqiam niḡiksrauruam timikun, uvaḡa kanḡigigaḡaḡa iñuutḡlasriḡiksram iñuutichikun. Iñuk utlauruaḡ uvaḡnḡun niḡisulitqikkumiñaitchuḡ, sulit ukpiḡsriruaḡ uvapkun imiḡulitqikkumiñaitchuḡ. ³⁶ Aḡlaan uvaḡa uqautianikkipsi arguaḡtuḡḡap-

sigun, takku ilipsi qiniǵaluaqłuǵa savaaǵikkapkun ukpiqsrisingitchusri. ³⁷Kiñapayaaq Aapaa qaisaǵa uvaǵnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaaq uvaǵnun utlauruq saqitchumiñaitchiga. ³⁸Takku atqaqtuǵa pakmakǵa tuyuǵirima pitqutigikkana iñiqtaǵityaǵuǵu, pisuǵapkuunǵitchuaq. ³⁹Uvvauna pisuǵigigaa tuyuǵirim uvamnik tammaitqunǵiǵiksraǵa nalliatnikunniñ qaisaǵianikkañiñ uvaǵnun aglaan iluqaisa aǵitqiksillugich iñuǵiǵmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁰Uvvauna Aapaa pisuǵigigaa iluqatıñ qiniqtuat iǵniǵuruamik suli ukpiqsriruut ilaanik piqǵiksraǵat isruitchuamik iñuǵiǵmik aasrii uvaǵa makititkisipǵugich iñuǵiǵmun aqulligmi uvlumi.”

⁴¹Jew-ǵuruat uqapilutigiaqsiñiǵaat ilaan nipliǵhagun, itna, “Uvaǵa niqiksrauruǵa atqaqtuq pakmakǵa.” ⁴²Iliǵich nipliǵniqsut, “Jesus-ǵunǵitpauna, Joseph-ǵum iǵniǵa? Uvaguut ilisimagivut aapaǵalu aakaǵalu. Qanuqhunimi nipliava atqaǵnipluni pakmakǵa?” ⁴³Jesus kiugai, “Uqapiluguiqitchi! ⁴⁴Kiñaunniñ uvaǵnun utlautilguitchuq kisanik Aapauruam tuyuǵirima uvaǵnun utlautipkaqmani. Aasrii uvaǵa aǵitqiksitkisigiga iñuǵiǵmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁵Sivuniksriqirit aglausimaruat, ‘Agaayyutim iñupayaat ilisautigisigai.’ Kisupayaaq naalaǵniruq Aapamik suli ilitchiyumaruq Ilaaniñ utlautiraqtuq uvaǵnun. ⁴⁶Kia-unniñ qiniqsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiqnisauruam qiniqsimagaa Aapa. ⁴⁷Iłumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsriruq isruitchuamik iñuǵiǵtuq. ⁴⁸Uvaǵa qaqqaǵuruǵa iñuunaqtuq. ⁴⁹Ilipsi sivulliasri niǵimaǵaǵmiǵ pakmakǵaktamik qaqquamik suviksrailaami tuqurut timimikkun. ⁵⁰Aglaan qaqqiaq atqaqtuq pakmakǵa itniittuq, kiapayaaq niǵikpagu tuquyumiñaitchuq. ⁵¹Uvaǵa iñuunaqtuq qaqqiaq atqaqtuq pakmakǵa. Kiñapayaaq iñuk niǵigumi taavrumakǵa qaqqiamiñ iñuugisiruq taimuǵa, aasrii timiga qaqqaǵuruq qaisaksraǵikkaga nunam iñui iñuutlasritquplugich.”

⁵²Taatnaqman Jew-ǵuruat uqaatchagutiniqsut iǵmiknun aasrii apiqsruǵuǵu, “Qanuǵuni uuma iñuum timimiñik niqiksriññaqpatigut?” ⁵³Jesus-ǵum kiugai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi niǵiǵitqupsiuǵ timaa Iǵniǵan piqǵumiñaitchusri iñuǵiǵmik ilipsitiñi. ⁵⁴Kiñapayaaq niqiniktuaq timimnik suli iminiktuaq augikkamnik isruitchuamik iñuǵiññaktaqtuq, aasrii aǵitqiksitkisigiga iñuǵiǵmun aqulligmi uvlumi. ⁵⁵Uvatakku timiga iłumun niqiksrauruq, suli auga iłumun imiksrauruq. ⁵⁶Kisupayaaq niqiqatuaq timimnik suli imiqatuaq augikkamnik iñuuruq uvapkun suli iñuugisipłuni piqasriutiluni uvaǵni. ⁵⁷Iñuuruam Aapam tuyuǵipluǵa, suli uvaǵaptuuq iñuuruǵa ilaagun, taatnatuntuuq kiña niqiqatuaq uvamnik iñuugisipmiuq uvapkun. ⁵⁸Iñuum taamna qaqqiaq niqigigumiǵ iñuugisiruq qaǵavak taimuǵa. Taamnauruǵa qaqqiaq atqaqtuq pakmakǵa atringisraǵa qaqqiam sivil-

liapsi niğitchañat, naagaunniñ tuquplutiñ.” ⁵⁹Taatnağniğai Jesus-ñum ilisautriñiğmiñi katrağvijiñi Capernaum-mi.

Uqałhich Isuitchuakun İñuħikun

⁶⁰İñugiaktuat maliguaqtaiñ tusraaplugu nipliğniqsut, “Taamna ilisauttun akuqtuliksraña sakiqnaqtuq. Kia naalağniğisivauñ?”

⁶¹Uqautigaluaqtitaniguuq, Jesus-ñum kañiqsimapmitçañi maliguaqtini uqapiluktuat tamarrumuuna uqağikkağmigun. Taatnaqługich nipliutiniğai, “Taavruma nipim piyummataiqsitkaqsivasri? ⁶²İsrummatigisriuñ qiniħiksraña İğniñan İñuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkağmiñun. Taatnaaqsikpan nikaliğukkayağniqpisi? ⁶³İpqitçuaq İrrusriq iñuħi-qaqtitchiruañuruq. Timi iñuħiqaqtitchiñğitçuaq. Uqałhich ilipsitñun uqautigianikkatka İrrusriurut, suli iñuupkağisipiğaasri. ⁶⁴Naagauvva ilapsi ukpiğingitçaiç,” Jesus-ñum taatnağniğai. İlisimaplugu aullağni-sağataħaniñ kisuuħat ukpiqsriñğitçuaq suli kisuugisiħha tuniriksrağmi. ⁶⁵Aasrii nipliğniqsuq. “Taavrumiña piqusriqługu uqautigipsi, kiauunniñ utlautiyumiñaiħha uvañnun kisanik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasriługu.”

⁶⁶Taavruma aquagun iñugiaktuat maliguaqtai kiñumuaktut malitqikkummataiqlugu ilaa. ⁶⁷Taatnaqhuni Jesus nipliutiniğai qulit malğuk maliguaqtini, “İlipsipsuuq kiñumuakkumangitçhaluaqmivisi?” ⁶⁸Simon Peter-m kiuniğaa, “İi, Ataniq, kimunmi aullağisivisa? İlvich pigigitin uqałhich isruitchuamik iñuunaqtuat. ⁶⁹Pakma ukpiğigikput ilitçhuğiplugu ipqitçhuanutilaan Agaayyutmiqnisauplutin.” ⁷⁰Jesus kiugai, “İlipsi qulit malğuuplusri piksraqtaagingitpisimi? Aglaan ilari Tuunğaqmiqnisauruq.” ⁷¹Ilaanguuq uqautiginiğaa Judas, iğniña Simon Iscariot-ñum. Uvvatakku Judas qulit malğuuqataugaluahuni, tunisiyu-maniqsuq Jesus-mik.

Jesus-lu Aniqataiļu

7 ¹Tamarruma kiñuagun Jesus igliğniqsuq Galilee-mi, igliğummatai-ıaqhuni Judea-mi, atakkii Jew-ñuruat tuqqutçukługu. ²Jew-ñuruat niğiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriuruq. ³Uvvaasriiñ Jesus-ñum nukatchiañiñ añutit nipliutiniğaat, “Unilıługu mannaaq, aullağiñ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qiniğumigaat savaaq iñiqtagikkan. ⁴Kiñauunniñ iriqsimatłitçuaq savaağmigun ilisimatqullapiaqami. İlvich iñiqtapaqtuami tamatkuniña, iluqaitñun iñuñnun ilitçhuğip-kagiñ.” ⁵Taatnağniğaat nukatchiañiunniñ ukpiqsriñgitłutiñ İlaanik. ⁶Jesus nipliutigai, “Piviksrağa nalaullugu tikiumangitçhuqsuli. İlipsi aullaħiñaañurusri sumipayaq. ⁷Nunam iñuiñ uumigikkağingitçhaasri uvaptun, atakkii uvaña uqausrimaplugich iñuuniaħhat pigiiħhagun.

⁸Ilipsi nigiqpagvikaanukkitchi. Aullangitchuᅇa pakma atakkii aullaᅇviksraᅇa tikiumangitchuqsuli.” ⁹Taatna uqautilᅇaaqᅇugich Galilee-mi ittuaallaᅇniqsuqsuli.

Jesus Nigiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰Aquagun nukatchiani nigiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaᅇniqsuq sagviaqtusruᅇaᅇani iᅇnuᅇnun, aglaan nalunautchiplu-ni. ¹¹Jew-ᅇuruat qiᅇiᅇniᅇaᅇaluᅇniᅇaᅇat nigiqpagvikaanani itnaqhutiᅇ, “Naamiimma taimᅇa?” ¹²Iᅇuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, iᅇaᅇich uqaqhutiᅇ iᅇnullautauᅇniᅇlugu aasriilu iᅇaᅇich uqaqhutiᅇ pigiiᅇniᅇlugu kinnitiᅇniᅇniᅇlugu iᅇnuᅇnik. ¹³Aglaan kia-unniᅇiᅇ uqaksraqtutigiᅇniᅇniᅇaᅇ sagviᅇlugu, atakkii iqsipᅇutiᅇ Jew-ᅇuruat sivulliuqtinik.

Jesus Iᅇisautriᅇha Nigiqpagvikaanani

¹⁴Nigiqpagvikaanata avvaᅇa atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ᅇuruat agaayyuvikpaᅇatnun aasriᅇiᅇ iᅇisautriaqsipᅇuni. ¹⁵Jew-ᅇuruat atqunaq quviᅇutchaᅇniqsut nipliᅇhutiᅇ, “Qanuqhuni una iᅇnuk iᅇisimaniᅇpa apai, iᅇisaqsimaitchaluaqhuni?” ¹⁶Jesus kiugai, “Iᅇisauttutiga uvamniᅇniᅇsaungitchuᅇ aglaan Agaayyutmiᅇ tuyuᅇirim-niᅇ. ¹⁷Kisupayaam piyummatiqᅇumi maliguglugu Agaayyutim pisuᅇha iᅇisimatlagisigaa iᅇisauttutma Agaayyutiᅇniᅇniᅇsaᅇkmaᅇaᅇ naagaᅇaa uvamniᅇniᅇsaᅇkmaᅇaᅇ. ¹⁸Iᅇnuk nipiᅇaᅇtuᅇaᅇ iᅇmiguᅇhiᅇaᅇ piᅇniᅇaᅇniᅇaᅇaᅇtuᅇ kamagitchiᅇuᅇksraᅇmiᅇnik. Aglaan taamna kamaᅇaᅇtitchiruaᅇ tuyuᅇiriminiᅇnik iᅇumutuuruᅇ, ilaani piitchuᅇ taᅇiᅇiᅇlaᅇ. ¹⁹Moses-ᅇumliumaa qaitchitchaᅇasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniᅇiᅇ maligutaksrapayaᅇaᅇ tupigiᅇnitᅇha. Suvaata tuᅇqutᅇumavisiᅇniᅇaᅇ?” ²⁰Iᅇuᅇiᅇaᅇtuᅇaᅇ kiugaᅇaᅇ, “Iᅇvich tuᅇᅇaᅇaᅇaᅇaᅇtutin! Kia tuᅇqutᅇchukpatin?” ²¹Jesus kiugai, “Atautchimik quviᅇnaᅇtuᅇamik savaᅇaᅇaᅇaᅇ, iluᅇasri quviᅇusruᅇtigigiksi. ²²Moses-ᅇum tiliᅇniᅇaᅇasri iᅇniᅇaᅇasri nalunaitᅇutᅇchiquᅇlugich. Nalunaitᅇutᅇchiquᅇsaᅇviksraᅇat nukatᅇiaᅇruich uvluᅇ nalaᅇrutipman miᅇᅇuiᅇsiᅇaᅇviᅇmun nalunaitᅇutᅇchiquᅇsuᅇusri miᅇᅇuiᅇsiᅇaᅇviᅇmi. Uvvasuli, taamna tillisiᅇiᅇ aullaᅇniᅇniᅇnitᅇchaluᅇaᅇmiᅇuᅇ Moses-miᅇiᅇ aglaan sivulliᅇap-sitiᅇiᅇiᅇ ilaan sivuani. ²³Nukatᅇiaᅇruᅇk nalunaitᅇutᅇchikkautlaniᅇpaᅇ Jew-ᅇuruat miᅇᅇuiᅇsiᅇaᅇviᅇatni, Moses-ᅇum maligutaksraᅇaᅇ naviguᅇᅇillu-gu, suvaatami uumisuᅇtiviᅇniᅇaᅇ iᅇnuᅇmik iᅇuaᅇsᅇipkaiᅇniᅇlunaᅇ Jew-ᅇuruat miᅇᅇuiᅇsiᅇaᅇviᅇatni? ²⁴Atanniᅇsuiᅇniᅇasri sagviraᅇtiguᅇhiᅇaᅇaᅇ qiᅇniᅇaᅇhiᅇaᅇkun aglaan atanniᅇsuisitchi nalaᅇnuᅇaruᅇkun.”

Jesus Christ-ᅇuva?

²⁵Jerusalem-miᅇt iᅇaᅇich nipliᅇniᅇiᅇqsut, “Imᅇaᅇniᅇnitᅇchaluᅇaᅇaᅇ iᅇnuk ipᅇhua tuᅇqutᅇchukkaᅇat? ²⁶Aasrii maaniᅇtuᅇ! Ilaa uqaᅇtriruaᅇ sag-

viqhuni. Naagauvva nalliatunniñ akitñangitchaat. Ipchua sivulliuqtit kanjqsingitchaluaqpatruñ Christ-ñuniługu? ²⁷ Aglaan Christ aggiqpan, kia-unniñ ilisimayumiñaitchaa nakitñaqtaulha. Naagauvva ilisimagikput uuma iñuum kisuruñnik aṇayuqaaqalha.” ²⁸ Jesus ilisautriñigmiñi Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni nipliñiqsuq nipitusripluni, “Ilipsi ilitchigipiagaluaqpsitña? Kanjqsivisiuñ nakitñaqtautilaaga? Uvaña aggingitchuña uvapkuinaq, aglaan tuyugiriga ilumutuuruq. Ilipsi nalu-giksi. ²⁹ Aglaan ilisimagiga atakkii Ilaaniñ aggiqluña, aasriñ Ilaan tuyugipluña.” ³⁰ Tamatkuaguq iñuich tiguyumagaluağniğaat, aglaan kia-unniñ tigunğiñniğaa takku Ilaan tigukkauviksraña tikitmangitluni. ³¹ Iñugiakpauraqtuat ukpiqsriñiqsut Ilaanik, aasri nipliqhutiñ, “Taimña Christ aggiğumi, quvinqatluktuani savaanik iñiqtaqağisiva uuma iñuum iñiqtañiñ?”

Tigurit Tiliraurut Tigutquplugu Jesus

³² Pharisee-ñuruat tusraa’amisigik, iñugiaktuat isivruağutiqaqtuat ilaanik, ilinjich piqasriqhutiñ qaukñijich agaayuliqsinik tuyuqağniqsut qanaksrinik tigutaaquplugu Jesus. ³³ Jesus nipliñiqsuq, “Uvaña nayuqtaullapsaagaluağupsi aullağisiruña Ilaanun tuyugirimnun. ³⁴ Ilipsi pakiaqsigisigipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña, aasriñ irviksramnun tikitchumiñaitchusri.” ³⁵ Taatnaqman Jew-ñuruat uqaqsilğiñniqsut iñmiknun, “Napmuñiaqpa una iñuk uvaptiknun paqitchumiñaiñni-va? Ilaa aullağniaqpa Jew-ñungitchuat nunaaqiatnun, Jew-ñuruat iñuuniağviatnun ilisautityağlugich Jew-ñungitchuat? ³⁶ Uvvatakku nipliqsuq, ‘Ilipsi pakikkisigaluagipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña.’ Nipliqsuqsuli, ‘Irviksramnun tikitchumiñaitchusri.’ Qanuqpami taatnaqami?”

Kuñi Iñuunaqtuam Imğum

³⁷ Niğiqpagvikaam uvlua aqulliq nuimatluktaununiqsuq. Taavrumani uvlumi Jesus qichaqhuni nipliñiqsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imiğukkumi utlautiluni uvañnun imiğli. ³⁸ Atriługu aglausimaruat uqağhich, itna, ‘Kiñapayaaq ukpiqsriqpan uvapkun imğa suvliktuağugniaqtuq siłatmun uummataaniñ.’” ³⁹ Taatnaiłiplugu Jesus-ñum uqautiginiğaa Ipqitchuaq Irrusriq akuqtuğniakkañat ukpiqsriuat ilaanik. Tarani taatnałhani Ipqitchuaq Irrusriq aatchuutaumaitlunisuli, takku Jesus utiqsimaitlunisuli pakmuña qilañmun.

Atingirrun Iñuñi

⁴⁰ Iñugiaktuam iñuum tusraa’amitruñ Jesus-ñum uqałhi nipliñiqsut, “Una tarra iñuk ilumun taimña sivuniksriqiraupiaqtuq!” ⁴¹ Ilañiłli nip-

lianiqsut, “Christ-ɲuruq (itnautauruamik Anniqsuqtimik).” Aglaali atlat itnaɲniqsut, “Christ aggiɲumiñaitchuq Galilee-miñ. ⁴²Agaayyutim uqałhich aglausimaruat itnaqtut Christ kiñuviaɲigisiñiɲluɲu David-mun, suli anigisiñiɲluɲu Bethlehem-mi nunaaqqiani David-ɲum.” ⁴³Taatnaqhutin iɲluɲiiksinniqsut iñugiaktuat piqsriqhutin iłaanik. ⁴⁴Iłanisa tiguymagaluagñaat aglaan kia-unniiñ tigungiññaagaa.

Ukpiqsriñiɲhat Jew-ɲuruat Qaukłiich

⁴⁵Qaunaksrit utiɲniqsut qaukłiɲich agaayuliqsinnun suli Pharisee-ɲuruanun. Taapkua apiqsruɲniɲaich, “Suvaata uvuɲautiɲiɲtipisiuɲ?” ⁴⁶Qaunaksrit kiuniɲaich, “Uvagut tusraavaaluktugut iñuɲmik taatna uqalɲutigiruamik.” ⁴⁷Pharisee-ɲuruat niplilɲiñniqsut, “Iłipsi kinnip-changitçhaluaqpisi? ⁴⁸Iłitçhuɲimaitpisiuɲ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-ɲuruat ukpiqsriñiɲhat Iłaanik? ⁴⁹Aglaan iñugaaɲruich kisi-miɲ ukpiɲiɲaich. Tamatkua iñuich kaɲiqsimmataitçhut maliɲutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutin suksraunɲiqsuyumaaqtut.” ⁵⁰Nicodemus-guuq iłauɲniqsut taapkunani qaukłiɲi suli Pharisee-ɲuruani. Taamna qiniɲiaqtuaq Jesus-mik sivuani, aasrii nipliɲniqsut, ⁵¹“Maliɲutaksraɲikkaptiɲun atanniɲkatłaitçhaatigut iñuɲmik tusraagaluaqnagu naagaqaa iłitçhuɲigaluaqnagu sumik pisilaan.” ⁵²Taapkua iłaiñ kiuniɲaich, “Uvva, Galilee-ɲmiuɲupmivich? Iłitçhuɲimaiñniɲqpiuɲ uqałhich aglausimaruat? Iłisaɲluɲich aasriiñ kaɲiqsisiɲiɲni sivuniksriqirit aggiñgaqsimaiɲhat Galilee-miñ.”

Aɲnam Aɲukkaułha Sayuɲalikon

⁵³[Tarani iluqatiɲ aɲiłaaɲniqsut,

8 ¹aglaali Jesus utłautiniqsut iñɲiuramun atiliɲmun Olives-mik. ²Uvlaakuagun uvlaatchaurami Jesus utłautilɲiñniqsut Jew-ɲuruat agaayyuvikpaɲatnun. Iñuich iñugiakpauraqtuat kattiviɲilɲiñniɲaich. Aasrii aquvitłuni iłisautiaqsilɲiñniɲaich. ³Agłaliqirit suli Pharisee-ɲuruat tikiutriñniqsut aɲnamik aɲukkauruamik sayuɲalikon aasrii iluqaisa sivuɲaantun qichaqtitługu. ⁴Jesus-mun nipliɲniqsut, “Iłisautrii! Una aɲnaq aɲukkauruq sayuɲalikon. ⁵Uvagut maliɲutaksriusriaptikni Moses-ɲum tillisiqakkaɲatigut taatnasriq aɲnaq iyaɲaɲnik miłuqtuɲluɲu tuqqutaksraupluɲu. Qanuɲli una aɲnaq nipliutiginayaqpiuɲ?” ⁶Taatnaɲniɲaich Jesus pitchaqtuɲu iłiɲich piqaɲukkaluaqhutin agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitłuni nunamun agłanɲiqsut argaɲmiñik. ⁷Taapkua apiqsruqtaqtuiñaaqsipmata, Jesus qichaqhuni nipliutiniɲaich, “Nallipsi killuqsasimaitçhuam sivulliuluni iyaɲaɲmik miłuqsaqqaagliuɲ.” ⁸Taatnaqqaqhuni sikitłuni nunamun agłaaqsilɲiñniqsut. ⁹Taamna tusraa’amitruɲ, taapkua iluqatiɲ aullaɲniqsut atausriutaaqhutin aullaɲ-

niiplutinj utuqqautluḡniḡmikniñ, Jesus kisinjḡuḡlu ḡnaḡlu qichaqtuaq tarani. ¹⁰Qichatqikhuni nipliutinigaa ḡnaḡ, “Naamiimma taipchua? Nalliataunniñ tuqqutaksraḡuḡnivatini?” ¹¹ḡnam kiunigaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaqtaitchua.” Jesus nipliutigaa, “Uvaḡaptuuq tuqqutaksraḡuḡumiñaitchikpiñ. Aullaḡhiñaḡuḡtutin ḡlaan killuqsatqisruḡaḡnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹²Jesus-ḡum iñuich nipliutitqinjñigai, “Qaumaksrauruaḡa nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisiruq. Taatnaḡuni iñuuniatqikkumiñaitchuq taatuakun.” ¹³Pharisee-ḡuruat kiunigaa, “Ilvich ilisimarriqsimarutin ilipniñhiñaq, taatnaḡuḡlu ilumutuugilguitchikput. Sumun atuḡumiñaitchuq taamna.” ¹⁴Jesus kiugai, “Taatniñḡitchuq. Uqautigigaluḡnaḡma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisimagiga nakitñaqtautilaaga suli napmun aullaḡniaqtilaaga. Ilipsi ilisimanḡitchiksi nakiñ ḡḡiqsilaaḡa unniñ napmuḡniaqtilaaga. ¹⁵Ilipsi atanniqsuiraqtusri iñuñhiñauñikun, atanḡviaḡautaitchuaḡa kimun-unniñ. ¹⁶ḡlaan atanniiruksrauniḡuma atanniutiksraḡa ilumutuuniaqtuq, takku tamarrumuuna kisima inḡitchuaḡa, ḡlaan Aapauruam tuyuḡirima piqasriqsugaḡa. ¹⁷ḡlausimaruaḡ maligutaksriusriapsitñi malḡuulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginipluḡu. ¹⁸Uvaḡa uvamnik ilisimarriqsimaqaḡuḡa suli Aapam tuyuḡirima ilisimarriqsimaqaḡmigaḡa.” ¹⁹Tamatkua apiqsruḡnigaa, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalua. Ilisimanigupsitña, Aapagaptuuq ilisimanayaḡiksi.” ²⁰Jesus-ḡum taatnaḡnigai tarani Jew-ḡuruat ḡaayyuvikpaḡatni iliraḡḡvigiḡpluḡu pivigikkaḡatni. ḡlaan nalliataunniñ tigunḡiññigaa, takku tuqqutauviksraḡa tikiumanḡitluni.

Jesus-ḡum Ilumutuuruḡuḡha

²¹Jesus nipliutitqinjñigai, “Uvaḡa aullaqsagaḡumaruaḡa. Pakiaqsigisigaluḡḡipsitña, ḡlaan tuḡugisirusri killuḡḡḡapsi natqiguttusriaḡanḡitchupsi. Atlanḡḡilḡusri, aullalḡuyumiñaitchusri aullaḡvigiḡniakkamnun.” ²²Jew-ḡuruat nipliḡñiqsut, “Qanuqpa una, naaga inḡmiñik tuqunniqaḡa? Takku niqliqsuq, ‘Aullaḡumiñaitchusri aullaḡvigiḡniakkamnun.’” ²³Jesus kiugai, “Ilipsi maakḡaḡtaurusri, ḡlaan pakmakḡaḡtaurusri. Ilipsi ḡḡiqsaḡḡurusri marrumakḡa nunamiñ, ḡlaan nunamiqnisaunḡitchuaḡa. ²⁴Taatnaḡhusri uqautigipsi killuliqiraḡḡapsi tuḡugisiñiplusri. Tuḡugisipiaqtusri killuliqiraḡḡapsi ukpiḡinḡisuaḡupsiuḡ ilaḡutulaaga.” ²⁵Taapkua apiqsruḡnigaa, “Kisuuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullaḡniisaqqaapiñhiñ uqautigaluḡḡipsi kisuuḡilaamnik. ²⁶Iñugiaktuatigun nipliḡluna isilḡigumiñagaḡaluḡḡipsi.

Uvaṇa nipiqaqtuṇa nunam iñuiñun tusraakkahñamnik Ilaaniñ tuyugi-rimniñ ilumutuuruamiñ.” ²⁷Tamatkua kañiqsiñgiññiḡaat uqautrisilaaqtiṇ Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸Taatnaqḡugich Jesus nipliutilgiññiḡai, “Iñuum Iḡñiṇa kivianikkupsiuṇ, iḡtchuḡipmiḡugulu pigisigiksi ilaṇutilaaḡa, suli iñiḡtaqaqtanḡiḡiḡa uvapkuñnaḡ aglaan nipiqaḡiḡa Aapam kisimi iḡisauttutaagun. ²⁹Aasrii tuyuḡiriga uvamni piqatauruḡ, Ilaan kisivrip-changitchaṇa, takku ataramik quyalimaagḡa.” ³⁰Iñuḡiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitungai Abraham

³¹Taatnaqḡugich Jesus nipliutiniḡai Jew-ḡuruat ukpiqsriuat ila-anik, “Ilipsi iḡisauttutitka tupigituiñḡupsigik sivutmun, iḡumutun maliḡuaqḡiginiḡipsi. ³²Iḡumutuuruuḡ iḡtchuḡiniḡiksi, iḡumutuulḡum patchisaisitkisigaasri.” ³³Taapkua kiuniḡaat, “Uvagut Abraham-ḡum kiñuviaḡiḡaḡitigut. Kimununniñ savaktaagruumaitchugut. Uvvami qanuḡpich nipliḡavich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna?” ³⁴Jesus nipliutiniḡai, “Iḡumutuuruamik nipliutigiḡipsi, kiñapayaaḡ killuqsqaḡtuḡuḡ savaktaagru-liutraḡtuḡ killuḡmun. ³⁵Savaktaagruḡli nayuutitlaitchuḡ aṇayuḡaagiiñi ataramik, aglaan iḡñiḡuruuḡ nayuutiraḡtuḡ. ³⁶Ilipsi Agaayyutim Iḡñiṇan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri. ³⁷Iḡisimagiḡa Abraham-mun kiñuviaḡiḡiḡsi, naagasuli tuqurviksraq-siuḡipsitña, takku akuḡtuumanḡitḡugu iḡisauttutiga. ³⁸Uqautiqaḡtuṇa Aapama qiiḡititananik uvamnun, aasriiḡi iñiḡtaqaḡaḡtusri Aapapsitñiñ uqauttusriapsitñik.”

³⁹Tamatkua kiuniḡaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ḡum kiuniḡai, “Ilipsi iḡumun Abraham-ḡum qitungaḡikpasri, savaaḡaḡayaḡ-tusri ilaatun. ⁴⁰Naagauvva tuqurviksraqsiuḡipsitña, uqautigaluaḡtitlusri iḡumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaḡsi-maitchuḡ. ⁴¹Ilipsi savaaḡaḡtusri Aapagikkapsi savaaḡiñik.” Tamatkua kiuniḡaat, “Uvagut aapaiḡauḡungitchugut. Apa atausriḡ pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuungaum

⁴²Jesus kiugai, “Agaayyutmik iḡumun aapaḡaḡupsi piḡpaginayaḡip-sitña, takku agḡiqsaṇuḡuruṇa Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluṇa agḡiḡitchuṇa uvapkuñnaḡ aglaan ilaan tuyuḡipluṇa. ⁴³Suvaata kañiq-sitḡaitpisiuḡ uqaḡiḡa? Ilipsi naalaḡniyummatiqanḡitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴Tuungaum aapagikkapsi qitungaḡiḡplusri aasrii maliḡutchiyumaruaḡup-lusri aapagikkapsi kimmutaiñik. Aullaḡniisaḡqaapiḡhaniḡaglaan ilaa tuḡqutrchiruaruḡ. Ilaa tapiqsuusrimaitchuḡ tuṇaanun iḡumutuulḡum ilaa piitḡluni iḡumutuuruamik iḡmiñi. Uqaḡami saglumik iñiḡtaqaḡaḡtuḡ takku

sagluturuañupluni, sagluuqtuañipayaam aapagiplugu. ⁴⁵Uvaña ñumu-tuuruamik uqautigipsi, taatnaqhusri ukpigingitchipsitña. ⁴⁶Kiñaunniñ nipliñguitchuq uvapkun ñumutuğuglugu killuuruañuniñu? Uvvami uqauti'apsi ñumutuuruamik, suvaata ukpigisrunğitpisitña? ⁴⁷İñuum agğiqsuam Agaayyutmiñ naalağniğai Agaayyutim uqautai. İlipsi agaayutiqniqsaunğitlusri naalağniyummataitchusri."

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸Jew-ñuruat kiuniğaat Jesus, "Uvagut nalauttugut nipliqafta il-vich Samaria-ğmiuniplutin suli tuunğaqtaqaqhutin." ⁴⁹Jesus kiuniğai, "Uvaña tuunğaqtaqağitchuña. Aapaga kamagikkağigiga aglaan kamak-kutaitchipsitña. ⁵⁰Pakkiagingitchiga kamagikkauñiksraq uvapkuñaq, aglaan atlam pakkiagigaa kamañatitauñiksrağa, aasrii ilaa atanğuruq. ⁵¹İlumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttitka tupigigumigich tuquyumiñaipiaqtuq." ⁵²Jew-ñuruat kiuniğaat, "Pakma nalupqigin-ğigikput tuunğaqtaqağhiñ. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigikpagu uqaqtutin tuquyumi-ñaipiağniplugu. ⁵³Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaqtuq sulipsuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukkumavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniapniñmiuvva ilvich?" ⁵⁴Jesus kiugai, "Uvapkuñaq kamak-kutiqağniğuma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaftuña, taavrumiña ilipsi Agaayyutiginitchapsitniñ. ⁵⁵Aasriisuli ñitçhuğia-niksimaitchiksi, aglaan uvaña ñisimagiga Agaayyun. Uqağuma İlaa naluniñu sagluturuañuniaftuña ilipsisun. Aglaan ñisimallapiagiga aasriiñ uqağha tupigiplugu. ⁵⁶Abraham-ñum sivulliapsi ukpqsriğimigun kañiqsiplugu agğigisiğiga nunamun quviatchautigikkana suli qiniğum-miuğtuğ taimña uvluga. Arguaqutaillepiağtuğ agğigisiğiga ilaa quviasruktuq." ⁵⁷Jew-ñuruat kiuniğaat, "Malğukipiaq qulinik ukiu-niksimaitchutinsuli aasriiñ qiniğsimaniviuñ Abraham?" ⁵⁸Jesus kiugai, "İlumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuanunniñ Abraham-ñum aniğksrañan, inñaniktuña." ⁵⁹Tamatkua tigusriñiqsut iyagağnik miłtuğuktuğ, aglaan Jesus iriğniqsuq aasriiñ anipluni Jew-ñuruat agaayyuvikpañatniñ.

Jesus-ñum İhuaqsigaa Añun Ayañaruq Aniğimniñaglaan

9 ¹Jesus pisruksağimniñ qiniğniqsuq añutmik ayañaniqsuamik aniğatağimniñaglaan. ²Maliguaqtañ apiqsruğniğaat, "İlisautrii! Kia killuqsataan aniğhaniñ ayañapkağniqpañ? İlaan naagaqaa aya-yuqaakkiñ killuqsautaaknik?" ³Jesus-ñum kiugai, "Taavruma ayañagha kañiqangitchuq ilaan killuqsathanun unniñ ayañuqaakkiñ killuqsahaknun. Ayañaruq Agaayyutim sañña qiniğnaqtitquplugu ilaagun. ⁴Savaağiraksrağigikput sivutmun piyumiñağnaptikni. Unnuaq tikiñ-

ñiaqtuq, kia-unniñ savagvigiyumiñaisaŋa. ⁵Uvaŋa maani nunami innamni qaumaksrauruŋa nunam iñuiñun.” ⁶Taatnaanikami Jesus-ŋum tivvuaqhuŋi nunamun akurruŋiniga maggamun, aasriñ nanuklugik maggamik taavruma aŋutim irrak, ⁷nipliutiplugu, “Aullaŋutin igguŋia-ŋuŋ kigiñan narvauranun Siloam.” (Taamnaguuq mumiutiqaqtuq Tuyuuŋimik.) Taamna aŋun aullaqhuŋi, kigiñi igguŋiaqamiuŋ uti-ŋiqsuq qinñitlasripluni. ⁸Iñuuniaqataiñ suli tamatkua qinñitkaaŋiñ iŋjularaupman apiqsruqtautiaqsiñiqsut, “Unauvva taimñaunŋitpa aŋun aquppipluni iñiulayuk?” ⁹Ilaŋisa taivrumiñaunigaat. Ilaŋiñli nipliŋñiqsut, “Qaŋaa! Taivrumiñaunŋitchuq, taatnatun qinñitaqsiñaqtuq.” Taamna aŋun iŋmiñik nipliŋñiqsuq, “Taimñauruŋa.” ¹⁰Tamatkua apiqsruŋnigaat, “Qanuqhutinmi qinñitlasripkakkauvich?” ¹¹Ilaan kiugai, “Iñuum atiqaqtuam Jesus-mik irrakka maqatlamik nanuqqaqŋugik aasriñ tiligaŋa Siloam-mun igguŋiaquplugu kigiñaŋa. Tarra aullaqtuŋa, aasriñ igguqsag-luqqaqtuŋa qinñitlasriuruŋa.” ¹²Taapkua apiqsruŋnigaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniŋai, “Naluruŋa.”

Pharisee-ŋuruat Apiqsruqtuŋaa Huaqsikkauruq

¹³Tamatkua taamna aŋun qinñitlaisimaruq aullautinigaat Pharisee-ŋuruanun. ¹⁴Tamannaguuq uvluq Jesus-ŋum maqatlamik nanuklugik aŋutim irrak piŋha qinñitlasritquplugu Jew-ŋuruat minguiqsiagviginiŋa. ¹⁵Tarra Pharisee-ŋuruat apiqsruŋinigaat qanuqhuni qinñitlasripmaŋaan. Aasrii uqautiniŋai, “Taivruma maqatlatiqŋugik irrakka, igguqapku kigiñaŋa pakma qinñitlasriuruŋa.” ¹⁶Pharisee-ŋuruatguuq ilaŋich nipliŋñiqsut, “Taimña iñuk taatnaiŋiplugu iñiqtaqaqtuq Agaayutmiqnisaunŋiñiqsuq, takku atuqtaksraq minguiqsiagvikun tupikkutaiñiga.” Atlatli nipliŋñiqsut, “Qanuŋunimi iñuk killuliqirauruq iñiqtaqatlagisiva taatnatchiñik quvinaqtuam savaanik?” Taapkua igluŋiiksinniqsut taavrumuuna. ¹⁷Pharisee-ŋuruat apiqsrutqilŋiñigaat taamna aŋun, “Qanuŋli nip-liutigitlanayaqpiuŋ ilaa qinñitlasripkaŋniplutin?” Taavruma kiuniŋai, “Sivuniksriqirauruq.”

¹⁸Jew-ŋuruat ukpiqquŋiaqumangiñigaat qinñitlaiŋimniñ qinñitlasriŋha. Kiisaimma tuŋluqpaich taavruma aŋutim aŋayuqaak. ¹⁹Ilaŋisa apiqsruŋnigaich, “Una igñigivitchu? Nipliutigitlavitchu animañha ayaunapluni? Qanuqhunimi qinñitlasriŋa pakma?” ²⁰Aŋayuqaakkiñ kiuniŋaich, “Uvaguk ilisimagikpuk ilaa ignigikkaqpuq suli ilisimagikpuk aniŋimniñaglaan ayaunañha. ²¹Aglaan nalugikpuk qanuqhuni pakma qinñitlasriŋha, naagaqaa nalugikpuk kimun qinñitlasripchaŋha. Ilaa iñuguaniksimaqtuq suli kiggutitlasrimaqtuq iŋmiñun. Apiqsruqtaqsiuŋ.” ²²Aŋayuqaanuruak taatna nipliŋñiqsuk iqsikkutiqaqhutik Jew-ŋuruanun, takku sivunnianik-simaqtut kia iñuum nalupqinaigluŋu uqaŋikpugu Jesus Christ-ŋuniŋu

anitikisiplugu katraǵvijnmikniñ. ²³Taatnaqhutik taapkuak aᅇayuqaanruak nipliǵniqsuk, “Ilaa iñuguaniksamaruq, apiqsruqtaqsuñ!”

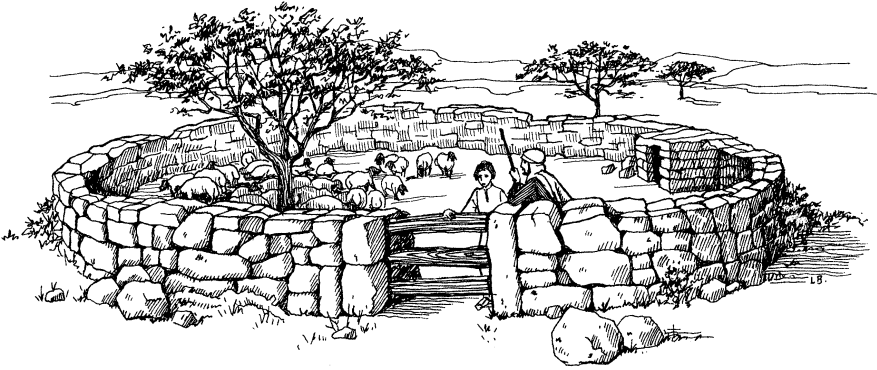
²⁴Tugliǵiǵuqu tuǵulǵiñniǵaat iñmiknun taimña aᅇun animaruq ayaunapluni aasriiñ nipliutiǵuqu, “Agaayyutim sivuǵaani akiqsruǵiñ ilumutun uqǵisiiǵapkun. Uvagut ilitchuǵigikput taimña uisitin killuliqirauǵha.” ²⁵Taavruma kiuniǵai, “Ilaan qanusriuǵha nalugiga. Atausriq ilisimagiga, uvaᅇa ayaunagaluaqtuami pakma qiniñlasriruᅇa.” ²⁶Taapkuapiqsrutqilǵiñniǵaat, “Qanusriǵaqhutin qiniñlasripkaqpatin?” ²⁷Kiuniǵai, “Uqautianikkaluǵipsi aglaan naalaǵnisunǵitchusri. Suvaatami tusraatqiguaqsilǵitpisiuᅇ? Naaga malǵuaqsutisrukpisi ilaanun?” ²⁸Tamatkua kiuniǵaat uqaniǵluutiǵuqu, “Ilvich taivruma malǵuaqtigiliutiǵaatin. Uvagut Moses-ᅇum pigiǵaatigut. ²⁹Ilisimagikput Agaayyutmun uqautruǵha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iñuk nakiñ agǵiqsilaᅇa.” ³⁰Taavruma aᅇutim kiuniǵai, “Atlayuaǵnarruqtugalukkut nalunikapsiuᅇ nakitñaqtauhagun, aglaan qiniñlasripkaǵaᅇa. ³¹Ilisimagikput, Agaayyutim naalaǵnitǵaiǵha killuuruanun, aglaan naalaǵniraǵigai kamagirini suli tupiksriuǵat pisuǵiǵmiñik. ³²Nunam aullaǵniisaǵataǵhaniñ tusraanǵaqsimaitchut iñuᅇmik qiniñlasripkakkauruamik ayaunapluni animaruamik. ³³Kisianik taimña iñuk agǵiqsuanuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumik iñiqtaqalǵuyumiñaitmiuq.” ³⁴Tamatkua kigguqᅇuᅇniǵaat, “Animagaluaqtutin killukun iñukkuksaanuᅇplutinlu aglaan ilisautniǵaqsivisigut?” Taatnaqqaqᅇuqu ilinǵisa aninniǵaat katraǵvijnmiñ.

Irrutchikun Qiniñlaiǵauǵi

³⁵Jesus tusraaniǵaa ilaa aninniǵuqu. Paqitnamiuᅇ nipliutiniǵaa, “Ukpigiviuᅇ Iǵniᅇa Iñuum?” ³⁶Taavruma Jesus kiuniǵaa, “Uqautiᅇᅇa kisuutilaanǵanik. Uvaᅇali ukpigiyumigiga ilaa.” ³⁷Jesus nipliutigaa, “Ilvich qiniñaniksimaǵiñ, suli ilaanuruq pakma uqaqatin.” ³⁸“Ataniiq! Uvaᅇa ukpigigikpiñ,” taamna nipliǵniqsuq, aasrii sitquqhuni sivuǵaanun Jesus-ᅇum. ³⁹Jesus nipliǵniqsuq, “Agǵiǵniqsuᅇa nunamun pisigiplugu atanniqsuiǵiksraq, ayaunaruǵat qiniñlasripkaǵlugich, suli qiniñlanasrugiruǵat ayaupkaǵiaqᅇugich.” ⁴⁰Ilaᅇnisaguuᅇ Pharisee-ᅇuruǵat tarani ittuat tusraa’amitruᅇ taatna nipliᅇman apiqsruǵniǵaat, “Uvaguttuuq qiniñlaitchuǵavivisigut?” ⁴¹Jesus-ᅇum kiugai, “Ilipsi qiniñlaitchupsi killuutaiñniǵaluaqtusri, aglaan qiniñlaruaǵiᅇlusri ilipsitñik killuutiǵaǵuaqtusri.”

Atrikusraun Ipnaiǵaǵvikun

10 ¹Iᅇumutuuruamik nipliutigipsi, “Iñuk isinǵitchuaq ipnaiǵaǵvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tigliᅇniaqtauruq ivayaqtuqtaupluniᅇ. ²Aglaan isigaqtuq talukun ipnaich munaqsrigiraǵigaa.

(Jn 10.1)

³Taluliqirim taluigutiragigaa. Ipnaich tusraaragigaat nipaa tuqługaqmatin atigmitgigon, aasrii ilaan annisiraigigai. ⁴Annisianikamigich sivulliuagagigai aasrii ipnaich malikługu nipaa ilisimaplugu. ⁵Tamatkua atlamik maliutritłaitchut, aglaan qimagaigigaat nipaa ilisimangitługu.” ⁶Jesus atrikusrautmik uqautipmatin, ilinisa kanjicsiniginigaat sumik uqautitilaagtin.

Jesus Nakuuruaq Munaqsri

⁷Jesus nipliutitqiniginai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaņa taluuruņa ipnaiņi. ⁸Atlakauplutin sivumni tikiaruat iluqatin tigliņniaqtaurut ivayaqtuqtauplutinļu aglaan ipnaich naalaņnisaitchaich tamatkua. ⁹Uvaņa taluuruņa. Kisupayaaq isigumi uvapkun anniqsugisiruq; ilaa isiqtoni naagaqaa aniruni paqittaņnaqtuq niqiksraq. ¹⁰Tigliņniaqti tikitchaqtuq kisanik tigliģiaqhuni tuqqtchityaqhuni unniiņ piyaqquqtaityaqhuni. Uvaņali agģiqsuņa tamatkua iņuich iņuułigmik piņņaquplugich inuņaiļapiagługu.

¹¹“Uvaņa munaqsriļlautaģigaatņa ipnaich. Munaqsriq nakuuruaq tuquyumatiaqtuq ipnaiņik piqusriguni. ¹²Akiņņaņniaqtim munaqsriņungitchua ipnaich pigingitchai. Unitługich qimagaqtuq qiniqami amaqqumik agģiaqsiruamik. Amaqqumaasrii kiņmaqlugich siamitkaqsipługich tamatkua ipnaich. ¹³Akiņņaņniaqti iņuk qimagaqtuq akiņņaņniaqtaułhiņaiģmigun. Suksraģingitchai ipnaich.

¹⁴“Uvaņa ipnaich munaqsraat nakuuruaq. Iļisimmaģitka ipnaitka suli ilinisa uvaņa. ¹⁵Taatnatun Aapam ilisimałha uvamnik, uvaņaptuuq Aapa ilisimagiga. Uvaņa piyumatiaģiga tuqułiksraģa piqutigilugich. ¹⁶Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsriviņmi uvaniingitchuat. Tikiutraksraģitmitģitka, aasriiņ naalaģniņiģaģat nipi-

ga. Tarra atautchiinağugniaqtut ipnaich suli munaqsrii atautchiinaamik. ¹⁷Aapam piqpagigaana tuqqutriyumałapkun piqusriğluja iñuñnik, aasriin tuqqutaunikkuma iñugutqikkiñhitchuaja. ¹⁸Kia-unniin tuqqutchumiñaitchaana nunuriluja. Uvapkuinaq qaisağigiga pisułapkun, qaiñhiinaağıplugu suli satuñhiinaağıplugu. Taamna tillisiağikkağa Aapaaniñ atuqugiga.”

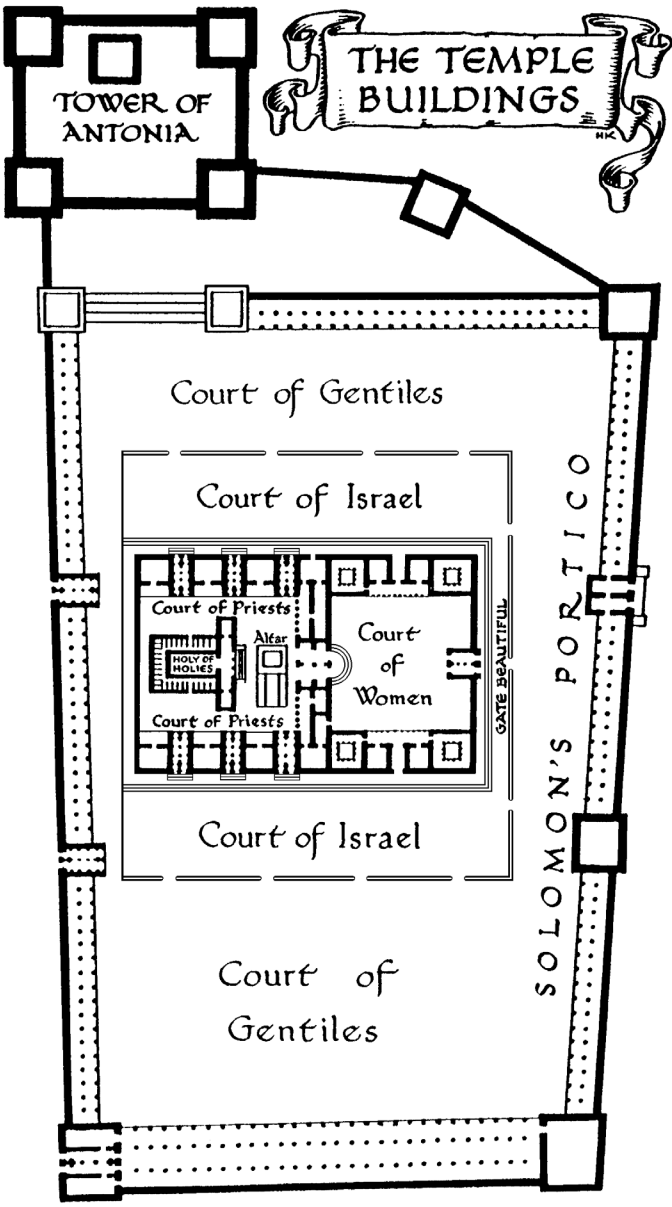
¹⁹Tarani Jew-ñuruat atingilgiñniqsut piqusriqhutin tamatkuniña uqattutininik. ²⁰Iñugiaktuat niplianiqsut, “Ilaa tuungağmik piqagñiqsuq, kinniqiruq. Suvaata naalakpisiuñ?” ²¹Atlatli niplianiqsut, “Iñuk tuungaqtalik uqağumiñaitchuq taatna. Qanuğuni tuungaqtalik qinñitlasripkaigisiva ayaunaruamik?”

Jew-ñuruat Ayaiñhat Jesus-mik

²²Iłgiñniqsuq niğiqpagvikaq Jerusalem-mi. Itqattutiginigaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañat añmalgitqikman taimani qaayugñainanikmagich. ²³Jesus pisruksaagñiqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni Solomon-ñum Quliğutaanik taggisiliñmi. ²⁴Aasriin Jew-ñuruat avataanun kati’amin nipliutinigaat, “Qanutun taktigiruami naligutitchaaqsivisigut? Iłumutun uqattutigit, Iłvich Christ-ñuvich?” ²⁵Jesus kiugai, “Uqautianikkaluagipsi, aglaan ukpiğingitchipsitña. Savaat iñiqtağikkağma Aapaa sanñiqutaagun uqautigigaatja. ²⁶Aglaan ukpiğingitchipsitña atakkii ipnaiğingitlusri. ²⁷Uvaña ipnaima nipiga naalagağigaa, uvaña ilisimaplugich, ilinisa malikluja. ²⁸Iñuułigmik isruitчуamik qaitchigitka, ilinich tuquyumiñaiqugitunniin. Kia-unniin ivayaagiyumiñaitchai uvañniin. ²⁹Sua Aapaa qaiññanikkana uvañnun kamanatluktuq iluqaaniin. Kia-unniin ivayaagiyumiñaitchaa Aapam qanakkutaaniin. ³⁰Aapagalu atausriuruguk.”

³¹Jew-ñuruat iyağañnik tigusritqilgiñniqsut miłluuguklugu. ³²Jesus nipliutinigai, “Sivuqqapsitñi uvaña savaaqtuami iñugiaktuanik savaalautanik Aapam uvañnun iñiqtağitqukkañiñik, nalliatigun tamatkua miłquqtuğukpisiñña?”

³³Jew-ñuruat kiuniğaat, “Savaallautatigun miłquqtuğungitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuagutiqałapkun, takku iñuñhiinaugaluahutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin.” ³⁴Jesus kiugai, “Maligutaksrağikkapsitñi aglausimaruq, ‘Agaayyun nipliğniqsuq, Iłpsi agaayyutaurusri.’ ³⁵Kanjiqsimagivut uqałhich aglausimaruat ilumutuugisilhat taimuña. Agaayyutim taiñigai agaayyutinik taipchua iñuich akuqtuiruat uqałigmiñik. ³⁶Uvañjali tigusriagipluaja Aapam tuyugikkağigaana nunam iñuiñun, qanuqhusrimi nipliavisi saglupluja uqağniğluutigiñiplugu Agaayyun nipliğama iğniğinipluaja Agaayyutmun. ³⁷Ukpiğinaña savaaqangitchuma Aapaa savaañiñik, ³⁸aglaan savaaginiğupkich, ukpiğiniğitchaluagupsitñaunniin, savaagikkatka ukpiğiraksrağigisri.

(Jn 10.22)

Taatnaġupsiuġ kanjiqsiñiaqtusri nalupqisrunġiġlusri Aapam uvamniitilaanjanik suli uvaġa Aapamniitilaamnik.” ³⁹Taapkuaguug tiguymatqiaqsiġiñiġaat aglaan annalġiñiġisqul ilinisa arganjitñiñ.

⁴⁰Jesus utiġiñiġisqul Jordan kuuk ikaaġlugu taivruma John paptaaġivianun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹Iñugiaktuat iñuich tikiagaqsiñiġaat avatmun itnaqhutiġ, “John taimña iñiqtaqanġitchaluaqtuq quviqnaqtuanik aglaan uqauttipayaġa uumuuna iñkun ilumutuuruq.” ⁴²Taatnaqhutiġ iñugiaktuam iñuum ukpiġiniġaa Jesus.

Lazarus-ġum Tuquġha

11 ¹Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuq atiqaqtuq Lazarus-mik atniġñaliġiñisqul. Taamna Bethany nunaaqiuraq nukagiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ²Taamnaguug Mary taimña kuviriruaq tipraġiksaumik Atanġum isigaiñun aasrii allaġlugich nutchamiñik. Taavruma aġutnunġa Lazarus atniġñaliġiñisqul. ³Nukaġiik aġnak tuyuqaġniqsul Jesus-mun kilgutmik itnaġlugu, “Ataniq, ilauraannan piqpagikkan atniġñaliqsul.” ⁴Jesus tusraa’ami nipliqsul, “Taamna atniġñaq isruqanġitchuq tuquġimun. Atuummigisiruq kamaġikkauġiksrajanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iġniġa kamaqaqsiġkautquplugu taavrumuuna atniġñakun.” ⁵Jesus-ġum piqpagiġa Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶Ilaan tusraa’amiuġ Lazarus atniġñaġniplugu, irviñmiñi ittuallapsaġniqsul maġġuġni uvlunni. ⁷Taraġa maliguaqtini nipliutiniġai, “Ki, utitqiġlakta Judea-mun!” ⁸Maliguaqtaiñ kiuniġaat, “Iġisautrii! Uvvaquyuraqnaami Jew-ġuruat iyaġaġnik miġuqtuġniġuġaatin, utiġnialġitpiñmi taamuġa?” ⁹Jesus nipliqsul, “Uvlum qaumaninġa sassaqaġitpa qulit maġġuġnik? Iñuk uvlum qaumaninġani iġliġumi putukitchumiñaitchuq, atakkii qiñiġlugu siqiñġum qaummataa marruma nunam. ¹⁰Aglaan unnuam taaqtuami iġliġumi, putukkitkisiruq piġllu-ni qaumamik.” ¹¹Jesus taatnaqqaġlugich nipliġiñisqul, “Ilauraaqput Lazarus siñiksaqtuq, aglaan iqiiqsitchaqtuġniġaġiġa.” ¹²Maliguaqtaiñ kiuniġaat, “Ataniq, siñikkumi iħuaqsiñiaqtuq.” ¹³Aglaan Jesus piñiqsuaq Lazarus tuquniplugu. Taapkua isrumaniqsut uqaġasrukniġaġlugu siñiksapiaqtuamik. ¹⁴Jesus nipliutiniġai nalupqinaiqġlugu, “Lazarus tuquruq. ¹⁵Aglaan piqutigiplusri, quyarunġa taamani inġiġġapkun, ukpiq-srisiñiqplusri pitġluglu. Utlaglakput!” ¹⁶Thomas, taiyuutilik Maġimik, nipliġiñisqul maliguaqtatmiñun, “Ki! Iġisautrii, piqasriġlakput! Uvagullu tuqatigiymigikput!”

Jesus Aġitqigviuruq Suli Iñuuħupluni

¹⁷Jesus tikitñami, ilitchuġiniġaa Lazarus iluviqtaunjaniksimaplugu sisamani uvluni. ¹⁸Bethany-guug uġasriġumi inġiñiġisqul Jerusalem-

miñ. Sivisutilaaqāgnisusq malġuktun mile-laksrayuṅnatun. ¹⁹Aasriiñ Jew-ḡuruat iñugiaktuat agġiġñiqsut, Martha-lu Mary-lu qiñiġiaqluġik araaqtuġiaqluġik aniḡaurañaknik tuquḡhagun. ²⁰Martha-m tusraa'a-miuḡ Jesus agġiaqsipḡugu anipluni paagñiġaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹Martha-m Jesus nipliutigaa, "Ataniiq! Uvani itchuvich, aniḡaura-ġa tuqunayaitchuq. ²²Aglaan ilisimagiġa, pakmaunniñ Agaayyutim qaitchit!ġaatin, qanusripayaamik inġiġuvich inmiñiñ." ²³Jesus-ḡum nipliutigaa, "Aniḡauran anipchakkaugisiruq." ²⁴Martha-m nipliutigaa, "Kaḡiqsimagiġa Ilaan anipchakkaugisiḡha aqulligmi uvlumi." ²⁵Jesus-ḡum nipliutigaa, "Uvaḡa anitqigviuruḡa suli iñuḡhupluḡa. Kisupayaaq tunḡapluni ukpiqsriruaq uvamnik iñuugisiruq tuquḡagaluaqtuauqunniñ. ²⁶Suli kisupayaaq iñuuruq ukpiqsripluni uvamnik tuquyumiñaipiaqtuq. Taamna ukpiġiviuḡ?" ²⁷Martha-m kiugaa, "Aa! Ataniiq! Ukpiġigiġa Christ-ḡuḡhiñ, Agaayyutim Iġñiġiplutin, agġiqsuksrautauruaq nunamun."

Jesus Qulviruq

²⁸Martha taatnaqqaqhuni utiġniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqḡtuqḡugu nalunaitchipluni, "Iḡisautri agġiġñiqsuq, amma utlaquġaatin." ²⁹Mary-m tusraa'amiuḡ iġñiqsruqhuni paagiagñiġaa. ³⁰Jesus-suli tikiñḡaniksi-maitḡluni nunaqqimun aglaan itluni taivrumani Martha-m paagiviani. ³¹Jew-ḡuruatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat araaqtuġniaqluġugu qiñiqamitruḡ makitluni aniaqsiliqman, isrumaniqsut iluviġmun qiat-yaaqsiniḡluġu aasrii aniqasriqluġu. ³²Mary-m tikitḡuġu Jesus qiñiqamiuḡ isigaiñun punniqsuq nipliuhuni, "Ataniiq! Uvani itchuvich, aniḡaura-ġa tuqunayaitchuq." ³³Jesus-guuq qiñiqamiuḡ Mary kiñuvġuruuq qiapluni tamatkualu Jew-ḡuruat tuvaaqataiñ qiaqasriqluġu, ilaaptuuq iḡuiḡḡiullapiaġniqsuq Irrutchiġmiñi ilunḡutchakhuni. ³⁴Apiqsruġniqsuq, "Napmunimma iluviqḡisiuḡ?" Taapkua kiuniġaat, "Ataniiq! Maliguta qiñiġiaġuḡ!" ³⁵Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶Jew-ḡuruat qiñiqamitruḡ nipliġ-ñiqsut, "Qanutun atqunaq piqpagitigigaluagñiqpaunḡ!" ³⁷Aglaali ilañch nipliġñiqsut, "Uvva uuma qiñitlasripchaitḡaruam ayaḡaruam irraknik tuqutchaiḡiyumiñaiñayagñiqpaunḡ Lazarus, amaġaa?"

Jesus-ḡum Anipchagaa Lazarus Tuquḡaḡhaniñ

³⁸ḡuiḡḡiullapiaqhuni Jesus utlautiniqsuq iluviġmun inillaksima-ruamun sisitun ittuamun talupluġu iyaġakpaḡmik. ³⁹Jesus tiliñiġai, "Iyaġak piiqsiuḡ!" Martha nipliġñiqsuq tuquruam aġnaunġa, "Ataniiq! Tipliġuḡnaqsiruq. Sisamani uvluni iluviqtuḡaniksamaruq." ⁴⁰Jesus nip-liutigaa, "Uqautianikkugaakpiñ, ukpiqḡutiġaġuvich qiñiġayaġniqsutin Agaayyutim kamanautaanik." ⁴¹Tarakḡa tamatkua iñuich iyaġak piiqmatruḡ, Jesus aagḡuqhuni nipliġñiqsuq, "Aapaanḡ! Quyaġikpiñ tusraaraġi'apḡa.

⁴² Iļisimarūņa ataramik naalaņņigikma. Taamna nipliutigigiga piqutigip-lugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritquplugich tuyuqaļhapkun uvamnik.” ⁴³ Taatnaanikami nipitusripļuni tuļūņņiqsuq, “Lazarus, anniñ!” ⁴⁴ Tuquņaruq aniñņiqsuq iļuviqsisinik nimiqsruqtat argai isigail-ļu kigiņājalu. Jesus nipliutinigai, “Qilgutaigļugu aullaqtitchiņ.”

Sivunniugun Tuqutchukļugu Jesus

⁴⁵ Jew-ņuruat iñugiaktuat Mary-muqattaaqsimaruat qiñiqlugu Jesus iñiqtaņa, turvigiplugu ukpiģiagutriñņiqsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan iļanich Jew-ņuruat Pharisee-ņuruanun utiņņiqsut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtaņanik. ⁴⁷ Taatnaqhutiņ Pharisee-ņuruatlu qaukļiņiļļu agaayuliq-sit kattutriñņiqsut uqaqsittaagtitchirinik uqaqatigiigukhutiņ itnaqhutiņ, “Qanuģisivisa quviqnaqsiplugu savaaņigun taivruma iñuum iñiqtaigun?” ⁴⁸ “Ilaatuqtitchuptigu taatna iñupayaam ukpiģiagutigisigaa. Aasriiļi Rome-maģmiut qaukļiņich piyaquģisigaat agaayyuvikpakput sulī nunaaq-qiqput.” ⁴⁹ Taapkua iļanarguuq atiqaqtuq Caiaphas-mik, qaukliupluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliņņiqsuq, “Kaņiqsimailģataqtusri! ⁵⁰ Iļisimanģitpisiuņ iļuatluļha uvaptiknun atautchim iñuum tuqqutauļha piqusriguni iñuņnik uumakņa iluqaģmi nunaaqqim piyaqukkauļhaniñ?” ⁵¹ Taatnaguuq nipliņģiñņiqsuq iņmiñiļhiņa, aglaan qaukliupluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriģiginigaa Jesus-ņum tuqqutriļiksraņa Jew-ņuruanik, ⁵² taapkuniņāļhiņaungitchuaq aglaan atausriģuqtitchitģiguni aņayuqaagiisun iluqaitņik siammayaaqsimaruanik ukpiqsriuanik Agaayyutmun. ⁵³ Taatnaqhutiņ tamarrumakņa uvlumiņaaglaan Jew-ņuruat qaukļiņich sivunniugņiqsut, qanuģlugu tuqutchukļugu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igliģatqiņģiñņiqsuq sagviļuni Judea-mi. Aglaan aullaņņiqsuq nunamun qanittuamun suviksraiļaamun nunaaqqimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutiņ maliguaqtiniļu.

⁵⁵ Jew-ņuruat niģiqpagvikaanģat tagģisijaqtuaq Apqusraaqtitauģimik qalliņņiqsuq, aasrii iñugiaktuat iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalemun niģiqpagvikaam sivuani itqanaiyaģiaqhutiņ, qaayugņaityaqhutiņ iņmiknik [maliglugu maligutaksraq]. ⁵⁶ Iñuich niģiuņņiqsut Jesus-mik, Jew-ņuruat agaayyuvikpaņģatnun kati’amiņ apiqsruqtautiplutiņ, “Qanuģli isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautiģisukņaitchuq niģiqpagvikaamun taavrumani.” ⁵⁷ Qaukļiņich agaayuliqsit Pharisee-ņuruatlu tiliriņņiqsuat kia iñuum iļitchuģikpagu naniitilaaņa Jesus kilgutigitquplugu iļiņisa tigusrukļugu.

Jesus Tipraģiksakkauruq Bethany-mi

12 ¹ Itchaksrat uvlut sivuatni niģiqpagvikaam tagģisijaqtuam Apqusraaqtitauģimik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun,

Lazarus iñuuniagvianun, taimña Jesus-ñum añipchakkaña tuqułig-miñ. ²Nullautchiugutinigaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaqlugu Jesus-mi niggviniñi. ³Aasriñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipragiksautmik kuvviqiniñgai Jesus-ñum isigai, aasri nutchamiñik allaqlugich. Naimasruğnaqtuam tipragiksautim immigñigaa iluqaan tupiq. ⁴Jesus maliguaqtañ ilañat, Judas Iscariot, taimña tunis-rauksraq Jesus-mik, nipliğñiqsuq, ⁵“Suvaata tipragiksaun tunikkaungitpa piñasrunun kavluutinun maniññun, qaisauluniasriñ inuqsraqtuanun?” ⁶Taatnağniqsuq pigaqatlułikuunğilaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tiglik-tuqtaupluni; maniqagviat akiyağikkani piksraqtugvigiraqniğaa. ⁷Jesus nipliqsuq, “Iłaksianagu ağnaq! Ilaan pigiliuñ ilakuni taivrumuña uvluanun iluviqtuaviksraqma. ⁸Iłipsi ataramik piqagñiaqtusri inuqsraqtuanik iñuñnik, aglaan nayuutiymiñaitchuña ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Lazarus

⁹Iñugiaktuarquuq Jew-ñuruat tusraanigaat Jesus ilha Bethany-mi aasriñ taamuñaqhutiñ, pisigisruñaqnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiniğiağuklugu, Jesus-ñum añipkakkaña tuqułigmiñ. ¹⁰Taatnaqlugu qaukliñich agaayuliqsit sivunniuqmiñiqsut tuqutchuklugu ptuuq Lazarus; ¹¹atakkii ilaa piqutigiqlugu Jew-ñuruat iñugiaktuat unitkaqsiñiğaiç qaukliisij ukpiğiaqutriplutiñ Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹²Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuat utlautiruat nigiqpagvikaamun taggisqaqtuaq Apqusraaqtitaułigmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsiqlugu. ¹³Iliñich Palm napaaqtunitiñi akiguksraqhutiñ paagaqsiñigaat nipliaplutiñ,

“Hosanna. [Nangaglakput Agaayyun!]

Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağliuñ tikitchuaq piqusriqhuni
Ataniğmik,

Psalm 118:25, 26

Agaayyutim piłiutiqağliuñ Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴Jesus paqitluni natmaksigvijnmik natmaksiağniqsuq uqałhich aglausimaruatun, itna,

¹⁵“Israel iñugikkañasri, Iqsiñasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,
natmaksigvium nuğğañani usriaqsiqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶Tarani maliguaqtañ kañiqsiñiğniñigaat taamna; aglaan Jesus añitqianikman pakmuñaanikhuni, iliñisa itqagñigaat aglausimaruam uqałhum taatnaqsimaalha, suli itqaqmigaat iñuich immiutılhat taivrumuña uqaut-

tutmun. ¹⁷Iñugiaktuarguuq nayuutiruat Jesus-mi Lazarus-mik iluvigmiñ tuqułigmiñ anitqiksitman, tusraayugaaqirtutiginiġaat tamanna atuumaaniktuaq. ¹⁸Taatnaqhutiñ iñugiaktuat Jesus paaġniġaat, atakkii tusraaŋanikhutiñ ilaa savaktilaanjanik taavrumiña quvinqaqtuamik. ¹⁹Pharisee-ŋuruatguuq avatmun uqaaqsiñiqsut, “Uvagut piguñġillapia-gaqsirugut! Takku, iñupayaat iluqatiñ maliutigaat!”

Jew-ŋuñgitchuat Ilañisa Uqaqatiqaġuħat Jesus-mik

²⁰Ilañitguuq Jew-ŋuñgitchuat akunġuruat tamatkunani Jerusalem-muktuanani kamaksrityaqhutiñ Agaayyutmik niġiqpagvikaami.

²¹Tikiññiqsut Philip-mun Bethsaida-ġmiumun Galilee-mi, uqaqhutiñ, “Añuun! Uqaqatigillagukkaluaġikput Jesus.” ²²Philip-ŋum uqautityaġniġaa Andrew, malġuuplutikaasrii uqautityaġniġaa Jesus. ²³Jesus kiuniġik, “Tuqqtauviksraġa tikiumaruq, sivuniqaqtuaq Iñuum Iġñiñan atqunaq kamagikkauħiksrañanun. ²⁴Uvaña ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, mukkaaksram nautchiaksraña suuñgitchuq kisianik kataktitauħami nunamun tuqupluni. Taatnañipluġu tuquanikami tikiutrirraqtuq iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵Kisupayaam iñuuħi piqpagigumiun tammaġisigaa. Aġlaan kisupayaam iñuuħi piqpaġiñgitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuña. ²⁶Kisupayaam savautisrukkumiña maliktaksraġigaaña, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga inniaqmiiuq. Kiapayaq savautikpaña Aapam kamañatitkisigaa.

Jesus-ŋum Uqautiqaħa Tuqqtauħiksraġmiguñ

²⁷“Pakma uummatiga iħuilliuġniqsuq. Qanuq nipliġisivik? Nipliġayaqpiq itna, ‘Aapañ! Tikiumapkaqnagu taamna nagliksaaqsiuħiq uvañnun?’ Taatnaġniangitchuña, takku taamna piqutigipluġu aġġiqsañuruña apqusraaġiaġluġu taamna nagliksaaqsiuħiq. ²⁸Aapañ! Kamañatirruñ atqiñ!” Taatnaqman nipi nipliqsuq qilañmiñ, “Uvaña kamañatinnanikkiga, suli kamañatitqikkisipluġu.” ²⁹Iñugiaktuam iñuum qichaqtuam tarani nipi tusraaniġaa aasrii nipliqhutiñ, “Katlularuq!” Atlatliguuq nipliqsut, “Israġulgum uqaqatigigaa ilaa.” ³⁰Aġlaan Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Uvaña piqutigiluña taamna nipi tusaġnangitchuq, aġlaan ilipsi. ³¹Pakma tikiumaruq nunam iñuiñ atanisriaqaħiksrañat. Tuuñġaq, nunam marruma aġalataa akiñlirauniaqtuq. ³²Aasrii kivikkauguma marrumakña nunamiñ nuqitkisigitka iluqaisa iñuich uvañnun.” ³³Taatnaqamiguuq uqautiginiġaa qanuq tuqqtauħumi nagliksaaħiksranani. ³⁴Iñugiaktuat iñuich kiuniġaat, “Maligutaksraġikkapta uqausrimagaatigut, Christ iñuugisiñipluġu taimuña. Qanuqhutinmi uqaq-pich, Iñuum Iġñiña kivikkaugisiñipluġu? Kisuuva una Iñuum Iġñiña?” ³⁵Jesus kiugai, “Qauma ittutatlullakkisiruq akunnapsitñi. Qauma pigiñ-

ɲaan iñuuniagitchi taaqsisikkaungitchumuusrii. Uvvatakku iñuum taaqtuakun iñuuniqaami, iḷisimatlaitchaa napmun sivuniqaqtilaani. ³⁶Qaummatiaqɲapsi ukpiksrisitchi qaumamik, aasriiḷi iñugiliutiyuma-gaasri qaumam.”

Ukpisriñgihhat Jew-ɲuruat

Jesus taatnaqqaahuni aullaḡniqsuq tamatkunakɲa iriqhuni ilijit-ñiñ. ³⁷Jesus iñiqtaqaḡaluaqtitlugu quvinaqtuanik savaanik sivuḡaatni ukpigingñiñgaa. ³⁸Taavrumuuna sivuniksriqirim Isaiah-m uqauttutaa tanjqsitauniqsuq itnaqsimaḷha,

“Ataniiq! Kisut ukpqsrivat uqauttutigikkaptiknik?
Kisumun Atanguruam saɲɲiñi urriqsuqpaun?”

Isaiah 53:1

³⁹Taatnaqhutiɲ tamatkua ukpiqqutaiñniqsut, takku Isaiah-suli itnaqhuni,

⁴⁰“Agaayyutim ayaupkaḡai, isrummatiɲich muliktuḡai,
iḷichuqsritḷaiqḷugich qiñikkamiknik sulisrummatiɲich
kaɲiqsiyumiñaiqḷugich,
aasriiñ saatkumiñaiqḷugich uvamnun mamititqulutij.”

Isaiah 6:10

⁴¹Isaiah-m taatna nipliutiginigaa takku ilaan qiñiqḷugu Jesus-ɲum kamaḷha. ⁴²Iñugiaktuat Jew-ɲuruat sivulliuqtit ukpqsrigaluaqmiiñiq-sut Jesus-mik, aglaan sivuuḡagiplugich Pharisee-ɲuruat anitqungitḷutiɲ Jew-ɲuruat ktraḡviatniñ. Taatnaqhutiɲ uqautiginigñiñgaa sagvigḷugu ukpqsriḷiqtiɲ Jesus-mik. ⁴³Iliɲisa piqpagitlukḷugu iḷuaḡitchiuḷiq iñuɲniñ uumakɲa iḷuaḡitchiuḷiksraḡmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaqaliksrat Jesus-ɲum Uqaḷhagun

⁴⁴Jesus nipliutinigai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpqsriyu-mi ukpqsriḷhiñangitchuq uvamnun, aglaan ukpigigisipmigaa tuyuḡiriga. ⁴⁵Kisupayaam qiñiqsamaruam uvamnik qiñiqsimaamqigaa ilaa tuyuḡiriga. ⁴⁶Uvaɲa nunamun qaumatun iḷipluɲa agqisauɲuruɲa, kisupayaaq uvamnik ukpqsrikpan, irviqaḡumiñaiqḷugu taaqtuamik. ⁴⁷Kia ivruma tusraagaluḡlugich uqauttutitka tupigingitpagich atannigumiñaitchiga. Atakkii aggñgitchuɲa atanniqsuiyaḡluɲa nunam iñuiñik aglaan anniqsuḡiaqḷugich. ⁴⁸Kisupayaam ayagluɲa, uqauttutiga akuqtungitchumiun, atanniqsimaamqitqaqtuq. Uqaḷhum uqautigianikkaḡma atannigisigaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹Takku uqaḡitchuɲa uvapkuñaaq, aglaan Aapam tuyuḡirima tillisigaḡaɲa sumik uqaḡiraksramnik. ⁵⁰Uvaɲa iḷisimagiga ilaan tillisigikkana isruitchuamik iñuulhuruq. Tamanna uqauttutigikkaḡa Aapam uqautigaɲa uqaḡitquplugu.”

Jesus-ɲum Iǵǵuiǵha Maliguaqtimi Isiganitnik

13 ¹Aasriin sivuuraɲani niǵiqpagvikaam taggisiqaqtuam Apqusraaqtitauligmik, Jesus ilisimaniqsuq aullaǵviksra-ni tikisilaanjanik nunamiin marrumakɲa Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagiragiplugich marrumani nunami ittuaat piqpaginigai isrua-nunaglaan. ²Jesus-lu maliguaqtiniɲu nullautchigɲiqsut. Tuunǵaum isrummianinǵigaa Judas Iscariot, Simon iǵɲigikkana, tunitquplugu Jesus. ³Jesus-ɲum ilisimanigaa Aapam aatchuutigitilaana iluqaan sanɲi inɲimiinun. Ilisimapmigaa agǵiqsilaani Agaayyutmiin suli aullaǵniaqtilaa-ni Agaayyutmun. ⁴Tarraasriin Jesus makinniqsuq niǵǵiviniin, aasriin qalliich atnuǵaani piiǵugich, ivgutmik tapsipluni. ⁵Aasriin kuviripluni imigmik iǵǵuǵviumun, iǵǵuaqsipugich maliguaqtigikkaǵmi isiga-ɲich, aasriin allaqtigugich ivgutmik tapsigikkaǵmiinik. ⁶Simon Peter-m tikitmani nipliutinigaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich iǵǵuǵniaqpigich isigatka?” ⁷Jesus-ɲum kiugaa, “Pakma nalugin savaagikkaǵa, aglaan aquvatigun ilitchuǵigisigiin.” ⁸Peter-m nipliutilgiinǵigaa, “Qakugununniiin isigatka iǵǵuǵumiinaipiaǵitin.” Jesus-ɲum kiunigaa, “Iǵǵungitchupkich isigaktin piqatauyumiinaitchutin uvaɲni.” ⁹Simon Peter-m kiulgiinǵigaa, “Ataniiq! Isigathinaǵingisatka aglaan argatkalu niaquǵalu.” ¹⁰Jesus-ɲum kiunigaa, “Kisupayaaq iǵǵuaniksamaruaq salumallapiaqhuni iǵǵutqiksukstraun-gitchuq avataagun isigaiin. Iluqasri salummaqsamarusri aglaan taamna atausriq.” ¹¹Jesus ilisimanigaa kisumun tuniinaqtilaani; taatnaqhuni nip-liutiginigaa, “Iluqasri salummaqsamarusri, aglaan atausriq.”

¹²Ilaan isiganich iǵǵuanikamigich atitqianiklugich atnuǵaaniɲu utigniqsuq inimiinun niǵǵiviniinun. Aasriin apiqsruǵnigai, “Kaɲiqsivisi sutilaamnik ilipsitnun? ¹³Taiyuǵipsitna Ilisautrimik suli Atanigmik, aasrii nalaunɲapluni taatnaǵiqsi, atakkii taavruminauruɲa. ¹⁴Uvaɲaasrii, ilipsi Atannapsi suli Ilisautripsi, isigasri iǵǵugitka. Ilipsipsuuq iǵǵuutiruksraur-sri isigapsitnik avatmun. ¹⁵Qaitchigipsi urrautiksrapnitnik, ilipsipsuuq iniqtaqaquplusri iniqsiɲaptun ilipsitnun. ¹⁶Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaagruk kamanatluktuangitchuq atanigmiin, unniin uqqiraqti kamanatlungitchuq taavrumakɲa tuyugirimiin. ¹⁷Ilisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuǵupsigik. ¹⁸Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Ilisimanigitka taapkua pik-sraqtaagikkatka, aglaantuq uqatig aglausamaruaq immiqsukstrauruq itna, ‘Inuk niǵiqatiga niqimik akiɲliguqtuq uvamni.’ ¹⁹Kilikkipi taavrumina pakma atuumaliksraan sivuani aasriin taamna qakugu atuummikpan ukpigitquplugu ilaanutilaamnik. ²⁰Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, inupayaam akuqtugumiun kiapayaaq tuyugikkaǵa akuqtuqmiragigaa-naptuuq. Suli akuqtuipayaaqtuut uvamnik akuqtuqmiragigaat tuyugiriga.”

Jesus Sivuniksriqirug Tunikkauñiksrağmiñik

²¹Taatnaqqaqługich Jesus iñuiliuligñiqsuq irrutchiğmiñi aasrii nipliutiplugich, “Iñumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iłapsi tuniñiağaa-ña.” ²²Maliguaqtit qinğutiaqsiñiqsut avatmun, kanjicsinğilłapiaqługu. ²³Maliguaqtit iłanğat, taimña Jesus piqpagikkana, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. ²⁴Simon Peter-m urriqanigaa itnaqhuni, “Apiqsruğug kisumik uqautiqaqtilaana.” ²⁵Taamna maliguaqti qallilaaghuni Jesus-mun apiqsruğniqsuq, “Kisuuva, Ataniiq?” ²⁶Jesus kiugaa, “Ilañuruq qaitchikkağa uumiña qaqqiaviñauramik misruqqaagługu imiqqa-mun.” Tarakña tigusrıpluni qaqqiaviñigmik misruqqaagługu qaiññigaa Judas-mun, igñinjanun Simon Iscariot. ²⁷Judas tiguluqqaagaa qaqqiaq Tuunğaum isignigaa. Tarani Jesus-ñum nipliutigaa, “Savaagisrukkan piun qilamik!” ²⁸Nalliatanniiñ nigñiaqatauruat kanjicsinğinñigaa qanuu-tautilaananik Jesus-mun nipliutiñha. ²⁹Iñanich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas anğatigipmagu maniqagvinğat, Jesus-mun tauqsigiaqunıplugu inuğikkağmiknik nigiqpagvikaami, unniñ qaitchityaqplugu sumik inuqsraqtuun. ³⁰Judas akuqtuanikamiun qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuanuruq.

Nutauruaq Tilliñ

³¹Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma Iñuum Igñiną kamañaqsiqkakkauruq. Suli Agaayyun kamañaqsiqkakkauruq Ilaagun. ³²Aasrii Agaayyun kamañaqsiqkakauniqpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamañautaa Igñiną Iñuum, Ilaan kamañausriğlugu tarvauvaa. ³³Iñilgauramaañ! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiqsuna. Pakaaqsigisigaluagipsitña, aglaan Jew-ñuruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullalğuitçusri aullağviniakkamnun.’ ³⁴Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqpakkutiyumuusri! Atrilugu piqpaksriğiga ilipsitñik, taatnatuntuuq piqpaggiikkumuusri. ³⁵Avatmun piqpakkutigupsi, inupayaat iłitçuğigisigaat uvamni maliguaqtauliqsi.”

Jesus Sivuniksriqirug Peter-m Piilaafiksrajanik

³⁶Simon Peter-m apiqsruğnigaa, “Ataniiq! Napmuñniaqpich?” Jesus-ñum kiunigaa, “Pakma malilğuitçin aullağviniakkağa, aglaan aquvatigun malikkisigikma.” ³⁷Peter-m apiginigaa, “Ataniiq! Suvaata malilğuitpigiñ pakma? Uvaña tuquñhiñaaguqtuña pisigilutin.” ³⁸Jesus-ñum kiugaa, “Itqanaipiaqpich tuqqtisukłuña? Iñumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargıpak qalğunaiññaan piilaagutigigisigikma piñasruniaglaan.”

Jesus-ḡum Apqutaũha Aapamun

14 ¹Jesus-ḡum nipliutigai, “Iḡuiḡliuqtitnagich uummatisri. Ukpqiqrīmaagitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpqiqrīḡusripsuuq! ²Aapaa kiñuḡani iniksrat iñugiaktuat ittut. Itqanaiyautityaḡniḡipsi iniksrapstitnik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingitpan. ³Aasrii aul-laḡuma itqanaiyaḡiaḡlugu iniksraqsi aggitqikkisiruḡa, aasrii uvaḡnun iḡmagusri nayuutitlasriḡusri nani itchuma. ⁴Aasrii iḡitchuḡianikkiksi qanuq tikiññiaḡiksraqsi taivrumuḡa aullaḡniḡviggikkamnun.” ⁵Thomas-ḡum nipliutigaa, “Ataniiq! Iḡisimaḡitchikput napmuḡniaqtilaan. Qanuḡlugu taivrumuḡaḡniathum apqutaa iḡisimagisivisigu?” ⁶Jesus-ḡum kiugaa, “Uvaḡa apqutauruḡa, iḡumutuupluḡa, suli iñuuḡhupluḡa. Kiñaunniñ Aapaanukkumiñaitchuq kisianik uvapkun. ⁷Pakma iḡitchuḡi’apsitña iḡitchuḡipmigiksipsuuq Aapaga. Aasriiñ uvakḡaniḡaḡlaan iḡisimagiksi suli qiñiqsimaplugu.”

⁸Philip-ḡum nipliutinigaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna iñuḡikkatuaḡigikput.” ⁹Jesus-ḡum kiugaa, “Takiruami nayuuti’ama ilipsitñi naagasuli iḡitchuḡingitpiña, Philip? Kisupayaam qiñiqsimaruum uvaḡnik qiñianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliqpich Aapamik urriqsuutitqplusri? ¹⁰Philip! Ukpigingitpiuḡ uvaḡa Aapami nayuutitilaaga suli Aapa uvaḡni itilaḡa? Tamatkua uqaḡhich uqautigianikkatka ilipsitñun uvamniqnisaunḡitchut. Aapauruam nayuutiruam uvaḡni iñiqtaḡigai savaani. ¹¹Ukpigisritña uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvaḡni itilaḡanik! Naagaunniñ ukpigisritña savaapkun. ¹²Iḡumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpqiqrīruaq uvapkun savaḡniaqmīuq savaaḡikkamnīk, piñiaqtuqunniñ kamanatluktuanik savaanik tamatkunakḡa, atakkii aullaqsiruḡa Aapaanun. ¹³Aasrii iñiqsisigisigipsi qanusripayaa-mik iḡigupsi attapkun piqutigilugu Aapauruam kamaḡtitauḡiksraḡagun uvapkun Iḡñiguruakun. ¹⁴Sukupayaaq iḡigupsitña atigikkapkun, iñiqtaḡigisigiga.

Akiqsruun Ipqitchuam Irrutchim Qaisauḡiksraḡanun

¹⁵“Piqpagigupsitña tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶Aasrii iḡigisigiga Aapa qaitchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapstitnik qaḡavak taimuḡa. ¹⁷Taamna Irrusrigigaa iḡumutuupluḡum. Nunam iñuiñ akuqtluguitchaat qiñingitlugu unniñ kaḡiqsimaitlugu. Aḡlaan iḡisimagiksi, takku iñuuqatauruq piqatigiplusri suli ilipsitñiinnaqtuq.

¹⁸“Unitchumiñaitchipsi kisiḡḡuḡusri. Utigihitchuḡa ilipsitñun. ¹⁹Sivikisuurami nunam iñuiñ qiñitqikkumiñaiḡisaatḡa aḡlaan ilipsi qiñigisigipsitña, takku iñuuḡhapkun ilipsipsuuq iñuugisirusri. ²⁰Taimña uvluq tikitpan iḡitchuḡigisigiksi Aapamni itilaaga suli ilipsi uvamni, aasriip-

suuq uvaᅇa ilipsitᅇi. ²¹Kisupayaaq piqaaqtuaq tillisimnik tupigiplugilᅇu ilaanuruq piqpaksrirauruq uvamnik. Aapaa piqpagigisigaa piqpaksriruaq uvamnik. Uvaᅇaptuuq piqpagigisigiga ilisimapkaᅇluᅇa ilaanun.”
²²Judas-ᅇum (Iscariot-ᅇungitchuam) nipliutiniᅇaa, “Ataniiq! Qanuᅇutin ilisimapkaᅇisivich uvaptiknun ilisimapkasruᅇaᅇnak nunam iᅇuiᅇun?”
²³Jesus-ᅇum kiugaa, “Kisupayaam piqpaksriruaq uvamnik tupigigisigaa uqaᅇatka. Aapaa piqpagigisigaa suli Aapagaluuq tikitkisigikpuk iᅇuuniaqasriᅇlugu. ²⁴Kisupayaam piqpaksriniᅇitchuam uvamnik tupigitlaitchaa uqaᅇatka. Uqaᅇhich tusraakkasri uqaᅇiᅇiᅇitchitka, aᅇlaan agᅇiaᅇaqtuq Aapamiᅇ tuyuᅇirimniᅇ.

²⁵“Tamatkuniᅇa uqaᅇtigipsi nayuutiᅇiᅇaᅇmasuli ilipsitᅇi. ²⁶Ikayuqtim Iᅇqitchuam Irrutchim Aapauruam tuyuᅇiraksraᅇan attapkun ilisautigisigaasri supayaamik itqaᅇtitaᅇlugilᅇu iluqaisa uqaᅇtutitka ilipsitᅇun.
²⁷Qiᅇuiᅇniᅇamik unirvigigipsi. Tutqiutimnik tutqiutiqaᅇqᅇitchi. Nunam iᅇui qiᅇuiᅇniᅇaᅇaᅇumiᅇaitchut qiᅇuiᅇniᅇaᅇaᅇqᅇitirrutiptun. Iᅇuiᅇliuqtitnagich uummatisri! Iqsisuᅇaᅇasri! ²⁸Tusraaᅇipsitᅇa nipliᅇama aullaᅇniᅇaᅇniᅇluᅇa, aᅇlaan agᅇitqiᅇiᅇniᅇaᅇniᅇluᅇa ilipsitᅇun. Piqpagipiᅇniᅇupsitᅇa quviasruᅇaᅇaᅇluᅇaqtusri aullaᅇniᅇaᅇᅇapkun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktuq uvamniᅇ. ²⁹Tamarrumiᅇa pakma kilianikkipsi atuummigaluaᅇnagu ukpiqsritquplusri atuummilᅇuni pikpan. ³⁰Tarakaᅇaᅇlaan uqaᅇaᅇtuᅇatigilᅇuiᅇniᅇaᅇipsi, takku nunam marruma aᅇalataa, Tuuᅇaᅇaᅇ, agᅇiaᅇsiruᅇ. Ilaa piitchaluaqtuq saᅇᅇimik akiilᅇluᅇa, ³¹aᅇlaan nunam iᅇuiᅇiᅇ ilitchuᅇiraksraᅇiᅇaᅇat piqpaksriniᅇiᅇa Aapamik. Taatnaᅇlugu tupigiraᅇiᅇiᅇa Aapam tillisipayaᅇa. Makillusri, uvakaᅇa aullakta!”

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

15 ¹“Uvaᅇa atriqaᅇtuᅇa napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirriᅇiraᅇpluni. ²Ilaan piᅇiᅇaᅇiᅇaᅇa akiᅇupayaaq uvamniittuaq asrirriᅇaᅇaᅇniᅇman, suli naggiᅇsaᅇlugu akiᅇupayaaq asrirriᅇaᅇaᅇaktuᅇaᅇ asrirripsaaᅇplugu. ³Ilipsi salummakkaᅇuᅇaniktusri uqaᅇikun uqaᅇtiᅇianikkapkun ilipsitᅇun. ⁴Piᅇatautiᅇniᅇaᅇitchi uvamni suli uvaᅇaptuuq ilipsitᅇi. Uvamni nayuutiᅇiᅇiᅇsuᅇaᅇuᅇupsu asrirriᅇaᅇaᅇumiᅇaitchusri, atriᅇlugu akiᅇuᅇ iᅇmiᅇun asrirritlaitchuaᅇ kisianik napaaqtumi itnami. ⁵Uvaᅇa atriqaᅇtuᅇa napaaqtumik, ilipsiasriᅇiᅇ akiᅇqutun. Kisupayaaq nayuutiᅇiruaᅇ uvaᅇni suli uvaᅇa ilaani, atqunaᅇ asrirriᅇaᅇaᅇisiruᅇ, takku sumik iᅇiᅇsiyumiᅇaᅇiaᅇtuᅇsri piilᅇluᅇa uvaᅇa. ⁶Kiᅇapayaaq nayuutiᅇiᅇchuaᅇ uvamni ittuᅇ akiᅇqutun iᅇitaᅇpluni tuqulliruᅇatun. Taatnatchich akiᅇqut katitlugich ikniᅇmun iᅇittaᅇiᅇaᅇiᅇ ikipkaᅇviksraᅇatnun. ⁷Ilipsi uvamni nayuutiᅇupsu suli uqaᅇiᅇikkatka ilipsitᅇi, aasriiᅇi qanutchimik piᅇiyumakkapsitᅇiᅇ iᅇiᅇsruᅇupsu qaisauniaᅇtuᅇ ilipsitᅇun. ⁸Aapaa kamanautaa qiᅇniᅇaᅇtitaᅇuᅇisiruᅇ tumiᅇilugu atqunaᅇ savaaᅇqallautaiᅇsi. Taatnatun

ukpiqnaqsigiksi maliguaqtigitilaaqsi uvamnun. ⁹Piqpagikkagigipsi atriplugu Aapaa piqpaksriřha uvamnik. Nayuutititchi piqpakkutimni. ¹⁰Tillisitka tupigigupsigik piqpakkutimni itkisirusri, atriługuptuuq uvaņa Aapaa tillisaiņik tupiksripluņa itmatun piqpakkutaani. ¹¹Tamatkuniņa uqautigipsi quvianağikkaga ilipsitņiitquplugu, suli quvianaqaquplusri naamaruamik.

¹²“Unauvva tillisiga, piqpakkutiyumuusri avatmun atriługu piqpaksriřiga ilipsitņik. ¹³Kiņaunniņ kamanatluktuamik piqpakkutaitchuq uumakņa iņuum qaitchiřhaniņ iņuułigmiņik piquti-giplugich ilauraani. ¹⁴Ilipsi uvaņni ilauraanurusri tillisitka atuğupsigik. ¹⁵Savaktaağrunik taiyutqikkumiņaitchipsi, takku savaktaağruum ilisimatłaitchaa ataniğmi surağalħa. Aglaan ilauraanik taiyuutiqağisi-gipsi, takku supayaamik Aapamniņ tusraakkamnik ilitchuğipkağipsi. ¹⁶Ilipsi piksraqtaağingitchipsitņa, aglaan piksraqtaağigipsi suli nalu-naigusri asirriřiaqaquplusri iņugiaglugu suli asirrituiņağusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik iņigupsiuņ attapkun. ¹⁷Taatnaqhusri taatnaiłiplugu tiligipsi piqpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iņuiņ Uumiksriřhat Maliguaqtinik

¹⁸“Nunam iņuiņ uumigikpasri itqağiraksraqigiksi uumigikkaułiğap-tuuq sivupsitņi. ¹⁹Ilipsi pigipkağupsi nunam iņuiņun, piqpaginayağasri pimiktitun ililusri. Aglaan piksraqtaağigipsi marrumakņa nunakualığmiņ pigingiqsitlusri tamarrumuņa; taatnaqhuni nunam iņuiņ uumigigaasri. ²⁰Itqağiyumagiksi uqałhich uqautigikkatka ilipsitņun, ‘Savaktaağruk kamanatluktuauņungitchuq ataniğmiņiņ.’ Iliņisa piyuakkagigaatņa, tarrali piyuağisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttititka, tarrali tupigi-gisigaasripsuuq. ²¹Aglaan iliņisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu pigipkałiqsi uvaņnun, ilisimanğitlugu tuyuğiriga. ²²Aggiņgitchuma suli uqautingitchupkich patchisaikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisan-gitchuuğutiksraitcut killuqsautmiktigun. ²³Kisupayaam uumigi’amiņa Aapagaptuuq uumigipmiragigaa. ²⁴Savaaqaqsimaitchuma akunğatni iņuum iņiqtağingaqsimaisaņanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qiņia-nikkaluaqługu iņiqtağa uumigituiņağaatņa suli Aapaga. ²⁵Taamna taatniittuksrauruq tanjiquplugu taimņa uqautauruaq aglaksimakkaņa maligutaksriusraiņitņi, ‘Uumigigaatņa patchisaiłaaakun.’

²⁶“Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuğiniakkağma Aapamiņ, Irrusria ilumutuulħum Aapamiqnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun.

²⁷Uqağigisigipsitņapsuuq takku iqataurusri uvamni aullağniłhaniņ.

16 ¹“Uqautigipsi tamatkuniņa ukpiqqutaiquņgitlusri. ²Iņuiç anit-qatağisigaasriunniņ iliņisa katrağviņmikniņ. Aa, piviksraq tikitchumaaqtuq kia iņuum tuqqutchumisi savautriņasrukniagisiruq

ni nagliksaagaqtuq tikiumałhagun atniġnam, aglaan annaaniktigami puuyugaġigaa nagliksaafli auliyausrima'ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun. ²²Taatnatun alianniugutiqaġaluaqtusri pakma aglaan qinıtqikkisilġitchipsi suli uummatısı quviatchakkısırut, aasrii kia-unniin inuum ivayaagiyumiñaitchaa quvianaq ilipsitniin. ²³Taivrumani uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiñaitchipsitña sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi inġigupsiuq qanusripayaamik attapkun. ²⁴Uvuġanunaglaan inġqsruqtanġitchusri sumik attapkun. Inġqsruġitchi ilipsili akuqtuiyumuusri suli quvianaksraqsi inuġaitchumuuy.

Akiilıtniıha Jesus-ġum Nunam Inuiñik

²⁵“Uqautigipsi tamatkuniġa atrikusrautitigun. Pivik tikitchaġumaruq uqaġuiġviksraġa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kañiqsiñaqsilugu Aapauruakun. ²⁶Taimña uvlug tikitpan, inġqsruqtaġisigiksi attapkun. Uvaġannıin inġqsruutingitkipsi Aapamun. ²⁷Uvvatakkı Aapam piqpagaasri takku piqpaksriplıusri uvamnik suli ukpiqsriplıuġa agġiqsimalıġa Agaayyutmiñ. ²⁸Uvaġa ilumun agġiqsuami Aapamiñ marrumuġa nunamun. Uvva pakma aullaqaqsilġitchuġa maakġa nunamin utiqsaqluġa Aapamun.”

²⁹Malıġuaqtaiñ nipliutiniġaat, “Uvvaliqaa uqałhiñ kañiqsiñaqtuq. Pakma uqaġitġhutinunniin atritigun. ³⁰Uvagut kañiqsigikput pakma ilisimałhiñ supayaamik. Inuqnanġitchuq kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiġigikput agġiqsuanułhiñ Agaayyutmiñ.” ³¹Jesus kiugai, “Uvvaapakma ukpiqsriłiqpaalukpisi? ³²Pivik tikiññaqtuq, tikiu-maanıktuqami, iluqasri siammayaaqtitaułiksraqsi, atausriukattaagıusri kiñunnapsitñun kisiġuġluġa. Aglaan kisimallapiaq inġitchuġa, takku Aapaa nayugaaġa. ³³Tamarrumiġa uqautigipsi qinuiññaqaqıplıusri piqataułapsigun uvamni. Nunam inuiñ nagliksaaqtitkisigaasri, aglaan quviatchauġikkıitchi. Uvaġa akiilianıksimalıġa nunam aġalataa.

Jesus-ġum Inġqsrułha Inmıgun

17 ¹Jesus taatnaanıkami, ilaa aagluqhuni nipliġniıqsuq, “Aapaġ, pakma pivıksraq tikiumaruq. Kamaqaqsiqkaġuġ İġniġiñ, İġniqpiłli kamaqaqsiyumagaatin. ²Uvvatakkı ilvich aġalatchıłapkagiñ iluqaitniik inuġnik suli qaitchıłapluni isruıtuhamik inuıuġimik iluqaitñun qaisaġikkaqnun ilaanun. ³Una isruıtuhamı inuıuġı itnautauruq, inuıich ilıtuqsrıłıksraġat ilipnik kisivich ilumun Agaayyutautılaaqnik suli ilıtuġıilugu Jesus Christ ilvich tuyuġıkan. ⁴İıtuġıpkautianıkkıġa kamañıhiñ nunam inuiñun. Itqanaıġanıkkıġa savaaksrırutıgıkan uvaġnun. ⁵Pakma, Aapaġ, kamaqaqsiqkaġuġa sıvuqqapni, kamaautim atriġanık piġıkkıġma itnama ilipni nuna inııtaugaluqaġuunniin.”

Jesus Iniqsruutriřha Maliguaqtimińik

⁶Uvaņa ilitchuęipkautigianikkikpiń ińuņnun ilvich qaisaqnun uvaņnun marrumakņa nunamiń. Ilvich pigiliutigitin, aasriiń qaitkitin uvaņnun, aasriiń tupigigaat uqałhiń. ⁷Pakma ilitchuęigaat suapayaaq qaisan uvaņnun aggiqsafha ilipniń. ⁸Qaitchigitka uqałigmik qaisaņnik uvaņnun. Ilinjisa akuqtuqługu, ilitchuęigaat ilumun aggiqsuanuıłiga ilipniń ukpięiplugu ilipnun tuyuęięiga. ⁹Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam ińui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvaņnun, takku ilinjich pigigitin. ¹⁰Iluqaan uvaņa piga pigipmigiń suli iluqaan ilvich piń uvaņaptuuq pigigiga, aasriiń kamańaęiga qińięnaqtitauruq tamatkunuuna. ¹¹Pakma utlautiniaqtuņa ilipnun nunami ingięlunęa, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuaq Aapań! Qaunagiyummigitin annautruęlugich saņņigikkaņagun atięikkaqpich qaisaęikkapkun uvaņnun, ilinjili atautchiińauyumuut atriługu uvaguk atausriuęipuk. ¹²Uvaņa nayuutinnamni nunami ilinjitńi qaunagigikkatka annautruęlugich saņņiagun atięikkaqpich, ilvich atchiutigikkapkun. Qaunagigitka aasrii atausriqunniń tammańęitchuq, aglaan taimńa ińuk tammaqtuksrauruq, Agaayyutim uqałha immiutaupluni. ¹³Pakma utlautiyasriruņa ilipnun. Taatnaiłiplugu uqaqtuņa innamni nunami, ilinjich piqaquplugich quvianaęikkamnik inuņaigługu. ¹⁴Qaitchiruņa uqałęnik ilinjitńun, aasrii nunam ińuiń uumigigaich, takku piqatigingięlugich nunam ińui atriługu uvaņa piqataunęięiga nunam ińuińun. ¹⁵Uvaņa iniqsrunęitchikpiń piiqulugich marrumakņa nunamiń, aglaan inięikpiń qaunagitquplugich pińiņnaigługich tuunęaęmiń. ¹⁶Uvaņa piqataunęitmatun nunam ińuińun ilinjituuq piqataunęitchut nunam ińuińi. ¹⁷Iłumutuuhapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqałhiń ilumutuuruq. ¹⁸Tuyuęigitka nunamun, ilvittuuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹Ilinjich piqutigiplugich ipqiqsimaaqtuņa ilipnun, ilinjituuq ipqiqsimaaquplugich ilipnun ilumutuuhikun.

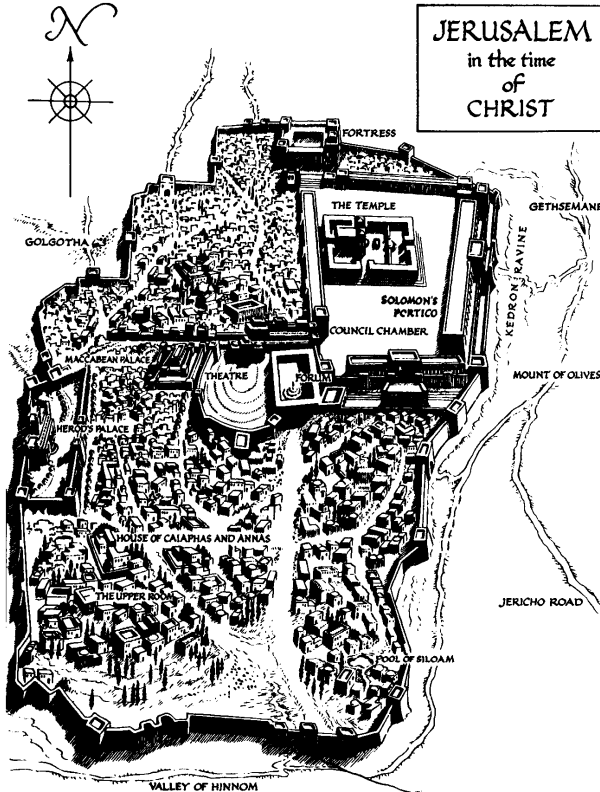
Jesus Iniqsruutriřha Ukpiqtuaņuruapayaanik

²⁰“Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipchua ukpiqsruuaksrat uvamnik ilinjisa uqałhatigun. ²¹Agaayyutigitka iluqaęmiņ atautchisun itquplugich. Aapań! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atriługu ilvich uvamniitmatun suli uvaņa ilipni. Taatnatuq atausriuyumuut, taavrumuunali nunam ińuiń ukpięiagutiyumigaat ilvich tuyuqałhiń uvaņnik. ²²Uvaņa qaitchigitka atriņanik kamańaęippich qaisaqpich uvaņnun, piquęiplugu ilinjich atautchiińauksraņat atriługu uvaguk atausriuęipuk. ²³Uvaņa illuņa ilinjitńi suli ilvich uvaņni, taavrumuuna ilinjich atausriņęugumuut. Nunamli ińuiń kaņiqsiyumigaat ilipnun tuyuęięiga suli ilvich piqpaksrięhiń ilinjitńik piqpaksripmatun uvaņnik. ²⁴Aapań, tamatkua

qaisatin uvaḡnun iqatigisrukkitka sumiitchuma ilinjitñun qĩñiqquplugu kamaun pigipkakkan uvaḡnun takku ilvich piqpagipluḡa nuna iñiq-taunaiñḡaan. ²⁵Nalaunḡaruḡa Aapaḡ! Nunam iñuiñ nalugaatin, aglaan uvaḡa ilisimagikpiñ suli ukua maliguaqtit ilitchuḡigaat tuyugitilaḡa ilipnun. ²⁶Ilitchuḡipkaḡikpiñ ilinjitñun, suli ilitchuḡipkapsaḡniḡikpiñ. Tarrali piqpakstriḡiq piqpakkutigikkan uvaḡnun uvaḡalu nayuutiyumuḡ ilinjitñi.”

Jesus-ḡum Tigurauḡa

18 ¹Jesus aḡaayanikami taavrumani, aullaḡniqsuḡ maliguaqtini-ḡu ikaaḡlugu kuuḡuraḡ taiñḡaqtuaḡ Kidron-mik. Taakmanianani inniqsuḡ nautchiivik. Jesus maliguaqtiniḡu isigñiqsut taavrumuḡa. ²Judas-ḡumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimanigaa suniitilaḡa. Uvvatakku Jesus-ḡum taruḡautisruuniḡai akulaiḡlugu maliguaqtini

(Jn 18.1)

tarani. ³Taatnaqhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivijmun piqasriqhuni aḡuyyiuqtinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiñik, tuyuuplutinj qaukñiñitñiñ agaayuliqsiniñ suli Pharisee-ḡuruaniñ, saagaqhutin satkunik suli nanniñik. ⁴Jesus-ḡum kañiqsimaplugu suapayaaq atuumaniaqtuaq iḡmiñun paagñigai nipliutiplugich, “Kiña pakikipisiuḡ?” ⁵Taapkua kiuniḡaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaḡa taimñauruḡa.” Judas-ḡum, aatchuutigitniktuaam ilaanik, qichaqasriqsimanigai tamatkua pakaktuat. ⁶Jesus-ḡum nipliutipmatinj, “Uvaḡa taimñauruḡa,” tamatkua kiñumuktuqhutin ulḡusraagñiqsut nunamun. ⁷Jesus-ḡum apiqsrutqinjñigai, “Kiña pakikipisiuḡ?” Kiuniḡaat, “Jesus Nazareth-miu.” ⁸“Uqautianikkipsi ilaḡu-tilaamnik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!” ⁹Taatna nipliutinigai Jesus-ḡum tañiqsaqlugu nipliutigimaanikkani itnaiḡiplugu, “Aapaḡ, atausriqunniñ tammanḡitchuq qaisaqniñ uvaḡnun.” ¹⁰Simon Peter-guuq savikpaqaqhuni, aasriñ amuliqamiuḡ anaupluni ilaan siutaiqsigñigaa taliqpianik tamarrumiḡa qaukñiata agaayuliqsit savaktaa, atiqaqtuḡa Malchus-mik. ¹¹Jesus-ḡum nipliutigaa Peter, “Tugvaḡuḡ satkugikkan puḡḡanun. Isrumavich akuqtuḡñiangñiñasrugalugu uvamnun nagliksaḡutiḡpak Aapama sivunniḡikkariḡa uvamnun? Uvaḡa nagliksaḡluḡa tuquruksrauruḡa. Imiqtaksraḡigiga taamna imariḡa qallutim Aapama qaisariḡa uvamnun?”

Annas-ḡum Apiqsruqtuiḡha Jesus-mik

¹²Aḡuyyiuqtit piqasriqhutin qaukñigmiknik suli Jew-ḡuruat qaunaksriñisa tiguniḡaat Jesus qiliqsruqlugu, ¹³aasri sivulliuplugu Annas-muutiplugu ataniḡmun, taataruaḡanun Caiaphas-ḡum. Caiaphas-guuq qauqluḡipluni agaayuliqsauniqsuaq tamarrumani ukiumi, niḡuagiplugu taavruma Annas-ḡum atangum. ¹⁴Taamna Caiaphas uqautriñiqsuaq qaukñiñitñik Jew-ḡuruat iḡuatlukkisiñiḡiplugu atausriḡ iñuk tuqutaukpan piqsriḡuni iluqaitñik iñuḡnik.

Peter-m Piḡlaaqatḡha Jesus-mik

¹⁵Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun malinñigaaḡ Jesus. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukñiata agaayuliqsit, isiḡniqsuq igluqpaḡanun qaukñiata agaayuliqsit piqatigiplugu Jesus. ¹⁶Peter-li qichaḡniqsuq tatkiani paami. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukñiata agaayuliqsit, aniñiqsuq kiñumun. Itqutinigaa Peter tatqamuḡa uqatigiani-kamiuḡ niviasiaḡruk taluliqiri. ¹⁷Taavruma taluliqirim niviasiaḡruum nipliutinigaa Peter, “Uvva, ilaḡivatin maliguaqtaiñ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Iḡaḡiḡitchaatḡa.” ¹⁸Alappaḡuḡpluniguuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuqhutin aumaniñ qichaḡniqsut avataani auksiqhutin iḡmiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsipmiñiqsuq iḡmiñik.

Qaukfiata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiħa Jesus-mik

¹⁹Qaukfiata agaayuliqsit apiqsruqtuġnigaa Jesus ilaan maliġuaq-taigun suli ilaan ilisauttutaigun. ²⁰Jesus-ġum kiugaa, “Uqaġaqtuħa sagvipluħa kisupayaamun. Ilisautrisuruħa Jew-ġuruat katraġvinjitiħi suli agaayyuvikpaħatni. Nipiqanġitchuħa qanutchiħik iriġaqtuġluħa. ²¹Suvaatami apiqsruqtaqppisitħa uvaħa. Apiqsruqsigik tamatkua iħuich tusraaritka sumik uqautiħhat uvaħun. Iliħisa ilisimagaat qanuq uqali-ġa.” ²²Taatnaqman Jesus ilaħataguħuq qaunaksrit patiktiqħuq nipliutigaa, “Qanuqħutin itnaiħipluħu kiuliqpiuħ qaukfiat agaayuliqsit?” ²³Jesus-ġum kiugaa, “Uvaħa nipliġuma qanutchimik nalaunħaiġħuq uqautiġuħ iluqaitħun uvaniittuanun. Aglaan nalaunħaruamik pakma nipliġħiħu- ma, suvaata patikpiħa?” ²⁴Annas-ġum tuyuħiniġaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukfiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piiħaaqapsaħa Jesus-mik

²⁵Peter-ġuuq auksigugaaġniqsuq ikniħmun aasriħ iħuich apiq-sruħniġaat, “Taavruma iħuum ilaħiħiħitpatin maliġuaqtaħiħ?” Peter-m piiħaaġutiniġai, “Iħaħiħiħitħaħtaħa ilaan maliġuaqtaħiħ.” ²⁶Iħaħataguħuq qaukħium agaayuliqsim savaktaħiħ, ilaħiħnikkaħan taivruma siu-taiqsikkaħan Peter-m, nipliutiniġaa, “Qiiħiħiħitpiħiħ piqataupħutin ilaani nautchiiviħmi?” ²⁷Peter piiħaalġiħiħniqsuq, “Iħaħiħiħitħaħtaħa.” Taatnaqmiuħlu taimħa aqarġiħpak qalġuqtaħniqsuq.

Pilate-ġum Apiqsruqtaiħa Jesus-mik

²⁸Taapħua aullautiniġaat Jesus Caiaphas-ġum tupqaniħ kavanam Pilate-ġum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ġuruat isiqataun- ġiħiħniqsut tatqamuħa aħliqsraħikun salumaħiħumanġiħtħutiħ iħmiħnik. Piquħiħiħipluħu niġiqatauħiħsraħtiħ itqupluħu niġiqpagħiħkaami tag- ġisiqtaħuq Apqusraaħtiħaħiħmiħ. ²⁹Taatnaqħuni Pilate aniħpluħi uqaqatigiyatħuqtaħniġai nipliutiħpluħiħ, “Sumik aħvisiqaqpiħiħ qamħa iħuk?” ³⁰Taapħua kiuniġaat, “Uvaħut tikiħutinayaitħiħkput ilipħun ilaa savvaqħukkataħuħiħ piħiħiħpan.” ³¹Pilate-ġum nipliutiniġai, “Tigusiħuħ ilipsiħniħ atanniqsuħluħu tuvraħluħiħ maliġutaksrasri.” Jew-ġuruat kiuniġaat, “Rome-maħmiut tuqutħiħkaħiħyumiħaiħtaħaħtiħ iħuħmiħ maliġutaksriħrutiptiħun.” ³²Taamħaħuq atuumħiħniqsuq immiħtaupħuni Jesus uqautiħiħmakkaħanun qanuq ilħiħluħu tuqutħaħiħsraħmiħun.

³³Pilate isiħniqsuq kiħnumun inimiħun aasriħ tuqħuqħuq Jesus-ġum apiqsruħniġaa, “Uvva umiaħiħivatiħ Jew-ġuruat?” ³⁴Jesus-ġum kiuniġaa, “Taamħa apiqsruutiħiħiħuħ ilipħiħiħiħaħ naaħa atlat uqautivatiħ uvapħun?” ³⁵Pilate niħliqsuq, “Jew-ħunasuħiħiħaħ? Jew-ħuqatiħiħiħ suli qaukħiħiħ-

sa agaayuliqsit qaisağigaatin uvañnun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña umialgungitchuña marrumani nunami. Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka aņuyakkayaqtut tigutqunğılluña Jew-ñuruanun. Aglaan aņalatchiğiga maakñaqtaungipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ñum apiqsrulğiniñğaa, “Ilviñmi umialguvich?” Jesus-ñum kiugaa, “Tarra, nipliutigigiñ umialgunipluña. Uvaña aniruaņuruña suli nunamuktuaņuruña piqusriqluña uqałiksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuulıkun naalagağigaaņa.” ³⁸ Pilate-ñum apiqsruğaa, “Suami una ilumutuulıq?”

Jesus Tuquruksrağugaat

Pilate-ñum kiñumun anilğitluni Jew-ñuruanun nipliutiniğai, “Uvaña paqitchilğuiñniqsuña sumik tuqurrutiksrañanik. ³⁹ Aglaan tuvraqługu atuumirağikkaqsi piłhiñaağuuğitigiga patchisaığihıksrağa isiqtamik ilipsitñun uumani niğiqpagvikaami taggisıaqtuuaq Apqusraaqtitaułıgmik. Ilipsi uvañnun patchisaıqsitquvisiuñ umialgat Jew-ñuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusriłlapiaqhutinj, “Taamnaungitchuaq, pisutluk-kikput Barabbas.” Taamna tigliñniaqtauruq.

19 ¹ Tarra Pilate-ñum Jesus tigupkaqlugu ipıgaqtuqsıupkağniğaa. ²⁻³ Aņuyyiuqtit niaqusriğiniğaat kakitlağnanik suli atnuğaaqlugu umialiktamik ukiłhaağiksaamik aasrii nipliatiagsıplugu, “Iñuuqpakkumuutin umialgat Jew-ñuruat.” Suli tikiñniğaat patiktıqataaq-sıpluğuasrii. ⁴ Pilate-ñum anitqikhuni nipliutiniğai iñuich, “Pakma ilaa annisıgisıgıgı ilipsitñun, ilitchuğitqulugu uvaña sumik paqitchiñğihagun atannısrıaksrañanik pigiilıluğuu.” ⁵ Jesus aniñıqsuq niaquutilik kakitlağnanik suli umialiktamik atnuğaalik. Pilate nipliutiniğai iñuich, “Uvva, qıñıqsıuñ iñuk!” ⁶ Qaukñıch agaayuliqsit suli qaunaksrit qıñıqamıtrıuñ iğıallaksagñıqsut, “Kikiaktuutisrıuñ sannığutamun, kikiaktuutisrıuñ sannığutamun!” Pilate-ñum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisrıuñ sannığutamun. Paqitchiñğitchuña agvisıksrañanik atannısrıaqalıksrañan taatna.” ⁷ Jew-ñuruat kiuniğaat, “Malığutaksraqaqtugut uqałıqaqtuamik ilaa tuquruksrauplugu takku nıpiqaqtuq iğniğinipluni Agaayyutmun.” ⁸ Pilate-ñum tusraa’amıgıch taatna niplıaruat, ilaa naviasrılılapiaqhuni itqutıpkagñığaa Jesus. ⁹ Aasrii ilaa isıtqikhuni tatqamuña uqaqsıttaagvıñmun nipliutiniğaa Jesus, “Nakiñ agıqsuami?” Aglaan Jesus kiungıñniğaa. ¹⁰ Pilate-ñum nipliutilğiniñğaa, “Ilvich uqaıtisrunğitpiña? Itqagıuñ uvaña aņalatchırrutıqahıgı patchısaıłhiñauplutin suli kikiaktuutıpkalıñauplutin sannığutamun.” ¹¹ Jesus-ñum kiugaa, “Pıgıgiñ aņalatchıñıq uvapkun kısıanik qaisaułhagun ilıpnun Agaayyutıkun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchıruaq uvamnık ilıpnun killuqsautıqaqtuq kamanatluktuamik ilıpniñ.” ¹² Pilate-ñum tusraa’amıuñ taamna ilaan

annautisruliilaplatlukkaluagnigaa patchisaiɣlugu. Aglaan Jew-ɣuruat iɣialaplutiŋ kiumanigaat, “Annaktitchupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq iñmiñik ataniɣuqtaqtuaq Caesar-m akilligigaa umialguruam Rome-mi.” ¹³Pilate tusraa’amigich tamatkua nipliatiŋ, ilaan annisiniɣaa Jesus aasrii aquivtluni atangum inaanun, taggisiliŋmun “Iyaɣaŋmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.” ¹⁴Uvluqpaguqtuami uvluani paqnañhum niɣiqpagvikaamun taggisiquqtuam Apqusraaqtitauiɣmik, Pilate nipliutiniɣai Jew-ɣuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!” ¹⁵Tamatkua iñuich iɣialaplutiŋ kiuniɣaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ɣum apiqsruɣniɣai, “Uvaŋnun kikiaktuutipkaqtitquvisiunɣ umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukñiŋich agaayuliqsit kiuniɣaat, “Uvagut qaukiɣmik umialiqagtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanɣitchugut.” ¹⁶Tarra Pilate-ɣum qaiñniɣaa Jesus iliñitñun aŋuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷Tamatkua iñuich aŋalatkaqsiñiɣaat Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviksraɣmiñik, tikiutiŋlugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunɣanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgothamik.” ¹⁸Taapkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutiniɣaat Jesus sannigutamun, piqasriqɣlugu malɣuŋnik atlaŋnik iññuŋnik kikiaktuutiŋlugu sannigutaŋnun avataanun, Jesus qitiqñiutiplugu. ¹⁹Pilate-ɣum aglaŋniɣaa ilisimmatiksrax aglak aasrii taapkua aŋuyyiuqtit ilipɣlugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ɣuruat.” ²⁰Iñugiaktuat Jew-ɣuruat agliqiniɣaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uŋasriñiɣitluni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksrax aglak aglaksimapluni piñasruñutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu sulii Greek-tigun. ²¹Jew-ɣuplutiŋ qaukñiŋisa agaayuliqsit itnaɣniɣaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ɣuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqaɣniɣlugu, uvaŋa umialigigaatŋa Jew-ɣuruat.’” ²²Pilate-ɣum kiuniɣai, “Qanuq ilipɣlugu uvaŋa aglakkaɣa taatna aglaksimagisiruq.” ²³Aŋuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruŋ Jesus sannigutamun, tigiuniɣaich atnuɣaani autaagaqsipluɣich sisamañutluɣich, atausriuttaagutiŋ piqatlasriplutiŋ, aasriiñ atnuɣaŋa kiluiɣlaaq ukiñhaaq aulaiɣ qaligurria-ɣumaniqsuq. ²⁴Aŋuyyiuqtit uqaaqsiñiqsut avatmun, “Aliktusruŋaŋu una, nalautchaagautigilakput ilitchuɣisagɣlugu kimun piginiaqtilaŋa.” Taatnaqamitruŋ immiɣniɣaat uqaɣiq uqautigimaruq itna,

“Iliŋisa autaagaich atnuɣaatka iñmiknun,
suli nalautchaagautigiplugu atnuɣaaga.”

Aᅇuyyiuqtit piñiᅇaat taamna.

²⁵Taatnaqtitlugich qichaᅇniqsut killiᅇani kikiaktuutrivium Jesus aakanᅇalu, suli aakanᅇan aniqataa, Mary-lu iᅇaqataa Clopas, suli Mary Magdalene. ²⁶Jesus-ᅇum qiñiqamiuᅇ aakani suli maliguaqti piqpagikka-ni qichaqatauruak, nipliutinigaa aakani, “Aakaanᅇ, tarra iᅇniᅇiñ!” ²⁷Suli nipliutiᅇlugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakᅇaniᅇaglaan taavruma maliguaqtim iᅇmanᅇniᅇaa kiñuniᅇmiñun.

Jesus-ᅇum Tuqᅇᅇa

²⁸Jesus-ᅇum iᅇsimanigaa, sum iluqani immikkauᅇᅇa, suli agliq-simaruaq uqaliᅇ immianiktitchaᅇlugu nipliᅇniᅇqsuq, “Imiᅇuktunᅇa.” ²⁹Piᅇaluguuq tamaani inniqsuq imalik siiᅇᅇaᅇlukuamik misruqqu-mik. Tarra iᅇniᅇiᅇaat misruktaqtaᅇ misruqqumun, aasiñ akiqqumik israuttusriᅇlugu takpichunᅇ israaᅇutiᅇlugu qaᅇᅇuuknun. ³⁰Jesus akuqtu-qamiuᅇ misruᅇuq nipliᅇniᅇqsuq, “Tarra naattuᅇ.” Aasriñ sikitlugu niaquni aniᅇniᅇiᅇniᅇqsuq.

Jesus Kapigaat Sannigaagun

³¹Tarra Jew-ᅇuruat iᅇniᅇiᅇaat Pilate, niugaaqtaᅇukᅇugich tuqu-naᅇiaquᅇlugich taapkua aᅇutit tuqqutauruat aasrii atqaᅇtillugich sannigutaᅇiᅇniñ. Taatnaᅇuᅇniqsut takku tikiumapluni tallimmiuᅇiᅇ akunniᅇsaami ilinᅇisa niviᅇatqunᅇitlugich timit sannigutaᅇiᅇni minᅇuiᅇ-siaᅇvium uvluani, takku tikiumaniaᅇhuni nuimaniᅇsraq minᅇuiᅇsiaᅇiᅇq atlaniñ minᅇuiᅇsiaᅇiᅇniñ. ³²Aᅇuyyiuqtit taruᅇaqamiᅇ niugaaqtaᅇniᅇaich taapkuak avataani Jesus-ᅇum tuqqutauqatauruak Jesus-kun. ³³Aglaan tikitmatruᅇ Jesus iᅇtichuᅇiniᅇaat tuquaniksimaᅇᅇa. Taatnaᅇlugu ilinᅇisa niugaaqtaᅇniᅇiᅇniᅇaat. ³⁴Aglaan iᅇaᅇata aᅇuyyiuqtit kapiniᅇaa panami-ñik Jesus-ᅇum sannigaagun aasrii tarvauvaa auglu imiᅇlu maᅇiplutik. ³⁵Iñuk taamna qiñiᅇtuᅇaᅇ taavrumiᅇa iᅇsimarriᅇniᅇaa ilipsipsuuᅇ ukpiᅇ-sritᅇplusri. Ilaan uqauttutaa iᅇumutuuᅇuq, suli iᅇsimagaa uqauttutmi iᅇumutuᅇᅇa. ³⁶Taatnaiᅇiᅇlugu iñiᅇtauniᅇsuq aglausimaruaq uqaliᅇmi immiᅇlugu, “Nalliatunniñ sauniᅇikkaniñ piyaᅇtakkauyumiᅇaitchut.” ³⁷Suli atla uqaliᅇ itnaᅇsimaruaq, “Ilinᅇisa sukuᅇiᅇlugu qiñiᅇisigaat ilaa kapukkaᅇtiᅇ.”

Jesus-ᅇum Iᅇuvikkauᅇᅇa

³⁸Taavruma aquagun Joseph-guuᅇ Arimathea-ᅇmi maliguaqtaup-miñiqsuq Jesus-mi nalunautchiᅇluni takku iqsimmaᅇmi Jew-ᅇuruanik piᅇluni. Apiᅇsruᅇman Pilate-ᅇum piᅇquniᅇaa timi, Joseph-ᅇumaa-srii aullautiᅇlugu. ³⁹Nicodemus, taimᅇᅇaptuuᅇ qiñiᅇiaᅇtuᅇaᅇ Jesus-mik unnuami, tuvaaqatauniᅇsuq Joseph-mi saagaᅇhuni tallimakiᅇiatun

uqumaisilaaliṅmik tipragiksautinik atlagiīnik atiqaqtuaniṅ myrrh-miglu aloe-miglu. ⁴⁰Taapkuak iññuk piñiḡaak Jesus-ḡum timaa nimiqsruḡuglu ukiḡhaamik piunḡiyaikkusriqsuḡsimmaan, taatnatun Jew-ḡuruat timimik savaaqagaḡiḡhat atripluḡ. ⁴¹Taavrumaniḡuuq nautchiiviṅmi Jesus-ḡum tuḡqutauviani inniqsuḡ nutaaḡ iḡuviksraq atuḡsimailaaḡ. ⁴²Uvvaasriiñ pisigipluḡ Jew-ḡuruat paḡnaviat, sulii taavruma iḡuviksram qaniḡhagun, inillaṅniḡaat Jesus taruḡa.

Iḡuviḡ Iñuitchuaḡ

20 ¹Uvlaatchaurami aullaḡniisautaani akunniḡsaam tanuḡagu-gaaḡtitluḡ, Mary Magdalene iḡuviḡmuṅniqsuḡ aasrii qiniḡḡuḡuḡ iyaḡak. Piiqsimaniqsuḡ paṅaniñ iḡuvḡum. ²Aqpaqsruḡhuni utlautiniqsuḡ Simon Peter-mun sulii atlamun maliḡuaḡtimun, Jesus-ḡum piḡpagik-kaṅanun, aasrii uqautipluḡgik, “Iñuich aullautiniḡaat Ataniḡ iḡuviḡmiñ. Iḡitchuḡiḡḡchikput napmun inillaktiḡaṅa.” ³Peter-lu atlalu taamna maliḡuaḡti utlautiniqsuḡ iḡuviḡmun. ⁴Iluḡatik aqpaqsruḡhutik, aglaan iḡaqataan maliḡuaḡtim uniññiḡaa Peter tikiḡḡaaḡhuni aasrii iḡuviḡmun. ⁵Auḡrukami qiniḡniḡaa ukiḡhaaḡiksaaḡ nimiqsruḡtaa aglaan isinḡiñ-ñiqsuḡ. ⁶Kiñuagun tikitñami Simon Peter uyiuiñaqhuni isinḡniqsuḡ tatqamuṅa qiniḡḡuḡich aasriiñ ukiḡhaat nallaviani, ⁷sulii ukiḡhaaḡ nimḡu-tauruaḡ Jesus niaquanun inillaksimangiññiqsuḡ taapkunumuṅa ukiḡhaanun aglaan imullaksimaniqsuḡ ilaagun. ⁸Taimñali atla maliḡuaḡti tikiḡḡaaḡ-luaḡtuḡaḡ iḡuviḡmun isiqmiñiqsuḡ, qiniḡḡuḡuḡ aasrii ukpiqsripluni. ⁹Iliḡik kaṅiqsianilḡuiññiḡaaksulii aglausimaruaḡ uqaliḡ itnaqsimaruaḡ ilaa aṅitqikkisiñipluḡ tuḡuḡiḡmiñ. ¹⁰Tarakṅa taapkuak maliḡuaḡtik utiḡniḡ-suk aṅiḡaaḡhutik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Mary Magdalene-mun

¹¹Mary-li siḡataani itluni iḡuvḡum qianiqsuḡ. Qiallaḡmi auḡruaḡniqsuḡ qiniḡukhuni iḡuviḡmun. ¹²Aasrii qiniḡḡuḡ malḡuṅnik israḡullaṅnik atnuḡaal-ḡaṅnik qatiḡtaaniḡ aquppiruaḡ Jesus-ḡum timaan irviani, iḡaqataa niaquan tuṅaani aasriiñ iḡaqataa isigaiñ tuṅaatni. ¹³Taapkuak nipliutiniḡaak, “Marii, suvaata qivich?” Kiuniḡik, “Iñuich aullautiniḡaat Ataniḡa, aasriiñ nalu-giḡa iliḡitñun napmun inillaktiḡaṅa.” ¹⁴Taatnaqqaḡhuni kiṅiaḡhuni aasrii qiniḡniḡaa Jesus qichaḡtuḡtuḡaḡ, aglaan iḡitchuḡiḡiññiḡaa Jesus-ḡutilla-ḡa. ¹⁵Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa Mary, “Suvaata qivich? Kiña pakikpiuḡ?” Aḡnam nautchialiḡinasuḡipluḡ nipliutiniḡaa, “Iñuuk, aullautiḡupku uvak-ḡa, uqautillaḡṅa napmun inillaktiḡaṅa; uvaṅali aiyumiḡiḡa.” ¹⁶Tarra Jesus tuḡḡuḡaa atqaniḡ, “Marii!” Aḡnaḡ kiṅiaḡhuni uqagḡniqsuḡ ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaḡ Hebrew-t uqausriṅisigun, Iḡisautrii!) ¹⁷Jesus-ḡum nipliutit-qiniḡniḡaa, “Aksiṅniḡaṅaṅa takku aullangiḡchuṅasulii pakmuṅa Aapamun.

Aglaan aullaġutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuḡaġniagnaḡluḡa ilaanun Aapamnun Aapagikkapsitñunlu, uvaḡa Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutipsitñun.” ¹⁸Mary Magdalene uqautiyaġniġai maliguaqtit qiñiġnipluġu Ataniq suli tamatkuniḡa uqautinipluni.

Jesus-ḡum Sagviḡha Maliguaqtimiñun

¹⁹Tamarrumani uvlumi unnukman aullaġniisautaani akunniqsaam, maliguaqtit katimmifiñqsut atautchimi kiluusautiplutiḡ nuyuaqhuriḡ Jew-ḡuruañiñ. Taimmaiñaq Jesus-ḡum tikitluġich akunaḡiġniġai nipliutiplugich, “Qiñuiññaq ilipsitñun!” ²⁰Taatnaqqaahuni qiñiqtinnigai ikiñiġmiñik argaḡmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchaḡniqsut qiñiqamitruḡ Ataniq. ²¹Jesus-ḡum nipliutitqiñiġai, “Qiñuiññaq illi ilipsitñun! Atriḡluġu Aapam tuyuqalḡa uvamnik, taatnatuntuuq tuyuġiġipsi.” ²²Taatnaqamigich aniqsaaġviginiġai taapkua maliguaqtini nipliutiplugich, “Akuqtuqsuḡ Ipqitchuaq Irrusriq. ²³Ilipsi natqiusrimaaġupsigik iñuich killuqsautiḡich natqikkaurut, aglaan natqiusrimaanġitchupsigik killuqsautiḡich natqikkaunġitchut.”

Jesus Sagviḡha Thomas-mun

²⁴Ilaḡarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malġimik, tarani ingiñniñqsuq Jesus tikitman. ²⁵Atlat maliguaqtit uqautiniġaat, “Qiñiġikput Ataniq!” Thomas nipliutiniġai, “Qiñiġisuaġupkich ikiñiḡi kikiagich argaiñi suli ililugich argatka ikiñiḡanun sanigaani ukpiqsriyumiñaitchuḡa.”

²⁶Akunniqsaananiḡhutiḡ kiñuvatigun maliguaqtit katimalġiñniqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqaġniqsut, aglaan Jesus akunaḡianilgiñniġai nipliḡhuni, “Qiñuiññaq ilipsitñun!” ²⁷Ilaan nipliutiniġaa Thomas, “Israutilugich argaktin uvuḡa, qiñikkich argatka, israaġutilugich argaktin saniqqamnun. Arguaqtunġiġutin ukpiqsriiñ!” ²⁸Thomas kiuniġaa, “Ilvich ataniġiġikpiñ suli Agaayyutiġiġikpiñ!” ²⁹Jesus-ḡum nipliutigaa, “Ukpiliḡpich qiñianikapḡa kisanik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriuat qiñiġaluaqnaḡa.”

Qanuq Pitquriḡhat Ukua Makpiġaat

³⁰Jesus-guuq iñiḡtaqaġniqsuq iñuġiaktuanik atlanik quvinqaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuġaatni, aglaksimalutiḡ ingitchuanik ukunani makpiġaani. ³¹Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ḡutilaananiḡ Iġniḡa Agaayyutim, suli iñuutlasritquplusri ukpiqsriḡipsigun ilaanik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Tallimat Malġuḡnun Maliguaqtimiñun

21 ¹Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaaġniqsuq iḡmiñik maliguaqtimiñun siñaaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-

(Jn 21.6)

mik, uvva itnailiþlugu, ²Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malgimik, Nathanael-lu Cana-gmieu Galilee-mi, igñaglu Zebedee-m suli malguk atlak maliguaqtik, iluqatiñ atautchimiinniqsut. ³Simon Peter nipliñiqsuq ilamiñun “Qalliañiaqtuñ.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñigaat, “Malikkisigiptigiñ.” Iluqatiñ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqutilaanañani sumikunniñ qalungiñniqsut. ⁴Siqiñgum mayuuraathani Jesus qichagniqsuq imgum siñaani aglaan maliguaqtañ ilitchuñgiñniñigaat Jesus-ñutilaana. ⁵Ilaan nipliutiniñgai, “Iliñgaat, qaluutiqaqpsi?” Iliñisa kiuniñgaat, “Naami.” ⁶Ilaan nipliutilgiñniñgai, “Siñitchiuñ kuvraqsi taliqpian tuñaananun umiapsi, ilipsili qalukkumuusri.” Maliguaqtit siñinniñgaat kuvraqtiñ aasriñ payyaksagniñgaat nuqitchaqamitruñ umiam iluanun takku qaluuvagitluni. ⁷Maliguaqtim Jesus-ñum piqpagikkañan nipliutiniñgaa Peter, “Piñña Ataniñigikput.” Simon Peter-m tusraa’amiuñ takpiñña Atanguñha, ilaan atitqisiqamiuñ atnuñaani mattaummitchani misiñniqsuq tañiumun. ⁸Taapkua ilai maliguaqtit kilvañiqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluñnik ilinich uñasriuraqhutiñ siñaaniñ, tallimakipiatun aplupaktaaqhuni urraksrayuñnaliktun. ⁹Ilinich tulakamiñ, qiniñqtut iknipliamik qaluñnik uutaliñmik suli qiniqhutiñ qaqqunik. ¹⁰Jesus-ñum nipliutiniñgai, “Uvuñautrisitchi ilañitñik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kaliñniñgaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakipiaq malgukipiaq qulit piñasrunik iñugiaktiñlaaliñnik; naagatarra iñugiakkaluahutiñ kuvraqat alingiñniqsuq. ¹²Jesus-ñum nipliutigai,

“Uvuŋaġusri niġisitchi.” Nalliataunniin maliguaqtit apiqsruġumanġiñnigaa, “Kisuuvich?” Iliŋisa ilitchuġinigaat Atanġutilaanjanik. ¹³Jesus-ġum qalli-laaqhuni tigu’amiuŋ qaqqiaq autaaġnigaa ilinittun. Taatnatunsuli piñigaa qaluk. ¹⁴Taavrumani piñatchiġniġai Jesus-ġum qiñiqtitałli inmiñik maliguaqtinun anjitiqqaaqhuni tuqułiġmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵Iliŋich niġianikmata Jesus-ġum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iġniña John! Piqqagitlukpiña ukunakña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iłisimagiñ uvaŋnun piqqagiłhiñ.” Jesus-ġum nipliutigaa, “Niġipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶Tuġliłiqluġu Jesus nipliutilġiñnigaa, “Simon! Iġniña John! Piqqagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iłisimagiñ uvaŋnun piqqagiłhiñ.” Jesus-ġum nipliutilgitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷Piñatchiqluġuġik Jesus-ġum nipliutilgitchaa “Simon, Iġniña John, piqqagiviña?” Peter aliat-chaŋniqsuq Jesus-ġum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqqagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq! Iłisimagiñ suapayaaq. Iłisimagiñ uvaŋnun piqqagiłhiñ.” Jesus-ġum kiugaa, “Niġipkakkich ipnaitka. ¹⁸Iłumutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau’avich tapsiaġiksiplutin igliġaqtutin napmupayaagukavich. Aglaan utuqqaġuġuvich atlam iñuum qiliġniġaaatin israaqtillutin aullautilutin aullaġvigisrunġisaqnun.” ¹⁹Taatnaqamiuŋ Jesus-ġum uqautiġinigaa qanutchikun tuqułikun Peter-mun kamaŋaqtin-ŋiaqtılaaŋa Agaayyun. Taatnaqqaqłuġu nipliutiniġaa, “Maliguaŋña!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰Peter-m kiniaqhuni qiñiġnigaa maliguaqti Jesus-ġum piqqagikkana maliktuaq. Taimñauniqsuq ikusiksimaqtuaq qanitluni Jesus-mi nullautchi-qamiŋ suli apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kia aatchuutigitniġniapaatin?” ²¹Peter-m qiñiqamiuŋ taamna apiqsruġnigaa Jesus, “Ataniiq! Qanuġniappaliuna?” ²²Jesus-ġum kiugaa, “Uvaña iñuupkaġukkupku aggitqinñiałamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinña!” ²³Taamna uqauttutaa siaminniqsuq akunġatnun aniqatigiñnun taamna maliguaqti tuquyumiñaiñniplu-ġu. Jesus taatnaġiñniqsuq tuquyumiñaiñniłuġu, aglaan itnałhiñaqhuni, “Iñuupkaġukkupku aggitqinñiałamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?” ²⁴Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniña, sulip-suuq aglaktuaq tamatkuniña, aasrii nalunġitchikput quliaqtuaġikkana ilumutułha.

Uqaliqsaagun

²⁵Iñuġiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqtagiġkkaña. Iluqatin aglaksimalutin atausriukattaagłuġich pimakpata, iluqaniqanu nunam tigungmianilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpaata.

Suragałhat Uqqiraqtit

1 ¹Aglaktuŋa uumiŋa Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpiġaani aglaktuaŋaa suragałipayaŋiñiik Jesus aullaġniiłhaniŋaglaan savaaqałigmiñiik ²taivrumuŋaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmuŋa. Sivuwani Jesus aullaġaluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alġaqsruġai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³Jesus tuqquıtqaaqhuni piqatigiraġigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuġnaġumiñaiġuġu anitqiłha malġukipiat uvlut akunġatni, suli Jesus-ŋum uqautiplugich aŋaayyuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qilaŋmun

⁴Ilaataniguuq Jesus-ŋum piqatigilgitñamigich tiliñiġai itna, “Uniññaqnaġu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraŋa Aapaa akiqsruutigikkana qaitkisiñiġluġu, uqautigikkaġa ilipsitñun. ⁵Taimñaguuq John paptaagutiqaqtuaq iñuŋnun imiġmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptaakkaugisirusi Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶Taapkua uqqiraqtauruksrat katilgitñamiŋ piqatigipluġu Jesus apiqsruġniġaat, “Ataniiq! Uvva taavrumani nappatqiŋñiaqpiuŋ aŋaayyuqaun Israel-aagmiunun [umialiqagumiñaglugich taimani-sun]?” ⁷Jesus-ŋum kiuniġai, “Aapaa kisimi sivunniġisigaa qakugun atuumalıksraŋa. Ilaan ilisimapkaġumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸Akuqtuigisirusi saŋŋimik taimña Ipqitchuaq Irrusriq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsilusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaanił Judea-mi suli Samaria-mi unniñ nunaqqipayaŋiñi nunam.” ⁹Taatnaanikamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmuŋa ilinjitñun qiniqtitluni aasii ilinġisa qiniłlaiqsigniġaat nuviyam puuqtiqmauŋ. ¹⁰Aullaqtiquan qiniġugaaqtitlugich tatpakmuŋa, taimmaiñaq malġuk iññuk atnuġaallak qatiqtaanik qikaqasiitliġniqsuk ilinjitñun, ¹¹nip-liqhutik, “Galilee-ġmiut, suvaata qikaqhusi qiniqniaqpisi qilaŋmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitñiñ tatpakmuŋa aggitqikkiłhitchuq taatnatun ilipsi qiniqmatun aullaqman tatpakmuŋa.”

Matthias-ɣum Inañigaa Judas

¹²Maliɣuaqtit tavrakɳa utiɣniqsut Jerusalem-mun iñgiuramiñ taiguu-tiaqtuamiñ Olives-mik uñasikpaguni ingiññiqsuamiñ nunaqqimiñ. ¹³Tavruɳa tikitñamiɳ Jerusalem-mun, ilinjich mayuɣniqsut inimun taivrumuɳa irvigikkaɣmiknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James iɣñiɣikkaɳa Alphaeus, Simon-lu Zealot-ɳuruuq, suli Judas iɣñiɣikkaɳa James-ɳum. ¹⁴Iluqagmiɳ katiniqsut akulaiqɳuɣu iñiqsruɣviksraɣmiknun piqasiqhutiɳ aɣnanik suli Mary-mik aakagikkaɳanik Jesus nukatchiaɳiñiglu. ¹⁵Ikituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katimaniqsut, tallimakipiaq iñuiññamik iñugiaktigiɳuɳnaq-hutiɳ. Peter-m makitluni nipliutiniɣai, ¹⁶“Aniqatiumaɳ, Ipqitchuam Irrusim uqaqtinnigaa David makpiɣaɳiñi Agaayyutim. Uqaginiɣaa Judas-kun sivuani atuumagaluaqtitnagu ilaan savaaqatiksraɳa, taamna Judas sivulliuruuq tiguriruksranik Jesus-mik. ¹⁷Judas iɳaugaluaqtuauq uvaptikni atakkii Jesus-ɳum piksraqtaagikkaɳa savaqatigitquplugu uvaptikni. ¹⁸Judas-ɳum aatchuutigianikamiuɳ Jesus akiññaktaaqagniqsuq maniñnik. Taavrumiɳaasiñ tauqsigñiqsuq nunaviñiɣmik ilaan iɳuviɣikkaɣmiñnik. Tavrani katakami iluqani iɳua qaaɣniqsuq. ¹⁹Iluqagmiɳ iñuich Jerusalem-mi ittuat tusaaniɣaat, aasii iɳmiɳ uqagmikun taiguusiɳniɣaat Judas-ɳum tuqquvia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰Agaayyutim makpiɣaɳani aglausimaruuq Psalms-ni itna, ‘Ilaan tupqa iñuiɣumauq iññitqikkumiñaiɣuni.’

Psalm 69:25

Aglausimaruuqsuli,

‘Atlamik iñuɳmik inañiqsiqagumauq savaaɳa.’

Psalm 109:8

²¹⁻²²Taatnaqɳuɣu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-ɳum savaaɳanun. Taamna iñuk ittuksrauruq aullaɣniimaruauq uvaptikni aasiisuli iɳisimarautilasiruuq aɳitqilɳagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ɳum quliatuagipmauɳ paptaaktitchiññisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauɳ Jesus pakmuɳa qilɳmun.” ²³Ilinjich nalunaigñiqsut malɣuɳnik iññuɳnik Joseph-miglu taiguu-tiliɳmik Barsabbas-mik atiqaqmiruuq Justus-mik suli Matthias-miglu. ²⁴Aasii agaayuniqsut itnaqhutiɳ, “Ataniiq! Ilvich iɳisimaraupuruatin uummatiɳitñnik iñupayaat, taatnaɳlugu tikkuagutillaɳniaqtigut nal-liaknik piksraqtaaqaguvich. ²⁵Taamna uqqiraqti inañiutiyumuq Judas-mun atakkii unisaɣiɣaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.” ²⁶Taatnaqqaqhutiɳ tigusiniqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaɳuniqsuq aasii iɳaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

(Act 2.11)

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

2 ¹Uvluḡḡuuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatiṅ ukpiqsirruat katimalḡiṅṅiqsut. ²Taimmaiṅaq ilinisa tusaagaqsiḡiṅniḡaat siḡruktuuaq pakmakṅa liilaa anuḡiḡpaktitmatun. Taamna siḡruktuuaq tusaḡnaqsiṅṅiqsuq iluqaani inimi. ³Ilinich qiṅiaqsiṅṅiqsut ikniḡmik liilaa qiṅṅaliṅṅik uqqatun siamitlutin iṅupayaanun. ⁴Ipqitchuam Irrusim aṅalatkaqsiṅṅai iluqnaaqḡugich. Taapkua iṅuich uqaaqsiṅṅiqsut atlakaḡiṅṅik uqqiqhutin, taatna kaṅiqsiṅaqsipḡugich Ipqitchuam Irrusim uqaqupmatin. ⁵Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-ḡuruat iṅuuniaqtut nunaaqqipayaṅiṅiṅ nunam taluqsirruat Agaayyutmik. ⁶Tusaakamitruṅ siḡruktuuaq iṅugiaktuat iṅuich katiniqsut taapkunuṅa. Iluqatiṅ qanuḡviḡḡiṅṅiqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kaṅiqsiṅaqsipḡutḡin sumiugiisigun uqqatigun. ⁷Quviḡutchallapiaqhutin uqaaqsiṅṅiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ḡmiuṅurur, amii? Qanuqhutin ukua uqaqpat uqaptiknik? ⁸Naagaunniṅ kaṅiqsitḡanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iṅuguqniaḡaptigun. ⁹Uvagut Parthia-ḡmiut, Media-ḡmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ḡmiut, Judea-ḡmiut, Cappadocia-ḡmiut, Pontus-miut, Asia-ḡmiut, ¹⁰Phrygia-ḡmiut, Pamphylia-ḡmiut, Egypt-miut. Uvagut iṅuich nunaaqqimiṅ Cyrene-miṅ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaaqqimiṅ Rome-miṅ, ¹¹suli Crete-taḡmiut Arabia-ḡmiutlu. Aniṅaruaguut Jew-ḡupluta aasiṅ mumiksuaguut Jew-ḡuqsimaahuta—iluqapta tusaagivut kaṅiqsipḡugillu tamatkua uqaqmata kamaṅaqtuatigun Agaayyutim iṅiqtaigun.” ¹²Quviḡutchallapiaqamiṅ kaṅiqsitḡaiqhutinḡu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³Iṅuiḡiḡiasiiṅ ilaṅich mitautigipḡugich ukpiqtuat uqaaqsiṅṅiqsut, “Ukua imililḡapiaqsimplutin piṅiqsut.”

Peter-m Uqautriḡha Iñuḡnik Tavrani

¹⁴Taatnaaqsiptomata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtigatmiñik kiut-yaqḡugich. Nipitusipluni nipliutinigai, “Jew-ḡuqatiptaa suliiñuuniaqtuasi Jerusalem-mi, naalaḡniḡlaksitḡa! Nalupqinaigḡugu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilaanani. ¹⁵Ukua imiliqsauḡuḡitichut isumaḡapsisun atakkii uvlaanḡusugaaqtuqsuli. ¹⁶Taamna atuumaruaq Joel-ḡum sivunik-sriqirim uqautigikkana itna,

¹⁷‘Agaayyun uqaqtuq, itnaiḡilugu itkisiruq aqulligñi uvluni,
Uvaḡa siamitkisigiga Irrusiḡikkaḡa iluqaitñun iñuḡnun,
Iḡñasi sulii panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut,
nutaagikkasi qiniḡquuraaliḡutiḡ
sulii utuqqanaasi siññaqtuqtaḡutiḡ;

¹⁸aa, kuvviqigisigitka savaktitka aḡutitlu aḡnatlu Irrusiḡikkamnik
taipkunani uvluni
aasii sivuniksriqiaqsiiḡutiḡ.

¹⁹Qiniḡtitkisigitka quviqnaqtuat qilaḡmi
sulii atlayuaḡnaqtuat nunami,
auglu ikniḡlu sulii itchialaruaq,

²⁰siqiniḡunniñ tanuḡaaqsiiḡugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaaḡuḡlugu auktun
sivuanii kamanallapiaqhuni uvluan Atanḡuruam tikiuḡaḡiksraḡa.

²¹Taipkunanasii kisupayaaq tuḡtuqpan Agaayyutmun
ilaan anniqsuḡisigaa.’

Joel 2:28-31

²²“Israel-aagmiut, naalaḡnisitichi uqaḡamnun! Jesus Nazareth-miñ aḡu-tauruq Agaayyutim tilikkaḡa. Agaayyutim savaaḡipkaḡaa sanḡiqaqhutiḡ atlayuaḡnaqhutiḡlu qiniḡkikiqsuutinik. Qiniḡisi nalupqinaiqḡugu iḡisimap-lugich tamanna atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna iḡisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuḡiḡha. ²³Ilipsi aḡalataksirir-rutigigiksi Jesus sumiḡuḡruanun tuqqutitlugu kikiaktuutipkaḡugu sannigutamun. Aglaan Agaayyutim pisuḡimigunlu iḡisimaḡimigunlu sivunniḡanikkaḡa taatna. ²⁴Aglaan Agaayyutim makititnamiḡ tuqu-ḡimñi pituiḡugu iñuḡiḡmun. Jesus tuqqutqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiḡumiñaitchuq iḡuviḡmi tuḡuḡaruapayaatitun. ²⁵Taivruma David-ḡum uqautiginigaa itna,

‘Uvaḡa qiniḡiga Atanḡuruuq sivuqqamni ataramik.
Ilaa taliqpimniitluni
aasiñ tunḡalḡuruḡa ilaani iḡuiḡiḡuqama.

²⁶Taatnaqḡugu uummatiga quviasuktuq, sulii nipiqaḡuḡa
quviasuḡimik.

Tuqugisigaluŋaŋaŋmaunniñ niŋiugaŋigiga nalupqinaiqługu,
 27 Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusiga iluviŋmun,
 naagaqaa timaa savaktivich piunŋiŋniaqulugu.
 28 Urriqsuutrirusii uvamnun apqutmik iñuuniaŋviksramnik,
 aasii quviasukkisiruna atakkii nayuutipluna ilipni.’

Psalm 16:8-11

29 “Aniqatiut, uvaŋa uqautiraksraŋigipsi nalupqinaiqługu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluviŋaat, aasiñ ilisimagaat iluvŋa marrumunjaaglaan uvlumun. 30 Ilaa sivuniksriqirauruaq suli kaŋiqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani iŋmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaŋa David-ŋum kiŋuviaŋiñ ilaŋat ataniŋuqtikisiñiplugu iŋmisun. 31 David-ŋum qiniŋquuraaŋiniga qanuq Agaayyutim anipkatqıŋksraŋa anniqsuŋti akiqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu itnaqhu-ni, ‘Agaayyutim uninitchaa ilaa iluviŋmun suli timaa piunŋinitchuq.’ 32 Taamna Jesus Agaayyutim anitqiksitkaa iluviŋmiñ, aasii uvagut ilisimaraurugut taavrumuuna. 33 Agaayyutim ilaa taliqpiŋmiñuktitkaa kamaŋaqsıplugu suli qaitchıplugu Ipqitcheamik Irrusiŋmiñik Aapami akiqsruutigikkanaŋatun aasiñ Jesus-ŋum qaitchıplugu uvaptiknun. Tamanna akuqtuŋikput pakma, taatnamik qiniŋaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. 34 David iŋmi timituummaŋmi pakmuŋaqsı-maitkaluaqtuq, aglaan nipliŋniŋisıq,

‘Agaayyutim nipliutiniŋaa Ataniŋa,
 Aquvittin kamagiviksrauŋipnun,

35 aquppiŋapni uumiksritin aŋalataksrirutigigisigıtka ilipnun.’

Psalm 110:1

36 “Aasiñ Israel-aagmiupayaasii ilitchuŋiraksraŋigiksi nalupqinaiqługu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniŋuqługu suli anniqsuutauplugulu.”

37 Taapkua iñuich tusaakamitrıŋ Peter-m uqautigikkana ihuiŋiŋniŋisut. Apiqsruŋniŋaat Peter-lu atlatlu uqqiraŋtit, “Aniqatiut, Qanuŋisiñiqpisami?”

38 Peter-m uqapsaagniŋai, “Nunuuraligusi mumigitchi killuqsautipsitniñ. Suli atausriukattaagusi paptaaqtittitchi ukpiqsriŋiŋuŋusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqıutiŋumagaasi killuqsautipsitniñ, aasiñ ilaan aatchuŋisigaasi Ipqitcheamik Irrusimik. 39 Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkana tuŋaaqatıuq ilipsitñun qitunŋapsitñunlu iluqaitñunlu ittuanun uŋasıksuami, iñuich iluqaisa Atanŋuruam Agaayyutipta tuŋuŋai iŋmiñun.” 40 Peter uqaqtuq iñugiaktuanik atlanik uqaŋiŋnik. Aasiñ ilaa naatchiqami itnaqługich, “Annautillaksagniŋaŋitchi ilipsitniŋ anasiñ-ŋuqsautmiñ tikiñniŋaqtuamiñ pigiitchuanun iñuŋnun tuqqutcheruanun Jesus-mik.” 41 Iñugiaktuat ukpiqsriŋiŋisut uqaŋiŋmik suli paptaaqtılutıŋ, iñuk 3,000-yuŋnaq ilaliutiniŋisıq ukpiqsriŋuanun tamarrumani uvlumi.

⁴²Ilinjich ilisaaqaasiniqsut uqqiraqtiniñ, aasii piqasiqsuutiniqsut nigiqatigiikhutiñ sulii iniqsruqatigiikhutiñ.

Qanuq Ukpiqtuanjuruat Piqatigiiñhat

⁴³Uqqiraqtit iniqtaqağniqsut inuğiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naagaunniñ inupayaat ikpiglagutiniğaata Agaayyutim savaaqalħa uqqiraqtitigun. ⁴⁴Iluqağmiñ ukpiqtuat atautchimiyyusiñniqsut sulii piqaqtirrutiplutiñ suurağmikkun avatmun. ⁴⁵Inuqsriuliqamiñ tunisiñniqsut nunautmiknik sulii suoramiknik, aasiñ autaaqługich piññaktaatiñ iluqaitñun inuqsriuqtuanun. ⁴⁶Uvlutaugağipman ilinjich katrağniqsut agaayyuvikpañmun. Nigirağağniqsut atautchimi kiñuniqmikni, aasiñ nigikamiñ quviasukhutiñ pisuillaqiaqhutiñlu. ⁴⁷Ilinjisa quyaragağaata Agaayyun, aasiñ atlat inuich nakuağigaich ukpiqsriurapayaat. Sulii uvlugağipman Atanğum ilaniktuuqtinniğai inuñnik ukpiqtuanjuruunun tamatkuniña anniqsukkağmiñik.

Peter-m İhuaqsipkaiħa Pisutlaiħaamik

3 ¹Ilaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, inuich iniqsruğviat tikitmaħhani. ²Agaayyuvikpañmi paaqağniqsuq taggisiliñmik Piññaqnaqtuamik. Tavraniguuq anjun una aquppiraqniqsuq pisunğanitchuaq aniñiğmiñaglaan. Uvlugağipman ilamiñun tavrıñau-tipkağağniqsuq taavrumuña paamun iniqsruğviksrağmiñun maniuranik inuñniñ isiqtuaniñ agaayyuvikpañmun. ³Peter-mlu John-ñumlu apqusaaqmakni isiaqsıplutik agaayyuvikpañmun inıñniğik aatchullaħik-srağmigun maniñmik. ⁴Taapkuak kiñiaqamitku iriğruıñaaqługu Peter-m nipliutiniğaa, “Qiñiqtiguk!” ⁵Taavruma inuum qiniqaqsiñniğik nigıukhuni aatchuusiaksrağmiñik ilinikniñ. ⁶Peter-m nipliutiniğaa, “Maniitchuña suoramikunniñ aglaan aatchuğniagağikpiñ pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugikpiñ.” ⁷Peter-m tigukamiñ taliqpiagun makitquplugu, taimmaiñaq anutiqniam niuñi sayaniktiğniqsuk. ⁸Nutiñniqsuq qikaqtiqhuniasiiñ pisuaqsıpluni. İlaan isiqatiginiğik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misigaqsımmağmi quyyasımmaan Agaayyun. ⁹Inuich tavrani qiniğniğaata pisukługu quyammağmi Agaayyutmik. ¹⁰Inupayaat ilisağiniğaata injularauplugu aquppisuuruuq agaayyuvikpaum paanani taggisiliñmi Piññaqnaqtuamik. İluqağmiñ quviğutchallapiagağniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuña anjutmun.

Peter-m Quliaqtualħa Agaayyuvikpañmi

¹¹Inuitguuq qiniqamitruñ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaanajak Peter-mlu John-ñumlu aupiħautiginigaata, aasiñ qiniğiaqługich katimma-

viñmun taggisilikkun Solomon. ¹²Peter-m qanuǵviiqsuat qinñiqamigich nipliutinigai, “Israel-aagmiut, qanuǵmi taamna quviǵutchautigivisiuñ qinñiqpaaqsiplutaasiin? Uvaguk pisutlasipkanitkikpuk manna anjun sanñiptikkun naagaqaa ukpiqsriñaptikkun. ¹³Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iñuaqsiпкагаа manna anjun Jesus-kun, aasiin taavrumuuna ilaan kamañatitkaa iǵniñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus anjalatinun pigiitchuanun suksraaqługu sivuǵaani Pilate-ñum sivunniutianikmañunniin patchisaiǵukługu. ¹⁴Ilaa iluqnauqsimaruq Agaayyutmun nalaunñaruǵlu naagasuli ayakkiksi, inñiqsruqługu Pilate pituigıtquplugu inñuaqtuqtımik. ¹⁵Taatnañapsigun tuq-qutkiksi taamna qaitchiruaq inñuuligmik aglaan Agaayyutim anitqiksitaña tuqñaruaniñ. Uvagut ilisimarriqsimmaǵikput taamna. ¹⁶Turviqaqhuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlaiñaaq qinñikkaqsi ilisimakkaqsılı mamititkauruq. Taamna anjun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqługu iñuaqsikkauruq sivuqqapsitñi.

¹⁷“Aniqatiumaañ, ilisimagaluǵmigiga una, ilipsiñu sivulliuqtituummapsiñu qaitkiksi Jesus sumiññuranun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutriñiqsi Jesus-mik. ¹⁸Agaayyutim inñilǵaan uqǵigkana iluqaisigun sivuniksriqirimigun akiqsruutauruq anniqsuqti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiin ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹Aasiin mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piigumagai killuqsautigikkasi. ²⁰Taatnaǵupsi Atañum sayyaaǵiksipkaǵisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyuǵitlayumagaa Jesus annautriksraqtaǵianikkani ilipsitñun. ²¹Taamna Jesus qilañmi ittuksauruq taivrumañ uvlumun supayaat nutaǵuñiksrañatnunaglaan, Agaayyutim ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun inñilǵaan. ²²Moses-ñum nipliutiginiǵaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqǵisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqañi uvamnik; taimña itkisiruq inñupsitñiñ. Ilipsi naalañniraksraǵigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³Kiñapayaaq naalañniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkanañik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim inñuini suli piyaqqukkaugisipluni.’ ²⁴Iluqǵmiñ atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kiñuviǵikkanañi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruǵaa qitunǵanik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumañ akiqsruutmik, itna, Uvañ piñiutiqǵisigitka iluqaisa inñuich nunami kiñuviǵikkaptigun. ²⁶Taatnaqługu Agaayyutim anitqiksitmañ savaktini Jesus tuyuǵigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuǵukhusi mumigusiñu pigiilñiqiñigikkapsitñiñ.”

Peter-mlu John-ñumlu Apiqsruqtukkauñhak Uqaqsittaǵviñmi

4 ¹Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik inñuñnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutiñ Sadducee-ñuru-

nik tikiññiqsut. ²Ilinjisa iħuaginññiġaich uqqiraqtik iħisautripmaknik Jesus aņitqinñipluġu tuquņaruaniñ, taamnaasiñ iħitchuqqutaupluni tuquruat aņitqikkisiħhatnun. ³Tigupkaġniġaich isiqtaupkaqługik isiqsivinqmi unnuapak unnuaqıhunikii. ⁴Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, iñugiaktılaaliyuņnat 5,000-mik aņutıħiñat. ⁵Uvlutqikman Jew-ņuruat sivulliuqtinıllu sivulliuqtıgruatlu aglaliqiritlu katiniqsut Jerusalem-mi. ⁶Annas-tuuq qaukħiat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutiņ atlanik ittuanik qaukħium agaayuliqsim iħaiñiñ. ⁷Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiñiġaich, “Qanuqługu iħuaqsiпкаq-pitku taamna aņun? Qanutchimik saņņiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸Peter-m aņalatiqaqħuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiunigai, “Sivulliuqtaurusii sivulliuqtıgruaņuplusi, ⁹Suvaataai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagıtikkauviñuk ikayuiħħaptıgun taavrumiņa pisutlaiħaamik iħuaqsiпкаkaptiknik? ¹⁰Iluqasi suli Israel-aaġmiupayaat iħisimaraksraġigiksi una, Saņņiqaqtuq atıġikkaņagun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim aņitqiksıtlugu tuquņaruaniñ. Taatnaqługu taamna aņun qıkaqtuq iħuaqsiكkaupluni sivuqqapsıtiñi. ¹¹Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqaħhiñ uqautıgıkkanaat itna, ‘Uyaġak tuppırit ayakkaņat, taamna uyaġak piitchuıllapiġaqtuq tuppırauni.’

Psalm 118:22

¹²Aasiñ Agaayyun atchiıruq atautchiħhiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atıkun annıqsuġumiñaqsipluta. Taamna annıqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³Tarra uqaqsittaagtıchırit quviġutchaņniqsut qıñiqamisigik Peter-m lu John-ņumlu taluqsrautaisılaaņaknıġlu iħisaqsimaisılaaņaknıġlu. Iħisimagaich piqatauħhak Jesus-mi. ¹⁴Aasiñ qıñiġniġaat aņun iħuaqsiكkauruuq qıkaqatauħha Peter-mılu John-mılu. Taatnaqhutiņ nipliłguiññiqsut akikņaqługik. ¹⁵Taatnaqqaqhutiņ aniłlaquniġaich uqaqsittaagvinmiñ, aasiñ anıpmaknik sivunniuqtaullakhutiņ itna: ¹⁶“Qanuġlugik atannıġisıvisıgik ukuak aņutik? Jerusalem-miupayaat iħitchuġianiņniġaat atlayuġnaqtuuaq iħuaqsiпкаıħıq atuumakkaņa taapkuņnuuna, aasiñ naagaġumiñaitkikput. ¹⁷Aglaan siamıtquņitługu marrumani tusaayugaaq iñuņnun, taatnaġuta anıqsraaqtuġlavut uqatqıquņıllugik kimununnıñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸Taatnaiłpluġu sivunnianıkamıñ iñıqtıġniġaich qulıaqtuauņitługik Jesus-kun iñuņnun sumıunnıñ naagaqaa itqautıtqıquņitługıch taavruma atqanı. ¹⁹Aglaan Peter-m lu John-ņumlu kiunıgaik, “Nallıqi tupıġinaġayaqpsıġu? İlipsi naagaqaa Agaayyun? Nallıak nakuġıtlukpauņ ilaan? Sivunniqsıuņ taamna! ²⁰Uqautıġiņaıġumiñaitkikpuk sua qıñıkkapuk tusaakkaq-

puglu.” ²¹ Aniqsraaqututqianikamisigik aasiin pilitlugik agvisiksraitlutinj anasiñnuqsalguinñiigaich. Iqsigiplugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriļlapiqhutinj Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlaiļaamun. ²² Taamnaguuq anjun quviqnaqtuakun iñuqaqsiqkakkauruaq malğukipiaguaniksamaruaq.

Ukpiqsriruat Iniqsruutriļhat Taluqsrautaiğimik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utigniqsuk ukpiqtuanjuruuqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukļiata agaayuliqsit suli sivulliuqtiğruat sivunniulhatnik. ²⁴ Iļiņisa tusaakamitruj agaayuatigatigatigniqsut itnaqhutinj, “Kamanaqtuatiin atanguruuq, iñiqsiruatiin iluqaanik qilānmiļu nunamiļu tağiumiļu. ²⁵ Aasiin ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna, ‘Suvaata Jew-ņuņitchuat qinnakpat?

Suvaata iñuich sivunniupat imaiļaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu paqnanigaich anjuyautnatinj akilļiğiquğugū Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtiksriukkanajalu.’

Psalm 2:1,2

²⁷ Iļumun marrumani nunaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-ņuņitchuanik suli iñuiñik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiğaat akikņaqļugu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan.

²⁸ Katinniqsut savaņniagukhutinj supayaanik sivunniutigikkan kama-naqtuakun isumaļipkun iņiļgaan atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiin pakma, Ataniiq, itqağlugich Jew-ņuruat qullinich qanuqhutinj aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpich, uqaqtitigut uqağnik taluqsrautaiğuta.

³⁰ Ikayuqtigut iñuqaqsiqsiqğugich naņittuat suli savaktitigut atlayuağnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu atanniutaagun ipqitļuni savaktigikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkanaņat aulaniqsuq. Tavraami aņalatiliqhutinj Ipqitchuamik Irrutchimik aullaqhutinj uqaqsiñiqsut Agaayyutim uqağhiñik taluqsrautaiqhutinj.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguuq ukpiqsripayaaqtuat atausiņņuutriplutinj atipiagņiqsut irrutchimikkun. Nalliatunniiñ iğliğingiqļugu iņmi suurani aglaan atunim atuğniğaat suurağikkaqtinj. ³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun saņņikun iļisimarauniqsut aņitqilļhagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuqpaņņigai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsriruani piiñniqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman iļaņa tunisiraqtuq nunaviñiğmik naagaqaa tupiğmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrūņautirağniğaa akuqtuani tuniağmiñiñ ³⁵ aatchuutigiplugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiin autaağniğaat taamna manik inuqsriupayaaqtuanun. ³⁶ Ukpiqsriuramik iñuqağniqsuq Joseph-mik,

Levi-tkuayaanupluni iñuguqtuaq Cyprus-mi, taavrumiņa uqqiraqtit taiguuti-qakkanjat Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). ³⁷Ilaaptuug tuniripmiñiqsuq nunautmiñik qaitluğasiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

Ananias-lu Sapphira-lu

5 ¹Tavraniguuq iñuqağmiñiqsuq nuliagiñnik atiqaqtuarņnik Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapkuak iññuk tuniriñiqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkağmiknik. ²Akuqtuağmik iļanjanik tugvaiñiqsuq ağnaataasiñ iļisimaplugu aņiğaa. Aglaan sippaņa qaitkaa uqqiraqtinun. ³Peter-m nipliutinigaa, “Suvaata tuungagmun aņalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviun Ipqitchuaq Irrusriq iriqqakun tugvaqsiplutin iļanjanik nunautvich akian? ⁴Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiñ kiņuagun tuniļhan akuqtuağikkan pigigiñ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutrijitchutin iñuņnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵Ananias-ņum tusaapqauraqamigich Peter-m uqağikkanj puuktiğniqsuq tuqupluni. Tusaapayaaqtuat taavrumiņa taluqsratčanņiqsut. ⁶Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruņ timaa annisiplugu iļuviğiağniğaat. ⁷Uvvaasiñ piņasut sassağniğich kiņuatigun ağnaat aggiğniqsuq sutilaaņatnik nalupluni. ⁸Peter-m apiqsruğniğaa, “Uqautiņņa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Ağnam kiuniğaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹Peter-mli piñiğaa, “Suvaata uuktuağniqpitku Agaayyutim Irrusia? Atañji, taapkua iļuviqsiruat iļaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰Tavrauuaa puuktiğniqsuq Peter-m sivuğanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamiņ qiniğlugu tuquruuaq aullautiniğaat iļuviğiağlugu saniğaanun aņutaata. ¹¹Tavra ukpiqtuaņuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiņa taluqsratčanņiqsut atqunaq.

Quviqnaqtuat Atlayuağnaqtuatlu

¹²Uqqiraqtit savaaqağniqsut iñugiaktuanik atlayuağnaqtuanik suli quviqnaqtuanik akunğatni iñuich. Iluqatiņ ukpiqsiruat atausiņņuğniqsut katimmavianun Solomon-ņum. ¹³Ukpiqtuaņuñitchuat iļaliqsuaqsiniğaiç taluğioplugich aglaan iliņisa uqautigillautagałuağlughich. ¹⁴Aglaan iñugiaktuat aņutitlu ağnatlu ukpiqsriļiqsuat Ataniğmik Jesus-mik, taatnağlugu ukpiqtuat iñugiaksitnullapiğniqsut. ¹⁵Iñuich iļliuqaigaqsiñiqsut atniğñaqtuanik tumitchaanun siñigviņnun naagaqaa ikivğanun niğiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tağğaņanun mamitinnasugalutiņ. ¹⁶Suli nunaaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atniğñaqtuanik suli iñuiļliuqtittañitnik irrusiğlughich. Taatnaiļiplugu iluqatiņ iħuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsiuħat

¹⁷Taamna atuumaanikman qaukħiat quliaqtuaqtit piqasiqhutiņ maliğuaqtaiñik Sadducee-ņuruanik qinnallapiğniqsut uqqiraqtitigun.

Sivunniugniqsut qanuq aṅalaliksranaṭigun. ¹⁸Ilinisa tiguniḡaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsiviṅmun. ¹⁹Aglaan tamarrumani unnuami isaḡulḡan Agaayyutim aṅmaḡniḡai isiqsivium paanṅi aasii annisiḡlugich, itnaqhuni, ²⁰“Agaayyuvikpaṅmugusi uqaḡiaḡitchi iṅuṅnun nutaakun iṅuuniaḡikun tumigiḡlugu Jesus.” ²¹Taamna tusaapqauraqamitruṅ agaayyuvikpaṅmukhutiṅ qauṅuraraqman tavraniasiṅ iḡisautriaqsiḡlutiṅ. Qaukḡiat agaayuliqsit piqatiniḡu katinniḡaich uqaqsittaqtitchirit suli iluqaisa Jew-ḡuruat sivulliuqtiḡruaṅich. Tuyuqaḡniqsut isiqsiviṅmun uqqiraqtit tavrūautitquḡlugich. ²²Uvvaasiṅ qanaksrit tikitmata isiqsiviṅmun paḡiḡiṅniḡaich tavrani uqqiraqtit. Aasiṅ utiqhutiṅ taamuṅa katimaruanun uqautiniḡaich, ²³“Isiqsiviṅmun tikitṅapta kiluusaqahuni suli qanaksrit paani qanaksrigaluḡniqsut. Aglaan paat aṅmaqḡtigik paqitchiṅitchugut iṅuṅmik iḡuani.” ²⁴Agaayyuvikpaum qanaksraṅata qaukḡiata suli qaukḡiṅisa agaayuliqsit tusaakamitruṅ taamna isumatuyaa-gaqsiniqsut sutilaaksraṅagun. ²⁵Taatnaqtitlugich iṅuk isiqhuni, “Ataṅii, isiqḡasi amma agaayyuvikpaṅmi iḡisautrirut iṅuṅnik” itnaqtiḡniḡai. ²⁶Agaayyuvikpaum qanaksrit piqasiqhuni qaukḡiḡmiknik taamuṅaḡ-niqsuq tavrūautityaḡlugich uqqiraqtit. Aglaan aṅallaḡluutaiqhutiṅ nuyuaḡiḡlugu iṅuṅnun miḡuqtuaqsiḡiksraṅtiṅ uyaḡaṅnik.

²⁷Ilinisa uqqiraqtit tavrūautikamisigik sivuḡaatnun uqaqsittaqtitchirit, qaukḡiata agaayuliqsit apiqsruqtaaqsiṅniḡai, ²⁸“Qanusigalḡitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigigaluakkaḡput iḡisautritqunṅiḡlusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat iḡisaut-tutri iḡisimagaat suli ilinisa patchisiḡuqhuta tuquḡhanun Jesus-ḡum!” ²⁹Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniḡaich, “Tupiksriṅuni Agaayyutmik sivulliuruq tupiksriḡiḡmiṅ iṅuṅnik. ³⁰Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivulliaḡta aṅitqiksitaṅa tuqu-ḡaruaniṅ ³¹kamaṅaḡviksraṅanun ataniḡuḡlugu anniqsuutiḡuḡlugulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aḡmiut mumikkumiṅaqsipḡlugich nat-qigutikkauniqsut killuqsautmikniṅ. ³²Uvagut iḡisimarriqsimmaḡikput piqasiqhuta Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisaḡikkaṅa tamat-kunuṅa tupiksriṅuanik ilaanik.”

³³Jew-ḡuruat uqaqsittaqtitchirit tusaakamitruṅ taamna uumitchalla-piaḡniqsut, suli tuqqutchisuliḡniqsut uqqiraqtinik. ³⁴Uqaqsittaqtitchirit iḡanaḡta Pharisee-ḡuruuq makinniḡsuq uqallagukhuni, atiqaqḡuaḡ Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni iḡisautrauruuq maligutaksramiknik. Makitnami tiliṅniḡai uqqiraqtit anillaḡuḡlugich. ³⁵“Israel-aḡmiuḡuruasii!” itnaqtiḡniḡsuq ataniḡnun, “Aniyagilugu qanuq aṅalatchiḡaksraḡsi taapkuniṅa aṅutinik. ³⁶Aippaaniguuq iṅuqaḡniqsuq atiliṅmik Theudas-mik kamaṅaḡsugaluni iḡiruamik. Iṅunnaṅniqsuq sisamanik kavluutinik iṅuḡiaktigiruanik. Aglaan tuqqutaupman iluqaḡmiṅ maliguaḡtai siamin-

Pituikkauruanik uqaallatiasĩniġaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqutiqaqtinnigaa. Tavraasiĩ nipliqliman qapiqtaľguiĩniġaat. ¹¹ Taatnaqhutiġ tamatkua piyuaqtit akiliĩniqsut aġutinik sagľluuqtua-qupľugich, “Tusaagikput uqaqman akikġaqľugu maligutaksraq Moses agľagikkara suli akikġaqľugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnaľgimik-kun aľalannigaiġh sivulliutigruat suli agľaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivuġaġiutipkaľugu Jew-ġuruat uqaqsittaaqtitchiriġit-ñun. ¹³ Aasii ilaġitnik aġutinik itqutriplutiġ sagľluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutiġ itna, “Una aġun ataramik uqaqtu akikġaqľugu uvagut ipqitchuaľgikkaqput agaayyuvikpak suli akikġaqľugu maligutaksraġa Moses-ġum. ¹⁴ Aasisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaagľugu agaayyuvikpak simmiġisi-ñiľugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakġa Moses-miñ tunġavigikkavut.” ¹⁵ Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaaġviġmi qiniqpaasĩniġaat iriġruiniġaaľugu Stephen, tautuľľuġuasiĩ kiĩnaġa iliruaq kiĩnaġatun isaľľugum.

Stephen Uqaqtullaħa

7 ¹ Qauľľium agaayuliqsim apiqsruġniġaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliľħat?” ² Stephen kiuniġaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalaľniľľaksinġa! Agaayyun kamaġaqtuaq sagviġniqsuaq sivulliaptiknun Abraham-mun iñuuniaġuġaaqtitľu-gu Mesopotamia-mi sivuani aullaľiksraġan Haran-mi itġaqtuqhuni. ³ Nipliutiľugich itna, ‘Unigľugu nunan suli ilatin aullaġiñ nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunaġatniñ Chaldea-ľmiut aullaġniqsuq Haran-mun iñuuniaġiaqhuni. Aasii kiġuagun Abraham-ġum aapaġa tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumuġa nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵ Taatnaqtiľħani tamaani Agaayyutim qaitġiġitkaliaġniġaa Abraham inġmaktilluġu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruġniġaa qaitġiġisiñiľľuġu piġiliutilugulu ilaanun suli kiġuvianiñun, naagaunniñ Abraham qitunġiuġġaan. ⁶ Agaayyutim nipliutiniġaa itna, ‘Kiġuviaľgikkatin iñuuniaġisirut iglaaġulutiġ atlami nunami. Sumiuġuruat nunurilugich savaktitaulutiġ suli sisamani kavľuutini ukiuni iľuaqutitġiuġiľľutiġ. ⁷ Aglaan anasiñġuqsagisigitka taapkua savaktaaġruqaqtuat inuġikkamnuk. Kiġuagun tamarruma ilinġh utiġu-tiġ taivrumakġa agaayumaagvigiľuqsiľuġa marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniġaa. ⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiuġ Abraham tiliñigaa nalunaitġutġiġupľugich aġutitiġ. Taatnaqami qiniqtitkaa tupiksrisukhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anip-man Abraham-ġum nalunaitġutġiġmiñigaa tallimat piġayuatigun uvlut. Isaac-ġum nalunaitġutġiġmiñigaa Jacob, ilaanli piñigai qulit malġuk sivulliavut.

9“Aglaan taapkua sivulliaġuqtuat killuġinigaat nukatchiaqtin Joseph tunipluguasii savaktauviksraġanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuġnigaa ¹⁰ikayuqługu iħuilliuġvinġmiunniħ itman. Agaayyutim nakuaġiliutipkaġaa puqiisiqługulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi aġalatigugnigaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inġmi tupiġmiħun. ¹¹Kinjuagun niġisunġaqsiniqsuq Egypt-mi Canaan-miħu, taatna sivulliaġvut niġisuksiuliqhutin. ¹²Aasiħ Jacob tusaakami niqiksraqaġniplugu Egypt-mi ilaan sivulliaġvut tuyuġiqqaagnigai tasamuħa. ¹³Iħaġatni tasamuħalġitmata Joseph iħtchuġipkaġniqsuq inġmiħik aniqatiumiħun, aasiħ Pharaoh-m iħtchuġinigai Joseph-ħum iħai. ¹⁴Joseph-ħum aapani Jacob aiyugaagnigaa Egypt-muquplugu qitunġaqtuummaan. Taapkuaguquq iħuġiaktiginiqsut piħasukipiaq akimiamik. ¹⁵Tavra Jacob-ħum qitunġani nuurrutiniġai Egypt-mun, tavraniasiħ ilaalu sivulliaġvutlu tuquplutin. ¹⁶Iħiħisa timinġich iħuviġiaqtaġniġaich Shechem-mun taivrumuħa Abraham-ħum tauqsiaġimakkaġanun iħuviġviksrauplugu inġmiknun Hamor-m kinjuviaħiħiħ.

¹⁷“Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaaqsipman, kinjuviaħi iħuġikkapta tavrani Egypt-mi iħuġiaksiħlapiagñisut. ¹⁸Umiallitqinħisut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹Taavruma umialgum kinniaqsiniġai iħuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliaġvut, nunuripługitunniħ igitqataqtitlugich aniqqamiurat tuquviksraġatnun. ²⁰Taatnaħatniguuq Moses aniħisquq qinħiyunaqhuni, aasiħ aħayuqaakħi qanagiplugu piħasuni tatqinħi. ²¹Iriqsimalġuiqługu kinjunġani anipkaġnigaat. Taatna Pharaoh-m panian tiguaqługu iġniġmisun pamiqsagñigaa. ²²Ilaa iħisaaqagñisquq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamaħaqsipługu uqatigmiħi savaamiħiħu.

²³“Aasiħ malġukipiamik ukiunikkami Moses sivunniġniqsuq takuqattaagukługich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴Tikitqammihuniħu Egypt-miu aħallaġluipman iħaġatnik tamatkua taatnaqhuni ikayuġiaġnigaa payyaksaqtuuq. Ikayuisaġniaqhuni tuqunniġaa taamna Egypt-miu. ²⁵Isumapluni aniqatiumiħun kaħiqsimanasukniaqługu Agaayyutmun atuħiksrani annautriħiksraġagun iħuħmiħik. Aglaan taapkua kaħiqsimaħiħniħigaat. ²⁶Uvlutqikman qinħilġiħniqsuq Israel-aagmiuħnik aħuyaktauħnik. Ilaan iħuaqsisipkaġniagaqsiniġik itnaqługik, ‘Ukuqtiik, aniqatigiħksutik! Qanuħhusik iliptiknun piyuutivisik?’ ²⁷Aglaan iħaqataaknik piyuutiruak piħuniġaa Moses itnaqługu, ‘Kisuunasuġivichuvva? Aħalatchiħiaqpiħ atanniqsuiħiaqhutinlu uvaptiknik?’ ²⁸Tuqutchaqsilġitpiħa taivrumatun Egypt-miutun tuqqutaptun ikpaksraq?’ ²⁹Moses-ħum tusaakamiuħ taamna qimaħniqsuq Egypt-miħ iħuuniagaqsipłuniasii Midia-ġmiut nunaħatni. Taapkunani malġuħnik iġniqagñisquq.

³⁰“Malġukipiami ukiuħanikman isaġulgum saġviutiniġaa Moses ikualaraukun uqpiķun iħuiħaami qaniħani iġġian Sinai-m. ³¹Moses-ħum

qin̄iqamiuḡ atlayuaḡiplugu utlaḡniḡaa taamna uqpik qin̄immaḡiksaa-ḡuklugu. Tavraasiin̄ tusaaniḡaa Agaayyutim uqautigikkaḡa, ³²‘Uvaḡa sivulliaqpiḡ Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullaḡniqsuq qin̄iḡniangiḡluguunniin̄. ³³Agaayyutim nipi-
liutiniḡaa, ‘Aluḡutikkiḡ mattakkik, taamna qikaḡviiḡ Agaayyutim nunagiḡaa. ³⁴Iḡumun qin̄iḡniḡiḡa pigiiḡipluni nagliksaaḡtitaulḡat in̄uḡma Egypt-miittuat tusaaplugich miḡuḡtuḡhat, atqaḡtuḡaasiin̄ ikayuḡiaḡlu-
gich. Pakma maḡaḡiḡ, tuyuḡiḡisigikpiḡ Egypt-mun.’

³⁵“Taamna taimḡa Moses Israel-aaḡmiuqatain̄ ayakkaḡat itnaḡlu-
gu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuḡtiḡuqpatin̄ atanniqsuitquplutin̄ uvaptiknik?’ taimḡauruq Agaayyutim tuyuḡikkaḡa ilin̄it̄nun̄ sivulliuḡtaulugu anniq-
suityaḡplugulu, ikayuḡlugu isaḡulikun̄ qin̄ikkaḡa ikualaruami uqpiḡmi. ³⁶Moses-ḡum annisiniḡai Egypt-miḡ. In̄iḡtaḡaḡniqsuq quvinqaḡtuanik
suli atlayuaḡnaḡtuanik Egypt-miḡ, Kaviḡsaami Taḡiumiḡ suli in̄uiḡaami maḡḡukipiani ukiuni. ³⁷Taamna Moses nipliḡsamaruaḡ Israel-aaḡmiunun,
‘Agaayyutim sivuniksriḡirimik tuyuḡisigaasi atrilugu tuyuḡaḡi uvam-
nik; taimḡa itkisiruḡ ilapsit̄niin̄.’ ³⁸Israel-aaḡmiut katimaḡhatni in̄uiḡaami iḡḡiani Sinai-m isaḡulgum uqaḡatiḡaḡniqsuq Moses-mik, aquaḡuna-
siiiḡ Moses-ḡum uqautiplugich sivulliaḡvut uqaḡiḡnik akuḡtuḡaḡikkaḡit̄nik
Agaayyutmiḡ. Taimakḡaaglaan̄ ilitchuḡirugut qanuq in̄uuniaḡiksrap-
tiknik. ³⁹Sivulliaḡta tupigiyumaḡiḡniḡaat, aḡlaan̄ suḡtigiḡitkaat
aḡalatiḡaḡhutin̄ kimmutmikkun̄ utiḡukhutin̄ Egypt-mun. ⁴⁰Taatnaḡhutin̄
Aaron uqautiniḡaat, ‘Kiikaa, aanḡurrisigut sivulliqsiksrap̄tiknik, atak-
kii imḡa Moses annit̄rivut Egypt-miḡ naluplugu sutilaḡa.’ ⁴¹Iḡiḡich
in̄iqsiḡiḡsut aanḡuamik nuḡḡaḡtun̄ aasiin̄ tuniḡlaḡtuḡaḡsiḡlutin̄ aanḡuaḡ-
miknun̄, quviasuutiḡiplugu in̄iḡtaḡikkaḡtin̄ argaḡmiknik. ⁴²Taatnaḡmata
Agaayyutim suḡtigiḡiḡisaallaḡniḡai agaayuyumiḡaḡsiḡplugich uvlugianun̄
qilaḡmi, aḡlausimaruatun̄ makpiḡaḡatni sivuniksriḡirit itnaḡilugu,

‘Israel-aaḡmiuḡuruasii,

maḡḡukipiami ukiumi in̄uiḡaami tuniḡlaḡtuḡtusi
agaayuvigigaluaḡnaḡa.

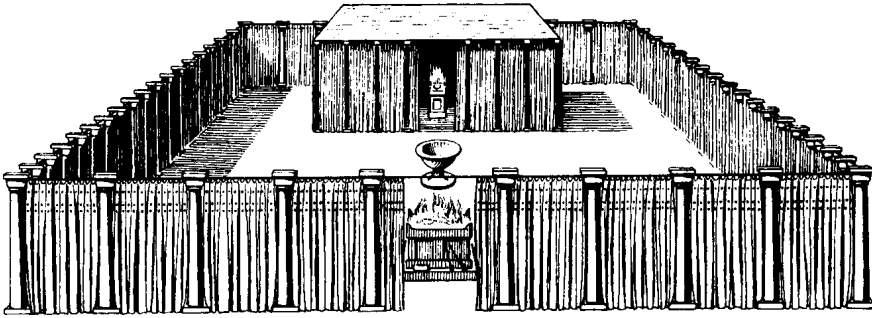
⁴³Iḡliḡutin̄iḡiksi panapkaaḡtuummaan̄ aanḡuaḡ Moloch
suli atrin̄a uvlugianan̄ aanḡuaḡikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aanḡurrigaasi in̄iḡtaḡikkasi putqataḡvigisrukḡugich.
Taatnaḡusi tuyuḡiḡisigipsi uḡataanun̄ Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴“Sivulliaḡta in̄uiḡaami iḡliḡutin̄iḡaat panapkaaḡ. Taavrumuuna
Agaayyun̄ nayuutiruḡ akun̄gatni. Moses-ḡum in̄iḡtaḡikkaḡa Agaayyutim
pigisukkaḡatun̄, tuvraḡlugu iliktigun̄ in̄mi ilisauttusiaḡatun̄.

⁴⁵Kiḡuvatigun̄ sivulliaḡta akuḡtuḡlugu taamna panapkaaḡ sivulliamik-
niḡ iḡliḡutin̄iḡaat akiqsruutaauruamun̄ nunamun̄. Joshua-mḡu ilin̄isalu

(Act 7.44)

tigusiagisaaqsiñigaat nuna taipkunakŋa iñuñiñ Agaayyutim uñutañiñiñ, tavrũaasii panapkaaŋ nappaŋlugu David-ŋum aŋalatigũthanunaglaan. ⁴⁶Agaayyutim David nakuagiginiŋaa. Aasiñ David-ŋum iñigniŋaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiŋmik ilaanun. ⁴⁷Kiisaimmaguuq Solomon nappaiñiqpuq taavrumiŋa tupiŋmik, agaayyuvikpaŋmik. ⁴⁸Aglaan Agaayyun qutchiñiñsraqtuuq irviqañitkaluaqtuq tupiŋmik iñuich nappakkaŋatnik, nipliŋmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiñiplugu,

⁴⁹‘Agaayyun niplisuq, Qilak atanguvigigiga aasii nuna tutmaŋvigiŋplugu.

Qanutchimikmi tupiŋmik nappaiñayaqpsi uvamnun?

Sumimi miñguiqsiagviqagisivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtaŋimakkaga supayaaŋ tamanna.’

Isaiah 66:1,2

⁵¹“Taipkunatitun pitchigiñlaurusi tiggakhusiñlu. Tusaasunjtmiusi Agaayyutim uqaŋhanik naagasuli ukpiksrisunjtmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuuq ataramik akilñiqsuisi Ipqitchuamik Irrutchimik. ⁵²Sivuniksriqiripayaat sivulliapsi nagliksaaqtinniŋaat, tuqqutlugich Agaayyutim uqqiraŋtañik uqaqtuanik iñilŋaan aggiñksraŋagun Agaayyutim nalaunŋaruaq savaktksraŋa. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqqutluguasii. ⁵³Ilipsi akuqtuigaluaqhusi maligutaksraq tumigiŋplugu isaŋuliñiñ Agaayyutim qaisaŋanik naagasuli tupigiñitkiksi.”

Stephen Tuqqutaũha Miũtuŋtuŋlugu

⁵⁴Ilauruat uqaqsittaqtitchirit naalañniŋimikni Stephen-mun qinnallapiagñisut. Qinnakpaitlutin iñmiknununniñ aŋalalguilñiqsut. ⁵⁵Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim aŋalatlugu aagluqhuni Agaayyutim qaumanga qiniñniŋaa suli Jesus qikaŋlugu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶Nipliñiqsuq, “Atañi, qiniñigiga qilak aŋmaŋlugu suli Iñiñi Iñuum qikaŋlugu Agaayyutim taliqpiani.” ⁵⁷Tamatkua qullinich nipral-

laŋniqsut umikługich siuttatiŋ argaŋmiknik. Iluqağmiŋ pitchaqlugich ⁵⁸aasiñ nunaqqimiñ anitnamitruŋ miłtuğatağniğaat uyağaŋnik. İlisimariksraқтаат mattağniğaiç quppigaatiŋ iliplugich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹İliŋitñun miłtuqtutitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq Jesus! Anigniga piuŋ!” ⁶⁰Sitquqami nip-lianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsaxhatigun anasiñnuqsaqnagich.” Taatnaamikami tuquniqsuq.

8

¹Saul-ŋum iłuağiniğaa tamatkunuŋa tuqqutałħa.

Saul-ŋum Ukpiqtuaŋuruaniç Nagliksaaqtılħa

Taivrumakŋa uvlumiñ ukpiqtuaŋuruat Jerusalem-mi nagliksaaqti-taugaqsiniqsut atqunallapiaq. Tavrakŋa ukpiqtuat siamitkaqsiniqsut nunaqqiurainun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisiŋnuqlugich Jerusalem-mi. ²İlaŋisa iñuich taluqsriuat Agaayyutmik iluvignigaat Stephen aliasulikon kiŋuvğuplugu. ³Taavrumali Saul-ŋum piyaqquaqsisiğniğai ukpiqtuaŋuruat. Siñiqsraqługich ilinisa tupiŋiç pakagiaqlugich aŋutitlu ağnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuaŋułħa Samaria-mi

⁴Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaat. ⁵Philip-li nunaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiŋa akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñuŋnun tavrani. ⁶Iñugiaktuat iñuich naalağniłlapiagniqsuq Philip-ŋum uqağikkaŋiñun. Atakkii qiniğviniğaat atlayuağnaqtuanik ilaa. ⁷Nipitusiplutiŋ irrusiqluich anitauniqsut iñugiaktuaniñ iñuŋniñ, sulı iñugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu iłuaqsikkauplutiŋ. ⁸Taatnaqhutiŋ Samaria-ğmiut quviatchallapiagniqsuq.

Simon Aŋatkuq

⁹Taavrumaniguuq nunaqqimi iñuqağniqsuq atiliŋmik Simon-mik. İlaa quviğutchaktiçhiñiqsuq Samaria-ğmiunik aŋatkuuħikon aasiiñ uqaviutigiplugu kamaŋağasukniaqhuni. ¹⁰Iluqağmiŋ nunaqqimi kamanaiñniqsramiñlu kamaŋağniqsramiñlu naalağnitqiağipiagnigaat aasiiñ uqaqhutiŋ, “Taavrumani iñuŋmi ittuq Agaayyutim saŋŋia ilisimakkaqput Saŋŋiqpauraq.” ¹¹Sivisuruamik ilaan quviğutchaktinikkani aŋatkuuħikon, taatnaqhutiŋ naalağnitqiağiŋniğaat. ¹²Aglaan Philip-ŋum quliaqtuağiaqsipmauŋ tusaayugaallautaq Agaayyutim aŋaayugautaagun sulı Jesus-kun anniqsuqtauruakun tamatkua iñuich ukpiğiniğaat, aasiiñ paptakkauplutiŋ aŋutitlu ağnatlu. ¹³Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquagun paptaaqtıñmi nayuutiaqsiniqsuq Philip-mi. Quviğutchaniñiqsuq qiniğami Philip-ŋum iñiqtagiçkaŋiğun quviqnaqtuaniglu atlayuağnaqtuaniglu.

¹⁴Aasiñ uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ğmiunun Agaayyutim uqalıhı akuqtuğnipluğich tuyuqağniqsut Peter-mıglu John-mıglu tavrıña. ¹⁵⁻¹⁶Ukpıqsrıliqsuat paptaakkauplutıñ Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiñniqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutıñ taapkuak tikitñamik inıqsruutinıgaich akuqtuitqup-luğich. ¹⁷Peter-mılu John-ıumlu illıqiniğaich taapkua argaıñmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim aıalatkaqsıñıgai. ¹⁸Simon-ıum qıñıñıgaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragaıha tamatkunıña uqqı-raqtik illıqipmatigik argaıñmiknik. Taatnaqhuni Simon-ıum Peter-lu John-lu qaitchısuaqsıñıgik manıñnik ¹⁹ıtınahuni, “Tunisıtıñaptuq taavrumıña saıñmik. Uvvatuq illıqıgupku argaıñmik inıuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰Tavra Peter-m kiunıgaa, “Pıyaquğvıñmugıñ manıksuummaqıch! Uvvaa tauqsıtıanasugıvıuğ manıñnik Agaayyutim aatchuıtıgıkkarı? ²¹Sıvuğaani Agaayyutim nalautısımaıtılutın naagasuli tupıgıñıtıluğ, taatnaqhutın ilalıqsuıtıvıksrıñniqsutın uvaptıknı sulı Agaayyutim savaarıñı. ²²Mumıgıñ taavrumakarı nalaunıñaiñıñ! Inıqsruğutın Agaayyutmun natqıutıtqulutın kaviuğuksaaıñnik! ²³İıtchugıgıkpıñ immaukkaqsıplutın killuqsrıñıgıknı sulı killuğmun aıalatıtılutın.” ²⁴Simon-ıum itnağnıgik Peter-lu John-lu, “Inıqsruıtıllarıñıqsıtıñı Agaayyutmun anasıñıuqsaqıñılıñı.” ²⁵Taatna Peter-lu John-lu inıuunıaqtıllaarıñıqsuk Samaria-mi qulıaqtıuqhutık uqalıñıñık atanguruam aasiñ utıqhutık Jerusalem-mun. Iglauñıgıknı tusaayugaallautaq qulıaqtıuğıñıgaak nunaaqıuradıñı Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ğmiulu İırakuvik

²⁶Aasiñ isağulğan atanguruam Philip uqautınıgaa, “Paqnalutın uıallam tuıaanuğıñ tikırvıksraqnıunaglaan inııtchıuamun apqutmun Jerusalem-mıñ Gaza-mun.” ²⁷Ilaa aullaqtıgınsuq. Iglıqtaullakhuni nalautçıñıqsuq Ethiopia-ğmıumık. Taamnalı inıuk ilırakuvıuraqıñıqsuq Ethiopia-ğmıut Kandakı-ıatnı (Ethiopia-ğmıut taggisıqağnıkkarıñat atanıqtıñ Kandakı-mık), aasiñ ilaa Jerusalem-muñıqsuaq agaayutıyaqhuni Agaayyutmun. ²⁸Aıtmuñıgıñıñı tuttuqpagaqtıuagıñıñı ağılıqıñıqsuq İsaiah-m sıvunıksrıqırım makpıgaarıñıñık. ²⁹Ipqitchuam Irrutchim nıplıutınıgaa Philip, “Utlagıñ tamanna tuttuqpagaqtıuagıñıñı malıaqsılıuğasıñıñ.” ³⁰Tavra Philip malıkkaa. Aası tusaakamıuğ taamna ilırakuvik ağılıqıplunı makpıgaarıñıñıñ sıvunıksrıqırım İsaiah-m apıqsruğnıgaa, “Karıqsıvıuğ ağılıkkarıñ?” ³¹Taavruma kiunıgaa, “Karıqsıpkarıñıñıñı taunnaarı qanıuğluğarı karıqsıñıñıñı?” ³²Taamna uqalıq ağılıqıgıkkarıñıñı itniıñıqsuq, “Inıuk ipnaisun tasıkuaqtauruatun tuqqutaksraqtıñıñun, ipnaiyaatun nıplıtıñıtıuıtun salıkkaukama

ilaa nipliġñaiyuġattuq.

³³ Uqaqsittaħiġmiñi iñupayaam aňallaqħuutiniġaa
atħiksipkaqħuġuaasiñ.
Kia-unniñ kanġiulġuvagich?
Ilaa kiñuvianjitchuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiah 53:7,8

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuġviiqhuni apiqsruġniġaa Philip,
“Uqautiħhiñauviña kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqauti-
qaqtilaanjanik? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ġum
ilitchuġipkaqħuġu Isaiah-m uqaħhaniñ sivulliuplugu uqautiniġaa tusaayu-
gaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauħiġmikñi tikiññiqsuk imiġmun. Taavruma
ilirakuvium nipliutiniġaa, “Uvva imiq! Sum pirailiġisivaña paptaak-
kauħksramniñ?” ³⁷ [Philip-ġum piñiġaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ
uummatipniñ paptaaħhiñaurutin.” Ilaa nipliġñiqsuq, “Ukpiġillapiagiġa
Jesus Christ Agaayyutmun iġñiġiħha.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium tut-
tuqpagaqtuq nutqaqtinniġaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqħutik imiġmun.
Philip-ġum paptaaġniġaa. ³⁹ Imiġmiñ qakikamikaasiñ Agaayyutim
Irrusian nuktitiġniġaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiñitqinjt-
ñamiuq igliqtuiñiġniġsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip ilitchuġiniġsuq
Ashdod-mi itilaaġmiñik. Tavrakña tusaayugaallautamik quliaqtuāniġsuq
iluqañitñi nunaaqjiurani tikiġgataħiġmiñunaglaan Caesarea-mun.

Saul-ġum Mumiħha

9 ¹ Saul-ġumli sivutmuutiniġaa aniqsraaqtuħiħi tuqqutchisuħikun
tamatkuniña Atanġum ukpiqtuañuruaniñik. Ilaa utlautiniq-
suq qaukħiatnun agaayuliqis ² aġlaqaġuħhuni taluġnaqutiksraġmiñik
Jew-ñuplutinj katraġviñitñi Damascus-mi. Aasiñ ilitchuqsrigumi ukpiq-
tuanik Ataniġmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich añutitlu aġnatlu
utqtiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iglauniaqtitlugu qalliplu-
ni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumanġum qilañmiñ qaggutiniġaa.
⁴ Katakami nunamun tusaaniġsuq tuqħuġaqtimiñik, “Saul! Atañii!
Suvaata nagliksaaqtitpiña?” ⁵ Saul-ġum kiuniġaa, “Ataniiq, kisuvvich?”
Uqautraan nipliutiniġaa, “Uvaña Jesus ilvich nagliksaaqtitagiħkan.
⁶ Makillutin utlautiñ nunaaqqimun. Taamani taamma uqautiġisigaa-
tin qanuq piħksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-ġum igliqatai taatnakkauħhani
qikaġniġsut niplitħaiqhutiñ, tusaagaluqħuġu nipi aġlaan iñua qiñiñitlugu.
⁸ Saul makitnami nunamiñ uññami qiñitlaiġñiqsuq. Taapkua tasiuqħuġu
Damascus-muutiniġaat. ⁹ Ilaa piñasuni uvluni qiñitlaiññiqsuq, niġiñit-
miuq naagaunniñ imiñitmiuq.

¹⁰ Ukpiqsriruaqtuġġuq Damascus-mi atiqaqtuq Ananias-mik.
Agaayyutim qiñiġquuraaqtitlugu tuqħuġniġaa, “Ananias!” Ilaan kiuniġaa

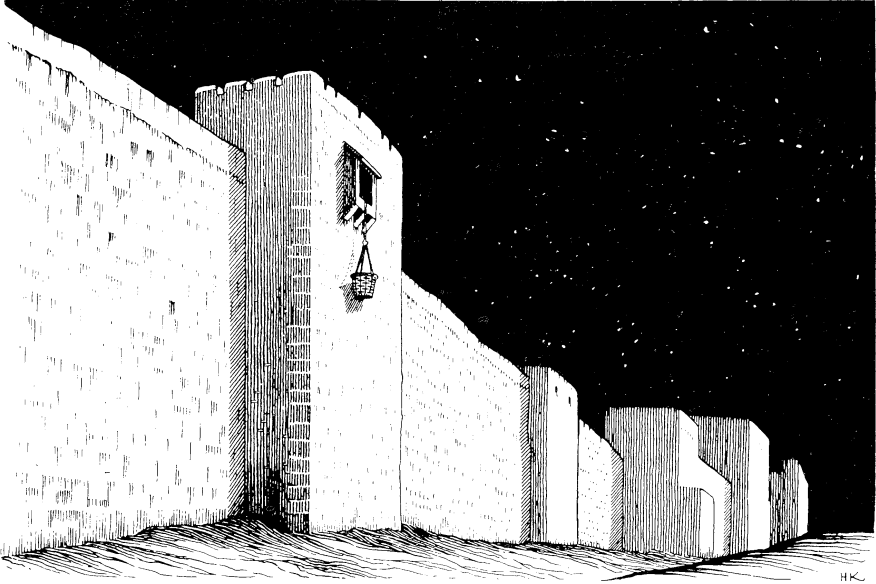
tuq̄uusiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuᅇa, naalakkikpiñ.” ¹¹ Atangum piñigaa, “Makillutin aullaᅇiñ apqutmun atiqaquamun Naᅇuqtuamik. Taamma Judas-ᅇum tupqani apiqsruᅇumuutin Tarsus-miumik atiqaquamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qin̄iqquuraa-kun qin̄ignigaa aᅇun atilik Ananias-mik utlaklugu in̄miñun patiklugu argaᅇmiñik qin̄itlasitqiksinnigaa.” ¹³ Ananias-ᅇum kiunigaa, “Ataniiq! In̄ugiaktuat in̄uich uqautigigaat taamamna aᅇun Saul qanutun kapyap-kain̄iᅇlugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiññiqsuq Damaskus-mun qauk̄iat agaayuliqsitniñ taluᅇnaqusiᅇlugu tigusiᅇksraᅇaᅇun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutilᅇiññigaa, “Ananias, Saul-muᅇiñ. Piksraᅇtaᅇigiga savautritquplugu uvamnik il̄itchuᅇipkautigiluna in̄uᅇnun Jew-ᅇuᅇitᅇuanunlu umialin̄itñunlu sulī Israel-aaḡmiunun. ¹⁶ Suli kan̄iqsipkaᅇisigiga qanutun nagliksaaᅇksraᅇaᅇa piqutigipluᅇa.” ¹⁷ Tavrak̄a Ananias aullaᅇniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuᅇa tupiᅇmun patiᅇniᅇaa Saul argaᅇmiñik nipliᅇhuni, “Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyuᅇigaaᅇa ilipnun taivruma qin̄ikkaq̄pich apqutmi utlautiniᅇni maᅇuᅇa. Ilaan tuyuᅇigaaᅇa qin̄itlasitqiquplutin aasiiñ Ipqitᅇuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiñaq sutimña iqaluum kavisain̄isun katagaa-laaqsiñiqsut Saul-ᅇum irrakniñ aasiiñ ilaa qin̄itlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Niᅇianikman sayan̄an uttaqiniᅇaa.

Saul-ᅇum Quliaqtuaᅇha Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallaᅇniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ᅇuruat katraᅇv̄in̄itñun quliaqtuaᅇutiplugich Jesus-kun itnaiᅇlugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iᅇñiᅇiniᅇaa.” ²¹ Tamatkua iluqaᅇmiᅇ tusaaruat taavrumiᅇa quviᅇutᅇhakhutiᅇ itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñaun̄itkალააᅇa Jerusalem-mi tuqutᅇhiraᅇaᅇtuᅇaᅇ ukpiqtuaᅇuruanik? Sulī maᅇuᅇa utlautipluni sivuniqaᅇhuni tigusiᅇluni taatnatchiñik utqutrisukhuni qauk̄in̄itñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuaᅇiᅇmiñi kan̄iqsipkain̄iqsuq in̄ugiaktuanik in̄uᅇnik Jesus taamna Christ-ᅇuᅇhanik nalupqinaiqᅇlugu. Jew-ᅇuruat in̄uuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiññiqsut. ²³ Aquagun in̄ugiaktuat uvlut Jew-ᅇuruat katimaaq-siñiqsut sivunniqhutiᅇ tuqutᅇhuklugu Saul. ²⁴ Aglaan kilin̄niᅇaat taatna sivunniᅇuᅇniᅇlugu. Unnuaqtuummaan uvlumiᅇu Jew-ᅇuruat qaunaksruᅇniᅇaat nunaaq̄im paan̄iñi tuqutᅇhumaᅇlugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriuat unnuat il̄aᅇatni ikiniᅇaat Saul aguupmaᅇmun atqautipluguasiiñ siᅇatmun aᅇmaᅇaᅇun katchiᅇpaum.

Saul Jerusalem-miᅇha

²⁶ Tavrak̄a Saul utiᅇniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ il̄aliutnia-gaqsiᅇaluaᅇniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguaᅇiplugu ukpiqtuaᅇuᅇha

(Act 9.25)

iqsigiaqsiñigaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ɲum ikayuğniğaa Saul taapkunu-ɲautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kañiqsipkautiginiğai Saul-ɲum qinilħa Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tuqłuğniplugu suli uqautipmip-ıugich Saul-ɲum quliaqtuaħhanik taluqqutaiqhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqqutaiqhuni quliaqtuaq-ħuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatiqaqmıuq akıllılıqıugich Greek-ɲuraaqtuat aglaan ilıñitñun tuqqutchumagaluaqtıluni. ³⁰ Ukpıqtuaqatiunıñ (ıııtchugıkamıñ taavrumıña) samunautiniğaat Caesarea-mun Saul aullaqtılugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpıqtuaɲuruapayaat Judea-mi, Galilee-mılu suli Samaria-mi tutqıksıñıqsut sayyıkkauplutıñ irrusıgmıkkun. Ukpıqtuaɲuruat inuunıqsut taluqsıplutıñ Agaayyutmik, suli İpqıtchuaam İrrutchim pıtchuksaagñığai aasıñ inuğıaksısaiñahutıñ.

Peter Lydda-mi Joppa-mılu

³² Peter-li iglıñıqsuq napmupayaaq. İgılığmiñi utlakmiñığai Agaayyutim inui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautchiñıqsuq aɲutmik atıqaqtuamık Aeneas-mik, taamna aulatlılaq, makingiññıqsuaq talimat pıñasuni ukiuni sıñıgvıñmiñiñ. ³⁴ Peter-m niplutiniğaa Aeneas, “Jesus Christ-ɲum ihuagsigaatin. Makıttin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makınnıqsuq. ³⁵ İnupayaat Lydda-mi Saron-mılu qıñıqamıtrıñ taamna ukpılığñıqsut Agaayyutmik.

³⁶Joppa-mil'i aǵnaqaǵniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiǵaǵniqsuq Dorcas-mik mumiutiqaǵniqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqaǵniqsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuaniq. ³⁷Taamna aǵnaq atniǵnaliqhuni tuquniqsuq. Iǵguanikamitruǵ inillaǵniǵaat qullianun tupqum. ³⁸Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miǵ. Ukpiqtuat taamani tusaakamitruǵ Peter innipluǵu Lydda-mi, malǵuǵnik iǵnuǵnik tuyuqaǵniqsut ilaanun, itna uqaksriuqǵugik, "Qilamiksruǵutin utlautiǵiǵ." ³⁹Peter-m itqanaiyaqtiqami malǵniǵik taapkuak. Tikitmata taamunǵa mayuutiniǵaat qulligmun imunun. Uilǵaǵnaat puuǵniǵaat qiaplutin qiniqtitaqǵu atnuǵarrianiǵnik Dorcas-ǵum iǵnuuǵaǵmi. ⁴⁰Peter-m anipkaqǵugich iluqaisa taapkua tavrakǵa inimiǵ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kiniaqǵu taamna timi nipliutiniǵaa, "Tabitha makittin!" Taavruma aǵnam uitǵami qiniǵniǵaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹Peter-m isakhuni ikayuǵniǵaa makititluǵu. Tavrakǵa ukpiqtuat uilǵaǵnaatlu isiqtitluǵich qiniqtinnigaa ilinǵitǵun iǵnuupluǵu. ⁴²Iǵnugiaktuat iǵnuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiǵa aasiiǵ ukpiqsriliqhitin Agaayyutmik. ⁴³Peter tuyuǵmiaǵuniqsuq Joppa-mi iǵnugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

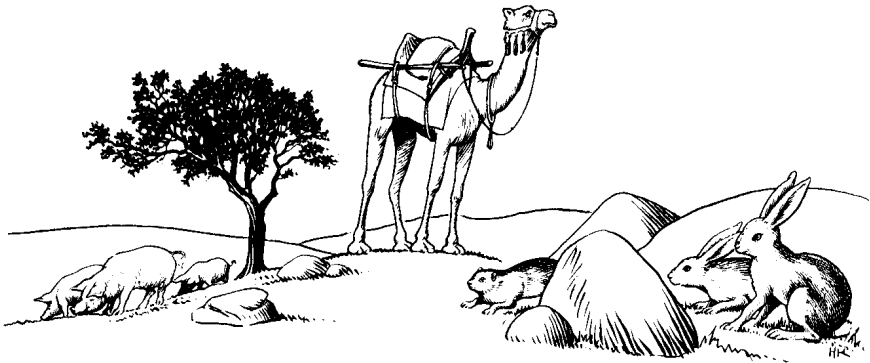
Peter suli Cornelius

10 ¹Tavra Caesarea-mi aǵutiqaǵniqsuq atilǵmik Cornelius-mik aǵalatchipluni tallimakipianik aǵuyyiuqtinik. Taapkuali aǵuyyiuqtit agǵiǵniqsuat Italy-miǵ. ²Taamna Cornelius agaayyutiqaǵniqsuq tupiqatituummaǵmi taluqsriplutin Agaayyutmik. Ikayuiǵniqsuq Jew-ǵuruat nagliǵnaqtuanǵitǵnik agaayumaaqtuanuǵpluni. ³Iǵaǵatni unnuksraat piǵasugugunnaqsipman qiniqquuraaǵniqsuq nalupqinaiqǵu qiniǵniǵaa Agaayyutim isaǵulǵa isiqhuni tuqǵuqtini, "Cornelius!"

⁴Cornelius-ǵum qiniqpaqǵu isaǵulik iqsiǵikun kiuniǵaa, "Suva? Aǵuun! Qanuq-samna?" Isaǵulgum itnaǵniǵaa, "Agaayyutim tusaagaa iniqsrulǵiǵ tautuqǵu ikayuiǵiǵiǵ nagliǵnaqtuanik. Taatnaqhuni itqaǵiǵaatin. ⁵Pakma Joppa-mun tuyuqaǵiǵ iǵnuǵnik uvuǵautityaqtilluǵu Simon tagǵisiquaqtuaq Peter-mik. ⁶Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi taǵium siǵaani irviqaqtuami." ⁷Taatna uqautianikamiuǵ taamna isaǵulik qiniǵnaiǵniqsuq. Cornelius tuqǵuiǵniqsuq malǵuǵnik savaktinǵmiǵnik suli atautchimik aǵuyyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriuamik. ⁸Ilaan uqautiqqaqǵugich tamarrumiǵa atuumaruamik Joppa-munaasiiǵ tuyuǵiniǵai.

Peter-m Qiniqquuraalǵa

⁹Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuǵniqsuq tupqum qaǵanun iniqsrugiaqhuni uvlupaguqtuami. ¹⁰Ilaa niǵisuliǵlapiq-

(Act 10.12)

miuġlu. Niqiksranik itqanaiyaqtitlugich Peter-li qiniquuraagniqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiniġnigaa qilak anmaqlugu sumimna atqaqiasiniġaa atriqaqtuam ukihaaqpaktun ninjauruatun nunamun sisamatigun iqirguigun. ¹² Taamna imaqaġniqsuq qanusipayaanik nunam niġrutainik paamguqtuanik suli tinmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutinigaa, “Peter! Makillutin tuqqutchiutin niġġiini!” ¹⁴ Peter-m kiunigaa, “Ataniiq! Taatnaġumiġnapiqtuġa! Niġniġaqsimaitchuġa qanutchimik agliġik-kamnik unniini qayuġikkanaġnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilġiniġaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkaġi ilvich isummatigiyumiġnaitchitin qayuġnaġlugich.” ¹⁶ Taatnaiġniqsuq piġasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukihaaq nuqitqiniġaa tatpakmuġa. ¹⁷ Peter isumaksraqtuasiniqsuq qanuutautilaġanik qiniġkiutauruam inmiġnun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ġum tuyuġikkaġi apiqsruqtaġniqsut nani Simon tupqa itmaġaan, aasiiġ ilitchuqsrianikamiġ nutqaġniqsut talum sivuġaanun. ¹⁸ Apiqsruġniqsut, “Tukkumaruaqaqpa uvani atiliniġmik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kaġiqsiniġaqtitlugu qiniquuraakkaġmi qanuutautilaġanik Ipqitchuam Irrutchim nipliutinigaa, “Qakma siġatipni piġasut inuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqaġiġ. Piqaġiġakkich tuyuġikkaġigitkakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutiġaġi, “Uvaġa pakiġniġipsitġa. Suplusi agġiqpisi?” ²² Taapkua kiuniġaat, “Cornelius-ġum aġuyyiuqtit atangata tuyuġigaatigut. Ilaa nakuuruanaġuniqsuq aġun agaayusuuruaq Agaayyutmun suli iluqatiġ Jew-ġuruat kamagiġplugu. Agaayyutim isaġulġan uqautiniġaa tupqanun aiyugaaġplutin tusaatquplugu uqauttiksraġnik.” ²³ Peter-m tukkiġniġaġi taapkua unnuitquplugich tavrani.

Uvlaakuġuqman aullaqmata maliġniġaġi. Iġaġisaptuuq ukpiqtuat tavrakġa Joppa-miġ tuvaaqaġiġniġaat. ²⁴ Uvlutqilġitman Caesarea-mun tikiġniġsut. Cornelius-ġum niġiukhuni ilani suli ilauraani katiġna-

niksimanigai. ²⁵Aasiñ Peter isiaqsiyman Cornelius-ñum purviginiġaa agaayuvigiplugu. ²⁶Aglaan Peter-m makitinnigaa nipliutiplugu, “Makittin! Uvañaptuuq iñuñhiñauruñ.” ²⁷Peter-m uqaqatiginigaa Cornelius itqutigalugu tupiġmun. Tavraniasiñ iñitçuginiġai iñuġiaktuat iñuich katianiñiqsuat. ²⁸Tavraasiñ nipliutiniġai, “Ilipsipsuuq ilisimal-lapiakkaqsi Jew-ñuruat piqasiqsuutilguyumiñaitçuat atuqtaksrañisigun Jew-ñuñitçuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaaña uvañnun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunjtługu. ²⁹Taatnaqłuñ qanniġniqapña utlautiru-ña pişaġumasuñaqnaña. Apiqsrullaglakpiñ, suvaata qanniġniqpiña?” ³⁰Cornelius-ñum kiuniġaa, “Sisamat uvlut uñataatni itnaiñiyuñnaqsirua-mi uvlumi kiñunnamni uvluppaguqman agaayulgisitłuñ, taimmaiñaq añun atnuġaalik qaummaġiksuanik qikaaniktigniqsuq sivuqqamnun. ³¹Itñaġaaña, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin savaatin itqaġigai. ³²Tuyuqaġiñ Joppa-mun añutinik uvu-ñautityaqtilługu Simon taggisiqaqtuaq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruaq Simon-miptuuq qitummairimi taġium siñaani ittuami.’ ³³Taatnaqłuñ uiguiñaqługu qanniġikpiñ, iñuqaqutiluġniġiptigut uvuñatłapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuġaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautiliksrapitigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriñha

³⁴Peter aullaġniñiqsuq itnaqhuni, “Pakma puttusrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriñha iñuñnik atisipluġich. ³⁵Nanipayaaq nunaaq-qimi iñuk taluqsriyman ilaanik nalaunñarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñigaa, taamna sumiuñugisiññaan. ³⁶Nalupqisuñitçhuñ tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuġikkaña Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qiñuiġutripkaġaa iñuñnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanġuruuq iñupayaani. ³⁷Tamanna tusaayugaallautaq aullaġniipluni Galilee-miñ kinuagun John-ñum Paptaaqtitçhirim quliaqtuałhan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqługu piqasiqługu Ipqitçhuamik Irrutçhimik pikkaña. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli iñuqaqsiraġakkani tamatkua tuunġaum añala-tañi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqługu. ³⁹Aasiñ uvagulli qiñiqługu iluqaan iñiqtaġikkaña Jew-ñuruat nunañatni suli Jerusalem-mi, uqautiluġigikput qanuq iliplugu kikiaktuutiñha sannigutamun suli iñuñnun tuqqutaġiñha. ⁴⁰Taamna taatnakkañat Agaayyutim añitqiksitkaa tuquñiġmiñ piñayuakni uvlut. Iñañisa iñuich nalupqinaiqługu qiñi-ġaat. ⁴¹Iluqallapiagmiñ iñuich qiñiñitçhaluġaat, aglaan qiñiġikput Agaayyutim piksraqtaagipluta quliaqtuaġitquplugu ilaagun. Uvagut niġiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim añitqiksiniñanikmagu tuqu-

hiġmiñ. ⁴²Aasiñ ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqautigitquplugu iñunjun, ilisimarusimaaqupluta ilaa taivrumiñauħi Agaayyutim pik-sraqtaña ataniġuqługu iñuuruani suli tuqujaruani. ⁴³Taamna Jesus sivuniksriqiripayaat uqautigikkañat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ñum natqigutigisigai killuqsautai atigmigun.”

Jew-ñuñitchuat Akuqtuiħhat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluqaitñun naalaġniruanun uqaut-tutaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniġai. ⁴⁵Tamatkua Jew-ñuplutin ukpiqsriruat taamakña Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quvigusuniqsut Agaayyutmun qaiħha Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkunñaptuuq Jew-ñuñitchuanun. ⁴⁶Sumiuliraaqhutin uqqatigun tusaagaqsiñiġaich uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutin.

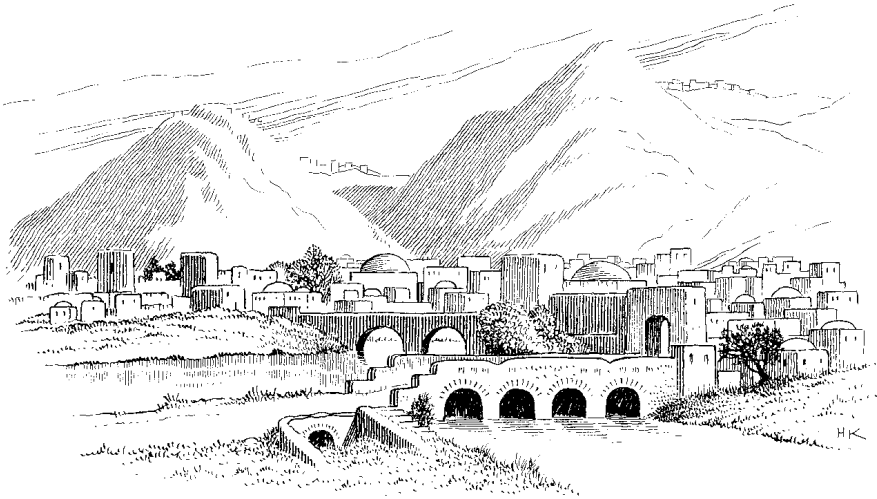
⁴⁷Tavraasiñ Peter nipliġñiqsuq, “Uvaptiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim aħalatkaı. Kıami paptaaqsaıliraġñaqpagich imiġmik?”

⁴⁸Taatnaqługich ilaan tiliñiġai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsruġniġaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutin.

Peter-m Tusaayugaaqtitchiħha Ukpiqtuanik Jerusalem-mi

11 ¹Uqqiraqtit suli ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-ñuñitchuanik Agaayyutim uqaħhanik akuqtuiruanik. ²Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman ilaħich ukpiqsriruat Jew-ñuplutin isumaqaqtuat Jew-ñuñitlutin ukpiqsriruat nalunaitñutchiquplugich nakuagiñiñiġaat Peter-m quliaqtuaħha Jew-ñuñitchuanun. ³Piñiġaat ilaa, “Uvva aiyugaaqtauplutin kiñunġatnun nalunaitñutchiñaitchuat, niġiqatigikapkich killuqsañiqsutin.”

⁴Taatnaqługich Peter-m uqautiaqsiñiġai qanuq atuumahagun aul-laġniilġataħhaniñaglaan. ⁵Itnaġniqsuq, “Itluña nunaaqqiani Joppa-m iniqsruħamni qiñiqquuraaqtuña. Qiñiġiga sua-imña atqaqtuaq qiññalik ukiħhaaqpaktun. Niñititauruq sisamatigun iqirġuigun tatpakmakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶Qiñiviksuqapku qiñiqtuña niġrutinik uumaruanik paamġutlaruaniglu suli tinmitlaruanik, imaiñik taavruma. ⁷Tavraasiñ Agaayyutim nipliutigaaña, ‘Peter! Makillutin tuqqutchiłutin niġgiñ!’ ⁸Taamna kiugiga, ‘Taatnaġumiñaiptaqtuña, Ataniiq! Qanusiq aġliġikkaġa qaayugnaqtuaq uvaña uqummiqsimaitchiga.’ ⁹Agaayyutim tatpakmakña nipliutitqikkaaña, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkña isummatigiyumiñaitchiñ qaayugnaġlugu.’ ¹⁰Taatnaiłplugu atuummiruq piņasuniaglaan, aasiñ taamna qiñikkaġa nuqitaupluni kiñumun tatpakmuña. ¹¹Taatnaqtitluña piņasut iñuich tikiñniqsut taavrumuña tupiġmun nayukkamnun. Taapkua tuyuġirauniqsuat uvañnun Caesarea-miñ. ¹²Ipqitchuaq Irrutchim uqautipmaña maliqup-

(Act 11.19)

lugich qanuǵviitchuḡaqnaḡa. Ukua itchaksrat aniqatiut tuvaaqasiǵaatḡa Caesarea-mun. Iluqata isiqtuǵut Cornelius-ḡum tupqanun. ¹³Aasii uqautipluta Cornelius-ḡumli qiiḡquuraakkagmiḡik isaǵuliḡmik tupiǵmiḡi aasiiḡ nipliutipluǵu, ‘Joppa-mun tuyuqagutin uvuḡautityaqtirruḡ Simon Peter. ¹⁴Taamavruma amma uqautiginiakkaḡan anniqsuǵisigaaḡin kiḡu-niqtuummaqqitlu.’ ¹⁵Aasiiḡ tasamuḡitluta uqaqsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinḡich atrillapiaqḡuǵu piḡḡi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶Itqaǵitka Agaayyutim uqaḡhi itnaqsimaruat, ‘John-ḡum imikun paptaaqtitchiḡha aglaan ilipsi paptakkaugisiḡiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷Taamna nalupqinailḡapiaqtuq Agaayyutim qaitchiḡhaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ḡuḡitchuanun atripluǵu qaisaǵikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanǵuruakun Jesus Christ-kun. Qanuǵluǵu nutqaqtikisivigu Agaayyun savaaksraḡaniḡ?” ¹⁸Taatnailḡipluǵu tusaakamitruḡ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinḡisa nutqautiniǵaat pisaḡḡatriḡ. Ilinḡich quyaaqsiḡiqsut Agaayyutmik itnaqhutiḡ, “Agaayyutimtuuq piviqaqtilluǵniǵai mumiḡiksraḡatigun Jew-ḡuḡiḡaat piḡḡaktaaqaquplugich isuitchuamik iḡuuḡiǵmik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹Tamaakḡa ukpiqtuat siaminniḡisut atakkii piyuqaḡsiuplutiḡ aquaḡun Stephen tuqutaupkaqqaqḡuǵu. Iḡaḡich tikiumaniḡisut Phoenicia-mun iḡaḡich Cyprus-mun sulii Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaḡhutiḡ tuḡaaqaqḡuǵu Jew-ḡuruḡanun kisiitḡun. ²⁰Aglaan iḡa-

niilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkununaqtuuq Jew-ñungitchuanun uqautigiluumaagnaata tusaayugaallataq Atanguruakun Jesus-kun. ²¹Agaayyutim sayyiqsi-manigai, aasiin iñugiaktuat tusaaruat mumiksitlasiplugich Atanigmun ukpiqsrifukun. ²²Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniqsut tamatkununa. Taatnaqhutiñ tuyuqağniqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³Barnabas tikitñami, ilaan ilitchuğiniğaa Agaayyutim savaagikkaña taamani, aasiin quyallapiağniqsuq. Ilaan pitchuksaagnaigai iluqaisa tuniqsimmatritqup-lugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaałikun. ²⁴Barnabas iñullautaupluni ukpiqsrillapiaqhuni Ipqitchuam Irrutchim ayalataginiğaa. Tavraasiin iñugiaktuat iñuich maliguaqtigugniqsut Agaayyutmi. ²⁵Tavrakña Barnabas aullağniqsuq Tarsus-mun pakkiatługu Saul. ²⁶Aasiin paqitnamiuñ Antioch-muutiniğaa. Tavraniasiin atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanuruanic ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanuruat taiyuutiniñniqsut sivulliuplugu “Christ-ñum iñuiniñik.”

²⁷Taatnałhatni tamaani ilañilli sivuniksriqirit utlautiniqsut Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸Ilañat atiqagnaqsuq Agabus-mik sivul-likkaułigmigun Ipqitchuakun Irrutchikun makitluni uqağniqsuq niğisunnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiin niğisunnaq taavruma uqautigikkaña atuumaruq Claudius qaukłupkaługu Rome-mi. ²⁹Taatnaqhutiñ ukpiqtuat sivunniğniqsut aatchuutinin tuyuqağukhutiñ piyummiñañniqtutilaagmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰Iliñich tuyuğniqsut aatchuutinin Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanuruat qaukłiñitñun.

Ukpiqsriruat Piyuaqsiupsaałhat

12 ¹Umialgumli Herod-ñum aullağniiniğaa nagliksaaqtitchiñiq ilañiñiñik ukpiqtuanuruat. ²James, John-ñum aniqataa, savikpañmik tuqutinnigaa. ³Aasiin Herod kañiqsikamiuñ quyalitñiñiñi Jew-ñuruanik tiguniğaa Peter sulini nañititchiaqsiñniqsuq ukpiqtuanik. Taatna irrutriłha atuummiñniqsuq niğiłhatni pupsañniğilaamik qaqqiamik. ⁴Peter taamna tigukamitruñ inillañniğaa isiqsiviniñmun, qaitługu sisamaiñun aņuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ñum sivunniğaa Peter tikiutilugu iñuñnun atanniqsitchukługu niğiqpagvikaq atilik Apqusaakkaułigmik pitłukpan. ⁵Peter isiqtałhani ukpiqtuanuruatli iniqsruutiniğaaat piliqillapiaqhutiñ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkałha Isiqsiviniñ

⁶Herod-ñum tikiutisukka Peter iñuñnun atanniğukługu sivuğaatni iñuich. Unnuañani anitchiñiksrañan iñuñnun Peter siñiñniqsuq akungatni malğuk munaqsrik, malğuiñik kalimniğniñik pituqaqhuni, sulini isiqsi-

vium paanji qaunaksriqaqhutinj munaqsriñik. ⁷Taimmaĩnaq atangum isağulga sagviğñiqsuq, isiqsivium ilua qauplugu. Isağulgum iqiıqsagñigaa aksikıugu Peter tuiqqanagun nipliutiplugu, “Qilamik makittin!” Tavrauva kalimñigich katanıqsut tayağnikniñ. ⁸Isağulgum qilamiksriğñigaa, “Tapsiağiksaagutin, aluğutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiqsuq. Isağulgum nipliutipsaagñigaa, “Ulīgaagutin malıñja!” ⁹Peter-m maliaqsıñigaa isiqsivıñmiñ kanıqsıllapiagałuaqnagu isağulımun taatna piñi. Ilaa siññaqtuğasukniağniqsuq. ¹⁰Apqusaagutiniğaa sivullıgñi qaunaksrini tuglıñitni sulipsuuq, aqulliuplugaasiñ tikiñniqsuk savıgruağmun paamun anıgısiplutik nunaaqımun. Taamna paa anmalgiñniqsuq iñmigun, ilıñikaasiñ anıplutik. Iliñik qilamiksruqhutik apqutikun, aasiñ taimmaĩnaq isağulgum uniññigaa Peter tamañja. ¹¹Tavrani Peter-m kanıqsıvaaluaqsıñigaa tamanna atuumaruq. Uvva itnağniqsuq, “Nalupqıgıñaiğiga Agaayyutim tuyuqałha isağulıñmiñik annautisaqłıñja Herod-ñum ałalatchıñhaniñ. Ilaan annıqsuqmıgañja Herod-miñ suli Jew-ñuruaniñ piyaqquisuktuanıñ uvamnik.”

¹²Taamna qaugriaqpalaktıqami utlautiniqsuq kiñunğanun Mary-m, aakanan John Mark-ñum. Tavrani ilı iñugiaktuat katımaniqsut inıqsruqhutinj. ¹³Taluata sıłataani Peter katchaqtuğniqsuq. Nıviaqsıaq atıqağniqsuaq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan. ¹⁴Peter-m nipaa ilısaqlıgñigaa. Quviatchaqtıqpaitłuni anmautıgaluaqnaguunniñ utıqtıgñiqsuq kiñumun uqağiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵Taapkua nipliutiniğaat, “Kınnıqıvaluktutin!” Aglaan taamna nıviaqsıağruk nalupqısunıñniqsuq. Aasiñ kiulgiñniğaat, “İrrusia pıvalukkiñ.” ¹⁶Peter-m nutqautinjıñniğaa katchaqtuñi. Kiisaimmatai anmautiniqpaat. Iliñisa qıñiqamıtrıñ quviğutchanıqsut niğıunğıllaqhutinj. ¹⁷Peter-m urrıqanığai nipaisaaqıplugich aasiñ uqautıpsaagñıgı, “Kilikkumagısi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiñ ilaa aullağniqsuq atlamun inimun.

¹⁸Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupıññanıqsut. Kanıqsıtılaıgñiğaat qanuqtılaañja Peter-m. ¹⁹Herod-aasiñ tiliriñniqsuq inıñunun pakaqıplugu Peter aglaan paqıñiñniğaat. Herod-ñum apıqsruqtuqqaagñıgı munaqsrit aasiñ tilisıgıplugich tuqqutqıplugich. Tamanna atuumaanıkmı Herod Judea-miñ aullağniqsuq ittuallagıaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ñum Tuqułha

²⁰Herod-ñumguuq qınnausımallapiagñıgı inıuich inıunıaqtuat Tyremiñ Sidon-miñ. Taatnaqhutinj ilıñisa katiplutinj qıñiğiağniğaat Herod. Taapkua utlautıruat sıvulliuplugu ilauraannaktaagıniğaat umıalğum tuglıa, taamna atıqaqtuaq Blastus-mik. Aasiñ taatnaqqaahutinj utlautıplutinj Herod-mun inıqsruğiağniğaat qıñıuıgısimaañıksrağmıktıgıun,

atakkii taapkuva Tyre-miut Sidon-miut niqqaqviqaqtut umialgum nuna-gikkaḅaniñ. ²¹Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod atnuḅaaqtuqhuni umialgutnaḅmiñik aquvinniqsuq atanguvijmiñun uqaatriviḅraḅmiñun iñuḅnik. ²²Tyre-miut suli Sidon-miut naalaḅniruat Herod-mik niplia-gaḅsiñiqsut itnaqhutiḅ, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Iñuḅhiñaq nipiqañitichuq taatnaḅhiñik.” ²³Taimmaiñaq Agaayyutim isaḅul-gan Herod atniḅñatchiḅñiḅaa iḅalaḅniñi atakkii kamakkutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niḅiñiḅaat aasiñ tuquniqsuq. ²⁴Aglaan ukpiq-tuarguuq siamitchiñiqsut Agaayyutim uqaḅhanik aasiñ iñugiallapiqaqtuat akuqtuḅniḅaat. ²⁵Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaaḅmiknik utiḅniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatigiḅlugu John Mark iḅmikkun.

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalḅa Barnabas- mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun

13 ¹Ukpiqtuaḅuruat Antioch-mi iḅaaḅniqsut iñuḅnik sivunik-sriqiriniglu iḅisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutiliḅmik Taaqsipaḅmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguqatiḅniqsuaq Herod-mik kavanauruamik) suli Saul-mik. ²Uisauraaḅniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniḅai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaaḅisigik uvaḅnun savaaksranun tuḅuummatigikkamnun iliḅknun.” ³Tavra uisauraaqhutiḅ agaayuanikamiḅ argaḅmiknik patikḅugiglu tuyuḅiniḅaich.

Uqqiraqtik Cyprus-muḅhak

⁴Ipqitchuam Irrutchim tuyuḅiniḅik Barnabas-lu Saul-lu. Iḅliḅhutik Seleucia-mun aasii tavrakḅa tiksḅiñiqsuk qikiqtamun taiyuutiliḅmun Cyprus-mik. ⁵Iliḅnik tikitñamik Salamis-mun nunaaqḅiuramun Cyprus-mi quliaqtuaḅniqsuk Agaayyutim uqaḅhanik Jew-ḅuruat ktraḅvatiḅni. John Mark-mik ikayuqtiḅniqsuk. ⁶Tavrakḅa nunakuaqhutiḅ taavrumuuna qikiqtakun tikiñniqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñiqsuk aḅat-kumik Jew-ḅuruamik atiaqtuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiḅniqsuq sivuniksriḅiraunipluni. ⁷Ilaan iḅannaḅiniḅaa kavanauruuaq taavrumani qikiqtami, atiaqtuuaḅḅuuq Sergius Paulus-mik suli puḅiksuḅuḅluni. Taavruma kavanauruamḅuuq aiḅugaaqtullapiḅniḅik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqaḅhanik. ⁸Aglaan taavruma aḅatkum Elymas-ḅum akilḅiḅiḅsuḅniḅik taapkuak atakkii kavanauruuaq ukpiqsritḅunḅlugu Christ-mik. ⁹Aasiñ Ipqitchuam Irrutchim aḅalataḅigaa Saul, tagḅisiqḅmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-ḅum qiniḅamiuḅ naliḅiñaaḅlugu taamna aḅatkuq ¹⁰nip-liutiniḅaa, “Ilvich tuunḅaum atrigigaatin! Iluqaan nakuuruuaq uumiginiḅiñ

ataramik kinniplugich iñuich pisaasułipkun. Uqautiginaiğun Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuanjuniługu. ¹¹Pakma Agaayyutim anasiññuq-sağniagaatin. Qıñitlaisaallakkisirutin qaumamik.” Taatnağluqaaqtuq Elymas-ñum ilitchuqlıgñigaa taaqtuamun matułhak irrañmi. Ilaa saptaaqsıñıqsuq kisumun iñuñmun tasiullañniaqupluni argañmigun. ¹²Kavanauruam qıñiqamiuñ taamna atuummiruaq ukpiligñıqsuq quviğut-chakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaaqatiuniłu Antioch-muñniqsut Pisidia-mi

¹³Paul-lu tuvaaqatiuniłu Paphos-miñ tiksıgñıqsut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ñum uniññıgik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴Taapkuak Perga-miñ igligñıqsuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ñuruat minguiqsağviata uvluañi utlautiniqsuk ktrağviatnun aquvit-lutikaasiñ. ¹⁵Moses-ñum malığutaksraña suli sivuniksriqirit aglaañitñiñ agliqianikman ktrağvium qaukñısa itnağniğıñik, “Aniaqatiuk, uqaattu-tiksraqağuptik pitchuksaagutmik iñuñmun uqaqugıptıgıñ ilıñitñun.” ¹⁶Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsıñıgı, “Jew-ñuqatiumaaj suli sumiuñuruapayaasii taluqsriuasii Agaayyutmik! Naalağniłaksitñja! ¹⁷Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliavut piksraqttaagıñıkkañ. Ilaan kamañaqspkaqlugich taimani iñuuniałhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiplugich Egypt-miñ saññıgıñ kamañaqtuakun. ¹⁸Suli malğukıpiani ukiuni Agaayyutim iglutuqlugich Israel-aagmiut iglaułhatni suviksraılaa-mi munagıplugich. ¹⁹Tavra iñugaagruich Canaan-mi piyaqqanıkamıgich iñuksraqtıgıñun nunaksrırutıgıñıgaa. ²⁰Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakıpiat malğukıpiaq qulit ukiut ilaan qaitchiñıgı sivullıuqtiksra-ñitñik iñuguğniałhanunaglaan Samuel-ñum taivruma sivuniksriqirim. ²¹Aasiñ taapkua Jew-ñuruat umialıqağuaqsıpmata Agaayyutim qait-chiñıgı Saul-mik igñıñanik Kish-ñum kıñuviañiñiñ Benjamin-ñum. Malğukıpiani ukiuni atannıqsuqtıgıllummaan umialıgıñıgı. ²²Aglaan Agaayyutim Saul pııqługu inañıqsıñıgaa David-mun umialıguqlugua-sii taapkunıña. Taamna iñuk Agaayyutim itnautıgımanıkkañ sivuani, ‘Taamna David igñıña Jesse-m iñuk quviasuutıgıgı atıgısisıpluni pisuñ-ğıkkamnik iluqaagun.’ ²³Taavrumakñ David-ñum kıñuviañiñiñ Agaayyutim tikiutriruq Jesus-mik annıqsuqtıksramik Jew-ñuruanun, taatna ilaan akiq-srułıgımsun. ²⁴Sıvuani Jesus-ñum agğıłhan John-ñumli qulıaqtuagutıñıgı iluqaisa Jew-ñuruat mumıquplugich pıptaatıllıgıllu. ²⁵Aasiñ John naat-chıyasıkami savaagmiñik ilaan nipliutıñıgı, ‘Kısuunasugıvisitñja? Uvaña taivrumiñaunıchıña niğıugıkkası. İlaapiaq agğığñıaqtuq kıñupkun. Uvaña taivruma isıgıñi aluğutaiqsıksrauluñaunniñ nallıummatıñıchıña.’ ²⁶“Anıqatiumaaj, Abraham kıñuviağıkkañasii suli iluqası uvani taluqsriuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallataq annıqsuğı-

kun tuyuuruq uvaptiknun. ²⁷Jew-ḡruuat iñuuniaqtuat Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummaḡmiḡ iłitchuḡiḡiññiḡaat Jesus Anniqsuutaułha. Minguiqsiḡvipayaami aḡliqiragigaich uqauttutiḡich sivuniksriqirit katragvı̄mikni aḡlaan kaḡiqsisaitı̄ḡuch. Patchisigikamitrı̄ḡ Jesus ilı̄nı̄sa ilı̄mun atuumapkaḡniḡaich sivuniksriqirit uqautigikkaḡich. ²⁸Sumikunniñ patchisiksraitchaluaḡḡaḡmiḡ aḡvisiksraitı̄ḡu inı̄ḡniḡaat Pilate tuqqutitquplugu. ²⁹Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai malı̄ḡuaḡtaiñ atqaḡniḡaat kikiaktuutriviḡmiñ inillakı̄guasiñ ilı̄viḡmun. ³⁰Aglaan Agaayyutim aḡitqiksinnı̄ḡaa tuqułı̄ḡmiñ. ³¹Iñugiaktuani uvluni Jesus sagviaqtuḡniqsuq tamatkunuḡa igliqatmiñun Jerusalem-mun Galilee-miñ. Pakma taapkua ilı̄simaraurut ilaagun iñugikkaptiknun Jew-ḡruuanun. ³²⁻³³Uvaguttuq uqautigiptiḡiñ tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa sivulliaptiknun pakma atuumapkaḡniḡaa uvaptiknun kiḡuviaḡruuanun aḡitqiksitnamiḡ Jesus iñuułı̄ḡmun. Atakkii tugliani Psalm aḡlausimaruq itna,
 ‘Ilvich iḡñiḡigikiḡiñ,
 ugluvak aapaḡuqtuḡa ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴Agaayyutim aḡipkaqamiḡ Jesus tuqqutqikkumiñaiḡı̄ḡu akiqsrup-saaḡniqsuq itna,
 ‘Aatchuqniḡipsi ipqitchuanı̄ḡu nalupqinaitchuanı̄ḡu
 akiqsruutigikkamnik David-mun.’

Isaiah 55:3

³⁵Taatnaqhuni atlamisuli Psalm-mi David-li nipliḡniqsuq,
 ‘Savaktin ipqitchuaḡ aupkaḡumiñaitkiñ.’

Psalm 16:10

³⁶David-guuq savautrigaluaqmı̄ruaq Agaayyutmik iñuułı̄ḡmiñi. Tuqupman ilı̄viḡniḡaat piqasiutiḡu sivulliaḡiñun, timaa aasiñ tavrani aupluni. ³⁷Aglaan taimña Jesus Agaayyutim aḡipkakkա tuqułı̄ḡmiñ auḡaitchuq. ³⁸Iłauramaḡ, iluqasi kaḡiqsiruksraurusi ilumutuulı̄ḡmik quliaqtuaḡikkamnik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqı̄hiñaugai killuqsautisi. Kiñannı̄ñ tupiksriñiaḡı̄ḡmigun malı̄ḡutaksraiñik Moses-ḡm nalaunḡasipkakkauyumiñaitchuq Agaayyutmi. ³⁹Aglaan kisupayaaḡ ukpiqsırı̄ruaq ilaanik nalaunḡasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰Taatnamik qaunagıtı̄chi. Atuummiḡitchumauq ilipsitñun taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹‘Ataḡii, mitautı̄qaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuaḡı̄ḡu piyaqquḡniḡaqtusi.

Iñuupkaḡı̄ḡu savaaqagısırı̄ḡa ukpiḡiyumiñaisapsitñik
 unniñ iñuum uqautiniḡaluaqpasi.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴²Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomaknik katragviatniñ iñuich aiyugaaqtuqaqsiñigaich utitqiuqplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaaqiaquplutin tamarrumuuna. ⁴³Kiñuagun katimałhum iñugiaktuat Jew-ñuruat suli mumiksimaaktuat Jew-ñuruat ukpigusiatnun maliaqsiñigaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinik pitchuksaagñigaich ataramik tunjavigitquplugu Agaayyutim iłuaqqutrisaa.

⁴⁴Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiahutin Agaayyutim uqałhanik. ⁴⁵Tavralli Jew-ñuruat qiniqamisigin iñugiakpauraqtuatsiqñalilłapiaqhutin akikñaqługich Paul-ñum uqautai uqaqniqluutiaqsiñigaat. ⁴⁶Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqaqniqsuk taluqsrañilłapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqałha sivulliuługu uqautauruksauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnałipsigun ayakkiksi iñuułiq Agaayyutitñaqtauruuq. Taatnamik uninñiaqipsi aullağunuk tamatkunıña Jew-ñuñitchuanun. ⁴⁷Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnañilplugu,

‘Nalunaiqsagigikpiñ qamaruatun itquplutin Jew-ñuñitchuanun anniqsuquplugich iñuich suniananipayaaq nunam.’ ”

Isaiah 49:6

⁴⁸Tavra Jew-ñuñitchuat tusaakamitruñ taamna quyaaqsiñiqsut Agaayyutim uqałhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiñ taapkua piksraqtaanuruat iñuułiqaquplugich Agaayyutitñaqtauruamik ukpiqsrilıgñiqsut. ⁴⁹Uvvaguuq Agaayyutim uqałha siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰Tavralli Jew-ñuruat akatchiñiqsut ağnanik kamagikkauruanik taluqsriruanik Agaayyutmik suli qaukñiñik taavrumani nunaqqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiiñ nunamikniñ. ⁵¹Uqqiraqtik ipsuñnigaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiiñ aul-lağniqsuk Iconium-mun. ⁵²Aglaan ukpiqtuatsunisauruat Antioch-mi quviasuñniqsut Iqitchuam Irrutchim ałalatlugich.

Iconium-miıłhak

14 ¹Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilginiñiqsuk Jew-ñuruat katragviatnun. Uqautriłłautapiağatagñiqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitchuatlu ukpiqsrilıqsitlugich. ²Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ñuñitchuanik. Ilinisaunniñ akikñaqtułiqsitkaich ukpiqsriruanik. ³Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtułhakni iłuaqqutriłıgmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quvinqaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtinnigaa uqauttutaak ilumutułha. ⁴Nunaqqim iñui malguigugniqsut, ilañich iñuich ilalıutiplutin Jew-ñuruanun atlatsuli tappiutiplutin uqqiraqtinun. ⁵Kiisaimma Jew-ñuñitchuat suli Jew-ñuruat sivulliuqti-

tuummağmıñ sıvunnıgñıqput añallaqıugukıugık unniıñ mıluqtuğlugık uyağanjık. ⁶Uqqıraqtık ıltıčuğıkamıtku taamna sıvunniugun qımañniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqıññun Lycaonia-mi. ⁷Lycaonia-mi quliaqtuagaqsılgiññıqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miıthak

⁸Tavranıguuq Lystra-mi qıñıgñıqsuk iñunmik pılguırrutiqaqtuamik isiğanjıgıun anılğatağımıñıñaglaan. Pisunğanjıññıqsuq aglaan aquppıtılapluni. ⁹Taamnaguuq naalağniñıqsuq Paul-ñum uqauttutaiñun. Aasiñ ıltıčuğıplugu taavruma ukpıqsrısılaaça ıluqaqsıkkauıksrağmıgıun Paul-ñum qıñıaqsiñıgaa nalaagun ¹⁰nıplıutiniğaa nıpitusipluni, “Qıkağıñ.” Taamnaguuq añun maksrıñıqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹Uvvaguuq iñugiaktuam Paul-ñum savaağıkkaja qıñıqamiñ Lycaonia-gmiuraaqhutıñ nıprallañniqsut itnaqhutıñ, “Agaayyutıvıt iñuguğniqsut aasii atqaqhutıñ uvaptıknun.” ¹²Atçıgñıgaa Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nıplıraқтаupman. ¹³Tavranıguuq pıqagñıqsuat agaayyuvıñmik aanguağmiknun Zeus-mun sılataani nunaaqım. Aasiñ agaayulıqsi taamavrumaja Zeus-mun tikiutrıñıqsuq uumaruanik añusalunik naurianıgı paamun. Tavrataamna iñuıllı tavrani tunıllağuaqsıñıqsut kamaksrıskhutıñ uqqıraqtıñnik.

¹⁴Uvvaasiñ ıltıčuğıaqsikamıtku taamna Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu alıktuğniğai atnuğaatik aasiñ upaktuutıplutık itnaqhutık tamatkunaja, ¹⁵“Ukuqsii, suvaata itnasıgappisi? İñuñhiñauruguk ilıpsısuntuuq. Aggıqsuañuruguk uqautıyaqhusı tusaayugaallautamik mumıqugaluaqhusı matkunakja agaayyutıññuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñıqtaanun qılamlu nunamlu tağıumlı supayaamlı taapkunani ittuam. ¹⁶Taavruma Agaayyutim qaañianıktuami iluqaisa iñuıch ıltıçıgñıgı sıvunnıtla-sıplıgıch iñuunıaıthatıgıun. ¹⁷Aglaan ataramık kañıqsımapkağniğaa nakuuruañuñı savaallautağmıgıun, sıaluk tatpakmakja qaitıgı suli niqıksrat nautıchat pıviksrañısıgıun qaisımaagı, ilıpsılasıñı quviasuktıtı-lusi.” ¹⁸Taatnaıplıgı uqautıurağniıallaisa Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu nutqaqtıpqaurağniğai tunıllağıksrañatniñ iñmiknun.

¹⁹Aasiñ ılañıch Jew-ñuruat Antioch-miñ Pisidia-miıttuamiñ suli Iconium-miñ tavrıñalgiññıqsut. Tavra pıqatıksrağniaktuqhutıñ iñugiaktuanık iñmiknun uyağanjık mıluqtulgiññıgaa Paul. Kalıñıgaa anıtıgıun nunaaqımiñ tuqunasukniaqıgı. ²⁰Aglaan ukpıqtıuaqtıñı katıpmata avataanun Paul makıtılunı utıgñıqsuq nunaaqımıun, uvlaakuqmanaasiñ ilaalu Barnabas-lu aullagıtıltık Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miıttuamun Taapkuak Utiıthak

²¹Paul-lu Barnabas-lu quliaqtıuaqmıknık tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpıqsrılgıñıqsut. Tavraasiñ utıgñıqsuk Antioch-mun

Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²²Pitchuksaaqługich tunjaviqaqplugich Agaayyutmik, uqautiniğaich itna, “Uvagut iglu-tuqtuksraurugut iñugiaktuanik iñuilliuğutininik isitlasiñiapiğauta añaayyqautaanun Agaayyutim.” ²³Tikitchağikamik ukpiqtuanjuranun nalunaiqsisiraqniğaich ukpiqtuanjuruat qaukħiksrañitñik, sulı agaayyq-qaaqhutiñ uisauraaqhutiñlu tamarrumani uvlumi iniqsruutiniğaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunjavigikkañatnun.

²⁴Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunañani Pamphylia-mun tikiññiqsuk. ²⁵Tamatkunani Perga-milı tusaayugaallautaq uqautigiaqsil-giññiğaak, tavrakñaasiñ Attalia-mukhutik. ²⁶Taavrumakña tiksiquhutik utiğniqsuk Antioch-mun aullaqqaagatağvıñmiknun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanjuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugik savautiħhakni iñmiñun. Taavruma utiğniqsuk naatchikamik savaag-miknik. ²⁷Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanjuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinniğaich iluqaanik Agaayyutim savaañanik tumigiplugik sulı Jew-ñuñitchuatunniñ ukpiliqsitlugich. ²⁸Tavraniasiiñ ukpiqtuaqatiu-mikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

Katimaħhat Jerusalem-mi

15 ¹Kıñuagun iñuich ilañich tikiññiqsut Antioch-mun. İlisautriaqsiniqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitñutchiqsimaıtchupsı timipsigun tuvraqługich Moses-ñum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ²Paul-lu Barnabas-lu qapiqtaiñiaqsiniqsuk ilinjitñik taavrumuuna. Taatnaqhutiñ sivunniğniqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksrağiğaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukħiñitlu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun. ³Taatnaqhutiñ ukpiqtuanjuruatqatiñisa tuyuğiniğaich. Iğliğniqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutiñ Jew-ñuñitchuatunniñ mumiñniplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴Aasiiñ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanjuruat piqasiqhutiñ uqqiraqtinik sulı qaukħiğñik pağlaniğaich. Taapkunña tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkana iñmiktigun. ⁵Aglaan ilañich ukpiqsriuat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutiñ, “Jew-ñuñitchuat ukpiqsriuat nalunaitñutchiqsuksraupiaqtut uqautikkaulutiñ tupigiraksrağiniługu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶Taatnaqhutiñ uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukħiñisalu katimaniqsut isummatigisukługu taamna. ⁷Uqaksraqtugaluaqmata Peter makitluni nipliğniqsuq, “Aniqatiumaañ! İlisimarusi iñilğaan akunnapsitniñ Agaayyutim piksraqtaagipmaña uqagıaqupluna tusaayugaallautamik Jew-ñuñitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸Aasiiñ Agaayyutim ili-

simatigmigun iñuich isumanjitñik uqagigaa akuqtuiñi Jew-ñunitchuanik qaitchiplugich Ipqitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñi uvaptiknun. ⁹Uvagullu ilinjillu atlakaagiingsingitkaatigut. Killuqsautinjitñik natqutini-gai ukpigiagutripmata. ¹⁰Uvvami suvaata naipitchukpisiuñ Agaayyun suli Jew-ñunitchuat tupiksripkağniağlugich tillisinik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹Uvagut ukpigigikput Agaayyutmun anniqsuliqput iñuaqutriñhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹²Katimaruarguuq iñuksruiqhutiñ naalağniñiqsut Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuağnaqtuaniglu quviquaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtağikkañagun iñmikkun akunğatni Jew-ñunitchuat. ¹³Uqağuiqmaknik James-ñum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaq-sitña! ¹⁴Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullağniipluni ukpiqtitlugich iñmiguaqtitchaqługu Jew-ñunitchuaniñ iñuksraqtaaqtuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich. ¹⁵Suli sivuniksriqirit uqautaantun immiutiñha itnauvva aglausimaruamun,

¹⁶‘Aqagun Atanğuruañaa utigisiruñ.

Aasiñi ikayuitqikkisiruñ David-ñum kiñuviañiñik tupaagruktitun ittuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkauruq.

¹⁷Iluqağmiñ atlatlu iñuich pakaqağumuut Agaayyutmik, iluqağmiñ Jew-ñunitchuat piksraqtaagikkatka uvañnun.

¹⁸Taatna Atanğuruuq uqaqsimaruq, iñitchuğipkairuq tamatkuniña iñilğaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹“Aasiñ uvañali sivunniutigiga uqumaiñliuqtitpañasunaqnağich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksrañisigun Jew-ñunitchuat mumiksuat Agaayyutmun. ²⁰Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tunillautau-makpan aanganun niğitquñjillugu, suli qaayugnaqtuañigmiñ atlatuñkun piisimaaqulugich, suli augiqsimaiñaanik niğrutituqñjillugich unniñ aukuquñjillugich. ²¹Taimakñaqaña Jew-ñuruapayaat iñisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisaurat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich iñunñun katrağviñitñi. Tavra.”

Tuyuqañhat Ukpigtuanjuranun Jew-ñunitchuanun

²²Tusaakamisigij uqqiraqtit suli qaukñiuruatlu iluqağmiglu ukpiqtuanjuruat sivunniğñiqsut añutinik piksraqukhutiñ Antioch-muk-tuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasi nalunaiqsiplutiñ Judas-mik taggisiquaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivul-liuqtillautauñisusak ukpiqtuaqatiumikni. ²³Taapkuñnuuna tuyuutiñich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukñiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaaññağmik iluqaitñun Jew-ñunitchuanun ukpiqtuanun

Antioch-mi, Syria-miġu suli Cilicia-mi. ²⁴Tusaanigikput iġarjittun iġagik-kaptiknun iħuillutaagņiplusi akatlusi uqatigimikkun, taatna pitqulugich piņitkaluaqtitlutij uvaptiknun. ²⁵Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqatugut uqatigatkausranik aasii aullaqtillugich ilipsittun. Taapkuak piqataugisiruk iġauraannaptikni Barnabas-miġu Paul-miġu, ²⁶taapkuak iħņuk suksraagiruak iħuulligimiknik savautriħigimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷Judas-lu Silas-lu tuyuġiniaġivut ilipsittun. Uqautipsaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun. ²⁸Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisunjitłusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuniġa atuumanapiaqtuanik: ²⁹niqinik tunillautigimaruanik aanguanun niġiħasi auktusunjaqasiłu unniħi qimisamaruam niġrutmik niġiħasi, suli piisimaagusi qaayuġnaqtuaħigmiħ atlatuħikun. Taapkunakġa qaunagigupsi piħlautaġniaqtusi. Tavra.”

³⁰Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkaġniġaich iluqaisa ukpiqtuat aasiħ qaitchiplugich taapkuniġa aglaħnik. ³¹Iħuich agliqianikamisigik tuyuutijich quviatchaħniqsut pitchuksaagħigimikkun. ³²Judas-lu Silas-lu sivuniksriqrauħigimikkun uqautriħniqsuk ukpiqtuanik pitchuksaaqługich ukpiqsriħigimikkun sayyaksaqługillu. ³³Aasiħ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiunjitħnik taikuuqhutij aullaqtinnigaiħ kiņumun tuyuġirinittun. ³⁴[Aglaan Silas sivunniġniqsuk nayuutisukhuni.] ³⁵Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiħaġniqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik iħisautriħniqsuk Atanguruam uqatħiħnik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Aviiħak

³⁶Kiņuvatigun Paul-ħum nipliutinigaa Barnabas, “Kiata, utiġvigilavuk nunaaqiurapayaat Agaayyutim uqatħanik quliaqtuaġvigikkavuk tikitqattaagługich aniaqatiut kaņiqsityaġlugu qanuġli pisilaħat.” ³⁷Barnabas-ħum tuvaaqatigisunġigaa John Mark aullaġumik. ³⁸Aglaali Paul-ħum iħuaġijitkaa aullautiħa ikayunjitługikkii quliaqtuaqmaknik, unitługikunniħ Pamphylia-qsiuħakni. ³⁹Taatnaqhutik qapiqtaiħillapiagņiqsuk piqatigiiħiħhutikunniħ. Barnabas-li tuvaaqasiqħuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullaġniqsuk. ⁴⁰Taamnali Paul tuvaaqatiksraqħuni Silas-mik aullaġniqsuk. Ukpiqtuaqatiutik iņiqsruutinigaiħ Agaayyutmun qaunagitquplugik iħliħakni. ⁴¹Iħliġniqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiħ Paul-ħum sayyaksaqługich ukpiqtuanjuruat ukpiġutijich.

Timothy-m Piqasiutiħa Paul-mun suli Silas-mun

16 ¹Paul-kuk iħlaugaluqamik tikiłgataġniqsuk Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniġuuq ukpiqtuaqagmiħniqsuk atilijmik Timothy-mik, aakaħaptuuq ukpiqtuanjupmiħniqsuaq Jew-ħupluni aglaa-

li aapaŋa Greek-ŋupluni. ²Iluqağmiŋ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-mi lu uqautigillautagnaata taamna Timothy. ³Paul-ŋum Timothy maliquniğaa iŋmigun. Taatnaqlugu nalunaitŋutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ŋuruat iŋuuniaqtuat tamaani nalunaitmatruŋ taamna Timothy aapaqalŋa Jew-ŋuŋitchuamik. ⁴Apqusrautiğmikni nunaqqiurani uqautiniğaiç ukpiqtuanjuruat tuvraqtaksranik, uqiraqtit sulı qaukliich Jerusalem-mi sivunnikaŋitnik ilinittun tupigitquplugich. ⁵Taatnaqhutiŋ ukpiqtuanjuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriğmiktigun sulı ilaniktuugnıqsut ukpiqtuağutuanik uvlugağipman.

Paul-ŋum Qiŋıquuraalŋa Troas-mi

⁶Taapkua igliğniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ğmiut nunaŋat. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatiŋ tusaayugaallutamik Asia-muutriŋiŋniqsut. Ilinich taunuŋaŋiŋniqsut. ⁷Aasiin qallikamitruŋ Mysia-m killiŋa saqusukkaluağniqsut Bithynia-m tuŋaanun, aglaan Jesus-ŋum Irrutchiğmigun taatnamuquŋiŋniğai. ⁸Taatnaqhutiŋ nalğugniqsut Mysia-kun tasamuŋa Troas-mun. ⁹Tamarrumani unnuami Paul qiŋıquuraağniqsuq Macedonia-ğmıumik qiŋıuaqtuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaağutin ikayuğiaqtigut!” ¹⁰Paul qiŋıquuraaqtitqaaqlugu itqanaıyaqtıqapta aullaqtıqtugut Macedonia-mun. Ikpıgıgıkpıt tuqluğıppt tusaayugaallutamik quliaqtuağiaqupluta iŋuŋnun taakıpkunuŋa.

Philippi-mi Lydia-m Ukpıqtuağulŋa

¹¹Troas-miŋ umiakun aullaqtugut nalğuhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiin taavrumakŋa uvlutqikman Neapolis-mun tiksıqhuta. ¹²Tavrakŋa tagraqtugut Philippi-mun, qaukğıgmun nunaqqiatnun Macedonia-ğmiut, iŋugiaktuanik Rome-mağmiunik iŋuqaqtuamun. Taavrumani nunaqqimi uvlıuqtugut. ¹³Mınguiqsıağvıum uvlua tikitman anıpluta nunaqqimiŋ utlautıruğut kuugum sıŋaanun inıqsruğiağasugıplugich. Aquvitnapta uqaqtuutrıruğut ağnanik tavrıuŋaptuuq katıruanik. ¹⁴Ilaŋat naalaqtıkpıt atıqagnıqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuajuniqsuq suŋauraammağıksuanik ukiğhaanik, ağıqsuajumapluni nunaqqianiŋ Thyatira-m. Kamaksrıruajuniqsuq Agaayyutmik. Aasriin Agaayyutim piyumiŋaqsıpkagaakuqtuığıksraŋanun Paul-ŋum uqagıkkaniğniğ. ¹⁵Taamna ağnaq paptakkaukami piqasıqhuni tupıqatıuŋiğniğ ilaan aıyugaaqlugich itnaqhuni, “Ukpıqtauŋunasugıgıpsıtŋa utlaututtıtıçı tıppamni itchaqtuağısi.” Kayuŋaığniğai tukkiğlugıçhaasiin.

Paul-lu Silas-lu Isıqtuğulŋa Philippi-mi

¹⁶Uvlut ilaŋatni inıqsruğvıptıknun utlautığaptıknı kılaluunıksuaq nıvıaqsığaksraq nalautkıkpıt. İlaa tuuŋaqtuağniqsuaq taatnatchı-

kun saŋŋiqatıǵımgıgun sivunıksrıqıpluni, aasıñ atqunaq manıñmik piññautinıkkarja atanni. ¹⁷Tavruma Paul-lu uvagullu maliaqsıgaa-tıgıt nipliapluni itna, “Ukua iñuıch savaktai kamañaǵnıqsrauruaam Agaayyutim.” ¹⁸Iñugiaktuani uvluni taamna nıviaqsıǵaksraq taatnaǵ-nıqsuq. Uvvaasıñ Paul-ǵum aǵıuplugu kınjaqlugu irrusıq itnaǵnıgaa, “Jesus Christ-ǵum atqagun tilıgıpiñ anıtquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguuq tuunǵaqtıq anıñıqsuq nıviaqsıǵaksramıñ.

¹⁹Tavra pigirai ilıtuǵıkamıñ manıññarñnutrıñ piıqsıǵnıqman Paul-lu Silas-lu tıgunıǵaıch. Kalıksraqıgık katımmavıñmuutıñıǵaıch sıvullıuqtıñıtıñun. ²⁰Rome-maǵmıunun atannıqsuqtıñun tıkiutıñıǵaıch itnaqhutıñ, “Ukua iñuıch Jew-ǵuruat akatchırut iñuñnik nunaaqıpsıtıñı. ²¹İlisautrıplutıñ atuqtaksrırrıtıt akıkñaqıgıch malıñniakkavut. Rome-maǵmıunurugut! İlıñısa ilısauttıñıch akuqtuǵumıñaitkivut unniñ tupıgıyumiñaitkivut.” ²²Iñugaaǵruıch tappıutıñıqsut piyuqñıktuanun. Rome-maǵmıut aǵalarrıtılǵıch tilısiñıqsut alıktuıluǵık atnuǵaañniknik Paul-ǵumlu Silas-ǵumlu aasıı ipıǵaqtuquplugu. ²³İpıǵaqtuqaaqıgık isıqtapkaǵnıǵaıch, tilıplugu isıqsıvıum qaunaksraa qaunagıllautaqup-lugık. ²⁴Taatna tilianıkatnı qaunaksrıñ inıllarñıgık qamaniakıǵımun inımun, isıǵañıglu payarñıqsuısqıgık uqumalıñıq qıruñnik.

²⁵Uvvaasıñ unnuaqpaguǵuñnaqsıpman Paul-lu Silas-lu agaayunıqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutık. Atlat isıqtıuqtıñıñkñik naalaǵnı-ñıǵaıch. ²⁶Taimmaıñaq nuna ilıqsraaqısiñıqsuq. Isıqsıvıum tunǵavıı aulıyañıqsut, talupayaat añmaqıgıch sulı kalimñıgıch isıqtapayaanıñ katakhutıñ. ²⁷Isıqsıvıum qaunaksraa itıqtıqamı ilıtuǵııplugu talut añmanıqmata isumaniqsuq isıqtapayaat anıñıplugıch. Taatnaqhuni satkuni tıgıuplugu tuqqutchaǵumaaqsıǵnıqsuq iñmiñun. ²⁸Aglan Paul-ǵum nıpitısqıpluni nipliutıñıgaa, “Anıyasaaqnak ilıpnun! İluqata ittugut!” ²⁹Isıqsırı qıññuaǵnıqsuq nannımik. İtchaǵlukamı tatkıvıña punnıqsuq uulıllaǵmı sıvuǵaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰Tavrakña annısika-mıgık atlamun apıqsruǵnıgık, “Añtıik! Qanuǵluñalı annıqsuǵayaqıq?” ³¹Taapkuak nipliutıñıgaa, “Atañǵuruakun Jesus Christ-kun ukpıqsrı-lutın annıqsuǵısırıtın tupıqatıtuummaqıch.” ³²Agaayyutim uqalıñıñk qulıaqtuǵvıgıaqsıñıgaa atlallu ittıat tupqanı. ³³Unnuaqpaguqman isıqsırıñ iǵǵuaqsıñıgık atnıaǵnıñk aasıñ ilaa tupıqatıtuummaǵmı paptaaqtıkkauñıqsuq. ³⁴Taatnaanıkamı ilaan Paul-lu Silas-lu tupıgımiñuu-tıplugık nıgıpkıaǵnıgık. Tupıqatıgııch quvıatchañıqsut ukpıgıagutrıplutıñ Agaayyutmik.

³⁵Uvlaaǵutqıkman Rome-maǵmıut aǵaladıñısa aıkñıqsuqtıñıñ tılıñı-ǵaıch anıpkıaıplugık taapkuak añutık aullaqtıllıgıglu. ³⁶Tavruma isıqsırıñ Paul uqatıñıgaa itna, “Qaukñııch anıtqugaatık Silas-lu. Aullañıñaaǵuqtutık anıuraǵnıaǵıchık.” ³⁷Aglan Paul-ǵum aıkñıqsuqtıt

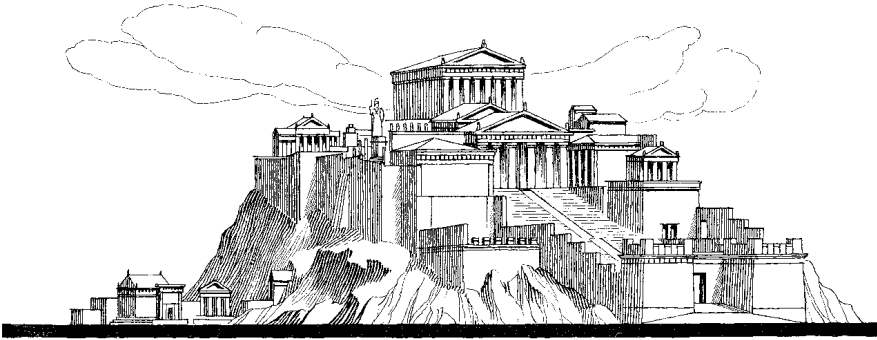
nipliutinigai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvaḡluutiqaqtilaaptiknik aglaan ipiḡaqtuqhunuk iñuḡnun qin̄iqtitlugu inillakmiplunuk isiqsiviḡmun. Uvaguktuuq Rome-maḡmiuḡuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchuḡniqpatiguk iriqqakun? Taatniitchumiñaiapiaqtuq! Rome-maḡmiut qaukñiich iḡmiknik uvuḡaḡutinḡ anipkaḡlisiguk!” ³⁸Aikñiqsuqtit Rome-maḡmiut aḡalatin̄itñun uqautigin̄igaich Paul-ḡum uqautai. Tusaakamiḡ Paul-lu Silas-lu Rome-maḡmiuḡuñhakkuntuuq iqsitchaḡniqsut. ³⁹Taatnaqhutinḡ uqapsaaḡiaḡniqsut ilin̄ikñun. Anipkaḡniḡaich isiqsiviḡmiñ aullaquplugik nunaaqqimiñ. ⁴⁰Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsiviḡmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kin̄uḡanun. Tavrani ukpiqtuaqatiutik qin̄ilgiññiḡaich suli pitchuksaaqḡugich aasiñ unitḡugich.

Thessalonica-miitha

17 ¹Amphipolis-kuaqhutik suli Apollonia-kun igliḡniqsuk Thessalonica-mun piḡaḡniqsuamun Jew-ḡuruat katraḡviatnik. ²Piraḡiḡimisun tavrūalgiññiqsuq iñuḡni uqaqataupluniasiiñ. Piḡasuni minguiqsiḡvium uvluani kaḡiqsipaḡtigin̄igai Agaayyutim uqaḡhi, ³suli nalupqinaiyaḡuḡniḡaa Anniqsuutim nagliksaaqhuni tuqqtauruksrauḡha suli aḡitqiksuksrauḡha tuqḡiḡmiñ. Paul-ḡum itnaḡniḡai, “Taamna Jesus uqaḡikkaḡa ilipsitñun Anniqsuutauruq.” ⁴Iḡaḡich Jew-ḡuruat ukpiqsriḡil-ḡapiaqhutinḡ ilaliutin̄iqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsuttuuq iñugiaktuat Greek-ḡuruat agaayusriqisruuruat suli qulliuruat aḡnat. ⁵Aglaan Jew-ḡuruat siqñaliḡniqsut. Katitchiñiqsut nalaunḡaniuraḡitchuanik iññukhutinḡ piqatiksraḡmiknik. Iḡiḡisa nunaaqqim iñui akatkaqsiñiḡaich. Isiḡiaḡniḡaat Jason-ḡum tupqa pakakhutinḡ Paul-miglu Silas-miglu iñuḡnuutisukḡugik. ⁶Aglaan paqin̄itñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksraḡniḡaich nunaaqqim aḡalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasipḡugik niplianiqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsut iñuḡnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqqiptiknuḡniqsuk ⁷aasiñ Jason-ḡum tukkiqsimaplugik. Paaḡḡaḡniḡaich tillisai umialḡum Rome-mi, uqaqhutinḡ atlamik umialiqḡniplugu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaaqqimlu aḡalatai akanniḡaich uqaatchaḡutiḡimun. ⁹Taatnamik aḡalatiḡ Jason-lu atlallu annitchiqsinniḡaich maniḡñik aasiñ aullaqtitlugich.

Berea-miithak

¹⁰Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiuḡniknik Paul-lu Silas-lu aullaqtinniḡaich Berea-mun. Tavrani utlautilgiññiqsut Jew-ḡuruat katraḡviatnun sivuanisun. ¹¹Iñuich Berea-mi uqautisuḡnatlukpayaaḡniqsut apkunakḡa Thessalonica-ḡmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutinḡ uqaḡiq naalaḡugu, suli uvluḡaḡipman Agaayyutim uqaḡhi ilisaḡiniḡaich ilitchuḡiniapiaḡlu-

(Act 17.19)

gu tamanna Paul-ñum uqağikkana ilumutuutlaañagun. ¹²Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriğñiqsut, iñugiaktuat qulliuñuplutin Greek-ñuruat ağnatlu añutitlu. ¹³Aglaan Jew-ñuruat Thessalonica-mi tusaanigaat Paul-ñum Agaayyutim uqağhiñik quliaqtuaqağnipluğuptuuq Berea-mi. Taatnamik tavranaqtigniqsut akatchiaqsilgitlutin iñuñnik isaağhiñaagugugich. ¹⁴Ukpiqtuat qilamiksriğñigaat Paul aullaquplugu taununa tagium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñağniqsuk Berea-mi. ¹⁵Taapkua aullautriruat Paul-mik taununaütinnigaat Athenmun. Taapkuali Berea-ğmiut utigniqsut. Paul-ñum uqaütitquniğik Silas-lu Timothy-lu iñmiñuquplugik piyumiñaqsiqpauraqpaknik.

Athen-miilha

¹⁶Paul taqqiğmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatcha-llapiagnaqsuq qiniqami iñugiaktuanik aanguanik nunaaqqimi. ¹⁷Paul uqaqatiqağniqsuq Jew-ñuruaniglu ktrağviatni sulı Jew-ñuñitchuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvlugağipman uqaqatiginigai nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ñuruaniglu Stoic-ñuruaniglu iñisautriñitñik qapiqsigiutraqatiqağniqsuq. İlanjich uqağniqsut, “Sumik una uqavaağakti uqaksraqtuva?” İlanjilliguuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqapalliqsuq.” Taatnautiginigaarguuq Paul quliaqtuaqman Jesus-mik sulı añitqıñimik. ¹⁹Aasiiñ tikiutinigaat Paul sivuğaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqlugu, “İñisimasukkaluaqtugut tamarrumiña nutaamik iñisauttutigikkapnik. ²⁰İlanja tusaakkapta atlayuağigikput. İitchuğisukkikput qanuutautilaaña tamarruma.” ²¹Tamaanili iluqağmiñ Athen-nağmiut sulı avaknaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarumuuna nutauplugu tusaakkağmikkun unniñ uqaksraqtuutigiplugich.

²²Tavrani Paul qikağniqsuq sivuğaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-nağmiut! İitchuğigiga agaayyutinik

ukpiqsriŋlapiatiqsi. ²³Pisuktauhlamni nunaqqipsitni qiniigitka agaa-yumaniagvigikkasi. Paqittuja aanguaqtugvinmik aglaqaqtuamik, 'Agaayyutmun nalukkaptiknun.' Taavrumuuna agaayumaniagvigikkapsit-nun nalugaluqfugu uqautiniagipsi. ²⁴Agaayyun iniqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imaigikkañiik. Atanguruaq qilanjmilu nunamilu irvi-qanjitchuq agaayyuvikpañni inuich iniqtanitni. ²⁵Unniin tunjanitchuq inunjun qaitchiñiksrañatnun inugikkağmiñik atakkii inupayaat qaitchigai inuuhigmiglu anigniğmiglu supayaaniglu. ²⁶Inunmiñ atautchimiñ iniq-tağigaa inupayaat, taamna aggiğvigiplugu inuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuanii iniqtağigaluqnağich sivunniqsimagai qanutun suli nani inuich inuutlaaksrañat. ²⁷Agaayyutim inillañniğaa taatnatun inuich pakaagikpatni paqitauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸Atakkii ilaagun kisia inuuniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutin aglaktipsi ilañisa uqağigaa itna, 'Uvaguttuuq ilaan qitunğağigaatigut.' ²⁹Tavra qitunğağiniqmatigut isumaruksrañjitchugut Agaayyutim irrusia atriqağasukniaglugu aanguanik manijñik kaviqsaa-nik naagaqaa qatiqtaanik unniin uyağañnik piliukkanik savayuhhatigun inuich. ³⁰Taipkunani ukiuni inuich naluplutinj pihhatni Agaayyutim tautuiñağaa ihat aglaan pakma tillisiqağaa inupayaat mumiquplugu killukun ihatniñ. ³¹Ilaa nalunaiqsaaqtuq uvlumik atanniqaqsigumi nunam inuanik nalaunjaruañkun tumigiplugu inuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyagnigaa inupayaanun anipkaqamiñ piksraqtaagimak-kani tuqutauhaniñ."

³²Tusaakamitruñ Paul-ñum uqaqtuutaa anitqihikun tuqutauhigmiñ ilañi-sa tipsisautiginiğaa aglaan ilañilli nipliğniqsut, "Naalaqtaupsaağukkiptigiñ."
³³Tavra Paul-ñum uniñniğai katimaruat. ³⁴Ilañisa inuich piqasiğniğaa ukpi-liqhutin. Piqasiqsai ilaqağniqsut Dionysius-mik, ilañnatniglu Areopaa-ñuruat ağnamiglu atilijmik Damaris-mik suli atlanik.

Paul-ñum Corinth-miilha

18 ¹Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-muñniqsuq. ²Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ñuruamik atiqaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli ağnaatnik Priscilla-mik. Tavruñaptuuq tikitqammigñiqsuk atakkii Rome-mağmiut atangata Claudius-ñum aqpi-giplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qiniğiağniğik. ³Piññañniutiqağniqsuk inuuniutigiplugu palapkarrirua-ğmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuñnuña. ⁴Aasii minguiqsigagipmata Jew-ñuruat katrağviatni uqaqatiqağniqsuq Jew-ñuruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaqfugich.

⁵Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullağ-niñaniñniğaa quliaqtuatlufhi tusaayugaallautamik Jew-ñuruanun

uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutinj pigiiliplugu, Paul-ñum ipsunigaa qavia atnuğaamiñiñ aasiñ ilaan kanjicsipkaqsaqługich qanuqhuni taatnaligmiñik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurusilipsitñun. Uvaña patchisaiqsuna. Uvakñaniñaglaan Jew-ñunjtichuanun quliaqtuagisiruña.” Taatnaqqaqługich uniññigai. ⁷Paul nayuutiaqsi-ruq tupqani Jew-ñunjtichuan atiqaquam Titius Justus agaayusuuruam Agaayutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katrağviata inniqsuaq. ⁸Crispus, qaukñiq Jew-ñuruat katrağviatni, ukpigiagutiniğaa Agaayyun qitunğaquummağmi. Suli iñugiaktuat Corinth-ağmiut tusaakamij uqałigmik ukpiqsriligmiñiqsut suli paptaaqtitlutinj. ⁹Unnuat ilañatni Paul qiniqquuraagñiqsuq. Agaayyutim uqautiniğaa itna, “Iqsisuñaqnak! Sivutmun uqağiñ! Qapiqtasuñaqnak! ¹⁰Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ iñuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii uamani nunaaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” ¹¹Ukiuq avvağmik ilaqasiqługu Paul inniqsuq tavrani ilisaut-ripluni iñunjik Agaayyutim uqałhanik.

¹²Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutinj tiguğlukługu Paul uqaqsittaagvinjmuutiniğaat ¹³itnaqhutin, “Uma iñuum ukpiliqsinniağai iñuich agaayutquplugich Agaayutmun akikñaqługu maligutaksraq.” ¹⁴Paul-aasiñ nipliñhiñaagıuqtuğlu Gallio-m uqautiniğai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunğaitchuanamik tuvraq-taksrallu tupiginijlługich, nalaunğanayaqtuq uvamni naalağniñiksrağa anuqsrusilunja ilipsitñun. ¹⁵Aglaan pasikapsiun uqałigtigun iñuiłlu atinjisigun ilipsiıu maligutaksrapsigun, ilipsitñik iħuqaqsaktaksrağigiksi. Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchuña.” ¹⁶Taatnaanikami anipkağniğai uqaqsittaagvinjmiñ. ¹⁷Jew-ñuruat tiguğluñniğaat Sosthenes, ayalataa Jew-ñuruat katrağviata, ipiğaqtuqługu sivuğaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqtiginjññigai.

Paul-ñum Utiħha Antioch-mun

¹⁸Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniññigai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhtinj Syria-mun. Sivuanı ayalıksrağmi Cencreae-miınnağmi niaqqi salipkağniğaa pilğusiatitun Jew-ñuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayutmun. ¹⁹Paul-kut tikiññiqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat katrağviatnun tavrani uqaqatiqağniqsuq Jew-ñuruani. ²⁰Ittuatluuraallaqugaluağniğaat injikni aglaan Paul añinjññiqsuq. ²¹Unitkaqsikamigich uqautiniğai, “Agaayyutim pitqutigikpau utiğihitchuña ilipsitñun.” Aullalğiññiqsuq Ephesus-miñ umiakun aasi ilaan uniññigik Priscilla-lu Aquila-lu tavruna. ²²Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniğiaqługich ukpiqtuanu-ruat tavrakñaasiñ aullağniqsuq Antioch-mun. ²³Tavrani itkalualğitñami

qanutuntai aullalgiññiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaagiaq-
lugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuaŋha Ephesus-mi

²⁴Jew-ŋuruatliguuq ilaŋat atiqaqtuq Apollos-mik animap-
luni Alexandria-mi tikiññiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguq
uqalguraununiqsuq kañiqsimmaagiksauŋupluni Agaayyutim uqaŋha-
nik. ²⁵Iłisausiaqahuni Agaayyutikun aasiñ piyummatiqallapiaqługu
iłisauttutiginigaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ŋum iłisimaŋhi-
ñagnigaa John Paptaaqtitchirim quliaqtuağihalu paptaaqtitchiŋhalu.
²⁶Uqautriaqsiñiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ŋuruat ktrağviatni.
Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku agğisiñiğaa kinuniğmiknun
aasi iłisautipsaaqługu sukuitłukługu Agaayyutim annautriłlatilaanjanik
iñuñnik. ²⁷Apollos sivunniqman aullağukhuni Greece-mun ukpiqtua-
ŋuruat Ephesus-mi ikayuğniğaat aglakhutinj ukpiqtuaqatiumiknun
Greece-mi pitchuksaaqługich pağlatquplugu taakmani. Apollos tikitña-
mi ikayuutaullapiagniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim iłuaqqutriŋhagun.
²⁸Kañiqsiñaqsiplugu uqaaqtuutriŋiğmigun akiilitłaniğai Jew-ŋuruat aasiñ
uqaqatigiłiğmikni Agaayyutim uqaŋhatniñ nalunaigaqługu taamna Jesus
Christ-ŋuŋha.

Paul-ŋum Ephesus-miñha

19 ¹Apollos-li Corinth-miititlugu Paul-li kukiłukhuni kivataagun
tikilğatağniqsuq Ephesus-mun. Tavraniuuq nalautchiñiqsuq ił-
aŋitñik ukpiqtuat. ²Apiqsruğniğai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik
ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiuniğaat, “Tusaanjiññiqsugutunniñ
Ipqitchuamik Irrutchiqaqtılaanjanik.” ³Paul-ŋum apiqsruğniğai,
“Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiuniğaat, “John-ŋum paptaaq-
titchisaagun.” ⁴Paul-ŋum itnağniğai, “John paptaaqtitchiruaq iñuñnik
mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniğai Israel-aagmiut ukpiqsri-
ruksrauŋhat agğiqsuksrauruamik kinumigun, taavrumiña Jesus-mik.”
⁵Tusaakamitruŋ paptaaqtitauniqsut atqagun Atanguruam Jesus. ⁶Aasiñ
Paul-ŋum aksikmagich argaŋmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuaŋu-
ruat aŋalatkaqsiñiğai. Uqaaqsiñiqsut uqautchikun kañiqsiñatłaitchuakun
suli sivuniksriqipmiñiqsut. ⁷Iñugiaktılaaqağniqsut qulit malğuiyuŋnamik
iñuñnik.

⁸Paul inniqsuq tavrani piņasuni tatqiñi isaagahuni Jew-ŋuruat
ktrağviatnun. Uqaqatauniqsuq taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim
aŋaayyqautaani ukpiqsriłiqsinniaqługich. ⁹Aglaan iłaŋich taapkua
pitchigiłiłiunniqsut ukpiqsriŋitłutin. Uqautigiaqsiñiğaat akiłiłiqługu
agaayyutikuagiaq katimaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ŋum uniñniğai

maliktitluni ukpiqsiruanun in̄migun. Aasiin̄ uvlugaḡipman̄ il̄isautriaqsi-
ñiqsuq Tyrannus-ḡum il̄isautriviani. ¹⁰Taamna atuummiñḡaa malḡuḡni
ukiun̄ni. Taatnamik iluqatin̄ in̄uich Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuatlu in̄uu-
niaqtuat Ephesus-ḡum avataani tusaanigaat Agaayyutim uqaḡha.

Atuumaruaq Iḡñigutaiñun Sceva-m

¹¹Agaayyun in̄iqtaqaḡniqsuq quvinqaqtuanik tumigiplugu Paul.
¹²In̄uich in̄iqsrugñigaat Paul qaitquplugich nasaḡaurat atuanikmagich.
Ilin̄ja tikiutinigaich atniḡñaqtuanun. Ilikamisigik nasaḡaurat atniḡ-
ñaqtuanun il̄uaqsikkauniqsut suli irrusiqḡuich unitḡugich. ¹³Ilan̄jich
Jew-ḡuruat in̄uuniaḡniqsutunniin̄ irrusiqḡuiyapḡutin̄ in̄uḡnik. Ilin̄jich
igliḡaḡumaatchaḡniqsut nunaaqḡipayaanun. Uuktuaḡniḡaat anit-
chiullaḡiksraqtin̄ irrusiqḡuḡnik Jesus atqagun, nipliutruḡugich itna,
“Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ḡum quliaqtuaḡikkaḡagun.”
¹⁴Sceva-m Jew-ḡuruat qauklat agaayuliqsinqisa tallimat malḡuḡnik
iḡñigutai uuktuaqpaalukmiñiqsuttuq taatnatun. ¹⁵Aglaan taapkua
irrusiqḡuich nipliutiniga, “Jesus il̄isimagikput suli Paul il̄isimapmip-
ḡugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶Taatnaguusq nipliutiqqaḡugich
in̄uum irrusiqḡulgum mitchiqiniga piyukḡugich. Tatamnaqsil̄apiaḡugu
akiil̄in̄igai. Taapkuaguusq taatnasigaḡniaqtuat pikiḡniqsut tupiḡmiñ
atniaqtat suli atnuḡaigutrat. ¹⁷Iluqaḡmin̄ Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuat-
lu Ephesus-mi tusaakamitruḡ tamanna atuumaruaq iqsitchaḡniqsut.
Taluqsriḡñiqsut atanguruam Jesus atqanik. ¹⁸In̄uḡiaktuat ukpiqtuaḡuq-
tuat uqaḡiaqsiniḡaat sagviḡḡugu in̄uḡnun in̄uuniaḡaluḡiqtin̄ aḡatkukun.
¹⁹Suli in̄uḡiaktuat il̄isaaqtuat aḡatkuuḡnik katitḡugich makpiḡaat
ikipkaḡniḡaich iluqaitñun qin̄iḡnaqsipḡugu. Kisiiḡipmatigik makpiḡaat
akisutilaan̄at 50,000 taalaḡuniqsut. ²⁰Taatnail̄ipluni Agaayyutim uqaḡha
siaminniqsuq suli in̄uḡiaktuat in̄uich il̄itchuqsriḡḡutin̄ san̄janik.

Akatauḡhat Ephesus-mi

²¹Kiḡuagun Paul Ipḡitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunnigñiq-
suq Macedonia-kuaḡukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun.
“Taavrumuḡaḡaḡluḡa igliqtuksraugisiruḡa Rome-mun,” itnaḡniqsuq.
²²Timothy-lu Erastus-lu ikayuḡtin̄ni tuyuḡin̄igik Macedonia-mun in̄ḡaḡmi
Ephesus-mi uḡataaniḡu.

²³Taatnaḡhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuu-
na agaayyutikuaḡiakun. ²⁴In̄uk suliuḡti atiqḡniqsuq Demetrius-mik.
Agaayyuvin̄ḡualiuḡniqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maniḡ-
miñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaaḡata maniññaktipagaḡniḡai savakti.
²⁵Taatnaqhuni tuḡḡniḡai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik piḡ-
ḡualiuḡtin̄ik aasii nipliutiḡugich, “Aḡutiit, il̄isimarusi taavruma savaapta

maniññaktillautagağigaaatigut. ²⁶Ilipsi ilitchuğigiksi qanuğli taimña Paul nipliğaiğıha aanguat iñiqtauruat iñuktigun agaayyutaunıñiplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyuñnak Asia-mi iñugiaktuat iñuich maliğualıgaich ilisauttutai. ²⁷Pakma ilirugut navianaqtuamun savaagikkapta piiñiksrañanun. Taatnañhiñauñitchuq. Atuumaniaqpalluqtuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpaurañan Artemis suuyumiñaiñiksraña suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiñiksrañaptuq, taavruma aanguaqpauram putqatağvigikkañata iñupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

²⁸Taapkuaguq iñugiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnañ-niqsut aasiñ iğiallaksaqhutıñ, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹Akarrutauruaq siamıñniqsuq iluqaanun nunaaqqimun. Taapkua akilñiuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malğuk Macedonia-ğ-miuk Paul-ñum igliqatik, aullautiniğaiç katimmavikpauragmiknun. ³⁰Paul-tuugguuq taamuñagukkaluağniqsuq uqağiağuni katimaruanun aglaan ukpiqtuqaatiunıñ pitquñiñniğaat. ³¹İlañisali qaukñiich ilannañiñ qanniuğniğaat qıñiqtitquñitlugu katimaruanun. ³²Taamapkua katimaniqtutilaagmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvağiiksinniqsut kanjısimallapiasunaqnagu sumik kattutiqaqtılaaqtıñ. ³³Jew-ñuruat Alexander saqinnığaat sivuğaatnun katimaruat uqağvinmun nipliutiksraqahunikii. Urriqaplugich uqaqniurağaluğniqsuq iñuñnun. ³⁴Iñuich ilitchuğikamitruñ Jew-ñutilaaña iluqağmiñ iğialaniqsut malğunı sassagñiyuñnañni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵Kiisaimmatai nunaaq-qim ayalataata nipaiqsilğataqamigich iñugiakpauraqtuat nipliutiniğai, “Ephesus-miut! İñupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqañha agaayyuvikpaurañanik kamanaqtuam aanguam atrilıanuruam atqaqtitlugu pakmakña qılañmiñ. ³⁶Tamanna kia-unniñ piiłaağilguitkaa. Taatnağusi nipaiqsuksraursi, qanuñaktitchiñiağuiqitchi. ³⁷Iññuk uvuñautiniğisi ivayaqtuñitkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitñiñ unniñ uqaqanjtkaluqtitlugik akikñaglugu aanguaqpauraqput. ³⁸Demetrius-ñum suli savaktaiñ akikñautiqağumitruñ nalliat iñuich, ittut piviksrat uqaqsittaalğmun suli taatnatchimun nalunaiqsqaqtugut atanıgnik. Taapkunuña iñuich tikiutitlagaich agvisitıñ. ³⁹Aglaantuq piqağniğupsi qanutchimik pigisukapsitñik inillañhiñaupmiuq nalaullugu katimañhatni nunaaqqim iñuiñ. ⁴⁰Nuyuağnallapiaqtuami ittugut itnaiñiplugu akatauñaptigun uglupak. Pisanitchuugutiksraitlugu iğialaıqput qaisaksraitçugut agvisiksralautamik.” ⁴¹Taatnaqqaaglugich ağıupkağniğaa katimañhat.

Macedonia-mun Greece-munlu

20 ¹Akataulğataanikmata iñuich Paul-ñum katinnığai ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullağniqsuq Macedonia-mun.

²Igliġġmiñi tamatkunani nunaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuk-saaġillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikilgitluni Greece-mun, ³aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni tatqñi. Kinuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Iłitchuġiniġai Jew-ġuruat sivunniulhat piyaqquġuk-luġu. Taatnaqhuni igliġniqsuq Macedonia-kun. ⁴Sopater Pyrrhus-ġum iġñiņa Berea-ġmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ġmiu, Gaius Derbe-ġmiu, Timothy Lystra-ġmiu, Tychicus suli Trophimus nunaġaniñ Asia-m tuvaaqatiginiġai. ⁵Aullaġniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaq-qiłluta tavrani. ⁶Kinuagun niġiqpagvikaam puvlaņniġiłaanik qaqqianik atuumaanikman tiksidsugut Philippi-miñ aasii tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi iłaliłuġich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuu-tipluta akunniqsaaami.

Paul-ġum Aqulliupluġu Troas-miilħa

⁷Sivulliupluġu uvluni akunniqsaaam katirugut atautchimun nul-lautchiġvilıqiniaqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ġum quliaqtuaġviniġai katimaruat unnuaqpaguġataqtitluġu. ⁸Iñuġiaktuanik naniqaqtut qulliġmi katimmaviptikni. ⁹Nukatpiaġġuuq atilik Eutychemik aquppiñiqsuq igalġum siñaani Paul uqaqtitluġu. Taamna Eutychem siñiņialilłapiaqhuni kiisaimmatai siñiksagñiqpuq. Taavrumakņasii qulliġiñiñ piņayuakniñ inıt kataņniqsuq nunamun. Iłaiñ tikitmatruġ tuquaniņniqsuq. ¹⁰Paul-aasiñ atqaqhuni qulaņiqsiqamiuġ iqittaagñiġaa nipliqluni, “Isumatuyaaqasi! Iñuuruqsuli.” ¹¹Utianikami tatpakmuņa autaaġniqsuq qaqqiamik niġiłlutiņaasiñ. Aquagun Paul-ġum uqautip-saaġniġai uvluġataqtitluġuaglaan. Tavra aullaġniqsuq. ¹²Iñuich taimña nukatpiaġ agġisiñiġaat iñuupluġu. Aasiñ iñupayaat quviatchallapiaġniqsut.

Iglaułħat Troas-miñ Miletus-mun

¹³Tavraasiñ ayupluta umiaqpaņmun tiksidsugut Assos-mun. Taavrumani nunaaqqimi ikisaġumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni. ¹⁴Paul-ġum iłaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkaġikput umiaqpaņmun igliqtuiñaqhutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵Taavrumakņa tiksilgitchugut uvlaukuagun tikitluġu Chios qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaqhuta, piņayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶Paul sivuniqaġniqsuq nutqaġuņitluni Ephesus-mun akuniitchuņitluni Asia-mi. Tikiłuaġuligñiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumi-ñaqpan uvluni Pentecost-liqikpata Jew-ġuruat niġiqpagvikaanġata.

Paul-ġum Uqaġuiqsaałħa Ephesus-miut Qaukłiņitñun

¹⁷Miletus-miñ Paul-ġum qanniġniġai ukpiqtuanuuruat qaukłiņich Ephesus-mi katimaqatigisukluġich. ¹⁸Taapkua tikitmata nipliutiniġai, “Iłisimagiksi

iñuuniałığa akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹Ataŋguruuq Jesus savautigiga iluqnauqłuñ. İlaatniļu qulvisigun unniñ sakiqniugutitigun Jew-ñuruat naglikxaaqtitkaatña. ²⁰İlisimaplusi anniqutitlaitkipsi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriñamni ilisautiplusi katimmaviññi suli kiñunnapsitñi. ²¹Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitчуatlu atisiplugich alğaqsruğitka killuqsautiñitñi Agaayyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²²Pakma İpqitчуam Irrutchim piyumapkaqłuñ Jerusalem-mun aullağñaiaqtuñ ilisimarjitkaluaqługu qanuq irrutikkauñksrağa taamani. ²³Aglaan ilisimatuağiga una, iluqañitñi nunaaqqiñi İpqitчуam Irrutchim kiligagığaaña isiqtaugisiñipluñ naglikxaaqtitaugisiñipluñalu. ²⁴Aglaan iñuñığa pitłuktuanuñitчуq uvamni. Naatchisuktuñ savaamnik Ataŋguruam Jesus qaisañanik uvamnun, İlaan uqaqumaña tusaayugaallautamik Agaayyutmun iñuqaqtiginiplugich iñuich. ²⁵Akuni itkaluaqtuanaa ilipsitñi quliaqtuağıplugu Agaayyutim uqałha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qinıtqikkumiñaiñığa. ²⁶Taatnaqługu kilikkipsi pakma, nalliqsi anniqsukkauyumiñaiñiñi qpan ukpiqsriñkun patchisauyumiñaiqsuñ, ²⁷atakkii anniqutititłusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsriurapayaanun İpqitчуam Irrutchim qaunaksraqsirrutigikkañi ilipsitñun. Munaqsriğugusi Agaayyutim iñuiñiñi pigiliutikkañiñun iğniğmi tuqqutaułhagun. ²⁹Naluñitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsñaqtuatun amaqqutitun tikitkisiñhat akunnapsitñun, aasii atniłutit ukpiqtuanik. ³⁰Suli akunnapsitñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiağutit iñmiknun. ³¹Qaunakkiagikkumuusi. Itqağilugu vanañun qulvisigun alğaqsruñiqsi piñasuni ukiuni uvlunıtñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitqugipsi. ³²Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağaaasi suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³Uvaña kaviuñitчуña iñuum manianik naagaqaa atnuğaañiñik. ³⁴İlisimagiksi argamnik savaaqalığa piqağniutigiplugich supayaamik tuvaqaqtiumalu iñugikkaptiknik. ³⁵Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuiñksrañanik sayaitчуanik itqağilugu Ataŋguruam Jesus-ñum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktuq aatchuiruni aatchuusiaqalığmiñ.’ ”

³⁶Paul-ñum uqaqtuutianikamigich sitquqatiginiğai iñiqsruğimun. ³⁷Qianiqsut iqtıluğ Paul kunikługulu, ³⁸aasiñ aliasruutigiplugu nipliña qinıtqikkumiñaiñiñipluni ilinıtñun. Tuvaqaqtichigñiğaat ikityaqman umiaqpañmun.

Paul-ñum İglaułha Jerusalem-mun

21 ¹Tavra avitnapta ilinıtñiñ tiksiquhuta nalguqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tikitchugut qikiqtamun

Rhodes-mun tavrakjaasiñ tiksilgitluta Patara-mun. ²Tavrani ilitchugi-gikput umiaq ikaagnaagniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuŋa ikipluta tiksilgitchugut. ³Qiniqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uŋalliñaanagun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiñ taamna umiaqpak niuriñiaqhuni usiamiñik. ⁴Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaami. Anjalataagun Ipqitchuam Irrutchim iniqtigaluagaat Paul Jerusalem-muqunjtugut. ⁵Aglaan tavrani irviksraqput nunjtman aullalgitchugut. Iluqaŋmiŋ ukpiqtuat ilaqatituum- maŋmiŋ suli qitunŋaqtuummaŋmiŋ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiñ taŋium siñaani sitquqhuta injiqsruqtugut. ⁶Tavra ikikapta umiaqpaŋmun ilinjilli airut.

⁷Tyre-miñ tikitchugut Ptolemis-mun. Taavrumani piqasilgitkivut aniqatiut nayuqŋugich uvlumi. ⁸Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ŋum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malguŋuutigikkaŋat ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaanuruat. ⁹Taamna Philip paniqagnaqsuaq sisamanik niviaqsianik uñiŋniŋilaanik sivuniksriqirauplutiŋtuuq. ¹⁰Inŋanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik aggiŋniqsuq Judea-miñ. ¹¹Aasii utlakamisigut Paul-ŋum tapsia tigukamiuŋ isigaŋni argaŋniŋu qiliŋniŋai nipliŋhuni, “Taatna Ipqitchuag Irrusiq nipliŋsuq taatnatun, Jew-ŋuruat Jerusalem-mi qiliŋsruŋisigaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ŋunjtichuanun qaisaŋilugu.” ¹²Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsaagaluagikput utlautitqunjtugut Jerusalem-mun. ¹³Aglaan Paul-ŋum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiŋniaqpsitŋa? Uvaŋa itqanaigutianiksimagiga qiliŋsrukkauñksraq Jerusalem-mi unniñ tuqutauñksraq piqusiŋluŋa Ataniŋmik Jesus-mik.” ¹⁴Nutqaqtilguitŋaptigu nipliutiñhiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iniqtauyumuq!”

¹⁵Ipsaagaluqaapta paŋnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶Ilaŋjisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaaqatchigaatigut Mnason-ŋum kiŋunŋanun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miuŋuruuq ukpiqtuaguniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ŋum Tikiqattaalŋa James-mun

¹⁷Jerusalem-mun tikitŋapta aniaqatiupta quyaplutiŋ paŋlagaatigut. ¹⁸Uvlutqikmanaasiñ Paul-ŋum piqasiŋaatigut qiniŋiaqŋugu James, aasiiñ ukpiqtuanjuruatlu qaukŋiŋich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹Paul-ŋum paŋliiŋanikamigich tusaayugaaqtinniŋai iluqaanik Agaayyutim iniqtaŋanik tumigiplugu savaaŋikkani akunŋatni Jew-ŋunjtichuat. ²⁰Naalaqtaunjanikamitruŋ quyanigaat Agaayyun nipliutiŋplugu Paul itna, “Aniqatmaŋ, kaŋiqsillagiñ piqalŋa inuŋiallapiaqtuaniŋ Jew-ŋu-

ruanik ukpiqsriruaniktuuq aglaan ilinjich piipkaitlutinj Moses-ɲum maligutaksrajanik. ²¹Iñuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaqqinjitiñi suksraaqplugich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitɲutchisuuqunjtugich qitungauragikkarjich naagaunniñ kamagitqunjtugich Jew-ɲuruaq ilitqusiat. ²²Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat aggiñhiñ. Qanugiñiqpisami? ²³Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik aɲutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanɲagumiñaiñhat salipkaɲumiñaiñhatlu niaqunjich. ²⁴Taapkunɲa aɲutinun ilaliutilutin Jew-ɲuruaq ilitqusiatigun salummaqsagutin suli akiliutilugich tunillaatiksrarik nuyaitlasilugich. Taatnaɲuvich iluqaɲmin ilitchuɲinayaɲaat tanjiɲiñha qanutchim tusaakkaɲmin ilipkun, sulipsuuq tupiksriñhiñ maligutaksrajanik Moses-ɲum. ²⁵Aglaan Jew-ɲunjtichuat ukpiqtuaɲuqtuat ilitchuɲipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinjitiñun nigitqunjtikivut niqinigu tunillaautauruamik aanguanun aukmiglu unniñ qimisanik suli piisimaaglugich qaayugnaqtuañigmiñ atlatukun.” ²⁶Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq aɲutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsaqatauniqsuq tuvraqɲugu Jew-ɲuruaq ilitqusiatigun suli utlautipluni agaayyuvikpaɲmun uqautityaqɲugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsaqatiliqtiñ naanniaqtilaajanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsaɲumaniqsut.

Paul-ɲum Tigukkauñha Agaayyuvikpaɲmi

²⁷Tallimat malɲuk uvlut nuñitchautaadni ilañisa Jew-ɲuruaq Asia-ɲ-miunɲuruaq qiniñnigaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiñnigaat iñugiaktuat iñuich, aasiñ tigguglukɲugu Paul. ²⁸Iɲialaplutiñ itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uuma iñuum ilisautriruam iñunjik nanipayaaq akikɲaqɲugich Israel-aagmiut suli akikɲaqɲugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniñ akikɲautipluni uumuuna agaayyuvikpaɲmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ɲunjtichuanik uvuɲa qaayugnaqsipkaɲugu ipqitchuaq ini.” ²⁹(Taatna niplianiqsut atakkii sivuani qiniqɲugu Paul nunaqqimi piqatiquañha Jew-ɲunjtichuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiñ itqutinasugniaqɲugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaqɲugu tiggugluɲnigaat.) ³⁰Taatnaqhutiñ iluqatiñ iñuich nunaqqimi akatauniqsut. Iñuich atautchikun aqpaqsruqhutiñ Paul tiggugluɲni-gaat aasii kalikɲugu agaayyuvikpaɲmiñ. Tavrauuaa agaayyuvikpaum paanji umiñnigaich. ³¹Taapkua aupiñhauriruut tuquñhiñaaguqsaqmi-gaatlu Paul, imma kilijni-gaat Rome-maɲmiut aɲuyyiuqtinisa qaukñiat iñupayaat Jerusalem-mi akatauniplugich. ³²Taavruma qaukñium katiqɲugich aɲalatit suli aɲuyyiuqtini upaktuñigai iñugiakpauraqtuat iñuich. Qiniqamitruɲ qaukñiq aɲuyyiuqtituummaan anaumingiñnigaat Paul. ³³Taavruma qaukñium tikitñamiuɲ Paul tiguni-gaa aasii

tillisigiplugu qılıqsruquplugu malğıuñik kalimñiğñik. Tavraasiñ apiq-sruqtaaqsiñigai itna, “Kiña una anjun? Sumik savvaqlukpa?” ³⁴Tamatkua iñugiakpauraqtuat igialaaqsiñiqsut atinjitchuamik nipimik. Qaukñium iłitchuğilguñiñigaa sumik agvisiqhutinj itnasigalhat. Taatnaqhuni tiliñigai anjuyyiuqtit Paul inaatnuutitquplugu. ³⁵Tikiutikamitruñ tutipqinun anjuyyiuqtit akiyağaat Paul atakkii iñuich qinnaktaliqpaitlutinj. ³⁶Iñuich malgutigaluagñiqsut igialaplutinj, “Tuqutchiun!”

Paul Uqapsaagutruruq Inmiñik

³⁷Anjuyyiuqtit itqutiłhiñaagumatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniğaa qaukñiq, “Uqaqatigillakkumiñaqpiğinj?” Taavruma apiqsruğniğaa, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸Ivrumiñaunjtich Egypt-miu qanqammiuraq akatchipluni akilililqisuutmik, sivulliqługich sisamanik kavluutiyunjanik satkuliñnik iñuilaamun?” ³⁹Paul-ñum kiuniğaa, “Jew-ñuruña animap-luna Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iñugipluna taavrumani nunaaqqimi iñuich ilisimallautakkañatni. Nipliqsillañniañña iñunñun!” ⁴⁰Tavra qaukñium uqaquniğaa. Paul-guuq tutipqinun qikaqhuni urriqaniğai iñuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniğai Hebrew-tun itna,

22 ¹“Aniaqatiumaañ sulı aapanuruasii, naalağniłlaksiun uqau-tiksrağa patchisaiłapkun sivuqqapsitñi!” ²Taapkuaguuuq tusaagaqsikamitruñ uqaqlugu Hebrew-tun iñuksruğniğiqsut. Paul-ñum uqautipsaagñigai itna, ³“Uvaña Jew-ñuruña. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluqluna, uvaniasiñ Jerusalem-mi iñuguqtuna. Gamaliel-mik ilisautriqaqtuna. Ilaan pilłautaqlugu ilisautigaaña sivullipta malıguta-krañanik. Nalaunñasuktuañuruñaptuuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴Nagliksaaqtitkitka iñuich tuqunniqaługich ukpiqsripmata Christ-mik, anjutinıglu ağanıglu tıgusiullakłuna inil-laktaqlugich isiqsivıñmun. ⁵Qaukñiat agaayulıqsit sulı iluqağmıñ sivulliuqtıgruat Jerusalem-mi nalupqinaiyağaat uqaqtılaaga ilumutun. Ilinjitiñ aglaksraqłuna Jew-ñuruat katrağviatnun Damascus-miittuanun, aullalgitçuna tıgusıyaqluna ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrıyaqluna kalimñiğñik qılığlugich anasiññuqsagvıksrañatnun.

Paul-ñum Uqałha Mumiğmıgun

⁶“Uvluqpaguqtuami igliłamni qallıplugu Damascus taimmaiñaq qau-mağum pakmakña qaggutigaaña. ⁷Katakkama nunamun tusaagıga nipi uvañnun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanjtıpıña?’ ⁸Apiqsruğıga, ‘Ataniiq, kisuvıch?’ Kiugaaña, ‘Uvaña Jesus-ñuruña Nazareth-miu nagliksaaqtıta-ğıkkana.’ ⁹Tuvaqaqatiuma qaumaniq qiniğaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaanıtkaat. ¹⁰Apiqsruğıga, ‘Ataniiq, sutquvıña?’ Atañum kiugaaña, ‘Makillutin Damascus-muğıñ. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik

Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’¹¹ Taavruma qaumaniq-pauram qiñitlaiqisitigniqlamaña tuvaaqatiuma tasiuqluña Damascus-mun tikiutigaatqa.

¹²“Taavrumani anjun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaq-huni tupiksriuaq maligutaksranik kamagikkaupluniñu Jew-ñuruanun Damascus-mi. ¹³Taavruma utlañnigaaña. Qikaqami saniqqamnun nipliu-tigaaña, ‘Aniaqaan Saul, qiñitlasitqigñ!’ Taimmaiñaq qiñitlasitqiksuna. ¹⁴Nipliutigaaña, ‘Sivullipta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ñitichugit-quplugu pisuñhi, qiñiquplugu Agaayyutim savaktini sulitusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵Ñisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich inupayaat qiñikkapnik sulitusaakkapnik. ¹⁶Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtilutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ñum Tuqlukkauña Quliaqtuaquplugu Jew-ñunitchuanun

¹⁷“Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpañmi iniqsruñamni qiñiq-quuraaqtuña, ¹⁸Agaayyutmun uqautipkaqluña itna, ‘Qilamiksruğutin Jerusalem-miñ aullağiñ atakkii inuich uvani akuqtuğumiñaitkaat ñisimarauñhiñ uvapkun.’ ¹⁹Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ñisimallapiağaat katrağviññi isiqtaksraqtuğiga ukpiqsriuanik ilipnik ipiğaqtuqlugich. ²⁰Sulit Stephen ñisimarigikkan tuqqutaupman uvañaptuuq tavraniittuña ñuagiplugu tuqqtauña unniñ qaunaksipluña tuqqutçiruat atnuğaa-ñitñik.’ ²¹‘Aullağiñ tuyuğigisigipñ Jew-ñunitchuanun uñasiksuanun,’ Atanğuruam nipliutigaaña.”

²²Inuich naalağniñiğaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iğialaksağ-niqsut nipitutilaagmikni, “Iğitchiuñ, tuqqutçiuñ! Ilaa inuuruksraunitchuq!” ²³Ilinich iğiallağmiñ atnuğaaamiknik isaaqtausiqhutiñ qavia silamun tiñipkağniğaat. ²⁴Aasii Rome-mağmiut atanğata inugikkani tiliñiğai Paul itqutitquplugu anuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipiğaqtuquplugu ñitichuğiniağlugu suvaata Jew-ñuruat qinnallapiaqtilaanatnik. ²⁵Ilinisa qiliqsruanikmatni ipiğaqtuğviksrağmiñun Paul-ñum nipliutiniğaa anuy-yiuqtit qaukñiat qikaqtuaq tavrani, “Ipiğaqtuñhiñauvisiuñ Rome-ñum inugikkana apiqsruqtağaluaqnaguunniñ savvağlukmañaan?” ²⁶Taavruma anuyyiuqtit anjalataata tusaakamiuñ ilaan qulliqpiaq nipliutiniğaa, “Qanuq savaaqapich? Taamna anjun Rome-ñum inuginiğaa.” ²⁷Taatnaqhuni anuy-yiuqtit qulliqpiañata Paul utlaklugu apiqsruğniğaa, “Uqautiñña. Rome-ñum inugivatin?” Paul-ñum anğniğaa. ²⁸Qulliqpiam nipliutiniğaa, “Uvañali tauç-siağikkaga Rome-mağmiuğuliksrağa maniñmik.” “Aglaan uvaña animaruña Rome-mağmium inugipluña,” Paul-ñum itnağniğaaali. ²⁹Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ñum piiqsaagñiqsut tavravua. Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsitçañniqsuq kañiqsikamiuñ Paul-ñum Rome-mağmiuñutilaaña sulit ilaan qiliqsruqtinniqamiuñ kalimñiğñik.

Paul-ḡum Tikiutiqaḡha Uqaqsittaagtitchirinun

³⁰Taavrumaguus aḡuyyiuqtit qulliqpiaḡata kaḡiqsisuḡniḡaa nalup-qinaitḡlukḡugu sumik piqusiqḡugu Jew-ḡuruanun patchisiquitiḡha Paul. Taatnaqhuni uvlutḡikman ilaan kalimḡniḡich piiqsinnigai aasii qaukḡiḡi-sa agaayuliqsit sulil uqaisa uqaqsittaagtitchirit tiliḡniḡai katitquplugich. Tavrakḡa Paul tavrḡautiniḡaa aasii qikaqtitlugu sivuḡaatnun.

23 ¹Paul-ḡum qiiḡituagaḡniḡai iriḡruinaaqḡugich taapkua uqaqsittaagtitchirit aasii nipliḡhuni, “Aniqatiumaaḡ! Uumḡaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauḡrimmaagiutillautakun iḡuuruḡjuruḡa sivuḡaani Agaayyutim.” ²Paul taatnaqman Ananias-ḡum, qaukḡiat agaayuliqsit, tiliḡniḡai tamatkua qikaqtuat qaniḡani Paul-ḡum patiktiquplugu qanḡagun. ³Paul-ḡum nipliutiniḡaa, “Ilvich ukpiḡḡuaḡtii! Agaayyutimtuuq nalupqinaigḡlugu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppirua-tiin tavrani atanniqsaksraḡipluḡa tuvraqḡugu maliḡutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagiḡitin tilirikavich patiqupluḡa.” ⁴Aḡutirguuq qanit-tuat Paul-mun nipliutiniḡaat, “Agaayyutim qaukḡiḡuruaḡ agaayuliqsaa uqamaḡḡuutiḡiḡ.” ⁵Paul-ḡum kiuniḡai, “Aniqatiumaaḡ! Uvaḡa iḡisimaḡiḡniḡiḡa sivulliuḡtaupluni agaayuliqsautilaḡa. Atakkii Agaayyutim makpiḡaḡniḡiḡi aḡlausimaruq itna, ‘Iipsi uqamaḡḡuutiyumiḡaitkisi iḡugik-kapsi aḡalatiḡich.’”

⁶Paul-ḡum iḡitchuḡikamigich iḡaḡich katimaruat Sadducee-ḡuru-ḡuḡuḡhat sulil iḡaḡich Pharisee-ḡuplutiḡi ilaan nipliutiniḡai taapkua uqaqsittaagtitchirit, “Aniqatiumaaḡ, uvaḡa Pharisee-ḡuruḡa iḡḡiḡiplu-ḡa Pharisee-ḡuruam. Ittitauruḡa uqaqsittaagviḡiḡmi uvani piqutigiḡlugu niḡiugaqaḡiḡa tuquruat aḡitqiḡiksraḡatigun iḡuḡiḡmun.” ⁷Taatnaguus Paul nipliḡman tavravuaa Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruat-lu uqaalatraaqsiiḡisut, aasiiḡ katimaruat atiḡaiḡhutiḡi. ⁸Atakkii Sadducee-ḡuruatguus uqaḡhutiḡi tuquruat iḡuutḡikkumiḡaitḡugich sulil piiḡniḡiplugu irrutchiḡiḡlu isaḡuliḡniḡlu. Aḡlaali Pharisee-ḡuruat ukpiḡsriḡlutiḡi iluḡaitḡik taapkuniḡa. ⁹Taatnaqhutiḡi katimaruat nipitusisaiḡniḡisut. Iḡaḡich aḡlaliḡirit Pharisee-ḡuruḡuplutiḡi qapiḡ-taiḡiḡlapiḡniḡisut itnaḡhutiḡi, “Paḡitchiḡuitchugut savvaḡḡuutaanik uuma iḡuum. Isaḡulgum naagaqaa irrutchim iḡumun uqautivalukkaa.” ¹⁰Taapkua uqavaḡhat iḡḡutuyunaiḡman taamna aḡuyyiuqtit qulliqpiaḡat isummigḡiḡsuq ilinḡitḡun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni aḡuyyiuqtini tiliḡniḡai taapkunuḡa katimaruunun ivayaagiḡquplugu Paul ilinḡitḡiḡi aasii itqutilugu aḡuyyiuqtit inaatnun. ¹¹Tamarrumani unnuami Atanḡuruam qikaqasiḡlugu Paul nipliutiniḡaa, “Qapiḡtaqnak! Iḡisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi iḡisimaraugisirutin.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Paul

¹²Uvlaagutqikman Jew-ɲuruat katimakamiŋ sivunniugniqsut. Nalupqinaiqsruqhutiŋ akiqsruɲniqsut, “Uvagut niɲiyumiŋaitchugut unniin imiɲumiŋaitchugut sumik Paul tuqunɲanikkaluaqnagu.”
¹³Sippaqaqluguguuq malɲukipiaq taapkua inniqsut sivunniughtuat itna.
¹⁴Aasii utlautiplutiŋ agaayuliqsit qaukɲiŋitnun suli sivulliuqtigruatnun itnaɲniqsut, “Uvagut nalupqinaiqɲlugu akiqsruqtugut qanutchimik niɲiyumiŋaitɲluta Paul tuqqutkaluaqnagu. ¹⁵Taatnaɲusi, ilpsi uqaqsittaaqtitchirituummapi tuyuqaɲitchi aŋuyyiuqtit qulliqpiaŋatnun Paul tavrɲautitqulugu liilaa apiqsruqtapsaŋɲuaɲukɲlugu. Uvagut tuqqutkisiptimigikput sivuani tikiɲiksraŋan uvuŋa.”

¹⁶Aglaarguuq Paul-ɲum uyuguan, aɲnaunɲan iɲniŋa, tusaaniɲaa taamna sivunniukkaŋat. Taatnaqhuni aŋuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlaŋniɲaa Paul uqautityaɲlugu taavrumiŋa. ¹⁷Paul-ɲumaasii tuɲɲuqamiuŋ aŋuyyiuqtit aŋalataat nipliutiniɲaa, “Aŋuyyiuqtit qulliqpiaŋatnun taamuŋautiuŋ una nukatpiaq, piqaɲniqsuq uqauttutiksraɲmiŋik ilaanun.”
¹⁸Taavruma aŋalatiŋ taamuŋautiniɲaa qulliqpiaŋatnun aŋuyyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ɲum isiqtauruam tuɲɲuɲuŋa iŋiɲaaŋa ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguuq uuma uqauttutiksraqaɲaatin.” ¹⁹Taavruma aŋuyyiuqtit qulliqpiaŋata tasirriutipluguguuq avuŋaqaagutiŋiɲaa aasiiŋ apiqsruɲlugu, “Sumik uqauttutiksraqaɲpiŋa?” ²⁰Taavruma nukatpam nipliutiniɲaa, “Jew-ɲuruat sivunniughtut iŋiɲukhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaagviŋitnun apiqsruqtapsaŋɲuaɲukɲlugu. ²¹Aglaan aŋiqnagich atakkii malɲukipiaq iŋuich sippalik iriqsimaniaqtut utaqqiruut ilaanik apqutmi. Iliŋich akiqsruqtaanikhutiŋ niɲitqikkumiŋaitɲlutiŋ unniin imitqikkumiŋaitɲlutiŋ tuqqutkaluaqnagu ilaa. Iliŋich-amma itqanaiqhutiŋ utaqqigaat ilvich aŋiɲiksran.” ²²Taavruma qulliqpam nipliutiniɲaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniin taamna iɲitchuɲipkaɲniaqnagu suli tamatkuniŋa uqaqtilaan uvamnun.” Taatnaqqaqlugu taamna nukatpiaq aullaqtinniɲaa.

Paul-ɲum Tuyuulha Kavanauruamun Felix-mun

²³Taamna qulliqpiaq tuɲɲuiniqsuq malɲuɲnik aŋalatiŋitniŋ aŋuyyiuqtit uqautiniɲik, “Itqanaiyaɲitchik malɲuk kavluutik aŋuyyiuqtinik suli piŋasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malɲuk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich. ²⁴Suli itqanaiyautilugu tuttuqpaŋnik Paul-ɲum usiaqsigviksraŋiŋik tikiutiksraŋiŋik aniyaŋniusunaqani kavanauruamun Felix-mun.” ²⁵Aasii taamna qulliqpiaq aglaŋniqsuq taamuŋa itna, ²⁶“Claudius Lysias tuyuqtuq uumiŋa kavanauruamun kamaŋaqhuni Felix-mun, iɲuaqqun! ²⁷Una

añun Jew-ñuruat tiguplugu tuqułhiñaagüğnikkañat aasiñ piqasiqluñu añuyyiuqtimmik annautikkaqput, atakkii ilitchuğigiga ilaa Rome-miñ kañiqalħa. ²⁸Kañiqsipsaağukługu sumik piħhagun patchitchiqluğ uqaqsittaatqitchirinjitñun utlautigiga. ²⁹Ilitchuğirunja qanutchimik piñai-silaañanik tuqurrutauyumiñaqtuamik unniñ isiqtauluni. Aglaan inñin maligutağmikkun patchisiqusimagaat. ³⁰Uvanja kilikkaukama Jew-ñuruanaun sivunniugutiniplugu tuqqutçukługu piñatchiasunjaqnagu tuyuğigiga ilipnun, tamatkuaptuug patchisiqutrai uqautigitka tikiutitquplugich agvi-sinich akikñaqługu ilipnun.”

³¹Añuyyiuqtit atuummiñigaat tillisusiaqtin. Aullautiniğaat Paul tamarru-mani anaqami tikiutiplugu Antipatris-munaglaan. ³²Uvlutqikman tamatkua pisukhutin añuyyiuqtit piruat utiğniqsut aglaan tuttuqpiraqtuat igliğutitui-ñaqlugu Paul. ³³Tikiutikamitruñ Caesarea-mun kavanauruamun qaiñniğaiç aglaiılu Paul-lu. ³⁴Taavruma kavanam agliqianikamigich apiqsruğniğaa Paul sumiunupmagaan. Ilitchuğikamiun taamakña Cilicia-ğmiunulħa, ³⁵Felix-ñum Paul uqautiniğaa, “Ilvich pasiritin tikitpata naalağniğisiñiğikpiñ.” Aasi ilaan tillisiginiğaa Herod-ñum atanğum inaani Paul qaunagitquplugu.

Jew-ñuruat Paul-mik Pasitñiħat

24 ¹Kinuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukħiat agaayuliqsit, piqasiq-huni ilañitñik sivulliuqtigruat sulı maligutaksraliqirimik atilimik Tertullus-mik tikiñniqsut Caesarea-mun. Aasii uqağigaat akikñautriñ Paul-kun taavrumunja kavanauruamun. ²Tavrunautianikmatruñ Paul, Tertullus uqağniqsuq itna, “Kamanaquatiin Felix! Tumigiplugu añalatillautaułhiñ sivirusuamik añuyautairrutıqatitkiptigut sulı isumatulipkun ikayuğitin iñuvut tumigiplugich iñugiaktuat ihuaqsruutit. ³Quyyatigigikput sumiunniñ nanipayaaq, aasii quyyatıqallapiagıptiğin. ⁴Aglaan miñguqtillutin piyuma-galuaqnak inğikpiñ naalallaquplugu naiğilıluğ uqağiraksraqput. ⁵Una iñuk ilitchuğikkaqput iñukłuqutauplugu, akunğatni Jew-ñuruat iluqaani nuna-mi aullağniirağaqtuuaq akarrutinik sulı ilaa qaukħiupluni Nazarene-ñuruani. ⁶Agaayyuvikpañmik qaayugnaqsılıuğniālħa pisigiplugu uvagut tigukkaqput ataniğukługu tuvrağlugu maligutaksraqput. ⁷[Aglaan qaukħium añuyyiuqtit qullıqianjata Lysias-ñum upaktuqhuta uvaptikniñ ivayaagığaa. ⁸Aasii Lysias-ñum uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtağupku ilitchuğinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikñautivut ilaagun.” ⁹Tamatkuaptuug atlat Jew-ñuruat tavrani tappiğniğaat Tertullus-ñum akikñautaa Paul-kun itnaqhutin, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ñum Uqapsaağutriħa Sivugaani Felix

¹⁰Taavruma kavanauruam urriqaniğaa Paul niplıquplugu. Paul niplıaqsiñiqsuq, “Ilisimagiga iñugiaktuami ukiumi añalatchiħiñ

uumiņa nunaaqqimik. Quyagigiga patchisaiyałiksrağa sivuqqapni. ¹¹ İlıtchuğiraksrağigiñ qulit malğuk uvlut qaanjanikkaluagtıtınagich utlau-tılığa Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrıtyaqłuna. ¹² Jew-ņuruat ilıtchuğınıtkaluğaataņta taamavrumani agaayyuvıkpaņmi qapıqısiğıut-rağłuna inuņnik naagaunniñ akatchıłuna inuņnik katımmavıņmıknı tupıgıñ naagaqaa nanıpayaaq nunaaqqıñı. ¹³ Naagaunniñ ilıñisa nalupqı-naiyağlugu pilğuitkaat akıkņautrıñ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqınaiqııugı uqautıgıkpıñ, malıktaullakkıga tamanna apqutaa nutauplunı ukpıgırak-sram ilıñisa uqağıkkaņata sagluuqtuaņuplugı. Sivullıapta Agaayyutaat agaayumaagvıgıgıga, ukpıgıgıtkaıtuuq tuvraqıugı malığıtaksraq qaisaurıaq Moses-kun sulı aglausımaruat makpıgaanjıtıñ sıvunıksrıqırıt. ¹⁵ Nıgıugaqaqmıuņaptıuq ilıñısıtun, itna, Agaayyıtım iluqaisa tuqu-ruat inuıch aņıpkagısiplıgıch, nakuuruatlu pıgııtchuatlu. ¹⁶ Taatnaqłuna ataramık qauğrımmaağıutıllautaqaguktıña patchısaitłuna sıvuğaani Agaayyıtım sulı inuıch. ¹⁷ Inuıgiaguraqtıuani ukıunı pısaallaqqaqłuna Jerusalem-mıñ utıqtıña saagaqaqłuna manıñmik aatchuutınık nunaaq-qıgımiuņqatımnun sulı tunıllağıaqłuna. ¹⁸ Taamna savaağıpkagtılugı paqıñnıgaatıña agaayyuvıkpaņmi, naatchıanıkama iğğıutıksraqtuğ-vıkaanık atuqtaksrañısıgun Jew-ņuruat. Tavranı inuıgiaktıuat inuıch iqatauñıchtı uvamnı unniñ qanusıq akarrun inğıtchuq. ¹⁹ Aglaan ilañıch Jew-ņuruat Asia-ğmiuņuplutıñ ittuat. Taipkuaptıuq uvıña sıvuğanıutı-ruksraugaluaqtıt ilıpnun ilıtchuğıpkagıağlugı akıkņautrıñ pıqagımiñ qanıtchımık uvapkun. ²⁰ Ki, ukua inuıch uvanıttıuat uqağılıtrıñ paqıtagıkkaqtıñ nalaunğırıtıtıga sıvuğanıusımmaħamnı uqaqsıttaaqıtıt-chırınun. ²¹ Aglaan una atausıq nıplıutıgıgıga makıtıħamnı sıvuğaatnı, ‘İlpsı atannığñıaqpısıtıña ugıuvak pıqıtıgılugı ukpıqsrığıga tuquruat aņıtıqkısıñıplıgıch.’ ”

²² Felix-ņum ilıtchuqsrıruam agaayyıtıkıuağıamık katımaħıq umıkkaa itnaqhunı, “Aņuyyıtıtıt qullıqpıañat, Lysias, agğıqpan sıvunıgısisıgıga taamna uqavaağıtıksı.” ²³ Taatnaqman Felix-ņum tillısıgıñıgaa aņuyyıtıtıt qaukıtıatnı Paul qanagıtıuplugı aglaan tıgıtaagısıñıaqnagu, aasıñ tillısıgıplıgı ilannaañıñun pıqaqıtıħıñaagıuğlugı inuğıkkaņıgun.

Paul-ņum Sivıganıutıpkıħa Felix-mullı Drusilla-mullı

²⁴ Qavsıch uvlut qaanjanıkmiullı Felix Jew-ņuruamık ilaqatılık Drusilla-mık tıkıñıñıqsuk aası uqaqatıgısukıugı Paul. Taatnakıı Felix tusaapsaağuktıq ukpıqsrığıkun Christ Jesus-mık. ²⁵ Paul uqağaluaq-man nalaunğaruahıkun, inımun aņalagıusıñıksrakun, sulı atannııvıum uvıuagun tıktıchuksrakun Felix ısımallaagaqsıñıqsıq. Aası nıplıqıhu-nı, “Aullaħıñaagıqtıtın pakma. Pıvıksranıtıqkuma qannıgısisıgıkpıñ.” ²⁶ Sulı ilaan nıgıugağıgalıuğnıgaa Paul qatıħıñasıgalıgı manıñ-

mik. Taatnaqlugu ilaan uqaqatigigaluağnigaa akulaiqlugu. ²⁷Aglaan malğuk ukiuk atumaanikmaknik Porcius Festus inarjğñigaa Felix kavanaułhagun. Taatnaqhuni Felix-ğum iħuaqnağukhuni Jew-ğuruanun isiqtagituiñagñigaa Paul.

Paul-ğum İnjaqałha Umialiqmun Rome-mi

25 ¹Tavra Festus taamna piņasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukğiguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-muñniqsuq. ²Tavrani Jew-ğuruat qaukñijich agaayuliqsınisa suli sivulliuqtigruañisa tikiutinigaiç ilinisa akikñautigikkatın Paul-kun. ³Taamna kavanauruaq Festus apiginigaa quyalitqulutın Paul Jerusalem-muktitquplugu. Iliniç sivunniugaqahutın tamaani apqutaani tuqqutchukługu. ⁴Festus-ğum kiuniğai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvañali sivunıaqtuña utitqıgukłuña. ⁵Qaukğıkkasi Caesarea-muktiñiñaugisi uvapkun akikñagıağługu tasamma iñuk savvaqluksimakpan.”

⁶Festus taamna itkaluqaami tallimat piņasuniılu naagaqaa qulini uvluni. Utıgnıqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppıvia-ni aquppıpluni tiliriñıqsuq Paul tavrıñautitquplugu. ⁷Paul tikitman Jew-ğuruat agğiqatauruat Jerusalem-miñ qıkaqhutın avataanun igłulisul-lapiağnıgaat supayaatıgıun, ilımutuutilaallapiağlugıch piłguisagmıktıgıun. ⁸Aglaan Paul uqautıgıniqsuq inmiñun itna, “Savvağluutaitçuña akikñaqługu Jew-ğuruat malığutaksraña unniñ agaayyuvıpkak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” ⁹Taatnaqman Festus-ğum quyalıñıaqługıch Jew-ğuruat apıqsruğnıgaa Paul itna, “Jerusalem-mukumiñaqpıch atannıkkautyağutın sivuqqamni taamani tamatkunuuna akikñausıapkun?” ¹⁰Paul-ğum kiuniğaa, “Qıkağuktuña sivugaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglıñña taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-ğuruat supayaakun, ilvıttuuq taamna ilısimapmıgıñ. ¹¹Savvağluktaunuluña piguma uvañnun tuqurrutiksrauyumiñaquamıç inıqsrunıççuña annagugluña anasiñıuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikñautaat akikñaqtıma tañıgııaukpan, kia-unniñ qaisaksrağınıtkaña ilınıtñun aňalataksrauluña. Taatnaqlugu Rome-mağmiut umialganun utlautıñıksrapkun inıjaaqtuña.” ¹²Tavra Festus-ğum uqaqatıgıqaaqlugıch sivunniuqtını kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun inıjaaqtuatiin, taakmuña umialgamun aullağısırutin.”

Paul Sivugañıusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³Qavsıç uvlut kınuatıgıun Umialik Agrippa suli Bernice tikiñniqsuk Caesarea-mun pağlatıyaqlugu Festus. ¹⁴Iliniç qapsıñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ğum uqautınıgaa umialik Agrippa Paul-ğum pasıkkusıañanik itna, “Añun-samma uvani ittuq Felix unısaña isiqsivıñmun. ¹⁵Uvaña

utlautikama Jerusalem-mun Jew-ɲuruat qaukɲijisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañisa akikɲaqɲugu uvaɲnun tuqqustitqukkanat. ¹⁶Aglaan kiugitka Rome-maɲmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsittaqaqtit-laitkikput pasikkaauruaq iñuk uqapsaaɲaluaqtitnagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. ¹⁷Taatnaqɲugu taipkua pasirai tikitmata uvuɲa piñat-chiasuɲaqnagu uvlutqikman isivgiugukɲugu tilisiruɲa taamamna aɲun sivuɲaɲiutitquplugu. ¹⁸Taapkua igɲuliqsuutiruat makitnamij akikɲautiksraiññaat savvaɲluutaanik niɲiugikkamnik. ¹⁹Naagatai ilijisa uqaksraqtuutigihñaasigaat ukpiɲusigɲikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ɲum uqaɲikkanaɲun iñuuplugu. ²⁰Uvaɲa nalupqisrukama qanuq ilitchuɲiniaɲiksraɲatnik tamatkua, apiqsruɲiga Paul ilaa piyummatiqaqayaqmagaan Jerusalem-muɲiksraɲagun tamatkunuuna uqaqsittaɲaɲiɲuni tasamani. ²¹Aglaan Paul-ɲum iɲiaɲikkana ataniɲmuutitqupluni Caesar-mun umialiɲmun Rome-mi. Taatnaqɲuɲa tiligiga qanagitquplugu tuyuɲiniaɲhanunaglaan taakmuɲa umialiɲnun.” ²²Agrippa-m nipliutiniɲaa Festus, “Taamamna aɲun tusaayummiuqmiñi-ɲiga.” “Uvlaakuɲuqpan tusaagisiñiɲiñ,” Festus-ɲum kiuniɲaa.

²³Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuɲaallauqhu-tik savaktituummaɲmik. Isiqtit katimmaviɲmun piqasiqhutik qaukɲiɲnik aɲuyyiuqtinik suli nunaqqim sivulliuqtaiñik. Festus-ɲum tillisiginiɲaa Paul tavruɲautitquplugu ²⁴nipliqhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniqatauruasi! Una aɲun ittuq iluqagɲiɲ Jew-ɲuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkaɲat uvaɲnun niplirautigiplugu iñuuruksraunɲiɲiɲiplugu. ²⁵Aglaan paqitɲilɲuitkiga qanutchimik tuqurrutiksraɲanik. Aasii ilaa Caesar-mun iɲiaqaqman sivunniutigiga tuyuɲisukɲugu taakmuɲa. ²⁶Aglaan nalupqinaitchuamik piitɲuɲa aɲvisiksraɲanik Paul-ɲum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqɲugu sivuɲaɲiutipkaɲiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuɲiniurapsaaqqaaglugu aglaak-sranikkasugaluɲa qanutchimik. ²⁷Uvamni nalaunɲaitɲuni tuyuqatiksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqɲugu akikɲautiksraitɲuni ittuamik.”

Paul-ɲum Uqapsaaɲutriɲha Iɲmiñik Sivugaani Agrippa

26 ¹Agrippa-m nipliutiniɲaa Paul, “Ilvich uqautigihñaaguqtu-tin ilipkun.” Tavra Paul isakɲugich argaɲni aullaɲniñiɲaa itna, ²“Umialiik Agrippaa! Uvaɲa quviasullapiaqtuɲa uvlupak sivuqqapni uqaɲviqaqtitauɲapkun tamarrumuuna iluqagɲiɲ Jew-ɲuruat akikɲautaa-tigun uvamnun. ³Ilvich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitñik Jew-ɲuruat ilitqusiɲatnik suli uqaksraqtutigisuukkanitñik. Taatnaqɲugu iɲiɲikiɲiñ naa-ɲaɲnitqupluɲa qiñuigutin.

⁴“Iluqagɲiɲ Jew-ɲuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniaɲiɲa, atakkii nutauɲamniñaglaan iñuuniaqtuɲa iñumni nunamni suli Jerusalem-miɲu.

⁵Uqalhiñaanjurut ilisimakkaqtin uqautigisugluna piyumin. Ilisimapmiut aullağniñhaniñağlaan ilagitilaamnik Pharisee-ñuruanun tuvraiñiapiağaqtuat maligutaksranik pitluğlugu atlaniñ. ⁶Pakma qikaqtuna uvuna atanniqsaksrağukluna piqutigiplugu niğiugaqatıga Agaayyutmun immiumaniahhanik akiqsruutmiñik sivulliptiknun. ⁷Iluqatin qulit malğuch qitungağiich sivullipta niğiugigaattuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvlugağipman. Umialiik, taavrumuuna niğiugaqagñiplunaptuq patchisiquitigaatna Jew-ñuruat. ⁸Suvaata Jew-ñuruasi ukpigilguitpisiuñ Agaayyutim anjpkaitlaħa iñuñnik tuquñaruanıñ?

⁹“Uvañaptuq isumaqagaluqtunañaa piyumiñağniqtutulaap-tun akikñaqtuğuklughich iñuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰Taatnailiplugu savaaqaluna Jerusalem-mi. Qaukñitniñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruna ayalatchirrutiksramnik Agaayyutim iñugiaktuat iñui isiqtaupkatlasiplughich. Tuqqutaksrağumtagik ilaupmiraqtuna qaukñiñi. ¹¹Iñugiaktuanı anisñuqsaqłughich Jew-ñuruat ktrağvıñitni pıilaagıpkagnaqlugu ukpigıkkanañ. Uvaña qinnausımavaitlughich aullağaqtuñauñniñ uñasıksuamun nunaaqñiñun tamatkua nañitichuklughich.

Paul-ñum Uqalħa Mumiğmigun

¹²“Taatnatchimik piqusiqluna Damascus-mun aullalğitçuanaa ayalatchisaıgun suli tillisaıgun qaukñıñisa agaayuliqsit. ¹³Umialiik, igliħamni uvluppaguqtuami qauma siqıñiğmiñ qaumatluñniqsuaq qıñiğga. Puuqtıgaatıgut taapkualu igliqatıtkı qaumanğum pakmakna. ¹⁴Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagıga Hebrew-lıraaqhuni uqaqtuaq uvañnun, ‘Saul, suvaata naglıksaaqtıptıña? İlipnun atniaqsiñaqtutin akıllıliuqapna atrıplugu natmaksıgvik atniaqtıtaqtuaq akıllıliqsuıkami iñumi anautañanun.’ ¹⁵Apiqsruğıga, ‘Atanıiq, kisuvıch?’ Atanğum nipliutıgaana, ‘Jesus-ñuruña naglıksaaqtıtagıkkı. ¹⁶Makıttin! Sagviutıgıkpıñ nalunaığıaqlugu savaktıksraqtaañuħiñ uvañnun. Uqautrıtuğıkpıñ iñuñnik ilıtuğıkkapnik uvapkun uglupak suli ilıtuğıpkagumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷Uvaña annautıgısigıkpıñ Jew-ñuruaniñ suli Jew-ñuñıtuçuanıñ tuyuğıgupkıñ ilıñitñun. ¹⁸İlvıch anmaqsruğısigıtin irıgıkkıñıch mumıksıllugıch taaqtuamiñ qaumaruamun suli tuunğaum saññianiñ taavrumuna Agaayyutim saññianun. Tunñaviñıgutıñ uvamnik natqıgutıgısigıtkı killuqsautıñıch aasıısuli ilıliutıniaglutıñ Agaayyutim iñuñiñun piksraqtaagıkkıñıñun.’

Paul-ñum Quliaqtuaħa Savaagmigun

¹⁹“Umialiik Agrippaa! Taatnaqluna savaaqatuna tupıgıplugu qıñıqtırrusağıa pakmakna. ²⁰Quliaqtuaqtuna sivulliuplugu Damascus-mi Jerusalem-mılu, kıñuagunsuli iluqaani Judea-mi akunğatniñu Jew-

ñuñitchuat. Uqautigitka iñupayaat mumiquplugich killuqsautiñitñiñ Agaayyutmun aasiñ iñuuniagaqsitquplugich simmikkauñaruatitun. ²¹Taamna pisigiplugu Jew-ñuruat tigguglukñuñaga ayaayyuvikpañmi tuqunniuragaatña. ²²Uvlupañnunaglaan Agaayyutim ikayuqñuñaga qikaqtitkaña uqatlasipluñaga iluqapsitiñun kamañañiañitçhuanunlu kamañaqtuanunlu. Tamanna uqağikkaga atrigigaa uqautigikkañata sivuniksriqirit Moses-ñumlu atuumagisiñiplugu ²³taamna Christ-ñuruñaq nagliksaaqtuksrauniplugu, sulivulliuruksraunipluni añitqiksuañiñ tuqunaruapayaañiñ iñitçhugipkağlugulu anniqsuğiaq iluqaitñun Jew-ñuruñanunlu Jew-ñuñitçhuanunlu.”

²⁴Taatnañiplugu Paul uqaqman Festus-ñum nipitusipluni nipliutiniğaa, “Paul! Ilvich isumañlağututun. Iñitpauraqsimañiqpich kinañağauğaañ.”

²⁵Paul-ñum kiuniğaa, “Kamañaqtuatiñ Festus! Uvaña isumañlağunitçhuna. Uqautiqatñuñaga ilumutuunipluni ittuamik. ²⁶Uqautiñiñaugiga umialiñmun taluqsrautaiğluñaga atakkii iñisimagaa Agaayyutim uqañhagun sulivanniqsuqtimigun. Nalupqigñitçhiga iñitçhugihha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumañitçhuq iriğaqtuğuni. ²⁷Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaat? Iñisimagiga ukpiqrsilaan tamatkuniña.” ²⁸Tavra Agrippa-m nipliutiniğaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuağutitqayauragikma.” ²⁹Paul-ñum kiuniğaa, “Agaayyutmun iñiqsruqtuñaga ilvich sulivat naalaqtuat uvañnun uglupak maliğuaqsuñitquyumañlugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimñiqsuğayaitçhut.”

³⁰Taatnañnikman Paul umialiglu kavanaauraglu Bernice-lu sulivatlatlak makinniqsut ³¹aasii añiñiñaqhutitçhug uqaqsuñiqsut avatmun, “Manna añun piñitçhuq sumik tuqurrutiksrağmiñik unniñ isiqsivitçhug irrutiksrağmiñik.” ³²Tavra Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Tamanna añun pituiğayagñiqsuq iñiaqañitpan Caesar-muguguni.”

Paul-ñum Rome-muñiañha

27 ¹Sivunniugutañanikman tiñilğaqsiğviksraqput Italy-mun qaiñiñağich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun añalataatnun añuyiutit taggisuqatuañ añuyiutitaiñik Augustus-ñum. ²Umiaqpañmun Adramyttium-mikñaqtuamiñ ikerugut Asia-mun aullañiñaagugñiqsuamun. Aristarchus Macedonia-ğmiu Thessalonica-miñ piqataupmiug uvaptikni.

³Uvlutqikman tikitçhugut Sidon-mun. Julius-ñum iñuaqqutiñiplugu Paul ilannaañi tavrani qiniğiaqtitkai qaitçhitquplugulu inuğikkañiñik. ⁴Tavrakña aullalgitñapta anuğim pağğaguutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamañagun tiñilğaqsiqsiqirugut. ⁵Siñiqsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitçhugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶Tavrani Julius paqinniqsuq umiaqpañmik Alexandria-miñ iğliğniğniqsuamik Italy-

mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuŋa. ⁷Tiksiuraaqhuta iñugiaktuani uvluni atakkii anuŋhiqpaitluni. Arguġianniuqhuta tikilġataqtugut akiaanun nunaqqim Cnidus. Nigiqluum igliqtitchumiñaiqmatigut nalġuġuta tiksiaqsirugut qamanġagun qikiqtam Crete naŋaqqaaqluġu nuvuġaq Salmone-mi. ⁸Piyaqniulikun siñiqsraqtuaqluġu tikilġataġikput qamannil-lautaġvik qaniġaniittuaq nunaqqian Lasea-m.

⁹Taavrumani nunaqqimi uvliuqtugut iñugiaktuani.

Nuyuaġnaqsisigaatigut ikaaqsahiksraŋanun taġiuqpaum atakkii ukiak-sraqhuni Jew-ŋuruat uvlua uisauraaġviat qaaniġnikman. Taatnaqhuni Paul-ŋum alġaqsruġniġai taapkua ¹⁰itnaqhuni, “Aŋutiit, ilitchuġigiga aul-lalgitchupta uvakŋa iglauhiqput navianaġisipluġu. Usiavutlu umiaqpaglu unniñ ilaŋisa iñuich nuyuaġnaġisiruq piyaqquliksraŋatigun.” ¹¹Aglaan Julius naalatluŋniqsuq uqaġikkaŋanun aquttaanunlu iñuanunlu umiaq-paum nipliutaaniñ Paul-ŋum. ¹²Taamna qamannirvik iñuaqnaŋiñniqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiatluktuat ayakkumaniqsut tavrakŋa tikitchaġuklugu Phoenix piyumiñaġumiñ. Taamna qaman-nirvik Crete-mi sanmiruaq uŋallamullu nigiqpamullu, taamamna ukiuvigisukkaat.

Añniġuqpauraġiq Taġiumi

¹³Tavrani uñallaaġiksilġataġniqman taapkua isumaniqsut sivunniuk-kaqtin atuumasuklugu. Kisat nuqinniġaich aasiiñ tiksiaqsiplutinj qikiqtam siñaagautlaniqtutilaaġmiktigun. ¹⁴Aglaan akuniisunjaqani anuġiqluk nigiqpaġniqsuq anuqqaħaahuni qikiqtam tujaaniñ. ¹⁵Anuġim akik-ŋaqmagu umiaqpak paalġuiġniġaat anuġi sivuniġikkaġmiñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶Apqusautilġitñapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniħaurallaktugut. Aasii sakuugutiqaqhu-ta ikiniġikput umiayauraq. ¹⁷Taamna umiayauraq ikianilġiñaqman taapkua iñuich aktunaanik nimiqsruaqsigaat umiaqpak. Nuyuaqhutinj ikkalġiħksraġmiknun Syrtis-mi tiñilġautaiġniqsut tiktaulġimikni. ¹⁸Añniqpauraq qasullaŋitchuq. Uvlaakuġuqman umiaqpak usiiqsaġaat. ¹⁹Uvlut piŋayuatniasii umiaqpaum suqutnai igitkaqsigaich. ²⁰Uvluni iñugiaktuani siqiñiq naagaqaa uvluġiat qiñiŋitchivut aasii añniqpauraq qasullaŋitluni. Tavrakŋaasiiñ niġiugaġiŋaigikput annaħksraqput.

²¹Uvvaasiiñ akuni taapkua iñuich niġiŋitmata Paul-ŋum qikaqhuni aŋutit sivuġaatnun nipliutigai, “Aŋutiit, naalaġnigupsitŋa ayasunjaqasi Crete-miñ tamanna atuumanayaitchuqsuli, usiavutunniñ iġinnayaitkivut. ²²Aglaan pakma iŋiġipsiġiñ, qapiqasi! Nallipsiunniñ tammaiyumiñaitkaa iñuulħi, umiaqpak kisimi piyaqquġisiruq. ²³Atakkii marrumani unnuami makitaniqsuq saniqqamni isaġulga Agaayyutim ukpiġikkaġma agaayu-maġvigisuukkaġmalu, ²⁴nipliutipluŋa, ‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin

Caesar-mun Rome-mi. Piqutigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupa-yaat usiaqsiqsuat uumani umiaqpañmi.’ ²⁵Taatnağusi ajuitiit, nikaliqasi! Ukpigigiga Agaayyun taatnallapiağisiñha uqagikkarjatun uvamnun. ²⁶Aglaan qikiqtat ilarjatnun tipiniğaatigut.”

²⁷Akimiagūutailağutaatigun unnuat tiñitauñtaptikni anuğimiñ Mediterranean tağiuñani, unnuaq qitiqquqman tiñilğausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamun. ²⁸Taatnaqhutiñ kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii ilitchuğiniğaat imğum ikkagliñha iñuiññaqtun isarñniqtun. Iqliqtaaqtuallakhuta uuktualgitmatruñ ilitchuğiniğaat akimiaq isarñniqtun ititilaanikhuni. ²⁹Iliñich aniyatcharñiqsut umiaqpak ikkalğiññasugalugu iyağarñnun. Taatnaqhutiñ niñitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiñ uvlusiaqsiplutiñ. ³⁰Tiñilğausiqirit qimakku-maatcharñiqsut umiaqpañmiñ. Nipliññaqhutiñ iluaqsruityaqtuqhutiñ kitchanik sivuani umiaqpaum aasiñ niñitchiplutiñ umiayauramik imiğmun. ³¹Aglaan Paul-ñum nipliutiniğai ajuyyiuqtit ajalataatlu itna, “Ukua tiñilğausiqirit ingitpata ikimatuiñağutiñ umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” ³²Taatnaqhutiñ taapkua ajuyyiuqtit kipputiniğaat umiayauraq aasii tiñititlugu.

³³Uvluq qaunuraagaqsiqman Paul-ñum niğitquaqsiñiğai, “Akimiagūutailami uvlumi utaqqirusi anuğaiñiksrañanik niğigaluaqasi sumik. ³⁴Uvlupak niğillaqupağipsi. Niğiruksraursi iñuusugusi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiñiksrapsigun.” ³⁵Taatnaqqaqğugich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu iñiqsruqhuni Agaayyutmun sivuğaatni taapkua avguqğugu taamna qaqqiaq niğiaqsiñiqsuq. ³⁶Taapkua iluqağmiñ piyumatchakhutiñ niğiaqsiqsiñiqsut. ³⁷Iluqağmiñ iñugiakti-laarjat tavrani umiam usianj 276 inniqsut. ³⁸Iliñich niğisuiğataanikamiñ umiaqpak usiisagaqsiñiğaat igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiaqpaiyañhat

³⁹Uvluq qaupman tiñilğausiqirit ilisagitñaiñniğaat nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautuñniqsut. Iliñich sivunniğniqsut taiñña siñiq-ñisitchağukğugu umiaqpak piyumiñağumitruñ ikkalğisillugu nunamun. ⁴⁰Taatnaqhutiñ kitchat aklunaarñich kipluğniğaiç tasamuña unikğugich kitchat tağiumun sulii aklunaarñich aquutmiñ qilğutaiqğugich. Kiñuagun sivuğutriñ tiñilğautaq nuqitlugu anuğimun tiñitquplugu umiaqpak sivukkiqsinniğaat nunamun. ⁴¹Aglaan umiaqpak ikkalğiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñ aqua piiyaqtaaqsiñiğaa qaim tut-qatağvigiplugu. ⁴²Ajuyyiuqtit tuqqutchuaqsiñiğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³Aglaan Julius-ñum anniğiplugu Paul taatnasigaquñiñiğai. Tiliñiñiğai iñuich puuvratlaruat misigağlugich tulaktiqataquplugich nunamun. ⁴⁴Unniñ

puktağusiqsuglugich umiaqpaviñigmik nunniaquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

Malta-mi Qikiqtamiñhat

28 ¹Annaanigataqapta ilitchugigikput taamna qikiqtaq atiqalħa Malta-mik. ²Malta-ğmiut iħuaqquciaqsigaatigut tukkuğiksitluta. Uvvaasiin sialuguhuni alappaaguhman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³Paul qirriqsuisaqmiuglu ikniğmun. Nimigiaq sagviğniqsuq, uunanjan ikniğum iqiiqsitlugu aasiin argaiñun nipitiqhuni. ⁴Taapkua qikiqtam iñuiñ qiniqamitruñ nimigiaq niviñaruaq Paul-ñum argaiñi uqaaqsiñiqsut avatmun itna, “Una añun ilumun iñuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni tağiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaquut-miğun.” ⁵Aglaan Paul-ñum ipsuktiğniğaa taamna nimigiaq ikniğmun piyaqqusiallasuñaqani. ⁶Taapkua qikiqtağmiut niğiugiaqsiñiğaat puvihiksraña naagaqaa tavrauvaa tuqulihiksraña Paul-ñum. Takiruami qiniñitñamiñ sumik atlayuağnaqtuamik Paul-mi isummigitqiniñiqsut itnaqhutiñ, “Ilaa agaayyutauvalunñiqsuq.”

⁷Qaniñani tulagvipta qikiqtam qaukhiğikkana atilik Publius-mik nunautiqagñiqsuq. Taavruma iñuum iħuaqquctipluta tukkuqaqtitkaatigut piñasuni uvluni. ⁸Publius-ñum aapaña atniğñaqniqsuq uunaqukhuni sulı itiktaliqhuni auyyuliğmik. Paul-ñum utlañniğaa qiniğiaqlugu aasii agaayupluni patiklugu argañmiñik mamititlugu. ⁹Paul mamititchipman taavrumiña qikiqtam iñuiñ tavruñautiaqsiñiğaiç atniğñaqtuapayaañi aasiiñ Paul-ñum iħuaqsiqpaqlugich iluqaitñik. ¹⁰Iñugiaktuanik aatchuutiniq qaitchigaatigut sulı aullaħhiñaaguhqapta umiaqpak usilliğniğaat inuğik-kaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-muħhat

¹¹Piñasuni tatqini tavrani itqaaqhuta aullalğitchugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malğiñnik Agaayyutiññuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-ğmiutaq ukiuniqsuq taavrumani qikiqtami. ¹²Aullaanıkapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiin nayuutipluta piñasuni uvluni. ¹³Aullalğitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman uñallamiñ anuqhiğugñiqsuq. Tikitkikput malğunni uvluni nunaaqqia Puteoli-m. ¹⁴Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilañitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaaatigut nayuquplutiñ akunniqsaa-mi, aasiin tavrakña aullalğitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiñnipluta. Aullağniqsut pağiaqhuta nunaaqqimun atiqaquamun Nullağvianik Appius-ñum aasii ilañisasuli nunaaqqimun atiqaquamun Piñasunik Tukku MAVIñnik. Paul-ñum qiniqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapiñaisaaqhuni.

Paul-ɲum Rome-miiɬha

¹⁶Tikitñapta Rome-mun iniaqatitkaat inɲmigun aɲuyyiuqtimik munaq-sriliqlugu. ¹⁷Aquagun piɲasut uvlut Paul-ɲum Jew-ɲuruat qaukɬɲisa tavrani aiyugaaɲɲigai katimaqatigisukɬugich. Iliɲich katianikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaɲa piɲitkaluaqtitɬuɲa qanutchimik akikɲaɲɬugich iɲugikkavut naagaqaa maliguaqtaksraɲat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruɲa Jerusalem-mi Rome-ɲum kavananun qaisaupɬuɲa. ¹⁸Rome-maɲmiut kavananata [Felix-ɲum] apiqsruqtaɲaluɲaɲa, anipkaɲɬuɲa piɬitɬukɬuɲa iɬitɬuɲiɲitñamituruɲ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹Aglaan Jew-ɲuruat akilɬiɬiutipmata anipkaquɲitɬuɲa, nunuripɬuɲa naɲaɲviiqama iɲiaɲigigiga Caesar-mun atanniqupɬuɲa, piitkaluaqɬuɲa qanutchimik akikɲautiksramnik iɲagik-kamnun. ²⁰Taatnaqɬuɲa iɲiaɲigigiga qiɲiɲugukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiɲigigiga niɲiugaɲikkanaɲat taimña Israel-aagmiut Christ tikiumaanɬha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuɲa.” ²¹Taapkua Jew-ɲuruat kiuniɲaɲat, “Akuqtuiɲitɬuɲagutsuli aglaɲnik ilipkun Judea-miɲ unniɲ aniqatiuvut tikiutriɲitɬuɲat tusaayugaaɲiɬtɬuanik ilipkun taamakɲa. ²²Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iɬisimagikput nanipayaaq iɲuich akikɲautiqalɬhat tamatkuniɲa ukpiqsriɬuɲitɲiɲ iliptun tikiumaanɬhanik Anniqsuqtim.”

²³Tavrani nalunaiqsɲiɲiqsut kattutitqiɬiksraɲanik Paul-ɲum, aasiiɲ taimña uvlug tikiumapman iɲugiaktuat utlautiniqsut Paul-ɲum inaanun. Uvlaananiɲ unnugataqtitɬugu ilaan kaɲiqsipaɲɲigai Agaayyutim aɲaayuaqutaanik. Ilaan maliksuktinniaɲɲigai Jesus-mik itqaaqtuutiɬugich iluqatik maligutaksraɲa Moses-ɲum suli sivuniksriqirit aglaanitɲik. ²⁴Taatnaɬhani iɲaɲich iɲuich ukpiqsriɲiɲiɲiqsut uqaɲikkanaɲigun, iɲaɲiɲi iɲuich arguaqtuɲniqsut. ²⁵Taapkua katimaruat qasuɲniqsut atingiqɬuɲitɲiɲ inɲmiknun Paul-ɲum uqaɲianikmauɲ una, “Ipqitɬuɲa Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitɲun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullaɲutin uqautilityakkich taamakɲa iɲuich:

Tusaagaluɲapsi kaɲiqsiyumiɲaɲitɬuɲi
suli qiɲiɲigumaagaluɲapsi iɬitɬuqsriyumiɲaɲitɬuɲi.

²⁷ Atakkii makua iɲuich uummatɲiɲich pitchigiɲiɲiɲiɲiqsut,
tusaasungitɬuɲitɲiɲ supayaamik iritiɲɬu siquɬugich.

Utitiɲiɲitɬuɲat Agaayyutmun mamitiɬiksraɲmiknun
atakkii qiɲiɲitɬuɲitɲiɲ tusaatɬuɲitɲiɲ kaɲiqsitɬuɲitɲiɲɬuɲi,
Agaayyun uqaqtuq.’ ”

Isaiah 6:9,10

²⁸Suli Paul-ɲum uqaɲsaɲɲigai, “Iɬitɬuɲiɲiraksraɲigiksi Agaayyutim tusaayugaallautana tuyuuɬha Jew-ɲuɲitɬuɲanun. Taipkuataimma tusa-

gisigaat.”²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ηuruat aniñiqsut uqavaaqhutiη iηmiknun atqunaq.]

³⁰Paul iñuuniagñiqsuq tavrani Rome-mi malğurηni ukiurηni, iniaqahuni iηmigun inilğusiqsuqluğu, paglaplugich iluqaisa qiñiğiaqtaqtini.

³¹Quliaqtuağviginigai Agaayyutim arjauyqautaagun suli Atanguruakun Jesus-kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqtaitlunilu.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maġmiunun

1 ¹Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagi-gaaña quliaqtaugiŋtquplugu tusraayugaallautaq ²akiqsruutigikkana inġilgaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchua-ni makpiġaanañi. ³Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iġñiñagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piqutigiplugu iñukmiqnisaulħa anirug kiñuviagiŋplugu David-ŋum, ⁴aasiñ piqutigiplugu agaayyutmiqnisaulħa. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuquħhaniñ uqautiniġai iñupayaat nalupqinañiġkun Jesus Iġñiñiñiŋplugu suli qaitchiñiŋplugu saññiñi ilaanun. ⁵Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iħuaqqutigaaña piksraqtaagiŋpluġa uqqiraqtautqupluġa sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriħiksrañatnun suli tupiksriħiksrañatnun. Taamna savaagiġiga Christ-mun. ⁶Ilipsi ittuani Rome-mi tuqħukkaupmiusri pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷Aglaktuġa uumiġa tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuanun. Agaayyutim piqpagiplusri tuqħukkaġigaasri ipqillu-sri iñugisrukhusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qiniŋqitillaññaġlisi iħuaqqutriħiġmiñnik suli qaitchiłusri qiniñiñamik.

Quyañiq

⁸Sivulliquplugu quyyatigiġiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigip-lusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqaġigaat kamañaqtuq ukpiqsriħiqsi. Taatnaqługu quyagiġa Agaayyun. ⁹Agaayyun savautigiġa iluqaaniñ uummatimniñ uqautigiġapku tusraayugaallautaq iġñiñagun. Agaayyun ilisimaruq taiyułiġa ilipsitñik agaayupayaaqama. ¹⁰Agaayuruġa tikił-łaññaġukłuġa ilipsitñun. Atuummigisiruq Agaayyutim pitqukpaġa. ¹¹Qiniñgullapiagiŋpsi qaitchisukhusri irrutchim aatchuutaanik saññik-sritquplusri. ¹²Itnaami, ikayuutiruksraurugut avatmun ukpiqsriħiġkun pigikkaptigun. Ukpiqsriħiġapsi ikayuġisigaaña suli ukpiqsriħiġma ikayu-ġisipmigaasri. ¹³Aniqatiumaañ, ilisimatqugiŋpsi uumiġa. Iñugiaktuami agġiġumagaluaġaqtuġa ilipsitñun quliaqtaugiŋkłuġa, qiniñtlañiġu

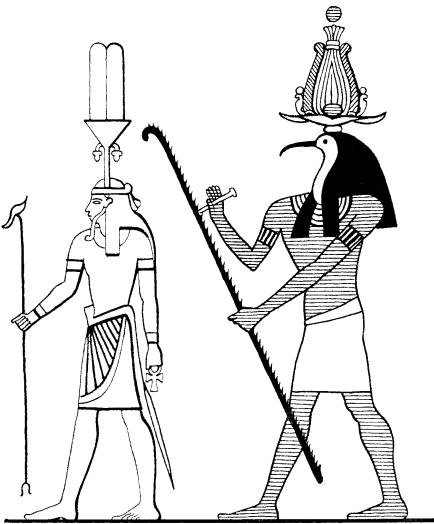
ukpiqsriuanik sayyiqsilaaqtuanik suli killiqirauruanik annautrauruanik atrilugu suraġaġiga atlani nunani, aglaan piñgitchaqtuġa. ¹⁴Savautiraksraġigitka iluqaisa iñuich, ilisimaruatlu naluruatlu, puqiksuaatlu puqiitchuaatlu. ¹⁵Taatnaqtuġa quliaqtuaġisrullapiagiga tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Sañniqaqtuġ

¹⁶Nalupqisruutigingillapiagiga tusraayugaallautaq atakkii sañniġigaa Agaayyutim. Taavrumuuna sañnikun ilaan anniqsuġaa kisupayaaq ukpiqsriuaq [Christ-mik], sivulliuplugich Jew-ġuruat sulipsuuq Jew-ġuñgitchuat. ¹⁷Taavruma tusraayugaallautam sagviġñiġaa Agaayyutim nalaunġasripchaiġha iñuñnik iñmiñi. Agaayyutim nalaunġasripchaiġha iñuñnik aullaġniiruq suli isrukitchaaqhuni ukpiqsriġikun, aglausimaruatun Agaayyutim makpiġaaniñi, “Iñuk nalaunġasripkakkauruaq ukpiqsriġiġmigun iñuġisiruq.”

Iluqatiġ Iñuich Killuliqiraurut

¹⁸Agaayyutim sagviġñiġaa qilañmiñ qanuq ilaan anasriñġuqsaiñiaġha iluqaanik pigiitchuanik suli nalaunġaitchuanik iñuich atukkañatnik. Iriġaat ilumutuuruuaq pigiilqihġimiktigun. ¹⁹Tamanna ilisimanaqtuaq Agaayyutikun nalunaitkaluaqtuq iñuñnun takku Agaayyutim ilitchuġipkaġniġaa ilinjitñun. ²⁰Taimakñaqana Agaayyutim iñiġaluaqtitnagich supayaat iñuich kañiqsilġugaat Agaayyutim agaayyutauġha

(Rom 1.23)

suli qiñitlaplugu sañniqaqtulaaġa kamañtuamik isruilaamik. Taatnaqhutiġ iñuich patchisiksraitchut. ²¹Ilisimagaluaqġugu Agaayyun kamagingitchaat unniñ quyañgitchaat. Isrumaġhat atuġumiñaiqsuq suli isrumañich kañiqsitlaiqhutiġ taaqsisiniġai. ²²Uqavigaaqhutiġ isrumatuniplutiġ isrumatunġipiaqtut. ²³Suksraaġaat kamañiaġha Agaayyutim tuquyumiñaitchuam, aasriñ simmiġiutigaat taamna kamañiq putqataqhutiġ atrinun qiññaliġnun tuquyumiñaqtuatun iñuktun tiñmiuratanlu niġrutitunlu nimigiaturunlu. ²⁴Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai

iñuich killiqisułhatnun. Ilinich killuqsqaqtaurut malikługich pigiičhuat kipigniğutitij aasriñ atugağiplugich timigikkatij kanjunaqtuakun avatmun. ²⁵Simmiłutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuamun suli putqatağvigiplugich savautiplugiļu sut iñuich iñiqtañich. Aglaan putqatağvigingigaat savautilugu Agaayyun iñiqsirusaq supayaanik, taamna Agaayyun quyagiraksrağaluaqtij qañavak. Taatnatuq. ²⁶Taatnaqlugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanjunaqtuakun kimmutaatanun. Agnat simmiłiutiplugu ilaqatigiłiq sayuñatigmun atugağiplugich timitij atlanun ağanun. ²⁷Taatnatun aņutit nutqautiplugu ilaqatitqatij ağanmik aglaan piqagunñisut atlanik aņutinik. Aņutit kanjunaqtuakun sayuñaqatiniktut atlanik aņutinik, aasriñ timigikkağmiktigun akuqtuipmiñisut nalaullugu anasriñjuqsautmik tamarrumuuna nalaunñaitchuakun savaağmiktigun. ²⁸Iñuich pigisrunğiqmatruñ ilumutun ilitchuqsriłikisraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayuğnaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutij pigiiłiqisruktut atuqtaksrağingisağmiktigun. ²⁹Imaukkaqsriñisut qanusripayaamik nalaunñaitchuamik, pigiiłiqiğmiglu, kaviuğutiğmiglu suli uumiksriğmiglu, piqagułiğmiglu, iñuaqtułiğmiglu, aņuyatigliglu, sagluuqtuatiğmiglu, suli isrummatinikhutij pigiičhuakun avatmun. ³⁰Sañurrutiniqsut nipliaplutij pigiičhuanik atlatigun, uumigiliutiplugu Agaayyun, arguañaplutij, kamañasrugiplutij suli uqavikhutij iñmiktigun, pakikhutij savaaqatiksrağmiktigun pigiičhuamik, tupiksriñğiqhutij aņayuqaamiknik, ³¹kañiqsilğuitłutij, tuniqsimatłaitłutij, iñuaqqutriñğiqhutij unniñ nagliksriñğiqhutij atlanik iñuñnik. ³²Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquruksrauniplugich. Iñuich taamna ilisimagaluagaat aglaan sivutmuutiniğaat pigiiłiqiłiq, sulipsuuq aņiğniqsut nalaunniplugich tamatkua pigiiłiqiruut taatnatchisigun.

Agaayyutim Atanniqsuiłha

2 ¹Tavrili ilvich, kisuugaluağuvich, patchisiksraitchutin, atanniqsuqtauruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqutaksrağuqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ²Agaayyutim atanniğñiağai iluqañich killiqiruut, aasriñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñatłha. ³Patchisigiragisri killuliqiruut savaaqagaluañapsi nalaunñaitchuamik. Isrumavisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴Agaayyutim iñuaqqutikkañasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluagaasri simmiquplugu iñuuniałiqsi aglaan suksrağingitchiksi uuktuğnağumiñaitchuaq iñuaqqutriłha. Kañiqsiñgitpalukkiksi, Agaayyutim iñuaqquqtiğasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniałapsitniñ. ⁵Aglaan uummatisi siqquqtut iyağaqutun suli tiggañarusri mumigunğitlusri. Taatnaqapsi

anasriññuqsausriaksraqsi aglilaagiksi taivrumani uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsuğniaqpagich iñupayaat nalaunñajigimigun. ⁶Agaayyutim akiligiisigaa iñupayaaq savaañjigun iñuuniañhani. ⁷Iñajich iñuich savaaqtuat nakuuruanik anuqsrulikun piññaguktut kamanautaanik kamakcutmiglu suli tuquyumiñaiñigmik. Agaayyutim qaitchigisigai isruituchamik iñuuligmik. ⁸Aglaan atlat iñuich injimiguaqtut ayaklugu maligutchiñiksraqtin ilumutuuruamik. Taatnaqamin malikkaat nalaunñaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriññuqsagisigai qinnautmigun. ⁹Ilaan sakiqniuqtitkisigai nagliksaaqtillugich pigiiñiqiruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñunğiññaisalu. ¹⁰Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmiglu, kamakcutmiglu suli qiñuiññamik tamatkua savaaqtuat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sivulliulugu Jew-ñunğitchuanunlu. ¹¹Uvvataku Agaayyutim atanniqsuğisigai iñuich atisriługich.

¹²Iñuich maligutaksraqtuat Agaayyutim qaisañjanik Moses-mun suli iñuich taavrumiña maligutaksraqanğitchuat iluqatin atirut killuqsaqamin. Tamatkua maligutaksraqanğitchuat killiqirauplutin piyaquğniaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqtuat killiqirauplutin atanniqsuikkauniaqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³Agaayyutim iñuich nalaunñasripchanganğitchai tusraakamitruñ maligutaksraq tupigigaluagnagu. Agaayyutim nalaunñasripchagağigai injimiñi kisanik tupiksripmata maligutaksram nipliutaanik. ¹⁴Jew-ñunğitchuat piqanğitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigipmatruñ tillisaa maligutaksram nalupqinaiyagaa maligutaksraqañhat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqanğitchaluaqhutin aglausimaruumik. ¹⁵Qiñiqitagağipmigaat kanjisisilaaqtin maligutaksram tillisaanik ilitchuğipkairuumik qauğrimmaagiutillautagmikni nalaunñaruamik nalaunñaitchuamiglu. Ilaatni isrummataata patchitchigağigaich suli ilaatni ilisimaraqtut patchisaunğıññiplutin. ¹⁶Iluqatin nalunaqtuanjich iñuich sagvikkauniaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich iñupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagigaich tusraayugallautam quliaqtuağikkağma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqlu

¹⁷Qanuğmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutin maligutaksramun Moses-ñum aglagikkana suli uqavikhutin qaninniñiplutin Agaayyutmi ¹⁸suli ilisimaniplugu Agaayyutim pisuñha suli ilitchuğiniplugu nakuuniqsrauruaq takku ilisaqsimaplutin maligutaksramik. ¹⁹Nalupqisunğıpiaqtusri sivulliqsiksrauniplusri qiñitlaitchuani suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰Isrumaraqtutin algaqsrulhiñauplugich kinnañaruat iñuich suli ilisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri

ilisimanipługu supayaaq suli piqaǵniplıusri iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ Ilisautirıaqtusri atlanik iñuǵnik. Suvaatami ilisautriñǵitpisi ilipsitñik? Uqautiraǵigisi atlat tigliktuqungitługich. Suvaatami tigligaqpisi? ²² Niplıǵaqtusri atlat sayuǵatqungitługich, aglaan ilipsi atugaqpisi taatnatun? Ilipsi uumiksriplıusri aanguanik, aglaan tigligaqpisi agaayyuvinıtñiñ? ²³ Uqavikkaluaqtusri piqaǵniplıusri Agaayyutim malıǵutaksraǵanik, aglaan kamagitlaitchiksi Agaayyun navikapsiuǵ malıǵutaksraǵa. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpıǵaǵıñi itna, “Jew-ñuǵitchuat uqamaqlıuutıgıgıaat Agaayyutim atqa pisigıplıusri Jew-ñuruasri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimałipsi ikayuutıgıgıasri tupıgıgıupıuǵı Agaayyutim malıǵutaksraǵa. Aglaan tupıgıñıchupsıuǵı Agaayyutim malıǵutaksraǵa atrıñurusri Jew-ñuǵitchuatun, iñuktıtun nalunaitmiutchiqsımaitchuatıtun. ²⁶ Jew-ñuǵitchuat nalunaitmiutchiqsımaitchuat atuıgıuııǵı malıǵutaksram atuqukkıǵanik atrıñurut iñuktıtun nalunaitmiutchiqsımaruatıtun. ²⁷ Taatnamik iñuıch nalunaitmiutchiqsımaılaat timimiktıgıuǵı aglaan tupıksrıruat malıǵutaksramıch patchısiqutıniıaǵasrı killıqıraunıplıusri nalunaitmiutchiqsımaruani. Ilipsi Jew-ñuruani piqaǵaluaqtusri aglausımaruamıch malıǵutaksramıch aglaan navguǵaǵıgıasrı. ²⁸ Iñuk Jew-ñuǵıchıuq pisıgıplıuǵı nalunaitmiutaqalıha timimıgıuǵı. Iñuk animakamı Jew-ñuplunı suli malııhiñıaqamı Jew-ñuruat pıłǵusrıñıtñik ilaǵıtlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagımiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ñupıaqtuq kamaksrıtlaturıuq Agaayyutmik ataramıch. Jew-ñupıaqtuq iñuuruq nalaunñaruakun sıvuǵaani Agaayyutim. Taatnasrıq iñuk nalunaitmiutaqagıniqsıuq uummatmiñi savaagıkkıǵanıgıuǵı Ipqıtchuam Irrutchim. Aglausımaruıch malıǵutaksraq savalguıtıchıuq taatnatchımik. Taatnasrıq iñuk quyasrıusrıaqagısıruq Agaayyutmiñ, iñuǵılaaniñ.

3 ¹ Jew-ñuruatmi piqaǵniqqat sumıch atlat iñuıch pıgıñısaǵatnik? Anııqsıgııaqıqpat nalunaitmiutchiıǵıgmıktıgıuǵı? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq pıqaqtut. Sıvullıgımi, Agaayyutim qaitchiñıǵıai Jew-ñuruat uqalıgımiñik Moses-kun. ³ Ilımutuuruq ilıñıch Jew-ñuruat tunıqsımanıǵıhat Agaayyutmun. Jew-ñuruat tunıqsımaııhata nutqaqtıtıksıvaunı Agaayyutim tunıqsımaııha? ⁴ Qaǵaa! Agaayyun sagluyumiñaitıchıuq iñupayaat ukpıqınanıǵıtıchıaluaqtıtıgıch. Aglausımaruq Agaayyutim Makpıǵaǵanı,

“Agaayyun, nalaunñasıuıruıtınlı uqalıgıkkıpkun.

Akımayumuıtınlı iñuıchunniñ uqagıaluaqmata
nalaunñanıñıñıplıtın.”

Psalm 51:4

⁵ Ilıñıch iñuıch killukun uqagıuıruıt itna, Uvagıtı killuqsagıupta qıñıqıttıniıaǵıvıt iñuıch Agaayyutim nalaunñalıhanıch, uqaqhutıñı killıqırunı nakuunıplıuǵı. Tarrasulı, uqagıniıaqpısiuǵı Agaayyun nalaunñanıñıñıplıu-

gu anasriñjuqsaqamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶Qarjaa! Agaayyun nalaunḡangĩñiḡpan, qanuqhuni atanniqsulhiñauvagich nunam iñui? ⁷Killiqiḡigma sagviqpagu Agaayyutim nalaunḡaḡha suli nanḡaqtillu-gu, suvaatami atannikkauniqpiḡ liilaa uvaḡa killuliqiruaq? ⁸Taamna ilumutuuniḡpan, Killuliqita iñuḡnun nanḡapsaaqulugu Agaayyun. Iḡsautriḡitchuḡa taatnatchiñik saglunik, aglaan ilaḡisa iñuich pasira-ḡigaatigut ilisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunḡaruakun anasriñjuqsagñiaḡai tamatkua iñuich.

Iluqatiḡ Iñuich Nalaunḡaruḡitchuaḡ

⁹Taatnaqhuta uvagut iḡuatlukpisa Jew-ḡunḡitchuaniñ? Qarjaa! Uqaaniktugut iñupayaat Jew-ḡugaluaḡumiḡ Jew-ḡunḡitchaluaḡumiḡ aḡa-latiqalḡhat killuqsautmun. ¹⁰Agaayyutim Makpiḡaḡani aglausimaruḡ,
“Iñuitchuḡ nalaunḡaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaḡani.

¹¹ Iñuitchuḡ atautchimikunniñ kaḡiqsimaruamik.

Iñuitchuḡ pakkiqaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatiḡ tunutkaat Agaayyun,
iluqatiḡ tammaqhutiḡ killuqsautmi.

Nalliat savaaqanḡitchuḡ nakuuruamik,
atautchimikunniñ.

Psalms 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iḡḡianḡich atriqaqtut aḡmaruanik iluviḡnik.

Atuḡaat uqatiḡ uqaqhutiḡ sagluuqtuanik,

Psalm 5:9

uqaḡhiḡich atriqaqhutiḡ nimiḡiam tuqunaḡatun,

Psalm 140:3

¹⁴ qaniḡich immaukkaqhutiḡ uqapiḡuutinik uqamaḡḡuutiniglu,

Psalm 10:7

¹⁵ ataramik tuqqutchiḡhiñaaḡuplutiḡ iñuḡnik,

¹⁶ napmun aullaqamiḡ piyaqquiñiaqhutiḡ iñuḡnik
suli sakiḡniqtitchiplutiḡ.

¹⁷ Iḡitchuḡiḡitchaata qanuḡ iñuuniaḡiksraḡtiḡ qiñuiññakun.

Isaiah 59:7,8

¹⁸ Piitchuḡ taluqsriḡiḡmik Agaayyutmik iluqanitiñi.”

Psalm 36:1

¹⁹Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maliḡutaksraḡa qaisaḡa Moses-mun aḡalatchiruḡ iñuḡnik aatchuusriaqaqtuanik taavrumi-ḡa maliḡutaksramik. Tarra kiñapayaaḡ patchisiksraḡaḡumiñaitchuḡ tupigiḡiḡiḡmigun maliḡutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim pat-chisiquḡigisigaa iñupayaaḡ nunami atanniḡlugu. ²⁰Taatnamik kiñauñniñ nalaunḡasriyumiñaitchuḡ Agaayyutmi maliḡutchiḡhiñiaḡiḡmigun maliḡu-

taksram atuqukkanjanik, atakkii maligutaksram qiniqtihihina gagaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Inuich Nalaunnasripchalhat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagvigñigaa qanuq inuich nalaunnasripkaqtilaana inmiñi, piqutiginaiglugu maligutaksraq. Agaayyutim uqatigigaa inilgaanima aglausimaruakun maligutaksrakun suli sivuniksriqiritigun. ²² Agaayyutim inuich nalaunnasripkañigai inmiñi ukpiqsrihatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitni tunjavivaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatin inuich atirut: ²³ atakkii inupayaat killuqsagñiqsut, aasriin ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim inuich nalaunnasripcha gagaigai inmiñi ihuqaqutrihigmigun aachuutauplugu. Nalaunnasripcha gagai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa igñiñi tuqutquplugu aasriin maqipkaqlugu auna akiliqsaqlugich killuqsautipayaanich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piñigaa qiniqtitchuklugu nalaunnaruahñi natqigutrihigmigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautinñitnik inuich inuuruat inilgaan Christ tuqunaiñna. Agaayyutim anuqsrupluni anasriñnuqsangitchai pisigiplugich killuqsautinich. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagvigñigaa pakmapak nalaunnatilaani suli nalaunnasripchaisilaani inupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinni qman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunnasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunnasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsrihum nutqaqtitkaa iluqaan uqaviñiq. ²⁸ Takku ilisimarugut inuk nalaunnasripchakkautilaananik Agaayyutmi ukpiqsrihikun Jesus Christ-mun, maligutchihiqmiguungitchuaq maligutaksramik. ²⁹ Uvva Agaayyun Jew-nuruat kisimij Agaayyutigivatrui? Agaayyutigingitmivatrui Jew-nungitchuat? Ilumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nungitchuat. ³⁰ Agaayyutiqalhiñaqtuq atautchimik. Agaayyutim inupayaat nalaunnasripka gaisigai ilaani pisigilugu ukpiqsrihat, Jew-nuruat nalunaitmiutchiplutin suli Jew-nungitchuat nalunaitmiutchiñgitlutin. ³¹ Uvmani suksraungigñiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsrihikuagiaq? Qañaa! Ukpiqsrihum ilumun atuumapkaqtagaa maligutaksram atuqukkanja.

Abraham-ñum Atrikusrautauha

4 ¹ Abraham, sivulliu ruuq Jew-nuruapayaanun, urrakusrautigilakput inunmun ukpiqsrihigmigun nalaunnasripkakkauruamun Agaayyutmi. ² Nalaunnasripkañigumi Agaayyutmi savaagmigun tarra uqavigaagutiksraqa gayaqtuq, aglaan uqavitlaitchuq sivugaa-

ni Agaayyutim. ³Agaayyutim makpiġaañiñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriřuq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuġaa piqutigiplugu ukpiqsriřha nalaunġasriřkakkaupluni.” ⁴Iñuk savakami akilġusiaqaġaqtuq. Akilġusiaġa aatchuutaunġitchuq aglaan akilġikkauraqtuq savaaġmigun. ⁵Iñuk nalaunġasritġaitchuq Agaayyutmi savaallautaġmigun, aglaan iñuk ukpiqsriřgumi Agaayyutmik nalaunġasriřkairuamik agaayyutai-ġaamik iñmiñi. Agaayyutim akuqtuġaġigaa taavruma ukpiqsriřha aasrii nalaunġasriřkaġlugu. ⁶David-ġum uqautigipmiñiġaa iñuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunġasriřkaqmagu savaallautaġmi-ġuunġitchuaq. Itnaġniqsuq,

⁷“Quvianamiurut tamatkua

nalaunġairrutinġich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautinġich matupmagich.

⁸Quvianamiuruq iñuk

atanġum isrummatinġisana killuutiqaġlugu.”

Psalm 32:1,2

⁹Taamna quvianamiuġiq itpa kisiitñun tamatkununġa nalunaitmiutchiq-simaruunanun? Naagga! Itmiuq tamatkununġa nalunaitmiutchiqsimaġlaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriřniplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqutigiplugu ukpiqsriřha Agaayyutim akuqtuġniplugu nalaunġasriřkakkaupluni. ¹⁰Agaayyutim akuqtuġniqpaun Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiřhan? Agaayyutim akuqtuġniġaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchiřkaunġaiñġaan timimiñi. ¹¹Abraham nalunaitmiutchiřkaunġaunġisusq aquvatigun. Nalunaitmiutchiřha ilitchuqutaunġisusq Agaayyutmun nalaunġasriřkakkauġaniktılaġa piřigiplugu ukpiqsriřha. Taatnaġlugu Abraham aapagigaat iluqatinġ iñuich ukpiqsriřuat nalunaitmiutaiñġaġmiġ suli akuqtukkauruat nalaunġasriřkakkauplutiġ Agaayyutmi. ¹²Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiq-simaruat. Iluqaġmiġ nalunaitmiutchiqsimaruat timiřhiñamiktigun kiġuviagiġitchai Abraham-ġum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kiġuviagiġi tunġaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiġaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpisriřikun

¹³Abraham kiñuviagiġkkanilū akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaq-tilaaksraġanik nunamik. Aglaan akuqtunġitchaa taamna akiqsruun piřigiplugu tupiksriři malġutaksraġanik Moses-ġum aglaaġikkanaġanik, aglaan akuqtuġaa akiqsruun Agaayyutim nalaunġasriřchaqmagu piřigiplugu ukpiqsriři. ¹⁴Uvvaami iñuich akuqtuitġaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik malġuaġimiktigun atuqukkanat malġutaksram, tarra ukpiqsriřiġ suutnaunayaiñniqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa

suutnaungilłuni. ¹⁵Maliğutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriñjuq-sağuučilaaᅇa iñuᅇnik tupiksriłaitchuanik maliğutaksrapayaamik. Takku iñuich maliğutaksraitñamiᅇ tupiksriᅇngirrutiksramik piitchut.

¹⁶Taatnaqhutiᅇ iñuich akuqtuğağigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpi-ğutiqaqamiᅇ, aasriiᅇ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiilłuni iħuaqqutriħiğmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqağmiᅇ qitunğağikkanaᅇ Abraham-ᅇum akuqtuħhiᅇnaugaat. Akiqsruun taamna ingiññiqsuq kisiitñun Jew-ᅇruranun maligaqtuat maliğutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpiğutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput. ¹⁷Aglaksimałhatun Agaayyutim Makpiğaanaᅇi, “Aapağuqtitkikiᅇi iñugiaktuanun iñuᅇnun.” Abraham ukpiğigaa Agaayyun iñuupchait-łaruqa tuquᅇaruaniᅇ suli taiyuiruaq sunik ingitchuanik ilipkaqługich. ¹⁸Abraham ukpiqsriᅇruq niğiuğaqaqhuni niğiuᅇnağumiᅇaitchaluaᅇnaan aapagiliutinayağniługu iñugiaktuanun iñuᅇnun, takku niplusria-qaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.” ¹⁹Abraham-ᅇum ukpiqsriħha Agaayyutmik sayaiqsingiññiqsuq isrumagaluaᅇnağmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiağuyasripluni aasriisuli ağnaat Sarah qitunğitlailłuni. ²⁰Ukpiqsriħhan uniñiññiğaa. Ilaan arguaqtunğiññiğaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriħha sayaktusriłaağniqsuq, aasriiᅇ nangaqługu Agaayyun. ²¹Nalupqiginğilłapiagñiğaa Agaayyutmun atuumapkağniaq-tilaaᅇa akiqsruusriağikkani. ²²Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham nalaunᅇasriᅇpakkauᅇplugu iᅇmiᅇni pisigiᅇplugu ukpiqsriħha. ²³Aglaan tamatkua uqałhich Agaayyutim Makpiğaanaᅇi Abraham nalaunᅇasriᅇpakkauᅇniplugu ukpiqsriħhagun aglakkaunğiññiqsut kisia-ᅇnik piqutigiᅇplugu Abraham. ²⁴Tamatkua uqałhich aglakkaupmiñiqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunᅇasriᅇpakkauᅇ-łuta ukpiqsriħiptigun. Ukpiğigikput Agaayyun aᅇipkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuquħiğmiᅇni. ²⁵Jesus tuqukami akiłiğñiğai navguiᅇiqput aasriiᅇ aᅇipkakkaukamaᅇ tuquħiğmiᅇn nalaunᅇasriᅇpkağniğaatigut Agaayyutmi.

Qiñuiğutikkaułiq Agaayyutmi

5 ¹Taatnamik nalaunᅇasriᅇpakkauᅇłuta Agaayyutmi ukpiqsriħiptigun qiñuiğutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ²Ilaan aᅇmağniğaa utlautiħiksraqput Agaayyutmun aasriiᅇn pakma ilitchuqsriłuta iħuaqqutaanik. Quviasrukħuta quyagikput Agaayyun ilaliutiħiksraqput kamanautaani ilaatnigun. ³Uvvasuliuna, quviasruutigipmigikput sakiq-niuħiptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusriᅇpkaqhuta. ⁴Anuqsruħiq tikiutruruq Agaayyutim iħuaksriħhanik, aasriiᅇn ilaan iħuagigumisigut niğiuğaqaqtugut. ⁵Aasriiᅇn niğiuᅇkkam qapiqtaqtinnianğitchaatigut, takku Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuaq Irrutchimik, aasriiᅇn taavrumuuna qiñiqtitkaatigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶Uvaptiknik ikayuğumiñaipiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqqutigai agaayyutailaani. ⁷Nallipsaunniñ tuqqutisuñnianğitchaa anniqsuqsaglugu atla iñuk. İlaatisamma iñuum tuqqutinayağaluqpalukkaa nakuuruq iñuk, ⁸aglaan Christ tuqqutigaatigut killuliqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiniqtitkaa piqpaksrilla-piañi uvaptiknik. ⁹Nalaunjasripkakkaurugut Agaayyutmi augikkañagun Christ-ñum tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunğipiaqtugut Christ-mun annautiniaqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaaniñ uvlumi atanniğviñmi. ¹⁰Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qiniğutigaatigut iñmiñi tuqqutauñhagun iğniğmi. Pakma Agaayyutim ilauraağiliutip-matigut nalupqinaitchuamik annautigisigaatigut iğniğmi iñuulhagun. ¹¹Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiağikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qiniğutriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹²Killuqsaun tikiumaniqsuq iñupayaanun takku iñuqqaq Adam killuq-saqtuq suli pisigiplugu killuqsautaa tuquñiq tikiumapmipluni iñupayaanun. İluqatij iñuich tuquruksrağugniqsut takku iluqani iñuk killuutiniktug. ¹³Iñupayaat iñuuruat killuqsagñiqsut Moses-ñum akuqtuñaiññaanunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñğit-chai killuqsautikun takku piqanğitlutinçsuli Agaayyutim maligutaksrananik. ¹⁴Adam tuquniqsuq tupiksriñğitluni Agaayyutim tillisaanik. İñupayaaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksraurut-tuuq killuqsanğitchaluanğagmij taatnatun Adam tupiksriñğitmatun. Adam atriqağniqsuq Christ-mik agqiçsuksrauruamik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquñigmik pipkaipman Christ iñuulhqaqtitchiruq.] ¹⁵Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutaa atriqağitçhuq Adam navguiñhatun. İluqatij iñuich tuqu-rut pisigiplugu atautçhim iñuum navguiñhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutaa iluaqçutaagun atautçhim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluk-tuanuruq [navguiñhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶Agaayyutim akiilaq aatchuutaa atlauruq atautçhim iñuum killuqsautaaniñ. Takku aquagun atautçhim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiçiq iluqaitñun tuqqutaksrağugniplu-gich. Aglaan aquatigun kisiññaitçhuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunjasipkağniplugich. ¹⁷Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriiñ piqutigiplugu ilaan navguiñha tuquñiq umialiktun ayalatchiaqsiruq iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalha atautçhim iñuum Jesus Christ! İluqatij iñuich Agaayyutim nalaunjasripkakanji iñmiñi kamanaçtuakun iluaqçutriğmigun ayalatchi-gisirut umialiktun iñuunialigmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸Tarraami, piqutigiplugu atautçhim iñuum navguiñha Agaayyutim tuqqutaksrağugniğai iñupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautçhim

iñuum nalaunnjaruam savaaŋa Agaayyutim qaiññiŋaik natqigutriŋiŋlu killuqsautinik iñuuhiglu iñupayaanun [ukpiqsriruanun]. ¹⁹Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutmik, taatnaqhutiŋ iñupayaat killuliqiriguqtut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutiŋ iñupayaat nalaunnjasripkkaugisirut.

²⁰Agaayyutim qaitchiñiŋaa maligutaksraŋa Moses-kun. Taavrumuuna iñuich ilitchugiragigaat qanutun killuqsautilaaqtinŋ navguiŋigmiktigun Agaayyutim maligutaksraŋa. Aglaan killuqsauun iñugiaksitmutkuman Agaayyutim iħuaqqutaa iñugiaksitmutluktut. ²¹Tarrali killuqsauun aŋalatchipluni tuquħikun, aglaan Agaayyutim iħuaqqutaa aŋalatchirug nalaunnjaruaħikun tikiutiluta iñuuhigmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

Tuqunaruag Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

6 ¹Taamna taatniitman, killuliqituiñaaqtuksrauvisa qiniŋqitchaŋlugu qanutun Agaayyun iħuaqqutriŋiŋaqtılaaŋa? ²Qaŋaa! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruŋut killuŋmun. Qanuŋuta iñuuniaqtuiñagiñiŋqisa killukun?

³Puuyugniŋqisi, iluqapta paptakkaukapta Christ Jesus-ŋum atqagun piqasriutirugut ilaan tuquħhanun. ⁴Taatnaqhuta paptakkaukapta iluviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutiŋluta tuquħhanun. Aasriiñ Christ-tun aŋipkakkauruatun tuqunaruaniñ kamanautiqahuni saŋŋiagun Aapauruam, uvaguttuuq akuqtuirugut nutauruamik iñuuhigmik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵Takku piqasriutiŋluta Christ-ŋum tuquħhanun paptakkaukapta, taatnatun piqasriutigisipmiugut aŋipkakkauħhani iñuuniaŋuta. ⁶Iħisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuhigruaŋput kikiaktuutrauqataurut ilaani, saŋŋia killuqsautim piyaququplugu, savaktaagrutqunŋiguta killuŋmun. ⁷Kiñapayaaq tuquruag aŋalatingiŋuuruq killuqsautmun.

⁸Ukpiŋigikput tuquqataukapta Christ-mi iñuutaugisiñiŋluta ilaani.

⁹Iħisimagikput Christ aŋipkakkauruag tuqunaruaniñ tuqutqikkumiñaiŋiaħa. Tuquħhum aŋalatlaiŋniŋaa. ¹⁰Christ tuqukami tuquniqsuq atausriŋmiaqhuni akiiħisukħugu saŋŋia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuiñaqhuni Agaayyutmun. ¹¹Iħisiliŋasriiñ isrummatigiruksraurusri ilipsitñik tuqunaruatun ililusri saŋŋianun killuqsautim aasriiñ iñuulusri Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹²Taatnaŋusri killuqsautmun aŋalatitnagich timigikkasi maani nunami. Aŋalatitnagu pisugruaħipsitñun. ¹³Atusrunaŋnagich sulliñŋi timigikkapsi savaktillugich nalaunnaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitñik Agaayyutmun iñuktutun aŋipkakkauruatun tuqunaruaniñ suli pakma iñuuruatun Christ-mi. Aŋalatitchiŋ sulliñŋi timipsi Agaayyutmun, aasriiñ atugumausri nalaunnjaruamik. ¹⁴Killuqsautim aŋalatlaiŋniŋaasri takku iñuunŋitchusri tupiksriħipsigun maligutaksramik aglaan iñuurusri Agaayyutim iħuaqqutaagun.

Savaktaagrufha Nalaunjaruałıgmun

¹⁵ Qanugisiñiqpisa? Pakma iñuunğıqsugut tupiksriłiptıgıun malıgutaksranik Moses-ñum qaisarjanik aglaan iñuurugut iñuquqtaagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvısa? Qarjaa! Killuqsauktusrauyumiñaitchugut. ¹⁶ İlumun ilısimagıksı una, qaitñapsı ilipsitñik kisumun savaktaagruguqtusrı taavrumuñ. Tupıgiraksragagıgıksı taamna iñuk sulı atanıgıgıksı. Tupıksrıłipsı killuqsautmik tuqupkagısıgıasrı. Aglaan tupıgıkapsıuñ Agaayyun ilaan nalaunjarıpchağagıgıasrı iñmiñi. ¹⁷ Qaanıqsuami savaktaagrugıkañasrı killuqsautim, killuğmik añalatıqahusrı. Aglaan quyanauqtuq Agaayyun, pıllapiaqhusrı tupıgıgısrı ilısauttaturuat ilipsitñun. ¹⁸ Aasrıñ annaktıtıaunjanıkhusrı killuqsautmiñ savaktaagruguqtusrı pakma nalaunjaruałıgmun. ¹⁹ Uqautıgıgıga savaktaagrufıq uqatıgnık kanıqsiñıaqtuanık takku kanıqsımmağıksıtquplusrı. Qaanıqsuami qaisımapmatun ilipsitñık savaktaagrugıpkahusrı killuqsautmun sulı killulıqıłıgmun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusrı ilipsitñık savaktaagrugıpkagısrı iñuunıałıgmun nalaunjaruałıkun iluqnauqhusrı Agaayyutmun. ²⁰ Qaanıqsuami savaktaagrufıñapsı killuqsautmun iñuunıatıaitchusrı nalaunjaruałıkun. ²¹ Savaaqauqtusrı pıgııtchuanık aasrıñ taatnatchım iñuutchim pakma kanıgıgıllıkapsı annıqsunğıtchaasrı aglaan tikiutıraqtuq tuqułıgmık. ²² Aglaan pakma annaktıtıaunjanıktusrı killuqsautmiñ savaktaagrufıutıplusrı Agaayyutmun. İluqnauqhusrı ilaanun savaaqatlasrırusrı akuqtıuyunaqtuamık Agaayyutmun aasrııli Agaayyutım akıliñıağasrı isruıtchuamık iñuunıgmık. ²³ Kıña killuqsauqtıaq akuqtıruq killuqsautım akıliıtaanık—tuqułıgmık. Aglaan Agaayyutım akıiılaaq aatchuutıgıgıaa isruıtchıaq iñuunıq tamatkunıñ atausrıñıuqatauranun Christ Jesus-mun atannaptıknun.

Atrıksraun İlaqatnılıkun

7 ¹ Anıqatıut, iluqasrı kanıqsımagıksı malıgutaksraq Moses-ñum aglaagıkkana. İlısımapmıgıksı malıgutaksramun añalałha iñuk iñuusrugaañıgımi. ² Uvvaami taamna urrıqsruutaupmıuq, ağnaq nayuutıgısrıuq malıgutaksrakun añutmıknı iñuunıqtıtilaanı. Aglaan añutrıñ tuqukpan ilaqatnıqıñıñıauruq tuvraqıgı malıgutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnıkkımı atlamık añutmık uıñı iñuunıñaan, malıgutaksram nıplıutıgıgıaa sayunıaruañunıplıgı. Aglaan añutrıñ tuqukpan ağnaq ilaqatnıqıñıñıauruq. Taatnaqhıni ilaqatnıkkımı atlamık añutmık uıñı tuquanıkpan patchısaıtchuq malıgutaksramıñ.

⁴ Anıqatıumaan, taatnatun itmıuq ilipsitñun. Christ tuqupman, tuqatıgıruatun pıgıksı, aasrıñ aglausımaruat malıgutaksrat añalangıgıasrı.

Pakma pigiliutipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaasri anjtqiksitauroam tuqułıgmiñ. Tarraasriiñ iñuuruksraurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵Qaanıqsuami iñuusrugaanĵapta kanıĵruaqtakun pisuĵrualıpta anjalatagıgaa timigikkaqput pisigiplugu malıĵutaksraq. Tarra savaaqaqtugut savaktaksraĵıngısaptıknik malıglugu malıĵutaksraĵa Agaayyutim. Suragałıpayaapta tikiutigaatıgıt tuqułıgmun. ⁶Pakma patchısaıkkaurugut malıĵutaksramıñ, aasriiñ tuqunaruatun ilıłuta malıĵutaksramun isıqtaĵıpluta qaanıqsuami. Taatnaqhuta pakma savautıngıtchikput Agaayyun utuqqakun aglausımaruakun malıĵutaksrakun, aglaan pakma savautıaq-sıgıkpıt Ipqıtchuakun Irrutıchikun iñuunĵapta nutauruamik iñuułıgmik.

Malıĵutaksraĵlu Killuqsauñlu

⁷Isrumavaluktusri nipliĵñıpluĵa killuqsauñlu malıĵutaksraĵlu atinıpluĵık taapkuak. Taatniıngıtchuq. Aglaan malıĵutaksrakun kanıqsıgıgı killuqsautim qanuutautılaaĵa. Nalunayaĵıgı kaviuĵtıfıq malıĵutaksram nipliutıgıngıtıpagu nalaunĵaiññıpluĵu itnautauruaq, “Kaviuqnak.” ⁸Aasrii killuqsautim pısaasruqsıpluñi atuqtıtkaqsıpluĵa taavrumıĵa tillıtmik sulı qanusrıpayaaımk nalaunĵaitıchuamik. Aglaan malıĵutaksraitman killuqsauñ sañĵıksraitıchuq. ⁹Iñuuniaĵuugaluauqtuami malıĵutaksraılaakun ilıtıchuĵıgaluaqnagu malıĵutaksraq. Aglaan malıĵutaksram ilıtıchuĵıpkıaqmagu tillıñ taraknaaglaan killuqsauñ uummatqıaqıruq. Taatnaqłuĵa iñuutıchikun tuquruĵa. ¹⁰Tılliñ tikiutrıruksraqtuauq iñuułıgmik uvaĵnun tikiutrıpiaqtuq tuqułıgmik. ¹¹Kılluqsautim kınııpluĵa tillısikun tuqupkaĵaaĵa iñuutıchikun. ¹²Tarra aglausımaruaq malıĵutaksraq ipqıtıchuq. Taatnatuntuuq tillıñ ipqıtıchuq nalaunĵaplunı nakuuplunılu.

¹³Itnautaıniqpami? Qanusrı nakuuruam tikiutıniqpaaĵa tuqułıgmun? Qaĵaa! Killuqsautim atuqługu nakuuruauq [tılliñ] tuqupkaĵaaĵa. Taamna atummıruq uvaĵnun qıñıqqupluĵa qanusrıutılaaĵanıkkı killuqsautim. Tillıñ qıñıqtıtıagıgaa killuum pıĵıılłapiaqtılaaĵa.

Anıyaktuiñalıq Killuqsautmik

¹⁴Ilıısımagıkpıt malıĵutaksram agaayyutmiqnısaıuħa, aglaan uvaĵa animaruĵa kanıĵruaqtıaqıqłuĵa. Killuum aĵalataĵıgıgaaĵa tıgutaanĵupmatun. ¹⁵Kanıqsıtılaıtıchıgı suragałıgı. Pıñgıtıchıtka nakuuruat pısuĵkatka, aasriiñ suragaqłuĵa pıĵııtıchuanıkkı uumıgıkkamnik. ¹⁶Aasrii atuĵupkıchı atuĵunĵısatka uumıgıpluĵıchı, anıĵıgıgı malıĵutaksram nakuutılaaĵa. ¹⁷Nutauruam iñuutıchıma pıpkangıtıchı tamatkuu uumıgıkkatka. Aglaan ilıtıqsrıĵruaĵma ilımnı pıpkagaĵıgı. ¹⁸Iı, ilıısımagıgı ilıtıqsrıĵruaĵ ilımnı nakuunĵısilaaĵa, atakkıi kanıĵruaqtıaqıqłuĵa uvamnı. Suragaĵukkaluaĵıgı nakuuruauq aglaan suragałıgııtıchıgı. ¹⁹Atunĵıtıchıĵıgıgı nakuuruauq atuĵukkaĵa aasriiñ atuqługu pıĵııtıchuauq

atuḡunḡisaḡa. ²⁰Taatnaqługu atuḡuunigupkich atuḡunḡisatka, nutauruam iñuutchima atuḡtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriḡruam iłumni atuḡtitaḡigaana tamatkuniña pigiitchuanik.

²¹Taatnaqługu iłitchuḡigigiga taamna iłumutuuliq, suraḡaqsaqama nakuuruamik pigiitchuam nayuḡaḡigaana. ²²Uvva uummatimni quviasruutigigaluagigiga Agaayyutim maligutaksraña, ²³aglaan qiniḡigiga atla maligutaksraq aḡalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksraña aḡuyakkaa akililiḡuḡu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq aḡalatchiruaq timimnik killuum maligutaksraḡigaa, taavrumaasrii aḡalatchiruam tigutaḡiliutipluña. ²⁴Iłuiłiugnaḡniaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaña taavrumakña timimiñ tikiutriruamiñ tuquḡimun? ²⁵Agaayyutim annautigisigaana. Quyaḡigiga ilaa anniqsuḡluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriiñ isrumamni kamagisukkigiga Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusriḡruaḡma tigutaḡipkaḡaana maligutaksrañaun killuum.

Aḡalatillutin Irrutchikun

8 ¹Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksraḡutqikkumiñaitchait tamatkua atausriñquqatauruat Christ Jesus-mun. ²Takku maligutaksraña Irrutchim tikiutriruam iñuuliḡmik Christ Jesus-kun patchisaḡaana maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killuḡmik sulit tuquḡmik. ³Agaayyun savaktuq maligutaksram savaaḡilguisañanik. Maligutaksraq iñuk nalaunḡasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniiñ, takku killiqiugaqtuñupluni kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuḡigaa iḡniḡikkani nunamun timiqaḡlugu iñuutquplugu uvaptiktun sulit akililiḡitigiquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriiñ Agaayyutim piyaquqtaksraḡuḡniḡaa killuqsaun aḡalatchiruaq killukun pisuḡruaptiknik. ⁴Agaayyutim kamaksritlasripkaḡaatigut nalaunḡaplutiñ atuqukkañatnik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malinḡiqługu kañiḡruaqpūt aglaan malikługu Irrusriq. ⁵Tamatkua aḡalatittuat irrusriḡruamun iñuusruurut quyaliniḡaḡlugu irrusriḡruaḡ. Aglaan tamatkua aḡalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyaliniḡaḡlugu Ipqitchuaq Irrusriq. ⁶Iñuum isrummataa aḡalatmagu irrusriḡruaḡan ittaqtuq tuquḡi, aglaan isrummataa aḡalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuuliḡ sulit qiniñiñaq. ⁷Taamna iłumutuuruq takku iñuum isrummataa aḡalatpagu ilitqusriḡruaḡan akitñaqsimaḡaa Agaayyun. Taamna tupikrsisunḡitchuq Agaayyutim maligutaksrañañanik; takku tupiksriłguitłuni. ⁸Tamatkua iñuich aḡalatittuat kañiḡruaḡmiknun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹Aglaan ilipsi aḡalangitchaasri kañiḡruaḡtapsi. Aḡalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, iłumun taamna Irrusriaña Agaayyutim inniqpan ilipsitiñi. Aglaan kiña iñuk piqanḡitpan Irrusrianik

Christ-ñum pigingitchaa Christ-ñum. ¹⁰Killuqsautim timigikkasi tuquñap-kağai, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuuhìgmik takku Christ-ñum nalaunñasripkaqhusri Agaayyutmi.

¹¹Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria anjtqiksitchiruaq Jesus-mik tuquñarua-niñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitkisipmigaa iñuuhìq timipsitñun tuqusrağumaruanun.

¹²Taatnaqhuta aniqatiumaan, aňalatitnata kanjìruaqtamun. Iñuuniaqtuksraunğitchugut tumigitqukkañagun killuqsautim.

¹³Iñuuniağupsi kanjìruapsigun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsi nutqautitlasriługu killiqiłiqsi tarra iñuuniaqtusri.

¹⁴Iłilgaagillapiagai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun.

¹⁵Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqput irrusriğingitchaa tigutaaqsiłhum iqsiłhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta ililgaagiliutipchağaatigut Agaayyutmun.

Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapaan.”

¹⁶Taavruma Ipqitchuam Irrutchim ilitchuğipkağaatigut nalupqinaiqługu Agaayyutmun ililgaagitilaaptiknik.

¹⁷Agaayyutim ililgaaginiqpati-gut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrianik piksrrirtaiñik uvaptiknun.

Akuqtuigisirugut tamatkuniña Agaayyutmiñ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaqtuksraurugut atrilugu Christ nagliksaałha. Taatnaqqağuta piññaktaaqagisirugut kamanautmik atrilugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuag Kamanaan

¹⁸Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaałqput pakma atriqağumiñaitchuq ilaan kamanautaanun sagviğñiakkananun uvaptik-

nun. ¹⁹Iluqani Agaayyutim iñiqtaña utaqqitłailłapiagataqtuq Agaayyutim sagviiłiksrajanik kisut qitunğagipiaqtilaanjitiñik.

²⁰Suapayaaq Agaayyutim iñiqtaña piunğiqsağumaruq, pisuhìngisagmìgun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niğiugaq ittuq:

²¹Iluqani Agaayyutim iñiqtaña aňalangìğñiağaa piunğiqsitchirağaqtuam, aglaan piqatauyumiñaqsilugu kamanaqtuamun patchisaiłìgmun piqatigilugich

Agaayyutim ililgaanji. ²²Iłisimagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iñiqtañiñ utaqqihhat uvuñanunaglaan iłuiłliuğaluaññağmìñ, atriplu-

gu ağnaq aulliyautikmatun. ²³Kisimiłhiñauñgitchuat tamatkua iñiqtat utaqqirut aglaan utaqqipmiuguttuuq iłuiłliuğaluaññağta irrutchiptigun.

Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaiqgutaup-lugu. Aasriiñ utaqqigikput Agaayyutmun qitunğagiliutipiaqtilaaksraqput.

Utaqqigikput timigikkapta simmikkaułiksraña. ²⁴Taamna niğiugisa-gikput annisukkau’apta. Qiñianiksimaniguptigu taqqikkaqput taamna niğiugaayumiñaiññayaqtuq. Iñuich niğiutłaitchut qanutchimik pigiliu-

tianikkağmiknik. ²⁵Aglaan niğiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaimma

piññaaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriñ kimmutigillapiaqlugu.

²⁶Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirruptigtigun. Takku nalurugut qanuq agaayuñksraptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim inmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigilguisaptigun. ²⁷Agaayyutim qiniqagigai inuich uummatinjich. Iñsimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuag Irsusriq uqapsaagutripłuni Agaayyutmun piqutigiplugich inugikkani tuvraqługu pisulha. ²⁸Iñsimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigiraigigai nakuñksrnatnun piqaksriruut inmiñik, tamatkua ilaan tuqlukkani tuvraqługu sivunniutigikkani. ²⁹Agaayyutim inisimanigai tamatkua tuqlukkani iniqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaquplugich inigimisun. Taavrumuuna Jesus sivulliguñiqsuq akungatni inugiaktuat aniqatigiich. ³⁰Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqluñigai, aasriñ tamatkua tuqlukkani nalaunjasripkağai inmiñi. Tamatkua nalaunjasripkakkani inmiñi piqatigigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqaksriñha Christ Jesus-kun

³¹Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipligisitlavisaa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniñ akilliñiqsuğumiñaitchaatigut. ³²Agaayyutim qaitługu inñi nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim inun qaitchigisigaatigut supayaamik akiilaaglugu. ³³Kiami patchisigisivagich inui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunjasripkaqsimagai. ³⁴Kiña nipligisiva Agaayyutim inui tuqutaksrağunilugich? Kiñaunniñ nipligumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqutigai, aasriñ anitqiksuq tuqunigmiñi. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaani uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵Qanutchim piiqsitkisivatigut piqaksriñhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga inuñliuñhum naagaqaa nagliksaañhum naaga kakkaaqsiuñhum naaga atnuğaaniñliuñhum naaga navianniñhum naagaqaa tuquñhum? ³⁶Aglausimaruq Agaayyutim makpigaaniñi,

“Piqutigiplusri tuqutaurugut ataramik.

Inuich anallaqlukkaatigut ipnaisun tuqutaksratun.”

Psalm 44:22

³⁷Qañaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigtigun Agaayyutim akimapkagaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹Ii, nalupqigingitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaput piqpaktaniñ Agaayyutim. Tuquñhum unniñ inuñhum unniñ israğulgich unniñ tuunğaich unniñ sut pakma ittuat unniñ tikisaksrat unniñ sanjich unniñ sut ittuat quliptikniñ atiptikniñ naagaqaa sumunniñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqaksriñhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

Agaayyunlu Iñuksraqtaañļu

9 ¹Atausriñjuqataupluña Christ-mun sulı aňalatiqaqłuña İpqitchuamun İrrutchimun nalupqıgıngıitchıga qauğrimmağıu-tillautamni uqalıga ilumutuuruamik. Saglungıitchuña itna uqaqama, ²Iñuıllıullapıağaqtuña sulı alianniullapıağaqtuña pıqutıgıplugıch Jew-ñu-ruat. ³Uvvatuq ikayutlalagıch Jew-ñu-ruat anıqatıtka iñuqatıtka. Uvvatuq anasriñjuqsakkaulaña piğlıñaunniñ Christ-miñ ikayuğumiñağupkıch annıqsuliksrañatnun. ⁴İsrael-aagmiut iñugıgai Agaayyutim piksraqtaagıplugıch. İlaan tıguagıniğai pıqatlasrıplugıch kamanautmiñik. İlaan qaiñniğaa ilıñıtñun sıvunniugutni sulı malıgutaksraña [Moses-kun] sulı agaayumaagvik sulı akiqsruutniļu. ⁵Qıtunğagıgaıch kamañatıat sıvulıapta, aasriñ ilıñıtñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyañatıuq qañavak! Taatnatıuqvva.

⁶İtnautıgıngıitchıga Agaayyutmun atunğiñniğugıch akiqsruutıgıkkañi ilıñıtñun. Atakkii kiñuvıañıch İsrael-ñum ilañıch İsrael-aagmiupıañunğıitchut. ⁷Sulı ilañıñhiñaq Abraham-ñum kiñuvıañi ilumun ilılgaağıgai. Aglaan Agaayyun niplıqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratın akiqsruutıgıkkatka itkisıruıt İsaac-miñ.” ⁸İtna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuvıañi Agaayyutim ilumun ilılgaağıngıitchai, aglaan kisiisa tamatkua ilılgaağılıutıkkañi Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹Agaayyutim akiqsruğniğaa Abraham itna, “Nalaullıgu pivıksraq utıgısi-ruña aasrii Sarah iğniqagısiıruq.”

¹⁰Taamnañhiñaungıitchıuq. Rebecca-m malğik iğñak aapaqaqtuk sıvulliıptıknik İsaac-mik. ¹¹⁻¹²Aglaan malğuk iğñak anıgaluaqnagik Agaayyutim uqautıgaa Rebecca, “Aapiyañan savautıgisıgaa nukatchiani.” Agaayyun nipliğniqsuq taavrumıña nukatpıağruk savaaqagıaluaqnagik nakuuruamik unniñ piğiıtuamıglu. Taavrumuuna ilıtuçıgıgıput, Agaayyutim piksraqtaagıniğaa atausrıq sıvunniutıgıkkagmıgun pisuğıgıkkagmıgunlu. Piksraqtaagıyumiñaitçaa iñuk savaaqalğagun. ¹³Agaayyutim uqalħa itniınnıqsuq, “Piksraqtaagıgıga Jacob aglaan piksraqtaagıngııtuğı Esau.”

¹⁴Qanuğmi nipliğisıvısa taavrumuuna? Agaayyun nalaunñaitpa? Taatniıngııtuçı! ¹⁵Agaayyutim Moses nipliutıgaa,

“Qiñıqtıtkisıgıga iħuaqıutrığıga kisumun iħuaqıutisrukkamnun.

Qiñıqtıtkisıgıga ilunñuksrığıga kisumun ilunñugısrıkkamnun.”

Exodus 33:19

¹⁶Taatnağumi Agaayyun piksraqtaaqagıñıangııtuçı iñuıch pisuğıgıkkañatıgun unniñ savautıgisrukkañatıgun. Aglaan piksraqtaaqagısiıruq ilunñuksrığıgmıgun. ¹⁷Agaayyutim Uqalħan nipliutıniğaa atanga Egypt-ñum, “Atanıquıtıkkıpiñ qıñıqtıtuçıluğı sañıgıkkaga ilıpkun.

Taavrumuuna atiga uqautaugisiruq iluqaani nunami.”¹⁸ Taatnaqhuni Agaayyutim qiniqtittağigaa ilunjuksriħi kimupayaaq qiniqtitchukamiuñ. Suli pitchigiilqisitkai iñuich pitchigiilqisitçukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunjuksriħhagun

¹⁹Uvva nallipsi apiqsruğisigaaña, “Agaayyutim aňalatpatigut suvaata-mi killuutiqağnivatigut? Kia akillilqisugisivauñ pisulħa?”²⁰ Apiqsruqnak taatna. Ilvich iñulħiñaurutin. Iñulħiñam apiqsruqtaksrağingitçhaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtanjan uqautitlaitçhaa, “Suvaata piluqpiña taatna?”²¹ Utkutchiri savaaqaqtuaq qikumik pilulħiñauruq

(Rom 9.21)

qanutchipayaamik pisukkumi.

Taavrumakħa qikumiñ utku-sriliulħiñauruq atautchimik piññaqutigilħiñaglugu aasriiñ ilaqataa suaqluqağvigiplugu.

²² Agaayyun nalaunñaraqtuq sura-ğapayaaħigmigun. Ilanitiñun iñuich ilaan qiniqtitchukkaa qinnaut-ni [killuqsautikun] suli sanñiñi.

Qiniqqautnaqsigaluaqtitlugich piyaquqtaksrağuhutin anuqsru-tiniğai tamatkua iñuich.²³ Atlat iñuich ilunjuğisrukkani ilaan anuqsrutiniğai ilitçugitqup-lugu uuktuğnağumiñaitçhuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautiniğai piqaquplugich kamanautmiñik.²⁴ Aasriiñ ila-gigaatigut taapkua. Agaayyutim tuqlunğitçhaatigut Jew-ñuruaniñ

aglaan piksraqtaagigaatigut Jew-ñunğitçhuaniñ,²⁵ tuvraqługu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipliğisiruñ, Iñugigipsi taapkunuñ atchiqsimagaluakkağmiñun Iñuningitçipsi.

Aasriiñ qiniqtitkisigiga piqpaktağa tamatkunuñ piqpagingisamnun.”

Hosea 2:25

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iñuningitçipsi, aglaan kiñuvaatigun atchikkaugisirut itna, Iliłgaanji iñuuruam Agaayyutim.”

Hosea 2:1 ²⁷Suli Isaiah-m uqautiginiğai Israel-aagmiut,

“Iñugiallapiaqtut iñugikkañi Israel-ñum.
Atriqaqttut qavianjsun tağium siñaani.
Aglaan iñugiakitchuat anniqsukkaugisiñiqsut.

Isaiah 10:22, 23

28 Atanğuruam qilamik anasriññuqsagisigai iñui nunam.”

Isaiah 28:22

29 Tuvraqługu Isaiah-m nipliutaa,

“Atanğum Saññipayaaqqtuam iñugiakitchuat sivullivut
iñuupkanğitpagich
iluqapta piyaqqukkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrah-tun.”

Isaiah 1:9

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautağlu

30 Qanuğmi nipliğisiñiqpisa? Itniinniqsuq, Jew-ñunğitçuat nalaunñasriñiuranğiniñitçuat Agaayyutmi, nalaunñasripkağniqsut ukpiqsriñiñiaqamiñ. 31 Israel-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ñum aglakkaña nalaunñasriñiağniqsuq Agaayyutmi taavru-muuna, aglaan nalaunñasriñiñiñiqsuq. 32 Suvaatatai? Tunjanğitłutiñ Agaayyutmun ukpiqsriñiğmiktigun, aglaan nalaunñasriñiağniqsut tamatkunuuna savaağikkağmiktigun. Ukpiqsriñiğitñamiñ atrigini-ğaiç iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. 33 Agaayyutim Uqałha aglaksimałhatun,

“Iłigisigiga Zion-mun iyağak iñuich putukkisautiksrañat.

Taamna iyağak paallaktitchiñiaqtuq.

Kiña taimña tunjaruaq Christ-mun, iyağaktun ittuamun,

qapiqpañayumiñaitçhuq.”

Isaiah 8:14; 28:16

10 1 Aniqatiumaan, uummatimniñ kipigñiuğutigigiga iluqa-tiñ Jew-ñuruat anniqsuquplugich. Taamna iniqsruutigigiga Agaayyutmun. 2 Nipliutigigaluagitka piliqillapiaqhutiñ maliguahat Jew-ñuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimanğitçhaat nalaullugu tumiksraq. 3 Iłisimanğitłutiñ Agaayyutmun iñuich nalaunñasripçaguutilaañatnik ukpiqsriñiğmiktigun, inmiknik nalaunñasriñiñiağniqsut pisuğmiktigun, ilinisa qaitçhisunğitłutiñ inmiknik Agaayyutmun. [Taatnaqhutiñ nalaunñasritłaiñiñiqsut.] 4 Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriñ kiñapayaaq ukpiqsriñuq nalaunñasripkakkauyumuuq Agaayyutmi.

5 Kisupayaaq nalaunñasripkağukkumi Agaayyutmi tupiksriñiğmigun Agaayyutim maligutaksrañanik, itqağiliuñ Moses-ñum aglaaña, “Iñuk tupiksriñuq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.”

6 Aglaan uqałhum nipliutiginiğaa nalaunñasripkakkauñiq ukpiqsriñiğkun itnaiłiplugu. “Isumaniaqnak, Kiña mayuğisiva qilañmun (ami

atqautityaǵlugu Christ)? ⁷Suli nipliǵñiaqnak, Kiña atqagisiva samuǵa natqitchuamun aǵmaǵnimun (ami mayuutityaǵlugu Christ tuquǵaruaniñ)? ⁸Itnauvva niqliqsımaruq, Agaayyutim uqalhan qalligaatin, ittut qanıqni suli uummatipni.” Taamnatarra ilısauttun quliaqtuaǵikkaqput. ⁹Ilvich qannapkun nalupqinaıǵlugu uqaǵupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpıǵıgupku uummatipni Agaayyutmun anjıtqıksılha Jesus tuquǵhaniñ, ilvich annakkısırutin. ¹⁰Ukpiqsırgıpta uummatiptikniñ nalaunǵasrıpchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqalaptıgun Jesus-mik ukpıǵıplugu annıqsukkaurugut. ¹¹Agaayyutim uqalha itnaǵnıqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsrıǵluni tunǵaruq ilaanun qapıqpaǵayumiñaitchuq.” ¹²Agaayyutim Uqalhan taputıgaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagıiñǵıñıqsuk Jew-ǵuruaglu Jew-ǵunǵıtchuaǵlu. Taamna atanıq atanıǵıgaa iluqatıñ aasrıñ qaitchıpluni iñuǵıaktuanik ikayuutınik iluqaitñun tunǵaruanun iñmiñun. ¹³Agaayyutim uqalha itnaqhuni, “Ataǵum annıqsuǵısıgaa kiñapayaaq tuǵtuqtuaq annıqsuqpluni.”

¹⁴Qanuǵutıñ tuǵluǵaǵısıvat ilaanun ukpıǵıñısaǵmıknun? Suli qanuǵutıñ ukpiqsırgısıvat ilaanik tusraamaısaǵmıknıq? Suli qanuq tusraagısıvat quliaqtuaqtaitchumiñ. ¹⁵Qanuǵutıñ quliaqtuaǵısıvat tuyuǵıñıtpatıñ? Aglausımaruq itna, “Qanutun quvıanaqtıgıva quliaqtuaqtıt agııtripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶Aglaan iluqaǵmıñ akuqtunǵıtchaat tusraayugaallautaq. Isaiah niqliqsımanıqsuq, “Atanııq, kisut ukpiqsrıvat uqautıtıǵıkkaptıknıq?” ¹⁷Taatnamik iñuıch ukpiqsrıǵıqsut tusraa’amıtrıñ tusraayugaallautaq. Suli iñuıch tusraagaat kĩa quliaqtuaǵıpmagu uqalıq Christ-kun. ¹⁸Aglaan apıqsruqtuǵa, tusraaǵıñıñıqpat tusraayugaallautamik? Iłumun ilıñısa tusraagaat. Agaayyutim uqalha itniıttuq,

“Uqalıq sıamınnıqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuıch quliaqtuaǵaqtut nanıpayaaq.”

Psalm 19:4

¹⁹Apıqsruǵıtchıñ, Israel-aǵmiut kañıqsıñıñıñıqpat? Ii, kañıqsırut.

Sıvullıupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqaǵnıplugu itna,

“Uvaǵa iñuksraqtaaǵıñıǵısapkun sıqñalıqsıtıksıǵıpsı.

Uvaǵa kañıqsımaıtchuatıgun uumıtchaktıtıksıǵıpsı.”

Deuteronomy 32:21

²⁰Tuǵlılıqıǵu, Agaayyun nipliǵñıqsuq Isaiah-kun taluqsrautıqsıtıluǵu,

“Paıtkaatǵa tamatkua apıqsruqtanǵıtchuat ikayuqulutıñ.

Saǵvıqsuǵa tamatkunuǵa pakaaqanǵıtchuanun uvamnik.”

Isaiah 65:1

²¹Aglaan Agaayyutim Israel-aǵmiut uqautıǵıñıǵı Isaiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman pıñhiñaanuruǵa akuqtuǵuǵıgıch tamatkua iñuıch tupıktaitlütıñ paaqsanaruat uvamnik.”

Isaiah 65:2

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iłunıuksrıñi İñuksraqtaañitñun

11 ¹Apiqsrulgitchuņa. Agaayyutim ayaņniqpagitmi iñugikkani? Qaņa! Uvaņa Israel-aagmiuņuruņa. Uvaņa kiñuviagigaaņa Abraham-ņum, ilagigaatņa sivulliaqatuat Benjamin-mik. ²Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut piksraqtaagikkani iñilģaan. Iłisimagiksi uqałha Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan iñiqsrułha Agaayyutmun akitñaqługich iñugikkaņi Israel. Elijah nipliqsuq, ³“Iliņisa tuqulģataģaich sivuniksriqiritin, suli siqumitlugich tunillaģviich. Uvaņa kisima sivuniksriqiriniñ kisiņņuqtuņa. Pakmaasriiñ tuqunniagaqsiqmigaat-ņa.” ⁴Aglaan qanuq kiuniqpauņ Elijah? Agaayyutim nipliutiniģaa, “Kisiņņungitchutin. Piqaqtuņa 7,000 iñuņnik Israel-mi putqatangitchuanik atriņanun Baal-ņum.” ⁵Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmiuq Agaayyutim piksraqtaañiñik iłuaqqutriłiģmigun.

(Rom 11.4)

⁶Tarraami, anniqsukkaupmata Agaayyutim iłuaqquataagun anniqsukkaungitchut savaaqatiģmiktigun. Anniqsukkaułhiñauniqpata savaagmiktigun tarra anniqsuģiaq Agaayyutim iłuaqquataagun iłumun suungiññayaqtuq. ⁷Taamna taatna atuummiñiqsuq, Israel-aagmiut piññaktaagiñiññiģaat pakaagiikkaqtij. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagikkaņiñ piññaktaagiñiģaat [ilaan nalaun-ņasripchaqamigich iņmiñi]. Atlataasrii siquqsipkağniģaich uummatitij suli naalağniğiqhutiņ Agaayyutmik. ⁸Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani itna,

“Agaayyutim isrumalģuiłiqsinniģai aasrii kaņiqsitłaiqhutiņ.

Taatnaqhutiņ qiñitlaiğñiqsut irimiktigun

suli tusraatłaiqhutiņ siutmiktigun.

Taamna atuummiñiqsuq uvluvaņņunaglaan.”

Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10

⁹David-tuuq nipliğñiqsuq,

“Niğiqpağmikni napitaulutiņ naniqtillich.

Paasraaqtillutiņ anasriñņuqsakkaulich.

¹⁰Irigikkaņich taaqsiłutiņ qiñitlaiğlich.

Tunugikkaņich piłģuiłiğlich sakuułiğmikniñ.”

Psalm 69:22, 23

¹¹Apiqsrulgitchuņa, Jew-ņuruat ayakmatruņ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaquqtinniqpagich? Qaņa! Aglaan navģuiłhata tikiu- tipkağniģaa anniqsuģiaq Jew-ņungitchuanun. Taamna atuummiñiqsuq

Jew-ɲuruat siqñaliquplugich. ¹²Tarra Jew-ɲuruat navguiɬhata tikiutip-kagnigaa ikayuusriaksraq nunam inuiñun suli Jew-ɲuruat ayaiɬhata Christ-mik tikiutiplugu anniqsugiaq Jew-ɲungitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-ɲuruat taputraukpata ilinjitñi Agaayyutim piksraqtaagikkarjini.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunɲuksriñi Jew-ɲungitchuanun

¹³Pakma uqaqtuɲa ilipsitñun Jew-ɲungitchuanun. Uqqiraqtigigaana Jesus-ɲum Jew-ɲungitchuanun, aasrii savautriɬamni savaktuɲa pisuqtilaaqɬuɲa. ¹⁴Nigiugaqaqtuɲa inugikkatka siqñaliquplugich. Taavrumuunaasriiñ ikayugayaqpalukkitka anniqsuɬiksraɲatnun. ¹⁵Jew-ɲuruat tunutmatruɲ Agaayyun, ilaa ilauraaniktuq atlanik inuɲnik. Aasriiñ sua itkisiva taimanigu Agaayyutim akuqtuɲpagich Jew-ɲuruat? Taapkua inugiliutitqikkisigai Agaayyutim, inuktitun aɲitqikkauratitun tuquɲaruaniñ. ¹⁶Sivulliq qaqqiaksraq qaisauniqpan Agaayyutmun, tarra iluqani qaqqiaq ipqikkauruq. Suli karjigikkarjini napaaqtum ipqitpata, taatnatuntuuq akiguɲgikkarjini napaaqtum ipqitmiut. ¹⁷Ilanjich akiqqut napaaqtuɲgikuamiñ piyakkaurut aasrii akigua atlakkam napaaqtum ilipɬugu sivulligmun napaaqtumun. Ilipsi Jew-ɲungitchuani atlakkatun akiqqutun ittusri. Pakmaasriiñ sayaqaqsirusri inuupmiɬusri sivulligmiñ napaaqtumiñ atriqaqtuamiñ taapkunanitun Jew-ɲuruatitun. ¹⁸Taatnaqhusri uqaviksuk-sraungitchusri tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautugun. Uqaviutiksraitchusri. Suvaata? Ilipsi inuupkanɲitchiksi karjia napaaqtum, aglaan karjian uumapka-gaasri. ¹⁹Nipliñhiñaunisuknaqtusri, “Akiqqut piyakkaurut ilaliutitlasriɬuta napaaqtuanun.” ²⁰Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakkaurut Jew-ɲuruat ukpiqsriñgihhatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriɬusri. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹Agaayyutim napaaqtum akiqqi itinginiñiqpagich nagguiatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ɲungitchuasrii. ²²Taatnaqhusri ilitchuɲgigiksi Agaayyutim iɬuaqputriɬhalu taluqnaɬhalu. Agaayyutim anasriñɲuqsagaɲigai tamatkua maligutchiñgitchuat inimiñik. Aglaan iɬuaqputigaasri inuuniaqtuiñaqapsi iɬuaqputaagun. Taatnangisuaɲupsi kipikkaugisipmiusri napaaqtumiñ. ²³Jew-ɲuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutmik akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitɬallapiaqhuni ilihhiñaugai kiñumun inaatnun. ²⁴Ilipsi Jew-ɲungitchuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiguuñgitchaluaqtuq napaaqtullautami. Jew-ɲuruat atriqaqtut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaigɬugu ilitqikkisigai napaaqtuɲatnun.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunɲuksriñi Iluqaitñun Inuɲnun

²⁵Aniqatiumaan, karjicsitqugipsi uumiɲa nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunɲitɬusri isrumatuniɬusri. Ilumutuuruq una: ilaɬhiñanjich

Israel-aagmiut tikkaņasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiġñaiaqtuq iluqatiņ piksraqtaañuruat Jew-ņuņgitchuat utlautikpata Agaayyutmun.
²⁶Taimanigun iluqatiņ Israel-aagmiut anniqsuġisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani,

“Anniqsuqti agġiġisiruq Zion-miñ.

Piġisigaa iluqaan agaayyutaiġiq kiñuvianjiñiñ Jacob-ņum.

²⁷Tarra piġupkich killuqsautiņich

taņiġñaigiga sivunniugutiga taipkunuņa iñuņnun.”

Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34

²⁸Jew-ņuruat ayaņniġaat akuqtuņitługu tusraayugaallautaq. Taatnaqhutiņ akitñaqtułiġñaġaat Agaayyun piquqtiġiplusri. Aglaan Jew-ņuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaagġiplugich. Piquqtiġiplugu akiqsruutni sivullianjiñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. ²⁹Agaayyutim isrummitqitłaitchuq iñuktigun tuqłukkaġmigun suli aatchuutigun qaisaġmigun ilinjiñun. ³⁰Iłaatniimma ilipsi Jew-ņuņgitchuani ayakkaqi tupiġisrunġitługu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunņuksriġiġmik taapkua iñuich tupiksriñġiġhatigun. ³¹Taatnatuntuuq pakma Jew-ņuruat tupiksriñġitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriġha ilipsitñik, ilinjiñik nagligiġisipmigai. ³²Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunġisilaatlu pitchiġiġhatlu. Piquqtiġiplugich ilaan qiniqtitchukkaa ilunņuksriġiġi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³Ii, Agaayyutim umialgutai uktuġnaġumiñaitchut.

Puqiutaalu kaņiqsimatłalu isruitchuq.

Kia-unniñ iñuum kaņiqsipchaġumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kaņiqsiyumiñaitchaa tumaa.

³⁴“Kia ilisimavauņ isrummataa Atanġum?

Kia qaitchiġhiñauvauņ alġaqsruutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵“Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksraņanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

³⁶Ii, Agaayyutim iñiqtaġigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuñiġaqtuq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qanjavak taimuņa. Taatnatuq.

Qaiłlusri Agaayyutmun

12 ¹Taatnaqhusri, aniqatiumaņ, Agaayyutim qiniqtinġanikmatigut ilunņuksriġiġmiñik inġisruaġipsi timigikkasri

iñuuruñulugich tunillautigitquplugich ilaanun, ipqilluni sulı quyaqnağuni ilaani. Taamnatarra savautriñiksraqsi ittuq Agaayyutikuğağiakun. ²Atriñusruñaqasri iñuiñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaq-tillusri isrummatigikkasri. Taatnağupsi karñiqsitlasriñağiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Sulı ilisimatlasriñağiksi nakuuruuq, quyaqnaqtuaq Agaayyutmi sulı nalaunjaruaq.

³Agaayyutim iluaqquataagun nipliutiksraqaqtuñña kisupayaamun akun- napsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qiñiqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiññ qanutun ukpiqsriñiqaqtilaan aatchuusriağikkan Agaayyutmiñ. ⁴Atausriukattaqhuta timiqaqtuğut aasriññ taamna timi iñugiaktuamik sulliñiqaqhuni. Tamatkua timim sulliñği atlakağiisigun atuğaqtut. ⁵Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriğūqhuta timaurugut, aasriññ sulliñğūq- huta timimi. ⁶Iluqata atlakağiñnik aatchuusriaqtuğut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iluaqqutriğmīgū. Kiña aatchuusriaqagūmi sivu- niksriqilīgimik, atuğliññ taamna ukpiqsriğmīgūn pigikkağmīgūn. ⁷Kiña aatchuusriaqagūmi savautriğmīgū, savagli. Kiña aatchuusriaqagūnīgūmi ilisautriğmīgū, tarra ilisautriği. ⁸Kiña aatchuusriaqagūnīgūmi pitchuk- saağilīgimik, pitchuksaağili. Kiña aatchuusriaqagūnīgūmi aatchuiğmīgū atlanun, aatchuğli naliilaaglugū. Kiña aatchuusriaqagūnīgūmi sivulliuq- tiksrauluni, sakuugli sivulliuqtaulīgmiñi. Kiña aatchuusriaqagūnīgūmi nagliksriğmīgū, taavruma atuğliññ quviatchauğiguni.

⁹Piqpaksriğiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiññ tamanna pigiitchuaq, piqpagiluguasriññ nakuuruuq. ¹⁰Piqpakkutilusri avatmun aniqatigii- sun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñiñ. ¹¹Iqiasrusruñaqasri aglaan sakuukkitchi, sulı piliqillapiağusri irrutchipsigun savautilugu Atanğuruuq. ¹²Quviasrugusri takku piqaqtusri niğiukkamik. Anuqsrulusri ihuiñliuññ tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³Ikayuğlugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuğlugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴Apiqsruqsuññ Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaaqtitchiruat ilipsitñik, iniqsruutilugich aasriññ apiqsruutisruñaqnağich Agaayyutmun anasriññuqsaqulugich. ¹⁵Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat. ¹⁶Iñuuniaqatigiññusri. Kamañağnaisruñaqasri ilipsitñik, aasriññ ilauraagilugich tamatkua suun- ğiññasrugiruat. Ilisimatluññiasruñaqasri supayauranik. ¹⁷Kia iñuum pimaqtukpasri akisağniasruñaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñuññi ihuağ- naqtuakun. ¹⁸Piyumiñağniqtutilaapsitñi iñuuniağitchi qiñuirrutillugich kisupayaat. ¹⁹Iñauramaññ, akisaqtuğniasruñaqasri atlanik nalaunğitpasri, aglaan Agaayyutim akisağligich. Aglausimaruq, “Uvaña akisağisiruñña. Uvañauruñña anasriññuqsairagaqtuaq [nalaunñaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰Aglaan, Agaayyutim uqañña itnatun,

“Pimaqłuktigikkan niġisukpan niġipchaġlugu,
imiġukpan imiqtillugu.

Taatnaġuvich kanġutchakniagiñ katitchipmatun ikualaruanik
aumanik taavruma niaquanun.”

Proverbs 25:21, 22

21 Ki, pigiiitchuamun akiilipkaqtaqnak, aglaan akiiliuġ pigiiitchuaq
nakuuruakun.

Tupigiraksrat Kavamam Maligutaksraġi

13 1 Iluqasri tupigiraksraġigisi kavamam aġalatai. Kiñaunniñ
aġalatchiġlaitchuq Agaayyutim qaitchiñġisuaqmani saġġimik
aġalatchiġiksraġanun, suli kiñaunniñ aġalatchiġlaitchuq marrumani nunami
saġġiqanġisuaġuni Agaayyutmiñ. 2 Taamna pisigiplugu kia iñuum akilġilġiuq-
niktuam kavamamik akilġilġiqsimagaa Agaayyutim inillakkaġa. Taatnaqami
tikiutirraqtuq anasriñġuqsautmik iġmiñun. 3 Tamatkua iñuuruat nalaun-
ġaruakun sivuuġayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimiġ tamatkua
iñuumaqłuktuat. Sivuuġagisrunġitchupku aġalatchisiquaqtuq savaaġiġuġ
nalaunġaruq aasriiġi aġalatiġ quyagiymagaatin. 4 Taamna Agaayyutim
savaktigigaa ikayuquplutin. Aglaan atuġuvich nalaunġaitchuamik iqsviksran
tarra. Aġalati saġġiqaqtuq anasriñġuqsaitġlasriplugu. Taamna Agaayyutim
savaktigigaa anasriñġuqsaitġlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniġa
atuqtuanik nalaunġaitchuamik. 5 Taatnaġusri tupigiraksraġigisri kavamat
pisigiplugik taapkuak: anasriñġuqsakkauyumiñaitchumuusri, suli ilġisima-
lusri qauġrimmaagiutillautapsitni tupiksriuni nalaunġatilaanjanik. 6 Tarra
akiġiirusraupiaqmıusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim
savaaġipmatruġ savaaqtiġ. 7 Akilġisitchi iluqaitñun aġalatiġrutuqatqatun
niġġiuqsruutipayaapnik, akilġilġugich iluqaisa tax-sinik akilġiġnaqtuat, taluġi-
lugich taluġiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiġiq Atlanik

8 Akiqsruumisruġaqnagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik
piqpagiraksraġigitiġ atlat. Iñuk piqpaksriuruaq atlamik tupiksriñiq-
suq iluqaanik maligutaksramik. 9 Maligutaksrami aglausimaruq,
“Killuqsagaumiñaitchutin sayuġaġikun. Iñuagaumiñaitchutin kisumik.
Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraunġitchutin iñuuniaqatvich suu-
raiñiñ.” Iluqatiġ taapkua tillisaurut suli iluqatiġ atlatlu katisrimarut
atautчисun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ilġilugu.”
10 Piqpaktam atniatġaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriġiq atriqaq-
tuq tupiksripmatun iluqaanik maligutaksramik.

11 Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunġaruakun makunani uvluni.
Atakkii annautrauliġviksraqput, Christ-mun qilġaġmutikpatigut, qal-

litluktuaq pakma ukpiqsriqqaahaptikniñ. Taamna ittuq itigviksrakun iñiqtuatun siñignigmiñ. ¹²Unnuaq nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksragigikput killiqiñiqput pigikkaña taqtuam suli tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriłuta nakuuruamik. ¹³Ki, iñuuniaqta nalaullugu atriługich iñuich pigikkañi uvlum. Uvagus piruksraungitchugut nagğunaqtuakun nigijikun suli taanñajikun. Ittuksraungitchuq sayuñajiq suvałıñıglu, naaga anuyajiq siqñatuadıglu. ¹⁴Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqağitchi atanguruamik Jesus Christ-mik, aňalatisruñaqasri kaviuğutaiñun kanjıruapsi.

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

14 ¹Akuqtuğumagiksi sayaiłluctuaq ukpiqsriñigmigun uqavaaqatigisruñaqnagu ukpigikkañanik. ²Iñajich iñuich ukpiqsrirut nigijihiauniplutij qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriñhat sayaitmata ilinjich ukpiqsrirut nigijihiauniplutij nauriañhiñanik. ³Taamna nigijihiauniruaq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraungitchuq nakuutluñniłuni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuaq taatna isrumaruksraungitmiuq niqituqtuaq nalaunğıñniługu, takku Agaayyutim akuqtuğniğaa. ⁴Atannigñiaqtaksragingitchiñ atlam savaktaa. Qaukñan sivunnigisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunğıtmagaan. Ilaa nalaunñaruamik savaaqatlagisiruq takku Agaayyutim nalaunñaruamik savaaqatlapkağisigaa.

⁵Iñuk isrumaruq atausriq uvluq nakuutluñniplugu atlaniñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atiplugich. Iñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunğıñlik nalaunñaruamik savaaqatilaagmiknik. ⁶Iñuk isrumaruq atausriq uvluq pitluktuanuplugu atlaniñ uvluniñ kamakktigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq nigiruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq nigiruam naurianik kisiitñik kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷Naliquputunniñ iñuutlaitchuq iñmiñun unniñ tuqutlaitchuq iñmiñun. ⁸Uvagus iñuunñapta iñuurugut quyalisukługu Ataniq, suli tuqugupta tuquniaqmiugut Atanikun. Iñuu'apta suli tuqu'apta pigigaatigut Atangum. ⁹Taatnaqhuni Christ tuquruq aasrii anjpkakkaupluni tuquñigmiñ. Iñuutqiksug ataniğitqupluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruanunlu. ¹⁰Suvaatami atanniqsuiñiağaqpich aniqatipnik nakuutluñniplutin ilaaniñ? Uvagus qichaqsagumarugut sivuğaani Agaayyutim, aasrii ilaan atanniguta iluqata. ¹¹Aglausimaruq Agaayyutim uqathani,

“Nalupqinaisilaanñatun iñuutilaagma, nipliqsuq Ataniq, kiñapayaat putkisirut sivuqqamnun,

aasriiñ iñupayaat kamagisigaatja.”

Isaiah 45:23

¹²Atausriukattaaguta kiggutiksraqtuksraugisigikput Agaayyun [savaagikkaptigun].

Atlat Killuqsagtinagich

¹³Taatnamik nutqautiraksragigikput atanniqsuutiñiqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksragigikput putukkirviuruksraungiiñiqput suli aniqatiptiknik killuqsagtitchiragingiiñiksraqputlu. ¹⁴Itluña atannamni Jesus-mi iñisimagiga niqipayaam nakuuñha. Aglaan iñuum nalaunñagigumiuñ taamna tarra ilaani nalaunñaitchuq. ¹⁵Atniññigupku aniqatin niñikkapkun tuvrangiiñniñiñ tumaa piqpektam. Piyaaquqtaqnagu ukpiqsriñha niñikkapkun nalaunñagingitpagu. Itqagilugu una, Christ-ñum tuqutipmigaa aniqatin. ¹⁶Uqautigipkaqnagu atlanun pigiiññilugu nakuuruuq ilipni. ¹⁷Añaayuqutaani Agaayyutim niqilu imiñglu suksraungitichuk, aglaan nalaunñasripkakkauñkun Agaayyutmi qiiñiññaqagtugut quvianaqaqhutalu Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁸Kiñapayaaq savautriruaq Christ-mik taatna quyaqnaqtuq Agaayyutmi, suli iñuagisigaat atlat iñuich. ¹⁹Ki, pisuqtilaaptikni iñuuniaqta qiiñiññakun suli sayyillaagutiluta avatmun ukpiqsriñkun. ²⁰Niñiñipkun niqimik suksraungiqsintnagu savaaña Agaayyutim. Niñiruni iluqaitñik niqinik nakuuruq, aglaan nalaunñaitchuq kiña iñuk killuqsagtinapku. ²¹Nalaunñaruq niqitungitichuni taanñangitichuniñ suli piñgitichuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiñakkajanik aniqatvich. ²²Ukpiqsriñhiñ qanupayaaq inniqpan, nalupqinairsuñ akuqtuyunañha Agaayyutmi. Iñugguuq quvianamiuruq patchisigingitichuaq iñmiñik iñuagikkañmiguñ. ²³Aglaan iñuk nalupqisruktuq patchisauruq niñigumi, takku ukpiqsriñikuangitichuq. Supayaaq ukpiqsriñikuangitichuaq, tarra killuqsautauruq.

Maliglugu Jesus Christ-ñum Urrakusrautaa

15 ¹Uvagut sayakturuani ukpiqsriññaptigun ikayuñniaqtaksragigivut tamatkua sayaitchuat piñguirrutinjisigun, quyaliiñiasruñaqata uvaptiknik. ²Atausriukattaaguta quyaliiñañglavut iñuuniaqativot nakuuñiksrañatnun, sayyillaagnañglugich ukpiqsriñhat. ³Taatnatuntuuq Christ iñuuniaqami quyaliiñiangiñniñiqsuq iñmiñun. Itna Agaayyutim uqañhum nipliutiginigaa, “Iñuich pisaanapmatin, Agaayyuum, atniagañgigaatja.” ⁴Qanusripayaaq aglausimaruq qaaniqsuami aglausimaruq iñisautisrukhuta niñiugaqupluta anuqsruñkunlu pitchuksaagutiginlu aggiñgaqtuq uqañhaniñ Agaayyutim. ⁵Anuqsruñglu pitchuksaagunlu aggiñgaqtuk Agaayyutmiñ. Agaayuruña Agaayyutmun iñuuniaqatigitquplusri qiiñiññakun maliñapsitiñ Christ Jesus-mik. ⁶Taatnañgupsi iluqasri

piqatigiiksitkisirusri, aasriiñ atautchisun kamaksrugisigiksi Agaayyun aapagikkana atannapta Jesus Christ.

Iluqagminj Iñuich Quyyagisigaat Agaayyun

⁷Christ akuqtugaasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavrumuuna qiniqtitkisigiksi kamanautaa Agaayyutim. ⁸Uqautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ñuruat qiniqtitchaqługich ilumutuulhat Agaayyutim akiqsruutaiñ Jew-ñuruat sivullianjitñun ⁹suli Jew-ñungitchuat qaitchitquplugich nangautmik Agaayyutmun ilunñuksriñhagun. Aglausimaruaq Agaayyutim uqalhani,

“Quyagisigikpiñ akungatni Jew-ñungitchuat.
Atugisiruñ quyyatinik atigikkaqnun.”

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰Uqatıq nipliñiqsuqsuli,

“Ilipsi Jew-ñungitchuani,
quviasruqatıqagıtchi Agaayyutim iñuiñik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹Uqatıq niplitqıñiqsuq,

“Iluqasri Jew-ñungitchuani quyyasriñ ataniq.
Iluqasri iñuñni atugıtchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹²Isaiah nipliqmiñiqsuq,

“Kiñuviana Jesse-m aggigisiruq añalatchityağuni Jew-ñungitchuanik.
Ilaa pisigilugu Jew-ñungitchuat piqagisirut niğiukkamik.”

Isaiah 11:10

¹³Injısrıqtuñu Agaayyutmun qaitchıraqtuamun niğiukkamik immiqp-lusri quvianapayaamik suli qiniñiñamik tunñapłapsıgun ilaani, aasriiñ saññıagun İpqıtchuam İrrutchim niğiugaqsi ulıpkaulagısrıuq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmıgun

¹⁴Anıqatıumaan, nalupqıgıñıtchıga imaqañıqsi nakuuruamik. İlisımagıga piqañıqsi kañıqsımmatıpayaaamik aasrıi ilısaıtrıtılasrıplısrı avatmun. ¹⁵Aglaan aglaagıtka ilısaıttıtıgıkkatka ilıpsıtñun itqağıt-quplugıch. Agłaktuñu taluqsraıtaiqlıñu Agaayyutim iñuaqqaagun qaisağun uvamnun. ¹⁶Christ Jesus-ñum savaktıgıtqugañu Jew-ñungıtchuanun. İlaan ilısaıtrıtıqugañu tusraayugaallataq tamatkunıñu tunıñıautıtıtıquplugıch akuqtıyunağlugıch Agaayyutmun, ipqıqsıllugıch İpqıtchuam İrrutchim. ¹⁷Taatnaqlıgu savaqataunıqama Christ-mun uqavıutıtıtılagıga savatrıñıga pisıgıplıgu Agaayyun. ¹⁸Uqautıgıgıgıgıga kısıan Christ iñıqsıruaq uvapkun sıvıllııtılasrıplıñu Jew-ñungıtchuanıknı tupıksrıtlıasrıplıgıch Agaayyutmik, amı nıplııtıtıgıkkapkun suli ilıtchuq-

qutitigun ¹⁹suli quviqnaqtuatigun suli sanjiagun Ipqitchuam Irrutchim. Quliaqtuagigiga iluqaallapiaq tusraayugaallautaq Christ-kun nunapayaa-mi Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰Ataramik quliaqtuagisrukkiga tusraayugaallautaq nunami iñunun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvatakkun nappaiñaigungitchuna savaamik atlam iñuum aullağniñanikanikanik. ²¹Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqathani,
 “Tamatkua sivuani uqautraungitchuat ilaanik qinğisirut.
 Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kanıqsigisirut.”

Isaiah 52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²²Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvunjanunaglaan nut-qaqtitakkauruñ tikiññañamni ilipsitñun. ²³Aglaan pakma quliaqtuagviksraiguti’ama makunani nunaqqiñi suli iñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluqaqpsi. ²⁴Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriñ aquagun ikayuñhiñaugipsitña iglauniağuma. ²⁵Pakma aullağniaqtuñ Jerusalem-mun ikayuğiağlugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶Ukpiqsriruat Agaayyutmik Macedonia-miñ Greece-miñ quviasruñiqsut qaitchiplutinj maninjñik ikayuqsqağlugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷Taapkua piyumaagñiqsut takku akiqsruummipjugich Jew-ñuruat. Jew-ñungitchuat akuqtuñiqsut irrutchikun ikayuusriañatnik Jew-ñuruat. Taatnaqhutinj ikayutaksrağigaich Jew-ñuruat suurağmiktigun. ²⁸Qaisaksrağigitka inuqsraqtuanun Jerusalem-mi maniich aatchuutigikkanich ilinjitñun. Taatnaqqağluñ aullağisiruñ Spain-mun, aasrii igliñamni apqusraallakkisigipsi nayuqtuallagiagusri. ²⁹Iñisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiğiga Christ-ñum kamañaqtuamik ikayuutaamik.

³⁰Aniqatiumaañ, pisigilugu ataniq Jesus Christ suli Ipqitchuaq Irrusriq piqpakkutipkakkasri avatmun, injigipsi ikayuqupluñ savaamni itqağiluñ agaayuñapsitñi Agaayyutmun. ³¹Agaayuyumausri annaumaagluñ ukpiqsriñgitchuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun tikiutiniakkağa Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³²Tarra utlakkisigipsi quviasrugluñ ikayuusriaqqağluñ nutaqtirrutmik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukpañ. ³³Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qinuiñnamik nayuğumalisi iluqasri. Taatnatuq.

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpiqsriuanun

16 ¹Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iñugiaplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cencreae-mi. ²Akuqtuğumagiksi Agaayyutim iñuiñ akuqtuiruksrauñhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaañ suli iñugiaktuat iñuich.

³Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqati-gikkakka Christ Jesus-kun. ⁴Suŋiŋiqługu iñuuliqtik annautimagaatŋa. Taatnaqlugik quyallapiaġikka, suli iluqatiŋ ukpiqsriuat agaayyuvıñi Jew-ŋunġitchuat quyagillapiaġaittuuq. ⁵Tuyuqtuŋa nayaanŋanik ukpiqtuanruanan katıraġaqtuanun tupqakni. Tuyuqtuŋa nayaanŋanik ilannamnun Epaenetus-mun sivulliuruamun nunaŋani Asia-m maliġuaqlu-gu Christ. ⁶Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Mary-mun sakuuktuamun akunipsitñi. ⁷Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kamaŋaqtuaġigaik ukpiq-sriuanruuqqaqtuak sivumni. ⁸Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Urbanus-mun savaqati-gikkamnun Christ-kun, suli piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Apelles-mun; uuktuakkau'ami [ukpiqsriġiġmiñi] qiñiqtikaa ilumutun piqpaksriġi Christ-mik. Tuyuqtuŋa nayaanŋanik iluqaitñun qitunġaiñun Aristobolus-ŋum. ¹¹Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitunġaiñun Narcissus-ŋum pigikkaŋanun Atanġum. ¹²Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak aġnak savaktauruak Atanġmun. Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Atanġmun. ¹³Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Rufus-mun ukpiqsriuanullautaqtuamun atanikun, suli aakaŋanun; taamna aakaupmiuq uvaŋnun. ¹⁴Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinġitñiittuanun. ¹⁵Tuyuqtuŋa nayaanŋanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanun-lu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim iñuiñun taraniittuanun. ¹⁶Paġlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiġikun. Iluqagmiŋ ukpiqtuanruaŋi Christ-ŋum tuyuġaasri nayaanŋanik.

Ilammiuġutit

¹⁷Aniqatiut, qaunagipiaquġipsi iñuŋnik akilġiġiiksitchıraġaqtuanik suli iñuiġiġitichiruanik atlanik ukpiqsriġhatigun. Akilġiġisimagaat ilumutun ilisauttun ilisauttusriaqsi. Piisimaagitchi ilinġitñi. ¹⁸Taatnatchich iñuich savautriñġitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriġhiñaqtut inġmiknik pisuġiġmiktigun. Uqallautaġutitigun uqayusraaġutitigunlu kin-nitchiñiġaich iñuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹Iluqagmiŋ ukpiqsriuat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaqluŋa quviasrullapiaqtuŋa ilipsi-gun. Ilisimallautaquġipsi nakuuruuq suli piisimaquġipsi pigiitchuamiñ. ²⁰Taatnaġupsi Agaayyutim tikiutriruam qiñuiññamik qilamik akiiġiġla-piaġisigaa tuunġaq. Iñuaqqutaan atannapta Jesus-ŋum nayuġlisi.

²¹Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaanŋanik, ukuaptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²²Uvaŋa Tertius, aglaktuŋa uumiŋa tuyuuta-

nik Paul-ŋum. Tuyuqtuŋa nayaanŋanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³Gaius-ŋumlu tukkuġikkaġma iluqaġmiŋlu ukpiqtuaŋuruat tuyuġaasri nayaanŋanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaanŋanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaaqqimi. ²⁴[Iħuaqputaa atannapta Jesus Christ nayuġlisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayuliġlu Nangaunlu Agaayyutmun

²⁵Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaa-sri ukpiqsriħipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuaġikkapkun. Taamna tusraayugaallautaq Christ-kun kaŋiqsiñaitchuaq taimani, ²⁶aglaan pakma ilitchuqnaqsiruaq suli nalunaiġuġu ilitchuġipkakkauruq iluqaitñun iñuŋ-nun ukpiliquplugich aglaanŋisigun sivuniksriqirit tuvraquġu tillisaagun isrutchuam Agaayyutim. ²⁷Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamaun qaŋavak taimuŋa Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-agmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul, aglaqatiqaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraqtaagigaaŋa uqqiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ²Tuyuqtuŋa ukuniŋa tuyuutinik ilipsitñun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanŋuranun Agaayyutmun. Inūgiliutigaasri Agaayyutim ipqiŋsipkaqhusri Christ Jesus-kun, ilagiplugich inūpayaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniġikkaŋatnun. ³Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta sulī Jesus Christ Atannapta ihuaqqutillaŋniaglīsi sulī tutqiksīlusri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii ihuaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵Piqatauhaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunal-lapiaq supayaakun, uqautrihupayaapsigun sulī ilitchuġihapsigun. ⁶Uqaliq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitñi, atakkii inūutichisi atlanŋuqhutiŋ, ⁷piqaqhusri qanusripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqihipsitñi sagviħiksraŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸Ilaan qau-naginiagaasri ukpiqsriħapsigun isruanunaglaan, patchisaiħlusriasriiħ aggiqpan ataniqput Jesus Christ atanniityaġuni inūpayaanik. ⁹Agaayyun tuniqsamaruq tuħtuqtigikkaqsi piqatautquplusi iġniġmiñun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atinirrutinich Ukpīqsriuat

¹⁰Aniqatiumaan, inġiġipsi saŋŋiqahagun atanipta Jesus Christ aŋi-ġusrimaaquplusi avgummataiġusriħu sulī atausiŋŋuqatigiiquplusi isrummatipsitñi suraġahapsitñiħu. ¹¹Aniqatiumaan, ilaŋisa inūich Chloe-ŋum ilaiħ nalupqinaiqħugu uqautigaatŋa qapiqsigiutraġnip-lusi [tillisaipsigun uvamniħ]. ¹²Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva,

ilasi uqaqtut “Paul-kuaqtuḡa,” atlat “Apollos-kuaqtuḡa” naagaqaa “Cephas-kuaqtuḡa” naagaqaa “Christ-kuaqtuḡa.” ¹³Qanuq pivisi? Christ avgumayumiḡaitchuḡ! Uvaḡa Paul, aasriḡ kikiaktuutrauyumiḡaitchuḡa pisigilusri. Uvvasuli, paptaakkaungitchusri maliguaqsiutisukhusri uvamnun! ¹⁴Paptaagikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriḡ quyagiga Agaayyun paptaagingiḡiga atlamik nallipsitḡik. ¹⁵Kiḡauniḡaasii nipliḡumiḡaitchuḡ paptaakkauniḡuni attapkun maliguaqsiutisuguni uvamnun. ¹⁶Aa, paptaagigaluaqmiḡa tupiqatiḡiḡik Stephanas-ḡum, aglaan atlakun naluruḡa kimik paptaagitniḡimnik. ¹⁷Atakkii Christ tiliḡitchaḡa paptaaqsiyaquḡa aglaan quliaqtuaḡitquplugu tusraayugaagiksuaq. Quliaqtuaḡigupku tusraayugaagiksuaq puḡiutaagun iḡuum, ilipsi aglakmatun, tarra Christ-ḡum tuḡuḡha sannigutami iḡumun sanḡiqaḡumiḡaitchuḡ.

Agaayyutim Qiḡiḡnaqtitkaa Sanḡiḡi Puḡiutniḡu Christ-kun

¹⁸Quliaqtuaḡaḡiq tuḡuḡhagun Christ-ḡum pisigiplugich iḡuich killuḡsautiḡich suutnaungitchuḡ tamatkunḡa tammaummiruanun, aglaan taamna quliaqtuaḡaḡiq sanḡiḡigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaaqtuanun. ¹⁹Atakkii aglausimaruḡ Agaayyutim makpiḡaḡiḡi itna,

“Puḡiutaat isrumaturuat piyaḡuḡisigiga,

suli piiqsillugich kaḡiqsimatḡat iḡisimaniraḡuuruat.”

Isaiah 29:14

²⁰Taamna taatniḡniḡpan suniaḡniḡpat isrumaturuat iḡuich? Suniaḡniḡpat puḡiksaat iḡisautrit? Suniaḡniḡpat tamatkua qapiqsaiḡiralguruat? Agaayyutim nalupqinaḡuugaa puḡiutaat nunam iḡuiḡ puḡiḡḡapiaḡhat. ²¹Agaayyun iḡumun isrumaturuaq iḡisimaniqsuḡ nunam iḡuiḡun iḡitchuḡiyumiḡaisilaagmiḡik iḡmiḡ puḡiutmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniḡḡiḡaa anniqsuḡiaḡlugich iḡuich ukpiḡikpatruḡ tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq suuknaungitchuḡ iḡuḡiḡun nunam. ²²Jew-ḡuruat iḡiḡuuruat nalupqinaḡutitquplutiḡ quviquaqtuanik, Jew-ḡuḡitchuatli kiggutiḡatlasrukḡutiḡ puḡiutmiktigun. ²³Aglaan uvagut, quliaqtuaḡigikput Christ kikiaktuutrauplugu. Taatnasriḡ quliaqtuaḡaḡiq Jew-ḡuruanun piḡaiḡutaḡiḡiḡaat aglaali Jew-ḡungitchuanun kinnauniḡautauniqsuḡ. ²⁴Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiḡiḡititkaa sanḡiḡi puḡiutniḡu tamatkunḡa Agaayyutim tuḡḡukkaniḡun, Jew-ḡugaluaḡḡaḡmiḡ suli Jew-ḡungitchaluaḡḡaḡmiḡ, ²⁵atakkii kinnauḡiḡutaa Agaayyutim isrumatutluktuḡ iḡuḡiḡiḡ, suli sayaiḡha Agaayyutim sanḡiḡatluktuḡ iḡuḡiḡiḡ. ²⁶Aniqatiumaḡ, isrummatigisiḡuḡ qanusriutillaaqsi tuḡḡukkaukapsi ukpiḡsriruatquplusri, iḡugiaktuat akunnapsitḡi isrumaturuaḡungitchut aḡalatchisiḡaḡiḡiḡiḡiḡuḡ umialguruḡuḡiḡiḡiḡuḡ. ²⁷Agaayyutim piksraqtaḡiḡiḡai puḡiitchuḡiḡiḡiḡ nunam qanuḡviiḡuḡlugich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaḡaḡaḡtuḡ sayait-

chuanjñik nunam kanjutchaktitchaqługich sayakturuat. ²⁸Aasriisuli piksraqtaaginigai iñuich kamanangitchuat marrumani nunami naggu-gikkaauruatlu suungillagũqtitchaqługich kamanagniraagũuruat iñuich. ²⁹Taatnamik kiñaunniin iñuk uqavigaagũmiñaiññiqsuq Agaayyutim sivuğaani. ³⁰Agaayyutim atausriņņuqasiutipkagaasri Christ Jesus-mun, puqiuťigũtuq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqitkaa puqiuťni Christ tuqupman piqutigipluta anniqsũgiaqhuta. Tumigiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunņasripkagaatigut sulı iñugiliutipkagaatigut Agaayyutim ipqiqhuta sulı tasũgaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaañani, itna, “Iñuum uqavigaagũkkumi kamaksruğliuñ atanğum iñiqtaņa.”

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sanniğutami

2 ¹Aniqatiumaañ, uvaņa tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuağigiga Agaayyutim tusraayugaagiksuaņa nalupqinaiqługu atusunaqna-ņa uqalıgnik kanjqsitłaisapsitñik. ²Sivunniqsuņa nayuutiłłamni ilipsitñi quliaqtuaqagũkłuņa Jesus Christ-łhiñamik tuqquťaułhanıglu sannı-ğutami. ³Ilipsitñi itnama sayaitchuņa, iqsıpluñalu sulı uuliksipluņa. ⁴Quliaqtuaqama maliksuaqusaanğitchipsi iñuich puqiuťaatıgun, aglaan uvapkuaqługu Ipqitчуam Irrutchim uqautıgaasri nalupqinaiqługu saņ-ņiñi. ⁵Quliaqtuaqtuņa taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim saņņiagun puqiuťiginğisaņatıgun iñuich.

Agaayyutim Puqiuťaa

⁶Ilisautrisuugaluağmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitchuanun ukpiqsriłıgmikni. Aglaan tamanna isrumattun inğitchuq ukpiņaitчуaniñ naagaqaa sivullıuqtaiñiñ nunam suksraunğigñiaqtuaniñ. ⁷Aglaan isrumattun uqautıgıkkaput Agaayyutim nalunaqtuq isrumattutıgıgaa iñuich nunam kanjqsitłaisaņat. Agaayyutim sivunniutıgıgaa, sivunıimma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiağnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸Nallıataunniin marruma nunam aņalataisa kanjqsımanğitchaat, takku kanjqsımanıgumıtruj kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautıqauťuq atrıplugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹Aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaañani taapkunuuna kanjqsitłaitчуatıgun, itna, “Sut iñuum tautuksımaisaņi unniin tusraamaisaņılu unniin isrummatıgıtlaisaņılu, taapkua Agaayyutim itqanaıyağai tamatkunuņa piqpagiriimiñun.”

Isaiah 64:4

¹⁰Aglaan Agaayyutim satqummıgñıgai uvaptiknun Ipqitчуakun Irrutchıgmıgun. Ipqitчуam Irrutchim ilısimagai supayaat, suvaluk

nalunapiağataqtuat Agaayyutim pigikkañi. ¹¹Atakkii kia-unniñ ilisimangitchaa isummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusrian ilisimagaa isummatni. Taatnatun kia-unniñ ilisimangitchaa pigikkañi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹²Ukpiqsriruağuqapta akuqtuiñgitchugut irrusrianik nunam iñuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria aggiğñiqsuq uvaptiknun iłitchuğitqupluta iluqaitñik Agaayyutim akiilaanik aachuutaiñik uvaptiknun. ¹³Uqaqapta Agaayyutim nalunaqtuanjanik uqangitchugut iñuich puqutaatigun aglaan ilisusriaptigun Irrutchimiñ, aasriñ Ipqitchuam Irrutchim satqummigñigai ilumutuuruat nalupqinaiğugich iñunun piquqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴Iñuum piqangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunğaviqaquamlu isummattutmiñun kañiqsitłaitchai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkañi. Tamatkua isumatuitchuanurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttuqsripkağigai. ¹⁵Iñuum puttuqsripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kañiqsitłasrirağigai supayaat, aglaan atlat iñuich atanniiumiñaitchut ilaanik atakkii kañiqsitłaitchaich sut ilaatun. ¹⁶Atakkii Isaiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavauñ isummataa Agaayyutim,
suli kia ilisautitlavauñ?”

Isaiah 40:13

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isummataanik Christ-ñum.

Agaayyutim Savaktağruui

3 ¹Aniqatiumaan, uqautrilğuitchuña ilipsitñun uqautripmatun iñunmun irrutchikuağiaqtuamun. Uqaqatigiqaqaapsi iñuuniağaqtusri puqutipsigun iñuktun kañigruaqaqtuaton suli aniqammiuratun ukpiqsriğigmiñi. ²Iłisauttutiga milułhiñatun ittuq niqipiatun ingitłuni takku isilğaguqsimaitłusrisuli kañiqsitłaitłusriļu. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, ³takku ukpiqsriruañugaluannapsi kañigruaqaqaqtusrisuli iñuuniaqhusriļu iñuktun ilisimangitchuaton Christ-mik. Killuqsrisiqagupsi avatmun uqavaağutilusriļu kañigruaqaqaqtusri suli aullasriqaqtusri iñugruñatun. ⁴Tarra ilari niqliqsuq, “Paul-kuaqtuña,” suli ilañatsuli “Apollos-kuaqtuñali.” Taatnağupsi kañigruaqaqağniqsusisuli. ⁵Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvañalu savktaułhiñaqtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaqsipłusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik iñullaanupluta. ⁶Quliaqtuqama iñuktun nautchirriiruaton ittuña, Apollos-suli iñuktun imaqtigiruaton ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkağagigaa ukpiqsriğiqsi. ⁷Iñuk nautchirriiruaq iñuglu imaqtigiruaq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸Uvva iñuk nautchirriiruaq

suli iñuk imaqtigiruaq atiruk savautriñhakni, aasriiñ iñmikkullaa akuq-tuigisiruk akiññaktaaksraǵmiknik savaallaamiktigun. ⁹Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsiñi Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupiǵipmigaasri. ¹⁰Isrumaturuatun tuppiuqtitun, maliklugu iñuqaqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsriñipisitñun. Atlat nappairut qaanun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan iñullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilaǵmiñik. ¹¹Taamna nappaiviliutauruaq ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk iñirinianǵitchuq atlamik naagaqaa pitlaktuamik nappai-viñmik taavruma nappaiviliutauruamiñ. ¹²Kiña iñuk nappaitlaruq taavruma nappaivimun atuǵlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuǵlugich akiisurat sut maquyaruat. ¹³Iñupayaam savaaṅa satqummigñiaqtuq nalupqinaiglugu uvluani atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaaṅa uuktuakkaugisiruq iknikun iñitchuǵipkaǵlugu qanutchiutilaaṅa. ¹⁴Tarra ikniǵum ikingitpagu iñuum nappakkaṅa nappaiviliutauruamun akuqtuigisiruq akiñusiaksraǵmiñik. ¹⁵Iknigum ikiniaqpagu iñuum nappakkaṅa nappaiviliutauruamun taavruma savaaṅa suksraunǵigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniǵmiñ. ¹⁶Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusri Agaayyutim iñuutilaaṅanik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpaṅatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷Kia iñuum piyaquǵumiuṅ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaṅa, Agaayyutim suksraunǵigñiaǵmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaṅa ipqitchuañuruq. Ilipsiasriñi Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

¹⁸Kiñaunniñ sagluqinani iñmiñik. Kiñapayaaq akunnapsitñi isrumatuniraaguuyumi marrumani nunami iñitchuǵiqqaagliuṅ naluluqtilaani puqutinikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹Atakkii puqiutaat ukpiñaitchuat suññilaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpiṅaṅani aglausimaruq, “Añuraǵigai isrumatuniraqtuat iñuich pitqiksuǵautaatigun.” ²⁰Aasrii aglaksimapmiuq, “Agaayyutim iñisimagai isrumatuniraaguuruat isrumatinich suksraunǵisilaaṅat.” ²¹Taatnamik uqaviutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— ²²Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalululi nuna, iñuuhiglu sulitquq, pakmalu ittuat sulitkitchumaaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi. ²³Aglaan ilipsi Christ-ñum pigigaasri, Christ-aasriñi Agaayyutim pigigaa.

Christ-ñum Uqqiraqtai

4 ¹Taatnamik iñuich isrummatigiraksraǵigaatigut savaktauniñluta Christ-mun sulit Agaayyutmun quliaqtuaquniñluta nalunaqhu-tiñ iñumutuuruañiñik. ²Aasriiñ niǵiuginaqtuq iñuum savaktauruam tuniqsamaruksrautillaṅa savaamiñi. ³Qanutchiupluṅa savaktau-

vik? Sugingipiağiga sivunnigagupsitŋa unniin atlat inuich pikpatŋa. Sivunniganğitchuŋaunniin uvamnik. ⁴Ilisimagiga killuliqingiğiga, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisailaanunilunŋa. Taamna atanniq-suiŋiaqtuq uvamnik, ilaa Atanguruuq Agaayyun. ⁵Taatnamik uqaqasri inuk patchisaunilugu sivuani atangum agğigviksraŋan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsamaruani taaqtuam suli salapqiglugich inuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taraniasriin Agaayyutim inullaa nangagisigaa.

⁶Aniqatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqaqtuŋa. Iłitchitqugipsi uvaptikniin kamasraaqniktuksraunğinñiplusri inuŋmik nakuqsitluglugu atlamiin inuŋmiin akunnapsitni, tuvraglugich ilisauttutigikkana aglausimaruuq Agaayyutim makpigaanini. ⁷Naaga nakuutlukkasugivich atlaniin? Supayaaq pigikkan aatchuusriağigiin Agaayyutmiin. Aasri akuqtuağiniğupku suvaata uqavigaapich piin-ñaktaagipmatun iliplugu? ⁸Isrummatiqagñiqsusri piqaaniñniplusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isrummatiqagñiqsusri aŋalatitun iliplusri kamanatluŋniplusri uvaptikniin ilisautriiptikniinlu. Ki aŋalatchisitchi. Taatnaaniñniğupsi uvaguttuuq aŋalatchiqatautlasrihiñiaupmi ugut ilipsitni. ⁹Ilaatni isumaraqtuŋa Agaayyutmun inillañnipluta uqqiraqtauruaguut nikanaqtuatuŋ ilipluta. Irrutikkaurugut savvaqłuktitun tuqutauyasriuatun inupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutipluta isragu- liŋnun inuŋnunlu atunim. ¹⁰Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagñiapayukmiragigaasri, aglaan uvagut nagğugikkaurugut. ¹¹Pakmanunaglaan niğisuksiurugut imiguksiuplutalu, atnuğaaluktuqmiugut, aŋallaqłuktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, ¹²inuuniurağniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqłuuatraukapta piliusriaqqaqurağigivut; nagliksaaqtitaukapta iglutuğagigivut; ¹³saŋutmatigut ituaqqutirağigivut. Pakmanunaglaan inuich iligaatigut suaqłuqağviatun nunam, suli inupayaam igitchivigirağigaatigut puyaagrupayaamik liilaa.

¹⁴Kanŋusraaqsangitchipsi aglakama tamatkuniŋa, aglaan isilğiqsuğukkipi piqpakstripmatun qitunğamnik. ¹⁵Ilisautriqağniğupsiunniin Christ-kun kisilgunaitchuanik piqañhiñaqtusri atautchimik inuŋmik ittuamik aapaupmatun ilipsitnun. Christ Jesus-kun aapagiliutigip-sitŋa ukpiqsriaqsikapsi quliaqtuaqqaqama tusraayugaagiksuumik Christ Jesus-mik ilipsitnun. ¹⁶Taatnamik pitchuksaagipsi tuvraqup-luŋa. ¹⁷Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsitnun, iğniğipmatun piqpagikkağa suli tuniqsamaruuq Agaayyutikun. Itqaqtinniagaasri qanuq inuuniałamnik Christ Jesus-kun suli ilisautigikkamnuk ukpiqtuanuruanun agaayyuviniñi naniliqaa. ¹⁸Ilaŋri arguaŋauraaqtut tikiñnianginiñasrugipluŋa ilipsitnun. ¹⁹Aglaan akuniisruŋaŋana tikiñ-

ñiaġipsi, Agaayyutim pisuġigikpagu. Iļitchuġiniagiġitka arguanjaruat iñuich qanuq uqaġuutilaanatnik sanġiqaqmagaatniglu Agaayyutmiñ. ²⁰Agaayyutim iñuk aġalatnamiuġ uqautchiġhiñakuunġitchuq aglaan ilaan sanġiagun. ²¹Susukpisisimi? Utlautitquvisikġa tatapsaġiaġusri, naa-gaqaa piqaksriġikun piisaanġiġikunlu?

Atlatuġhat Ukpiqsriuat

5 ¹Uqautigipmigaat sayuġaġiq akunnapsitni iñuk atugaqaq-simanipġugu aapami nuliaġanik. Jew-ġunġitchuatunniñ ilitqusriġigingitcheat taatnasriq atlatuġiq. ²Suvaata arguanjavis? Aliasruutiqaqtuksraugaluaqtusri ilipsitnik. Anitchiuġ taamna iñuk atlatuqtuaq akunnapsitniñ. ³Uvaġa nayuutingitchaluanġaġma ilipsitni timipkun, nayuutiruġa irrutchipkun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atanniġiga nayuutipiaqmatun ilipġuġa ilipsitni. ⁴Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-ġum nayuutiniaqtuġa ilipsitni irrutchipkun. ⁵Sanġiagun atannapta Jesus Christ-ġum qaisaksraġigiksi taamna aġun tuunġaġmun piyaqquiñiaqtuamun taavruma timaanik. Aasriiġi killiqirim irrusria anniqsuġisiruq uvlumi ataniqput atanniiñiaqpan iñupayaanik. ⁶Uqavigaaġiqsi nakuunġitchuq. Iļitchuġisruknaġiksi mikiruuram puvlaksautim puvlaktitchitġaġa iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitni iñugiaksitmuguurut. ⁷Piisqitchiuġ utuqqaq puvlaksautipayaq, ililusri nutaatun akutqammiaq puvlaksautailaatun. Iļumunaasriiñ nutaanġuaniktusri killuqsautaiqhusri, atakkii Christ-ġum—ipnaiyaatun tunillaqtukkauruatun—tuqutigaatigut piisqaġġugich killuqsautivut. ⁸Iñuũiptikni nutaami niġiġaġġlakput liilaa qaqqiaq utuqqaauruamik puvlaksautilik. Taamna utuqqaq puvlaksauñ atriqaqtuq pigiiġiġmik pigiiġiġiġmiglu. Aglaan niġiġlakput qaqqiaq puvlaksautaitchuaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaqtuq nakuuġiġmik ilumutuũiġmiglu. ⁹Aglausimaruġa tuyuutimni ilipsitnũn piqasriqsuutitqunġitlusri atlatuqtini iñuġni. ¹⁰Avuusrunġiñniġupsi atlatuqtini marrumani nunami naaga siqñaturauni naaga tigliguġuurauni naagalu putqataqtuani agaayyutiġ-ġuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakġa nunamiñ. ¹¹Aglaan uqaqtuġa iñuġnik akunnapsitni uqautriruanik aniqatauniplutiġ ukpiqsriġikun. Piqasriqsuutiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuġmi killu-liqikpan sayuġaġikun naagaqaa siqñaturaukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaunġitchuanun naagaqaa uqamaqġuutrisuukpan naagaqaa taanġaqtuaukpan naagaqaa tigliktuqtuaukpan. Sumiunniñ niġiqatigirak-sraġingitchiksi taatnasriq iñuk. ¹²⁻¹³Suniaġġugich atanniqsuġniaqpiġ tamatkua ukpiqtuanġunġitchuat? Agaayyutim kisimi atanniġisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksraġigisi tamatkua ukpiqsriuaġuqtuat.

Agaayyutim Makpiğaŋani aglaksimapmatun, “Anitchiuŋ killuliqiri iñuk akunnapsitñiñ.”

Uqaqsittaagviñmuutinagich Ukpiqtuaqatsiri

6 ¹Nallicsi-samma akitñaummatiqagñigumi ukpiqtuaqatmiñik, atan-
niqsuqtinuktuksraunğitchuq iñuñnun ukpiqtuañunğitchuanun.
Aglaan sivulliuqtinuktuksrauruq akunğatni ukpiqtuañuruat ikayuqtitqu-
luni. ²Iñichugiraksragigiksi Agaayyutim iñuiñun atanniñiaqtilaanjich
nunam iñui. Aasriiñ atanniñiağñigupsi iñuñnik marrumani nuna-
mi, iħuaqsruiğguruksraurusri atinğirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani.
³Nalunipqisisuli atanniqsuiñiaqtilaaptiknik israğulijnik taimanigu?
Nalupqinaitchuamik iħuaqsruiğlanasugigipsi uqavaağutipsitñik iñuu-
niağipsitñi. ⁴Taatnamik, uqavaağutiqağñigupsi iħuaqsrugaksranik
atanniqsuqtiksraqtuksraunğitchusri iñuñmik piqatiqañğitchuamik
ukpiqtuañuruamik. ⁵Kanñusraağniaqsagağaluagipsi. Usriuvva iñuqaq-
tuq akunnapsitñi isrumaturuamik iħuaqsruiğlapluni uqavaağutaitñik
ukpiqsriuat. ⁶Aglaan ukpiqtuañuruat uqaqsittaagviñmuuttriraqtut
aniqatiumiknik uqavaağutmiktigun aasriiñ iħuaqsruqtinniağagigaat atan-
niqsuqtimun ukpiqtuañunğitchuat sivuğaatni.

⁷Uqaqsittaaqapsi akitñaummatipsigun qinñiqtittaqtusri akiilipkaa-
nikhusri pigiitchuamun. Iğlutuqsiuñ iñuich irrutikpasri killukun
sagluqsruutigilusri. ⁸Aglaan ilipsi killukuaqtaqmiusri saglutağaqlugich
atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriğikun. ⁹Nalupqinaitchuamik ilisimagisi
iñuich nalaunñasiñğitchuat sivuğaani Agaayyutim añaayquautaanuk-
kumiñaisilaanğat. Ukpiqsasri, iñuich sayuñaruat naaga putqataqtuat
agaayyutiñuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqiruat atugağiplu-
gich iyaalugruich añutitlu timiqaqtuat inmiktitun, ¹⁰naaga tigligaqtat
naaga siqñaturuat naaga taanñaqtit naaga uqamaqłuttrisuurat naaga
ivayaqtuirit—taatnatchich iñuich qilañmukkumiñaitchut Agaayyutim
añaayquautaanun. ¹¹Qaanjqsuami ilasri taatnasriugaluqmiruat, aglaan
pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñiñ ipqisqitlusriħu Agaayyutmun.
Agaayyutim akuqtuğaasri nalaunñasripkakkauplusri sivuğaani, atak-
kii Jesus tuquñaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriiñ Irrusrian
Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nangausriaqagumiñaqsilugu

¹²Iñuich itnağaqtuq, “Suragağnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.”
[Taamna ilumutuugaluqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuurua-
ñunğitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun añalatikumiñaitmiuñja.
¹³Itnağaqmiut, “Niqiksraq ittuq pisigiplugu aqiağuuq, aasriiñ aqiağuuq
pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraunğiqsinniağik

iluqaaknik. Timivut iñiqtaungitchut pisigiplugu atlatuñiq. Aglaan timiqaqtugut savaktiksrauplugich Ataniǵmun, aasriiñ ilaa ataniǵigaa timipta. ¹⁴Agaayyutim aņipkaǵniǵaa ataniq Jesus tuquǵiǵmiñ, taatnatuntuuq aņipkaǵniaqmigaatigut saņņimigun. ¹⁵Nalupqinaitchuamik ilitchuqsrisuknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaañitnik; timisri ilaǵipmatun itkai. Tiguniaqpigu ilaņa Christ-ņum aasriiñ ilaliutipkaǵlugu akiisumun? Aņņaupaǵataq! ¹⁶Ilisimasruknaǵiksi aņun ilaliutiruaq iņmiñik akiisumun atausriņņucasrititilaaņa timikun, atakkii Agaayyutim Makpigaañani aglausimaruq, itna, “Malǵuuruak atausriņņucasituniaqtuk timikun.” ¹⁷Aglaali iñuk ilaliutiruaq ataniǵmun atausriņņucasituniaqtuq ilaani irrutchikun. ¹⁸Supayaamiunniñ killuqsaqnasri atlatuñikun! Aņun atniiyumiñaitchuq timimiñik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñuk atlatiqikami killuqsagaqtuq akitñaqługu timini. ¹⁹Puuyusruņaqsri timigikkasi agaayyuvikpagitilaañitnik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuaǵikkaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitnik pigiñgitchusri. [Taatnaqlugu piñhiñaungitchiksi supayaaq.] ²⁰Agaayyutim akiǵiǵniǵaa iñuǵiǵmiñik tasuqamisigut. Taatnamik atuǵlugu timigikkaqsi savautisriuņ Agaayyun. Iñui!li marrumani nunami nangagumagaat.

Ilaqatniñikun

7 ¹Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitñi uvaņnun, itna, nakuuruq aņun nuliaņgitchumi. ²Aglaan iñuk ikñitchakpaluktuq atlatuñiǵmun. Taatnaqhuni aņutillaa piqaqtuksrauruq iņmi nuliaǵmiñik, sulii aǵnallaa iņmi uimiñik. ³Aņutim quyalimaagaksraǵigaa nuliani. Taatnatuntuuq aǵnam irrutiraksraǵigaa uñi. ⁴Nuliaņuruam piginiraksraǵingitchaa timini; uijantuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uijuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nuliaņan pigipmigaa. ⁵Pisunǵirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqatitchaǵlugu agaayumaaliksrapstñun. Agaayulhum aquagun pisukkutilgitchumautik, tuunǵaumkii ikñigutchaksaǵniǵaataik pisigilugu aņalalǵuiñiqtik iliptiknik. ⁶Taamna tillisigingitchiga. Tarra, iñuk tuvaaqatinigukpan piñhiñauruq. ⁷Uvvatuq iņupayaaq illi tuvaaqatai!luni uvaktun. Aglaan iñullaa aatchuusriaaqtuq Agaayyutmiñ, ilaņich tuvaaqatinikkumiñaqhutij, atlatsuli tuvaaqatai!lutij.

⁸Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuat sulii uilǵaǵnaat, nakuutluktuq ilaņich tuvaaqataisaagumiņ uvaptun. ⁹Aglaan aņalalǵuitchumiņ iņmiknik ilaqatniktuksraurut. Atakkii iłuatluktuq tuvaaqatniktuni nariǵipkaǵiǵmiñ timim pisugruañaniñ. ¹⁰Tuvaaqatigiñun tillisigaqtuņa ataniǵmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvaņniñ), itna, nuliaņuruuq avitchumiñaitchuq uimiñiñ. ¹¹Aglaan avinnigumi, tuvaaqatai!laǵli naagaqaa ilammiutqigli uimiñun. Taatnatuntuuq uijuruam avitaksraǵingitchaa

nuliani. ¹²Uvaŋali atlanun uqallaksaasqiruna, aasriiñ atanigmitjaqtaun-
 gitchuq, ukpiqsriruapayaam nuliaqaŋnigumi ukpiqtuanungitchuamik
 avitaksraŋingitchaa aŋnaqtin, iñuuniaqatigiyummiuŋlugu piñiqpani.
¹³Taatnatuntuuq, aŋnam uiaqaŋumi ukpiqtuanungitchuamik avitaksraŋin-
 gitchaa uñi, iñuuniaqatigiyummiuŋlugu piñiqpani. ¹⁴Ukpiqsriñgitchuaq
 aŋun akuqtuŋnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu aŋnaqtin, sulip-
 suuq ukpiqsriñgitchuaq aŋnaq akuqtuŋnaqtittaqtuq Agaayyutmun
 tumigiplugu aŋutrin. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut
 ililgaanisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuŋnaqtit-
 taqtut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriruaq aakarin naaga aaparin.
¹⁵Aglaan ukpiqsriñgitchuaq tuvaaqatauruaq avitchuaqsikpan, taatna
 pili. Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq aŋun naaga aŋnaq pituummiñgitchu-
 qu tuvaaqatmiñun. Tuvaqaqatigiik avitkumik tutqituiqaŋlik atakkii
 Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qinuiññakun. ¹⁶Nulianuruatiin, qanuq il-
 simanayaqpiuñ uñ ukpiqsriruanuŋuŋniaqmaŋaan tumigilutin? Naagaqaa,
 uinuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiuñ anniqsuitlapmaŋaaqpich nuliapnik?

Iñuuniaŋitchi Tuvraŋlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvraŋlugu Agaayyutim sivunniutaa
 ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami innigumi ukpiqsriruaŋuqam-
 mi. Taamna pitqurrutauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuanuruananun
 nanipayaaq. ¹⁸Uvva iñuk nalunaitŋutchiqsimagumi tuvraŋlugu
 Jew-nupluni atuiragiŋhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunait-
 ŋutchiŋŋaŋmi. Uvvaasiiñ iñuk nalunaitŋutaitkumi ukpiqsriaqsikami
 Christ-mik, nalunaitŋutchiqsinnianŋilli. ¹⁹Nalunaitŋutaliglu nalunaitŋu-
 taiŋaaglu suliquitaunŋitchuk Agaayyutmi. Suliquautluktut kamaksriruni
 Agaayyutim tillisaiñik. ²⁰Iñupayaaq ittuksrauruq qanutchipayaami inni-
 gumi Agaayyutim tuŋluqmani. ²¹Ukpiqtuaŋuŋuvich savaktaaŋruuŋiqni
 suliquitiginagu savaktaaŋruuŋhiñ. Aglaan piviqaŋniguvich savaktaaŋ-
 ruunŋigutin, ki pituiŋiñ. ²²Christ-ŋum Atanguruam killuqsautaiŋnigaa
 iñupayaaq ukpiqsriruaŋuqman, savaktaaŋruuruuq naaga savaktaaŋruun-
 gitchuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaaŋrugiliutigaa Christ-ŋum
 ukpiqsriruaŋuqman, atakkii Christ-ŋum savaktaaŋruuruuq savaktaaŋ-
 ruunŋitchuaŋlu tasuŋnigik. ²³Christ-ŋum tauqsigñigaasri akiŋiutiplusri
 tuqukami pisigiplusri. Tarraasriiñ ilaa kamagiraksraŋigiksi; iñunun
 savaktaaŋruuliutiragaŋnasri. ²⁴Aniqatiumaŋ, iñupayaaq illi qanusripa-
 yaami innigumi ukpiqsriruaŋuqami. Taatna savautiliuñ Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilgaŋnaatigun

²⁵Pakma, tillisaitchuŋa pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat,
 aglaan qaisaqaŋitka isrummatiksraŋatnik. Ukpigiraksrauruŋa atak-

kii atangum qaisaqagaana ilunuktamik. ²⁶Pisigiplugu sakiqniutiqput isrumaruña nalaunjanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna iligmisun. ²⁷Ilaqatiqağuvich avinniaqsaanak. Tuvaaqataitchuvich tuvaaqataisaagiñ. ²⁸Aglaan tuvaaqatinikkuvich killuqsangitchutin, sulii iñuk ilaqatniksimaitchuaq ilaqatnikkumi killuqsangitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatiqaqtuat isrumaaluutiqağniaqtut uumani iñuuniałigmi, aasrii taavrumakña isrumaaluutiksramiñ piisitchukkipsi. ²⁹Aniqatiumaan, una itnauttutigigiga. Pivigikkaqput savautriñaptiknun Ataniğmik sivikiptuq. Uvakñaniñaglaan taatnaqlugu tamatkua ilaqatiqaqtuat savautilitruñ Ataniq tuvaaqataitchuatun ililutinj, ³⁰tamatkualu qulviuqtuat qulviungitchuatun ililutinj, tamatkualu iglaqtuat quviasrunğitchuatun ililutinj, tamatkualu tauqsiquqtuat sunik pigingitchuatun ililugich, ³¹tamatkualu piqaqtuat sunik nunami piqangitchuatun ililutinj. Takku manna nuna suuraqtuummagmi piigisiruq. ³²Isrumaaluutiqaqunğitchipsi. Tuvaaqataitchuaq anjun isrumałhiñağuuruq qanuğlugu savautriñksrağmiñik Atanguruamik, ataramik quyalisuklugu. ³³Aglaali ilaqatiqaqtuaq anjun isrumaaluutiqağuuruq suurañiñik nunam quyalisuklugu nuliani. ³⁴Tarra quyalitñiktuksrauruq iluqaaknik nuliagmiñik Atanguruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaaqataitchuaq ağnaq naaga niviasiaq isrumałhiñağuuruq qanuğlugu savautriñksrağmiñik Atanguruamik iluqaanik timimiñik irrutchiğmiñiglu. Aglaali uiaqtuuaq ağnaq isrumaaluutiqağuuruq suurañiñik nunam quyalisuklugu uini. ³⁵Uqautigipsi tamatkuniña ikayuqsaqhusri. Atanniqsuğniangitchiga iñuuniałiqsi. Iñuuniaqugipsi nalaunjaruakun savautillautaglugu Atanguruuq pisuqtilaapsisun aviktuumangigusri iluqnauqsimalusi Ataniğmun.

³⁶Anjutim isrummatigisugnağagigaa killuliqinasugaluni ilaqatniktaagingitñamiuñ nuliaksrautni nutaułhani. Ikłigituiñagumiñ katchuutilik pisukkağmisun. Ilaqatigiiksifiq killuqsautaungitchuq. ³⁷Aglaan anjutim sivunniugugnağagigaa isrummatmiñi ilaqatniktuksraungifii savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnauguni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitluni, taamna anjun pilłautuqtuq. ³⁸Tarrataamna katchuutiruaq ağnaksrautmiñun nalauttuq, sulii anjun ilaqatningitchuaq pilłautatluktuq. ³⁹Nuliañuruuq qilqisimaruq uimiñun iñuuniqtutilaañani uimi. Uñjuruuq tuqukpan nuliañuruuq ilaqatnitqifhiñauruq kisupayaamik pigisukkağmiñik, aglaan uiniñtiutiña ukpiqsriruñjuruksrauruq. ⁴⁰Aglaali isrummatimni taamna ağnaq quviasrunñiatluktuq kisimgiuqtuagumi. Uqautigisukkipsi taavrumiña atakkii piqaqmiiña Agaayyutim Irrusriani.

Niqi Tunilłautauruq Aanguanun

8 ¹Pakmaasriiñ aglañniaqtuña niqikun tunilłautauruakun aanguanun. Itnağuurut, “Iłisimarugut supayaamik.” Iñuk ilisimanasrugiruaq

supayaanik kamanaguthiñaqtuq. Aglaan iñuum piqpaksriruam atlanik iñunmik sayyillaagagigai ukpiqsriḥatigun. ²Kiñapayaaq iḥisimanasrugigumi supayaanik iḥisimanğitchaasuli iḥisimaraksrağaluani. ³Aglaan iñuk piqpaksriruag Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuğaa.

⁴Uvvaasriiñ, nalaunḡava niğiniğupta niqimik tuniḥlautaauruamik aanguanun? Iḥisimagikput aanguan suunğıpiaḥa, atakkii atautchiiñamik iḥumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵Unniñuvva itkaluaqpata agaayyutiḡuanik qilaḡmi nunamila—iḥumun iñugiallapiagtut sut iñuich taiyukkanjich “atanğuruat,” aasriiñ kamakkutiqağaiçh— ⁶aglaali iḥisimarugut atautchisualuḡmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtağikkanatnik, suli ilaa pisiplugu iñuurugut. Iḥisimapiugut atautchisualuḡmik Ataniğmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitugaa supayaauramik suli ilaagun iñuurugut.

⁷Aglaali iḥanisa ukpiqtuanuruat kanjqsitḥaitchaat taamna. Iñuḥiqtutilaamiktutin isrumasuurut agaayyutiḡuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriiñ niğikamiḡ niqimik tuniḥlautaauruamik aanguanun tutqiiñniagaqsiraqtut qauğrimmaagiutillautagmikni atakkii iḥisimagaat nalaunḡangiñniplugu niğiliksraqtiḡ taavrumiḡa niqimik. ⁸Aglaan niğilhum nakuqsilaagtangitchaatigut Agaayyutmi. Suutaunğıtchuq niğigaluagupta niqimik niğinğıtchuptalu. ⁹Pakmaasriiñ iḥisimagiksi niğitḥaḥiqsi qanusripayaamik niğisukkapsitiñik, aglaan qaunatiqağiksuk-sraurusri taatna pigupsi. Putukkisitchiviaqtusri ukpiqsriruaqatipsitiñik sayaiḥluqtuanik ukpiqsriḥiğmiktigun. ¹⁰Atakkii sayaiḥluqtuam ukpiqtuanuruam qiniqpatin niğilutin aanguaqtuğvium agaayyuviani iḥisimaruatin aanguat pipianunğısilaanatnik, niğiaqsiviaqmiuqtuuq tutqisaagaluḡnḡağmi qauğrimmaagiutillautagmiñi. ¹¹Tarra taamna sayaiḥluqtuag aniqatin piyaqqukkauğisiruq killuliqiḥiğmigun atakkii iḥisimaniavaaḥ-lakhutin. Aglaan Christ-ḡum tuqutipmigaaptuuq taamna aniqatin. ¹²Killuqsaguvich taatna akitñaglugich aniqatiutin, taamna sayaiḥluqtuag ukpiqtuanuruag, killuqsaqmiutin akitñaqḥugu Christ. Taatnağuvich iḥitchuğiyumiñaitchut qauğrimmaagiutillautagmikni nalaunḡaruamik nalaunḡaitchuamiglu. ¹³Taatnamik ukpiqtuanuruagatiga isrumakpan killuqsagñiluni niğigumi niqimik tuniḥlautaauruamik aanguanun, niğitqik-kumiñaitchiga taamna niqi killuqsagtitağniqpaun aniqatiga.

Uqqiraqtim Anjalatchisaagun

9 ¹Suvaata iḥapsi uqautigivatruḡ uqqiraqtaupiangiñnipluḡa Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuḡa iñun-nun. Qiniqsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsriruaḡuqtusri savautriḥipkun Ataniğmik. ²Atlat uqağaluḡnḡaisa uqqiraqtaunğıñnipluḡa Christ-mun, iḥisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtuagigiga tusraayugaallau-

taq ilipsitñun, taatnaqługu ukpiğigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyağaa uqqiraqtauhıga Atanığmun. ³Taimmaasriñ iñuich nalupqisruutigipmatña una kiggutiga: ⁴nıgıñhiñnaunğıññıqıpk imıgluñalu savautrıñamni ilipsitñik? ⁵Nalaunñapmiuq uvaptıknun tuvaqaasıqpatıgıt nuliañuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli anıqatıñisunlu Cephas-tunlu? ⁶Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuksraunıqıpiñuk iñuuniutiksrapıtknik? ⁷Savaktuksraunğıtchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtuağıgıgıput tusraayugaallautaq nanıpayaaq. Anıyuyıuqti akılıiruk-sraunğıtchuq anıyuyıuqtaullağmi. İñuk nautchırriqsuaq asrırrivıñmun niğıuğaqaqtuq niğıgısipluni asrıañıñik. Munaqsrıptuuq niğıuğaqaqtuq imıgısipluni miluatnik munaqsrami. ⁸Taavrumiña iñuich niğıuğaqağuurut. Moses-ñum malığutaksraqtuuq uqaqmiuq taavrumiña, amağaa? ⁹Aglausımaruq itna Moses-ñum malığutaksrami, “Sıgguğutıtıgñıangıçhiñ qanğa qımuktım tutmaqpañ mukkaaksraq.” Agaayyun nıplıqami taatna isrumaaluıtıqanğıtchuq qımuktınik. ¹⁰Agaayyutım ilumutupıaq uqautıgıgaatıgıt. Aa, uqalıq aglaañuruq pisıgıpluta, itna, “İñuk una nunniıqtuaq suli iñuk salummaqtaaq mukkaaksranik niğıuğaqaqtuk piññakıksrağmıknik savaağmıknıñ.” ¹¹Uvagut nautchırriqıritun nautchiıpmatun nautchiaksrañıñik quliaqtuaqapta tusraayugaallautamik akunnapsitñun, isrumavısi inıqsruvaañıñıpluta inıqapsi ikayuqupluta iñuuniutiksrapıtknik? ¹²Atlas iñuich niğıuğaqağumiñ iñuuniutiksrağmıknik ilipsitñıñ, nalaunñatlukkayağaluıqtuq niğıuğaqağupta iñuuniutiksrapıtknik ilipsitñıñ. Aglaan inıqsrutlaitçipsi ikayuqupluta. Iğlutuğıvut inıgıaktuat sut, atakkii nutqaqtıçhisunğıtchugut iñuñnik ukpiqsrıñhatıñ tusraayugaallautañanik Christ-ñum. ¹³İlisımagısi iñuich savaaqaqtuat Agaayyutım agaayyuvıkpañani niqıksrağuurut agaayyuvıkpañmiñ, suli savaktaut tunıllağvıñmi akuqtısuurut niqıksrağmıknik ilañanik tunıllaautauruam. ¹⁴Taatnatuntuuq Atanğuruam tillısiqağai tamatkua quliaqtuaqaqtuat tusraayugaallautamik akuqtıtıqıpluğıç iñuuniutiksrañatnik inıñıñ ukpiqsrırrıguqtuaniñ. ¹⁵Aglaan sugıngıtılukkıga tuquğaluğuma akuqtıugaluaqnaña sumik ilipsitñıñ. Uqaviıtıgıgıga savautrıñıga Christ-mik akıññasruñaqnaña. ¹⁶Quliaqtuaqağaluıqñuñunniñ tusraayugaallautamik uqaviugaalğıtçuña uvapkun. Quliaqtuağıñha tusraayugaallautam savaağıgıga. Atuqtaksrağıpiıgıga. Quliaqtuaqanğıtçuma, nakıñıñ uvaña. ¹⁷Quliaqtuaqağniğuma piksraqtaagılugu, niğııktuksraurıña akıññaktaaksramik. Aglaan piksraqtaagıngıtçıga savaaq uvamnik, aasrıñ savaağıñhiñıgıga savaaq Agaayyutım qaisaña uvamnun savaquplugu. ¹⁸Aasrıñ sua akıññaktaagıniaqpıgu? Uvvauna akıññaktaaksrağa, quliaqtuağıgıpuq tusraayugaagıksuaq iñuich inuqnanğıtçuq aatchuñksrañat iñuuniutiksramnik. Niğıugıtılagaluıgıga iñuich aatchuñksrañat. Aglaan inıqsrunğıtçuña sumik quliaqtuaqaqama tusraayugaallautamik.

¹⁹Uvva ataniqsimaraitchaluanḡaḡma iñuḡnun savaktaaḡruupkaqtuḡa uvamnik iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsriruagūquplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰Taimma uqautrikama Agaayyutim uqaḡhanik Jew-ḡuruanun ukpiqsritqugaluagitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuḡa Jew-ḡurua-tun. Nayuutikama iñuḡni maligūtchiruani Jew-ḡuruat maligūtaksrajanik (aḡalatingigaluagtūḡa Jew-ḡuruat maligūtaksrajanun) iñuuniaqtūḡa iñuktun aḡalattittuatun maligūtaksramun ukpiqsritqugaluagūḡich Christ-mik. ²¹Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkunūḡa Jew-ḡunḡitchuanun iñuuniaḡaqtūḡa Jew-ḡunḡitchuatun ukpiqsritqugaluagūḡich Christ-mik. Maligūtaksram aḡalangisaḡatun itpalukkaluagūḡa, ilūmutun maligūtchilḡapiaqtūḡa Agaayyutim maligū-taksraiñik, tupiksriḡuḡa Christ-ḡum maligūtaksrajanik. ²²Uqautrikama Agaayyutim uqaḡhanik ukpiqsriruanun sayaitchuanun ukpiqsriḡiḡmikni iñuupmiuḡa sayaitchuatun, ilinḡich ukpiqsriruagūquplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniaḡusriqaqman ilaatun iñuuniaḡaqtūḡa qanusripayaakun ilaḡich ukpiqsriruagūquplugich. ²³Taatna iluqaanik pisuuruḡa pisi-giplugu tusraayugaallautaq ilaḡiutisuktūḡa piḡiutaanik Agaayyutim akisruutigikkajanik.

²⁴Iḡisimarusri aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullaḡaqtut, aglaan atausriḡ akiñḡaguuruq. Iñuuniaḡipsitiñi Christ-mun pisuḡni-silaagitchi akiñḡatlasriḡusri aqpaqsruqtitun. ²⁵Iluqatiḡ anaktaqtit qaunagillautaqut timimiknik ilisaqhutiḡlu atqunaq akiñḡaktaaqagūkhutiḡ niaquutmik piunḡiqsaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsriruagut iñuuniiallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaktaaksraqpuput piunḡiḡumiñaitchuq. ²⁶Tarra, ittūḡa aqpaqsruqtitun akimasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaqhuni qakiqtautraqatmiñiñ. ²⁷Anaktaqtim aḡalattaḡigaa timini, aglaan piñḡiqsitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuq aḡalalḡusriñiaqtūḡa uvamnik, atakkii piñḡiqsitauviaqtūḡa savautriḡimniñ Christ-mik quliaqtuanḡitchumali atlanun iñuḡnun.

Kilgutaauruaq Akitñaqḡugu Aanḡuaqtuḡiq

10 ¹Aniqatiumaanḡ! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iḡlaullaḡmiḡ nuviyam qulaḡiutiniḡai suli iluqatiḡ ikaaḡniḡaat taḡiuq. ²Nuviyam qulaḡiutipmatiḡ suli ikaaqamitruḡ taḡiuq iluqaḡmiḡ paptakkaupmatun liilaa piut maligūaqtuḡiksraḡmiknun Moses-mik. ³Aasriisuli iluqaḡmiḡ niqiqagḡiqsut pamarrutiḡiñik Agaayyutim quviquaqtuakun. ⁴Iluqaḡmiḡsuli imiḡniḡ-sut imiḡmik Agaayyutim pamarrutaanik quviquaqtuakun uyagaḡmiñ. Taamna uyagaḡ nayuutiniqsuq ilinḡitiñi nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyagaauruaq Christ-ḡuruq. ⁵Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyalin-

gitchaat. Taatnaqługasriiñ suksraungigñigai suviksraiłaami. ⁶Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaungitłuta pigiitchuanun sivullipta pilğusiatitun. ⁷Unniñ aanğuaqtuqtaunasri taipchua ilañjisitun, atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpigaañiñ, “Iñuich aquvittut niğiqpagviksramun, aasriñ makitnamin ağğiaqsiraqtut.” ⁸Sulipsuuq atlatuqtautqungitchaatigut taipchua ilañjisitun, 23,000 tuqumatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹Unniñ uuktuqtaksrağingitchikput Atanguruaq, ilañich taipchua taatnaqmatun tuqutauruat tuqunalinun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰Unniñ uqapiluktuksraungitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilañich taipchua uqapilukmatun. Taatnaqhutinj israğulgum piyaqquirim tuqutkai. ¹¹Tarra iluqatinj tamatkua atuumarut ilinjitñun, uvaptiknun atrikusrautigitquplugich, suli aglausimarut alğaqsrutiksrauplutinj uvagut killuqsaqtitqungitłuta, iñuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹²Uvvaasriñ kiñapayaaq isumanigumi makitaniluni payañailłuni, qaunatqiağilłapiagli puukahiksrağmiñiñ, atakkii anjiqusraaqsiuviaqmiuq nutqaqtituluni tupiksriłigmiñiñ Agaayyutmik [atrilugich taipchua iñuich injłgaan]. ¹³Qanupayaaq anjiqusraaqsiuniğuvich, taatnatchikuntuuq iluqatinj iñuich anjiqusraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsamaruam anjiqusraaqsiupkağumiñaitchaatin qaanjilugu akiyalguisan. Qakugupayaaq ukpiqsriłhiñ uuktuakkaukpan Agaayyutim annagviqaqtinniağaatin akimayumiñaqsilutin.

Niğiqpagviat Aanguatigun naagaqaa Atangum Nullautchigvia

¹⁴Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaañ, piismaagitchi aanguaqtuğmiñ. ¹⁵Kañiqsilğurusri uqautigikkamnik. Isivgiuqsijun ilipsitnik uqautigikkağa ilumutuupmagaan. ¹⁶Isrummatigilugu Atangum nullautchigvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-ñum auñanik maqipkakkañanik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptigu qaqqiaq niğiplugu qiniqtitkikput ilaliqsruutiñiqput iñuñni Christ tuqutikkañiñ. ¹⁷Tarra niğikapta atautchimiñ qaqqiamiñ, uvagut atausriñnuqtitaurugut atautchisun timitun iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸Isrummatigilugich Israel-aagmiut pilğusinat, tamatkua niğisuuruat niğrutinik tuniłlauruanik tuniłlagviñmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii niğigaat tuniłlaun atautchikun. ¹⁹Qanuutauva taamna? Iłisautisukkipsi tamatkua aanguat suli niqit tuniłlauruat aanguanun suungitchut. ²⁰Una uqautigigiga, Jew-ñungitchuat tuniłlaqtuğuurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹Imigumiñaitchusri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Niğiyumiñaitmusri atangum niğgivianiñ niğilłapsi niğgivatniñ

tuungaiyaat. ²²Sanjatchaktittagigikput ataniq taatnaqapta taapkuņniņa. Sanjıtłuktaunjunasrugivisa ilaaniņ?

Kamaksriřiq Agaayyutmik Suragapayaakun

²³Ilasri-samma uqaqtut, “Suragagnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” Aagaluaq, aglaan ilaņich nakuunğitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. Ilmutuuruq suragahiņaũliqput supayaa-mik, aglaan ilaņich sayyillaagutaunğitchutatlanun ukpiqsriruanun. ²⁴Kiņa ukpiqsriřuaq inmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniaglı atlanik iņunņik. ²⁵Niğğisiuņ niqipiapayaaq tunirauruaq tunniuuqqaivini, apiqsruqtautigisunajnaqagu nakiņ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluu-tigisisunajnaqagu qauğrimmaagıutillautapsitni nalaunņapmagaan niğıřiqsi. ²⁶[Apiqsruqtuutigiyminiņaitchiksi] atakkii aglausimaruaq Agaayyutim makpiğaanani, “Nuna Atanğum pigigaa suli suapayaaq nunamiittuaq.” ²⁷Kia ukpiqtuanunğitchuam aiyugaaqpasri niğğityaqulusri tupiğmi-ñun niğğisiuņ manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunajnaqagu nakiņ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluu-tigisisunajnaqagu qauğ-rimmaagıutillautapsitni nalaunņapmagaan niğıřiqsi. ²⁸Aglaan iņuum uqautikpasri taamna niqi tunillautigimanılıgu aanguamun, niğiņiaqnaqu niqi pisigilugu taamna iņuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qauğrim-maagıutillautagmiņi niğıřiksraņa taavruma niqim nalaunņaiñniılıgu, ²⁹ilipnun nalaunņanasrugigaluaqtitlugu. Tarra suvaata niğıřihiņaũliğa qanusripayaamik aņalanniaqpaņ atlam iņuum nalupqisruutmigun? ³⁰Quyaannikkiga Agaayyun piqtigiplugu nikiksrağa. Taatnamik kia uqautinaņa killuqsagıniılıņa niğigupku taamna niqi. ³¹Itnatun ittuq, niğiguvich imiguvillu naagaqaa suragapayaagıpsi kamakkutiqaqsıuņ Agaayyun supayaatigun. ³²Tarra, sakiqniugıutigipkaqnaqu kia iņuum tupiksriřiksraņanun Agaayyutmik, Jew-ņugaluapata Jew-ņunğitcha-luaqata naagaunniñ ukpiqtuanunugaluapata Agaayyutmun. ³³Taatnatuntuuq suragapayaaqama quyaliniurağitka iņupayaat supa-yaakun. Uvapkuangıqsunajnaq anniqsugıglunajnaq uvamnik kisima, aglaan ikayuğniaqtunajnaq iņunņik iņugiaktuanik anniqsugıgaluaqługich.

11 ¹Uvvaasriiñ, iņuuniağitchi uvaptun tuvraiņiaqmatun Christ-mik.

Ağnat Matuqaqtaksrağigaich Niaqutiņ Agaayuhigmikni

²Aniqatiumaņ, nangagıpsi itqaumakapsitņajnaq qanuq iņuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigiplugich ilisauttutit qaisatka ilipsitñun. ³Aglaan kaņiqsitqugıpsi Christ qaukłigigaa aņtipayaam. Taatnatuntuuq ağnam qaukłigigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukłiupmatun Christ-mun. ⁴Aņun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitchaa Christ qaukłigitilaanajnik inmiñun. ⁵Suli ağnaq

agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuillaaglugu niaquni qiniq-tingitlugu uini qaukligitilaanjanik injiniun kanjusraagaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶Taatnaquna uqaqtuna: nuliajuruam matusrunqitchumiun niaquni nuyaiqsaksragigaa. Aglaan kanjunaqpan nuliajuruam saliyumigich nutchani matuqagliun niaquni. ⁷Anutum maturaksragingitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iniqtagigaa atrinutquplugu injiniun aasriin sagviquplugu kamanautni. Aglaan nuliajuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qaukliupkaqamiun. ⁸Anunliasrii iniqtaungitchuq agnamiin, aglaan agnaq iniqtauruq anutmiin. ⁹Suli Agaayyun iniqsiingitchuq anutmik piqutigiplugu agnaq, aglaan Agaayyun iniqsiruq agnamik piqutigiplugu anun. ¹⁰Taatnaqhuni agnam maturaksragigaa niaquni agaayukami qiniqtityaglugu kamaksrii anutmiinik. Agnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich isragulgich. ¹¹Agnaqlu anunlu ikayuqti-giiksusrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisiquaqmatun ilinjiknun. ¹²Aa, sivulliq agnaq iniqtauruq anutmiin, aasriin anutipayaaq taimaknaaglaan anipmiraqtuq agnamiin. Aglaan itqumasiun Agaayyutim iniqtaqalha inupayaanik supayaaniglu. ¹³Nalaunqatilaaqsiun ilipsitnik. Nalaunqava agnaq agaayugumi Agaayyutmun matuillaaglugu niaquni? ¹⁴Iisimarusi inupayaaq isrumapmiuq anutum nuyaqtusriuruam kanjunaqtilaanjanik. ¹⁵Aglaan agnam nuyaqtuhi pinnaqnautigigaa. Agnam nuyani qaisaurut ilaanun matuksrauplutin. ¹⁶Kinapayaaq uqavaagumakpan taavrumuuna, ilisimaliun una: uvagut piksraitchugut atlamik pilgusrimik, aasriin iluqatin ukpiqtuanuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Atangum Nullautchivia

¹⁷Uvvasuli, katiragikapsi agaayyuvigisrukluq ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniagutiraqtusri avatmun. Pitqusiigitlusri, taatnaquna nangangitchipsi. ¹⁸Sivulliuqplugu, tusraaruna agaayyiaqapsi avgummatiqagaqtusriguuq, aasrii taamna ukpigitagiga. ¹⁹Avgummatiqaqapsi akunnapsitni nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanuruatilaana. ²⁰Katiragikapsi atautchimun Atangum nullautchigvianik nigingitchusri. ²¹Uqaqtuna taavrumina atakkii inullaa nigiruq inji niqautmiinik utaqqisunaqani atlanik. Ilasri anilaaqhutin nigisunqagmin suliatlat iminasriraqtut. ²²Suvisi! Kiinunqangitpisi niggiviksrapnitnik imigviksrapnitniglu? Nakuungitchuq suunillaqangiqsi ukpiqtuanuruaniq tutqiisaaqhugilulu tamatkua suiliiquatuat? Qanuq uqagniaqpiq ilipsitnun? Quyaginiaqpiqu taamna? Naagga, quyaginiaqchipsi.

²³⁻²⁴Uumiina Atanguruam ilisautigaana uqagikkamnik ilipsitnun. Tamarrumani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyyatigiqqaaglugu Agaayyutmun avgugaa niqliqhuni, "Una qaqqiaq timigigiga siquptauruq ilipsitnun. Nigiragigupsiuq una qaq-

qiaq itqakkutigiyumagiksi tuqułıǵa pıqutigiplusri.”²⁵ Taatnatunsuli nulautchianikamiñ tıgunıǵaa qallun nipliǵhuni, “Una qallutim imañja augıǵıǵa. Auga maqıtauniaqpan ilipsitñun taimma nutaaq sivunniugun aullaǵniñiaqtuq. Imıǵagıǵupsı uumakña qallutmiñ itqakkutigiyumagiksi tuqułıǵa pıqutigiplusri.”²⁶ Tarra niǵıraǵıǵupsıuñ taamna qaqqıaq sulı imıǵıǵu qallutmiñ taavrumuuna qulıaqtuagıksı tusraayugaagıksıuaq Atañǵum tuqułıǵagun agıtiñiañhanunaglaan.

(1 Co 11.26)

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq niǵıruaq qaqqıañanik imıqtuaǵlu qallutaaniñ Atañǵum kamakkutiǵasruñaqnagu atriqaqtuq iñuktıtun taimanı suksraqañtichuanik Atanıǵmik. ²⁸ Uvva itqagısrıuñıqıpsıuñ Atañǵum tuqułıǵa taatna? Ki, iñullaa isıvǵıuǵlı iñmiñik niǵıǵaluaqnagu qaqqıaq imıqsıǵaluaqanılu qallutmiñ. ²⁹ Uvva iñuksamna niǵıvaluktıuq imıqqalukhuni lu ilıtchuǵıǵaluaqnagu Atañǵum tuqułıǵa uvaptıknun. Agaayyıtım atanıǵıǵıǵaa taatnasrıq iñuk. ³⁰ Taatnaqhutıñ iñuǵıaktuat akunnapsıtıñı sayıqsut atniǵñalıqhutıñlu, sulı ilañıch tuquanıkhutıñ. ³¹ Aglaan isıvǵıuqqaaǵupta uvaptıknıq tarra Agaayyıtım anasrıñıuqsagumiñaitchaatıǵıt taatnatun. ³² Atañǵum atanısuqmatıǵıt ağaqsruǵagıǵaatıǵıt qanuq iñuuniaqtılaaksraptıknıq anasrıñıuqsaqunǵıtıuta pıqatıǵılugıch nunam iñuñı.

³³ Taatnaǵusrı, anıqatıumaañ, katinıǵupsı niǵıqatautyagısrı Atañǵum nullautchıǵıvıanun utaqqısılaayumausi. ³⁴ Kisupayaaq niǵısuñıǵumi niǵıruksrauqqaaqtuq kiñunıǵmiñı, Agaayyıtımlı anasrıñıuqsautaitchumagaasrı. Isıǵıqsugısisıpsı atlanıq utlakkupsı.

Ipqıtıchuam Irrutıchım Aatıhuutai

12 ¹ Anıqatıumaañ! Pakma kañıqsıpkautıǵıniagıǵıǵa qanuq Ipqıtıchuam Irrutıchım savaañja iñuıch iñuuniañhatni. Kañıqsıtıqıpsı taamna nalupqınaıǵıǵu. ² İlisımagıksı qanuq iñuuniaqtılaaqsi Jew-ñunǵıñıñapsı. Killukuagıtıpkakkaurusrı putqataǵvıǵıtıqıplugıch uqatılaılaat aanguat. ³ Taatnaqıuñja kañıqsıtıqıpsı una, kiñaunniñ iñuk añalatıqaqtıuaq Irrusrıanun Agaayyıtım uqallakkumiñaitıhuq itna, “Jesus suksraunǵıqsualı.” Taatnatuntuuq kiñaunniñ nipliǵumiñaitımiuq, “Jesus Atañǵuruq,” aglaan Irrusrıan Agaayyıtım taatnaqıkpanı kısıan.

⁴ Uvvaasrıñı, iñuıch atıakaagıiñıq aatıhuusrıaqaqtıt aglaan atıruam Irrutıchım qasıagıǵai iluqaitñıq. ⁵ İñuıch savautrırut atıakaagıısıǵun, aglaan Atanıq atıruq iluqaitñun. ⁶ İñuıch aatıhuusrıaqaqtıt atıakaagıiñıq savautrıǵıǵmıktıǵun, aglaan atıruam Agaayyıtım iñuıch savatılapkaǵai iluqaitñıq savaanıq aatıhuusrıagıkkagmıktıǵun. ⁷ Ipqıtıchuam Irrutıchım

iñuk savatlapkaqmauñ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsriurapayaat ika-yuusriaqaqtittağigai taavrumakña. ⁸Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkağaa iñuk isrumatũfikun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkağũgu kañiqsimatikun, ⁹atlasuli ukpiqsrisiqatlapkağũgu, atlasuli mamititchitlapkağũgu iñuñnik. ¹⁰Atiruam Irrutchim atla iñuk savatlapkağaa quviquaqtuanik, atlasuli sivuniksriqirautlapkağũgu Agaayyutmun, atlasuli puttuqsrisiqatlapkağũgu nalliakun nakuuruakunlu pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkağũgu atlakaagiiñik uqautchiñik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkağũgu nalunaqtuanik uqautchiñik. ¹¹Aglaan tamatkua iluqaisa savaagigai atautchiusuam Irrutchim, autaaq-ğũgich iñupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñigich

¹²Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagaluñpapa atlakaagiihutralu, atakkii iluqata atausriñuqataurugut Christ-mi. ¹³Ilavut Jew-ñurut suli atlat Jew-ñungitlutin. Ilavut savaktaagruurut suli atlat savaktaagruungitlutin. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriñuqittagaatigut timimun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriiñ ilaan aatchuğaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴Atakkii iñuum timaa atautchiñhiñamik israğutaqanğitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵Iñuum isigaña uqaqpiiaqtuq itna, “Uvaña argaunğitluña, tarra timim sulliñgingitchaaña.” Taatnatchim niplilautim ilagipkañaiğumiñaitchaa timimi. ¹⁶Suli iñuum siutaa niqliqpiiaqtuq itna, “Uvaña iraunğitluña, tarra sulliñgingitchaaña timim.” Taatnatchim niplilautim ilagipkañaiğumiñaitchaa timimi. ¹⁷Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksrañitñun, iñmi quyagikkağmigun. ¹⁹Timi atautchimik israğutañhiñaukpan, timiqagayaiapiaqtuq, amağaa? ²⁰Uvva iñugiaktuanik israğutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹Uvva iñuum iraa nipligumiñaitchuq argañmiñun itna, “Sumun atugumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipligumiñaitchuq isiganmiñun, “Inuñingitichikpiñ.” ²²Aglaan, taapkua ilañi timim qinñaaqtuat sayailuq-hutin inuqnapiaqtut. ²³Suli tamatkua timim sulliñiñi isrummatigikavut qinñagiksuañungitlugich qaunatqiağitluqaqsirağigivut, suli ilaviñgich atlat qinñagiksrañingisañich maturağigivut. ²⁴Qinñagiksuañ ilaviñgi timipta qaunagiraksraunğitchut taatnatun. Ilumun, Agaayyutim atlakaagiiç israğutapayaañi timim iniqtağigai, uvaptiknun qaunatqiağitquplugich qinñagiksuañungitchuat. ²⁵Taatna Agaayyutim iniqtağigai timivut

atingirrutiaqungitlugich akungatni isragutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. ²⁶Atausriq ilauruaq timimi iłuanğıtpan, iluqatıñ ilauruat nagliksaqaaturut. Taatnatun atausriq ilauruaq kamagikkaupman, iluqatıñ quviatchagaqtut.

²⁷Iluqasri timigigaasi Christ-ıñum, aasriiñ iñullaanuplusri sulliñiğigaasri taavruma timim. ²⁸Akungatniñ ukpiqtuanıruaniñ Agaayyun piksraqtaraqtuq atlakaagiiñik savaktiksranik, sivulliq uqqiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqirinik Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quvinqaqtuanik, tamatkunıñalu mamititchılaruanik atlanik, ikayuıruksranıglu atlanik, sivulliuqtautlaruanıglu atlanik, uqatlaruanıglu uqautchısıgun nalunaqtuanik. ²⁹Iluqağmıñ uqqiraqtaunğıtchut Agaayyutmun unniıñ sivuniksriqiraunğıtchut unniıñ ilisautraunğıtchut unniıñ savaktaunğıtchut quvinqaqtuanik. ³⁰Iluqağmıñ mamititchiraunğıtchut atniğñaqtuanik unniıñ uqatlaitchut atlakaagiiñik uqautchiñik unniıñ uyyuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹Tarraasriiñ kipıgniupiağıtchi nakuutluktuani aatchuusriaqağusri.

**Piqpakkutıñiq Pakma ilisautiniagipsi
nakuutluktuamik iñuuniałiksrapsitñik.**

13 ¹Uqatlanıguma atlakaagıisıtun iñuktıtun unniıñ israguliktıtun, aglaan piqpaksritıaiññıguma iñuñnik, uqalıga atrıaqtuq qukiğñaqsıplıgu avıluqtaqtuatun. ²Uqatlanıguma sanıñıqaqtıñıa sivuniksriqiritun unniıñ kanıqsitılalugılılu iluqaisa nalunaqtuat unniıñ ilisimatlalıñıa supayaanik, sulı ukpiqquıtıqağnıguma nuktatlalugich iñgich, aglaan piqpaksritıaiññıguma iñuñnik, sumun atuğumiñıaıpiaqtıñıa. ³Aatchuutıginiğupkich supayaurat pigıkkatka iñuñnun inuqsraqtuanun unniıñ aatchuutıgilıgu timıga ikıpkaaksraulıgu, aglaan piqpaksritıaiññıguma iñuñnik akılıusriaksraitıñıa.

⁴Piqpaksrıruaq iñuk anuqsrıtrıruq, iñuqaqtıruq, tuñılıñğunğıtchıuq, uqavıgaagağıñıuq, ⁵sulı arguanıñıuq unniıñ anıllaqtıılaitıñıuq. Piqpaksrıruaq iñuk iñmıguutlaitıñıuq, uumıtıhayaitıñıuq, itqaksritıñıuq akitıñıaqtıñıuq nalaunıñıuq. ⁶Piqpaksrıruaq iñuk quvıasrutıñıuq iñuıch killulıqıpmata, aglaan quvıasrıguuruq iñuıch nalaunıñıuq. ⁷Piqpaksrıruaq iñuk manımmılıguuruq, aasriiñ ukpiqsrıraqtuq sulı niğıuqaqtıñıuq sulı iğlutıılıguuruq.

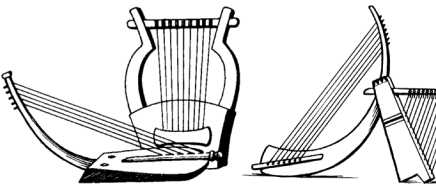
⁸Iłaatnıgu iñuıch sivuniksriqtılaıgısrıt sulı uqatılaıgısrıt uqautıñıuq nalunaqtuanik sulı kanıqsımmataat isukłıtısrıtıñıuq, aglaan piqpaksrıñıuq isukłıtıñıuq. ⁹Iłisımañıputlu sivuniksriqtıñıuq naamanıñıuq. Taatnamik isukłıtısrıtıñıuq. ¹⁰Iłisımañıuq naamasımarıuakpan, aatchuusrıat piıgısrıtıñıuq. ¹¹Uvvaami ilıılgaanıuqama uqagaqtıñıa isırummatıñıuq.

qaqluŋa suli sivunniuguupluŋalu ililgaatun. Inuquqama inuunianŋiqsuna ililgaam inuuniaŋhatun. ¹²Pakma qiniltaitchugut nalupqinaiglugu tautukmatun salumaitchuatun taggaqtuutmun, aglaan taivrumanu qinigiŋisurugut nalupqinaillapiaglugu. Pakma ilitchugigiga ilaviŋaurahinaq, aglaan taimanigu ilisimmaŋiksipiaŋisigiga Agaayyun, atrilugu Agaayyun ilisimallapiaqmatun uvaŋnik. ¹³Tarra, supayaat naamasriŋhatnunaglaan inuich ukpiqsrimaniaqtutsuli nigiuqagaŋutisuli piqpaksriŋlutisuli, aglaan taapkunakŋa piŋasruniŋ kamaŋniqsrauruq piqpaksriŋiqput atlanik.

Ilisauttutipsaat Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutinŋun

14 ¹Taatnamik pisuqtilaagvigisiuŋ piqpaksriŋiqsi atlanik inuŋnik. Uvvasuli kimmutiqallapiaŋitchi Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiŋnik, suvaluk uqaqtautlasriŋiptiknik Agaayyutmun. ²Inuk uqaŋumi uqautchikun nalunaqtuakun uqaŋhiŋaqtuq Agaayyutmun. Inuich kaŋiqsiyumiŋaitchut uqaŋikkaŋanik, atakkii Ipqitchuam Irrutchim uqaqtittaŋigaa nalunaqtuanik sunik. ³Aglaali inuk uqaqtauruq Agaayyutmun kaŋiqsiŋaqtuakun uqautchikun sayyillaaŋirug inuich ukpiŋutiŋiŋik pitchuksaaŋugillu araklugillu. ⁴Inuk uqaqtuq uqautchikun nalunaqtuakun ikayuŋaqtuq iŋmiŋuŋhiŋaŋ, aglaali inuk uqaqtauruq Agaayyutmun kaŋiqsiŋaqtuakun uqaŋikun sayyillaaŋai ukpiqtuanuruat ukpiŋutiŋitni. ⁵Uqatlatqunayaŋaluŋipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigitlukkiga uqaqtautquplusri Agaayyutmun. Inuk uqaqtauruq Agaayyutmun kamanatluktug taavrumakŋa uqaqtuamiŋ uqautchikun nalunaqtuakun, inuŋmik mumiutriqanŋisuaqpan. Inuqaqpan taatnatchimik sayyillaaŋtagisigai ukpiqtuanuruat ukpiŋutaat.

⁶Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkaŋanik uvamnun suli qanuq ilitchuŋipkautaanik uvamnun, suli uqautisukkipsi Agaayyutim ilumutuuhŋanik ilisautilusiŋ. Uqaqsiŋiguma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpi? Uqaqtuksrauruŋa kaŋiqsiŋaqsilugu. ⁷Uvva atrikusraun. Inuich atuqtuuraqmata supluuqtuŋnaqtuanik unniŋ nuqaqtiliŋnik atuqtuurayuiŋlaŋmiŋ nalausruŋaqnagu, inuich naalaŋniruut ilisaŋiyumiŋaitchaat igŋaŋa atuutim. ⁸Sulipsuq aŋuyaktuani, qalguqtaun nalupqinaqtuamik niqliqman aŋuyyiuqtit tupisralatlaitchut aŋuyaksaŋimun. ⁹Taatnatuntuuq, uqaŋupsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanugutiŋ inuich ilisimaniaqpatruŋ sumik uqaqtilaaqsi? Silaŋhiŋamun uqaqmatun piŋiaqtusri.

(1 Co 14.7)

¹⁰Nalupqinaitchuq iñugiaktuat atlakaagiich uqautchich nunamiitilaanat, aasriiñ iluqatiñ kanjisiñaqtut. ¹¹Aglaan kanjisiñlaitchupku iñuum uqausria avakñaqtauniaqtuñ taavrumuñ uqaqtuamun, sulilaa uvamnun. ¹²Taatnatuntuuq kimmutiqaqapsi piliqiplusri Ipqitchuam Irrutchim aatchuutañik, kimmutiqagitchi nakuutluktuanik aatchuusriani. Taavrumuuna ukpiqtuanjuruat sayyillaakkaurut ukpigutmikni.

¹³Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuruaq nalunaqtuagmigun uqautchikun agaayuruksauruq uyuutlasruglugu uqağikkani. ¹⁴Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusrigikkağa agaayuruq, aglaan kanjisiñgitchiga qanuq uqaqtılağa. ¹⁵Uvvaasriiñ qanuğniagñiqpiq? Agaayuniaqtuñ uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulilaa agaayuniaqmıñ kanjisiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniaqtuñ uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulilaa atuğniagmıñ kanjisiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilisaqsimaitchuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii nalurut sumik uqaqtilaapsitñik. ¹⁷Ilipsi quyyavigillautaguknağaluagiksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagniangitchut. ¹⁸Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitluklugu iluqasri uqatlañiqsi. ¹⁹Aglaan ukpiqtuanjuruani iqataukama uqağummatiqatluktun tallimañhiñanik uqağnik kanjisiñaqtuanik, ilisauttutiqaguklun atlanun, uqaqsiñigmiñ 10,000-niñ uqağniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰Aniqatiumaan, isrummatiqaqasri ililgaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun, aglaan ilitqusriqagitchi aniqammiuratun pigililqitlaitchuatun; isrummatipsitñi ititchi iñuguaniksimaruatitun. ²¹Agaayyutim Makpiğaanani Ataniq itnağniqsuq,

“Tuyugigisigaluagıtka avakñaqtuat iñumnun uqautriñiaqtuat nalunaqtuatigun uqausriğmiktigun ukunun iñunun, aglaansulilaa iñugikkağma naalağniyumiñaitchaatñ.”

Isaiah 28:11, 12

²²Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvinqaqtuanjuruat ukpiqsriuanjüngitchuanun aglaali sivuniksriqun kanjisiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsriuanjuruani. ²³Uvvaasriiñ ilisaqsimaitchuat unniñ ukpiqtuanjuruanjüngitchuat isiqpata agaayyuvıñmun iluqapsi uqaurıñpasi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliqliaqtut isumailauniplusri, amağaa? ²⁴Aglaan iluqasri uqağupsi Agaayyutmun kanjisiñaqtuakun uqautchikun aasiiñ iñuk ukpiqsriuanjüngitchuaq naagaqaa ilisaqsimaitchuq isıgumi ilitchuğiniagaa killiqirautilaani, sulilaa atanniqsukkauniaqtut tusraakkagmigun. ²⁵Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatıñi satqumıgñiaqtut. Pulluni agaayyuviginiagaa Agaayyun, aasrii uqausigilugu Agaayyun ilumun akunnapsitñi innilugu.

Atisriñiq Agaayyuviñmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqağisivisa? Katiragikapsi atautchimun, iñuk atuutiqatlaluni, atlasuli ilisautritlalluni, atlasuli quliaqtuatlaluni Agaayyutim sagvikkanñiñik inmiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuugtigitlugu taavrumiña uqautauruamik, aglaan iluqatiñ tamatkua atuumalich sayyillaagutiksraulutiñ ukpiqtuanjuruun. ²⁷ Iluqasri uqağniağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqağlich, aasriñ atausriullaalutiñ, atausriqsuli uyyuugtigitlugu. ²⁸ Aglaan uyyuugtiksraitpan, kiña iñuk uqağuuruaq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaağli agaayyiaqapsi uqałhiñağluni isrumamiñi inmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirit uqağlich, aasrii atlat isivğüqtaulutiñ sumik uqaqtilaanatnik. ³⁰ Aasriñ Agaayyun sagvutrikpan ilumutuuruamik iñuñmun aquppiruamun tamaani agaayyuviñmi, sivulliq uqaqqaqtuaq qasruğli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautaułhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaalursri ilitchitqulugich avatmiñ pitchuksaağiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqqtuaq Agaayyutmiñ aňalatağitlaruq inmiñik irrutchiğmigun [aasriñ utaqqiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiłłatiq katimałpsitñi atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qinuiññaqqtuaq atiugautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanjuruatun atlani inipayaani pilğusiatitun taatnatuntuuq pirusraupmisi. ³⁴ Ağnasri nipaisaaqtuksraupmiut katimałpsitñi. Atakkii uqaquraunğitchut sulı qaukñuyummatait-chuksraurut. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim malıgutaksrañani. ³⁵ Ilisimasrukkumiñ sumiksamna, apiqsruğlisigiñ uitiñ kiñuniğmikni. Atakkii kanjunaqtuaq ağnam uqałiksraña katimarağikapsi agaayyuviñmi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqałha aullağniñiñiñiqsuq ilipsitñiñ naagaqaa ilipsitñułhiñaq tikiuamangiñiñiqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigi-gumi inmiñun sivuniksriqirauniłuni naagaqaa aatchuusriaqañiłuni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanıqsimaraksrağigai tamatkua aglaatka ilipsitñun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra sulıqutiginasiuñ taatnasriq iñuk suksraqanğitchuaq aglagikkamnik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, pilıqutigitillapiaqsıuñ uqaqtausrułiq Agaayyutmun, sulı nutqaqtitnagich uqaqtuaq nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalaut-tillugich sulı iluatmun aňalataağlugich.

Anıpkakkaułha Christ-ñum

15 ¹ Aniqatiumaan, itqaumatqugiga ilipsitñun quliaqtuałıga tusraayugaağiksuaq ilipsitñun. Taimñauruq tusraayugaağiksuaq taimani akuqtuağikkaqsi sulı tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri

ukpigituiñağupsiuñ taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuağikkağa ilip-sitñun. Aglaan ukpiğingitchupsiuñ ukpiqsriğiqsi suunğitchuq. ³Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkañanik Atangum uvamnun; kanjqsiraksragigisi taapkua qulliuruat ilisauttutit, Christ-ñum tuqułha pisigiplugich killuutivut maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim Makpiğaañani. ⁴Suli ilisautianikkipsi Christ-ñum iluvikkaułhanik aasriiñ añipkakkaułhanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim makpiğaañani. ⁵Añitqiqqaqhuni Christ tautuktittuq iñmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malğunñun maliguaqtinun. ⁶Aquagun taavruma sagviğñiqsuq iñugiatlukhutij 500-miñ aniqatigiiñun katimapkaqługich, iñugianiqsranjich iñuuplutinj suli ilañich tuquaniksimagaluaqhutij. ⁷Tugliğıplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqañitñun uqqiraqtañuruñun. ⁸Aquagun taavruma sagviqmıuqtuuq uvamnun, kia-unniñ niğiuginğitchaluakkaña Ataniğmun uqqiraqtaugisiñiñuñ. ⁹Taatnaqłuña kamanaiññiqsauruña uqqiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchuñuñniñ tairaksrauluña uqqiraqtimik, atakkii nagliksaaqtitchimapluna iñuñnik ukpiqtuañuruñnik Agaayyutmun. ¹⁰Aglaan Agaayyutim piqpagivagitłuna simmiğñiğaa iñuułiğa iñuaqutritmigun. Ilaan iñuaqutritłapiłha piñiñlaunğitchuq uvamnun. Sakuutlukuña iluqañitñiñ aglaan uvapkuñiñaq piñğitchuña atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun iñuaqutritiğimigun. ¹¹Uvvaasriiñ uvañalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuağigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpiğikkaqsi.

Añipkakkaułhat Tuquñaruat

¹²Quliaqtuağuurugut Agaayyutmun añipkağniplugu Christ tuquñaruaniñ. Suvaatami ilasri uqağuuvat tamatkua tuquaniktuat añipkağumiñaiñ-ñiñiplugich tuqułiğmikniñ? ¹³Añipkağnianginiñniqpatu tuquaniktuat, tarra ilumutuunğitmiñiqsuq Christ-ñum añipkakkkausrimałha. ¹⁴Aasriiñ Christ añipkakkkausrimaiñniqpan, quliaqtuałiçput atuğumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqutisri tañiğilłutij. ¹⁵Aa, iñuich ilitchuğinigaatigut uqağnipluta tañiğilaamik, atakkii uqağigikput Agaayyutmun añipkapiagniplugu Christ tuqułiğmiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuquñaruat añipkakkauyumiñaitpata. ¹⁶Tuquñaruat añipkağnianginiñniqpatu, tarra Christ añipkakkauymaitmiñiqsuq. ¹⁷Christ añipkakkauñiñniqpan, ukpiqsriğiqsi Christ-mik tañiğiniñiqsuq aasriiñ suksraunğiqsuyumaaqtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸Suli Christ añipkakkauñiñniqpan tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriurauñplutij Christ-mik suksraunğiqsuttuuq. ¹⁹Ukpiqsriñiğupta Christ-mik anniqsuqsimaaqpatigut pakmapałhiñaq iñuułaptikni nagliñnağniqsraqtugut iluqañitñiñ atłaniñ iñuñniñ.

²⁰Aglaan pakma Christ añipkakkauñiaqtuq tuqułiğmiñ. Ilaa añipkakkauqqağniqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun añipkaiñiağniługu

tuqujaruapayaanik ukpiqsriruanik Christ-mik. ²¹Iñuk iluqani tuqu-srağumaruq atautchim iñuum savaağikkaḅagun. Taatnatuntuuq iñuk tuqujaruq iñuutlasriñaiaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaağikka-ḅa. ²²Atakkii Adam-kun iluqatiḅ tuquuruksaurut, taatnatun iluqatiḅ Christ-kun iñugutqikkisirut. ²³Aglaan iñupayuraq aḅipkakkauğisiruq nalaunḅaruakun piviksralaamiguḅ, Christ sivulliupluni aḅipkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ḅum pigikkani iñugutqiksitsikisigai. ²⁴Taavruma aquagun isrukḅitchaaq tikitpan, Christ-ḅum qaiññaiağaa aḅaayuqautini Agaayyutmun Aapauruamun akiilianiikkumigich iluqai-sa aḅalatchisiqaqtuat suli iluqaisa saḅḅiqutiqaqtuapayaat saḅḅiqaquatlu. ²⁵Christ atanguruksauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianik-pan iluqatiñiñ Christ-ḅum uumiksiraiñiñ. ²⁶Tuquḅiq akiilikkauniaqtuq aqulliluni uumiksri. ²⁷“Agaayyutim Christ aḅalatchipkağaa supayaanik.” Itnağniqsuq Agaayyutim Makpiğaaḅani. Taatnaqami Agaayyun ilağau-tingitichuq iḅmiñik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ. ²⁸Agaayyutim taatnaaniikkumiḅ, ilaaptuuq iğñiḅa Agaayyutim ataniqsimapkağ-niaqmiuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamañağniqsrauniaqtuq supayauramiñ.

²⁹Suniaqpat tamatkua paptakkauruat pisigiplugich tuqujaruat? Tuqujaruat aḅipkakkauyumiñaipiaqpata, suvaata iñuich paptaaqtin-niaqpat pisigiplugich tuqujaruat? ³⁰Iḅmun aḅipkağniaḅiq piitpan suvaatami anayanniuqpiḅ ataramik quliaqtuağikapku tusraayugaa-ğiksuaq? ³¹Aniqatiut! Kigiñiğvigirağigiga tuqqun uvlugağipman. Tusraayugaağiksuakun ukpiqsriruağugniqsusri, suli taatnaqluḅa quviasuutigigipsi Christ Jesus-kun atannaptigun. ³²Ephesus-mi aḅuyak-kaluagaḅpkich iñuich atriqaqtuat liilaa iqsñaiaqtuatun niğrutitun, sumik piññakkumiñaitpiḅ taatnaḅapkun? Tuqujaruat aḅipkağniangitpata, tarra “Niğisa imiqtuağutalu, atakkii uvlaakun tuquniaqmiugut.”

Isaiah 22:13

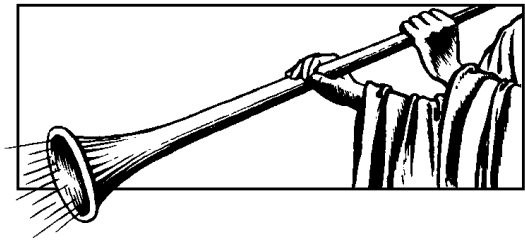
³³Kinnipkaqasri iñuḅnun uqaqaqtuanun uumiḅa aḅipkakkauḅikun. “Piqasiqsuutigupsi pigiitchuanik piqatnaanik taatnaiğisirusri ilinji-situn.” ³⁴Isrummitqiññaqsigaasri killuliqitqiñğigusri. Iḅsri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqağigiga kanḅutchaquğaluaqhusri.

Qanuq Aḅipkağniaqpisa?

³⁵Iñuk apiqsruqpiaqmiuq, “Qanuğutiḅ tuqujaruat aḅipkağniaqpat? Qanutchimik timiqağniaqpat agğigumiḅ?” ³⁶Isrummatuñiaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriağuglutiḅ tuquqqağaluaqatiḅ nunami. ³⁷Aasrii nautchiaksraq nautchirriu-tikkan qiññaqangitichuq nauriatun nauniaqtuatun nautchiaksramiñ.

Nautchirriirutin mukkaaksrağugumaaqtuamik naagaqaa nauruksraurua-
mik. ³⁸Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriağugtitchuugaa itqukkani,
suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiuğimusun. ³⁹Taatnatuntuuq,
iluqatiñ uumarupayaat atlakaagiiñik timiqagtut, iñuich atautchiiñamik
timiqagtut, niğrutitsuli atlakaagiiñik timiqaqmiut, qaluitsuli atlakau-
rut, tiñmiatsuli atlakaupmiut. ⁴⁰Sulipsuuq qilañmiittuat atlakaanik
timiqaqmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnauta qilañmiittuat atlauruq
piññaqnautaaniñ nunamiittuat. ⁴¹Siqiñgum qaumanğa atlauruq qauman-
ganiñ tatqim, suli uvlugiat atlakaagiiñik qaumaniaqagtut qivliquulakamiñ
qilañmi. Uvlugiallaa atlakaagiiñik qaumaniaqagtut atlamiñ uvlugianiñ.
⁴²Taatnatun itkisipmiuq anjpkakkaukpata tuquñaruat. Timigikkavut
pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriutauruatun nunamun.
Tuqusruurut iluvikkauplutiñ. Aglaan anjpkakkauniağupta tuquğimñ
timiqagñaiaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³Iñuum timaa iluvikkaukami
piññaqnaitchuq sañjiitluni. Aglaan Agaayyutim anjpkagñaigumiñ piñ-
ñaqnağniaqtuq sañjiqaguni. ⁴⁴Pakma timivut nunakñaqtaurur, aglaan
anjpkagupta timivut qilañqtauniaqtut. Timiqaqapta tuqusruuruamik
uvani nunami, ilisimarugut timiqagisiñipluta tuquyumiñaitchuamik
qilañmi Agaayyutmi. ⁴⁵Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaañani itna,
“Iñuqqaq Adam iñuusriğugniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusriğug-
niqsuq qaitchiruaq iñuugimik. ⁴⁶Irrutchim timaa sivulliuñgitchuq.
Nunakñaqtam timaa sivulliuruq, aasriiñ aquagun irrutchim timaa.
⁴⁷Iñuqqaq nunakñaqtauruq iñiqtauruq mağğañaniñ nunam, tuglia-
aasriiñ iñuk qilañqtaupluni. ⁴⁸Iñupayaañi nunam ittut iñuqqaatun
iñiqtauruatun mağğamiñ. Iñupayaaq pigikkaña Agaayyutim ittut
taavrumatun qilañqtauruatun. ⁴⁹Pakma atriqagtugut iñuktun nunak-
ñaqtauruatun. Taimanigu atriliutiniaqtugut iñuktun qilañqtauruatun.
⁵⁰Aniqatiumaañ! Taamnauruq uqautigikkaga, iñuum nunami timiqaq-
tuam uiviñiqaghuni auqaghuniñ piññaaktaagiyumiñaitchaa añaayquataa
Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuruuq aırağaghuni itchumiñait-
chuq piungigangitchuami aırağatlailluni.

⁵¹Naalağniñlagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna—iluqata tuqu-
nianğitchugut, aglaan
iluqata simmikkauniaqtu-
gut. ⁵²Simmikkauniaqtugut
akkuvaaurapiaq,
sukatluglugu siqungipak-
sağniñaniñ irim, aqulligmi
qalğuqtaqpan. Qalğuqtaun
nipliqsağluqqaqtuq iluqatiñ
tuquñaruat anjpkagñaiaqtut

(1 Co 15.52)

tuqquqtikkumiñaigutin, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqağ-niaqmigut nutaamik timimik. ⁵³Iñupayaam timaa simmiqsitaksraigaa atakkii nunakñaqtauruaq timi tuqusruuruq aurağaqhuni, aglaan taimanigu nutauruaq timikput tuquyumiñaitchuq aurağatlatitluni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqmatun utuqqağtuqanik atnuğanik suli atiaqspmatun nutaanik. ⁵⁴Aasriiñ timi aurağaguuruq simmausiqpan aurağatlaillaamik timimik suli timi tuqusruuruq simmausigluni tuqquutlaillaamik, tarani tanjigñaqtuq aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani, itna,
 “Tuqufiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵Aatai tuqufiq, tarakñaaglaan tuqupkağumiñaigitin iñuich.
 Aatai tuqufiq, tarakñaaglaan atniağumiñaigitin iñuich.”

Hosea 13:14

⁵⁶Tuqułhum atniatlagaatigut killuqsqaqta, suli killuqsaun sanji-qutiqaqtuq maligutaksratigun aňalatiqaqhuni. ⁵⁷Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkağaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payanaigitchi ukpiqsrihipsitni, tuniqsimatitchi suli savautriłusri Ataniğmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriłiqsi Ataniğmik ingiłha suillaamun.

İliraksraq Ukpiqsriuanun

16 ¹Pakma aglañniaqtuñuq iliraksrakun iñuiñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanuruat atlakaagiiñi nunaaq-qini Galatia-mi qanuqhutin iliraqsułhat maniñnik, aasriiñ pitqugipsi taatnatupiaq. ²Minguiqsiağvipayaani atausriullaalusri tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaktaagikkapsi aggigñałhamnunaglaan; tut-quqtuilaayumausri qanutun pitłakkapsisun. Taatnağupsi iliraksraq inuqnaqsiniğitchumauq aggiguma. ³Aasriiñ aggiguma tuyuginiağitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuutinik ukpiqtuanuruanun Jerusalem-mi iñuktigun nalupqinaigikkapsigun. ⁴Nakuuluni itkaqsikpan aullałiksraqaptuq, ilinisa malıñhiñaupmigaatna.

Paul-ñum Sivunniugutai

⁵Utlañniağipsi Macedonia-kuaqqağluñu; atakkii apqusraağniağiga Macedonia. ⁶Nayuqtaullakpiağipsi naagaqaa ukiiłluñu ilipsitni, aasriiñ aullağniagitchuma aatchułhiñaugipsitna inuğikkamnik iglaułiksramni napmupayaq. ⁷Tautugumangitchipsi akkuvauralıñnaq apqusraalıñnağusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluağipsi, Atangum pitqukpana. ⁸Aglaan Ephesus-miinniaqtuñu Pentecost-liqiniałhatnunaglaan, ⁹atakkii kamañaqtuam savaaqağviksrallautam anmautigaan, naagasuli iñugiaktut akililıqsuqtitka.

¹⁰Timothy agğiğniqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauñksrañagun ilipsitñiittuallañhani, atakkii savautriruq Ataniğmik, uvaptuntuuq. ¹¹Nallipsiunniñ nağğuginğilliñ. Aullaqsappan ilipsitñiñ ikayuğumagiksi iglauñhani quviasuguni, ilaali utiğasrauğumuusq uvañnun. Niğiugigiga tikiñksraña piqatiqağlugu aniqatiunik. ¹²Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaaqsrupağaluagñiğiga utlaquplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitchaa aullañksrani pakma. Utlarñiağasri piviksranikkumi.

Uqautipsaagutit

¹³Qaunagititchi pigiitchuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriñipsitñi, qapiñaillusri supayaani. Sañjisitchi tuniqsimalusri Ataniğmun. ¹⁴Supayaaq savaagilugu piqutigilugu piqpaksriñiqsi. ¹⁵Aniqatiumaañ, ilisimasruknağisi tupiqatiñi Stephanas-ñum. Iliñich ukpiqsriqaaqtuañurur nunami taggisiliñmi Achaia-mik, aasrii iluqnauqsimapiagataqhutiñ ikayuiñiğmiknun ukpiqsriuanik atlanik. ¹⁶Pitchuksaagipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruaq ukpiqsriuanun. ¹⁷Quviasruutigigitka agğiğhat Stephanas-ñum Fortunatus-ñum-lu Achaicus-ñumlu, atakkii iliñisa ikayuğaatña uvaniingitñapsi. ¹⁸Nutaqtiqlugu irrusriğa iliñisa quviatchaktitkaatña ilipsisuntuuq. Isummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹Ukpiqtuañuruat iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuğasri nayaaññanik. Aquila-mlu Priscilla-mlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruaq tupiğmikni pağliuğasripsuuq atanikun. ²⁰Iluqatiñ aniqatigiich tuyuğasri nayaaññanik. Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitчуakun piqpakkutiñikun.

²¹Pağlatit Paul-miñ. Uvaña aglallakkitka ukua argamnik. ²²Kiñaliqaa piqpaksriñiğitchuaq atañguruamik, Atañgum atanniğisigaa aggitqikkumi. Aa, Agğiğni, Ataniiq. ²³Uvvatuq iñuaqutrisaan Atañguruam Jesus-ñum nayuğlisi. ²⁴Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitñik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-agmiunun

1 ¹Uvaña Paul, aasriiñ uqqiraqtigigaaña Jesus Christ-ŋum pisuħhagun Agaayyutim. Aglaktuña ilipsitñun ukpiqtuaŋuruanun Corinth-mi suli ukpiqtuaŋuruapayaanun iñuuniaqtuanun nunañani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqtisrimaallaŋñağlisi suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quyagaa Agaayyun

³Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaña atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aapauruq ilunŋuksriruq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araaqtuiħhiñaanuruq uvaptiknik. ⁴Araaqtuqtigigikput iluqaitñi iħui- ĩuğutigikkaptikni, uvagutsuli araaqtuiyumiñaqsipluta tamatkuniña iħuiĭliuğutiqaqtuanik taavrumiña araaqtuutmik akuqtuağikkap- tiknik Agaayyutmiñ. ⁵Iłumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶Iħuiĭliuğaluanaŋapta tusraayugaağiksuaq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaagaasri uvaptigun annautisukhusri killiqiħipsitñiñ. Arakkau'ap- ta arautiqağniaqmirusipsuuq akuqtuğupsiuŋ anuqsruħikun atunim iħuiĭliuğutiħiq uvagut iglutukkaptiknik. ⁷Niğiugağikkaqput ilipsigun payañaitchuq. Iłisimagikput nagliksaagñiğupsi uvaptiktun Agaayyutim arauttutiqaqtinniagaasri uvaptiktun.

⁸Aniqatiumaan, nalutqunğitchiptigiñ iħuiĭliuqtitauħaptigun nuna- ŋani Asia-m. Iħuiĭliuqtitauvagitluta qaaniqługu iglutuiħiksraqput nalupqigiliutipluguunniñ iñuutilaaksraqput. ⁹Iłitchuğigaluagağikput tikiummiñasugalugu tuqqviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tun- ŋatqunğitluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun aŋipkaitłaruamun tuqunaruaniq. ¹⁰Tuquruksrağualuaqapta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñapiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutigingitchikput ilaa-

nun annautisrimaahiksraqput. ¹¹ Ilipsi ikayuqtuksraurusri injiqsruutiluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyyatikrsraqağisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich injiqsrułhat iñugiaktuat iñuich.

Paul-ñum Simmiğñíğaa Sivunniugutini

¹² Quviasruutigigikput una suli qauğrimmaagiutillautapta uqautigaatigut uuma ilumutuutilaanjanik, savaagigivut nanipayaaq suli pakma ilipsitñi ipqıñikun suli ilumutuulikun Agaayyutimiqnisauruakun. Tunjanğitchugut puqıtaatnun iñuich aglaan tunjarugut Agaayyutim iłuaqqutripłuni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut agliqiağikkasri kanjıqsiñaitchuanunğitchut; kinnisunğitchipsigiñ uqağikkaptigun. Niğiuğagigiga kanjıqsitlasrıñiksraqsi ilaatnigun, ¹⁴ takku kanjıqsitlasrıñaurağaluaqmigiksisamma pakma. İlaatnimi nanğautiqatlaniağiptigut suli nanğagisipmigiptigiñ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupqisruutiqağitchuņa taavrumiņa. Taatnamik tikiqattaaqqaagukkipsi, piqaquplusri ikayuusriamik tapillugik quviasruutmiglu. ¹⁶ Tikiqattaagukkipsi apqusraağuma sivutmunlu nunaņanun Macedonia-m utitmunlu nunaņaniñ Macedonia-m, ilipsitñun itqanaiyautitqupluņa iglauñiksramnun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumakama, isrummitqigaqtaunıñıppik? Isrumavaluktusriunniñ sivunniğagasarugaluņa iñunısun nunam, anıaqağaluņa tarani suli naagaqtauqsıluņa.

¹⁸ Agaayyun tuniqsımaruq uqağikkağmigun. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitñun nalupqınaitchaqtut. Agaayyutim ilisimagai isrummitqitłaisilaaqputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvaņalu quliaqtauğutigigikput İğñiņa Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. İlaa inğitchut iñuktun piñiğaqtuatun anıqqaqhuñi, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniağniplugu. Agaayyutim anığutimagaatigut pisiğiplugu Christ-ñum savaaņa uvaptiknun. ²⁰ İluqaitñıkkii akiqsruutai Agaayyutim atuumapkağniğai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigi-sruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmauñ Agaayyutim savaagıkkana Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqtaupkağigaatigut ilipsılu Christ-kun, suli uqsruqtıqhuta savaktautqupluta, ²² nalunaitıutaliquhuta pigiliutıpiqhuta inımiñun aasriñ ilıplugu İrrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutiginiğıluğı ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aggıgıkkaluıñığmaunniñ Corinth-mun aggıñğitchuņa. Agaayyun ilisımaruq ilumutuulhanik uqağikkağma ilipsitñun. Utingitchuņa Corinth-mun atniummatıqaqunğitłusri. ²⁴ Atannıqsunğitchipsigiñ ukpiqsrıñıpsıgun, aglaan savaqatıgisrukkipsi quviasruutiqaquplusri, atakkii ilisımarugut nalupqisruutiqağısılaapsitñik ukpiqsrıñıpsıgun.

2 ¹ Sivunniqsuņa utlatqıgunğitłusri aliatchaktıchaktuagıusri.

² Aliatchaktısrımanığıpsı kia quviasraağıaqpıña avataagun ilipsi

isrumatuyaaktitapsi. ³Aglaktuḡa pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchak-titqunḡitluḡa ilipsitñun quviasraaqtiksrannun. Nalupqisruutigingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtillaaqsi. ⁴Aglakama ilipsitñun iḡuillullapiaḡataqtuḡa isrumatuyaakluḡa uummatimni qianḡaḡma. Aliatchaunḡitchipsi aglaan ilisimatquḡipsi atqunapiaq piqpaksriḡiga ilipsitñik.

Natqigutriḡiq Killiqirimun

⁵Aglaan nallipsi iḡuilliuqtitchiruam isrumaaluktingitchaḡa, aglaan isrumaaluktitkaasri. Iḡuilliuqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶Taamna iñuk tatapsausriaqaanikutuq. Apainuruq anḡutiplusri taamna inillakapsiuḡ. ⁷Pakma natqigutiraksraḡigiksi araaqtuḡlugu taamna iñuk. Taatnaḡupsiuḡ annautiniaḡiksi pilḡuillullapiaḡigmiñiñ aasriñ qapingitchumuugli. ⁸Taatnaqtuḡa inḡipsi tuniqsimasriḡaaquplugu piqpaksriḡiqsi ilaanik. ⁹Taavrumuuna aglaktuḡa ilipsitñun, atakkii uuktuaḡukhusri iḡitchuḡisrukluḡa tupiksisruupmagaapsi supayaakun. ¹⁰Natqigutrigupsi taavrumiḡa iñuḡmik, natqigutipmigigaptuuq. Aasriñ qanutchikun natqigutriruksrauniḡuma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuḡaani Christ-ḡum. ¹¹Natqigutiguptigu taamna iñuk tuunḡaq akimaniangitchuq sukunnniñ uvaptikniñ. Takku nalunḡitmigivut ilaan qanuq suraḡautai.

Paul Tutqiksiḡitchuq Troas-mi

¹²Tikitñama Troas-mun quliaqtuaḡityaqḡlugu tusraayugaaḡiksuaq Christ-kun, Atanḡum piviksriññiḡaḡa quliaqtuaqupluḡa. ¹³Aglaan tutqiksiḡitchuḡa irrutchipkun, atakkii paqingitlugu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikluḡa tarakḡa Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tipraḡiksautun napmunliqaa quliaqtuaquplu-ta tusraayugaallautamik. ¹⁵Atakkii ittugut Agaayyutmun tipraḡiksuatun Christ-kun akunḡatni tamatkua anniqsuumaatuaḡat suli tammaummiruat. ¹⁶Tamatkunuḡa tammaummiranun tipiqagtugut tuquḡimik, aglaan tamatkunūḡa anniqsuumaatuanun tipiqagtugut iñuḡimik. Kiñaasriñ nalliummativa taavrumuḡa savaamun? ¹⁷Kisimiḡ tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaatuaḡat piḡḡuaḡutaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuḡaani Agaayyutim. Uvagut inḡitchugut iñuḡiaktuatitun quliaqtuaatuaḡatun Agaayyutim uqaḡhanik piññanḡiutiginiaḡhiḡaḡlugu.

Savaktai Nutaam Sivunniḡutim

3 ¹Uqaviksaaqsiḡitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutinik akuqtuyunaqsiḡuta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ

²Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuğitquplugu agliqitquplugulu. ³Aasrii atlanjuqtauruatigun iñuut-chipsigun ilisimanaqtikiksi tuyuutauiqsi Christ-miñ aglaağikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanungitchut agloutmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanungitluni aglagviksramun piliamun uyağanmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴Nalupqisruutigingillapiağivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaa-ni Agaayyutim. ⁵Itnautigingitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqaqtirrutaagun Agaayyutim. ⁶Ilaan piqaqtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruatun sivunniugutitun aglausimaruatun uyağanmun suli tuqupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñuukigmik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸Utuqqauruaq maliğutaksraq titiqtuqsima-ruq aglaatigun uyağanmun, aasrii Agaayyutim qaumanga sagvicsuq qaitñamiuñ Moses-mun. Kigiñaja Moses-ñum qaummağikpagitluni Israel-aagmiut qinilguitchaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piiqsuq. Maliğutaksraq tuqupkaisuuruaq qaummağillapiaqman qanutunkiaq qaummağitlukkisiva maatna savautriñiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹Uvvaasiñ utuqqaqtuq sivunniugun tikiutriruaq tuqqutaksraququtmik iñuñnun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutriruaq nalaunjasripkaiğimik iñuñnun? ¹⁰Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangigñiqsuq. ¹¹Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaurakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchağataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹²Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiuğaq iqsisaillapiaqtugut quliaqtuağksraptigun. ¹³Moses-tun ingitchugut. Taalutchiğñigaa kigiñani uqautri'ami Israel-aagmiunun takku tautuqungitlugu qaumangum piigñiałhanunaglaan. ¹⁴Aglaan kañiqsitlaisimarut isrummatmiktigun siqquqsipkaqlugich. Uvluvannunaglaan irinich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpiğaanjiniñ utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitlagaa. ¹⁵Uvluvannunaglaan agliqipmata maliğutaksramik Moses-ñum aglaananik isrumanjich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶Aglaan iñuk mumikami Ataniğmun kañiqsisuuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷Taimña Atanguruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriaja Atangum ittuq patchisairvik. ¹⁸Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qinigikput kamanautaa Atangum. Atlanjuğusaiñaqtugut ilitlasripluta ilaatun, suli Atangum Irrusrian ilisaiñaqtitkaatigut ilaatun akiğuktitlasriplugu kamanautaa Atangum.

Akisuruat Suurat Utkusriġiani Qikumiñ

4 ¹Agaayyutim qaitchigaatigut savautriġmik quliaqtuaqupluta naglikkutaagun. Taatnamik nikatchak-tanġitchugut. ²Tununġanikkivut iriraqtuutitlu kanġunaqtuatlu. Pisaasruġmigautaitchugut. Anġalangitchikput uqaġha Agaayyutim kinnit-ñinġiaġutigilugu. Taatna pitġaitchugut. Iġisauttutigigikput iġumutuuruuq kañiqsiñaqsipluġu, sivuġaani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni iġisimagaat iġumutuutillaapput. ³Tusraayugaaġiksuaq uqaġikkaqput iriqsimakpan, iriqsimahñiaqtuq tamatkunġa tammaummiranun. ⁴Tuunġaum anġalatchiruam marrumiġa nunamik qiñitlaiqsitkai ukpiq-sriñġitchuat kañiqsipkatġaiquġiġllu tusraayugaaġiksuaam, aasriiñ ayaupkaqtitauruatun ittut. Ilaan tautuquñtkai kamanautaanik Christ-ġum atrigikkaġa Agaayyutim. ⁵Quliaqtuaġitlaitchikput uvaptiknik, aġlaan quliaqtuaġigikput Jesus Christ Atanġunipluġu, aasrii savakti-gigiptigut Jesus pisigipluġu. ⁶Agaayyun niqliqsimaruaq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik iġitchuġitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qiñiqapta kigiñanġanik Christ-ġum.

(2 Co 4.7)

⁷Aġlaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iñuġhiñauruanun, atripluġu iñuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik iġulilianun qikumiñ. Iñupayaaq qiñiqtaksra-ġigaa taamna kamañaqtuaq sañġi uvaptikniittuaq agaayyutmiqnisau-tilaġanġanik, uvaptikniñ pisuñaqani. ⁸Iñuġiġiqtitaugaluagupta qanusri-payaakun akiġlipkaqtatlaitchugut,

qanuġviiqsitaugaluagupta nikaliġatlaitchugut, ⁹nagliksaaqtitauga-luagupta Agaayyutim suksraatlaitchaatigut; atniaqsigualuagupta tuqqutaunġitchugut. ¹⁰Ataramik anayanniuqtuaġaluagtugut iñuich tuq-qutchukmatigut Jesus-tun aasrii tautuñnaqsitqupluġu iñuuġha Jesus-ġum timiptigun. ¹¹Iñuuniaġaptikni ataramik anayanniuqtuaqhuta tuqqu-tauġimun pisigipluġu Jesus, taututlatqupluġu inuuruuġuġha Jesus-ġum uumuuna tuquraġaqtuakun timiptigun. ¹²Anayanniuqtuaqtugut tuquġiġ-miñ pisigipluġu quliaqtuaġiġput piqaquplusri isruitchuamik iñuuġimik. ¹³Aġlausimaruaq Agaayyutim uqaġhani, “Uqaġaqtugut takku ukpiqsriġ-lapiahuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriġhum uqaġaqtuguttuuq ukpiqsripluta. ¹⁴Iġitchuġipluġu Agaayyun anġipkairuaq Ataniġmik Jesus-

mik, ilaan anjpkagisipmigaatiguttuq Jesus-tun, aggiutiluta piqatigilusri sivuḡaanun Agaayyutim. ¹⁵Iluqaan tamanna iglutukkaga ikayuutigigisigiksi. Inugiaksilaahutin inuich tusraarut iḡaqqutaagun Agaayyutim aasriili inugiaktuat inuich quyagillapiagñaigaat piqutigiplugu kamanautaa Agaayyutim.

Inuuniaḡiq Ukpiqsriḡikun

¹⁶Nalupqigingitḡugu tamanna nikaliḡangitchugut. Timivut piungit-mukkaluaqtuq irrutchiqput nutaqtikkauruq uvlugagipman. ¹⁷Tamatkua iḡuilliuḡutivut pakma sivikisuurami iḡhiḡaqtut. Itqanaiyaḡaatigut akuqtuqplugich Agaayyutim kamaḡniqsrat isuksraitḡutin quvianaji nakuutlullapiaqtuat iḡuilliuḡutiptikniḡ. ¹⁸Qiniḡtuiḡangitchivut sut qiniḡlakkavut aglaan sut qiniḡtlaisavut; atakkii sut qiniḡnaqtuat piigñaiaqtut, aasrii qiniḡnaitchuat taimuḡa inniaqtut.

5 ¹Iḡisimagikput palapkaaqpūt irvigikkaqpūt marrumani nuna-mi piungiqpan, taamnaami timikput, kiḡuniksraqaḡniaqtugut Agaayyutmi, iniqtaunḡitchuamik argaḡmik, isuksraitchuamik qilaḡmi. ²Pakma imḡiqtauliḡuurugut, inuḡrugiplugu timinitḡiguta pakmaḡtauruamik atriḡugu atnuḡaatchiaqmatun. ³Atnuḡaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuḡaiḡaḡumiḡaḡuta. ⁴Inuunḡapta uumani palapkaaḡmi inuḡhiḡaapluta, imḡiqtauliḡuurugut uqumaiḡuḡutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiḡsugut nutaami timimi pakmaḡtauruamiḡ. Atuummikpan tuquyumiḡaḡtuaq timi simmiḡisiruq tuquyumiḡaitchuamik inuḡḡimik. ⁵Agaayyutim itqanaiyaḡaatigut taivrumuḡa. Ilaan nalupqinaḡanikkaa uvaptiknun taatniinnaḡha aatchuqamisigut Irrutchiḡmiḡik. ⁶Taatnamik qapiḡḡataitchuurugut. Iḡisimagikput inuuniaḡaptikni uumani timimi piisaallaḡiput Ataniḡmiḡ. ⁷Atakkii inuuniaḡtugut ukpiqsriḡikun qiniḡitchaluaḡḡapta ilaanik. ⁸Qapiḡḡataitchugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timigikkaptikniḡ aasrii anḡilaqsimaqatigisruliḡuḡu Ataniḡ. ⁹Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisukḡugu, inuugaluḡupta maani timiptikni naagaqaa taiḡani piigaluḡupta timimiḡ. ¹⁰Iluqata sivuḡanjutiruksaurugut aquppiutaqpananun Christ-ḡum atanguruam. Atausriuttaḡutin inuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik maliḡullugu savaḡikkaḡtin inuunḡaḡmiḡ timigikkaḡmiktigun nunami.

Savautriraut Iḡauraḡiliutigipkakkauḡikun

¹¹Uvva iḡitchuḡimagikput tatamnaḡtilaḡa Atangum. Taatnaqhuta pitchuksaḡivut inuich akuqtuitquplugich iḡumutuuruamik. Agaayyutim iḡisimagaa qanusriutilaapiaqpūt. Taatnatuntuuq niḡiugagigiga iḡitchuqsrianiḡiqsi taavrumiḡa qauḡrimmaḡiutillautapsigun. ¹²Piḡiaḡitchugut

akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaqugipsi tamatkunuja kamagitqusraaħhiñaqtuanun qiniğnaqtuakun, suk-sraqangitchuanun uummatmiutağmiknik. ¹³Uqautigikpatigit qauğrimmaagiññiluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauğrimmaagiñ-ñiğupta piqutigilħhiñağipsi. ¹⁴Piqpaksriħhan Christ-ğum ajalatkaatigit, atakkii ilisimagikput nalupqinaiqıluğgu atausriq tuquruuq piqutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatinj tuqupmiraqtut. ¹⁵Ilaa tuquruq pisigiplugich iñupayurat, aasriiñ tamatkua iñuuruat inmiktigulħhiñaq iñuutqunğıqıluğgich aglaan ilaanun tuqqutriuamun iñupayaanik aasrii aņipkakkaupluni tuquħigmiñ.

¹⁶Tarra uvakņaniñaglaan isrummatiqanğıqsugut iñuñmik ilaan qaaħhiñagun nunam iñuisun. Qaanıqsuami isrummatigigaluaqmisaqput Christ iñuħhiñaunıplugu, aglaan pakma isrummatigingıgikput taatna. ¹⁷Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaqtuaq Christ-mun nutaagıuğaq-tuq. Iħiğruañj piiqsut. Iñuunialıqsuq nutaakun. ¹⁸Iluqatinj tamatkua agğıqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkağaatigit inmiñun Jesus Christ-kun, aasriiñ aatchuqhuta savaamik qulıaqtuagıtquplugu ilaan ilauraaliutipkağisiñıplugich iñuich inmiñun. ¹⁹Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkağai nunam iñui inmiñun Christ-kun, patchisiquatingıqıluğgich navguutinısisun. Aasriiñ qulıaqtuagıtqugaatigit iñuich qiniñiñaksriññıplugich Christ-kun. ²⁰Taatnaqhuta uqıraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atugaatigit uqautitqusri. Inğıgiğıpsı pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “İlauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginıgaa killuq-saqtautun pisigipluta. Taamna nalaunğasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6 ¹Uvagut savaqatigiiħaptikni Agaayyutmi inğıipsi akuqtuqunğıtlugu Agaayyutim iħuaqputaa suñıllagıuğlugu. ²Atakkii ilaa niplıqsuq aglausımaruami uqaħıgmi,

“Piviksraq nalautitman tusraagipsi.

Annıqsuğviksraq tikitman ikayugıpsı.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuıviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvlua annıqsuğviksram pakma tikitchuq. ³Kisumununnıiñ iñuñmun patchisiquitqunğıtchugut killukuagınipluta savaaqahıptikni. Taatnamik inillaiñgıtchugut putukkisautiksrañanik iñuum apqutiksrañani. ⁴Aglaan suragaħıpayaaıptıgun qiniqtittugut savaktaupluta Agaayyutmun igılutuiħıkunlu, iħuiıliuğutıkunlu, akiyalgunaitchuatıgunlu, sakiqnaqtuatıgunlu, ⁵ıpiğaqtuqsıuħıkunlu, isıqtauħıkunlu, ajalag-luksıuħıkunlu, sakuuħıkunlu, siñıguiqsauñıħıkunlu, niğısıuñnakunlu. ⁶Qiniqtıtkıput ipqıħıkunlu, ilısimaħıkunlu Agaayyutmik, anuqsruħıkunlu, iħuaqqutrıħıkunlu, İpqıtuakun İrrutıchıkunlu, ilımutun piqpaksrıħıkunlu,

7 uqaqałıkunlu ilumutuuruamik, sulı sañıagun Agaayyutim. Anıyautıqatuna tugluagıplugulu nalaunıarualıkun. ⁸ Qıñıqtıkıput kamagıkkaułıkunlu, kanıutçaktıtaulıkunlu, uqağıtçıuđıkunlu pıgııtçıuakun nakuuruakunlu. Saglutunıgakkaupluta uqağaluıñıapta ilumutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatun ilıpluta ilısımanağaluıñıapta, tuquasıruatun ilıpluta inıusruağaluıñıapta, anasıñıuqsasıugaluıñıapta tuqqutaunıgıtçugut, ¹⁰ isrumaaluktıtaugaluıñıapta quvıasruaqtugut, inuqsıruallıuqtuatun ilıpluta umıalıguqtıtçıgıaluıñıapta inıugıaktuanı, suıllıuqtuatun ilıpluta pıqağaluıñıapta supayaamik.

¹¹ Aataı ilauraamañ Corınth-mı, nunummsıngıtçıpsı uqautrıñıksrıptıknı ilıpsıtñun. Uummatıvut anımağıvut ilıpsıtñun. ¹² Pıqpaksrıñıqput ilıpsıtñık inuqtuummanıgıtçıuq. Ađlaan pıqpaksrıñısi uvaptıknı inuqtuummasrıuq. ¹³ Ađlaan pakma anımaqsıgık uummatısrı uvaptıknun. Uqautıgıpsı uvaña ilıgıağıruatun ilıplısrı.

Agaayyuvıkpaña İnıuruam Agaayyutim

¹⁴ Pıqasırsıuıtınası ukpıqsrıñıgıtçıuatıgun takku nalaunıarualıgıllı killıqıñıglu pıqatıgıılguıtçıuk. Qamaruaqtıuq pıqatıqalguıtımıuq taaqtıuamik. ¹⁵ Qanıgıtık atausrıñıuğımıñaqpak Chrıst-lu Belıal-lu (ıtınautaurıaq tuunğamık)? Qanıgıtık ukpıqsrıruaq pıqasırsıuıtıyımıñaqpa ukpıqsrıñıgıtçıuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvıkpaña pıqasıruıtıyımıñıtçıuq aanıgıanıtñık. Agaayyuvıkpağıaıtıgıtıkı inıuruam Agaayyutim, ilaan nıplıñıtçatun,

“Irvıgıñıağıtka ilıñıç inıunıaqtıgıılguılıu.

Agaayyutıgıñıağıtçatna, sulı ilıñıç inıugıñıağıtka.

¹⁷ Taamna pısgıılugu, pıgıtçı akunğatñıñ, avıtıtçı ilıñıtñıñ, nıplıqsıq Atanıq.

İlaksıatınası qaayıgınaqtıuanıñ.

Taatnağıpsı akuqtıgısgıpsı.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

¹⁸ Aapagısgısgıpsıtña aasrıñ ıgıñıgısgıpsı panıgıılusrılu, nıplıqsıq Atanıq Sañıpayaaqatıuq.”

2 Samuel 7:14, 8

7 ¹ Pıqpagıkkamañ, pıqağıñıapta tamatkunıña akıqsruutauranı ikpıqsıqta uvaptıknı qaayıgınaqtıuapıyaamıñ tımıptıgun ırrıtçıptıgunlu. Quyalılakput Agaayyın supıyaakun atakkı talıgıgıput.

Paul Quvıasruktıuq

² Anımaıtıgıt uummatıpsıgun. Atnıanıgıtçıvıt inıuıç. Killıkuaqıtçıñıgıtçugut inıunı. İvıyaqtıñıtımıugıt kısıumıknıñ inıunı. ³ Uqatıgıñıtçıgı taamna pıtçısgısgısrı. Takku uvıvaqam-

miq uqautimagipsi piqpaginiplusrı uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuullaptikni unniñ tuquullaptikni. ⁴Nalupqisruutigingipiagipsi. Pikkutigipiagipsi. Arautiqallapiaqtuñ. Iluqaagun iñuullıuğutiptigun quviasrullapiaqtuñ.

⁵Tikiñjanıkaptauñniñ Macedonia-mun iñıqtuiqisñıgıtchugut. İñuullıuqtıtaurugut qanusripayaakun—naglikısaatıtluta ukpiqsriñıgıtchuanun iqsipkaqhutalu qamuuna. ⁶Aglaan Agaayyutim araklıgıuuruam tamatkunıñ nıkatchaktıtauruanık tutqıksipkağaatıgıt Titus aggıqman. ⁷Arakkaurugut aggıñhagun sulı arausriaqñhagun ilipsitniñ. İlaan uqautıgıatıgıt kimmutiqañlapsıgun tautugukñuñ, aliasruutiqañlapsıgunlu sulı piyummatıqañlapsıgun uvamnık. Taatnaqñuñ quviasrutluktñuñ pakma sıvuanıñniñ. ⁸Aglaktıgun tuyuutıpkun ısrumaalutçaktıtka-luağniqapsi, nunuurautıgıñıgıtçıgı. Saiñısuutilıgıaluagıgı tuyuutma iñuullıuqtıtauraallañniqmasrı. ⁹Tarraasrıi quviasruutigingıtçıhaluagıgı aliannıuñlapsıgun, aglaan quviasruktñuñ ısrumaalullapsi simmiğniqmasrı. Aliannıuñlapsi pisuñıgıñıgıa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagut atnıangıtçıpsı sukunniñniñ. ¹⁰Aliannıuqtunı Agaayyutıkun ısrummitqıksıtçıraqtuq iñuum annıqsuñksrıñanun. Taamna nunuurautıtaıtçıuq. Aglaan alıanañı nunam tıkuıtrıraqtuq tuquñıgmık. ¹¹Aliannıuqtusrı nalautlugu aliannıuğutıgıtqukkañı Agaayyutim. Taavruma pıliqıpkagağıgıasrı nalupqıgıñıgısitlugu killukuangısilaaqsi, uumıgıliqısitlugu killuq, iqsıgıpkıqñıgı, inuğrugıliutıpkıqñıgı ikayuutıñıksrıga, ısrummıqısitlusrıñniñ anasrıñıuqsatlasrıplugu taamna killulıqıruaq. Qanusripayaakun tautuktıkıksı patchısaunğıñıqı tamatkunuuna savaapsıgun. ¹²Tarraasrıiñı tuyuqtñuñ aglaamnık pisıgısrıñıqıñıgı taamna iñuk killukuauqtuq naagaunniñ iñuk atnıummıruaq, aglaan sıvuğanı Agaayyutim ilıtçıuqnaqıgıgı qanıtun piqpaksrıqıñıgı uvaptıknık. ¹³Taatnaqhuta taavrumuuna arakktıgıt. Aasrıiñ kısıan arausrıaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasrıñıqman, atakkıi irrutçıgımgıgun nutaqtkkauplunı iluqapsitniñ. ¹⁴Takku nangagıpsı supayaatıgıun ilaanun, aasrıiñ qapıñıpkangıtçıpsıtñı. Uqautıgıkkavut supayaat ilipsitñun ilımutuurut, aasrıiñ taatnatun nangautıgıkkavut ilipsıgun Titus-mun ilımutuuruttuq. ¹⁵Aasrıi ilaan piqpagıliutıllapıpsısağasrı itqaqamıñı tupıksrıyummatıqıñıgı, sulı pağla'apsıñı kamaksrıñıkunlu taluqsrıñıkunlu. ¹⁶Quviasruutıgıllapıagıgı nalupqısrıuıtıqama ilipsıgun supayaakun.

Ukpiqtuanuruat Aatchıuñhat

8 ¹Uvvaasrıiñ anıqatıut, ilıtçıuqsrıtuqıgıpsı iñuauqtırsıa-nık Agaayyutim qaisarıñık ukpiqtuanurıanun Macedonia-mı. ²İñuullıuqpauragıaluñıgıñı inuqsrıullapıagıaluqhıtıñı quviatchau-

gillapiaqtut, taatnaqhutiņaasiin tiggummataipiagnaqsut suuramiknik. ³Piyumiņaqtutilaagmikni aatchuğuurut, sipitluguunniin uqautigaluaqtitnatin. Uqagiyumiņağiga taamna. ⁴Uqapsaaqtuiņaagaatigut ikayuutitlasrisrukhuṭin savaakun Agaayyutim iñuiñi. ⁵Aatchuutiqaqtut niğiuğingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutin injmiknik Agaayyutmun uvaptiknunu Agaayyutim pisuñhagun. ⁶Uvvaasriin tiliuğikput Titus aullağniinjaniksimapmauñ naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitni. ⁷Aasriin pillautagnaqapsi supayaakun— ukpiqsriñikunlu, uqautriñapsigunlu, ilisimañikunlu, piyummatiqañikunlu, piqaksriñapsigunlu uvaptiknik—taatnamik tiggummatitqugip-si aatchuiñikun. ⁸Tiliuqñingitchuņa aatchuqulusri. Uuktuagukkiga piqaksriñiqsi ilumutuupiaqmaņaan aatchuğummatiqañipsigun, ⁹takku ilitchuğigiksi iñuqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum. Sumik ayuqsranğitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayugiaqhusri inuqsriñhagun. ¹⁰Uvva uqautigisrukkiga aatchuiñipsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsiuñ aullağniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuiñikunlu piyummatiqañikunlu. ¹¹Kiikaa, naatchiuñ naanniañhanunaglaan aullağniikkaqsi uqutqik piyummatiqaqapsi, aatchuğusri pisuqtilaapsitni pigikkapsitni. ¹²Aatchuğupsi piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitni, aasriin pigingisapsitni. ¹³Nunurusunğitchipsi aatchuiğmun qagavriuraaqtillugich atlat aatchuiñikun. ¹⁴Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuiyumiņaqtusri inuqsraqtuani. Aquvatigunli sippakuuqtualigumij ikayugisigaasripsuuq inuqsraligupsi. Iñupayaagli piqagumuq inuğikkağmiñik. ¹⁵Aglausimaruatun uqağni itna, “Iñuk katitchivaañaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriin iñuk katitchivaañangitchuaq inuqsraqangitchuq.”

Titus Piqatiñilu

¹⁶Quyagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitñun. ¹⁷Iłumutun Titus-ñum akuqtuğaa pitchuksaagutvut. Utlagupiağatağasri. Sivunniqsuq taavrumiņa injmiñik. ¹⁸Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriqñugu nangautiqaqtuamij iluqaitni ukpiqtuanjuruani quliaqtuañhagun tusraayugaagiksuamik. ¹⁹Aasriisuli, ukpiqtuanjuruat piksraqtaaginiğaat iglauqatigitqupluta ilaanun tikiutiguptigin taapkua aatchuutit maniich. Savaqaqñaptigun taavrumuuna kamasruğikput Atanguruuq Agaayyun aasriin ilisimanaqsipñugu ikayuiyumañiqput. ²⁰Qaunatqiağiguktugut kisumununniin iñuñmun pasritqunğitluta aņalañaptigun taapkuniņa mikturuanik aatchuutinin. ²¹Piyummatiqagtugut nalaunñaruakun, kisian Atanguruam qiniñhani ingitchuaq aglaantuuq qiniñhatni iñuich. ²²Piqasriqhutik taapkuak iñuuk

tuyuqaqmiuguttuuq aniqatiptiknik. Uuktuagaaluaqaptigu akulaiqı̄lugu ilı̄tchugı̄gikput ukpīgnaqtuanuutilaana. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpīgiliutipiaqhsuri. ²³Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuiı̄ı̄aptikni ilipsitı̄nik. Nallipsipsuuq apiqsruutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuanuruat, aasriīn kamasruı̄gaak kamanautaa Christ-nım. ²⁴Taatnamik qı̄niqtıtchumagiksi ukpiqtuanuruapayaanun piqpakstripiatı̄qsi uqqiraqtinik sulı̄ nalaunı̄aı̄ha nanı̄gaqapsi taapkunı̄a.

İ̄irat Ukpiqtuaqatinun

9 ¹İ̄litchugı̄giga aglaktuksraunı̄sılaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim īnui. ²Atakkii ilı̄sımagiga ikayuiyumaı̄qsi. Uqautigillautaqsımagipsi ukpiqtuanuruuanun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanuruasii Achaia-mi itqaniaı̄nı̄lusrı̄ aatchuutilaapsı̄gun uqiutqik. Piyumalaahı̄psı̄gun īnugiaktuat anı̄lataurut aatchuisukhutı̄n. ³Aasriīn aullaqtıtkitka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiı̄ı̄ksrapsı̄gun. Uqautigillautaı̄gipsi itqanaitkisīnı̄plusrı̄. Aasriīn taamna piı̄laanıtqunı̄gıtchı̄ga. ⁴Aasriīn Macedonia-ı̄miut agı̄ı̄pata malı̄glunı̄a ilı̄tchugı̄gumitruı̄n itqanaīnı̄sılaaqsi, kanı̄ıtchakpiaqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaı̄qsruıtigılaanımipkaqhsurı̄lu uqaı̄gillautaqhsurı̄lu. ⁵Tarra isrummiqsunı̄a aniqatiuvut pitchuksaagukı̄lugich tikitqplusrı̄ sivuani agı̄ı̄ı̄ksrapta. İ̄lını̄sa itqanaiyagı̄sı̄gaat akiqsruutigikkaqsi, sulı̄ aatchugummatı̄qaqı̄gipsi nunurausrunı̄aqasrı̄.

⁶İtqaı̄glugu una, īnuk nautchirriı̄ruaq īnugiapiangıtchuanik nautchiaksranik katıtchīnı̄aqtuq īnugiapiangıtchuanik, aasriipsuuq īnuk nautchirriı̄ruaq īnugiaktuanik katıtchīnı̄aqtuq īnugiı̄allapiaqtuanik. ⁷Īnı̄ulla aatchuı̄gli sivunniutaagun isrummatmi, tigummatı̄galugu pisunı̄aqani sulı̄ nunurı̄kkausrunı̄aqani. Agaayyutim piqpagı̄gaa īnuk aatchuı̄uruuq quviasrukhusı̄ni. ⁸Aasriīn Agaayyutim aatchugumīnagaasrı̄ sipı̄llugu inuı̄gı̄kkaqsi, ataramik sippakuuqtualı̄gusrı̄. Aasriīn aatchuutiksraqtı̄lasrı̄gisı̄rusrı̄ savaallautapayaanun. ⁹Aglausı̄maruatun Agaayyutim uqaı̄hani,

“Nunniı̄uqtı̄ siamıtmatun, īnuk aatchuīnı̄ı̄qsuq suuraı̄gmīnik siqı̄nataitı̄luni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqaı̄gı̄sı̄gaat ilaan iı̄huaqqutaa taimunı̄a.”

Psalm 112:9

¹⁰Agaayyun aatchuı̄uruuq nautchiaksranik nautchirriı̄ruamun qaqqı̄amı̄glu niqı̄ksranik. Taatnatun ilaan īnugiaksīnı̄ı̄agaı̄ suurat piqı̄kkaasrı̄ aasriīli aatchuutı̄lasrı̄yumagiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹Inuqsranı̄gı̄nı̄aqtusrı̄ supayaakun tigummataı̄ı̄psı̄gun. Tarra savaaptı̄gun īnı̄uch quyyatı̄qaı̄nı̄agaat Agaayyun. ¹²Savaapsi ikayuga-

luaǵnigai inuqsriuǵluqtuat Agaayyutim iñuñi, aglaan taavrumuunaptuuq iñuǵiaktuat quyyatiqallapiagñaigaat Agaayyun. ¹³Savaapsigun nalupqi-naigñaigiksi ukpiqsriñiqsi Christ-kun, aasriili iñuich ikayuusríaqatqat nangagisigaat Agaayyun tupiksriñapsigun tusraayugaagiksuamik suli tiggumataiñapsigun ilinñitñun suli iluqañitñun atlanun iñuñun. ¹⁴Aasriiñ iniqsruutiniagaasri piqatigisrukhusri pisigiplugu kamañatqaaq iñuaqputaa Agaayyutim qaisaña ilipsitñun. ¹⁵Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

Paul Patchisaiññirug Savautriñigmiñi

10 ¹Uvaña Paul. Injigipsi Christ-ñum aggañaiñigmigun piisaanǵiñigmigunlu. Taluqsraliǵuunigipsitña piqatau'ama ilipsitñi, aglaan piqataunǵitñama ilipsitñi taluqsraiññipluña tuyuqtuutipkun. ²Nunuriyumiñaitchipsitña taluqsraitquluña nayuutiguma ilipsitñi. Sivunnisunña akilñiñiqsuǵuklǵugich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriqaǵnipluta nunam iñuisun. ³Iñuuniagaaluññapta timigikkaptigun añuyañitçugut nunam iñuisun. ⁴Añuyautivut añuyautiginǵitçhai nunam iñuiñ, aglaan atuǵikput Agaayyutim saññiqpauraña akiilip-lugich iluqaisa tamatkua akilñiñiqsuutiruat [tusraayugaagiksuamun]. ⁵Piyaquqtaǵivut uqavaaǵutipayaat niaquqtusriñhatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atlanun ilitçugihiksrañatniñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasrip-lugich Christ-mik. ⁶Anasriññuqsaiñhiñaagutugut tupiksruutaitçhuanik, ilitçhuqsripqauraǵupta tupiksriyumañipsitñik ilipsitñik.

⁷Qinñiñiñiaqtusri sunik qaañhiñakun. Kiñapayaaq ukpiqsriñigumi piginiñluni Christ-ñum isrummatigitqigñiñ. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ñum. ⁸Uqavigaaǵutigillakkaluagupk uunniiñ saññiqutiqañiq Agaayyutim qaisaña uvaptiknun kanñusruutigi-yumiñaitçhiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritqplusri Christ-kun. Taavruma saññiqutiqañhum piyaquqtaqtitçhumiñaitçhaasri. ⁹Iqsisaagunǵitçhisi tuyuqtuutipkun. ¹⁰Ilañich iñuich uqaǵniqsut, "Tuyuutmiñi uqalǵuruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqaǵuunisun sayaitçhuatun, uqautriñhasuli suiñlatun itluni." ¹¹Taatnatchich iñuich isrummatigilitruñ una, aglaan savaaǵisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inñapta naagaqaa piññapta. ¹²Ilañiqsuutiyumanǵitçhugut tamatkunña iñuñun unniñ atriñiummatiluta uqaǵuuranun nakuuniraaqhutñ. Uuktuutiqañhiñiaqtut inñmiknun naipiqtuuti-plu-tiñlu. Kanñiqsisaiñiqtiñ qinñiqtitkaat uuktuutigiaqsi'amiñ avatmun naipiqtuutiaqsi'amiñlu. ¹³Uqavigaañagunǵitçhugut uvaptigun aglaan uqaviutigiñhiñaugikput savaaksriusriaqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritlasrirusri savaaptigun. ¹⁴Qaññañautrangitçhugut

uqaqapta ilaginipłusri savaaptikni. Takku tikiutiqqaagikput tusraayugaagiksuaq Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaañat. Aglaan niġiugaġigikput una, ukpiqsriħiqsi sanġisikpan siamitlasrigisigikput tusraayugaagiksuaq avanitchiapsitñun ittuanun. ¹⁶Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaagiksuaq nunaaqqiñi atlani. Uqavigaagutigisrunġitchikput savaaġianikkañat atlat iñuich nautchii-viñmikni. ¹⁷Iñuk uqavigaagñaġumi, uqavigaagutiqaġli Agaayyutmik kisianik. ¹⁸Agaayyutim akuqtuumatlaitchaa iñuk uqavigaagtuq iñmiñik nakuuniraqħuni aglaan ilaan akuqtuġisigaa iñuk nakuugikkani.

Paul-lu Uqqiraqtinġuaqtuallu

11 ¹Uvvatuq Agaayyutikun anuqsruturaallaksitħa kinnanaaqtuatun itkaluaġniġuma. Anuqsrutillaħniapiaqsitħa! ²Takku siqñagipiaġipsi Agaayyun siqñaqsrīmatun ilipsitñik. Atrīaqtusri ipqitchuatun ilaqatnikkumaqtuatu qaiññiakkaptun atautchimun ilaqatiksramun, taamna Christ-ħuruq. ³Nuyuaqqtigipsi isrummatisi qaayuġnaqsivīaqtut suli killukuagutīpkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piqaksriħiġmiñ Christ-mun, atrīpluġu nimīġiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruġmigautmigun. ⁴Uvvaami iñuk agġiġuni quliaqtuagaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuagīngīsaptīknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaagīksuaqmiġlu akuqtuagīanikkapsitñiñ, pitchiġiaġisīruatun irrusriqatursi. ⁵Kiñullīqpiānūnġiñasrugirūħa tamatkunakħa qaukħiunasrugīplutīħ uqqiraqtauruaniñ. ⁶Iħsaqsīmaruatun uqaqtaulguitchaluaġuma, iħsīmarūħa sumik uqaqtilaamnik. Qiñiqtīkīkput taamna nalupqīnaiqħuġu ilipsitñun supayaakun. ⁷Killuqsautauñīqpa uvāħunun atmuktiqama kīvigukħusri quliaqtuagīnīraġalūħa tusraayugaagīksuaħanīk Agaayyutim akīiħaaqħūħa? ⁸Ivayaqtuirūħa atlaniñ ukpiqtuaħuruañiñ akuqtuīħama ikayuutaatnik savautriħīksraptīknun ilipsitñik. ⁹Nayuutiħamni ilipsitñi, inuqsriuliqama iħuillīuqtītchiñġitchūħa kisumik-unniñ. Anīqatiut agġiqamīħ Macedonia-miñ qaitchaat inuġikkapayaāġa. Supayaakun akīyaasrunġitchūħa ilipsitñun. Qaunatqīaġikkīsisīgīħa taamna. ¹⁰Christ uqaġuupmatun ilumutupīaħ taatnatuntuuq uqaġipmīgīħa ilumutuuruq. Kīa-unniñ iñuum nunaħani Achaia-m nutqaqtītchumiñaitcha uqavīgaagūtīqahīġa quliaqtuaqama akīiħaaġlūħa. ¹¹Suvaata quliaqtuaqpkī akīiħaaqħūħa? Piqpaġīnġiñīvisi? Agaayyun iħsīmaruq piqpaġīllapīaqtīlaapsitñik.

¹²Savaaġikkāġa savaaġituiñāġisīgīħa, [amiami quliaqtuaqtuiñāġlūħa akīiħaaġlūħa]. Taavrumuuna nutqaqtītchukkitka tamatkua uqavīgaagtuat savaaġānīplutīħ Agaayyutim savaaħanīk, tuvrapīaħuġu uvagut suraġahīqput. ¹³Taatnatchīħ iñuich tanġīħīlaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñiħniāħīkun savaaqaqtut, qīññāġmīkkun atlanġuġuūrut ilīplutīħ

uqqiraqtaisun Christ-ɲum. ¹⁴Taatnaluasru! Uvvatakku tuunḡaq iɲmiñik qinñaniktaḡuupmiuq israḡulḡatun qaumam. ¹⁵Taatnamik quviḡusruutiksraunḡitchuq tuunḡaum savaktai qinñaniktaqpata nalaunɲaruafum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nalliusriaqagisiruq maligullugu savaaɲat.

Paul-ɲum Nagliksaaḡutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶Uqautitqiglapsi, isrummatiginasritɲa kinnanaaqtuatun inniɭuɲa. Kinnanaaḡnigaluḡupsitɲa akuqtuqsitɲa taatna, uqavigaaqtual-lakkumuunɲali mikiruoramikunniin. ¹⁷Uqautigikkaḡa tamanna pitqutiginḡitchaluaḡaa Atanḡum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittunɲa. ¹⁸Qiniqluḡich inuḡiaktuat uqavigaḡutiqaḡuuɲhat nunakɲaqtanik sunik, uvaɲaptuuq uqavigumiñaqmiuɲa. ¹⁹Takku anuqsrutiraḡigisri quviagipluguunniin kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillapiaqhusri. ²⁰Iɲatchiḡuupmiusri inuum savaktaaḡrugipmasri, aqsaktuaqmasriɭu kinniplusri, nunuriraḡaqmasriɭu savautitqupluni, kamaḡniraaqman, suksraunḡiqmasriunniin patiktuqmatun kigiñapsigun. ²¹Isrumasrugnaqtusriɭu sayaitchuaɲuniɲluta suli taatnatun aɲalatchiñḡiñiñiɲluta. Kanɲunaḡniaqpisa! Kiñapayaaq taluqsraitluni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuɲa—uqaḡuraaqtuɲa-suli kinnanaaqtuatun. ²²Iɲiɲich Hebrew-ɲuniqpat? Uvaɲaptuuq. Iɲiɲich Israel-aḡmiununiqpat? Uvaɲaptuuq. Kijuviaḡiniqpagich Abraham-ɲum? Uvaɲaptuuq. ²³Iɲiɲich savaktigivagich Christ-ɲum? Uvaɲaptuuq, aḡlaan savaktillautautluktuɲa iliɲitñiñ—uqaḡugaaqtuɲasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqatlukmiuɲa sakuullapiaqɭuɲa, isiqtakatautlukmiuɲa, ipiḡaqtuqsuupmiuɲa atqunaq, tuqqutitqayaqtaqɭuɲa inuḡiaktuami. ²⁴Tallimaniaglaan ipiḡaqtuqsiruɲa Jew-ɲuruaniñ, malḡukipiani ipiḡaqsagñigni inullakɭugu atautchimik. ²⁵Piñasruniaglaan anaumiksiuruɲa anautanik, atautchimi miɭuqtukkauplunɲa uyaḡaɲnik, piñasruniaglaan umiaqpaiyaqtautiplunɲa, unnuaglu uvluḡlu naaplugik tiktauplunɲa taḡiumi, ²⁶akulaiqɭugu iglauɲamni navianaqtuakuaqɭuɲa uliqpaɲniñ tigliɲniaqtiniñɭu, navianaqtuakuaqɭuɲa Jew-ɲuqatimñiñ Jew-ɲunḡitchuaniñɭu, navianaqtuakuaqɭuɲa nunaaqqiñi suviksraiɭaamiɭu taḡiumiɭu, navianaqtuakuaqɭuɲa tamatkunakɲa tanḡiɭilaakun aniqatauruaniñ, ²⁷minguqtaḡuḡataqɭuɲa sakiqnaḡlu iglutuqɭugu, akulaiqɭugu siñiktuangiqɭuɲa, niḡisuksiuplunɲa imiḡuksiuplunɲalu, inuḡiaktuami niqiksraiɭiɭuɭuɲa, atnuḡaiɭiɭuɭuɲa itriḡruami. ²⁸Avataatigun tamatkua sut kigiññiḡvigiraḡigiga uvluḡaḡipman isrumaaluutiqaḡiḡa ukpiqtuaɲuruanun. ²⁹Nalliqsi sayaitman ukpiqsriḡimigun, uvaɲaptuuq ikpigipmiraḡigiga sayaiɭiɭuɲa. Nalliqsi killuqsaqtitaupman qiniqautisruugitka taatnaqtitchiruat. ³⁰Uqavigaaqtuksrauguma, uqa-

vigaagutiqağniaqtuņa tamatkuniņa qiniqtitaniniik sayairrutma.

³¹ Agaayyun Aapagikkaņa Atannapta Jesus Christ-ņum, iņiuch kamak-sruqtaksrağikkaņa qanjavak taimuņa, iļisimaruq sagluuqtuangiſilaamnik.

³² Damascus-miitnama, kavananaņa umialgum atiqaquam Aretas-mik qaunaksriļiqsuğaa nunaaqia Damascus-ņum tigurautqupluņa. ³³ Aglaan ikipluņa aguupmanņmun atqaqtitkaatņa igalikun katchimi aasriiņ annaktiļuņa ilaaniņ.

Paul-ņum Qiniqquuraņi suli Agaayyutim Sagviqsitaņi

12 ¹ Uqavigaaquapsaallaktuksrauruņa sunnautiginğitchaluņa-ņaan. Aglaan uqautiginiagitka qiniqquuraat sut Atanğuruam sagviqsitaņi. ² Iļisimagiga aņun ittuaq Christ-kun. Akimiağuuatilaat ukiut pianikmata mayuutrauruq piņayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun iļisimaruq.) ³ Suli iļisimagiga taamna aņun mayuutrautilaanaņik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun iļisimaruq.) ⁴ Aasriiņ taamna aņun aullautikkaukami pakmuņa, tusraaruq sunik uqağilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iņuum uqautigiraksrağinğisaņiniik atlanun. ⁵ Uqavigaagutigiymuinağaluagiga pisigilugu taamna iņiuk, aglaan uqavigaagumiņaitchuņa uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶ Aasriiņ uqavigaatlagaluqļuņa, kinnaqtuatun itchungitļuņa, uqağniaqtuņa iļumun ittuamik. Pakmaaglaan uqaņiqsuņa taatna. Iļipsitņun isrumagitluqunğitchiga avataagun qiniikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniņ. ⁷ Suli atchiksuaqupluņa tamatkunuuna quvinqaqtuatigun sagviqsautigun uvaņnun, kakitlağnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlağnaq uqqaqtigigaa tuunğaum. Ilaan naņniğaņa kamasraaunğitļuņa uvamnik. ⁸ Piņasruniaglaan ikayuqtisriuğaluqtuņa Agaayyutmun, taamna piļguirrutiga piiquplugu uvaņniņ. ⁹ Uqautiļhiņağaņa, “Iļuaqqutriļiğa naamaruq ilipnun, takku saņņiga naamasrisuuruq sayaiļliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaagiga piļguirrutiga, Christ-ņumli saņņia itchumuusq uvaņni. ¹⁰ Taatnaqļuņa Christ piqutigiplugu quviasruguuruņa sayaiļliuğmi, pisaayugautauğmiļu, sakiqniuğmiļu, nagliqsaqtitauğmiļu, iļiuiļiqtitauğmiļu, takku sayaiļliuliqama sayakturuņa.

Paul-ņum Isrumaaluutigai Ukpiqtuanjuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuņa kinnaqtun uqautikapsi tamatkuniņa, aglaan iļipsi uqaqsraaqļuņa taatnatun. Iļipsi uqağiraksrağaluapsitņa nakuuruakun. Atakkii kiņnullipiaņuluņa inğitmiuņa tamatkunaņa uqqaqtitillaunaunğitchapsitniņ, suunğitchaluņağma. ¹² Iļitchuqutai uqqaqtipiaqtuam savaaņurut akunnapsitni anuqsruļikun, iļitchuqutitigunlu quvinqaqtuatigunlu

suli saŋŋiɓluni savaatigun. ¹³Qanuqhusri piviaŋiŋiññivisi atlatun ukpiqtuanjuruatun nanjitaqanġitñama ilipsitñik iñuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallaŋniaqsitŋa killukuagaŋsruigupsitŋa.

¹⁴Piñayuatni tikitqattaañhiñaaguqtuŋa ilipsitñun.

Akiyayumiñaitchuŋa ilipsitñi, takku pakaaqanġitchuŋa sunik pigikkapsitñik aglaan ilipsi, taatnatun ililgaat sunnaŋniutrirk-sraunġitchut aŋayuqaamiknik, aglaan aŋayuqaat piraksraġigaich ililgaatiŋ. ¹⁵Quyyatigipiagaiga ikayuutiñiiga supayaakun qaisimaaq-ɓuŋalu ilipsitñun. Uvvami piqpagiliutillapiaġniġupsi taatnatun, piqpagiraksraġigipsitŋaptuuq. ¹⁶Ilisimagaluaqhusri, natmaunġitchuŋa ilipsitñi, aglaan ilasri uqaqtut ilinipɓuŋa pisaasruqtuatun manniugit-ñiŋniagnaɓɓuŋa ilipsitñiñ kinnisipkun. ¹⁷Ivayaqtuġniqɓisi nalliatigun iñuktigun tuyuġiraġakkapkun ilipsitñun? ¹⁸Pitchuksaagiga Titus utla-quplusri, suli piqasriqɓuŋu aniqatmik ilisimakkapsitñik. Titus-ŋum ivayaqtunġitchaasri, takku isrummatiqaqtuŋuk iñuunniusriqaqɓunuk atiruamik. ¹⁹Tuyuutiɓta isrumapkaġuknaġasriɓu kiuniagnaɓɓuŋich akitñautiŋich ilisautriŋuŋat. Uqaqtugut sivuġaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaaŋ, iluqaagun savaaġikkaptigun makitammaaġiksitqugikput ukpiqsriñiqsi. ²⁰Anayasruutigigiga utlak-kupsi iñuuniañiqanġiññasrugilusri alġaqsruutigikkapkun suli itmiluŋa niġiuginġisapsigun. Anayasruktuŋa uqavaaġasrugalusri, siqñakkuti-qagaŋsruŋalusri, qiniġusri, iġliktulusri, piġiitchuakun uqautikkutilusri, saŋurrutilusri, qutchiġiñkun niaquqtusriɓuŋu, atausriummataiġusriɓu. ²¹Anayasruktuŋasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtihik-sraġa sivuqqapsitñi, takku qirratiginiagaŋitka iñugiaktuat killuqsaaniktuat sivuani isrummitqinñiurasruŋaqatiŋ uvuŋanunaglaan qaayuġnaqtuamiñ, sayuŋaġiŋmiñɓu, suli timim pisuŋnautaaniñ maliŋuġutiplutiŋ.

Aqulliich Kiliktuutit Ilammiuġutitlu

13 ¹Uvva piñaitchiġitka utlautiñiġma ilipsitñun. Itqagilugu, “Kiñaunniñ iñuk pasikkutiqaqpan iñuŋmun ilisimariqaqtuksrau-ruq malġuŋnik naaga piñasrunik nalupqisrunġitchuanik ilumutuufhagun patchisim.” ²Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiliguk-kipsi aglaktigun nayuutingiñamni. Uqautianiksima’apsi taimmani uqautigitiqinñiaġiga iluqanjiñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqik-kuma qaġanayaagutiyumiñaitchut. ³Nalupqinaigukkiksi Christ-ŋum uqaguufha uvapkun. Nalupqinaigumiñagiksi umuuna, Christ-ŋum siġiqsuqmasri sayaitchuŋunġitchuq, aglaan saŋŋiqapiaqtuq ilip-sitñi. ⁴Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqiksitkaa Agaayyutim saŋŋimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan ilitchuġipkaġipsi iñuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim saŋŋiagun

Christ-tun. ⁵Qanuqitilaaqitchi uuktugusri ilipsitñik iñuugaluaqma-
 ñaapsi ukpiqsriñikun. Iñsimangitpisiuñ Jesus Christ itilañña ilipsitñi?
 Qiñiñnaqtinniañgiksi agaayyutikuagupsi—ukpiññuangisuağupsi. ⁶Aglaan
 uvvatuq iñituchugisriuñ agaayyutikuaqtilaaqput. ⁷Agaayyutigipsi savaaqa-
 qungitlusri pigiitchuamik. Qiñitlutqungitchikput nalaunñaniłuta. Aglaan
 savaağiraksrağigiksi nalaunñaruaq, inuqtuutigaluaqmatun iñirugutun-
 niñ. ⁸Takku akilñiñiqsungitchikput iñumutuuruuq aglaan savathñiñnaqtugut
 pisigiplugu iñumutuuruuq. ⁹Quviasrugaqtugut sayaitñapta aasriñ
 saññisi'apsi. Iñiqsruutigipsi nalaunñasripkatqñiñksraqsigun agaayyu-
 tikuñipsigun. ¹⁰Taatnaqñuñña aglakkitka tamatkua nayuutingitñama
 ilipsitñi. Utlautianikkuma suammatisrunğitlusri atuqapku saññiqutiqañiq
 Agaayyutim qaisaña uvaññun. Taavrumuuna saññiqutiqañikun makitatqu-
 gipsi, piyaqquqtağungitchipsi taavrumuuna.

¹¹Aniqatiumañ, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim maliguağlisi.
 Iñuaqsruğlugich piqutisri kamagilugilñu pitchuksaagutitka, anigutilusri
 avatmun qñiñiñnaqutilusriñu, Agaayyutimli piqpaksriruam uvaptik-
 nik qñiñiñnaqatqitchiruamlu nayuğumagaasri. ¹²Pağlatisritchi avatmun
 kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiñikun. ¹³Agaayyutim iñupayaññiñ
 nayaññanik tuyuğaaasri. ¹⁴Uvvatuq iñuaqutrisaan Atanguruam Jesus
 Christ-ñum, sulì piqpaksriñhan Agaayyutim, sulì piqatauhñan Ipiqitchuam
 Irrutchim nayuğlisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ġmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunġitchuŋa iŋuich pisuŋhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam aŋipkakkanaŋ Jesus Christ tuqunaruaniŋ piksraqtaagigaana tuyuġipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ²Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanġuruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuanġuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanġanik. ³Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta iŋuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksillusi. ⁴Jesus qaitchuq iŋmiŋik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigiitchuamiŋ iŋuuniahiptikniŋ maliġutlugu pisuŋha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiinauruq

⁶Uvaŋa kaŋiqsiŋiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiġniqpisiuŋ Jesus akuqtuiŋanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Iŋuaqqutriġiġmigun tuqŋuġaasi piqatautqplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaagiksuumun. ⁷Uvva, atlamik tusaayugaagiksua-mik piitchuq! Aglaan iŋaŋisa iŋuich alapititkaasi atlaŋnuqtaġniaqŋu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaagiksuumik nalaunġaruakun. Aglaan iŋaŋisa iŋuich uqautigaasi atlaŋnuqŋu. Uvagut naagaqaa isaġulgum qilaŋmiŋ uqagiguptigu atlaŋnuġlugu nalaunġanġitchuq. Agaayyutim piyaqquġligich quliaqtuaqatuaq atlaŋnuqŋu. ⁹Uqautiġiqiŋniagiga uqautiġikkaġa sivuani, Quliaqtuaqaliqput tusraayugaagiksuumik nalaunġaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iŋuich quliaqtuaġigaat atlaŋnuqŋu. Agaayyutim suksraunġisinniagai taatnatchich iŋuich qanapak taimuŋa. ¹⁰Quliaqtuaġikapku tusraayugaagiksuaq quliaqtuatlaitchuŋa quyalisuŋhiŋaġlugich iŋuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqŋuguasiŋ pisuqtillaaptun quyalisuŋhiŋaġiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitŋiŋniangitchuŋa iŋuŋnik.

Qanuqhuni Paul-ñum Uqqiraqtiguqtilaaña

¹¹Aniqatiumaaj, ilitchuğitqugipsi uumiña, tusaayugaagiksuaq quliaqtuağikkağa iñuñniñ ingitchuq. ¹²Atakkii akuqtunğitchiga iñuñniñ, naagaqaa kia-unniñ ilisautingitkaaña, aglaan akuqtuğiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ñum sagviutipmaña. ¹³Tusaagiksi qanusutilaaga iñuk iñuññağma Jew-ñuruat ilitqusiatigun. Pisuqtilaaptun nagliksaaqtitatka ukpiqtuañuruat Agaayyutmun sulı piyaquğniaqługich ilunñuktaitłuna. ¹⁴Kamaksritłukłuna Jew-ñuruat ilitqusiatnik iñugiaktuanıñ iñuuqatiumniñ, piyummatigillapiaqługu ilitqusiat sivullipta. ¹⁵Agaayyutim iluaqqutriğmigun piksraqtaagigaaña savautitqupluni anigaluaqtitnaña. ¹⁶Nakuunasugigaa sagviiłiksrani iğniğmiñik uvamnun quliaqtuağitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-ñuñitchuanun. Taatnaqłuna ikayuqtisiñitchuna iñuñniñ. ¹⁷Jerusalem-muñitchuna taapkununa uqqiraqtaunaniqtuanun sivumni aglaan qilamiksrollapiaqłuna Arabia-muktuna. Kınuağunaasii utiltitchuna Damascus-mun.

¹⁸Jerusalem-muktuna piñasut ukiut aquatigun qiniğiaqługu Peter nayuutiplunaasiiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹Qiniñitkitka atlat uqqiraqtit kisian James, nukatchiağikkaña Atanguruam. ²⁰Aglaatka sagluuqtuañuñitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuna ilumutuuruamik. ²¹Kınuağun Syria-muktuna Cilicia-munlu. ²²Ukpiqtuañuruat Judea-mi ilisimañitkaatña kigiñapkun. ²³Iliñisa tusaalhiñağaatña itna, “Taamna iñuk nagliksaaqtitigikkaqput sivuani piyaquğniaqługulu ukpiqquvtut aglaan pakma quliaqtuağiliutiniğaa ukpiqqun iñmiñik.” ²⁴Aasiiñ iliñisa nangağaat Agaayyun pıqtigipluna.

Paul-ñum Akuqtukkaulha Atlanun Uqqiraqtinun

2 ¹Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utiltitchuna piqasiqłuna Barnabas-mik, sulı aullautripluna Titus-mik. ²Aullaqtuna Agaayyutim aullatqıqupmaña. Sivulliuqtauruaat ukpiqtuañuruani suksraağitniñitqunğitkitka quliaqtuağianikkamnik sulı quliaqtuağiniakkamnik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaagiksuaamik quliaqtuağikkamnik katimmatillakmatña. ³Kia-unniñ nunuriñiañitkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitñutchiqulugu Jew-ñuñitkaluaqtitlugu. ⁴Ilanja ukpiqsriññaqtit Titus taatnaquniğaat. İliutiniqsut nalunautchiplutiñ naipıqtuğniałhiñaqhuta. İltichuğisukkaat patchisalıqput Jesus Christ-kun Jew-ñuruat malığutaksrañitniñ. Aasriñ savaktaagrugiliutitqıqugaatigut Moses-ñum malığutaksrañun. ⁵Taatnaqugaluaqtitluta malıñuğutingitchugut takku iñuuniaquplusi malığullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. ⁶Tamatkua kamagikkauplutiñ sivulliuqtauruaat ilarağaiñitchut sumik quliaqtuağikkamnun. Taamna

nipiuttutigigiga atakkii uvamnun taapkua sivulliuqtauruat itmiut atlatun iñuktitun. Sivugaani Agaayyutim kiñaunniiñ nakuutlunitchuq atlañiñ iñuñniñ. ⁷Aglaali iłitchuğigaaat Agaayyutmun uvañalu Peter-lu quliaqtuaqułiqpuk tusaayugaagiksuumik, uvaña Jew-ñuñitchuanun aasiılı Peter Jew-ñuruanun. ⁸Agaayyutim Peter uqqiraqtıgıuqtitkaa Jew-ñuruanun, suli uqqiraqtıgıuqtıluna Jew-ñuñitchuanun. ⁹James-lu Peter-lu suli John, kamagikkauplutinj sivulliuqtauruat, iłitchuğigaaat Agaayyutim qaitchiñha uvamnun uumiña savaaqaiğmik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvañalu Barnabas-lu. Tarra añiğutirugut quliaqtuatlasıplunuk tusaayugaagiksuumik Jew-ñuñitchuanun aasiılı ilinjich Jew-ñuruanun. ¹⁰Injlıhiñağniqsut itqagıtquplugich inuqsraqhutinj ukpiqsriuat Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigısuğaluakkağa atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

¹¹Aquagun Peter Antioch-mukman akıllılığigiga iñugiaktuat ukpiqsriuat takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. ¹²Itनाव्वा Peter killukuatquq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausuğaluagñiqsuq ukpiqsriuanuplutinj Jew-ñuñitchuani. Aglaan ilañich James-kuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutiniğai iñuich isumaqaqtuat iñuñnun nalunaitmiut-chıgıuqługich. Taatnamik Peter piğñiqsuq injmiñik Jew-ñuñitchuaniñ niğiqatigiñaiğıugıllı. ¹³Atlas Jew-ñuplutinj ukpiqsriuat ilaliutiniqsut Peter-mun niğiqataunaiğhutinj Jew-ñuñitchuani taimmaasriiñ ukpiñ-ñuaqtıgıuqhutinj. Unniñ Barnabas malinjıuğutipmiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴Iłitchuğikapku iñuunianıñhat tuvrağlugu ilumutuuruña tusaayugaagıksuum uqautigiga Peter sivugaatni iluqañisa, “Jew-ñuğaluagtutin aglaan iñuunıaqtutin Jew-ñuñitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ñuñitchuat malığutchtıquplugich Jew-ñuruat atuiñhatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñunğitchuatlu Anniqsuqtaurıt Ukpiqsriğikun

¹⁵Ilumutuullapiaqtuq Jew-ñupluta animaiğput, makunatıtuñılaaq Jew-ñuñitchuatun killuqsaqtitun. ¹⁶Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaatıgıt injmiñi tupiksriñhiñağupta malığutaksramik, aglaan nalaunñasripkağniagaatıgıt ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaıgıgıput. Taatnaqhuta ukpiğıgıputtuuq Jesus Christ, aasiıñ ukpiqsriñhiñağupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunñasripkağniagaatıgıt. Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaa kiñapayaaq nalaunñasuktuaq Agaayyutmi tupiksriñhiñahagun malığutaksramik. ¹⁷Isummatıgilakput una, tunñavıgıgıgıtu Christ ilaanun nalaunñasripkaquluta sivugaani Agaayyutim, iłitchuğıraupmiugıt killuqsaqtaunıpluta atrıplugich iluqaisa Jew-ñuñitchuat. Taamna qıñıqtıpa Christ-tuuq killuqsaqtaunıplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunıjchuq. ¹⁸Aglaan una

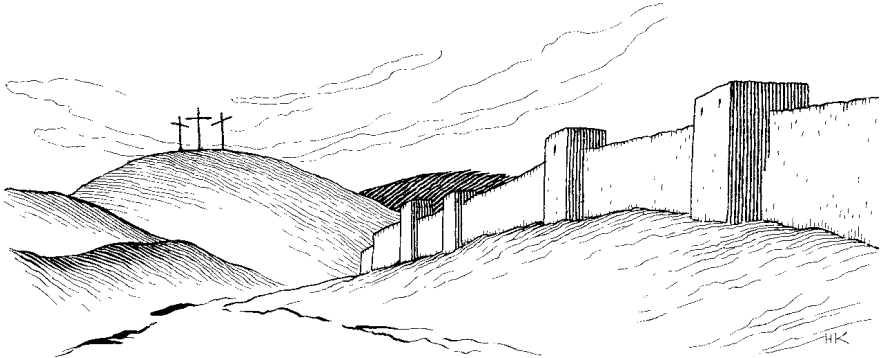
ilumutuuruq, uqautigiqqaaqapku maligutaksraq ihuaninñiplugu aasiin aquagun uqautigitqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguirigutunja. ¹⁹Atakkii maligutaksrakun tuqunjaruna maligutaksramun. Pakma inuutlasiruna Agaayyutim inuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqataurua-tun piuna. ²⁰Taatnamik uvaŋaunŋiqsuq inuuruuq, aglaan pakma Christ inuuruq uvamni. Inuuhhamni timipkun inuullapiaqtuna ukpiqsriŋhapkun Igñinanik Agaayyutim. Piqpagigaana suli qaitchipluni inuuhgmiñik piqutigipluna. ²¹Ayanitkiga Agaayyutim ihuaqqutriŋha. Inuk nalaun-ŋasritlasiniqpan Agaayyutmi tupiksriŋhiñatigmigun maligutaksranik, Christ-ŋum tuqulha inuqnanŋitchuq.

Maliğutaksrat naagaqaa Ukpiqsriŋiq

3 ¹Galatia-ŋmii, kinnaurusii! Kia aŋatkuaqpasri? Quliaqtuağutigipsi nalupqinaillapiaqługu tuqulhagun Jesus Christ-ŋum sannigutami. ²Iłitchuğisruktuna uumiŋa ilipsitñiñ, akuqtuq-pisiuŋ Ipqitchuaq Irrusriq tupiksriŋipsigun maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpiğıplugulu, taatnaqhusi akuqtuğiksi Ipqitchuaq Irrusriq. ³Aullağniiqaaqługu Agaayyutikuaŋiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun, suvaata sivutmugukpsi pakma saŋŋipsigun? Taamna kinniqtaullapiaqtuq! ⁴Nagliksaağutiqaqtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suiłaamun itpat? Ukpiqsriŋiqsi atuğumiñaitpa? Taatniitlaitchuq! ⁵Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksrikap-si maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quvinqaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuamik ukpiqsrirusri.

⁶Abraham-tuuq ukpiqsriñiqsuq Agaayyutmik. Taatnaqługu Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunjaruağıplugu. ⁷Taavrumuuna ilitchu-ğitlagiksi aullağvipiaqqtılaaŋat Abraham-mik—inuich ukpiqsriuat Agaayyutmik tunŋavigiplugulu. Tamatkua aullağvigigaat Abraham. ⁸Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqalhatigun nalaunŋa-sripkağniagniplugich inuich ukpiqsriŋhatigun. Taatnaqługu Agaayyutim quliaqtuağutinigaa Abraham tusraayugaallautamik inilğaana, itnaqhuni, “Inupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqağisiruq ilipkun.” ⁹Abraham ukpiq-sriñiqsuq taavrumiŋa. Taatnaqhuniasii ikayuusriaqaqtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriuat Abraham-tun ikayuusriaqağisirut piqataulutinj ilaani.

¹⁰Aglaan iluqatin inuich niğugaqaqtuat nalaunjaruanusrukhu-tiŋ sivuğaani Agaayyutim tupiksriŋhiñatigmiktigun maligutaksramik nuyuağnaqtuami piyaquğviŋmi ittut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiŋgitchuaq supayaamik aglausimarua-nik makpiğaaniñi maligutaksram piyaqukkauğisiruq piqutigiplugu

(Gá 3.13)

tupiksriñgiihi.” ¹¹Taamna nalupqinaitchuq kiñaunniin iñuk nalaun-
 ñasripkağumiñaitchuq sivuğaani Agaayyutim tupiksriñunipsuuq
 maligutaksramik, takku uqautikkaaurugut Agaayyutim uqalhiñi, itna,
 “Iñuk nalaunñaruq sivuğaani Agaayyutim iñuugisiruq ukpiqsriñikun.”
¹²Aglaan iñuk tupiksriuruq maligutaksramik [Moses-ñum qaisañamik]
 tunñaviqanğitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim
 uqalhani itna, “Iñuk tupiksriuruq maligutaksram iniqsruağipayaak-
 kañanik iñuugisiruq.” ¹³Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaaq
 Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ñum
 tasuğaatigut Agaayyutim atanniñhaniñ inañiutliğmigun uvaptik-
 nun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Iñuk naktitauruq
 napaaqtumun taamna taiyuaniquutitchiuruq.” ¹⁴Taatnaqługu Jesus
 Christ-kun taamna ikayuusriaq tikiumaniququq Jew-ñuñitchuapayaanun
 Agaayyutim aqisruutigikkañña Abraham-mun. Iñupayaq tunñaviqalhi-
 ñaqtuq Christ-mik akuqtuigisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim
 aqisruutigikkañanik.

Maligutaksratlu Aqisruutaalu Agaayyutim

¹⁵Aniqatiumaan, uvva urrakusraun iñuñmikñaqtaq, inñuk aqis-
 ruutipmanknik aglautiplutik suli nalupqinaiyausriqługu avatmun,
 nalliaknikunniin suksraağumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuaq
 sivunniugun naagaqaa atlanñuğumiñaitługu. ¹⁶Agaayyun aqisruu-
 tiqagniqsuq Abraham-mun kiñuviañiñunlu. Agaayyun nipliñgitchuq
 itna, “Kiñuvianun” iñugiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kiñuviapnun”
 atausriuramun. Taamna atausriq Christ ittuq. ¹⁷Una itnautigikka-
 ğa, Agaayyutim maligutaksraña qaisauruq 430 ukiut pianikmata
 nalupqinaiñaniqqaatitługu aqisruutaa Abraham-mun. Agaayyutim
 sivunniugutaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqqaatitługu suksraak-

kauyumiñaitchuq, atriługu iñuum anjigutaa nalupqinaiyaqsimaruaq suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸Uvva Agaayyutim aatchuğniapatigut akiqsruutigikkanañanik tupiksriñhiñagupta maligutaksramik? Qaḡaa, taatniingitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutmigun.

¹⁹Supayaaq tunḡaviqaqpan ukpiqsriñigmun, suvaata maligutaksraaq-pisa? Maligutaksraq ilłatauniqsuq aquagun tikkuağutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraja Moses-ḡum iñuich maligutaksrağigaat agğiğñiałhanunaglaan kiḡuviaḡuruam akiqsruutauruam. Israğulğich qaiññigaat maligutaksraq akunniğutauruamun, aasriiłi tikiutinigaa inuḡnun. ²⁰Aglaan akunniğutauruq inuqnanğitchuq atausriłhiñaq iñuk itman. Aasriiñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraaqpa?

²¹Uvvaasriiñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniingipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitłaniqpagich iñuich iñuułigmik, ilumun nalaunḡatlanayaqtugut Agaayyutim sivuğaani maligutchiłłaptigun taavrumiḡa maligutaksramik. ²²Aglaan taatniingitchuq. Agaayyutim uqałhan uqautinigaa iñupayaaq tigutaanuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuḡunḡiqsuq akiqsruutigikkağmiñik iñuḡnun piqutigiplugich ukpiqsriłhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisuḡniḡaa tamatkununa tunḡaviqaqtuanun ilaanułhiñaq.

²³Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnagu tigutaaginiğaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññiałhanunaglaan. ²⁴Maligutaksram ataniğiniğaatigut agğiğñiałhanunaglaan Christ-ḡum. Tarra Christ agğiqman tunḡavigiaqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğaatigut nalaunḡasripluta ukpiqsriłłaptigun Christ-mik. ²⁵Aasriiñ pakmapak ukpigumiñaqsikapta Christ-mik ataniqaḡaiqsugut maligutaksramik. ²⁶Taatnamik iğñiğiliutigaasri Agaayyutim tunḡavigikapsiuḡ Christ Jesus ukpiqsriłipsigun. ²⁷Iluqasri paptakkaukapsi atausriḡuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸Atlagiḡaiqsut Jew-ḡuruatlu Greek-ḡuruatlu, savaktaagruiłlu patchisaitchuatlu, aḡutitlu aḡnatlu. Iluqasri atausriḡuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹Taatnamik, piginiqpasri Christ-ḡum Abraham-ḡum kiḡuviaḡipmigaasri, sulipsuuq piññaktaaginiaqmigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa.

4 ¹Iłallaglagu uumiḡa itna, iğñiq paitchaktaaksrautilik ilłiḡaanuḡḡağmiñi atlakaunğitchuq savaktaagruiḡmiñ, iñuqağaluḡḡaisa suurat iḡmiñun. ²Iłiḡaanuḡḡağmiñi qaunaksriqaqtuq aḡalatiqaqhuniłu tikiññiałhanunaglaan piviksram aapaḡan inillakkaḡa. ³Taatnatuntuuq uvagut. Iłiḡaanuḡḡapta siłam aḡalarrutaisa aḡalatmigaatigut piguğaluaqata.

⁴Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyuġigaa iġnġik-kani. Christ animaruq aġnakun maligutaksrakuuqplugu. ⁵Agaayyutim tuyuġigaa tasuġuklugich aġalatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim iġnġitqugaatigut ilaanun. ⁶Iłumun Agaayyutim iġnġigaaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuġinġigaa Irrusria Iġnġimmi uummatiptiknun, taamnaasriiñ tuqluqhuni, “Abba, Aapaaj.” ⁷Taatnaqhutin Agaayyutim pisulħagun savaktaaġruunġiqsutin, aglaan Agaayyutim iġnġigaaatin, aasriiñ iġnġiniqpatin tarra paitchaktaaksrautiliġuġnġiqsutin.

Paul-ġum Isrumaalutiginġigai Galatia-ġmiut

⁸Iñiġaan iłitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaaġruurusri tamatkunuj a ilitqusriñun agaayyutaunġitchuanun. ⁹Aglaan iłitchuġigiksi Agaayyun—naagauvva iłumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami utiġukpisi sayaitlutin atuġumiñaitlutinlu aġalarrutaiñun silam? Savaktaaġruutiqiġukpisi tamatkunuj a tigutaanulusri? ¹⁰Qaunaksruġisi uvlut, tatqich, ukiutlu suraġaġviich! ¹¹Naviasruutigipsi savathġinaġasrugaluj a piilaamun.

¹²Aniqatiumaaj, inġiqsruġipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niġiugaqagasri anniqsuġiaksrapsitñik tupiksriħipsigun maligutaksramik,] atakkii iłinjaruj a ilipsisun, [amiami tiliñġitchipsi maligutchiquplusri Jew-ġuruaq maligutaksrañitñik]. Inġajma ilipsitni pimaqłuktanġitchipsitja. Suvaatami pimaqłuktaġukpisitja pakma? ¹³Itqaġinġitpisiunjami atniġñahġa piłguirrutiaqłuj a quliaqtuaqama tusraayugaaġiksuumik ilipsitñun sivullġimi? ¹⁴Atniġñautiga itkaluanġaan uuktuaġutauruatun ilipsitñun inuġluagaġinġitchipsitja naġġuġinġitlunaju, aglaan akuqtuġipsitña israġulgatun Agaayyutim, naagaunniñ Christ Jesus-tun. ¹⁵Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiñagnġipsi iraiġayaqtusri aasriiñ iriliutiluġik uvanun. Itqallagaġigiga. Suvaata isrummatigivisitja atlanġuqługu pakma? ¹⁶Pakma uumiksriirġuġniqpiq ilipsitñun uqautikapsi iłumutuuruamik? ¹⁷Tamatkua atlat inuich malġuaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuunġitchuq. Tamatkua akililġisuqugaasri uvamnik maliquplutin ilinġich kisimij. ¹⁸Nakuugaluaqtuq isrummatigillautagañitni aglaan kisan ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutiħamniħiñnaunġillaq ilipsitni. ¹⁹Iłiġaanjuruasrii! Isrumaalutigillapiaġipsi iġnġisuktuatun nanjirrutiaqmatun. Kipiġniqtuj a iłumun Christ-ġum Irrusria naamasitquplugu ilipsitni. ²⁰Uvvatuq nayuutilaja ilipsitni pakma atlanġuġlugulu uqausriġa ilipsitñun. Qanuqsausiupiallaktuj a ikayuutauniksrakun ilipsitñun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹Iłasri aġalatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritja, tusraatlaitpisiun sumik Agaayyutim uqaqtılaaja maligutaksram makpiġaanani?

22 Aglausimaruq Abraham malğunnik igñiqagñiplugu, ilaqataa savaktaagrükun agnakun aasrii ilaqataa patchisaitchuakun agnakun.
 23 Igñiña savaktaagrükun agnakun aniruaq iñuich piqusriatigun. Aglaan igñiña patchisaitchuakun agnakun aniruaq Agaayyutim akiqsruutaa-gun. 24 Taapkuñiña atrikusautiqaqtuña. Tarra taapkuak agnak ittuk malğuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruag maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaña igğigmiñ atilijmiñ Sinai-mik. Iñuich iñuurat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaagruatitun. Aasriiñ agnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq.
 25 Taamna Hagar ittuq igğisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriqaqmiuq marrumiña nunaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iñuich savaktaagrurur atakkii aňalatitlutinj maligutaksramun. 26 Igłua sivunniugutauruag patchisailaahuruq Agaayyutim qaisaña Christ-kun. Aasriiñ agnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. Taamna Sarah atriqaqmiuq Jerusalem-mik qilañmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna iñuich patchisaitchut atakkii aňalatitlutinj Christ-mun.
 27 Takku aglausimaruq Agaayyutim uqałhani:
 “Quviasrugiñ agnaaq qitunğıtlaitchuatin!
 Atuğıñ quvianakun nipitusilutin,
 igñisuktuam atniğñañanik iglutunğıtchuatin!
 Atakkii agnaaq suksraakkauruag qitunğaqatluñniaqtuq
 taavrumakña ilaqatiqaqtuamiñ.”

Isaiah 54:1

28 Aniqatiumaañ, pakma aňalatiñaiqsusri maligutaksramun. Iliłgaagiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigiplugu Agaayyutim akiqsruutaa. 29 Aglaan inilğaan igñiq aniruaq pisułhatigun iñuich piyuaqłigñiqsuq igñiğmik aniruamik Agaayyutim Irrutchiğmigunlu pisułhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. 30 Sumik Agaayyutim uqałha uqaqaqpa? “Aullaqtirruñ savaktaagrük agnaq igñiñalu, takku savaktaagrüum agnam igñiña paitchaktaaqatauruksraunğıtchuq igñiñani patchisaitchuam agnam.” 31 Taatnaqhuta, aniqatiumaañ, iliłgaagingitchaatigut savaktaagrüum agnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam agnam.

5 1 Christ-ñum patchisaikkağigaaatigut. Taatnağusri makitavigisriun payañağusri iñuk patchisaiqsimaruatun, savaktaagrugiliutitqinñia-gasri maligutaksramun!

Iñuuniagitchi Atanğıqsimaruatun

2 Naalağnisitchi! Uvaña Paul ilitchuğitqugipsi uumiña: nalunait-ñutchiqsitkupsi Jew-ñuruatun nalaunñapkağniağasugalusri sivuğaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtinğıññiqsusri. 3 Kilitqilğitchiga kisu-

payaaq iñuk nalunaitñutchiqsittuaq: Taamna iñuk tupiksriuksrauruq iluqaitñik maligutaksramik. ⁴Nalaunñasipkaqtasukkupsi Agaayyutim sivuğaani tupiksriñipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri suli piñjanikhusri iñuaqqutaaniñ Agaayyutim. ⁵Aglaan uvagut, niğiuğagigikput Agaayyutmun nalaunñasripkağisiñiqput inmiñi ukpiqsriñiptigun. Taamna utaqqigikput ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶Tunñavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqañhalu naagaqaa nalunaitmiutaiñhalu suutaunğıt-chuq, aglaan ukpiqsriñiq savaaqaqtuaq piqpakrsriñikun.

⁷Pilñautagaqaqtusri tupiksriplusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtit-pasri agaayyutikuğaiañipsitñi? ⁸Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqñuqtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹Qaunatiqiağiglugu ilisauttun naalağnikkaqsi, takku itnaqsamaruq “Mikiruuram puvlaksautim puv-lagataqittagigaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰Nalupqisuutigingitchiga Atanikun isrummatiqagñiaqtilaaqsi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiññuqsagñiağaa iñuk avatvaqtitchiruaq ilipsitñik, kisuu-gisikpan. ¹¹Aniqatiumaan! Suvaata Jew-ñuruat piyuagugaaqpatañ? Quliaqtuagaingigigaa iñuum nalunaitñutchiruksrauñha. Taamna ilumun inniqpan iñuilliuğutiqağayaitchuñ iñuñnik quliaqtuqaama Christ-ñum tuqñhanik sannigutami. ¹²Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsitñik igruiglich inmiknik.

¹³Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaaasri. Taatnamik killuliqit-qinñiaqasri kanjigruaqtapsigun, aglaan piqqakutitñikun savautilusri avatmun. ¹⁴Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iñuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁵Aglaan atniagutigupsi pisaanñatiaqsilusriñu avatmun, qaunatiqiağigitchi! Piyaquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kanjigruaqtam

¹⁶Uumiña uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitchiuñ iñuñiqsi. Taatnagupsi malinñuğuti yumiñaitchusri kipiğniugutaiñun kanjigruaqtam. ¹⁷Takku kanjigruaqtam kipiğniugutai akitñaummatirut kipiğniugutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, suli kipiğniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiğniugutaiñun kanjigruaqtam. Taapkuak igluliuğutiruk avatmun. Taatnamik patchisaiñgitchusri pitñaiñlugich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitnapsi, aňalatiqanğiqsusri maligutaksramik. ¹⁹Kanjigruaqtam malinñutraqtitkaatigut sayuñagimun ilaqatiqağaluagumi, atlatuñgimun ilaqataitkaluagumiñu, qaayuğnakimgunlu, aňalalguiñgimunlu uvaptiknik, ²⁰putqatañgimunlu aanguanun, aňatkuuñgimunlu, uumikkutiñgimunlu, sanmisilgimunlu, siqñatuñgimunlu, qatmiksaañgimunlu, uqavaaguu-

higmunlu, avgumahigmunlu, inmikuağutmunlu, ²¹pijatuhigmunlu, inuauqtuhigmunlu, imiliguuhigmunlu, pivaaħautigiplugu quviasruņniahigmunlu sulī atlanik taatnatun ittuanun. Uqautianikkaluaqmigigipsi sivuani, aasriiñ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim aņaaquqautaani. ²²Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqpaksripkağaatigut quviatchauğihigmiglu, tutqiutmiglu, manimmilgutmiglu, iħuaqutriħigmiglu, nakuuhigmiglu, tuniqsimmatriħigmiglu, ²³piisaanğihigmiglu sulī aņalataalguhigmik inmun. Inuuk inuuruuq tamatkunuuna taluqsrağumiñaitchuq maligutaksramik. ²⁴Aasrii tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutinigaat kanjigruaqtaq pisugruağutituummaan kipiқniugutituummaanlu. ²⁵Inuuniağvigiguptigu Ipqitchuauq Irrusriq, ki aņalatitta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶Kamanağniħuta isrumaruksraunğitchugut uvaptiknun, qinnaguksaagutingiguta avatmun siqñakkutingigutalu.

Ikayuutititchi Avatmun

6 ¹Aniqatiumaaj! Iħaksi aņuraukpan killukuatikun ilipsi aņalatituanī Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksrağigiksi taamna inuuk piisaanğihikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitñun, atakkii anjqsraaqtitpiaqmiusri. ²Ikayuutititchi avatmun sakiqniuhigmun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumaiħiugutipsigun. Taatnağupsi tupigillapiağniağigiksi maligutaksraq Christ-ņum qaisaņa. ³Kiñapayaaq inuuk isrumagumi nakuutluņniħuni atlaniñ, suunğiñņağmi, kinniħlapiaqtuq inmiñun. ⁴Inullaa naipiqtuğli inmiñun Agaayyutim sivuğaani surağaħi nakuupmagaan. Surağaħi nakuuniqpan isrumakkutigillautağniaqtuq inmiñik. Kamasraağumiñaitchuğaasriiñ nakuutluņniħuni atlaniñ. ⁵Atakkii inullaa isivğikkauniaqtuq inuuniaħigmigun.

⁶Inuuk iħisautikkauruauq Agaayyutim uqaħiñik qaitchiruksraupmiuq iħisautiriuamun suurağmiñiñ. ⁷Ukpiqsasqasri, kia-unniiñ Agaayyun mitautigiyumiñaitchaa, atakkii inuuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiħigmisun, atriħlugu nunaliqiri katitchiñiaqtuauq qanutchiñik nautchiikkağmiñik. ⁸Taatnamik inuuk tunņaviqağumi inmiñun akuqtuiñiaqtuq piyaquħigigmik isruitchuamik, aglaan inuuk aņalatiqağumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq inuuhigigmik isruitchuamik. ⁹Aasrii mingūutaiħlakput nakuurualiqihq, takku qapiņaitchupta Agaayyutim akiliiviksraņani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰Taatnaqhuta, piviksraqaqtılaaptiktun ikayuğlavut inupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqatauraut.

Aqulliich Kiliktuutitlu Pağlatitlu

¹¹Takkua, aglaich aglaatka aņipiaqtut. Taatnağlugu iħitchuğitlasrigisi uvamnun aglaağitilaanğitñik. ¹²Inuugiaktuat Jew-ņuplutinj ukpiqsriuat

isrumatqugaasri nalaunjanilutin tupigikamitruj maligutaksraq. Aglaan nuyuağniqsut piyuaqsiuniagaşrugalutin malikkuminj Christ-mik kikiak-tuutikkauruamik. Taatnaqhutin nunurigaasri nalunaitjutchiqplusri.

¹³Nalunaitjutchiqurriruat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitjutchişiksraqsi kamasraağutigihiñağuklu-gu nalunaitjutana timipsi. ¹⁴Aglaan uqavigaağutiqaqtuna kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ñum. Christ-ñum tuqułhagun

kikiaktuutriviñmi kanjigruaqtaq tuquñaruq uvamni, suli pakma kanjigruaqtam ajalatlaiqłuna. ¹⁵Tunñavigikaptigu Christ Jesus kisan inuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiłhalu suutaunğitchuq,

aglaan inuum anniqsuqsimalha nutaamun inuułigmun Christ-kun.

¹⁶Iluqağminj ajalatauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim pik-sraqtaagigai tamatkua inuich, Israel-aagmiupiağquługich. Tamatkua Agaayyutim qinuiññanalu ilunñuktañalu pigigaat.

¹⁷Uvakñaniñaglaan kia-unniin inuum pimaqłuutitqinğilñija, takku qil-ğut timimni qinigtitkaat savaktaağruupluna Atanigmun Jesus-mun.

¹⁸Aniqatiumaan, iñuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum nayuğumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

1 ¹Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuħagun Agaayyutim. Tuyuġigitka ukua tuyuutit iñuiñun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqquṭillaŋniaġlisi suli tutqiksillusi.

Quviasaaġusiat Christ-miñ

³Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qait-chirigikkaqput Christ-kun iluqaitñik ikayuutinik pakmakŋaqtauruanik. ⁴Agaayyutim piksraqtaaġigaatigut Christ-kun sivuani imma iñiqsigaluaqani nunamik. Piqpaksriħiġmigun piksraqtaaġigaatigut ipqitqupluta patchisaiħlutalu sivuġaġmiñi. ⁵Agaayyutim sivunniutimagaa tiguagukhuta iñmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisuħiġmigun. ⁶Nangaglakput Agaayyun atakkii iħuaqquṭriñiqsuq uvaptiknik piqpagipluta Iġñiġmigun piqpagikkaġmigun. ⁷Christ-ŋum tasuġniġaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqqutiṭluta, suli Agaayyutim natqigutigaatigut killuqsautiptiknik uuktuġnaġumiñaitchuakun iħuaqquṭriħiġmigun. ⁸Taatnaqami atqunallapiaq iħuaqquṭriñiqsuq uvaptiknik. ⁹Agaayyutim isrumatupiaġataqtuam suli kañiqsimaplugich supayaat sagviġaa nalunaqtuag sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum tañiġaa pakmapak. ¹⁰Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalautitpan, iñiqṭapayaat qilaŋmiħu nunamiħu atautchimuquplugich Christ-mi Atanġuruami supayaami. ¹¹Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqagaqtuq supayaamik maligutlugu sivunniutigikkaġmigun. ¹²Sivulligigaatigut iñuich niġiugaqaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamañhanik iñuuniaħaptigun. ¹³Ilipsipsuuq taatnatun pirusraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruag tusraayugaagiksuaq anniqsuġiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ

uqaliq Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkağmigun iñugilititilaaqsi, iñuktun nalunaitchiqmatun suurağmiñik iñisimanaqsipkağlugich pigitilaanjitñik. ¹⁴Taamna Irrusigiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanjanik akiqsruutigikkağmiñik uvaptiknun sulı piqagnaiaqtılaaptiknik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkañiñik. Taatnağuta nangaglakput kamañtuq Agaayyun.

Paul-ñum Agaayutha

¹⁵Tusraagiga ukpiqsriñiqsi Atanguruamik Jesus-mik piqpaksriñiqsilu iluqaitñik iñuiñik Agaayyutim. ¹⁶Taatnaqluñu nutqautingitchiga quy-yatiqatigaa ilipsitñik, itqağiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷Iniqsruqtuñu Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ñum, kamañtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isumattuqtillisi iñisimatlasriñlugu sulı kañiqsitlasriñlugu pisuñha. ¹⁸Iniqsruqmıuñu ilaanun añmaqplugich isummatisri qinñiqplugu qaumanğa, sulı kañiqsipkaqplusri niğiukkamik ilaan qaisañjanik uvaptiknun tuqñuutmigun sulı iñitchuğipkaqplusri inuñaiñhanik kamañnautim Agaayyutim iñuiñ paitchaktaagikkañatnik. ¹⁹Iniqsruqmıuñu Agaayyutmun iñitchuğipkaqplusri uukuğnağumiñaitchuamik saññjanik ikayuuqpluta ukpiqsriñuñuagut. ²⁰Taavrumuuna kamañnalla-piaqtuakun saññjanun Agaayyutim añipkağniğaa Christ tuquñiğmiñ, aquvititluguasriñ ilaan taliqqiñmiñun qilañmi. ²¹Agaayyutim Christ inillakkaa qaukñiuplugu taapkunuñu añalatchisiqapayaaqtuanun saññiqaqtuanunlu sulı atanipayaanunlu. Kiñaunniñ saññiqatlukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taivrumani tikitchuksrami. ²²Agaayyutim Christ añalatchipkağaa supayaaniglu inupayaaniglu nani-payaaq. Sulı Agaayyutim Christ qaukñiğtuqtitkaa ukpiqtuñuapayaanun, niaqq añalatchikmatun timimik. ²³Takku ukpiqsriñuapayaaat Christ-ñum timigigai. Tamatkua naamañkağaat Christ-ñum timaa atakkii Christ-ñum naamañkağai supayaaat nanipayaaq.

Tuquñiğmiñ Iñuuliğmun

2 ¹Iluqasri tuquñaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksrit-laitlusri Agaayyutmik killuqsaqhusriñu. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ²Taimani ilipsi tupiksriğaluqtuani pigiitchuamik añalatchirrutimik siłami, maliklugu iñuuniagusia nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsulı tamatkunani iñuñni tupiksriñiğitchuani Agaayyutmik. ³Taatnatun iluqata iñuuniagaluqtuani kimmutiğruañagun timipta, quyalipugich pisukkañi timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iñuktun tupiksriñiğitchuat Agaayyutmik uvağut piyaquğniagaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴Aglaan

Agaayyutim ilunŋuktara kamanaqtuq suli piqqagillapiagnigaatigut. ⁵Tuqunagaluaqtitluta killuŋmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Iħuaqutaagun anniqsukkaurusri. ⁶Añitqiksitkaatigut tuqunaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ŋum qilañmi. ⁷Taivrurmani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqtitchukkaa uktuŋnaŋumiñaitchuaq iħuaqqutriħi uvaptiknun aasriiñ ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksrillapiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸Iħuaqutaagun anniqsukkaurusri tumigiplugu ukpiqsriħiq. Anniqsutlaitchusri ilipsitñik. Aatchuusriaŋigiksi Agaayyutmiñ. ⁹Kiñauñniñ annautriħiñauñigumi iñmiñik savaallautaqahigmigun taamna iñuk uqavigaagutiqaŋayaqtuq. Aglaan annautraunŋitchusri savaallautaqahapsigun. ¹⁰Agaayyutim nutaagutitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniŋñigaa iñilŋaaninna iñuuruksraupluta taatna.

Atausriñŋuqatigiħiq Christ-mi

¹¹Itqagisiuñ iñilŋaan aniħiqsi Jew-ñunŋitlusri. Jew-ñuruat nalunaitmiutchiŋñiqsuat timimiknik qaaħiñakun taiyuutiqaŋniqsut ilipsitñik nalunaitmiutaiħaanik. ¹²Itqaumalugu taimani atausriñŋuqatigiñaitkiksi Christ. Avakñaqtaurusri nunaqataunŋitlusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiñnapsi Agaayyutim sivunniugutigikkakanik iñuñmiñun suli iñuuniañnapsi niŋiugaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³Aa, iħaatni uñasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ñum aña maqipkakkauruaq tuqutipmatigut. ¹⁴Pakma iluqata qiniñiñnaqatugut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñunŋitchuatlu atinŋitmata uumikkutiplutiñ Christ-ñum atausriñŋutlasipkaŋai, siqumitkaa avgutauruam katchiña tuqukami sannigutami. ¹⁵Suutaunŋiqsitkaa Jew-ñuruat maligutaksraña tillisituummaan. Atausriñŋuqtitkik Jew-ñuruag Jew-ñunŋitchuaŋlu malguugaluaħhakniñ. Taavrumuuna qiniñiñnaqatlasripkairuq. ¹⁶Tuquħigmigun sannigutami Christ-ñum uumikkutigiiħak tuqutkaa ilauraagiiksitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷Christ aggiqsuq quliaqtuaŋiaqhuni qiniñiñnamik ilipsitñun Jew-ñunŋitchuanun uñasrikkaluaqtuanun Jew-ñuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹Taatnaqhusri avakñaqtaunŋiqsusri iglaañpulusriħu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim iñuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰Nappakkaurusri liilaa turvinatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchuiħlapiagaqtuq uyaŋaŋigaa taavruma turvim. ²¹Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqiqsauruq payañaitluni, aasriiñ agaayyuvikpaguqsaiñaqtuq iñiqtaupluni piquti-

giplugu Atanguruaq. ²²Ilaagun il̄lataupm̄iusri tupp̄iamun Agaayyutim irvigikkaṅanun ilaan Ipq̄itchuakun Irrusriagun.

Paul-ḡum Savautigai Jew-ḡunḡitchuat

3 ¹Uvaṅa, Paul, tigutaṅuruṅa pisigiplugu Christ Jesus, quliatuaqtuṅakii tusraayugaaḡiksuamik Christ-kun ilipsit̄n̄un Jew-ḡunḡitchuanun. ²Tusraaṅaniguknaḡiksi Agaayyutmun tilisiti-laaḡa quliatuaqupluṅa ilipsit̄n̄un Jew-ḡunḡitchuanun Agaayyutim iḡuaqutrisaanik. ³Aglallaksimagaluaqtuṅa sivuani Jew-ḡunḡitchuasi iṅḡiliutiḡḡapsit̄nik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagviḡṅiḡaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴Aasrii agliqigupsigij aglaatka put-tuqsr̄iṅaḡiksi qanutun kaṅiqsisiqaqtilaaḡa nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵Taimakṅaqaṅa kiṅuviagaḡiich sivuptikni il̄isimanḡitchut taavrumiṅa nalunaqtuamik sivunniuḡutmik, pakmaasriiṅ Agaayyutim sagviḡaa ipq̄itchuanun uq̄iraqtaiṅun sivuniksriq̄iraṅiṅunlu Ipq̄itchuakun Irrusriagun. ⁶Uvvaasriiṅ nalunaqtuaq una, Jew-ḡunḡitchuattuuq akuqtuit̄lasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim akiqsruutigikkaṅanik iṅḡuṅmiṅun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ḡum, piqatautlasriplugiḡḡu akiqsruutaani Christ Jesus-ḡum. Jew-ḡunḡitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpiḡiliutikamitruṅ tusraayugaaḡiksuq̄ Christ-kun ittuaq. ⁷Agaayyutim savaktiksraq̄taagaḡaṅa uq̄autritqupluṅa marrumiṅa tusaayugaallautamik iḡuaqutikamiṅa uvamnun annautipluṅa saṅḡimigun. ⁸Kamanaiṅiṅiqsrauruṅa iluqait̄niṅ iṅuiṅiṅ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa iḡuaqutriḡi uvamnun quliatuaḡitquplugich inuṅaipiaqhutiṅ ikayuusriaksr̄irrutai Christ-ḡum Jew-ḡunḡitchuanun, ⁹suli iṅupayaat kaṅiqsitquplugich nalunaqtuanik sivunniuḡutmiṅik. Agaayyutim iṅiqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagaḡiḡaa sivunniuḡutni aullaḡniḡataḡhaniḡaglaan nunam uvuṅanunaglaan. ¹⁰Pakma tumigiplugich ukpiqtuṅuruat Agaayyutim sagviḡukka sivunniuḡutni tamatkunūṅa aṅalatchisiqaqtuanun saṅḡiqaqhutiṅlu qilaṅmiittuanun. Taavrumuuna kaṅiqsiṅiḡaaṅ isrumat̄ḡa Agaayyutim atlaupluni iṅugiaktuatigun. ¹¹Taimakṅaqaṅa Agaayyutim sivunniutiginiḡaa sivunniuḡutni atuumapkaḡniḡniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹²Pisigiplugu ukpiqsriḡiqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupq̄isruutaiḡḡuta taluqsrautaiḡḡutalu. ¹³Nagliksaqtuṅa pisigiplugu quliatuaḡiḡa tusaayugaaḡiksuamik ilipsit̄n̄un. Taatnaq̄uṅa inḡiḡipsi qapiqtaquṅitlusri. Nagliksaaḡutriḡiḡa ilipsit̄nik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriḡḡa Christ-ḡum

¹⁴Tamanna pisigiplugu sitquq̄uṅa agaayuraqtuṅa Aapaṅanun [Atannapta Jesus Christ-ḡum], ¹⁵Aapauruamun ukpiqsriuruapayaanik,

qilaŋmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶Agaayuraqtuŋa Agaayyutmun inu-
ŋaiŋlapiaqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiquplusri irrutchipsitni ilaan
Irrutchiŋmigun. ¹⁷Agaayuraqmiuŋa Christ nayuutitquplugu uummatip-
sitni ukpiqsriŋkun, sulilūqasri iŋuusiŋri kanjiniquplugich payaŋaiŋlugich
piqpaksriŋhani. ¹⁸Agaayuraqtuŋa taatnatun kanjitsitlasritquplusri ukpiq-
sriropayaatlu qanutun iraqutilaanjanik, taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu,
qutchiksilaanjaniglu piqpaksriŋhan Christ-ŋum. ¹⁹Agaayuraqtuŋa ilit-
chugiŋtlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksriŋhanik Christ-ŋum.
Taamna piqpaksriŋiq kamanaqpaaitluni ilitchuŋimmaagiŋsiyumiŋaitkikput
iluqaan. Iluqaŋmi iluqnaulhan Agaayyutim immiumaagiŋiaŋaa iŋuusiŋqi
inuqsraŋaiŋlugu.

²⁰Agaayyun inuŋaiŋlapiaqhuni saŋŋiqaqtuq, aasriiŋ ilaan savaaqatŋa
ataramik qaaniummatirūq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknūn
naagaunniŋ isrummatigitlakkaptiknūn. Taatnaqhuni savaaqatlaruq
supayaanik uvaptikni urrautaitluni saŋŋimigun. ²¹Ukpiqtuaŋuruapayaat
nangiŋlitruŋ Agaayyun Christ Jesus-kun qanapak taimuŋa. Taatnatuq.

Atausiŋiq Christ-kun Atautchisun Timitun

4 ¹Isiqsiviŋmiittuŋa atakkii pigipluŋa Atanŋuruam. Agaayyutim
tuŋluŋaasri. Taatnamik pitchuksaagiŋsi iŋuutquplusri mali-
ŋullugu Agaayyutim iŋuutqurrutaanun ilipsitnūn, ²atchiŋusri
ataramik piisaanŋiŋlūriŋlu, manimmisiŋlusri avatmun sulilū akuqtu-
tilusri piqpakkutigiŋiŋkun. ³Pisuqtilaapsiktun atausriŋŋuumaagiŋtchi
Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriŋŋuqtittusri qiniŋiŋakun.
⁴Agaayyutim tuŋluŋaatigut piqatigiŋiŋqupluta ukpiqsriŋruani, taatnamik
timaŋurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriŋ Irrusriŋ nayuutirūq
uvaptikni, iluqata niŋiuganikhuta atautchiiŋnamik, ⁵ataniqaqtugut ataut-
chimik, ukpiqsriŋiŋqaqtugut atautchimik, paptaaqsiŋiŋqaqtugut atautchimik,
⁶Agaayyutiqaqtugut atautchimik Aapauruamik iŋupayaamun, qaukŋi-
ŋikkaŋat supayaat sulilū savaktuaq supayaakun sulilū iŋuuruq supayaani.
⁷Atausriullaapluta aatchuusriqaqtugut aatchuutiniŋ maliŋutlugu ilūaq-
qutrisaa Christ-ŋum. ⁸Taatnaŋlugu Agaayyutim nipliutigiŋaa uqatŋiŋmiŋi,
“Mayuŋniqsuq pakmuŋa
aullatripluni tigutaagiŋkkanjiniŋ uumiksrim,
sulilū qaitchirūq aatchuutiniŋ iŋuŋnūn.”

Psalm 68:18

⁹Nipliqami “Mayuŋniqsuq,” taamna qanuutauniŋqpa? Taamna itnautau-
ruq uvva, mayuqsraŋaiŋŋaŋmi atqaaqaaqtuq atchiŋniŋqsrapiaŋatananun
nunam. ¹⁰Taamna tarra atqaaqtuaq atausiŋiŋauruq mayuqtuaq qutchiŋ-
niŋqsramun qilaŋmun qaanjiquŋgich, pakmaasiŋ Christ nayuutitlasripluni
nanipayaq. ¹¹Christ taamna “qaitchirūq aatchuutiniŋ iŋuŋnūn,” ila-

riich uqqiraqtiksrauplugich, ilañich sivuniksriqiriksrauplugich, ilañich quliaqtuaqtiksrauplugich, ilañich agaayuliqsiksrauplugich ilisautrik-srauplugil̄lu. ¹²Christ qaitchiruq aatchuutinin itqanaiyağiaq̄lugich Agaayyutim in̄uin̄ savaaksrañat ikayuiñikun, makitammaağiñiksrañatnun ukpiqsriuat timigikkaña Christ-ñum, ¹³atausriññuumaagviksrap-tiknunaglaan ukpiqsriñikun suli ilisimapiagağatagviksrap-tiknunaglaan Iğñiñanik Agaayyutim suli iluqnaugviksrap-tiknunaglaan in̄uguguta Christ-ñum iluqnaul̄hanun. ¹⁴Tarra in̄ñaiğñiaqtugut il̄il̄gauratun malik-suağuruuatun. Umiatun tin̄jitauruatun qanutnamunliqaa anuq̄likun, taatnatun añalatingiğñiaqtugut killukun il̄isauttutin̄it̄ñun kinnitñiñniaq-tit in̄uich. Pisasruñiğmiktigun killukuaqtitchiñiaqtut ukpiqsriuanik in̄ugunğitchuaniksuli Christ-ñum iluqnaul̄hanun. ¹⁵Aglaan ataramik il̄isautriyumarugut il̄umutuuruamik avatmun. Aasriin̄ piqpakkutigii-gupta avatmun qin̄iqtitlugu surağağaptigun, il̄isaiñaiğisirugut Christ-tun ittuatun qaukñiğikkanañatitun ukpiqsriuat. ¹⁶Iluqaan timi añalatiqaqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriupayaat añalatiqaqtut Christ-mun qaukñiuruamun. Timi tigummisqaqtuq napyaatigun, il̄iñisallaa savaa-qaqhutij naupkagiağlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun il̄isaiñaiğuguta Christ-tun piqpakkutiñikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷Taatnamik Atanğuruam uqautritqugaña qapinaiq̄l̄ña tarakña-niñaglaan in̄uuniusriqaqunğit̄lusri Jew-ñunğitchuatitun. Isummatin̄ich suuyumiñaitchut. ¹⁸Isrumañich taaqsipl̄utij aasriin̄ kañiqsil̄guitchut. Nalupiallaktut uqayunait̄lutiñlu. Taatnaqhutij il̄aliutiyumiñaitchut in̄uu-ñiğmun Agaayyutim qaisañanun. ¹⁹Sugin̄iq̄l̄ugu qanuq in̄uuniañiq̄tin̄ qaisağipl̄utij in̄miknik pisugruağutaanun timim savaağipl̄ugu qaayug-naqtuapayaaq urrautail̄aakun.

²⁰Aglaan il̄ipsi, il̄iñiğitchiksi Christ taatna. ²¹Iłumutun tusraa-giksi kañiqsipl̄ugu qanuq Christ-mun in̄uuniaqutilaası. ²²Iłitkiksi in̄uuniaqtuiñaiğumiñaiñiq̄si sivuanisun. Taatnamik piiqsaksrağigiksi in̄uuniağiğruaq piun̄iq̄sitchiruaq kinnitñikhuni pisugruağutaagun timim. ²³Iłitkiksi nutaaḡuqtuksrauñiq̄si isrummatipsit̄ni Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴suli atitquñiq̄si nutauruamik in̄uñmik atipmatun atnuğaamik. Agaayyun in̄iq̄siruq taavrumiña in̄uñmik ittuamik in̄misun il̄umutun nalaun̄jaruañ-kunlu ipq̄iñikunlu.

²⁵Taatnaq̄lugu sagluqsruñaiğumuusi. Iłumutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsriuruañupluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶Qinnañniğupsi killuqsautiginiaqasiñ. Siqiñiq̄ nipipkağniaqnagu qinnaksimaññaq̄pich. ²⁷Tuun̄gağmun akiil̄ipkağniaq̄sri. ²⁸In̄uk tigliqaq-tuaq tigliğanğiğli, aglaan sakkağli atuğlugich argañni sagluqsruñaqani,

aatchuutiksranikkumuug inuqsriuqtuanun. ²⁹Uqautigiyumiñaitchiksi atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitñik ikayuusriaqagumuut. ³⁰Aliatchaktitağniaqasiuñ Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalunaitmiutchigaasri Agaayyutmun, tasuiñiaqtuam ilip-sitñik taivrumani uvlumi. ³¹Uumisugruağutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktağusi. Nipaalasruñaqasi uqamaqłutisunaqasi!u, suli qanusri-payaamik pigiitchualiqisunaqasi. ³²Aglaan iłuaqqutilusri piqpakkutilusilu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmi-gaasri Christ-kun.

Iñuuniağitchi Qaumami

5 ¹Taatnamik tuvraqsiuñ Agaayyutim surağalħa takku piqpagiplusri ililğaagığaasri. ²Piqpakkutiqağitchi atlanun iñuñnun malığuağ-lugu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiññiqsuq iñmiñik Agaayyutmun tuqupluni killuqsautaıgukhuta. Taatna pikami quyalıñıgaa Agaayyun taipkunatun ikipkaipłutiñ tunilłaqtuqtuaton.

³Agaayyutim iñugipmasri atlaliqirusraunğitchusri qaa-yuğnaqtualiqilusri!u. Kaviuqtuksraunğitchusri. Nalliatunniñ nalaunñanğitchuq ipqiqsitlutin iñugiliutipkaqtuani Agaayyutmun. ⁴Uqautiqaqtuksraunğitchusri kanñunaqtuanik suunğılaanıglu asriğiqutinıglu. Tamatkua nalaunñanğitchut ilipsitñi. Aglaan quyaraksrağigiksi Agaayyun. ⁵Nalupqiginğiqsiuñ una, Kiñaliqaa sayunaqaqtuag inıqağumiñaitchuq añaayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayuğnaqtualiqirusaq naagaunniñ kaviuqtaurusaq. (Iñuk kaviuqtaurusaq ilumutun agaayyutinñualiqirauruq.)

⁶Kisumununniñ iñuñmun kinnipkaqasri imailaakun uqautiñi-ñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisirug iñuñnun tupiksriñğitchuanun ilaanik. ⁷Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinjitñi. ⁸Iłaatniimma ilipsipsuuq taaqtuamiitkaluaqmıruani, aglaan pakma qaumağtuqusri Atanğuruakun. Taatnamik qaumautuiñağumausi iñuuniağipsitñi. ⁹Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuuniağipsitñi nakuurualiqirusri nalaunñarualiqiplusri!u ilumutuu-rualiqiplusri!u. ¹⁰Iłitchuğituiñaqsiuñ akuqtuyunaqtuag Atanğuruamun. ¹¹Piqasriqsuutinasri iñuñnun pigiitchualiqirusri nalaunñarualiqiplusri!u ilumutuu-rualiqiplusri!u. ¹²Takku kanñunaqtuq uqautigisraqtuniunniñ iñuich nalunautchipłutiñ pigiitchualiqutinjitñik. ¹³Aglaan qaumam satqummiqamıgich iñuich pigiitchualiqutinğich tarra qinğnağaqtuq. Tarra qanusripayaaq qinğnaqtuag qaumamiittuq. ¹⁴Taatnaqlugu nipliğñiqsuq, itna,

“Siñiñniaqpat! Itiğnaqsıgaatin.

Makittin akungatniñ tuqnaruanıñ.

Christ-ñumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵Qaunatqiağıllıapiağlugu qanuq iñuuniaqtilaaqsi, ingigusri iñuktun isrumatuitchuatun aglaan iñuktun isrumaturuatun ililıusri.

¹⁶Savaaqallautaqağniagıusri piviqanğapsi, atakkii iñuurugut uvlugıitchuani uglıvuk. ¹⁷Taatnamik ingigıitchi iñuktun isrumatuitchuatun aglaan kanıqsımmaagıksilıugu pisulha Atanğuruam. ¹⁸Imiliqasri taanğagmik atakkii qılhuğniagaasri, aglaan anjalatıttıchı Ipqıitchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkağniagaasri Agaayyutmik]. ¹⁹Uqağusri avatmun quyyatinik atuutinıglu İlitqusriğıksuam aatchuutainik, atuğusri igñallautamik uummatipsitniñ Atanığmun. ²⁰Ataramik quyyatıgilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaaqatigiich

²¹Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriğıqsı Christ-mik.

²²Nulianuruasii, kamagısisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanğuruamik.

²³Uınuruuq qaukğigıgaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukğigıgaa ukpiqtuanuruat. Ukpiqtuanuruat timigıkkani Christ-ñum, aasriiñ ilinich annıqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴Atırlıgu ukpiqtuanuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianuruat kamaksrılich uimiknik sulıpayaağmikni.

²⁵⁻²⁶Uınuruasrii, piqpaksrıstıchı nuliapsitniñ, Christ-tuntuuq piqpaksrıruatun ukpiqtuanuruaniñ tuqutrikami ilinıtıñik ipqıqsıtyağukğugich Agaayyutmun uqałhıgun, sulı salummaqamıqıch igğıutıksıraqtuğrikaagun imıgmik. ²⁷Christ-ñum inmiñuktıtıchıkkai ukpiqtuanuruat kamanaqsılugich piñnaqnaqsılugıllu, taqsraqtaıllugıch imułunğauraiıllugıllu sulı salummaq-lugıllu qanusripayaamiñ pigiılisauruamiñ. Ukpiqsrıruat ipqıtıchıksıraurıt patchısaiılutıñ. ²⁸Uınuruat piqpagiraksraqıgaıch nuliatiñ timimiktun ililugıch. Takku anun piqpaksrıruaq nuliagmiñik piqpaksrıruq inmiñik. ²⁹Piıtıchıq anıtmik uumıksrıruamik timimiñik. Aglaan niğipchağagıgaa qaunagıplıgulu, taatnatuntuuq Christ-ñum qaunagıpmıgai ukpiqtuanuruat. ³⁰Takku uvagullaa ilaviñıgıgaatıgıt ilaan timaan. ³¹Agaayyutim makpıgaanani aglausımaruq, itna, “Taamna pisigilıgu, anıtmı unitkisıgaa aapanılu aakanılu piqasıutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatıkaasrii ataıtıchısun timinıgutik.” ³²Taamna uqałha Agaayyutim sagviğniğaa kamanaghıni nalunaqtuanuruuq, aglaan kanıqsıgıga taavrıma uqałhum uqağıtılaanğı Christ-mik ukpiqtuanuruanıglu. ³³Aglaan uqağıpmıgaasri, anıtıllaam piqpagiraksraqıgaa nuliani piqpagıpmatun inmiñik, sulı nulianuruam kamagilıgu uıñi.

Iyaalugrııllu Anayıqaallı

6 ¹İlılğaanuruasii, tupıgisıgik anayıqaası Atanıkun. Taamna nalaun-ğaruq. ²“Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sıvıllıplıni

tillisauruq akiqsruutilik, itna— ³“Pillautauun itchumuug ilipnun sulii utuq-qalilgatagutun iñuuyumuutin nunami.”

Exodus 20:12

⁴Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iñukkuksaqsigiñ natqiksruutilugich sulii isilgigsuglugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵Savaktauruasii, tupiktausritchi tamatkununa qaukligikkapsitñun nunami taluqsriñkun kamaksriñkunlu, savautillautapiaglugich qanuitañailusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶Savautriñlautağusi ataramik, aasriñ quyalitñiñniaqasri qaukłipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktiñisun Christ-ñum savaaqagitchi pisuñhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷Tarraasriñ savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautriptomatun Ataniğmun, iñuñnik savautriñgitmatun. ⁸Iłisimatqugipsi kisupayaam akiliusriaqağniañhanik atisriługu Ataniğmiñ savaallautağmiguñ, savaktaağruugaluaññağmi unniñ qaukłiugaluaññağmi. ⁹Qaukłiuruasii, taatnatuntuuq irrutisigiñ savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusruñaqagich, ilisimalugu Ataniqałiqsiptuuq qilañmi akilıqsuñiaqtuaq atunim.

Añuyautnaña Agaayyutim

¹⁰Aqulliqsaami, sayaqağitchi ukpiqsriñipsigun Agaayyutmik sulii tunñasrimałipsigun saññianun. ¹¹Atilugu iluqaan añuyautnaña Agaayyutim, makitalguyumuusriñi qayuktitağlugich pisaasruğmigautai tuunğaum. ¹²Añuyangitchivut iñuich timiqaqtuat, aglaan añuyaktugut akilililıqıugich saññiñiglu pigiilıqıñhum atanguruatlu pigiitchuat añalatchiruat iñuñnik marrumani nunami, sulii akilililıqıugich irrusriqıñiıllı silami. ¹³Tarraasriñ atuqsiñ añuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaña. Pigiitchuam uvlua tikitpan makitalguyumuusriñi sayaktulusri. Aasriñ añuyaguıgıpsi makitasrugaagısisirusri. ¹⁴Makitatitichi itqanaiyağusri. Tapsiuraagıksıłusi ilumutuuruamik, satqagutilusriñi nalaunñaruakıgmik. ¹⁵Kamiktummaağıksuatun ililıusri quliaqtuağilugu tusraayugaallautana qinuiññaqautriñhum. ¹⁶Ataramik atuqsiñ samğuaña ukpiqsriñhum qamititichitlaruaq ikualaruanik qağruıñik pigiitchuam. ¹⁷Atilugu nasrautaa anniqsugiam, sulii tigulugu Agaayyutim uqañha aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuaq savikpaktun añuyalıpsitñi. ¹⁸Iluqaisa tamatkua atilugich inqısrıñpayaapsitñi ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qaunagituiñagıusri qapiqtasunqaqasri inqısrıutrıñipsigun ukpiqsriuanik nanipayaq. ¹⁹Uvvasulii agaayutiluñna Agaayyutmun aatchuquluñna uqaksramnik quliaqtuaquluñnalı kanqısqıñnaqtillugu nalunaqtuañhanik tusraayugaagıksuam taluqsrautailaakun. ²⁰Uqqıraqtigıgaña Agaayyutim isıqtaunññağmaunniñ. Agaayutitichi quliaqtuaquluñna tusraayugaagıksuamik taluqsrautailaakun uqañksraptun.

(Ef 6.11)

Paglasuiqsaagutit

²¹ Aglaan ilisimatqupmigipsi qanuğitilaamnik. Tychicus-ñum piq-pagikkaqput aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Atanıǵmun uqautiniagaasri supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyu-ğigiga ilipsitñun ilisimatquplusri qanuğitilaaptiknik, sulı ilaanun pitchuksaaquplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam sulı Atanguruam Jesus Christ qıñuiñ-ñaaqatillisi piqpakkutiqaqtillusrılu avatmun ukpiqsrıǵikun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim iluaqutrisaa illi iluqañitñun piqpaksrırıuanun Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsımaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ḡum Tuyuutai Philippi-aḡmiunun

1 ¹Uvaḡa Paul aḡlaqatiqaqtuḡa Timothy-mik, uvagukaasiin savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuḡa uumiḡa iluqaitnun ukpiqsriuanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qauk-ḡiḡruat ikayuqtitlu taamani. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkamnuk iḡuaqqutillaḡniaglisi suli tutqiksillusi.

Paul-ḡum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiinik

³Iḡiqsruutipayaaqapsi Agaayyutiga quyaraḡigiga ⁴⁻⁵akuqtuiḡiqsi tusaayugaamik savaaqaqtitlugu ilipsitni suli ilipsigun tusaaqqaaga-taḡapsitniḡlaan. Taatnaḡuḡa quviasullapiaqtuḡa iḡiqsruutrikama ilipsitnik. ⁶Nalupqiginiḡlapiagiga una, Agaayyutim aullaḡniikkani ilipsitni naatkisigaa agḡiḡksraḡanunaglaan Jesus Christ. ⁷Piqpagillapiagipsi. Nalaunḡaruamik quviasuutiqaḡumiḡaqtuḡa nalupqiginiḡlusiḡu, atakkii ikayuḡipsitḡa isiqtauḡamniḡu uqapsaaḡutriḡamniḡu uqaqsittaagviḡmi tusaayugaagiksuum ilumutuuruḡuḡhanik. Piqtigiplugu ikayuutiḡiqsi uvamnik akuqtuqasiutirusi Agaayyutim piḡiutaanik. ⁸Agaayyutim iḡisi-magaa qanutun kimmutiqallapiaḡiḡa ilipsitnik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksripmatun ilipsitnik. ⁹⁻¹⁰Uvva iḡiqsruutigipsi piqpaksritmuqplusi kaḡiqsiaḡisaiḡniḡaqtuḡa Agaayyun. Piksraqtaaqaḡumuusri nakuuniqsrauruamik. Taatna pigupsi ipqiḡniḡaqtusi patchisaiḡlusiḡu Jesus Christ agḡiqpan. ¹¹Uvvasuliuna pitḡaniaḡiksi ilumutuullapiaqhuni nakuuruḡa savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitḡapkakkaḡa, iḡuichaasiin kamaksruaqsiḡu suli naḡaaqsiḡu Agaayyun.

Iḡuutiḡ Christ-ḡuruq

¹²Aniqatiumaḡ, iḡisimatqugipsi uumiḡa, atuumaruat uvamnun isiq-taunḡaḡma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³Iluqatiḡ ḡuḡuyuuḡtai Caesar-m atlatlu iḡuich maaniittuat iḡisimagaat isiqsiviḡmiḡiḡa Christ-mik savautriḡapkun. ¹⁴Aasiisuli isiqsiviḡmiḡiḡma iḡuḡiatluktuat aniqatiutka

tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniǵmun. Taatnaqhutiŋ taluqsraitmuksaiŋaqtut uqaǵiŋksraŋagun Agaayyutim iqsiniǵillapiaqhutiŋlu. ¹⁵Aatai, ilisimagitka ilaŋisa quliaqtuqaqlhat Christ-mik atakkii killuǵigaaŋa suli uqaalaplutiŋlu. Aglaan atlat quliaqtuagigaaŋ Christ iŋuatluŋksraŋatnun iŋuich. ¹⁶Taapkuali quliaqtuagigaaŋ Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaaŋ Atanguruamun tuqŋlukkauŋiǵa uqaǵitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷Atlatli iŋuich siq-ŋakutiqaqtut, atakkii quliaqtuagikamitruŋ Christ ipqiniǵitchut aglaan killuǵipluŋa isumaplutiŋ ihuilliutqitchukluŋa isiqtauŋamni. ¹⁸Suŋitchuq. Ipqitkisiŋŋaan naagaqaa siqŋakutaugisiŋŋaan taatnaunniŋ quliaqtuagigaaŋ Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaǵaŋa taavruma. ¹⁹Aa, quyatuŋaǵisiruŋa. Ilisimagiga iniqsruutriŋapsigun uvamnik suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviŋmiŋ anitqihiksraǵa. ²⁰Niǵiugaqallapiaqluŋa suraǵaŋipayaapkun qapiqpaŋapkaǵumiŋaitchiga Christ, pitlukuŋu uqaqsittaagviksraǵa tikitpan. Sumipayaq, suvaluk pakma, uqaǵuktuŋa Christ-kun taluqsrautaigluŋa suli kamaksruqugiga iŋuŋnun Christ uvapkun, iŋuutuŋaǵuma naagaqaa tuqugisiŋiǵuma. ²¹Atakkii, iŋuuguma Christ-ŋuruq, aasiŋ tuquguma quviatchakkisiruŋa. ²²Iŋuuniaqtuŋaǵuma savautipsaatlukkisiǵiga Christ. Aglaan nalugiga nalliaknik piksraqtaaqaliksraǵa. ²³Qanuǵviiqsuŋa, Unitchukkaluagiga manna nuna piqatauluŋaasiŋ Christ-mi, taamnaasriŋ nakuagitlukkayaǵaluagiga. ²⁴Aglaan ilitchuǵigiga ilipsitŋun inuǵitilaagasu. ²⁵Nalupqiginiŋitlugu ilisimagiga iŋuuniapsaaǵuraallaŋiksraǵa iluqapsitŋi, taatnaqluŋa ikayutlasigipsi ukpiqsriŋiqsi nakuqsitluuraquplugu quviasuutigitluqaqsipluŋu. ²⁶Atakkii iŋuutluuraǵuma suli utiǵvigitqilgiŋniǵupsi nangautiksraqaǵiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

²⁷Supayaq atuumaniaqtuqunniŋ, uvlugaǵikpan iŋuuniaǵumau-si kamagiyumiŋaqsilugu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakkumiŋaǵniǵupsi naagaqaa uŋasikkisiŋiǵuma tusaayumagiga atipiaǵataqhusri iŋuutlaapsitŋik atausriq sivuniǵiplugu una. Tusaayumapmigiga qanutun sakuuktilaaqsi piqutigilugu ukpiqsriŋiq kaŋiqaqtuq tusaayugaǵiksuami. ²⁸Tusaasukkigaptuuq uumiksripsitŋun iqsipkaŋiŋiqsi. Taavrumuuna ilitchuǵigisiǵaŋ akiitkaqsiŋiqtiŋ aglaan ilipsi annaumaliqsi. Agaayyutim ititkisiǵaa taamna. ²⁹Agaayyutim iŋuaqqu-tigaasi ukpiqsritlasiplusi Christ-mik suli nagliksaatlasiplusi piqutigiplugu. ³⁰Iluqata aŋuyaqatigiŋksisimarugut. Ilisimagiksi taamna, atakkii qiniǵiksi qanuq nagliksaaŋiǵa qaŋiqsuami suli tusaaplugu nagliksaaŋiǵasu li pakmapakunniŋ.

Christ Atchiksipkakkauruq suli Kamanaqsipkakkauruq

2 ¹Uvvaasiŋ akuqtuirusi uqalhiŋik sayyiqsigikkaŋitŋik ukpiqsriŋipsi naagaqaa uqalhiŋik araaqtuqtigikkaŋitŋik ilipsitŋik. Aasiŋ nakuuruq

il̄isimaruni Ipqitchuamun Irrutchimun atausriᅇᅇuᅇaptiknik suli piqpak̄srit̄la-siᅇaptiknik iᅇuqaqutrit̄las̄iᅇaptikniglu avatmun. ²Iᅇumun, quviatchaktitkaaᅇa atausriᅇᅇuᅇapsi. Isummatiqaḡupsi atautchimik suli piqpak̄kutigupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. ³Uqaviutiqasunaqasi ilipsit̄nik suli inillaktasunaqasi kamanaqsit̄lugusi atlaniᅇ, aglaan isummatigilugich atlat kamanatluglugich ilipsit̄niᅇ. ⁴Ilipsit̄niᅇhiᅇnaq piᅇᅇnaktaaqaḡniasunaqasi aglaantuuq atlanun.

⁵Isumalusi Christ Jesus isumapmatun.

⁶Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmutiqaᅇitchuq atr̄iᅇuniagauni Agaayyutmi.

⁷Naagaunniᅇ qutchigvigigaluakkani suksraallakkaa suunḡil̄l̄apiaqhuni iᅇmiᅇun.

Ilaa aniruuq nunamun atriqaqhuni iᅇuᅇmik.

⁸Atchiks̄it̄ull̄apiaqhuni iᅇmiᅇun iᅇupayaaniᅇ an̄iᅇniᅇgaunniᅇ tuq̄liᅇ— tavrakii tuquruq atr̄liutiᅇluni savvaᅇukt̄it̄itun sann̄iᅇutami!

⁹Taavrumuunnaᅇuᅇu Agaayyutim kamanaqsipkaᅇaa aasiᅇ aatchuᅇuᅇu at̄iᅇmik kamanatluktuamik atipayaaniᅇ.

¹⁰Iluqatiᅇ Agaayyutim iᅇiᅇqtaᅇiᅇ kamaksruᅇniᅇagaat Jesus itkisiᅇᅇaᅇmiᅇ q̄laᅇmi nunamiᅇu suli tuqusimagaluᅇᅇaᅇmiᅇ.

¹¹Iluqatiᅇsuli qul̄iaᅇiᅇniᅇagaat Jesus Christ kisimi atanḡuniᅇuᅇu. Taatnaᅇpatruᅇ Agaayyun Apauruᅇaᅇ nangaqtauniaᅇtuᅇu.

Ukpiqs̄iruat Ittut Qaumaton Nunam Iᅇuiᅇun

¹²Iᅇauramaᅇ, tupigisuuluᅇniᅇipsit̄ᅇa sivuani piqataukama. Pakmaasiᅇ uᅇasikkaluᅇᅇaᅇma ilipsit̄niᅇ tupigit̄q̄ll̄aᅇniᅇaqsit̄ᅇa. Uvluḡaᅇikpan sakuukt̄uiᅇaᅇusi taluqs̄riᅇikun sivuuqatiᅇaᅇusi iᅇuusit̄chi annautrauruat iᅇuutqusiᅇat̄itun anniqs̄uᅇks̄rapsit̄niᅇunaglaan, ¹³atakkii Agaayyun sayyiqsuᅇ-tigigiksi piyummasiq̄husi suli savakkumasiq̄husiᅇu quyalikkauᅇks̄raᅇmiᅇun.

¹⁴Suraᅇaᅇipayaaps̄igun uqap̄iᅇusunaqasi naagaqaa qap̄iq̄tail̄isunaqasi.

¹⁵⁻¹⁶Ilips̄iᅇi patchisait̄chumuusi Agaayyutim q̄itunᅇaᅇiliutikk̄aᅇasi, iᅇuuniaᅇhusi akunᅇatni qaayuḡniᅇq̄ruatlu killuliᅇq̄ruatlu ittuami taaqtuatun.

Uvluḡirraaᅇikmatun q̄laᅇmi iᅇuuniaᅇgumuusi akunᅇatni iᅇuich qul̄iaᅇta-ᅇut̄ilugich il̄iᅇich Agaayyutim uq̄aᅇhiᅇnik iᅇuupk̄ait̄laruanik. Taatnaᅇupsi quyas̄iq̄at̄igigipsi iluqasi aatchuut̄igikkaps̄igun uvamnun ukpiqs̄riᅇikun, atak-kii aatchuqapsit̄ᅇa inuᅇikkamn̄ik taatnatun savaut̄riᅇl̄apiaᅇtusi Agaayyutmik.

¹⁸Taatnaᅇlugu ilips̄isuuq quyayumuusi quviasuqat̄igilun̄alu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹Atanḡuruakun tuyuḡiyumaaqs̄igiga qilamipayaᅇ Timothy ilipsit̄niᅇun. Aasiᅇ ut̄igumiᅇaᅇniᅇq̄pan quviatchakt̄inniᅇagaᅇa uqaut̄iaqs̄ikpaᅇa qanuq

iñuuniaħlapsitñik Agaayyutikun. ²⁰Atakkii piitchuñ atriñanik ilaan qaunakkiagiksirsapsitñik. ²¹Iluqatiñ atlat isumaaluutigigaat suħiksraqtiñ, ilinich suqutiksriñitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²²Aglaan Timothy iħitchuñianiksimagiksi tunñavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluqnaugvigiplugu quliaqtuaqaħti tusaayugaagiksuamik atriplugu iğñiq ikayuiruaq aapamiñik. ²³Taatnamik tuyuğiħiñaagugiga qilamillapiaq iħitchuñianikkuma qanuq uqaqsittaħlamni inillakpatñ. ²⁴Aglaan tunñavigillapiağiga Agaayyun uvamnik qilamipayaaq tikiħiñaaguhiksrağa Philippi-mun.

²⁵Utiqtitaksrağigiga Epaphroditus tuyuğigaluakkaqsi ikayuqupluñ inuqsriuħlamni. Ilaalu uvañalu aniqatigiiksillapiaqtuguk savaqatigiikhunuk akiħiħiñiqsuqugich uumiksirit Agaayyutmik. ²⁶Aipkatqiaqsiiga aisuliqmipman ilipsitñun sulı iħuiħiñuğutigiplugu tusaħiqsi atniğñiğniplugu. ²⁷Atniğñallapiaqmipñunılu tuquqayallapiaqhuni. Aglaan Agaayyutim nagligiplugu sayyıtqikkaa, ilaa naglıksripmatun uvamnik. Taatnaqlugu tuquniğumi ilanayağaa alianniħiğa pakma. ²⁸Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkağukkaluağiga. Utıtqikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayağaaasi aasiñ iħuiħiñiğa uqiglıpsaağayalğitchuq. ²⁹Taatnağlugu pağlayumagiksi quviasuutigiillapiağlugu Agaayyutikun. Kamakkutiqağlugich iñuich ilaatun ittuat, ³⁰atakkii sugingiqğlugu iñuulħi savakhuni uvamnun tuquqqayaqhuniunniñ. Savautigaasi ikayuqluñ a ilipsi piyumiñaisapsitñik.

Iłumun Nalaunjaruaħiq

3 ¹Aqulliulugu, iħauramañ, uqautigisukkağa una: Quviasuutigisiuñ Atanğuruaq Agaayyun. Alğaqsruutinñuliğumiñaitchipsi tamatkuniña tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilğitchupsiuñ annaumapkağaaasi. Itnauvva: ²qaunakkiagigitchi tamatkunakñ a iñuñniñ pigiitchuaniñ siqupsıħiñaqtuaniñ timimik qipmisun iħiplugich. Ilinich iħisautriraqtut nalunaitñutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitunğagılıutipkağukpupi Agaayyutmun. ³Aglaan uvagut iłumun qitunğagıllapiağaatıgıt Agaayyutim pisısiğruñaqnagu timıvut nalunaitñutchiğñiħugich. Agaayyuvıgıgıkpıt Agaayyun ilaan irrusianik ikayuqtiliqhuta sulı nangagıkpıt Christ Jesus iñuugutiqaqtıchırıuaq nutaamik. Ukpıqsriyumiñaitchugıt qaaħiñakun annautiniğniħluta. ⁴Aglaan uqaviutıgıtpatruñ annıqsuħıqtıñ tupıksrıħutıñ qaaħiñakun tavra uqaviutıgıtıllukkayağiga, itna, ⁵nalunaitñutchıkkauruñ tuvraqğugich Jew-ñuruat atuiragıħat tallimat piñasut uvlut atuumaanıkmata. Israel-aanullapiaqtuñ a niħıpkun, iñuguqatapluñ Benjamin-nağmiuni, auga avuıħaaq Hebrew-piağataq. Tupıksrıruñ tillısipayaanjıtñik Jew-ñuruat malığutaksrañata Pharısee-ñupluñ. ⁶Piyummatıqaqpaitluñ

ihuiiqtitchirunjaunniin ukpiqtuanjuranik. Inuk nalaunjaruaahin-
 naupman tupigilugich maligutaksrat kia-unniin patchisigiyumiñaitkaa.
 7 Suragaipayaatka kamanallapiagaaluqtuatunniin uvamni sivuani—pak-
 mapak ayaligitka atakkii anniqsulikramnun tunjavigisukkiga Christ
 kisian. 8-9 Ilumun ayaktuiñaligitka. Supayaat tamatkua sapluhiñagaat-
 na ilitchugihiksrananiin Christ Jesus-ñum. Pakma ilitchugisullapiagiga
 ilaa Atanigiliutihiksranagun. Suapayaaqsuli isummatigiliutigiga sumun
 atuğumiñaitlugu pakmaaglaan inugitlukkiga piqahiksrağa Christ-mik
 piqasiutiluğa ilaani. Tavrakñaaglaan isumatiginaiqsuğa uvamnik
 nalaunjasiyumiñagluga sivuğaani Agaayyutim tupigiuraahihñagluga
 maligutaksrağa, aglaan tunjavigiliutigiga Christ kisian anniqsuqtik-
 srağa. 10 Pakma ilitchugisukkiga Christ sulii sanña anipkairuaq ilaanik
 tuquhigmiin, sulii nagliksaqtituluga ilaatun, tuquyumaluğa ilaatun.
 11 Nalupqiginitchiga inuuhiga Christ-kun anitqikkisipluga tuquhigmiin.

Aqpaqsruhiq Akimasaqtuni

12 Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiñiluga Christ-mi naagaqaa ata-
 ramik inuutlasiluga Christ-tupiağataq. Aglaan sakuuktunjasuli Christ-tun
 ilisañagukluga inuuniağumiñaqsiplugalula ilaatun. 13 Ilauramaañ, ilisi-
 maruğa taatnaiñisilaamniskuli. Atausiq pisullapiagiga, piğuguklugu
 itchuuhiga aglaan ilisukluga Christ qanuq itqkpağa. 14 Christ-ñum
 ilitchugipkağaaña qanuq piqasiutihiksrapkun inmigun. Atriplugu
 aqpaqsruqtuaq sakuullapiaghuni piññaaktaaksrağmiñun uvanaptuuq
 sakuullapiagmiuğa ilisukluga ilaatun. Agaayyutim inmiñik tuquğaaña
 taatna inuuniaqupluga. 15 Iluqata naujaniksamaruaguut ukpiqsrihiptigun
 piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiqaqta atautchimik
 Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiqagupsi Agaayyutim kanjiq-
 sipkağisigaasi taavrumiğa. 16 Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuinaqta
 piqatigilugu Christ aullağvigianikkaptigun.

17 Ilauramaañ, inuuniağitchi inuuniağaptun ilisaagağusi tamatku-
 nakña maligutchiruanin inuuniağamnisk. 18 Atakkii piqauqtuq atlanik
 maligutchisunitchuanik Christ-mik—uqautigianikkamnisk ilipsit-
 ñun aasiin alianniuqtituluga isummatigiasikapkich—akililiiqsuiruat
 Christ-ñum tuqułhanik. Piqasiutiniuraqmiñatiñlu ilaanun. 19 Timitiñ
 aanguağiliutiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunniiñ savaatiñ
 kanjugiraksrağaluatiñ, aasiin aulliqsaanañatni uvlut piqatauyumiñaitchut
 Agaayyutmi atakkii isummatigihñiñaqługu inuuniağiqtiñ maani nunami.
 20 Aglaan iluqaptiknun atlaullapiagtuq. Isummatigirağigikput Agaayyun
 nayuqtigiplugu, niğugaqaqhuta anniqsuutrimik kisianiñ ilaaniñ, aasiin
 taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. 21 Ilaan simmigişigai sayait-
 chuatlu tuqurağauqtuatu timivut atriliutilugich inmi kamanaqtuamun

tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnağumiñallapiaqmipłuniļu atakkii aňalatchipłuni supayaanik tavra piuq.

4 ¹Iłauramaaň nakuagillapiağipsi suli inuğiplugu piqataufiksrağa ilipsitñi. Quviatchaktitkipsitña suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnaqhusi napammaağigitchi Atanikun itqağilugu qanutun uvamnun piqpagifiqsi.

Alğaqsruutit

²Uqautisukkikka aňnak atiqaquak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iñuulıgmi Christ-kun qanaağumiñaitłutik suli ilannağiiksitiqikhutik. ³Iłannamaaň tuniqsimaplutin, injiqmigikpiñ ikayuquplugik taapkuak aňnak savaaqaquak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaagiksuamik piqatigipluňa sulipsuuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqağigai iluqaisa atqich aglausimaruat makpiğaañiñun iñuulhum.

⁴Nipliutigianiksimmakkağa sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigisiuň ataramik iñuuluğiqsi Christ-mi. ⁵Ki, iñuich ilit-chuğilitruň Christ ilipsitñi iluaqutriğapsigun iluqaitñun iñunun injmiguañiğapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitñi. ⁶Taatnağusi isumaaluutiqağumiñaitchusi sumik, aglaan injiqsruutigilhiñaqsiuň. Uvva, injiqsruğapsitñi uqutilugu Agaayyun inuğikkapsitñik suli quyalugu ataramik kiggusiaqaqapsi. ⁷Agaayyutim tutqiksitkisigai isummatisi atakkii taamna qinuiñnaq kamanatluktuanuruq kañiqsiğimñ. Agaayyutim uummatisi qinuisaaqtitkisigai isumatuiñaqtillusi Christ-mik tunğagupsi ilaani supayaakun.

⁸Aqulliuplugu, isummatigigupsiuň ilumutuuruuq kamañaqtuağlu nalaunğaruuğlu ipqitchuuğlu iluaqnaqtuağlu, suli isummatigigupsigich nakuuruat atlani, suli itqağilugu quyasuglugu Agaayyun nanğaglugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹Uvamniñ ilisaaqaqtusi Christ-mik akuqtuağiplugu ilaa iñuulipsitñun, tusaaplugu suli qinıqługu qanuq tunğağiga Atanğuruami supayaatigun. Iłisimagupsiuň ilaa minguiqsiagvilugululu uvaptun, Agaayyun qinuiqsitchiruuq uvaptiknik nayuutigisiruq ilipsitñi.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰Quviasullapiaqtuňa ikayutqikapsitña ikayuqqaqłuňa sivuani. Taatnaqlugu nanğagukkiga Ataniq. Iłumun ikayuanikkaluagipsitña aasiñ ilitchuğigiga piviqanğilıqsi ikayuiğiksrapstñik uvamnik taimakñaaglaan. ¹¹Uqautiginıtkiga taamna pisigilugu inuqsriuğiga. Iłitchuňa pisuiqsimaatlasripłuňa piqağisıñğagma aňjruamik naagaqaa mikiruumik. ¹²Iłisimagiga iñuuniağiq inuqsriuğłuňa naagaqaa susuksiñitłuňa.

Iłitchuǵipmigiga ińuuniaǵıq ukpiqsriǵıkun susuksiińitkuma naagaqaa niǵisukkuma. ¹³Ińuuniaǵıhińauruǵa supayaakun ikayuqsıǵıluǵa Christ-mik sańǵısipkairuamik ukpiqsriǵımnik.

¹⁴Naagasuli iǵuaqqtigipsitǵa ikayuǵluǵa iǵuiǵıuǵamni. ¹⁵Iǵauramaań Philippi-mi, iǵisimallapiaǵıksi quliaqtuǵıǵa tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakńaasiń aullautiplugu atlanun nunaaqıńun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuǵıruuasi qaitchirusi manıńńik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inuǵıkkamnik akulaiǵıǵu. ¹⁷Uvvaasiiń niǵiunǵıllapiaqtuǵa atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitńiń. Aglaan niǵiugigigiga Agaayyutmun piǵıusiaqǵıksrapsitńik iǵuaqqutriǵıǵapsıgun uvamnik. ¹⁸Iǵisimatquplusi akuqtuǵıtka tuyuutipayaasi Epaphroditus-kun. Inuqsranǵıllapiaqtuǵa sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun iǵımun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiaǵaa taamna. ¹⁹Aasiiń Agaayyutigikkaǵma qaitchigisigaasi ińuǵıksıllapiaǵıluǵu supayaamik inuǵıkkapsitńik Jesus Christ-kun. ²⁰Agaayyutvut Aapauruǵ kamagikkauli taimuńaaglaan. Taatnatuq.

Paǵlasuiqsaaǵıtıt

²¹Nayaǵıńaǵıtkaguıq iluqaisa ukpiqsriuat ińuuqatauruat Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuǵaasi nayaǵıńamik. ²²Iluqatıń ukpiqsriuat tuyuqmıǵaasi nayaǵıńamik pitıukhutıń tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³Jesus Christ-ńum iǵuaqquataa nayuutiyumuıq iluqapsitńi.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ŋmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuŋha-
gun Agaayyutim. Aglaqatiqaqtuŋa aniqatiptiknik Timothy-mik.
²Tuyuŋigikpuk una tuyuun Agaayyutim iŋuŋiŋun Colossae-miittua-
nun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim
Aapagikkapta iŋuaqutillaŋniaglisi suli tutqiksillusu.

Quyyatit Agaayuŋigmi

³Quyagikpuk Agaayyun aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum
agaayyutitapayaaqapsi, ⁴takku ukpiqsrirusri Christ Jesus-mik suli piq-
paksripluŋu iluqaitniik ukpiqsriruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun
suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵Piqpaksriŋiqsusri ukpiq-
sriruanik piqutigiplugu niŋiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq
qilaŋmi. Taamna niŋiugaq pigiliutiqaagiksi tusraakapsiuŋ iŋumutuuruuq
tusraayugaallautaq. ⁶Tusraayugaallautaq quliaqtuagikkauruq ilipsitniun
iŋuŋunlu nanipayaaq. Aglaan tusraaqaaqapsiuŋ tusraayugaallautaq
simmiaqsiŋigaa iŋuuniaŋhat iŋuich suli iŋuuniaŋiqsipsuuq, aasriiŋ iŋitchu-
ŋigiksi iŋuaqutriŋha Agaayyutim kaŋiqsiplugu iŋumutun. ⁷Tusraagiksi
tusraayugaallautaq tumigiplugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun
piqpagikkaqpuq, atakkii tuniqsimaruuaq savaqatigigikpuk Christ-kun.
⁸Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpaksrip-
kaŋnipluŋu atlanik iŋuŋnik.

⁹Taatnamik taimakŋa uvlumiŋ tusraalgataŋaptikniŋaglaan taavrumiŋa
agaayyutituiŋaŋipsigiŋi. Iniqsruutigiptigiŋi Agaayyutmun kaŋiqsip-
kallapiaqupluŋu Agaayyutim pisuŋhanik, suli isrumatusipkaqupluŋu
kaŋiqsipkaqupluŋuŋu ilitqusriŋiksuaŋmigun, ¹⁰suli agaayyutiŋuŋu
agaayyutikuŋiqsi Agaayyutmi quyaqnaquplugulu, ataramik savaallauta-
qaqupluŋuŋu suli iŋitchuŋisaiŋaŋuŋuŋu Agaayyun, ¹¹suli agaayyutigiplugu
Agaayyutmun sayaksritqupluŋuŋu kamanaqtuakun saŋŋiagun, iŋlututlaqu-
lugu sakiqnapayaaq anuqsruŋikun quviasuutikunlu, ¹²suli agaayyutiŋuŋuŋu

quyyatiqaqplusri ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsriuanun iñuuruanun Agaayyutmi, iñuupmatun qaumami. ¹³Agaayyutim annautiniğaatiğut sarñianiñ taaqtuam, aasrii tikiutip-luta añaayyuqautaanun piqpagiragmi iğñiğmi. ¹⁴Taavruma Iğñiğan Agaayyutim satuğniğaatiğut Agaayyutmun natqigutitquplugich itqaumayumiñaiglugich killuqsautipayaavut.

Christ Kamanagñiqsrauruq

¹⁵Christ atrigigaa qiniğnaitchuam Agaayyutim inñaniktuam supayaaq iñiqtaugaluqtitnagu. ¹⁶Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iñiqtaurur qilañmiittuat suli nunami, supayaat qiniğnaqtuat qiniğnaitchuatu suli aňalatit sarñiqaqhutinj marrumani nunami siłamiļu. Agaayyutim iñiğniğai supayaurat ilaagun supayaanun kamanaksruqup-lugu ilaa. ¹⁷Christ inñaniktuq sivuani iñiqtaupayaaqtuam. Suapayaaq itchugaaqtuq Christ-kun. ¹⁸Christ niaquğigaa timim; taamna timi ukpiqtuañuruapayaañuruq. Christ-ñum iñuuliqaqtitkai ukpiqtuañuruat añipkaqqaasimapluni tuquñaruaniñ iñuupluni taimuņa. Taatnaqhuni Christ pitñiqsrauruq supayaani. ¹⁹Agaayyun sivunniğñiqsuq iluqnağuni iñuusukhuni ataramik iğñiğmiñi. ²⁰Agaayyutim ilauraagiiksitqugai inñi-ñun kisupayaat nunami siłamiittuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiuñ auni tuqupluni sannigutami.

²¹Ilipsi, itkaluaqtuani uñasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri kil-luqsautipsitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²²Aglaan pakma Christ-ñum ilauraagiiksinniğaasri Agaayyutmun tuquhigmigun sannigutami, aasriiñ tikiutriruq ilipsitñik Agaayyutim sivuğanun killuqsautaiqhusri pasiñağumiñaiqhusriļu. ²³Tikiññiaqtusri taimuņa ukpiqsrituiñağup-si payañaigusri nuktinnağumiñaigusri suli tigungmitqiağikkupsiuñ nigiugikkaqsi tusraakapsiuñaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuañuraqtuq iñupayaanun nanipayaaq. Aasiñ uvaņa Paul uqqiraqtigigaaña uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriuanik

²⁴Quviasuktuņa iğlutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitauskama timipkun Christ nagliksaaqmatun piuņa. Taatnamik quviasuktuņa naarrusiqapkich Christ-ñum nagliksaağniņi pisigiplugich ukpiqsriqiruañuruat, tamatkua timigikkañi. ²⁵Aullağniikamaaglaan savautriğimik Agaayyutim uqqiraqtautqugaaña ukpiqsriuañuruat. Taatnamik tiligaaña quliaqtuağutitquplusri tusraayugaagiksuaapayaa-mik. ²⁶Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuañuruq Agaayyutim iriqsimakkaña imakñaqaña iñilğaasaq. Aglaan pakma sagviğñiğaa ukpiqsriuanun. ²⁷Agaayyutim iłitchuğitqugai qanutun kamañaqtigiplu-

tiŋ nalunaqtuat iñupayaanun, taputiplugich Jew-ŋungitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-ŋungitchuani, aasiñ niġiuganiktitlursi iñuuliksrapstñik Agaayyutim kamanautaani. ²⁸Taamna Christ quliaqtuaġigikput iñupayaanun, alġaqsruqlugu suli ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptiktun. Iñupayaaq ukpiqsriruaġuqugikput Christ-kun ililuni inuguqtuatun. ²⁹Tarra taamna sakuugutigigiga pisuqtilaamni, saŋŋiaqłuŋa Christ-ŋum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2 ¹Ilisimatqugipsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkunulalu Laodicea-miittuanun suli iluqaŋitñun qiñiqsi-maitchuanun uvamnik. ²Agaayyutimtuq pitchuksaallaŋniaġligich piqatigiilhatigun piqpakkutihikun, suli nalupqiginaġlugu kaŋiqsil-łautaqtilligich nalunaqtuaŋanik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-ŋuruq. ³Christ-ŋum kisimi kaŋiqsimapkaġai iñuich Agaayyutmik, iluqaanik ilisimaraksraŋatnik Agaayyutikun. ⁴Uqautigipsi taavrumi-ŋa, kiñaunniñ kinnipkaġniaqani uqallautaqtuanun uqautilursi saglunik. ⁵Uŋasrikkaluaŋaġma ilipsitñiñ piqatauruŋa irrutchipkun. Ilisimagiga atausiŋuŋiqsi suli ukpiqsriiŋiqsi payaŋaiqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktuŋa.

Iñuullapiagataġiq Christ-mi

⁶⁻⁷Ukpiqsriaqsirusri Christ Jesus-mik ataniġmik, ki iñuuniaġitchi tunŋa-viqałhiñaġlugu ilaa, kaŋiñigusri Christ-mi nappaġusriłu ukpiqsriiłapsigun, ukpiqsriiŋiqsi saŋŋisisaiñaġlugu ilisauttusriusriapsigun ulipkaulalursiłu quyaġiġmik. ⁸Qaunagititchi, kimun-unniñ alapisaaqtinnasri ilisauttitigun suli imaiłaatigun iñipchaqtitauruatigun. Taatnatchich iñuich ilisauttutiŋich iñuknitŋaqtaurut suli ittut aŋalarrutaiñiñ siłam, unniisuli ilisauttutiŋich Christ-mitŋaqtuangaŋitchut. ⁹Uvvatakku iluqaġmi Agaayyun iñuuruq inuqsraŋaiqhuni Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰Uvvasuli atausriŋuqatigikapsiuŋ Christ ilipsipsuuq piqaqmirusri iñuuhġmik Agaayyutitŋaqtauruamik ilipsitñi. Christ kamaŋniqsraupluni atangiuruq aŋalatipayaaniñ suli saŋŋiñiñ. ¹¹Aasriisuli atausriŋuqataukapsi Christ-mun, nalunaitŋutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitŋutchiqsauŋitichusri timipsitñi maligutlugu Jew-ŋuruat piłhusikaŋat aglaan nalunaitŋutchiqsaurusri uummatipsitñi. Christ-ŋum nutaqtitkaasri piiłlugu kaŋiġruaqtasqi ilipsitñiñ. ¹²Paptaakkaukapsi kaŋiġruaqtasqi iluviqatauruq Christ-mi, aasriñ saŋŋian Agaayyutim aŋipkaġaasri nutaamun iñuuhġmun takku tunŋapulusri saŋŋiruamun Agaayyutmun aŋitqiktitchiruamun Christ-mik iñuuhġmun. ¹³Ilipsi tuqunagaluaqtuani killuqsautipsigun iñuuniaqhusri timim kimmutaagun, aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuuhġmik piqatautlasriġaasri Christ-mi. Suli natqigutigaasri iluqait-ñik killuqsautipsitñik. ¹⁴Suliasriiñ piġaa aglausimaruq akikŋaqtauruaq

uvaptiknun. Aglausimaruam uqautigigaa maligutchiñgiqput Agaayyutim iñuuniaqurrutaiñik, akikñautiguqlugu uvaptiknun. Agaayyutim tiguni-gaa taamna aglausimaruag aasriñ kikiaktuutiplugu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piiğai killuqsautivut. ¹⁵Aasriisuli Christ tuqukami akimaniq-suq iluqaitiñ ayalatipayaaniñ nanipayaaq sulii sanjiiñ silam. Christ-ñum qiniqtinnigaa kisupayaamun sanjijatluktilaani ilijitniñ.

¹⁶Anjua kisumununiñ atanniqsinniaqasri nigikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniñ nigiqpagvikaapsigun naagaqaa nigiqpagvikaatigun tatqililqikman naagaqaa minguiqsiagviksigun. ¹⁷Taatnatchich iñuunia-qurrutit Christ-ñum taggagigai. Tikkuagutauñhiñagniqsut Christ-mun ilaan aggigñiañhanunaglaan. ¹⁸Uqautipkañniaqasri killuqsagñilusri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun iliplutij putlatuniqsut isragulijun ataramik uqagiplugich qiniqquuraakkatiñ. Qutchigillapiaqtut inmik-nik atakkii iñuknitjaqtaupluni isrummataat. ¹⁹Taatnatchich iñuich injaiqsuanurut Christ-mi. Christ niaquuruq liilaa ukpiqsruuat timigigai. Iluqagmij ataruat niaqumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut ataut-chikun, Agaayyutim aglipkaqlugich.

Tuquliğlu Iñuuliğlu Piqatigiplugu Christ

²⁰Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik ayalatijaiq-suksraurusri tamatkununa ayalarrutaiñun sanjiiñunlu silam. Suvaatami tupigivisigik iñuuniaqurrutit, itnaqsimaruat, ²¹“Nigiñiaqnagu taamna, uuktuağniaqnagu, aktuğniaqnagu.” ²²Iluqatiñ tamatkua iñuuniaqurrutit atuğumiñaitchut, atakkii iñuich piliagigaich. Tamatkua iñuuniaqurrutit tun-ğaviqañhiñagniqsut iñuich tillisijitñun ilisauttutijitñunlu. ²³Itkaluaqhutiñ nalaunjaruatun iñuich putqataqtitlaplugich sulii ilitqusiqahutiñ atchiksua-tun sulii anasiñjuqsagtitlugich timiñich pigiplugich killuqsautiñich, aglaan tamatkua iñuuniaqurrutit sumun atuğumiñaitchut. Tupiksriñhatigun tamatkua iñuuniaqurrutit iñuum piigumiñaitchaa pigiitчуаq kimmutaa timim.

3 ¹Anjitiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitni, kipigniugutigituiñaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani, aquvitaupluni taliqpiani Agaayyutim. ²Isummatigituiñağlugu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isummatigisunatnagich nunam pigikkañi. ³Ilipsi tuquruatun iñuk-tun ittuani atuiñiqsusri atuğugaluakkapsitni. Pakma nutaamik iñuuliqaqtusri piqatigiplugu Christ iriqsimaruag Agaayyutmi. ⁴Christ iñuuliğikkaqput qiniqnaqsikpan ilipsipsuuq qiniqnaqsijatiginiagiksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utqqauruag Iñuuliq Nutauruaglu

⁵Taatnamik tuqutichigik iluqaisa kañigruaqnitjaqtauruat ilipsitni. Isummatigisitchi ilipsitniq tuquruatun kimmutaiglugu qanusripa-

yaaq sayuñalıq, qanusripayaq qaayugnaqtuaq, kimmutiğniqłuk, suli kaviuğutiñiq. Amiami, iñuk kaviuqtauruq atlat sulliñaurañitñik aanguaqtuqtauruq. ⁶Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai iñuich tupiksriñgitmata ilaanik. ⁷Sivuanıqarı killiqsruugaluaqmiruasri taatnatun iñuuniaqapsi killuğmi. ⁸Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qiniğun, kipinjuqsriñiq, uqağniqłuturiñiq, qaayugnaqtuanik uqaqalıq, ⁹suli sagluqqutingiğusri avatmun. Atakkii aňalatağıngiğaa-sri iñuuniağıruapsi savaaqtuummağmi, mattaqmatun atnuğaağruaq. ¹⁰Pakma iñuuniağıqsi nutaaguqtuq, atipmatun atnuğaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri iłitqulusri ilaatun. Tarraasriiñ iłitchuğip-saagnaqtusri Agaayyutmik iñiqsirigikkapsitñik. ¹¹Iñuich nutaaguqamin Christ-kun Jew-ñunğıtchuatlu Jew-ñuruatlu, nalunaitñutchiqsittuatlu timimikni nalunaitñutchiñğıtchuatlu, sumikñaqtuatlu satkuliqiruatu Scythians-tun, savaktaağruuruatlu savaktaağruunğıtchuatlu atlagiñğıqsut. Christ qaukłiullapiaqtuq tamatkunakña iluqaitñiñ suli iñuupluni iluqaitñi iñugikkağmiñi.

¹²Agaayyutim piksraqtaağıgaasri piqpagiplusri. Taatnamik iñuk atipmatun atnuğaatchiamik ilipsi piqpakkutisitichi avatmun, iħuaqqut-lusriħu, atchigusriħu, aggañailħusriħu suli igłutuutilusri. ¹³Anuqsrutilusri avatmun suli natqigutisrimaagusri nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitña-ğusri. Natqigutriħusri atriħugu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitñik. ¹⁴Una pitłuktuaq iluqaitñiñ, piqpakkutituiñağıtchi avatmun. Atakkii piqpaksriħum atausriññuumapcallapiağai iñupayaat. ¹⁵Ki qiñuiññañan Christ-ñum aňalataağılisigik uummatisri isrummatisiħu. Agaayyutim ilu-qasri atausriññuqtitkaasri iñuuaqtigiħuqulusri qiñuiññaağusri avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqağıtchi. ¹⁶Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum iħisauttutai suli ikayuutilusri avatmun kañiqsiħiksrañatigun iħisauttutit, pitchuksağıutigilugu avatmun puqıħikun, atuğusri psalms-nik atuutiniglu suli quyyatiqağlusi Agaayyutmun piqutigilugu iħuaqquataa. ¹⁷Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqağupsi, atuumaruksrauruq atq-a-gun atangum Jesus-ñum quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiñiq Nutauruakun Iñuulıkun

¹⁸Ağnaurusii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunñaruq Agaayyutmi. ¹⁹Uiñuruasii, piqpagilugich nuliasri aggañairrutilugich. ²⁰Iħaalugruurusii, tupigilugich aňayuqaasri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹Aapauruasii, uumitchaqusaasunjaqnağich qitungasri, atakkii qapiņasiviaqtut kamaksrigaluağımikniñ ilipsitñik.

²²Savaktaağruurusii, tupigilugich qaukłisi supayaatigun. Quyalitñiñniasrunjaqasri qaukłipsitñik takkuatniħiħınaq, aglaan savautisigik qanutitanğıħusri taluğilugu Agaayyun. ²³Savautrigupsi

iñuñnik savaağiyumagiksi pisuqtilaapsitñi, atakkii savautriñlapiiaqtu-sri Agaayyutmik savautri'apsi iñuñnik. ²⁴Itqağisiñuñ akilñiusriaksraqsi Agaayyutmiñ akiqsruutigikkana iñuñmiñun. Qanusripayaakun savautillapiagiksi Ataniq Christ ilaahñañaq. ²⁵Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriññuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich iñuich.

4 ¹Savaktiqaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqağilugu ataniqaqtillaaqsi qilañmi.

Alqaqsruutit

²Iñiqsruqtuinağitchi suli ataramik quyamaağlugu Agaayyun. ³Uvva, tigutaanñuruña piquitigiplugu quliaqtuaqağiga tusraayugaağiksumamik. Taatnamik itqağiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta pivik-sramik quliaqtuaqağiksrapitnik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtuañagun. ⁴Agaayutiluña quliaqtuatlañiksrapkun tusaayugaağiksumamik iñuñnun kanñiqsiñaqsiñlugu. Taamna piraksraqikkaga. ⁵Iñuuniağusri puqiksañfikun akunğatni ukpiñaitchuat atullautağlugu pivik pisuqtilaapsitñi. ⁶Uqağiqsi ataramik quyaqnaqtitchiñuñ iñupayaanun suli ilisimayumañiñ qanuq kiggutiqağiksrapitnik kisupayaamun nalaullugu.

Pağlasuiqsaagutit

⁷Tychicus piqpagiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsimaruaq uqqiraqti suli savaqatiga Agaayyutikun. Ilaan uqautigisigaasri iluqait-ñik atuumaruanik uvamnun. ⁸Taatnaqługu tuyuğigiga ilisimatquplusri qanuq itilaaptitnik suli pitchuksaaqplusri. ⁹Tuyuğipmigiga Onesimus tuniqsimaruaq piqpagiplugu aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilağigiksi. Uqautigisigaasri atuumapayaaqtuamik uvani.

¹⁰Aristarchus-ñum tigutaanñuqatigikkağma suli Mark-ñum, uyugu-ñan Barnabas-ñum, tuyuğasri nayaaññamik. Uqautianikkipsi qanuq piñiksrañanik Mark-ñum aggiqpan. Tutqiksitchumagiksi. ¹¹Joshua taiyuu-tiqaqtuaq Justus-mik tuyuqmıuq nayaaññamik. Taapkua piñasut kisiitnik Jew-ñuruat savaqatigigitka piquitigiplugu añaayuaqautaa Agaayyutim. Ilinja ikayullapiagaatña araaqtuqłunalu. ¹²Epaphras-ñum nunaqatip-si suli savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmıgaasri nayaaññamik. Ilaan agaayyutigaasri Agaayyutmun ikayuqplusri saññilursi suli nalaunñalusri ukpiqsriñipsigun. Agaayyutipmıgaasri ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³Ilisimapiagiga qanutun iñiqsruutriñha piqu-tigiplusri ukpiqsriñuatu iñuuruat nunaaqñiñi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-mıglu. ¹⁴Luke piqpagikkauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaaññamik.

¹⁵Nayaan̄ñaagukkitka ukpiqtuan̄juruapayaat nunaqqiani Laodicea-
num suli aḡnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuan̄juruatlu katiraḡaqtuat
taavruma tupqani. ¹⁶Agliqiaḡianikkupsiuḡ una tuyuutiga ilipsit̄n̄un
tuyuḡiyumagiksi ukpiqtuan̄juranun Laodicea-mi agliqitqulugu agaay-
yuvimikni. Aasiil̄i agliqiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ḡmiunun
agaayyuvipsit̄ni. ¹⁷Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiaḡuḡ savaaq
atangum tillisigikkaḡa savaqplugu.”

¹⁸Uvaḡa Paul argamnik aglakkiga nayaan̄ñaḡa, “Puuyuḡniaqnasriuḡ
pituksimaḡiḡa isiqsiviḡmi.” Agaayyutimtuq iḡuaqqutilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ġmiunun

1 ¹Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanŋuranun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkari Agaayyutim Aapauruam suli Atanġuruam Jesus Christ-ŋum. Uvvatuq iħuaqqutmik suli qiñuiññamik qaitħilisi.

Iñuuniaħhatlu Ukpigusriatlu

²Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraġigikput, ataramik agaayuħħaptikni itqaġiplusri. ³Agaayyutmun uqaqaqtitluta itqaġigikput, qanutun ukpiq-srillapiaħiqsi, piqpaksrillapiaħiqsi, niġiugaqallapiaħiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴Aniqatiumaari! Agaayyutim piqpaksriħha ilipsitñik nalunġitchikput inmiñun piksraqtaaġiplusri. ⁵Uvvatakkus tusaayugaal-lautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiħhiñakuunġitchuaq aglaan saññikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuulħha nalupqigingiqħuġu, taatna tikiutigikput. Iħisimagiksi qanuq iñuuniaħiqput iħuaħiksrapstñun ittuuaq ilipsitñiitnapta. ⁶Ilipsi uvaptiknun suli Ataniġmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluħħa, uqaliq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuġiksi, ⁷itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraġuħusri. ⁸Uvvatakkus siaminiġiksi Atanġum uqalħha iluqaitñun nunariñun Macedonia-mlu Greece-ħumlu, aasriiñ tusaayugaallautaq ukpiġutiqaġnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaq, uvaptiknununniñ ilaraksraiħuġu. ⁹Iñuich iluqaġmin uqaġigaat qanuq ilipsitñun akuqtuħiqput taamuħha tikitñapta, suli qanuq mumiħiqsi aanġuaniñ Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruuq ilumunlu ittuuaq savautisrukħuġu. ¹⁰Uqaġipmigaat taqqisilaqsi Iġniġikkaħanik Agaayyutim qilaħmiñ, Jesus-mik, Ilaan anitqiksitagikkaħanik tuquħiġmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ħum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaa-niñ tikitchuksramiñ.

(1 Th 1.7)

Paul-ḡum Savaaḡa Thessalonica-mi

2 ¹Aniqatiumaaḡ! Ilipsipsuuq ilitchuḡianikkaqsi tikiumaḡiqput ilipsitḡun suilaakun ingiḡha. ²Iḡisimarusri qanutun nagliksaaḡa-niktılaaptiknik suli kanḡunakun aḡalakkautılaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaagaatigut quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik ilipsitḡun iglutuḡaptikni atqunaq akiḡliḡisuutmik. ³Uvvatakku ilipsitḡnik quliaqtuaqtitluta kinniqtusraangitchiptigiḡ, unniḡiḡn qaayugḡnaqtuakun pitqusraangitchiptigiḡ, naagaqaa kismik pisaasruḡmigagḡnianḡitchugut. ⁴Aglaan Agaayyutim pitquḡhagun ataramik uqaqaqtugut, takku Ilaan piksraqtaagigaatigut tusraayugaallautamik quliaqtuaqupluta. Iḡuḡnik quyalitḡiḡniaḡummataitchugut aglaan Agaayyutmik iḡuuniaḡapta naipiqtuqtaanik. ⁵Tikiumangḡiḡiqput uqayusraḡikun nalupqigingitchiksi naagaqaa kaviuḡiq matummiḡniaḡlugu—Agaayyun iḡisimarigigikput. ⁶⁻⁷Ilipsitḡiḡn unniḡiḡn atlaniḡn quyagitchiuniaḡhiḡnangitchugut. Nangaquuḡhiḡnagaluagtugut ilipsitḡun atakkii Christ-ḡum uqqiraqtigipluta, aglaan ilipsitḡiḡn ittugut agḡaḡaiḡhuta aakauruam qaunaksriḡha qitungamiḡnik atriplugu. ⁸Piqpagivagitḡusri Agaayyutim uqalḡhiḡnagḡisaḡagun aglaan iḡuḡḡaptigunlu piqasriqsuḡiksraqsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaknallapiqhusri. ⁹Aniqatiumaaḡ! Iḡumun itqaḡigiksi qanuq savaḡiqput sakuukhuta! Unnuaqtuummaan savaktugut, ilipsitḡiḡn akiyauyumangitḡluta Agaayyutim tusraayugaallautaaḡa ilipsitḡun uqauti'aptigu. ¹⁰Iḡisimarusri, Agaayyutim iḡisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitḡnik ukpiqtuaḡuruanik ipqisilaḡaḡa nalaunḡapluniḡ patchisaitḡuniḡ. ¹¹Iḡisimagiksi pitchuksaagḡiqput ilipsitḡnik atriplugu aapa nakuuruuq qitungamiḡnik pitchuksaagḡipmatun.

¹²Pitchuksaagipsi arakhusri itqugaluqhusri iñuuniałigitqukkaŋa-gun Agaayyutim tuqłuumaripsi aŋaayyqautmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³Agaayyutim uqałha tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtuğiksi iñuñmiñ pipmatuunğitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqałigiplusu, taatniillapiaqmipłunił. Uvvatakku akunnapsitñi ukpiqsriuanani Agaayyun savaaqaqtuq. Taatnaqlugu uvaguttuuq ataramik Agaayyun quyağikput. ¹⁴Aniqatiumaañ! Agaayyutim ukpiqtuaŋuruanisun Judea-mi ilinjisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Ilipsipsuuq taatnatun piyuaqsiułigmik nunaqatipsitñiñ iğłutuqtusri Jew-ŋuruanin tasrapkua iğłutuipmatun, ¹⁵tuqqutchiruanin Ataniğmik Jesus-mik suli sivuniksriqirinik, tasrapkua uvaŋalu iłakkalu piyuaqmigaa-tigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisivat! Iñuñni uumiksriñuplutiñ! ¹⁶Uqautriñiksraptikniñunniñ Jew-ŋunğitchuanun anniqsułiksraŋatnik nutqaqtinniağaluğaatiğut. Taatnatchich killuğmik ataramik iñiqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiñniałigmiknunaglaan.

Paul-ŋum Tikitqikkummiułha Iliniñun

¹⁷Aniqatiumaañ! Uvagu piisaallałaptikni ilipsitñiñ sivikisuarani, qanutun piitchivisi qinñitqikkumagaluqhusri. Isrumaptigun nayuğaluğipsi. ¹⁸Ilipsitñun utitqigukkaluaqhuta, uvaŋa Paul utitqinñial-lakkaluqtuŋa. Aglaan Tuunğaum pirailiğaatiğut. ¹⁹Aglaan ilipsi kisipsi niğiuğaqağvigigipsi, quvianağiplusri, suli akimałikun uqautigitlplusri Atannapta Jesus-ŋum sivuğaani agqiğpan. ²⁰Iłumutun kamanautigigipsi quvianağiplusri.

3 ¹Aasriin iğłutulguiqaptigu, ittuallałiksraptigun Athen-mi sivun-niqsugut ²tuyuğilhani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuaqałigmi tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyuğigikput sayyiquplusri suli ukpiqsriñiqsi ikayuquplugu, ³nalliqsiun-niñ utiqunğitlugu makuniŋa piyuaqsiułignik piqusriğuni. Taatnatchich piyuaqqtut Agaayyutim pisułigigai uvaptiknun. Taatna ilitchuğianikkiksi. ⁴Uvvatakku innaptikni ilipsitñi sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiugi-siñipluta, aasriin kaŋiqsianiłapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵Iğłutuutilguiqama ukpiqsriñiqsi kaŋiqsisuklugu, taatnaqlugu Timothy tuyuğigiga. Piñiksraqtuŋa Tuunğağmun killuqsqaqtinniağasugalusri, iluqaniasrii savaqput sułlaamun innasugalugu.

⁶Pakma Timothy ilipsitñiñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaağiksaa-nik ukpiqsriñapsigun suli piqpakkutipsigun tikiutripłuni, uqautigaatiğut ataramik uvaptiknik itqaqsrinipłusripsuuq suli atqunaq qinñiğunipłuta uvaguttuuq ilipsitnik qinñiğukmatun. ⁷Aniqatiumaañ! Taatnaqhuta iluqaani iłuiłiułaptikni suli nagliksaaqsiułaptikni ilipsigun piyum-

masrīlaakkaurugut. Ilipsi ukpiqsrīḥapsi sayyillaagaatigut. ⁸Pakma īnuugisipiaqtugut īlitchuḡianikapta makitilaapsit̄niksuli payaḡaḡusri īnuuniaḥapsit̄ni Agaayyutikun. ⁹Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchīḥīnaaḡuqtugut, quyalugu quvianaḡipkakkanaḡun sivuqqamīni ilipsi pigiplusri. ¹⁰Unnuaqtuummaan inḡiqsrullapiḡikput qin̄itqigukhusri aasrīn̄ inuqnaqtuanik ukpiqsrīḥapsit̄ni qaitchipsaḡusri.

¹¹Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam in̄mīnik suli Atannapta Jesus-ḡum tikisilisigut ilipsit̄n̄un. ¹²Uvvatuq Atanḡum Jesus-ḡum piqpakutri avatmun suli īnuḡnun iluqait̄n̄un naupkallaḡniaḡumi-gaa, piqpaksrīḡipput ilipsit̄nik atrilugu. ¹³Taatnaḡupsi sayyiḡisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuḡaani patchisaḡusri suli ipq̄illu-sri qakugu Atan̄niḡikkaqput Jesus agḡiqpan piqasriḡuni īnuḡnik pigikkaḡmīnik.

Īnuuniaḡiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

4 ¹Aniqatiumaan̄! Uvvasuli uvaptiknīn̄ īlīn̄ḡanikkaqsi qanuq īnuuniaḡiksraqs̄i Agaayyutmi quyaqnaḡlugu, īlumun īnuunia-ḡiḡianikkapsisun. Pakma Atanḡuruam Jesus-ḡum atqagun inḡiḡipsi uqapsaaḡusri atuitqplusri pit̄luglugu. ²Uvvatakk̄u īlisimagisri īli-sauttutigianikkavut ilipsit̄n̄un Atanḡuruam Jesus-ḡum aḡalatchīḥagun. ³Taamna Agaayyutim ilipsit̄n̄un pitqutigigaa, ipq̄illusri piisimaḡusri sayuḡaḡmīn̄. ⁴Atausriukattaḡusri aḡutit̄ īlitchuḡiraksraḡigik-si qanuq īlaqatiksraḡiksraqs̄i ipq̄iḡikun nalaullugu, ⁵itna killukun kimiksrīḡikuunḡitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutin̄. ⁶Tarra kia-unnīn̄ killukuanḡillīuḡ aasīn̄ saglutaḡlugu aniqatnī atlatuaḡilugun nuliaḡa. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi aḡaqs̄rullapiaḡusri, Atan̄iḡmun anasrīn̄ḡuqsautiqaḡisīn̄iplugich tamatkua taatnaīlip̄lugu nalaunḡitchuat. ⁷Agaayyutim tuḡḡunḡitchaatigut īnuuniaqupluta qaa-yuḡnaqtuakun aglaan ipq̄iḡikun. ⁸Taatnaḡuni kia tamatkua īlisauttutit ayaummiyumigich īnuḡnik ayaksimanḡitchuq aglaan Agaayyutmik, qait-chirigikkapsit̄nik Ipq̄itchuamik Irrutchimik.

⁹Taamna aglanḡitchumaunnīn̄ nakuuruq piqpaksrīḥapsigun ukpiqtuaqatiupsit̄nik. Uvватаkk̄u ilipsi Agaayyutmīn̄ īlisauttusria-qaaniksimaplusri, qanuq piqpakutīḡiksraqs̄igun avatmun. ¹⁰Suli taatnaīlip̄lugu aniqatiupayaapsit̄n̄un iluqaani Macedonia-mi irrusriḡianik̄lugu. Aniqatiumaan̄, taatnaḡlugu inḡiḡipsi atuitqplusri pit̄luglugu. ¹¹Sivunniutilugu īnuuniaḡiksraqs̄i īnuksruiḡusri, īnuich atlat īlak-sianḡiḡlugich suli īnuuniutiksraqs̄i pīn̄n̄aktaaḡiniḡlugu, maliglugu uqautianiḡipput ilipsit̄n̄un. ¹²Taatnaḡupsi īluḡaḡitchīuḡ tamatkunakḡa ukpiqsrīn̄ḡitchuanīn̄ pīn̄n̄aktaaḡigisigiksi, suli kisumun inuḡikkapsigun tunḡaaqs̄iyumīn̄aitchusri.

Atangum Aggiiksraᅇa

¹³Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuuligmik ukpiq-sriuatigun tuqruatigun alianniugaqsisruᅇaqasri tamatkunatitun nigiuᅇaitchuatitun iᅇuuligmik isruitчуamik. ¹⁴Ukpiᅇigikput Jesus tuqulᅇaaqᅇuni aᅇitqiᅇha. Taatnatuntuuq, ukpiᅇigikput Agaayyutmun aggiutipkaᅇisiᅇhat Jesus-mun tamatkua tuqruat Ilaanik ukpiqsriᅇlutin. ¹⁵Tamarrumiᅇa Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut iᅇuuruani taivrumani uvlumi Atangum aggiiᅇhani tamatkua tuquaniktuat sivulik-kumiᅇaitchivut. ¹⁶Nipituruaq tilliᅇ itkisiruaq, sulii qaukᅇiat israᅇulᅇich nipliqpan sulii Agaayyutim qalᅇuqtautaa nipliqpan Ataniq iᅇmiᅇnik pakmakᅇa qilaᅇmiᅇ atqagisiruaq. Taipchua tuqruat Christ-mik ukpiqsriᅇlutin iᅇuuligmun aᅇiqqaagisirut. ¹⁷Tarakᅇa uvagulli iᅇuuruani taivrumani tatpaᅇnautrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paagᅇlugu Ataniq silami, aasriᅇiᅇ Ataniᅇmi ataramik iqataugaqsiᅇluta. ¹⁸Taatnaᅇusri avatmun tamatkunuuna uqaiᅇitigun arautisitchi.

Itqanaigitchi Atangum Aggiiksraᅇananun

5 ¹Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglaᅇiksraᅇat ilipsitᅇun inuqnanᅇitchuaq. ²Uvvatakku ilipsi kaᅇiqsimmaᅇiksianikkiksi Atangum uvlua aggiqsuksraᅇ nigiuᅇgisillusri atrilugu tigliᅇniaᅇti unnuami. ³“Suapayaaq nuyuaᅇnaiqsuaq.” Taatna iᅇuich nipinikpata, taimmaiᅇaaq piyaqqulᅇum tikitkisigai annakkumiᅇaiᅇᅇlugich, itna liilaa auliyau-tikkaᅇatun aᅇnaᅇ iᅇᅇiᅇiksraᅇananun. ⁴Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalunᅇigiksi, sulii Atangum uvluaᅇ nigiuᅇᅇiᅇᅇagumiᅇaiᅇᅇasri tigliᅇniaᅇti atrilugu. ⁵Iluqasri iᅇuᅇni qaumami iᅇuuniaqtusri, savaasri sagviᅇlutin. Uvagut taagmi iᅇuunianᅇitchugut iriᅇaqtulikun. ⁶Taatnaᅇuta atlatitun siᅇiktuaᅇiqsa, iqiiᅇuta qauᅇrimaaᅇiksa. ⁷Takku unnuami iᅇuich siᅇiᅇaqtut, unniᅇiᅇ unnuamik imiligviᅇaqtut. ⁸Aglaan uvagut uvlumik irviᅇaqtuani qauᅇrimaaᅇiruksraurugut. Satqagutiruksraurugut ukpiqsriᅇigmik sulii piqpaksiᅇigmik sulii nasrautiluta nigiuᅇaqaᅇiksramik anniqsuliksraᅇptiknik. ⁹Agaayyutim tigusriaᅇiᅇitcheaᅇtigut qinnautni iᅇlutuqulugu aglaan anniqsuᅇiaᅇ piᅇᅇaktaᅇitquplugu uumuuna Atannaptigun Jesus Christ-kun, ¹⁰tuqruakun piqutigiᅇluta, iᅇmiᅇiᅇ iᅇuuniaᅇatigisrukᅇuta qakugu aggiᅇpan, iᅇuugaluᅇᅇapta naagaᅇaa tuqugaluᅇᅇapta. ¹¹Taatnaᅇusri araaqtuutititchi avatmun sayyiiᅇaᅇutisri tuniqsimatlasriᅇlusi taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliich Iᅇisauttit sulii Iᅇammiuᅇtit

¹²Aniqatiumaan, iᅇiᅇipsi kamagitquplugich tamatkua savaaᅇaqtuat akunnapsitᅇi, tamatkua Atangum tigusriaᅇikkaᅇi sivulliuᅇtaut-

quplugiḷḷu alǵaqsruitquplugiḷḷu. ¹³Kamagiuraaglugich tamatkua savaagikkarjat piqpaksriḷḷhatlu piqutigilugu. Akunnapsitḷi qinuiǵusri-maǵusri. ¹⁴Aniqatiumaan, iqiasruuruat alǵaqsruqsigik, qapiḷasriruat pitchuksaaglugich, sayaitchuat ikayuǵlugich, iluqaisa anuqsrutilugich, ¹⁵karjiqsimalugu akisaqtunǵiḷḷiksraqsi pigiitchuamun pigiiḷiḷugu, aglaan ataramik savaaqaliksraqsi nakuuruamik avatmun sulī inūpayaamun. ¹⁶Ataramik quviatchauǵigusri, ¹⁷iḷiḷuglu aǵaayulusri, ¹⁸qanusripayaami irviqarḷapsi quyalusri. Taatnatun Aǵaayyutim pitqugaasri iḷuuniaḷḷap-sitḷi Christ Jesus-kun. ¹⁹Nutqaqtinniasruḷaqnagu Ipqitchuam Irrutchim savaagikkara, qamitchiḷiḷiaqmatun ikniǵmik. ²⁰Sivuniksriqirit uqaḷḷich ayaumasruḷaqnagich. ²¹Sua iluqaan naipillugu, qanusriq nakuuruaq akuqtuagilugu piḷḷnaktagilugulu, ²²qanusripayaamiḷḷ pigiitchuamiḷḷ piisimaǵusri.

²³Aǵaayyutimtuq qinuiḷiḷnamik qaitchirigikkapta ipqiqsaǵumigaasri iḷmiḷun iluqnaǵusri, sulī qaunagiyummigaasri irrutchisiḷu iḷuusrisiḷu timisiḷu patchisaiḷḷugich Atannapta Jesus Christ-ḷum aǵḷiḷksraḷanun. ²⁴Taatna Ilaan tuqḷuqtigikkapsi iḷiḷtaǵitlagaa, takku tuniqsimaruq.

²⁵Aniqatiumaan! Injksruutiyumigiptigut. ²⁶Paǵlaluǵich aniqatiut ilu-qaisa kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiḷikun. ²⁷Tillisigillapiǵiga Atanǵuruam aǵalatchisaagun taapkua tuyuutit aǵliqḷiksraḷat aniqatiunun iluqaitḷun. ²⁸Atannapta Jesus Christ-ḷum iḷuaqqutrisaan nayuǵumigaasri.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ġmiunun

1 ¹Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuaŋuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigikkaŋi Agaayyutim Aapauruam suli Atanġuruam Jesus Christ-ŋum. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanġuruam Jesus Christ qaitchiłisi iłuaqqtmik suli qiñuiñnamik.

Atanniiviksraq Christ Aggiqpan

³Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyarakstraġigikput. Nalaunŋaruq uvaptikni taatnaġupta, takku ukpiqsriłiqsi atqunaq nautmuktuq, suli piqpakkułiqsi aglitmuktuq avatmun atausriukattaaqhusri. ⁴Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuaŋruaŋiñun uqautigigipsi nanġaqhusri qanuq sivutmuutiplugu iġlutuiłiqsi suli ukpiqsriłiqsi tumigigaluŋnaan piyuaqsiułiq suli nagliksaaqtitauiq apqusraakkaqsi. ⁵Iluqatiŋ tamatkua nalupqinaiaġaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasripluŋsri aŋaayyqautaani nagliksaaqsiugaluŋŋapsi. ⁶Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunŋaruakun, ilaan nagliksaaqtitkisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilaŋmiñ israġuliŋmiñnik kamaŋaqtuamiñnik piqasriġuni iknikun. ⁸Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñġitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniġmik anasriñŋuqsasri-sigai. ⁹Tamatkua piyaqquġviŋmun isruilaamun anasriñŋuqsakkaugisirut, Atanġum sivuġaaniñ suli saŋŋianiñ kamaŋaqtuamiñ piigluġich, ¹⁰qakugu taivrumani uvlumi aggiqpan, kamagikkaułiksraq iñupayaamiñiñ unniñ kamagikkaułiapaliksraq ukpiqsriurapayaaniñ akuqtuġiaġlu-gu. Ilipsipsuuq ukpiqsriłiapsigun uqasrikkaptiknik akunġugisirusri. ¹¹Taatnaqhuta iniqsruutiraġigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitquplusri iñuuniagviġitqukkanaġun. Uvvatuq Ilaan saŋŋimigun kimmutri iluqaan iłuałiksramun pisuiqsimaatlasriiun, savaaqsi ukpiksriłiapsigun

tanjiglugu. ¹²Taatnaħapsigun Jesus-ŋum Atannapta atigikkaŋa ilipsitñiñ kamagikkaugisirug suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ŋum iħuaqqutrisaagun.

Iñuk Pigiilaq

2 ¹Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ŋum aggiħiksraŋa suli uvagut katitauħiksraqput ilaanun injigipsi, ²isrum-matri qanuġviiġaqtitqunġitlugu qaġanaġlugu unniñ akatautqunġitlusri Atangum uvlua tikiumaaninilugu. Taamna uqautauvaluktuaq sivuniksriqirit iħaŋatigun unniñ kia quliaqtuaġivalukkana unniñ iñuich uqaġivaluŋniġaatigut taavrumiŋa tuyuutiptikni aġlaŋnipluta.

³Tamarrumuuna kimun-unniñ iñuŋmun kinnipkaġumiñaitchusri, takku taimña uvlug tikitchumiñaitchuq kisianik Agaayyutim iġluliugviksrautaa aqulliq atuumagaľuaqnagu suli Iñuk Pigiilaq sivuniquqtuaq tammaġvinmun sagviġaľuaqnagu. ⁴Taavruma Iñuum supayaq iñuich agaayyutiqaġniaħat suli isrummatipayaŋat agaayyutikuġiakun iġluliġisiyaa. Inmiñik inillakkisirug iluqaanun qulliguguni unniñ Agaayyutim agaayyuvikpaŋanun isiġuni suli aquvilluni agaayyutauniluni. ⁵Itqaġinġitpisiuŋ tamarrumiŋa iluqaanik uqautianiħiqsi ilipsitñi nayuuti'ama? ⁶Aġlaan taamna pakma piraiħiriqaqtuq iħisimaanikkaqsi. Piviksraq nalaullugu taimña Iñuk Pigiilaq sagviġisirug. ⁷Pigiirrun quvinqaqsiplugu aullaġniinaktuq, aġlaan atuummiruaksraq atuummiyumiñaitchuq kisianik tamarruma tigungmisaa piġaľuaqtitnagu.

⁸Tarakŋa Iñuk Pigiilaq sagviġisirug, aasrii Atangum Jesus-ŋum qaniġmi aniġniŋanik tuqutkisigaa piyaqquġlugu sagviħiġmigun kamaqaqsilugu aggiġumi. ⁹Iñuk Pigiilaq tikitkisirug saŋŋiħik Tuunġaġmiñ qanusripayaanik quvinqaqtuanik iñiqtaqaġuni, tanjigilaanik qiñiqtitħiluni kamagiraksraŋitñiġlu. ¹⁰Taavruma qanusripayaamik pigiiħamik kinigisigai. Iiŋich akuqtuiñġiħiġmiktigun suli piqpaqsriñġiħiġmiktigun iħumutuuruamik anniqsuħiksraġmiknun piyaqquġisirut. ¹¹Taatnaġlugich Agaayyutim saŋŋisiħilugu killukuatħiksraŋat iħipkaġisigaa, tanjigilaamik ukpiqsritħasriħugich. ¹²Taatnaġutiŋ ukpiqsriñġitchuapayaat iħumutuħiġmik quvianaqaġniaqtuat killukun piyaqquġisirut.

Piksraqtaanurusri Anniqsuħiksramun

¹³Aniqatiumaan! Atangum piqpagikkaŋasri, uvagut Agaayyun ataramik quyaġiraksraġigikput piqutigilusri. Uvvataku Agaayyutim piksraqtaaġiqqaġaasri anniqsuħiksramun Ipqitchuam Irrutchim saŋŋiaġun suli ukpiqsriħapsigun iħumutuħiġmik Agaayyutmun iñugitquplusri. ¹⁴Taavrumiŋa piksraqtaaġiġaasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ŋum quvianaŋani piksraqsi

piññaqtağitquplugu, Agaayyutim tuqluğaasri. ¹⁵Aniqatiumaan! Taatnağusri makitaagitchi payaņağusri, suli tamatkunurña ilumutuuruuanun ilisaut-tutigikkaptiknun ilipsitñun iluqaakkun uqałaptigunlu suli aglaptigun tunjalusri. ¹⁶Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inmiñik suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli iluqaqutriñimigun isruilaaamik araaqtuutmik suli niğiugallautamik qaitchigaatigut. ¹⁷Ilaantuuq aragligich uummatisri sanjisi-lusri atuiñiksrapsigun nipiqañiksrapsigunlu iluqaanik nakuuruamik.

Iñiqsruutiyumiiptigut

3 ¹Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiiptigut Atangum uqałha uvap-tigun sivutmun igliñiksranagun sukasriłuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ²Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiiptigut annausimatquluta inuñniñ pigiitchuapayaaniñ. Uvatakku inuich ilañich tusraayugaallauta qkpiğingitchaat. ³Aglaan Atanguruuq tuniqsamaruq. Ilaan sanjipkağisigaasri pigiitchuamiñ annausimalusri. ⁴Atangum nalupqisrunğisitkaatigut ilipsi-gun atuiğisiñipsitñik sivutmun uqağikkaptiknik ilipsitñun. ⁵Atanguruamtuuq Agaayyuuq piqpagipkallañniağliuñ suli Christ-ñum anuqsrutiaqqtillañniağlisi.

Savaktuksraupiaqtugut

⁶Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniñ inuuniaqtuaniñ iqiasruuñikun mali-ğutchiñgitchuaniñlu ilisauttutinin qaisaptiknik. ⁷Ilipsi atuiruksrauñiqsi uvaptiktitun nalupqigingitchiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasrukaunğitchugut. ⁸Nalaiilaamik akuqtuirihñiaunğitchugut, aglaan savaktugut unnuaqtuum-maan sakuukhuta akiyausunğiñikun kimununniñ sakuugutiaqhuta. ⁹Inihñiaugaluahuta inuuniutiksraptiknik iningitchugut, takku taavru-muuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq savagutlaitpan niğiruksraunğitchuuq. ¹¹Taatna tusraarugut inuñnik iqiasruuranik akunnapsitñi ilaqağniplusri suniurasru-ñaqatin aglaan inuich atlat sulhatnun ilłagautniaqhutin. ¹²Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun taatnatchich inuich tiligivut suli alqaqsruğivut inuuniu-rallautaquplugich, nalaulugu inuuniutiksrağniaquplugich. ¹³Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaaq iniqtuutraqtaksrağingitchiksi.

¹⁴Taamani maligutchisunğitchuamik uqautiptiknik ukunani aglañni, nalunaisitchumigiksi taamna inuk piqaqpan. Piqatigisruñaqnagu, ilaali kanjusruligumuuuq. ¹⁵Uumigiritun irrutisruñaqnagu, aglaan aniqatitun alqaqsruğlugu.

Uqautipsağutit

¹⁶Uvvatuuq Atangum kanjuruam qinuiññaña ataramik sukupayaaq qaitchiłisi qinuiññaamik. Atangumtuuq iluqasri nayuğlisi. ¹⁷Uvaña Paul

aglakitka nayaangjat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqutaat uvaŋa tuyuutipayaagma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ŋum iluaqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

1 ¹Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaa-
ğigaana uqqiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta
tillisigaa suli Christ Jesus-ŋum niğiuğağikkapta. ²Timothii!
Ukpiqsriğikun ilumun iğniğigikpiñ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli
Christ Jesus-ŋum Atannapta qaitçilisi iħuaqquqmik, ilunŋusriğimik suli
qiñuiñnamik.

Alğaqsruutai Akitñaqługich Tañiğilaakun İlisauttit

³Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiñ ilvich uqautipmatun apqusraaħlam-
ni Macedonia-mun. İñuich ilaŋich taamani uqałignik tañiğitchuanik
ilisautrirut, aasriiñ iñiqtiğlugich nutqaqtitaksrağigitin. ⁴Uqautilugich
suqutigingitqulugich unipchaalianıglu kaŋŋiuliğmikniğlu takisipiaga-
taqługich takku taatnatchich uqaatchagusrimağimun irrutaunıñıaqtut,
pitłaitçhut sayyillaagutaulutiŋ ukpiqqutmun. ⁵Taavruma tillisim
iñunŋnik piqpaksriyumapkağayağaaatin, takku ipqitłutin ilisimaplu-
gu qauğrimmağiutillautapni nalaunŋaruaglı nalaunŋaitçhuağlı suli
piqaqhutin ukpiqsriğimik ilumutuuruamik. ⁶İñuich ilaŋich ulapnaa-
raqtut Agaayyutim tumigitqukkanañiñ tañiğilaanun uqavağutinun.
⁷Iliŋich Agaayyutim pitqutaigun ilisautrauyummiuğaluaqtut, aglaan
uqałatiŋ iŋmiŋ kaŋiqsitłaitçhaat tamarrumuuna uqağikkağmikkun
nalupqisrunğıllapiaqhutin.

⁸Agaayyutim malıgutaksraŋa nakuuħha ilisimagikput, kia-unniñ
atuqpagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹Itqağipmiłlaan ilumun malıgu-
taksrat iñiqtauruag iñunŋnun nakuuruanun iŋitçhuq, aglaan navguirinun
suli tupiguutaitçhuanun, agaayyutaitçhuanun suli killiqirinun, tamat-
kunuŋa ukpingitçhuanun unniñ agaayyiaqtaitchuanun, iñunŋnun
tuqutçhiullaktuanun aapamiknik unniñ aakamiknik naagaqaa iñuaq-
tuqtinun, ¹⁰tamatkunuŋa atlatuqtuanun, killuliqiruanun atugağiplugich
iyaalugruich aŋutitlu timiqaquat iŋmiktigun, tigliktuqtinun iñunŋnik,

tamatkunuŋa saglutiruanun unniin ilisimaruaragaqtuanun tanjigilaakun naagaqaa ilisauttutinun ilumutuuruanun qanusripayaanik akitiaummati-ruanik. Taatnatchiinun maliŋutaksraq iniqtauruq. ¹¹Taatnasriq ilisauttun Agaayyutim uqalhiin paqitauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallau-taq Agaayyutmiin kamanaqtuamiin quvianaqtuamiin uqautigiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Ilunŋuktanagun

¹²Christ Jesus Ataniqput quyagiga savaapkun sayyiqsigikkağa. Ilaa quyagiga piksraqtaagipmaŋa tuniqsimanipluŋa aasrii savaktigiliutiplu-ŋa. ¹³Qaanjqsuami uvaŋnun uqautigigaluaqtitluni pigiilipluŋu suli piyuaqŋu unniin piŋgiqŋu, Agaayyutim nagliginiğaŋa takku ukpiqsriŋiŋiŋkun taatnaqama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴Taatnaqhuni Atannapta ihuaqquutiluŋniğaŋa atqunaq ukpiqsritlasripluŋa suli piq-paksritlasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵Uvvauna nipliun ilumutuuruuq akuqtuyunaqtuq ukpiŋnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun aggiqsuq killiqirinik anniqsuityaqhuni, taputipluŋa tamatkunakŋa pigiitluktua-mi. ¹⁶Aglaan Agaayyutim nagliginiğaŋa, pitluŋniqsraugaluaqtitluŋa killiqiriniin, uumiŋa piqsriqŋu qiniqtitchitqupluŋa Christ Jesus-ŋum anuqsruŋhanik. Iŋitchuqutauyumiŋaqtuŋa anuqsruŋhanun iluqaitŋun ukpiliŋumaaqtuanun Ilaanun aasriin iŋuutlasriŋutij isruitchuamun. ¹⁷Taavrumuŋa Umialinmun isruilaamun, piunŋigangitchuamun suli qiniŋnaitchaluaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamanaun illi taimuŋa isruilaamun. Amen.

¹⁸Timothii Igŋiin! Tillisigikpiin tunŋasimatquplutin savautriŋipni Agaayyutmik. Taamna tillisriaga Agaayyutim uqahigigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqutit sayyillaagutiyumigitin anuyaliqni pigiitchua-mik. ¹⁹Ukpiqsrihiin pigituiŋaŋluŋu suli qauŋrimmaagiutillautaqagutin. Iŋuich ilaŋich ayaŋniŋaat qauŋrimmaagiutillautaq aasriin ukpiqsriŋiqtiŋ piyaqquŋu. ²⁰Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akun-nirautiruk, Tuunŋaum saŋŋianun pilitakka, ilinŋik ilisaaqaquplugik nutqautriŋiksraŋaknun uqamaqŋuutriqahigmiknik.

Ukpiqtuat Agaayumaagvigiliksraŋat

2 ¹Sivulliupluŋu agaayyutiqaŋniaŋapsitni apiqsruutitqugipsi iniq-sruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun inupayaat ²suli umialgillu suli atlat aŋalatchiruapayaat, iŋuuniaŋiqagumuugutli su-ŋuutailaakun qiniurrutrimaaŋkunlu suli agaayyutiqammaagiŋkunlu ihuatun iŋuuniaŋkunlu. ³Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴anniqsuquriruami iŋuŋnik iluqaitnik suli iŋitchuqsrit-quruami ilumutuuhigmik. ⁵Uvvatakku atautchimik Agaayyutiqaqtuq suli atautchimik akunniŋgutauruamik Agaayyunlu iŋuuiŋu akunŋatni, taamna

iñuk Christ Jesus-ñuruq, ⁶qaitchuaq iñmiñik iñupayaat satuqsaqługich. Taamna iłitchuqqutauruq Agaayyutim iñuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷Taatnaqługu uvaña tuyuuruña Agaayyutmik naluruanun uqaqtıgıuqłuña suli iłisautriğıuqłuña, ukpiqsriğıhum suli iłumutuıłhum uqaıttutaa uqağitquplugu. Sagluuqtaunğitchuña, iłumutuuruamık uqaqtuña.

⁸Añutit nanipayaaq iñiqsrutlaqugitka, añutit iluqnaqsımaaqtuat Agaayyutmun iñiqsrulikun pullutiñ, patchisaiłakun uumisuuıtaıłakunlu uqavaağutaıłakunlu. ⁹Ağnat itqugitka atnuğaañisigun iruqnaiıługich suli isrumaagalğulugich, atnuğaqtutlalugich iıuaqnağługu, niaqumik piññaqnaqsanıñalıq pigitlusrıuñaqnagu unniıñ manıññıñ sulianik suli atnuğaanic akisuruanik, ¹⁰aglaan ağnat agaayyutiqammaağik-suat savaallautaqaglıch. ¹¹Ağnat iñuksruisaañikun atchiksualğukıunlu iłisauktusraurur. ¹²Uvaña ağnat iłisautritqunğitchitka unniıñ añutit qarğullugich aglaan iñuksruisaaqtuksraurur. ¹³Takku Adam Eve-miñ iñıqtaulğaaqsımaruq. ¹⁴Adam kinnikkaunğitchuq, aglaan ağnaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanic tupiksriñğitłuni. ¹⁵Aglaan ağnaq ukpiqsriğıgmik piqpaktamıglu suli ipqığıgmik piaqtauyıñikun piqağumi qitunğıuğıgmıgun anniqsuğisıruq.

Qaukñıuñıksraq Ukpiqtuanjuruani

3 ¹Uvvauna nipliun iłumutuuruuq, Iñuk sivullıuqtauñıgmik agaayyuviñmi piqağukıumi, savaallautaq kimigıгаа. ²Qaukñıq agaayyuviñmi ittuksrauruq patchisaiıłuni, atautchımik iłaqatiqağuni, qauğrimmaağıguni, iñmiñun aňalalguluni, iruqnaiıłuni, tukkuğıññağuni, suli iłisautriğıhiñaañuluni. ³Taamna imıqtuqtayumiñaitchuq unniıñ piaqłuktaıłuni, aglaan aggañaiıłuni suli qiñuiıłuni, manıñmik piqağugruasruñaqani, ⁴ılaan kiñunni iıuatun aňalalgulugu suli qitunğamiñun kamaksriğıkun tupigıpkaguni. ⁵Uvvatakkı añutim qitunğani aňalalguitchumıgich, qanuğuni ukpiqtuanjuruanic agaayyuviñmi aňalatchılğugısa? ⁶Taatnasrıq Agaayyutmun mumıkpaaluktaunjuyumiñaitchuq. Kamagılıutıluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunğaq pipmatun. ⁷Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsrıruañunğitchuanun kamagiuraatlasrıłuni. Taatniinğısağumi kanñusağutauniaqtuq ukpiqtuanjuruananun aasııñ Tuunğagmun pisagıpkaguni.

Ikayuqtauñıksraq Ukpiqtuanjuruani

⁸Ikayuqtittuuq agaayyuviñmi iñuunısrıgıksuksraurur, iłumutuulutiñ, imıqtuqtausrıuñaqatiñ, naagaqaa killukun piqağugruağutaıłłutiñ. ⁹Iliñich ataramık ukpiqsrıruksraurur arguaqtuutaığutiñ qauğrimmaağıutillautagmıknı iłisauttutınik iluqaitñik Agaayyutim iñuiñ ukpiğıkkañitñik.

¹⁰Tamatkua naipilgaaqtaksraurut, aasrii uuktuagun pitluksimaagniqpat-
runj, tarrali ikayułhiñaurut. ¹¹Ilaqatiunittuug inuuniusrigiksukraupmiut
uqaksraqsiuqtausrunjaqatinj. Ittuksraurut qaugrimmaagigutinj supayaakun
qanutitanaiłlutinj. ¹²Ikayuqtit agaayyuvini mi atautchiñhiñamik ilaqatiq-
tuksraurut, qitungamiñik kiñuniñmiñik iluatun anjalatchitłaraunuluni.
¹³Tamatkua savaaqallautaqtuat ikayuqtauplutinj inmknun kamagik-
kaułiksramik piññaktaaqaqatut, uqaqalıksramik taluqsrautaiqhuni
ukpiqsriñikun Christ Jesus-kun pigikkaptigun pıqatigiiksıluta.

Kamanaqtuaq Kañiqsilgunaitchuaq

¹⁴Aglañhamni ukuniña tuyuutinin utlautiyummiqsunja qinñiñiagutin
akuniisrunjaqnagu. ¹⁵Aglaan pigallangiññiguma ukua aglaich ilisimapkagi-
sigaatin qanuq inuusriusriqatksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatinjini,
ukpiqtuanjuruagıkkañini inuuruam Agaayyutim, aasriñ tamatkua ilaan
ayagigai tunjavigiplugich ilumutuulhum. ¹⁶Kia-unniñ ukpigusripta nalu-
naqtuaña kamanaqtuaq arguagiyumiñaitchaa sulı piılaagiyumiñaitchaa,
Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni,
Agaayyutim Irrusian nalaunjasripkaqtugu,
isragulğich qinñiğagiplugu,
quliaqtuağiplugu nunaqqipayaani,
inñich nunami ukpigiplugu,
sulı qılajmun mayuutikkaupluni.

Iisautrit Tañiğılaakun

4 ¹Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq nalupqinaiqtugu inñich ilañich
ukpigutağñiagniplugich kiñuvaatigun, tupiksriğigutinj irrut-
chiñik sagluuqtuanik sulı maliguağlutinj tuunğaiç ilisauttutinñik.
²Taatnatchich ilisauttutit uqağirağigaich inñich kinnitñiñniaqtuat
sagluuqtuaqhutinj, tammaiplugu kañiqsitłahıqtinj nalaunjaruamıglu
nalaunñaitchuamıglu qaugrimmaagiutillautagmikni. ³Taatnatchich
inñich ilisauttrıraqtut ilaqatniğiq sulı niğiğiq niqit ilañitñik nağğunaqtugu.
Aglaan Agaayyutim niqiksrat inıqtağigai niqiksrauplugich inıqsrułhum
quyaksriñikun aquagun tamatkununja ukpiqsriuanun sulı ilitchuği-
ruanun ilumutuulğimik. ⁴Suapayaaq Agaayyutim inıqtağimakkaja
nakuuruanjuruq. Nağğugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyał-
hum inıqsruutaagun inunñun akuqtuumaqtaksrauruq. ⁵Uvvatakkun
Agaayyutim uqałhan sulı agaayulhum akuqtuyunaqsipkağagıgai.

Christ Jesus-ñun Savaktillautaja

⁶Tamatkuniña ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqagupkich, Christ Jesus-
mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimañiqni ilipnik irrutchipkun

ukpiqsriꞥhum uqauttutaiñiñ suli iꞥisauttutmiñ iꞥlumutun ilvich mali-
 guakkaqniñ. ⁷Aglaan tamatkunakꞥa uqaaqtuaniñ agaayyiaqtaꞥlaakun
 piisimaagumuutin, ingitchuaniñ uqautiknaꞥutiñ. Ilipnun ayuqqiqsaꞥiq
 agaayyutiqammaaꞥiꞥikun iñuuligmi irvigilugu. ⁸Pisuqsaꞥiq timipkun
 piññautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaaꞥiꞥiq piññautauruq
 supayaakun, takku iñuuligmik akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivu-
 niꞥmi. ⁹Taamna nipliun iꞥlumutuuruq akuqtuqtaksraq suli ukpigiraksraq
 iluqnaꞥlugu. ¹⁰Taatnaqhuta sakkikirugut sakuukhuta, takku niꞥiugaq-
 put inillaktisrimaaꞥlugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluqatiñ
 Anniqsuqtiksraꞥatnun, pitluglugich tamatkua ukpiqsriuat.

¹¹Tamatkuniña tililugich iꞥisautiyumigitin. ¹²Kimununniiñ pii-
 ñiꞥlagipkasruñaqnak nutauniꞥutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun
 iñuuniaꞥapakun piqpaktapkun ukpiqsriꞥapakun suli ipqiꞥapakun atri-
 ñiaqtaksraꞥuꞥutin. ¹³Aggiꞥamnunaglaan piviqaqtilugu agliqutriꞥiq,
 quliaqtuaꞥiq suli iꞥisautriꞥiq iñuñnik Agaayyutim uqꞥhaniñ piyumma-
 tiqaglugu. ¹⁴Suqutigingisruñaqꞥnagu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun
 qaisauruq sivuniksriqiruakun qaukñiꞥich ukpiqtuanuruat patikmatigik
 argaktiñ ilipnun. ¹⁵Tamatkua atuyusraꞥlugich, tamatkunuuna sakuu-
 gutin, aasriiꞥi iñuich iluqagmiñ qiñiꞥumagaat nauꞥhiñ. ¹⁶Ilipnun suli
 iꞥisauttutipnun munaqꞥutiqagutin, tamatkua sivutmun atuꞥlugich, taat-
 naꞥvich anniqsuꞥisirutin suli tamatkua tusraaritin.

Niꞥiugaqagviuꞥhat Ukpiqtuat

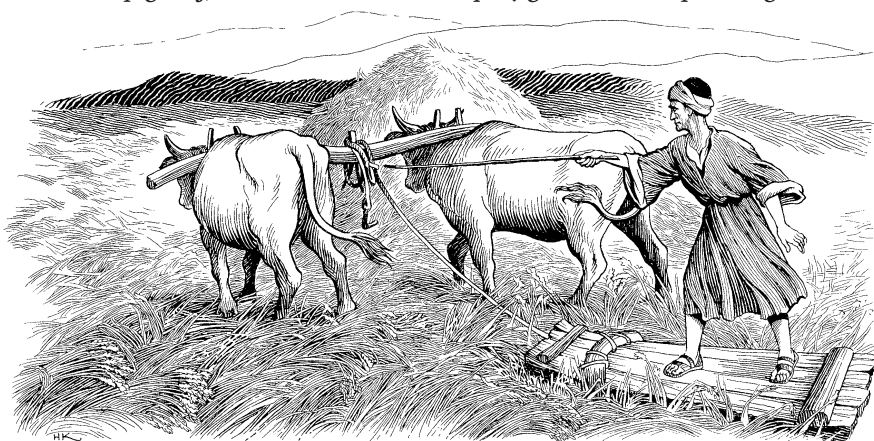
5 ¹Añutmik utuqqauruamik nipliatisruñaqnak, aglaan uqapsaagum-
 matiqaglugu ilaa aapaptun iꞥilugu. Añutit nutauruat aniqatiuptun
 irrutilugich, ²aꞥnat utuqqauruat aakaptun suli aꞥnat nutauruat aꞥnau-
 niuptun ipqitchuaꞥikun.

³Ikayuiyumꞥhiñ kamaksriꞥikun uꞥlgaꞥnaanik iꞥaiꞥaanik urriq-
 suꞥlugu. ⁴Aglaan uꞥlgaꞥnaaq qitunꞥaqaqpan unniñ tutitchiaqaqpan,
 tamatkua agaayyutikuꞥhum atuqtaksraꞥiñiñ aꞥayuqaamiktigun sivul-
 liulugu iꞥisaksraꞥigaat. Taatnaꞥiꞥmiktigun aꞥayuqaatiñ suli taataatiñ
 utiqꞥtitchivigigisigaich, taatniꞥiꞥiq Agaayyutmi quyanaqtuq. ⁵Aꞥnaq
 qaunaksriksraipiaqtuq uꞥlgaꞥnaapiꞥnuruq Agaayyutmun tunꞥaplu-
 ni agaayuraqtuq iniqsruqhuni ikayuꞥnaꞥiꞥmigun unnuaqtuummaan.
⁶Aglaan uꞥlgaꞥnaaꞥugaluaqhuni qaiñꞥaruaq iñmiñik killukun quvia-
 namun, iñuunuraꞥniꞥlagaꞥmi tuqumaꞥaniktuq. ⁷Taatna tiliyumigitin,
 iñuumli taavrumuuna upyaktunꞥitchumigai. ⁸Aglaan kisum iñuum
 iꞥlani qaunakkutaitchumigich, suvaluk iꞥlani iñmi kiñuniꞥmiñi, taavruma
 ukpiqsriꞥiq ayyaumigaa ukpiqsriñꞥitchuamiñ pigiiꞥitlukhuni.

⁹Uꞥlgaꞥnaaq iꞥlaliutiniaqꞥnagu atiqagviatnun ikayuꞥnaqtuat kisanik
 piñasrukupiaq ukiuq qaꞥniꞥniꞥpagu, suli taamna atautchiꞥhiñami iꞥl-

qatniksimaruksrauruq, ¹⁰ uqautigitchiillaqatniġmik savaallautatigun piqaġuni, qitunġamiñik iġuatun iñuguktitchianiksimaġuni, iglaanik kiñuniġmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganjitiñik igġuimaluni, iġuillaqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqaqsimaluni. ¹¹ Aglaan uilġaġnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaġiniaqnaġich, takku ilinjisa kimmutaata ilaqatnitqigulikun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹² taavrumuuna navguiġiġmiktigun akiqsruutiqaqmiġmik Ilaanun patchisiñigutiñ. ¹³ Tamatkuasuli suuvigiġaġiġmik siñiqsraġikun tupiġni ilitchigisirut naagasuli ilitchiġhat uqaksraqsuġiġmik suli qaunagiñirruitiqaġhat atlamik pigiitluktuaq sunik uqaksraġiñisagmiġmik uqautiqaqhutiñ. ¹⁴ Taatnaqġug uilġaġnaat nutautluktuat ilaqatnitqigugitka qitunġiuglugich kiñuniġmiknik qaunaksraġaniglugich. Taatnaġumiñ piviisinnayaġaich uumiksrivut uqautiqaġiksraġatniñ uvaptigun pigiillaġu. ¹⁵ Uvvatakk uilġaġnaat ilaġich sannitmuaniktut malikġu Tuunġaq. ¹⁶ Aglaan kiña aġnaq ukpiqtuañuruq kiñuniġmiñ uilġaġnaaqnaġiġumi qaunagiraksraġigaa, taamnaasrii ukpiqtuañuruanun natmausruñaqani, aasriiñ ukpiqtuañuruat uilġaġnaanik ilaitchuanik qaunaksritillautiñ.

¹⁷ Qaukġiich aġalatchiruat ukpiqtuañuruanik isrummatigiraksraurut akiliusriaqaqtuksraupiaġlugich malġuġuġluġu, suvaluk tamatkua quliaqtuaqtuat suli ilisauriruat sakuukhutiñ. ¹⁸ Uvvatakk Agaayyutim uqaġhi uqaqtut, “Savaktuam aññutim qanġa qiliqsruġumiñaitchiksi savaññaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksrañi piraksraġipmiġaa.” ¹⁹ Agvisiksraqsuġutinun naalaġnisruñaqnak qaukġiuruq akitnaġluġu kisanik ilisimaritigun malġukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutraukpan. ²⁰ Tamatkua killuqsqaqtuat iñiqtiġutiqaġumigitin takkuatni iñuich iluqaġmiñ, tamatkuali atlat taluqsriġiġumuut killiqiġiksraġmik-

(1 Ti 5.18)

kun. ²¹Sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ŋum suli israğulğich piksraqtaagikkaŋi uvaja tiligikpiñ tupigitquplugich tamatkua ilisauttit. Isivgiğimik suli iŋuaksriñgiğimik kisumun sułipayaaqni qiniqtitchisu-ŋaqnak. ²²Kisumik Atanguruam savaŋanun qilamiksrułikun patiglugu argapnik inillairagaŋaŋaqnak, unniñ killuqsautiñitñun piqasriqsuutisru-ŋaqnak, ipqiłksran qaunagilugu.

²³Tarakjaaglaan imiłhiñamik imiqasruŋaqnak aglaan iluvich ikayu-łiksraŋanun misruğutullaalutin atniğñaqtuiñağuułapkun. ²⁴Iñuich ilaŋisa killuqsautiñich sagvirut aasriñ ilisimanaqhutiñ atannik-kaugaluqaŋatiñ. Aglaan atlat killuqsautiñich aquagun sagviğisirut. ²⁵Taatnatuntuuq savaallautat sagvirut suli ingitchaluŋağmiñ sagviliutiñ iriqsimaanikkumiñaitchut.

6 ¹Kisupayaat tigutaanuplutiñ savaktaurat isrummatigiraksrağigaich savagvisiñ piğuglugich taluqutiqałlapiaglugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut ilisauttitvut uqautiginğitchumigaa pigiiłlugu. ²Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik nağguuqtaksrağingit-chaich, takku ilinisa aniqatigigaich. Taatnasruŋaqtatiñ savautraksrağigaich iħuatluglugu sakuugutiñ, takku piññaktuat savaŋatniñ ukpiqtuağigaich piqpagiplugich. Uqautigilugich ilisauttitigillapiagumigitiñ tamatkua.

Taŋiğitchuat Iłisauttit suli Iłumutuuruat Umialguti

³Kiña iñuk ilisauttinik atłakkamik ilisauttitiqağniqpan, Atannapta Jesus Christ-ŋum uqautaiñik ilumun suli ukpigvipsa ilisauttutaiñik agaayyutiqammaağiħikun maligurrutiñitpan, ⁴taatnasriq kamagiliuti-raqtuq iñmiñik sumik ilisimanğitmiuq. Taamna ikayuutaunğitchuamik qapiqsigiħikun suli uqavaağumaħikun taiyuutiğigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutrağimik, avgumağimik, atniiyumağimik suli ilimasruğimik killukun tikiutriraqtuq. ⁵Ataramik qapiqsigiutraqumma-
tinikhutiñ iñuñni isrummatiniñich savallautanğiqsuani ilumutuğimik piqanğiqhutiñ, ilinisa isrummatigiliutiplugu agaayyutiqammaağiħiq piññallaksautauplugu.

⁶Iłumun agaayyutiqammaağiħum iñuk piññaktillapiagağigaa apaigigumigich pigikkani. ⁷Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. ⁸Taatnağlugu atnuğaaqauraqsinağupta suli niqqaqsinağupta, apaigiraksrağigivut. ⁹Aglaan tamatkua umialgusrisuqtuat aŋiqusraaqtittaqtu aasrii pişağip-kaqhutiñ nanigianñun. Napitittaqtu iñugiaktuanun kinniqtutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraunğivñmun. ¹⁰Uvvatakku kimmutiqałiq maniñmik pigiitchuat qanutchipayaurat kaŋigigai. Ilaŋich piqağugrualiqamiñ tamarrumiña ulapnaaraqtu ukpiqsriğimiñ aasriñ iñmiknun isrumaaqpautiksriuhutiñ.

Iļisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqait-ñiñ piisimaagiñ. Nalaunjaruañiq, agaayyutiqammaagiñi, ukpiqsriñiq, piqpaksriñiq, anuqsruñiq sulī aggañaiñiq, taapkua sakuugutigilugich. ¹² Pisuqtilaaqni ukpiqsriñikun piqqautrañiñ, aasiļi iñuuliñmik isruitchua-mik piññaktaaqağutin. Uvvatakkū taavrumuñja iñuuliñmun Agaayyutim tuqłuğaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iñuich ukpiqsriñiļapiaqtilaap-nik. ¹³ Agaayyun iñuuliñmik iluqaitñun qaitchirūq. Sulī Christ Jesus-ñum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautağaa. Iliñik uvañni iļisima-rauruk, taatnaqhutin tiligikpiñ, ¹⁴ taivrumuñjaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğviksrañjan uvluanun tilliñ tupigilugu, ipqisillugu sulī patchisaisillugu. ¹⁵ Ilaan sagviñha tikiutikkaugisirūq, Agaayyutim pivik-sriutaagun nalaullugu Añalatin, kisimi umialgich Umialgat sulī atañgich Atangāt kamañahuni. ¹⁶ Ilaa kisimi tuquyumiñaitchuaq, Ilaa qaumami iñuñhiñam tikitchumiñaisañani iñuuruaq, iñuum qiñingaqsimaitchaa, iñuñhiñauluni qiñiğnağumiñaitļuni. Agaayyutmun kamañan sulī saññi isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alğaqsruğumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuuliñmi kamaññaqunğillugich, taatnatchiñun suuranun piunğillaa-ruanun tunñatqunğillugich, aglaan Agaayyutmun iħuaqqutriñiğmigun qaitchirigikkaptiknun supayaamik quviagiraksraptiknik.

¹⁸ Tillisiqağlugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik umial-gutiqaqulugich, iħuaqqutriñikun atlat piqasriqsuñksrañjat itqanairrutilugu.

¹⁹ Taatnağumiñ suuraksrağmiknik iñmiknun tugvaigisirut, tunñaviksramiknik piigumiñaitchuaamik, aasrii ilinçh piññaktaaqaatlalutiñ iñuuliñmik iļumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsriñrururuaq qaunagil-lautağumigiñ. Piisimaagutin uqaqağiğmiñ agaayyiaqtaiļaakun sulī uqaksraqtuñiğmiñ isilğaiñikun. Iñuich iļañisa uqaqaqtuat taatna isrum-matigiraqtut iñmiknun isrumaturuañuplutiñ, aglaan taatniingitchut.

²¹ Iñuich iļañisa isrumattun piññaktaaginialuaqługu, aglaan taatna iğ-miktigun ukpiqsriñiq tammairağigaat. Agaayyutimtuq iħuaqqutriñhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaŋa Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisul-hagun. Tilirauruŋa quliaqtuağitquplugu akiqsruutauruaq iñuulikun pigiağutikkaptigun piqasriutiłaptigun Christ Jesus-mi. ²Aglaktuŋa Timothy-mun, piqpagiplugu iğniğipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta iħuaqqutilisiñ iłunŋugilutin suli qiñuirrusrimağutin.

Quyyatit suli Pitchuksağutit

³Uvaŋa quyagiga Agaayyun savautrağikkağa qauğrimmağiutillautakun, sivulliatkaptuuq pipmatun. Quyaragigiga itqağiplutin ataramik injqsrułamni unnuuqtuummaan. ⁴Itqağiplugich qulvisin, qiñiğummiullapiagikpiñ atqunaq, uvaŋaptuuq imaqałiksramnun quvianamik. ⁵Itqağigiga iłumutuuruuq ukpiqsrisigikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisigikkana aanaruappich Lois-ŋum suli aakavich Eunice-ŋum. Aruağingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisiqalıñ. ⁶Taatnaqlugu itqaaqtuutigikpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun iłliqiłapkun argammik. ⁷Uvvatakku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qaisaŋan uvaptiknun iqsisaiğaatigut, aglaan saŋjiksritchaatigut piqpakktumiglu suli inmun aŋalalgułigmik.

⁸Taatnağutin kanŋuginagu iłisimaraułiñ Atannaptigun, unniñ

(2 Ti 1.8)

kanŋuginana uvaŋa Ilaan isiqtaŋa, aglaan nagliksaalıñaaŋulutin piqutigilugu tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqaqtitchiłhagun ilipnik. ⁹Ilaan anniqsuğaatigut suli tuqluğaatigut inmiñun inuğisrukħuta, pisigisruŋaŋaŋa savaavut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli iħuaqqutni.

Sivuaniihmma iħuaqqutianiññaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰aglaan pakma iħitchuğipkağaatigut taavrumiña iħuaqqutmik tumigiplugu sagviħha Annisquqtipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkağaa sañña tuquħhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun Ilaan sagviğaa iñuuhıglu tuquyumiñaiğıglu. ¹¹Agaayyutim nalunaikkağigaaña uqautigitquplugu tusraayugaallautaq, uqıraqtaulıña suli iħisautraulıña. ¹²Taatnaqlugu tamanna piqutigiplugu uvaña naglıksautiqaqtuña tamatkunıña. Aglaan kanğuingitçhıga, nalunğitlugu kisumun tunğaçığa, suli uvaña nalupqıgıngitçhıga Ilaan qaunaksrıħksraña savaamnik taivrumıñaaglaan uvluanun atanniivium. ¹³Ukpiqutaığñıaqnagich iħumutuuruat uqaħhich iħisauttutitka ilipnun atriraksrıuqlugich, payañaığvıgilugu ukpiqsrıħıq suli piqpaktaq piğiağutikkaqput piqasrıuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴Qaunagilugich nakuuruat iħisauttutit qaunaksraqsırrutauruat ilipnun saññıgıkkanağun İpqitçhuam İrrutçhim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵Iħisimagiñ, iluqatiñ piqatipta Asia-miittuat malıngığaatña unniñ unitçhaatña, taapkuaksuli Phygelus-ğumlu suli Hermogenes-ğum. ¹⁶Uvvatug Agaayyutim iħuaqqutigumıgai tupiqatai Onesiphorus-ğum, takku ikayugagıgaaña iñugiaktuami. Ilaan kanğugısrıñaqnagu iħıga isıqsıvıñmi. ¹⁷Rome-mun tikiqauraqami pakkiutiniğgaña paqılğataħamnunaglaan. ¹⁸Agaayyutımtuq naglıgıllanğıağlıuğ taivrumani uvluañi atanniivium. İlipsi iħisimallapiağıksi atqunaq ilaanun savautiħıga Ephesus-mi.

Christ Jesus-ğum Anıyaktillautaña

2 ¹İlvich, iğñiñ, saññıvıgıgumagiñ iħuaqqutaa Christ Jesus-ğum. ²Uqaħhich tusraakkatin uvañniñ uqautıgı'apkich sıvuğaatni iñugiaktuat iħisimarit qaanıqsıçhıumıgıtın iñuğnun iħisautrıħaranun atlanıktuuq. ³Iğlutuğlugu naglıksaaħiñaanıħıksran qanutıtañaitçhua-tun anıyaktaatun Christ Jesus-ğum. ⁴Anıyakti anıyaktauħıgımiñi iħlakattağusrımmataıçhuq iñuunıaħıgıruağmiñun, aglaan ilaan quyalıyummataıqagagıgaa qaukğıgıkkani tılıuqtıgıplugu. ⁵Suli aqpa-liutraqtı aqpalıutraħıgımiñi akımalğuitçhuq kısıanik tupıksrıħıni malığıtaksranik. ⁶Suli nautçhiiri sakuuktuaq piññaqqaqtuksrauraqtuq nauruaniñ katıçhiğımi. ⁷Tamatkua uqautitka isrummatıgıkkıçhı, takku Atanğuruam ikayugısisagaatin kanıqsıħıksrañatıgıñun supayaat.

⁸İtqagıuğ Jesus Christ anıpçhakkaauruaq tuquħıgımiñ, kanğıvıqıaq-tuaq David-mik, qulıaqtuağıgıkkaptun tusraayugaallautamik. ⁹Uvvatakkı uqaqaħapkun tusraayugallautamik naglıksaaqtıtauruña suli pituqakkauru-ña liılaa savvağħukkataqtı. Aglaan Agaayyutim uqaħha piñaiħıtaıçhuq. ¹⁰Taatnaqlıña iğlutuğıga suapayaaq Agaayyutim piksraqtaanı piqutigıplugıçhı, ilıñıttuuq annıqsıkkautquplugıçhı Christ Jesus-kun iñuut-quplugııħı isrıutçhuami kamanautaani. ¹¹Uvvauna iħumutuuruuq nipliun,

Uvagut tuquqataugupta Ilaagun
iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

12 Uvagut iglutuisuiñağupta
anjatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagut Ilaa piilaagiguptigu,
Ilaantuug piilaagigisipmigaatigut.

13 Tuniqsimmatrinğitchugutunniñ
Ilaa tuniqsimmatriraqtuq,
takku piilaagiyumiñaitchuq inmiñik.

Savakti İhuagikkauruag

14 Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik alğaqsrullapiaglugich Agaayyutim sivuğaañi anıyautiqaqunğıllugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaunğıtchuq iñunñun tusraaruanun, aglaan ukpiqputaiğutauruqtuq. 15 Pisuqtilaaqni piññaktağiniağlugu iħua-gikkauñiq Agaayyutim qinñañani atrilugu savakti kanñusruutaitchuag savaagmigun, nalautlugu ilisautriruag uqañhanik Agaayyutim ilumutuulhan. 16 Uqaqatiginagich agaayyiaqtañlañat iñuich kinnauruat uqaqamiñ. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaañiksrañatnun iñuich Agaayyutmiñ. 17 Taatnatchich ilisauttutaat atriaqtuq killiğruamik nuñuuqtuağlugu uviñğa timim cancer-tun. Malğuk taatnatchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. 18 Taapkuak ukpiqsriseiqhutik, ukpiqputaiqsitchiruk ilañitñik ukpiqtuat nipiqañigmikkun añitqiliksraqput atuumaaniñ-niplugu. 19 Aglaan tunñaviksriugañu Agaayyutim ilumutuuruag atlanñuqtanğıtchuq. Taatnaqhuni aglaksimaaqtuq, itna, “Atanğuruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigikkani,” suli itna, “Kisupayaaq nipiqağumi Atanğuruamun piginiñluni killuliqisruiqsuksrauruq.” 20 Tupiq anjiruag piqağaqtuq puggutanik utkusriññik atlakaagiiñik. İlanjich piñianjuraqtut maniñmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsaamiñ, atlat suli qiruñmiñlu qikumiñlu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqğugich tuyuğmiaqaqamiñ kisanik aasriiñ akiññiqsrat ataramik atuqğugich ilañich suaqłuqağ-vigiplugich. 21 Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitçhumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisiruq aasriiñ qaukñan atutlalugu, itqanağusrimaaglugu atufiksrañi savaallautapayaamun.

22 Nutauñhum kimmutai qimaummiugaqtaksrağigitin, aglaan piññak-tağiniağlugu nalaunñaruañiq, ukpiqsriñiq, piqpaktaq suli qinuiññaq, tapiguğutin tamatkunñuğ ilumun tuqłuğaqtuamun Agaayyutmun ikayuplutiñ. 23 Aglaan uqaksraqtutiqasruñaqasri kinnaqtun nalukkapsigun. İlisimagiñ taatnatchim isruqağagıñha uqaallatraqiğmik. 24 Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraunğıtchuq. İlaa iħuaqputriruksrauruq iluqaitñik,

nakuuluni suli anuqsruluni ilisautriñuluni, ²⁵aggañai!luni nalguqsruiyumi iglugirimiñik. Itpiaqtuq Agaayyutim mumigviqaqtitchiñiksrājanun ilitchuqsri!lutinj ilumutuuruamik. ²⁶Aasrii qaugrimmatinitiqñiaqsut kañiqsiaqatqilukun, annagutinj nigatchiananiñ Tuungaum, tigugaluakkani tupigitqupluni.

Uvlut Aqulliich

3 ¹Aglaan kañiqsisriun una. Aqulligñi uvluni sakiqnağutit ilināiaqtut. ²Iñuich ilit!ukkisirut inmiknu!hiñaq, pisugruağutinigutinj, uqaviliğutinj, arguanasri!lutinj, uqağniğ!luliğutinj, tupiktaigutinj aņayuqaamiknik, quyyataigutinj, ukpiqsrisaigutinj, ³i!uaqqutrisaigutinj, ilunñukkutaigutinj, saglutusrilutinj, tatamnaqsilutinj, suli iqsinaqsilutinj, ilinisa nakuuruuq uumigiliutilugu, ⁴ilinich ataaguutitaugugutinj, isrumamikni sivutmuusruusri!lutinj, suunasrugiliutillapiağutinj, quviasruñiallitlugutinj agaayyutiqaliksramikniñ, ⁵ukpiğusriq qinignautigilhiñagnialig!lugu, aglaan ayaksimapmi!laan ilumutuuruuq. Taatnatchiñiñ inuñniñ piismaağumuutin. ⁶Taatnatchich ilañich siñiqsrañigmiktigun payariraqtut piyaranik ağanik pigiilil!apiaqtuanik suli igliğutikkauliqsuanik qanusripayaatigun kimmutiligun. ⁷Taatnatchich ağanat ilinñiurağniallağmiñ ataramik ilitchuqsrianitlaiqsuat ilumutuuhigmik. ⁸Taipchuak Jannes-lu Jambres-lu akil!li!utipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua inuich akil!liupmiut ilumutuuruamun, isrummatinjich pigiiliplutinj, ukpiqsriññua-liqhutinj Agaayyutikun. ⁹Aglaan taatnatchich ayuuğumiñaitchut, takku kisupayaam kañiqsimai!hat qinignisigaat, ipchuñnaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Ilisauttutit Aqulliich

¹⁰Aglaan ilvich maliguakkağigini ilisauttutiga, qanusriuhiga, suli piyummatiga inuuhigmik. Tuvrağniakkağigini ukpiqsri!luga, anuqsruhiğaga, piqpaktağa, suli iglutuihiğaga, ¹¹piyuaqsiuhiga, suli nagliksaaqsiuhiga ukpiqsri!lupkun. Ilisimaanikkiñ iluqaan atuummiruq uvañnun Antiochmi, Iconium-milū, suli Lystra-mi, tatamnaqsip!lugu nagliksaaqsiuhig iglutukkağa. Aglaan tamatkunakña iluqaitniñ Atanguruam annautikkağigaña. ¹²Iñuich agaayyutikuaguktuapayaat Christ Jesus-mi piqataulutinj piyuaqsiugisirut. ¹³Tamatkuali killukuaqtuat piññuaqtit pigiilitmugutinj kinnitniñikun atlanik, suli kinnilutinj inmiknun. ¹⁴Aglaan ilvich ilisauttusriagianikkan ilumutuuruuq payañaiğ!lugu sivutmuutigumigini. Ilisimagiñ kisuniñ ilisauttusriagi!hagun, ¹⁵suli ilisauttusriagima!hatigun ilaalugruu!iqniñaglaan Agaayyutim uqa!hi. Tamatkua kañiqsipcha!hiñaugaatin anniqsuqtihigmun ukpiqsri!lūkun Christ Jesus-kun. ¹⁶Uvvatakku uqa!hipayaq Agaayyutim Makpiğaanani ittuq ilaan anigniliutaagun, suli

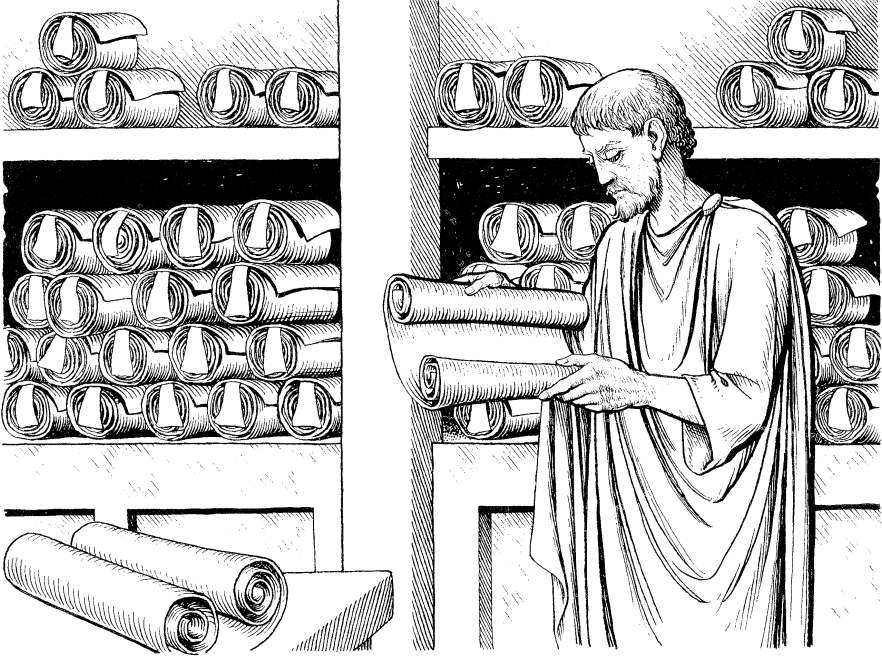
anniqsuutauruq ilisautriruni, iniiqtigiruni, nalguqsruiruni, suli algaqsruiruni nalaunjaruaħikramun, ¹⁷ inuqli agaayyutikuaqtuaq naamasriplugu paqnamallautlasriplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4 ¹ Tiligikiñ sivuġaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum Atanniiruksrauruaam inupayaanik inukuuruanik unniin tuqnaruanik, suli piquitigiplugu aggitqihiksrajalu añaayuaqtaalu: ² tililłapiaġikiñ quliaqtuaġitquplugu tusraayugaallautaq, uqaġiniapiaġlugu piviksrañagun naagaqaa piviksraitmatun inñaan, ilitchuġipkaġniutigilugu, algaqsruutigilugu, pitchuk-saagutigilugu, suli anuqsruipayaakun ilisauttutigilugu. ³ Uvvatakku piviksraq tikiumagisiruq inuich naalaġnisunġihiksrañat ilumutuuruamun ilisauttutmun, igliġutluliġutin inmiñ pisuħimikkun, katitchinialigutin ilisautriksraġmik-nik tusraasrukkalhiñaġmiktigun. ⁴ Iliñich naalaġnitłukummataiġutin Agaayyutim ilumutuulhanun, aglaan naalaguliłlugugich utuqqaqtat unipchaaliat. ⁵ Ilvilliasriñ qauġrimmaagiksuksraurutin qanusripayaami irvi-qanġaqpich, iglutuġlugu nagliksaaqsuħiq, quliaqtuaġilugu tusraayugaallautaq, suli tañiġlugu savaaksrapayaaña savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvañaliuvva tikiummigiga tuqqutauħiksraġa Agaayyutmik piqustriġ-łunja. Aullaħiksraġa marrumakña inuuħiġmiñ tikiummiruq. ⁷ Atriplugu aqpaliutraqtı nuñitchiruaq, uvañaptuuq inuuħamni ukpiqsriħiq Agaayyutikun pigituiñaġiga. ⁸ Pakma akiññaktaksraġma niaquġutiksra-ñan nalaunjaruaħum taqqigaaña, Agaayyutim nalaunjaruaam Atanġum qaisaña uvañnun taivrumani uvlumi, uvañnuħiñaunġitchuaq aglaan ilu-qaitñun aggitqihiksrañanik inuġruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uġgisigilugu utlakkumigikma. ¹⁰ Uvvatakku Demas-ñum marrumiña nunamik kimmuatiqatluliqhuni unitchaaña. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrii Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayuġaaña. Tuvaaqatigiyumiġiñ Mark ikayuqtiksraġa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyuġigiga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu agġiaqsiyuvich saaga-ġumiġiñ quppiġaaga unisaġa Troas-mi Carpus-mun, makpiġaatlu suvaluk qisiñniñ piliugat aglaktuġvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtım atqunaq navianniutitkaaña. Atanġum utiqtitchivigigisigaa atniutaigun. ¹⁵ Ilvittuuq qaunakkutiqaġumuutin ilaagun, takku iħuaksriñġilłapiaħikun akiłliłiqsuġai uqauttutivut. ¹⁶ Sivuañjuutiqqaalhamni Rome-ñum aňalataiñun tapqitchu-ña, iluqatiñ unitchaatña. Agaayyutimtuq akitñautailłanñaigligich taipchua. ¹⁷ Aglaan Atanġum nayuqłunja sayyiqsuġaaña uqautigianitlasriplugu inuñaiġlugu iluqatiñ Jew-ñunġitchuat tusraaraksrañat. Uvaña annautik-kauruña tuqqutauviksraġaluamniñ. ¹⁸ Suli Atanġuruam annautiniagaaña iluqaaniñ pigiitchuamiñ, annautilunja pakmaniittuamun añaayuaqutmi-ñun. Nangaun illi ilaanun qanavak isruilaaamun. Amen!

(2 Ti 4.13)

Aqulliich Ilammiugutit

¹⁹Tuyuqtuᅇa iᅇuaqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqatai-ñun Onesiphorus-ᅇum. ²⁰Erastus Corinth-mi ittuiñaqtuᅇ, suli unitchiga Trophimus Miletus-mun atniᅇñaliqman. ²¹Agᅇiᅇuaᅇniuraᅇumuutin ukiuᅇraguᅇtitnagu. Eubulus-ᅇum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaañᅇaᅇaatin, atlallu aniqatiut.

²²Ataᅇuruamtuᅇ piᅇasriᅇsuᅇᅇlisin irrutchipkun. Agaayyutimtuᅇ iᅇuaqutilisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

1 ¹Tuyuutit ukua aggiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqi-
raqtigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaaña
ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich suli ilisauttutiqaglu-
gich ilumutuungagun ukpiğusripta, ²tunŋaviqaqtuakun niğiuqaqalikun
isruitchuamik iñuułigmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruğniğaati-
gut taavrumiña iñuułigmik sivuani aullağniñhan piviksrauram. ³Aasrii
nallaullapiaqługu piviksraq sagviğaa taamna tusraayugaagiksuağmi-
gun. Taatnaqtuksraquqłuña savaaksritchaaña, uvañaasrii uqağiplugu
tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴Titus, aglaktuña ilipnun iğñau-
rapiamnun ukpiqsriłikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapauruam
suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iħuaqutikun qinñuiñniqsimaagumigaatin.

Titus-ŋum Savaaŋa Crete-mi

⁵Uvaña unitchikpiñ Crete-mun iħuaqsruquplugich sut iħuaqsrugaksrau-
ruat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuauñuruat qaukłiksrañitñik
nunaaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, ⁶qaukłiksraqtaauñuruag
patchisaitchuksrauruq, auñun atautchimik ilaqatiqağuni, suli qitun-
ğai ukpiqsriñulutiñ uqautausruñaqatiñ pitchiğiiłlugich tupiktaiłikun.
⁷Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaaŋanik aňalatchiruksrauplugu pat-
chisaitchuksrauruq, pisułigmigausrunaqani, uumitchaktangiguni unniñ
imiligaqtausrunaqani, qinnaktasruñaqani unniñ killukun piqağugrua-
sunaqani. ⁸Ilaa tukkuğinñaqsuksrauruq, piqpaksriñuluni nakuuruamik,
iñmiñun aňalalğuluni, nalaunğaluni, ipqilłuni, suli alğaqsrutmik
tuvrairuauñuluni. ⁹Uqaqtiksraqtaam payaňairvigiraksrağigaa uqaut-
tutini ukpiğiraksrauruag suli iviqtisrimaaqtuaq ilisauttutmun. Taatna
ilitqusriqağumi ilaa pitchuksaağilgugisiruq atlanik ilumutuuruakun il-
sauttutikun, suli qinñiqtilgugisiyaa tañiğiliqqutaat akiłliiruut uqağimun.

¹⁰Uvvatakkun iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutiñ
atlanik nipiqağimikkun kinniqilikun, suvaluk taapkua ilisautriruat

iñuk nalunaitñutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹İlisauttutaat nutqaqtitaksrağipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich aḡayuqaagiich ilisautriğimikkun ilisauttutiginğilaaksrağmiknik killukun piqagugruaqhutinj. ¹²Crete-tağmiut ilaḡat sivuniksriqiraat nipliğniqsuq, Crete-tağmiurguq ataramik sagluturuañuniplugich, niğrugaaqłuktun inniplugich, sulı iqiasruuplutinj niğitlaturauñuplugich. ¹³Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich iluałiksraḡatnun ilvich iñiqtigumigitin ipiksiługu, ilinjıllı sayakturuamik ukpiğusriñikkumuut, ¹⁴itlungiğutin Jew-ñuruat unipchaalianitñunlu ilisauttutaatnunlu sulı iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuulğmik. ¹⁵Supayaaq ipqitchuq iñuñni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanitчуq tamatkunani qaayugnaqtuani sulı ukpiqsriñğitchuani, takku ilinisa isrummatinjich sulı qauğrimmaagiutillautanjich qaayugnaqsianiksimplutin. ¹⁶Ilinjich ilitчуqsrımanıgaluqhutin Ağaayyutmik, aglaan iñuunıahata piilaağigaa, ilinjich uumıktanikhutin, tupiktaiqhutinj, iñiqtaqağumiñaiqhutin nakuuruamik.

Nalaunḡaruat İlisauttutit

2 ¹Aglaan ilvich ilisauttutigiraksrağigiñ ilisauttutiksraq ilumutuurautigun uqałıqtigun. ²Uqautilugich utuqqanaağtuat aḡutit qauğrimmaagiqulugich, isrumağalgulutin, ilinjitñik aḡalalgusritqulugich. İlumutuğugutin ukpiqsriğimikkun, piqpaktağmikkun, sulı iglutuilğusriğimiktigun. ³Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaağtuat aḡnat ukpiqtuam irrusrianiq piqaqulugich, sagluturuañutqunğıllugich, naagaqaa tigutarriutitqunğıllugich taañğamun, ilisautritqulugich nakuuruakun, ⁴atrıaksrallautagugutin nutautluktuanun aḡnanun piqpaksriłiksraḡatigun ilaqatiumiknik sulı qitunğagmiknik, ⁵ıñmıknun aḡalalgusriłutin ipqıłıkun sulı ilaqatausruqsilutin kiñunıgmi, tupıqsritlasriłutin aḡutiumiknik. Ağaayyutimli uqałha iñuich suunıllağingitchumıgaat. ⁶Taatnatuntuuq pitchuksaağlugich nukatpiat aḡalallautalałiksraḡatnun ıñmiknik. ⁷İlviłlu supayaatigun atrıaksrallautagugutin savaallautakun. İlumutuğullapiagutin sulı piyummatıqagutin ilisautriğiqni. ⁸Uqautriłutin nağğuksruğnağumiñaitchuakun, akıllıliqsuqtitin kanñusrutlasriługich, piğiitchuakun nipiksraıllutin uvaptigun. ⁹Uqautilugich savaktaağruich tupıksritqulugich aḡaayugağmiknik sulı quyalılugich sukupayaaq. İlinjich kiumakłıqsuksraunğitchut ¹⁰unniñ tigliktuğvıgiraksrağingitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksrağıgaat nakuuıqtinj sulı qanutıtañaiıqtinj kamagıkkaułiksraḡanun ilisauttutim Ağaayyutıkun Anniqsuqtıptigun surağalıpayaağmikni.

¹¹Uvvatakkı Ağaayyutim iluaqqutaa ilisımanaqsıruq iñupayaat annıqsulıksraḡatnun. ¹²Taavrumuuna iluaqqutmigun Ağaayyutim

ilisautigaaŋigut agaayyutailaakuaqunġitluta suli nunakuathum kimmu-
taaguaqunġitluta, iñuutqupluta uvaptiknik aňalalgusriłuta, nalaunjaluta,
agaayyutiqaġuta pakma uumani nunami, ¹³taqqiñaptikni quvianaqtua-
mun uvluanun niġiugaġikkapta, kamanautaa kamanaqtuam Agaayyutipta
Anniqsuqtipta Jesus Christ-ŋum sagviqpan. ¹⁴Ilaa qaitchuaq inġmiñik
piqutigipluta, annautisraqhuta pigiitchuapayaamiñ suli pigiaġutitquplu-
ta inġmiñuñhiñaq, ipqiguta, piyummatiniguta nakuuruakun. ¹⁵Tamatkua
ilisauttutigiyumigitin, atuġlugich aňalatchiñiqni, pitchuksaagiqni suli
alġaqsrułhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniñ piñiñlaġipkasruñaqnak.

Ukpiqtuam Agaayyutikuġiañiksraña

3 ¹Itqaqtuutilugich iñugikkatin malġutchiñiksrañatigun aňalatinik
suli qaukñiñik, tupiksriñikun ilinġiñik, itqanairrutitqulugu savaal-
lautapayaq. ²Uqautilugich pigiilakun uqautiksritqunġiñlugich, aglaan
qinuiyusrimaaġlugich, ilauraagnaġlugich, suli ataramik aggañairrutriñikun
irrutriqulugich iñupayaanik. ³Uvvaptuuqtakku qaanġikkaptikni kinniqluta,
tupiktaitluta, nalaunñaisimarugut, savaksiqsimaplugu kimiksriñiq quvia-
naġikkaniġun killuum qanusripayaatigun, iñuuniaqhuta uumiktakun suli
siqñaktakun uumikkutiqluta avatmun. ⁴Aglaan Agaayyutim Anniqsuqtipta
agġiqami piqaksriñiġmigun suli iħuaqqutriñiġmigun anniqsuġaatigut.
⁵Uvagut savaaqallautaħaptiguunġitchuaq aglaan ilaan nagliksriñiġmigun
anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imiġmik aasriñ Ipqitchuakun
Irrutchikun qaitchipluta nutaamik iñuñiġmik. ⁶Uvvatakku Agaayyutim aglip-
luġu qaitchiġaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun
Anniqsuqtiptigun, ⁷taavrumuuna iħuaqquataagun uvagut nalaunñasripkaqhuta
Agaayyutmi, suli piññaktaagilugu isruitchuq iñuñiġ niġiugaġikkakput.

⁸Tarra taamna ilumutuuruq nipliun. Uvaña ataramik uqaqugikpiñ
tamarrumuuna nalupqisruutaġutin, iñuiñi ukpiqsriuat Agaayyutmik
ataramik kipġiyumuut piviqatñiksrañagun savaallautam. Taatnatchich
savaallautat nalaunñarut suli ikayuutiksraurut iñuñi. ⁹Aglaan piisi-
maaġvigilugu isilġaiñikun uqaksraqtuñiq, immakñaqtatigun atiqtigun
kaññiñiq, aivvatrañiq, suli akimaniutrañiġmiñ malġuksratigun
qaisauruatigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaunġitchut unniñ pit-
luktuañunġitchut. ¹⁰Malġuġuġluguunniñ alġaqsruutiqaġumigiñ iñuk
akatchiruaq avgumañiġmik ilamiñi, suqutigitqisruñaqnaġu malñuġutil-
lanġitpan. ¹¹Uvvatakku ilisimagiñ taatnasriq iñuk iħuaqsruutaunġitchuq
suli killuqsautaiñ kañiqsimapkaġaġaġaat nalaunġiħagun.

Iłisauttutit Aqulliich

¹²Qakugu tuyuġiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallak-
sapiagumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuña ukiisukłuña tarani.

¹³Ikayuǵniallapiǵumiikkiñ Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aul-laǵniaǵhakni iglauǵiksraǵmiknun, suli supayaamik inuǵaiyallapiǵlugik.

¹⁴Iǵisautilugich iñugikkavut piviqagtitchiǵiksraǵatigun savaallautamik, aasiñ piviqagtitchiǵlutij atlat inuǵikkaǵitñik iqaisruktuasruǵaǵatij.

¹⁵Iluqǵmiñ piviqasriqsuqtima nayaǵǵaǵaatin. Nayaǵǵaǵmivut ukpiqtuaǵatiuvut. Agaayyutim iǵuaqqutaan iluqasri nayuǵumigaasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹Uvaŋa Paul tigutaŋjuruvaŋa piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ²suli Apphia-munlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu aŋuyyiuqtauqatiptiknun, ukpiqtuaŋjuranunlu katisruuruanun tupipnun. ³Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanġuruamlu Jesus Christ-ŋum iŋuaqqtuq-paglisi tutqutiqatillusiŋu.

Philemon-ŋum Piqpaksriŋhalu Ukpiqsriŋhalu

⁴Quyagiga Agaayyutiga itqaġiplutin iniqsruqama, ⁵tusraapluna piq-paksrisilaapnik iluqaitniik Agaayyutim inuiŋik suli ukpiqsrisilaapnik Ataniġikkaptiknik Jesus. ⁶Piqatigiŋiŋqput ilipsitni ukpiqsriŋjuruani piġuqtuksauruq iŋitchuġitlasriŋusri ikayuutipayaanik piġikkapsitniik Christ Jesus-mi. ⁷Aniqatmaanġ, quviatchaigikma arautiqaqtuŋalu piqpakkutiŋapku, atakkii iŋisimagiga quviatchaiŋhiŋ iluqaitniik Agaayyutim inuiŋik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸Taatnamik inġigvigillagukkikpiŋ sumik piraksrapnik tiliŋhiŋaugaluaqhutin, aniqatigiŋlutin Christ-mi. ⁹Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksriŋhagun tilisunġitchikpiŋ, aglaan uvaŋa aŋayuqaaqtuami, isiqtuapluna pisigiplugu Jesus Christ inġigvigisrukkikpiŋ. ¹⁰Tarra iniqsru-gikpiŋ piġiplugu Onesimus iġniġiliutikkaga ukpiqsriŋliqman Christ-mik qiliqsimaŋamni pituutani. ¹¹Taimma qaaglaanimna ikayuutaunġitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtuġuqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹²Utigmun tuyuġisraaqsigiga. Akuqtullaŋniagumagiŋ irrusriŋigutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³Nayuqtigisrukkaluagiga uvaŋni illugu. Savautinayaġaŋa iniksraġaluapni qiliqsimaŋamni piqutigiplugu tusraayugaaġisuaq. ¹⁴Aglaan suyumiŋaipaqtuŋa apiqsruŋlakkaluqaqnak. Nakuurualiqiŋ piyummatigillapiaġlugu nunuripkasruŋaqaqnak uvaŋnun.

¹⁵Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknağniqsuq ilipniñ, ilipnun utitlasripluni iñiğlugu. ¹⁶Uvakñaniñaglaan savaktaagrũhiñaunğiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktũq savaktaagrũmiñ. Onesimus ukpiqsriasikami Christ-mik piqpaknaqsirũq aniqatigiliutiapluni uvañnun aglaan pitluklũguunniñ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutipmigaa iliptuntuuq. ¹⁷Isrummatigigupña piqatnaagipiağlũña, pağlayumagiñ utiqpan uvaktun ililũgu. ¹⁸Suli qitkutiksriñiqpan suurañnik taimani qimakami suli niğgiuqsrumaqaqpatin akiilluutiymagiñ uvamnun. ¹⁹Uvva aglaktũña argamnik itna, Uvaña Paul akilighñiapiagikpiñ. Itqaaqtuutingitchikpiñ qanutun niğgiuqsruutiqaqtĩlaaqnik uvamnun. ²⁰Aniqatmaañ, quyalisallaññaña pisigilugu Ataniq, quviatchaksaglũña aniqatigiplũña Atanğuruakun.

²¹Aglaktũña uumiña ilipnun nalupqigiñgitlũgu tupiksrisuũhiñ ilisimagaluaññaan savaaqatlũññañhiñ iniqsruağikkamniñ. ²²Aasriipsuuq niğiugaqaqtũña qinĩitlasilgiğimnik ilipsitñik iniqsruũapsigun. Taatnaqhutin itqanaiağumuutin iniksramnik.

Iłammiuğutit

²³Epaphras-ñum tigutaañuqatigikkağma pisigiplugu Christ Jesus tuyuğaatin nayaaññağmiñik. ²⁴Mark-ñumlu, Aristarchus-ñumlu, Demas-ñumlu, Luke-ñumlu savaqatiuma tuyuqmigaatin nayaaññanik. ²⁵Uvvatuq iluaqutrĩsaan Atannapta Jesus Christ-ñum irvigiliũñ irrusriqsi.

Tuyuun Hebrew-ḡuruanun

Agaayyutim Uqaḡha Uqaqtigiplugu Iḡñiñi

1 ¹Iñilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliptiknun sivuniksriqiritigun akulaiḡuḡu atlakaḡiikḡugich. ²Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaatigut Iḡñigmigun, nalunaiqsḡmigun paitchaktaaquplugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñiḡnikkani nuna. ³Agaayyutim kamanautaa qiñiḡnaitchuq. Aglaanpakma kamaun qausaiñaqtuq Iḡñiḡuruakun Agaayyutillapiatun itluni. Iḡñiḡuruam tigummiugaḡaa supayaq uqaḡigmigun saḡḡiqaqtuatigun. Piiḡanikamigich iñuich killuqsautaat, aquvinniqsuq taliqpianun kamaḡniqsram pakmani.

Iḡñiq Kamanatluktuq Isaḡuliḡmiñ

⁴Taatnaḡhuni kamanatluksiḡluni isaḡuliḡniñ Agaayyutim atchiḡniḡaa kamanatluktuamik atigmik ilinḡisa atinḡitñiñ. ⁵Atakkii Agaayyutim naliatunniñ isaḡulgich nipliutisrimaitchaa, itna,

“Ilvich Iḡñiḡigikpiñ.

Uvlupak nalupqinaigikpiñ iḡñiḡiplutin takkuatni iñupayaat.”

Psalm 2:7

Naagasuli itnaqsimaitchuq isaḡuliḡmun,

“Aapaḡisiruḡa ilaanun aasrii uvaḡa Iḡñiḡilugu.”

2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

⁶Aasriipsuuq, tuyuḡiyasripmagu Iḡñiḡuruq aḡalatiqatini iñuḡnun marrumani nunami nipliḡniqsuq, itna,

“Iluqatinḡ Agaayyutim isaḡulḡiñ purvigilitruḡ.”

Deuteronomy 32:43

⁷Suli uqautigigai isaḡulgich, itna,

“Isaḡulgich anuḡiḡuqtinnigai, savaktiniasriiñ ikualaruḡuḡtitlugich.”

Psalm 104:4

⁸Aglaan Iḡñiḡuruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aḡalatchiraugisirutin taimuḡa.
Aḡalatkisigiñ aḡaayuqautiñ nalaunḡalikun.

⁹ Quviagigiñ nalaunḡaruaiḡ aasrii uumigiplugu nalaunḡaitchuaḡiḡ.
Taatnaḡhuni Atanḡum, Agaayyutvich, piksraḡtaaḡigaatin
qaitchiḡlutin pitluktuumik kamakkutmiglu quvianamiglu
tamatkunakḡapayaaq piqatipniñ.”

Psalm 45:6,7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuḡ ilaagun,

“Ataniḡ, aullaḡniisaḡaḡataḡiḡmi iñiḡiñ nunalu qilaḡlu argapnik.

¹¹ Tamatkua piunḡiḡniiaqtut, aḡlaan ilvich itchaḡataqtutin.
Iluqatiḡ tamatkua utuqqaḡuḡniaqtut
aasriiñ atnuḡaaluktun suunḡiḡutiḡ.

¹² Uligaatun imuniḡitiḡin

aasrii simmiḡutiḡ atnuḡaaluktun.
Aḡlaan ilvich atlaḡḡuḡumiñaitchutin
suli ukiutin isrukḡitchumiñaitchut.”

Psalm 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun israḡulḡich uqautriḡlaksimaitchuḡ itna,

“Aqvittin taliqpiḡma tuḡaani aḡalatchiqasiutilutinaasrii uvamnik
akiililḡapiaḡniaḡhatnunaglaan iluqaitniḡ uumigirivich.”

Psalm 110:1

¹⁴ Israḡulḡich savaktauḡhiñiaqtut irrusriuplutiḡ. Tiliraurut ikayuquplugich
tamatkua annautrauniaqtuanik.

Kamanaqtuaq Anniqsuḡiaq

2 ¹ Qiñiḡikput Iḡniḡuruam kamanatluḡha israḡuliñniñ. Taatnaḡuta piḡi-
qipiaqtuksraurugut qaunatiḡiaḡiḡluḡich tusraakkavut. Tupigiguptigik
tamatkua taggivaḡtaḡumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. ² Uqaiḡpayaaq
israḡulḡich uqautigikkaḡat payaḡaitchuanuruq. Aasriiñ kiñapayaaq
navguiruaq maliḡutaksramik tupiksriñḡitluniḡu nalliusriaḡaḡisiruq
anasriñḡuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuḡuta annaḡniaqpisa anasiñḡuq-
saḡviksraḡtikniñ suksraḡiḡiḡchuptigu anniqsuḡiaq? Atanḡum Jesus
uqautigiqqaḡaa taamna anniqsuḡiaq. Aasriiñ tamatkua tusraaḡqaatuat
uqaiḡmik qaanḡisitkaat nalupqinaḡiḡuḡu uvaptiknun ilumutuunipḡuḡu.
⁴ Agaayyutimtuuḡ ilḡisimapkaḡniḡai atlakaḡiisigun quvinqaḡhutiḡ savaa-
tigun, sulḡ Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisuḡiḡmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkaaurat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraḡtaaḡiḡiḡitchai israḡulḡich aḡalatiḡksrau-
luḡich nunami tikitchaḡumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aḡlaan
Agaayyutim uqalḡhani aḡlausimaruq, itna,

“Agaayyuum, suvaata isrummatigitlaniqpiuñ iñuñhiñaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagigitlaniqpiuñ iñuum iğñiña?

7 Sivikitchuami kamanaitluktitauraallakkaluaqlugu israğuliñniñ,

niaquusriğñiğniñ kamanautmik kamakcutmiglu,

8 sulı inillakkiñ ayalatagıtlasrıplugu supayaaq.”

Psalms 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtıtlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk ayalatchirauplugu supayaamik, pakma qıñingitchikputsulı iñuum ayalatchitlapiaqtilaaña supayaamik. 9 Aglaali qıñiğikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullaklugu israğuliñniñ.” Agaayyutim iluaqcutmigun tuqupkağniğaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqlugu niaquusriğniğaa kamanautmik kamakcutmiglu.

10 Agaayyutim ayalanığai supayaat, sulı supayaat sagviğniğaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiuñ iğni nagliksaañikun tikiutitquplugich iñugiaktuat iğniğich qılañmun. Taamna iğniq aullağniirığüğniğaa anniqsuğiañatnun. 11 Taamna ipqiqsitchiruaq iñuñnik Agaayyutmun sulı tamatkua ipqiqsitauruat iluqatıñ aapaqağniqsut atautchiiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kanñugingitchaa taiyuhksrañat ukpiqsırıuat anıqatiumiñik. 12 Nıplıqhuni Agaayyutmun, itna,

“İlitchuğipkautigigisigikpiñ anıqatiumnun;
nangagısıgikpiñ akunğatni ukpiqtuañuruat.”

Psalms 22:22

13 İtnaqhunisulı,

“Tunñavigigisigiga Atanıq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittuña ilıgaañi Agaayyutim qaisañiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

14 Taapkua ilıgaañi timıqaqtut auqaqhutiñlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timıqaqhuni ilıñisıtun. Tuqukami sannığutami timimigun piyaqcutlasrıñiğaa tuqupkaitlaruaq iñuñnik, taamna tuunğaq. 15 Jesus-ñum annautisrağniğai tamatkua iñuich tigutaañuruat iñuuniqtutılaağmikni iqsıñhatıgıñ tuquğimik. 16 Atakkii Jesus-ñum isrumaaluutıgıñitchai israğulgich, aglaan ikayuğugai iñuich kiñuviağikkanı Abraham-ñum. 17 Taatnamik Jesus ilıruksrauruq anıqatıñısun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksrıpluni tunıqsımaruañuplunıñu agaayulıqsıqpagıtuq ilıñitñun. Jesus-ñum tuquğimigun piğniğai iñuich killuqsautıñich qıñııqsıtıluq Agaayyun. 18 Jesus ilaaptuuq nagliksaaqtuq uuktuaqsıuami. Taatnamik ikayulğuniğai tamatkua ukpiqsırıuat uuktuaqsıupmata ilaatun.

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

3 ¹Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksragigiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiqpauruq ukpigikkaqput payañaitlugu. ²Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagirimiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³Taamna iñuk nappairuaq tupiǵmik kamakku-sriaqatluktuq tupiǵmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautriñlautaǵaluaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautriñlaumatluktuq. ⁴Tupipayaaq nappairiaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkaǵigaa. ⁵Moses-guuq tuniqsimaruaq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktaulñhiñaqhuni. Moses nipliqsimaruaq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶Aglaan Christ tuniqsimaruaq iǵñiǵupluni añalatchiruaq iluqaanik tupiǵmik. Iluqata ukpiqsriruani Agaayyutmik, uvagut tupiǵigaatigut Agaayyutim ukpiqsri-siaǵupta niǵiugaǵuptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiǵvigaqtut Agaayyutim Iñui

- ⁷Tarraasriiñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq,
 “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa,
⁸ siquqsilaǵniaqasigik isrummatigikkasri,
 taipchunatatun akilñliqsiuiruatun Agaayyutmik
 uvlumi taivrumani suviksrailaami.
⁹Aapaapsi uuktuapiaǵataǵaatña arguaǵipluña qiniǵaluaqǵigich
 savaatka.
¹⁰Taatnaqñuña malǵukipiani ukiuni uumitchautriruña taipchuniña
 iñuqatigiñik,
 aasriiñ uqaqñuña, ‘Pigisupayaakkañat killuuruq.
 Kañiqsimaitchaat ilitqusriǵa.’
¹¹Tarra akiqsruqtuña uvañnun uumitchaǵamni, itna,
 ‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun iliqitñun
 minguiqsiǵvigitqukkamnun.’ ”

Psalm 95:7-11

¹²Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqagikkaña. Taatnamik qaunatqia-ǵiutisitichi avatmun. Avallangitchumuusriñi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsauñ ukpiqqutaiñiǵlu uummatipsitñi. ¹³Aglaan pitchuksaǵutisritchi avatmun taiyuǵnaññaansuli “Uvluvañmik” suli tusraatlaññapsi Agaayyutim nipaaniq tupiksritlaññapsi-lu. Tupiksriñgitchupsi nalliysi siquqsiviaqtuq iǵaatni killuqsautmun sagluqipkaǵuni. ¹⁴Takku iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsima-

rağniagupta ukpiqsriiḥaptiktun aullağniıḥaniñaglaan tuniqsimalutalu payajağuta isruanunaglaan. ¹⁵Itnaqsimaruq,

“Uvluvak tusraayupsiuḡ Agaayyutim nipaa siqquqsılaagnaiaqasigik isrummatigikkasi taipchunatitun akilıliqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksraiḷaami.”

Psalms 95:7,8

¹⁶Kisut tusraaniqpatruḡ Agaayyutim nipaa akilıliqsuipmata ilaanik? Aa, iluqatiḡ taipchuanjurut iñuich Moses-ḡum annisikkariḡi Egypt-miñ. ¹⁷Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malğukipiani ukiuni? Aa, iluqatiḡ taipchuanjuniqsut killuqsartaqtuat tuquplutiñaasriiñ suviksraiḷaami. ¹⁸Agaayyun akiqsruğniqsuq iñmiñun, “Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiağvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatiḡ taipchuanjurut tupiksriñğitchuat Agaayyutmik. ¹⁹Tarra ilitchuğigikput ukpiqsriñğisilaanar, taatnaqhutiñaasriiñ tikitchumiñaiñniqsut kinilirviksrağmiknun, taavrumuḡa nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkannun ilinjitñun.

4 ¹Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiağviksarakun itchugaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliqsi tikiñğitpiaqtuq taavrumuḡa minguiqsiağviḡmun. ²Takku iñuktitun suviksraiḷaami inıḷğallapiaq uvaguttuuq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuakun. Aglaan tusraakkariḡata anniqsunğiñniğai, takku Agaayyun ukpiğinğitlugu.

³Uvagut ukpiqsriḡuani minguiqsiaqaturugut Agaayyutmi nipliutaatun, “Akiqsruqtuḡa uvamnun uumitchaḷamni, ‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiağvigitqukkamnun.’”

Psalms 95:11

Itnağniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich inığataḷhaniñaglaan nunam. ⁴Aglausimaruq samma taavrumuuna tallimat malğuguutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiaqtuq savaağmiñiñ tallimat malğuguutaatni uvlut.” ⁵Tusraakkaptitun sivuani itnalgitchuq, “Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiağvigitqukkamnun.” ⁶Tarraasriiñ taipchua tusraaqqaaqtuat tusraayugaagiksuamik isinğitichut Agaayyutim minguiqsiağvianun ukpiqsriñğiḷiğmiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minguiqsiaqatauḷiksraptiknun Agaayyutmi. ⁷Agaayyun inillaitqiksuq atlamik uvlumik taiplugu “Uvluvanmik.” Inuğiaktuat ukiut pianikmata uqautigitqikkaa tumigiplugu David, uqaliqtigun tusraakkaptigun itna,

“Uvluvak tusraagupsiuḡ Agaayyutim nipaa siqquqsılaagnaiaqasigik isrummatigikkasi.”

Psalms 95:7,8

⁸Tarra Joshua-m-tuuq iñui Agaayyutim minguiqsiaqtinniqpagich, Agaayyutim uqağitqikkayaitchaa atla uvluç David-kun. ⁹Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiağ-viñmun. ¹⁰Atakkii kiñapayaaq isiqtuaq Agaayyutim minguiqsiağ-vianun, nutqaqmıuq savaağmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaağmiñiñtuuq. ¹¹Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiağvianun Agaayyutim. Tupiksriñğitchuksraunğitchugut atrilugich sivullıavut suviksraiłaami isinğitchuat taavrumuğa minguiqsiağviñmun ukpiquttaiğimiktigun. ¹²Uvvatakkı uqałha Agaayyutim uumaruq saññıllapiaqhuni. Qamuñaagatlaruq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivgiuqlugu isummataalu kim-mutaalu, atriplugu ipıllapiaqtuaq avatmulik avgıuraqtuq saunğiniik sagviqlugu patqa. ¹³Suli Agaayyutim sivuğaani qanusripayauraq uumaruaq iriqsimanğitchuq, aglaan supayaaq sagviruq qiniqnaqhuni irraknun ilaan isivgiugiyumaqtuam uvaptiknik savaaptiknıglu.

(Heb 5.1)

Jesus Kamanaqtuaq Agaayuliqsıppak

¹⁴Taatnamik, ki ukpiğilakput payaņaiguta Jesus, Agaayyutim İğniņa, kamaanaqtuaq agaayuliqsıppagıkkaput. İlaa apqusaananiñniqsuq qilaktıgıun sivuğaananun Agaayyutim. ¹⁵Takku agaayuliqsıppakput isumaaluqatautlaruq ilisimapluni qanutun sayaisılaaptiknik. İlaa anıqusaaqsiupmiuq uvaptiktıun supayaatıgıun, aglaan killuqsanğitluni. ¹⁶Taatnamik sivuğanıutisa iħuaqqutriqaqtuamun Agaayyutmun nalupqısrunğiguta, ilisimalugu Agaayyun ilunñuktaqaqtuaq iħuaqqutrıgıniakkaqput ikayuğnaqsırağıgıupta.

5 ¹İlisimałapsısın Agaayyutim aglausımaruamiñ uqałhaniñ, qaukhipayaanağ agaayuliqsıt piksraqtaañurağniqsuq akunğatniñ iñuıch

savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutininik tuniñl'autinigu killuqsautinjitñun Israel-aagmiut. ²Ilaa iñuñhiñaupluni injmiñik ilisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni agganairrutitlagai tamatkua killuqsauqtuat pisagaluqaqatij. ³Ilumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniñl'autinik killuqsautmiñun pitrigaluallagmi killuqsautinjitñun Israel-aagmiuñuqatmi. ⁴Agaayuliqsiqpauñiq kamak-kutiqaqtuq. Aasriiñ kiñaunniñ iñuk agaayuliqsiqpautlaitchuq injmigun; piksraqtaañuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaañupmatun.

⁵Taatnatuntuuq Christ kamañaqsañgitiñuq injmiñik agaayuliqsiqpañnun qaukñiguqsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiplugu,

“Ilvich Iğñiğigikiñ.

Uvluvak nalupqinaigikiñ iğñiğiplitin takkuatni inupayaat.”

Psalm 2:7

⁶Uqağipmigaaptuuq atlamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikiñ Melchizedek-tun iliplugu,
aasriiñ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.”

Psalm 110:4

⁷Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuquñigmiñ. Kiggusriaqağniqsuq taluq-sriplunikii Agaayyutmik. ⁸Iğñiğugaluññağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami ilinñiñsuq tupiksriñigmik. ⁹Pakma tuqanikami Jesus naamasiruuq, aasriiñ anniqsuitlasiruuq iñuñnik taimuñja tupiksriropayaaniñ ilaaniñ. ¹⁰Agaayyutim taiyuutchiqługu agaayuliqsiqpañmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kilikuutit Qapiqunğıluta

¹¹Uqautiksraukkağaluqaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kañiqsipkautigiliksraña taamna ilipsitñun, takku tusraasrunğıtchusri alapisaaqpaitłusri. ¹²Pakma ilisautriğugumiñaqsigaluaqtusri aglaan ilisautriqaqtuksraurusrisuli ilisautripsaaqtuksrauruamik ilipsitñik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqañhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugağniqsusri niqipiatutłaitłusri. ¹³Kisupayaaq miluktuqtuq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğingitchaasuli atlakaagiiksilaañak nalaunñaruamlu killuuruamlu. ¹⁴Aglaan niqipiaq pigigaat inuguaniksamaruat. Taatnatun inuum ilisağuullapiaqtuam uqañhanik Agaayyutim kañiqsitłasisaiñağagigai sakiqnaqtuq suli puttuqsritłasrirağigaa sum nalaunñatilaaña killuqsautailaañalu.

6 ¹Taatnağuta uqautigingiğlavut sivulliich qağanaqtuq ilisauttutauruat Christ-kun. Inuguñnaqsigaatigut. Ilisautriñğiqsa sivulliuplutin

ilisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaanjiniñ tuqułhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriłikun, ²suli ilisautriłuni paptaağitiq-tigun suli inillaiłuni argañnik iñuñnun, suli ilisautriłuni añitqiłhatigun tuquñaruanik atanniłikunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutigigai aniqammiurat. ³Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinun iñuguaniktuanun iñuñnun, ami Agaayyutim pisułigikpaun.

⁴Iñuk ukpiqsriruağuaniktuq karjicsipkakkauñanikami Agaayyutim qaumañagun, uuktuañanikamił u aatchuutauruamik qilañmiñ, piqa-sriutianikamiłu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵uuktuañanikamiuñlu nakuułha uqałhan Agaayyutim suli sanjiałha Agaayyutim aña-latchisaan, ⁶tarra—taatnasiq ukpiqsriruağuaniktuq taggivağumi maliguagałuałgimiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqil-gitmatun pigaa Iğniña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqułha. ⁷Iñuk ukpiqsrimaaqtuq Christ-mik ikayuusiaqaqtuq nunatun qau-nakkusiaqaqtuaton silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksrarik tamatkunuña nunaliqiraunun. ⁸Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunğıqsitauruq nunatun naurirağaqtuaton kakitlağnaq-tuanik ikikkaugisiruanik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsunğıtchuq.

(Heb 6.8)

⁹Piqpagikkamaañ, uqaqapta taatna nalupqisunğıtchugut itilaapsitniik nunagiksuaton aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰Agaayyun nalaunñaruq-takku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuiłlapialıqsi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriłiqsi ilaanik. ¹¹Suli kaviuğigikput atausriullaalusri ikayuiñiapiaqplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsi iñuuniqtu-tilaapsitni nalupqinañiağiksi niğugaqalıqsi. ¹²Savautrituiñaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atlanun ukpiqsri-ruanun akuqtuiruanun ukpiqsriłikun anuqsrułikunlu Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiuñ Abraham atuğniğaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴Itnağniqsuq,

“Nalupqinaitchuamik quviasaapiagnaigikpiñ aatchuğutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵Aasriiñ uaraqılğataqami anuqsrułikun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkanani. ¹⁶Iñuittuuq akiqsruğupmiut atuqługu iñuum atqa kamanatluktuuq iñmikniñ. Anjigutauruam nalupqinaigagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavağutiksraq piiqługu. ¹⁷Uvvali Agaayyutim nalupqinaigukka tamatkununa akiqsrukkağmiñun atlanjıuğumiñaisilaña sivunniutini aasriiñ nalupqinaiqługu atuqługu atchi. ¹⁸Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunjavigigikput Agaayyun atuqamiñ akiqsruutini nalupqinaiyautiniñ, atakkii uqalğa atlanjutlailtuni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiağaatigut tigungmitqiağiquplugu niğiuğaq qaisauruq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰Niğiuğagikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittuq aullatılaitluniñu sañjıpluniñu. Taamna niğiuğaq kisaqsımaruq qılajmi sivuğaanılłapiağ Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqıññiqsrauruam iluani. Kisalıqiri isıtuq taruña piqutigipluta. Taamna kisalıqiri ittuq Jesus agaa-yulısqıpağtuuq atrıplugu taimña Melchizedek.

Agaayulıqsi Melchizedek

7 ¹Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayulıqsaupluniñu kamañañiqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunnıgaa Abraham utıqtuuq akiılıqqaqługich umialgich. Agaayyutinıgaa ikayuusriaquplugu. ²Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuğniğaa qulıñjuğutaanik utqutıpayaağmi. Taamna atıq Melchizedek sıvullıuplugu itnautauruq Umialga Nalaunjaruałhum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³Iñuich nalunıgıaich aña-yuqaak sıvullıañılłunniñ sumi annisilaña tuqqutilaañalu. Atriginıgaa İğñiña Agaayyutim agaayulıqsıusugaaqhuni qañapak taimuña.

⁴İsrummatıgısrıuñ qanutun kamañaqtılaña taavruma añutim, unniikii Abraham-ñum sıvullıağikkapta kamanautıqaqtuam aatchuğniğaa qulıñjuğutaatnik utqutıkkagmi. ⁵Aasriiñ Abraham kınıvıaqağniqsuq Levi-mik aquağunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqługu malığutaksraq Moses-ñum aglaña Israel-ağmiupayaat qulıñjuğutıkuruksraunıqsut taapkununa Levi-tkuayaanun agaayulıqsığıqtuanun. Taatnaqtuksraunıqsut iluqatıñ Israel-ağmiupayaat qıtunğagıgaluaqtılutıñ Abraham-mun. ⁶Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaañunğıñğagmi akuqtuiñıqsuq qulıñjuğutmik Abraham-miñ. İñıqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqtuuq. ⁷Iñuk qaitchıruaq ikayuusriaksramik kamanatluktuq iñuñmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilu-mutuuruq. ⁸Aasriiñ Levi-tkuayaat akuqtıraqıtut qulıñjuğutınik aasriiñ ilısımarugut tuqqutilaañatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulıñju-

gutinik, aasriiñ uqağimaitchuq tuquniługu. ⁹Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kinjoviaqtuummağmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni qulinjūgutinik, ilaan qulinjūgutikuniğaa Melchizedek-mun atakkii sivullianjan Abraham-ñum taimmani taputiplugu. ¹⁰Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliağmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paaqmauñ.

¹¹Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsut maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaitñik aňalatchiñhatigun agaayuliqsit savautriñhatnik Agaayyutmik. Uvva savaañat tamatkua agaayuliqsit anniqsuiñhiñnullapiagñiqpan naamasıługu, suvaata inuqsrağniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik aggiqsuksramik atriługu Melchizedek kinjoviağingisaña Aaron-ñum? ¹²Tarra Aaron-ñum kinjavianj agaayuliqsauruksraunğiqsut, atakkii nutaaq agaayuliqsi aggiqsuq, Melchizedek-tun ittuaq. Taatnamik maligutaksraq aňalatchiruaq savautriñhanik nutaam agaayuliqsipaum simmiqsuksrauniqsuq. ¹³Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsipaauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaañunğitchuq, nalliatunniñ sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutiñ tuniılaqtuğviñmi. ¹⁴Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kanjıqafha Judah-miñ. Moses-ñum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuaq

¹⁵Uvvasuli nalupqinaipsaagñiqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. ¹⁶Christ agaayuliqsigunğitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ñum aglakkañatigun Levi-tkuayaañuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsıguqtuq saññiagun iñuulñum simmiğumiñaitchuam. ¹⁷Agaayyutim uqañhan nipliutiginigaa Christ-kun,

“Agaayuliqsaurutin qañapak taimuña
atriplugu Melchizedek.”

Psalm 110:4

¹⁸Aasiıli sivulliq tilliñ atugumiñaiqsuq takku sayaitłuniılu sumun ikayuu-tauyumiñaitłuniılu. ¹⁹Maligutaksram nalaunñasripkağumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutlukuamik nigiuğaniktugut nalaunñasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qalliıaagñiaqtugut Agaayyutmun.

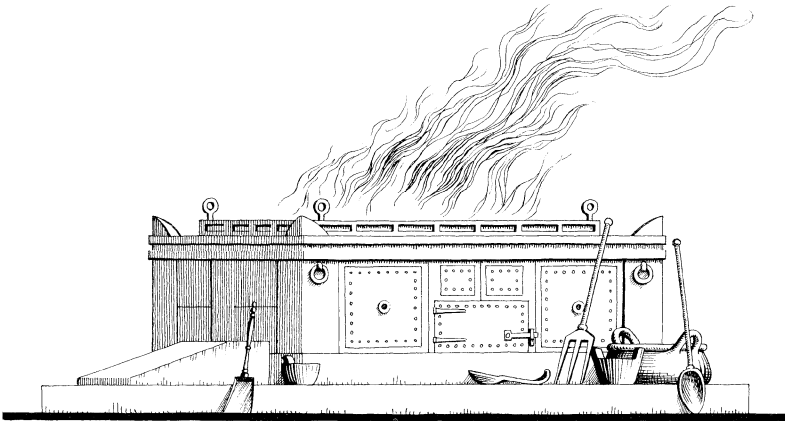
²⁰⁻²¹Agaayyutim nalupqinaigñigaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsıguqtut nalupqinaiyautaiıaakun. Aasriıli Jesus agaayuliqsıguqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Atańguruam aqiqrutitigigaa
isrummitqikkumiñaitłuni, itna,
Agaayuliqsaurutin taimuña.”

Psalm 110:4

22 Taapkunuuna uqaliqtigun Jesus nalupqinaigutigigaa nakuutluktuum sivunniugutim. 23 Sulipsuug, iluqatiŋ sivulliich agaayuliqsit nayuutitui-ñatlaiññiqsut savaagmikni atakkii tuqułhum piiqsittağigai. 24 Aglaan Jesus agaayuliqsauruq nayuutituiñaqtuaq taimuŋa. 25 Taatnaqhuni annau-titlapiagagigai qanumipayaag tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun iŋmigun, ataramik iñuuruq iŋiqsrutuŋi ilinjitñik.

26 Tarra taatnasriq agaayuliqsiqqak inuğigikput ipqitchuaq taqsraq-taitchuağlu pigiirrutaitchuağlu piisimaagtuaglu killuliqiriniñ, aasriiñ kamaŋaqsiqqakkaupluni qilaŋmi. 27 Inuğingitchaa tuniıllaqtuliksrani uvluğagipman taipkumatitun qaukñiqsisitun agaayuliqsit qaitchisuuruatitun tuniıllaqtuutmik, sivulliuplugu iŋmiŋ killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aaqatmiŋ killuqsautiŋitñun. Aglaan Jesus tuqukama sannigutami

(Heb 7.27)

tuniıllaqtigiruq iŋmiñik atausriğmiaqługu. 28 Moses-ŋum maliğutaksra-ŋagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsit qaukñiqsuurur. Aglaan taamna maliğutaksraq inuqnaiqsuq Agaayyutim iğñi agaayuliqsiqqaguqtitmauŋ nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiqqaugisiruq taimuŋa naamaplu-ni supayaakun.

Agaayuliqsiqpaŋa Sivunniugutim Nutauruamlu Nakuutluktuumlu

8 1 Tarra una uqautigikkaqput, naalağniıllaksiuŋ, piqaqtugut taat-natchimik agaayuliqsiqpaŋmik aquvittuamik taliqpianun aquppiutaqpaŋan kamaŋaqtuam Agaayyutim qilaŋmi. 2 Savautriruq agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqiññiqsrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaŋmi], iñuum nappangisaŋani aglaan Atangum iŋmiñik nappakka-ŋani. 3 Qaukñipayaŋat agaayuliqsit qaitchisuuruksraurur aatchuutiniq

tunillautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuuq aatchuutiqaqtuksrauruq Agaayyutmun. ⁴Uvvaami Jesus nunami itchu-gaagumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqaqtuq qaitchisuuruanik aatchuutinik tunillautiniglu tuvraqlugu maligutak-sraq. ⁵Agaayuliqsiyapaat savaaqaqagtut agaayyuvikpañmi nunami atrinũhiñaqtuami taggãhiñauruamĩlu tuvraqũgu agaayyuvikpapiaq qilañmiittuami. Moses nappaqsaaqsilgataqmauñ tupiq agaayyuvikpak-sramun Agaayyutim uqautiniġaa, “Qaunatqiaġigutin nappaġumagiñ tupiq tuvraqlugu iliktiġutaa ilisauttusriaġikkan iñgimi.” ⁶Aglaan pakma Christ-ñum akuqtuġaa kamanatluktuq savautriñiq atlaniñ agaayuliq-siniñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ñum akunniġutauruam atausiñuqtikai Agaayyunlu iñuilla nakuutluktuakun sivunniũġutikun. Taamna nakuutluktuq sivunniũġun tunñavigigaa Agaayyutim tuniqsi-maľhanun, tupiksriľhanuñilaq iñuich. ⁷Uvvaami sivulliq sivunniũġun patchisaiññiqpan, atlamik inuqnaġayaitchuq. ⁸Agaayyutim quyagingiñ-ñiġai iñuġikkani aasriiñ itnaqhuni,

“Taimanigu sivunniũġutiqaġisiruñ nutaamik
iñuiniñun Israel-ñum Judah-mlu.

⁹ Itchumiñaitchuq atrinãtun sivunniũġutim
qaisaptun aapaañitñun uvlumi taivrumani
tasririitukapkich aullautityaqũgich Egypt-miñ.
Tupiginġimatruñ sivunniũġutiga taatnaqlũgich suksraaġitka,
nipliqsuq Ataniq.

¹⁰ Una sivunniũġun inillañniaġiga Israel-aagmiupayaanun
taivrumani uvlumi, nipliqsuq Ataniq,
Iľigisigiga maligutaksraġa iñuñma isrummatiñitñun aglaglugulu
uummatiñitñun,
atriľugu iñuk aglakmatun kaliikkamun.
Iliñisa kamagigisigaatñ kisma agaayyutauluñ
aasriiñ ilinich iñuginiaġitka.

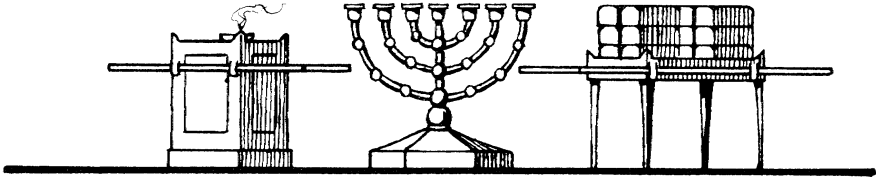
¹¹ Taivrumanigu kiñaunniñ ilisautriyumiñaiapiaqtuq
nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnaġuni, ‘Iľitchuġiuñ
Ataġuruuq.’

Atakkii kisupayaam ilisimapiaġisigaañ
kamanaiññiqsramiñaglaan kamanagñiqsramun.

¹² Takku ilunñuġigisigitka tupiginġitchaluaqtuluñ.
Suli itqaġitqikkumiñaiġitka killuqsautinich.”

Jeremiah 31:31-34

¹³ Agaayyutim uqautigikamiuñ nutaaq sivunniũġun tarra uqautiginigaa
sivunniũġutiġruaq utuqqaliruañuñplugu. Supayaq atuġnaġumiñaiqman
utuqqalipũni piiġaqtuq.

(Heb 9.2)

Nunamitᵇaqtauruaḡlu Qilᵇnitᵇaqtauruaḡlu Agaayumaḡvik

9 ¹Aasriili sivulliq sivunniugun atuqtaksraqaqtuq agaayuliqsitlu iᵇuuiḡlu savautriḡksraᵇatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irvia-gun nunamiittuakun. ²Taamna Agaayyutim irvia malḡuᵇnik iniaqtuq. Sivulligmi inimi kialuuraqḡvicaḡhuni niḡḡvicaḡhuniḡlu ipqitchuanik qaḡqialigaanik, taiyuutiqaḡhunisrii ipqitchuamik inimik. ³⁻⁴Tuglian talukuyaam tunuani inaraq taiyuutiqaḡniqsuq inimik ipqiᵇᵇniqsrauramik picaḡtuqaq ikipkaiviliamik tipraḡiksautinun piliḡaḡ kaviqsamik maniḡmik suli ipqitchuamik suluutmik iluqani qaaligaḡ kaviqsamik maniḡmik. Iḡuani ipqitchuam suluutim ilulik piliḡaḡ kaviqsamik maniḡmik imalik Manna-mik suli ayauppiaᵇanik Aaron-ᵇum akutuḡ-palitḡaruamik suli uyaḡḡaḡ aḡlaqaḡtuak maliḡutaksramik. ⁵Qaḡani suluutim matuan israḡullak tuglauqsimauraḡniḡaḡ Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natḡigutrisimaḡvia killuqsautinik. Aḡlaan tamatkua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶Uqautitḡiḡlagu, Agaayyutim irvia malḡuᵇnik iniaqtuq. Uvlugḡipman agaayuliqsit isigḡniqsut siḡalligmun inimun savautiyaḡḡuḡu Agaayyun atuumaraḡḡhatigun. ⁷Aḡlaan kisimi qauḡḡat agaayuliqsit isiḡḡiᵇauraḡniqsuq ilulligmun inimun aasriiᵇ atausriḡmiaḡḡuḡu ukiugḡipman saḡaḡhuni auḡmik qaisaksraḡmiᵇnik killuqsautmiᵇnun suli killuqsautaatnun Israel-aaḡatmi killuqsauḡtuat naluḡigmiḡtigun. ⁸Taavrumuuna Ipqitchuam Irrutchim kaḡiqsipkaḡaatigut apqun inimun ipqiᵇᵇniqsrauruumun aᵇmanḡisilaᵇaᵇnik uvaptiknun napaniḡtutilaᵇani siḡallium inim. ⁹Taamna siḡalliq ini atrikusrautauruḡ iᵇuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaḡḡgich tuniḡlautit nalaunḡasripkatlaitchaat iᵇuk Agaayyutmi; iᵇuum aatchuutaiᵇ patchisaiḡaaḡtitkumiᵇaitchaat qaḡgrimmaḡiutillautani. ¹⁰Tamatkua atuqtaksrat aḡalatchiḡḡiᵇaḡtuḡ niḡiniglu imimiglu suli iḡḡuutiksraḡ-tuḡvikaanik. Iᵇuich tupiksriuksraunigsut tamatkuniḡa qaaḡḡiᵇakun atuqtaksranik inillaḡniaḡhanunaglaan nutaᵇuruam nakuutlukuḡam sivunniugutim.

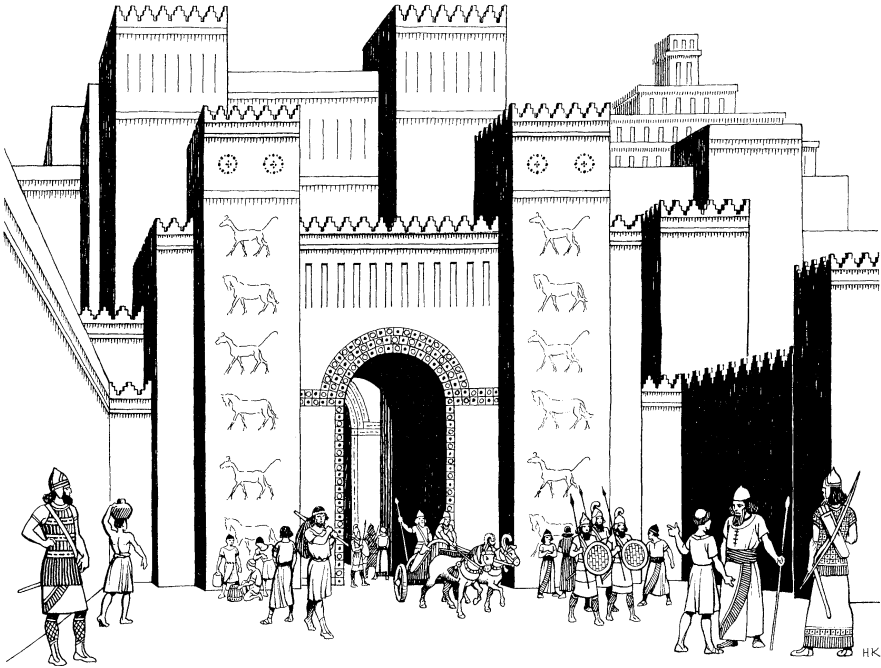
¹¹Aglaali Christ agḡianiktuḡ. Ilaan agaayuliqsipagigaa sivunniugutim nutaᵇuruam nakuutlukuḡam. Christ savautriḡaḡtuḡ kamanatlukuḡamiḡlu nakuutlukuḡamiḡlu agaayyuvikpaᵇmi nunakᵇaḡtaunḡitchuami suli

nappangiŋaŋatni iñuich. ¹²Christ isiqtuq ipqiññiqsrauruamun inimun saagasunaqani aunaŋatnik niŋrutit, aglaan isiqami tunillaqtuutiginigaa auni piqutigipluta atausriŋmiaqługu. Taatnaqami anniqsuutigaatigut taimuŋa. ¹³Atakkii taimani iñuk qaayuŋnaqsiruaq killuliqiligiŋmigu. Ilaa ipqisqitqigaqtuq agaayuliqsim siqillaupmagu atuqługu aunaŋat niŋrutit suli kulavauram ikipkaqtam aŋraŋa. ¹⁴Tarra, nalupqinaaitlullapiaqtuq aunaŋanun Christ-ŋum salummaqtilaŋa qauŋrimmaagiutillautap-tiknik savaaŋiñiñ kaŋiŋruaqtam, atakkii tunillaupmagu iŋmiñik killuutaitłuni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaqhuta savautriñiñaaŋuqtugut Agaayyutmik iñuuruamik.

¹⁵Tuqkumi Christ akunniŋuŋuŋniqsuq Agaayyutmiłu iñuŋmi-łu suli saŋŋiqaqtitlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ŋum tasutlasigai iñuich tuquruksrauruat piqutigiplugu tupiksriñiŋiŋhat maliŋutaksramik sivulligiŋmi sivunniugutiguami. Tasuŋniŋai iñuich Agaayyutim piksraqtaagiŋkani akuqtuitquplugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iñuuliŋmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶Sivunniugun Agaayyutim inillakkaŋa atriqaqtuq sivunniugutmik iñuum aglagikkaŋanik iñuunŋaŋmi. Tuquanikpan iñuich ilisimaraut-laruksraurut tuqłhanik taavruma iñuum aglaktuam sivunniugutmik. ¹⁷Takku iñuum sivunniugutaani saŋŋiqutaitchuq iñuunŋaan taavrumiŋa aglaktuq. Aglaan aglaktuam tuqłhan aquagun sivunniugutaa saŋŋinigaqtuqtarra. ¹⁸Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun saŋŋiqaqmıuq tuqłhatiguñiñaaq niŋrutit aunaŋatigunlu. ¹⁹Moses-ŋum uqautiqqaqami-gich iñuich tillisipayaat maliŋutaksram tiguniŋai aunaŋat nuŋgaich ilaplugu imigiŋmik suli kaviqsaq ipnaim mitqualu hyssop-ŋum akiŋuaniglu, aasrii siqillaŋugich makpiŋaat iluqaisalu iñuich, ²⁰nipliŋhuni ilinittun, “Taavruma augum nalupqinaigaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkaŋa ilipsittun.” ²¹Taatnatunsuli Moses-ŋum siqillaŋniŋaa auk ipqitchuamun inimun taputiŋugich sut atuŋuuruat savautriñiŋmi Agaayyutmik. ²²Tarra, Agaayyutim maliŋutaksraŋaguahuni supayaaqayaq salummak-kausruuruq aukun. Agaayyun natqigutryumiñaitchuq killuutiniŋ auk maqipkaŋaluaqnaŋu.

Christ-ŋum Tunillaqtułhan Piigi Killuqsautit

²³Taatnaqhuni Moses-ŋum ipqisaksraŋiraŋniŋaa siqillaupmagu aunaŋmik ipqitchuamun inimun tuvrautauruamun qilaŋmiittuamun. Aglaan nakuutlakhuni tunillaun inuqnaqtuq inimun ipqitchuamun qilaŋmiittuamun. ²⁴Atakkii Christ isingitchuq ipqitchuamun inimun savaagiŋkaŋatnun iñuich, tuvrautañiñaaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchuamun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilaŋmun sivuŋaallapianaŋanun Agaayyutim akunniŋutchiutaupluni pisigipluta. ²⁵Qaukłiata agaayuliqsim Israel-aagmiunuruat

(Heb 9.19)

isiguuruq ipqiññiqsramun inimun ukiutaugāgipman saagaaqhuni auna-
 nik niğrutim. Aglaan Christ aatchuutigilgataqtuksraungitchuq inmiñik
 akulaiqługu. ²⁶Taatna Christ aatchuutigitqigaqtuksraugumi nagliksaatqi-
 gaaqtuksraunayaqtuq iñiqtaułhaniñaglaan nunam. Aglaan pakma Christ
 sagviğñiqsuq atausriğmiaqługu piigiaqługu killuqsaun tuniñautigipluni
 inmiñik. ²⁷Iñupayaq tuquruksrauruq atautchimi, aasriñ aquagun taav-
 ruma atannikkauluni. ²⁸Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausriğmiaqługu
 piigiaqługich killuutiñich iñupayaat. Sagvitqikkisiruq tugliani, piigiasru-
 ñaqnagu killuqsaun aglaan annautityağlugich utaqqruat ilaanic

10 ¹Maligutaksraña sivunniugutigrum tikkuաłhiñağniqsuq naa-
 masiruamun tuniñautaanun Christ-ñum, tağgāgihñiaqługich
 ilumutuuruam. Ukiugāgipman piqutigiplugich iñuich agaayuliqsit
 aatchuğuurut tuniñautinik. Aglaan tamatkua tuniñautit killuutaiqsit!aiñ-
 ñiqsut iñuñnik tuniñlaqtuqtuanik. ²Tuniñautit killuutaigitlakpata iñuich
 nutqautianikkayağaat tuniñlaqtułiq inilğaanimma. Atakkii iñuich ukpiq-
 tuañruuat salummaqtinniqpata atausriğmiaqługu itqāgıtqikkayaitkaich
 killuutitij qauğrimmaāgiutillautāgmikni. ³Aglaan tamatkua tuniñlau-
 tauruat itqāqtirrutauraqut killuutiñitñun ukiugāgipman. ⁴Takku aujat

niġrutit piigiyumiñaitchuq killuutmik. ⁵Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna,

“[Agaayyutmaan,] Piqaġukkumiñaitchutin tuniļļautinik aatchuutiniglu

aglaan timiqaqtillugu uvamnik tuniļļautigitqulugu.

⁶ Ikipkaqġugich aatchuutit tuniļļautitlu killuutaigutiksrat quyalisaunġitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsunja, ‘Agaayyutmaan, agġiqsunja savaaġityaqġugu pisuħhiñ, aglaksimaħhatun makpiġaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnaġniqsuq, “Piqaġukkumiñaitchutin tuniļļautinik aatchuutiniglu, ikipkaqġugich aatchuutit tuniļļautitlu killuutaigutiksrat quyalisaunġitchut ilipni,” injanugaluannaġaisa maliġutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuq, “Agaayyutmaan, agġiqsunja savaaġityaqġugu pisuħhiñ.”

Taatnaqami Christ-ġum suksraaġniġaa sivulliġ sivunniugun tuniļļautituum-maisa aasrii inillakġugu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ġum tupiginiġaa Agaayyutim pisuħha. Tuniļļautigikamiun timini pisigiplugich killuutit ipqiqaġaatigut nalaunġapkaqhuta Agaayyutmi atausriġmiaqġugu.

¹¹ Aasriiļi agaayuliqsiyayaq savautriraqtuq uvlugagipman qaitchipluni atlanġutlaiġaanik tuniļļautinik killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tuniļļautmik killuutinun, aquvittuq taliqpijanun Agaayyutim minguiqsiagiahuni savaaġmiñiñ taimuġa, ¹³ taimakġaniñ-aglaan utaqqipluni tarani uumigirini akiilġiġksraġatnunaglaan. ¹⁴ Takku atautchikun tuniļļautikun killuutaigñiġai taimuġa tamatkua ipqiqsitaurat.

¹⁵ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalupqinaigñiġaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillaġniagiga Israel-aagmiupayaanun taimani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

İiġisigiga maliġutaksraġa iñuġma isrummatinġitñun aglaglugulu uummatinġitñun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliqsuqsuli, itna,

“Killuqsautinġich nalaunġairrutinġiļlu itqaġitqikkumiñaitmigitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqġugich tuniļļautiksrat pisigilugich killuutit inuqnaġumiñaiqsut.

Qalliġaaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaanġ! Pakma taluqsrautairrutiaqatugut isiħiksraptik-nun Agaayyutim sivuġaanun, atakkii Jesus-ġum tuniļļautiginigaa auni.

²⁰Christ-ŋum aŋmautiniŋaatigut nutauruamik apqutmik sivuŋaanun Agaayyutim. Agaayuliqsiqaktun qalliŋaaqtuatun Agaayyutmun amu-ŋatchiananun talukuyaam, uvaguttuuq qalliŋaatlasipmigikput Agaayyun timaagun Jesus-ŋum aatchuutigikkaŋagun tuqupluni. ²¹Suli kama-naqtuamik agaayuliqsiqagtugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami ukpiqsriuanun. ²²Taatnaŋuta qalliŋaaqta Agaayyutmun ilumutuŋuŋlugu uumman nalupqisruutailŋapiaŋlugu ukpiqsriŋiqput, atakkii Christ-ŋum siqillaaqamisigut auŋmiŋik salummaŋai qauŋrimmaa-ŋiutillautavut killuqsautiptikniŋ suli iŋŋuqhuta imiŋmik ipqitchuamik. ²³Tigummitqiaŋiŋlakput niŋiugaq uqautigikkaqput qanuŋliqaanŋiŋguta takku Agaayyun akiqsruiruaq tuniqsimaruq. ²⁴Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaagutilutalu piqpakkutiŋiksrap-tiknunu. ²⁵Katiraŋaŋqta atautchimun qapiqtanŋiŋguta, atrisunŋaqnagich ilaŋich iŋuich katiraŋaŋaiqsuat. Ilitchuŋigiksi Atanŋum aggitqinŋiaŋha. Taatnaŋlugu pitchuksaagutiyumaugut avatmun qapiqtanŋiŋguta ukpiqsriŋiptikni.

²⁶Uvvaami kaŋiqsiqqaagupta ilumutuŋiŋmik aasriiŋ killuqsactuiŋaŋupta ukpiqsriŋiŋguta Christ-mik, piitchuq niŋiugamik uvaptiknunu. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuuptiptiknunu piiŋniŋiaqtuq. ²⁷Aglaan taatnatun iŋuuniŋaŋupta niŋiugiraksraŋigikput iqsiŋaqtuaq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquiŋiaqtuatun uumiksriuanik Agaayyutmik. ²⁸Iŋuk suksraqanŋitchumi Moses-ŋum maligutaksraŋanik, taamna iŋuk tuquruksrauruq ilunŋuktailaakun ilisimariqalŋiŋaŋqpan malŋuŋnik unniiŋ piŋasrunik. ²⁹Aglaan iŋuk suksraqanŋitchumi Iŋniŋanik Agaayyutim suksraqanŋitlunilu auŋanik Christ-ŋum ipqisqitigikkaŋmiŋik, Agaayyutim taamna iŋuk anasriŋnuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanŋatigaa Ipqitchuaq Irrusriq iluaqqutriruaq ilaanik. ³⁰Iŋisimagikput kisuutilaŋa nipliŋsuam itna ipqitchuani makpiŋaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq aki-saŋisigiga.” Uqaqmiŋiqsuq itna, “Atanŋuruam atanniŋisigai iŋugikkani.”

³¹Iqsiŋallapiaŋagataqtuq anasriŋnuqsakkauruni Agaayyutmiŋ iŋuuruamiŋ.

³²Itqallaksigik taipchua uvlut kaŋiqsiqqaapapsi ilumutuuruamik ukpiqsriuanŋuqhusri. Iŋlutuŋniŋiksi sakiqniuhiq atqunallapiaq. ³³Ilaatni pisaanŋatigikkaurusri atniaqsiuplusriŋ iŋuich takkuatni, ilaatnisuli piqataulŋiŋaŋuqhusriunniŋ tamatkunani taatna aŋalatauruanun.

³⁴Uvvasuli nagliksaŋatigaŋuursri isiqtauruanik ikayuŋlughich suli quviatchauŋikhusri ivayaqtukkaugaluaqapsi suurapsitŋik, ilitchuŋiplugu ilipsi suuraŋaŋisraqsi nakuutluktuanik nuŋuyumiŋaitchuanik qilaŋmi.

³⁵Taamna pisigilugu taluqsrairrutigaŋitchi Ataniŋmun. Kamanaqtuamik akiŋiusriaqŋaŋiaqtusri nikaitkupsi. ³⁶Aglaan anuqsrutigaqtuksraurusri tupiksriŋaŋusri pisulhanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuaŋiniaŋiksi ilaan akiqsruutigikkaŋa. ³⁷Agaayyun nipliŋsuq ipqitchuami makpiŋaani,

“Pivikisuurami agqiqaḡumaruaq agqigisiruq.

Piñatchiaḡumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunḡasripkakkaga iñuugisiruq ukpiqsriḡhagun.

Aglaan quyagiyumiñaitchiga iñuk

tunuttuaq uvamniñ ukpiqsriḡaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvagut, ilaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutij piyaqquk-kauniaqtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaaqtuani annautikkauplutij.

Urrakusrautai Ukpiqsriḡhum

11 ¹ Iñuum ukpiqsrikami nalupqisruutigingigagigaa niḡiugagikka-ni. Nalupqigingigagigaa atuumaruksraq qiniḡnaqsigaluaqnagu. ² Sivullivut taimani iñuuniagaḡniqsut taavrumuuna ukpiqsriḡikun. Taatnaqlugich uqaḡillautakkaurut. ³ Ukpiqsriḡikun kanjigsigikput Agaayyutim iñiqsitalaḡa nunamik siqiniḡmiglu uvluḡianiglu uqaḡigmi-gun. Taavrumuuna kanjigsigikputtuq iñiqsitalaḡa sunik qiniḡnaqtuanik saḡḡiagun iñuich ilitchuḡingisaḡatnik isummatigikkagmikkun. ⁴ Ukpiqsriḡikun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutlukuamuk tunillaumik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuḡniḡaa Abel-ḡum tunillaumta uqaḡiplugu nalaunḡatilaḡa. Abel tuqugaluaqtitlugu ilitchitlarugutsuli ukpiqsriḡhaniñ. ⁵ Ukpiqsriḡikun Enoch aullautikkauniqsuq marrumakḡa iñuuniaḡiḡmiñ tuquruksraunḡitluni. Taatnaqlugu iñuich paqingiñniḡaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkaugaluaqtitnagu uqaḡhum uqautigigaa ilumutun quyalitniḡkaunḡuniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriḡitchumi quyalitniḡkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqaḡuktuq Agaayyutmik ukpiqsriḡurauruq itilaḡanik suli akilutitqaḡtilaḡanik tamatkunḡa piḡiqillapiahutij pakaaqqtuanun iḡmiñik. ⁷ Ukpiqsriḡikun Noah-m kiliktuusriagigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qiniḡnaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim til-lisaa umiaqpaliruq annautiksraḡatnik qitunḡami. Umiaqpiḡigmigun sagviqsinnigaa ukpiqsriḡiḡhat nunam iñui, aasriñ taavrumuuna patchi-siqutiniḡai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriḡha Agaayyutim akuqtuḡniḡaa nalaunḡasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriḡikun Abraham tupiksriḡniqsuq Agaayyutim tuḡluqmani. Aullaḡniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksraḡmiñun paitchaktaaksraut-mik, nalugaluaḡḡaan napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsriḡikun iglaḡuruq nunami akiqsruutigikkani Agaayyutim, irviqaqhuni palapkaaḡpaḡni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akiqsruutauruamuk Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niḡiugaqaḡniqsuq nunaqaḡiḡpaḡmik payaḡaitchuanik nappavilḡmik, Agaayyutim iḡmiñik nappakḡanik

maligutlugu sivunniugutni. ¹¹Ukpiqsriḡikun Sarah akuqtuiruq sayaksramik siḡaiyauḡiksraḡmiñun kiñuviaksramik. Iḡñiruruq aaquagaluḡḡaḡmi, takku ukpiginiḡaa Agaayyun pitḡaruḡuplugu akiqsruqtuaq. ¹²Tarraasriiñ atausriq ḡun Abraham tuquḡaruatun iḡmiñi iligaluaqtuaq kiñuvianiḡ-niqsuq iñuḡiakhutinḡ uvluḡianḡisun qilaum suliqavianatun tagium siñaan kisitchuḡnaitchuatun.

¹³Tamatkua iñuich iluqagminḡ ukpigigaat Agaayyun, aasriiñ tuqurut akuqtuigaluaqatinḡ akiqsruutauruamik. Aglaan qiniḡlugich immasraagruk sivuniḡmi quviatchaktitaurut. Piilaḡinḡitchaat avakḡaqtautilaaqtinḡ iglaanḡutilaaqtinḡlu marrumani nunami. ¹⁴Iñupayaat uqaqaminḡ iglaanḡutilaagmiknik marrumani nunami nalupqinaigaat pakaaqatiḡtinḡ kiñuniksrautmiknik. ¹⁵Iñuich taipkua isrumagisruuniḡumitruḡ taimña nuna unisaḡtinḡ utiḡhiñaugaluḡniqsut pisukkuminḡ. ¹⁶Aglaan ilinḡich kimmutiqaqtut nakuutluktuumik kiñuniksramik qilaḡmi. Agaayyutim itqanaiyautigaa nunaaqiq ilinḡitñun, atakkii kanḡuginḡitchaa Agaayyutiginiluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷Ukpiqsriḡikun Abraham tunilḡautiqaḡhiñaaguniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktuaqmani aatchuutigigisipmaḡaan iḡñituaḡluni, taamna akuqtuaḡikkanaḡ Agaayyutim akiqsruutaagun. ¹⁸Piḡhiñaḡniqsuq ukpigiplugu Agaayyutim akiqsruutaa iḡñiḡmigun itnaqhuni, “Isaac-kun kiñuviaḡḡniaqtutin.” ¹⁹Ukpiginiḡaa Agaayyutmun anipkaḡniaḡiksraḡa Isaac tuquḡaruaniñ. Abraham-ḡum akuqtuaḡitqikkaa Isaac iligaluaqtuaq tuquḡaruatun liilaa. ²⁰Ukpiqsriḡikun Isaac-ḡum piḡusriaqaqtitmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkaḡisiḡha akiqsruutigikkani sivuniksrami. ²¹Ukpiqsriḡikun Jacob tuquaqsikami piḡusriaqaqtitmigik atausriullaaplugik iḡñak Joseph-ḡum. Aasriiñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagmi. ²²Ukpiqsriḡikun Joseph-ḡum uqaḡiginigaa aullaḡiksraḡat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaagḡiksraḡatigun sauniḡmi.

²³Ukpiqsriḡikun Moses-ḡum ḡayuqaakkiñ iriqsimanigaak piñasruni tatqini aniqqaqman. Qiniḡamitku piññaqnaḡha iyaalugruam iqsiḡḡitchuk umialgum tillisaiñik tuqutquplugich ḡuḡaurat aniqammiurat. ²⁴Ukpiqsriḡikun Moses iñuḡuanikami taḡuquḡaḡniqsuq iñuḡnun iḡñiḡanik Pharaoh-m panian. ²⁵Piksraḡtaagigaa ḡallaḡuqatauḡiksrami iñuñi Agaayyutim, atakkii quviaginḡiḡniḡaa iñuuniaḡiq qaḡanaqtuaq akisuruqaḡtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶Isrummatiginigaa nagliksaḡiksraḡa Christ-ḡum kamanatlukḡugu piqaḡhaniñ akisuruapayaḡniñiñ Egypt-ḡum, takku ukpipiaḡniqsuq Agaayyutmun akiliḡniḡniḡniḡluni sivuniksrami. ²⁷Ukpiqsriḡikun Moses-ḡum aullaḡviginigaa Egypt iqsiginḡitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilipluni qiniḡtuatun

Agaayyutmik qiniǵnaitchuumik. Taamna qiniǵquuraaq siimasraaǵu-tiginigaa. ²⁸Ukpiqsriǵikun Moses-ǵum inillaǵniǵaa nigiqpagvikaag taiyuutiqaqtuaq Apqusraaqtitauiǵmik. Ukpiǵigaa Agaayyun uqaqman iǵuich tigusritquplugich ipnaiyaat auǵatnik siqillaautiksraǵitǵmik tupqisa taluǵitǵun. Agaayyutim ilaksiatqunǵitchai piyaqquiraumun Israel-aag-miut aǵayukǵiich. ²⁹Ukpiqsriǵikun Israel-aagmiut ikaagǵniǵaat taǵiuq atiqaqtuag Red Sea-mik paliumaruakun nunakuqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsagaluagǵniqsut, aglaan iluqatǵi ipiniqsut imikun.

³⁰Ukpiqsriǵikun Israel-aagmiut kaivraagǵniǵaich katchiǵi Jericho-m tallimat malǵuǵni uvluni. Taatnaqhutǵi katchich katagaalaniqsut.

³¹Ukpiqsriǵikun Rahab akiisuk tukkuǵiniǵaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni piyaqunǵitchuq piqatigilugich Jericho-ǵmiut ukpiqsriǵit-chuat Agaayyutmik.

³²Sumiksulitai uqapsaagǵisivik? Pivikitchuq uqatigisaǵupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqi-raiǵu Agaayyutim. ³³Ukpiqsriǵikun taipkua akimaraqtut umialiǵniǵ, nalaunǵarualiqiplutǵi, akuqtuiplutǵi akiqsruutigikkanaǵik Agaayyutim, umitlaplugich qaniǵich lion-nat, ³⁴qamitlaplugu ikualapiaqtuaq ikniq, annakhutǵi savikpakun tuqutauiǵmiǵ, sayaitchuat sayaktusriplugich, sapigǵnaqsiplugich aǵuyahǵmi akiililasiplugich aǵuyaktǵi atlat nunat, ³⁵unniǵi aǵnat akuqtuiplutǵi tuqunaruamiknik aǵitqiksitaupmata. Atlat iǵuich naǵititauniqsut tuqulǵhiǵaǵuqhutǵi ayakǵu annagviksraqtǵi, nigiuqagaqhutǵi aǵitqǵiksraǵmiknik nakuutlukuamun iǵuuiǵmun tuquanikkumiǵ. ³⁶Atlattuuq nagliksaaqmiǵniqsut mitautigitchiuplutiǵi ipigaaqtuqsiuplutiǵi qiliǵuǵillu isiqtaupkaǵugich, ³⁷uyagǵniǵlu miǵuqtuqsiuplutiǵi, uluaqtuǵugich avikǵuǵillu, uuktuaqsiuplutiǵi, tuq-qutauplutiǵi savikpakun, qipiplutiǵi atnugaaqhutǵi ipnaich amiǵitǵi tuttuuraisalu, piilliuqhutǵi, iǵuilliuqtitauplutiǵi, atniaqsiuplutiǵi, ³⁸qipiplutiǵi suviksraǵiǵaami iǵiǵi, iǵuuniaqhutǵi sisini nunamiǵu uyaǵaǵuǵmiǵ. Iǵuiǵi nunam naligǵitchaich tamatkua!

³⁹Iluqatǵi tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaǵutriruut ukpiqsriǵiǵmiknik uqagillautaqǵugich. Aglaan nalliat akuqtuiǵit-chuq iǵuunǵaǵmiǵ Agaayyutim akiqsruutigikkanaǵik. ⁴⁰Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutlukuamik uvaptiknun, itna, taipchua naama-sripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tikiǵniǵaqtigut aǵaayuaqutaanun Agaayyutim.

Agaayyun Aapakput

12 ¹Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuuq avataǵiutriruaniǵ uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqagǵhiǵaǵaat ukpiqsriǵiǵput. Aqpaliutraqtitun piiǵuǵu unaviquta-

gikkanaani, ki, piigaǵlavut qilamipiaq killupayaat unaviqutaǵikkavut maliguta Ataniǵmik. Aqpaliutraqta iǵlutuiǵikun tikiññiaǵhanunaglaan kinilirviksrapta. ²Ataramik qiñiqsimalakput Jesus aullaǵniiraalu naamasriraalu ukpiqsriǵapta, [atakkii tunǵavigigaa Agaayyun iluqnauqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuaq akiliusriaksrani suksraǵingitkaa kanǵunaqtuaq tuquǵiq sannigutami. Aasriñ aquvittuq Agaayyutim taliqqian tunaanun aǵalatchiqataupluni. ³Jesus iǵlutuipmiñiqsuq qanusripayaani akililiǵugutiñitnik killuliqirit. Isrummatigiraksraǵigiksi Jesus piyuaqsiugupsi taatnatun, miñguǵangitchumuusriǵi qapiñasriraǵangigusri maliguaǵap-sitni Christ-mik.

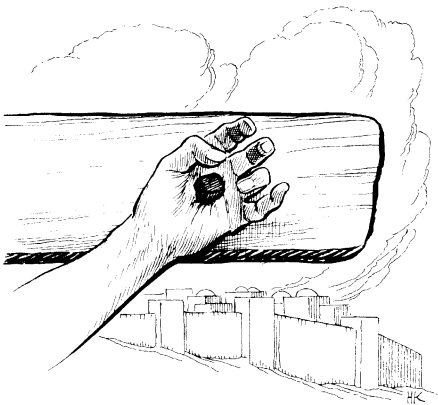
⁴Killuqsauun ayyauqtuǵaluǵiksi, aglaan ayyauqtunǵitchiksi pigiitchuaq tuquǵapsitñunaglaan. ⁵Puuyuguknaǵiksi Agaayyutim pitchuksaǵiǵha ilipsitñun itna liilaa uqagipmatun qitunǵamun,

“Iǵniñ, suksraǵiñǵiñiaqnagu nalǵuqsruutaa Atanǵum unniñ qapiñasiñak iñiqtipatin.

⁶Takku Atanǵum nalǵuqsruǵaǵigai tamatkua piqpagikkani, suli annauksraǵugich iñupayaat iǵniǵiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷Iǵlutuqtaksraǵigiksi nalǵuqsruutaa Agaayyutim. Aǵalattaǵigaasri iǵniǵikkaǵmisun. Qanusriuva una iǵniǵuruuq aapauruam anasriññuqsat-laisaǵa? ⁸Agaayyutim iǵniǵipayaaq ataramik iñukkuksaǵniǵaa taatnatun. Ilipsi nalǵuqsruqsimaitchupsi aapaiǵapsisun ilumutun iǵniǵiliutiǵpaqsi-maiññiqsuri ilaanun. ⁹Uvvasuliuna, aapapta nunami nalǵuqsruǵaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriruksrauruguttuuq Aapañatnik irrutchipsa pitǵlugluu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruitchuamun iñuuǵimun. ¹⁰Sivikisuurami aapapta nalǵuqsruǵaǵigaatigut nalaunñanasrugikamitruǵ. Aglaali Agaayyutim

(Heb 12.12)

nalǵuqsruǵaǵigaatigut piññagviksraptiknun ipqiatigisrukhuta iñmisun. ¹¹Iluqani nalǵuqsruun quvianaitchuuruq atniǵñaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaǵuuruq qanuq nalǵuqsruun nakuutilaǵa Agaayyutim qitunǵaǵikkaniñun, tupiksriǵimiktigun iñuguqtut atuitǵasiruat nalaunñaruamik suli iñuuniaqtuat qiñuiññakun.

¹²Taamna pigilugu sayyiq-sigij niviñasriruat argasri suli sayaitchuat niusri; qapiñasiñasri.

¹³Qaiqsisigij apqutiksrañat isigap-

si. Aasriiļi sayaitļutin ukpiqsriuat pisrulguitchuatun puukağumiñaitchut atniğutin, aglaan mamititaulutin sanjnsitqinñiaqtut.

Iļisauttutit suli Kiliktuutit

¹⁴Qiñuiññaqautrisitchi iñupayaanun, iluqnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuunianğitchuam taatnatun qiñitlasriyumiñaitchaa Ataniq. ¹⁵Qaunatqiağigitchi kiñanniiñ iñuk suliqutiksringiğñiaqani iħuaq-qutaanik Agaayyutim. Qaunagingitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqutchisuuruat isrumagiilqisitlusri, atriplugu kanjig-ruaq maqupkairuag nauriamik. ¹⁶Naagaunniñ iñuk atlatuqtauviaqtuq agaayyiaqtaitļuni Esau-tun iñilğaanimma. Esau tuniriruq paitchak-taaksrautigaluagmiñik anayukħiuligmigun atautchimun niğiniğmun. ¹⁷Iļisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ñum piħhiññağquamiuñ piññak-taaksrautni itigautiruq. Satuqsagaluağaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiñjaninqsuq.

¹⁸Ilipsiasriiñ, tikisimaitchusri iñğimun aksinñaitchuamun atriplugu iñğiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiut imani qiñiğniğaat iñğiq ikualaruag ikniğmik. Kiñuagun taaqsiñiqsuq anuqłiğullapiaqhuni. ¹⁹Taipkua iñuich tusraanqsut qatrananik qalğuqtautim suli nipitullapiaqtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitļutin uqapsaaqtut nipimun uqautitqiqunğitļutin. ²⁰Agaayyutim tiliñğai, “Niğrutimunniiñ aksikpagu iñğiq miłuqtukkauniaqtuq uyağanik.” Aglaan iñuich tatamiłallaktut. ²¹Iñğim qiñiqsaħa tatamnallapiağataqtuq. Moses-unniñ uqağniqsuq, “Atqunallapiaq iqsitchakħa uuliksiruħa.” ²²Aglaan tikiññaniktusri Agaayyutim nayuutiłhanun tikitmatun iñğimun atilijmun Zion-mik, suli nunaqqiqpañanun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, suli israğuliñnun kisiññağumiñaitchuanun. ²³Tikitchusri katiq-pagviatnun anayukħiuplutiñ iğñiñiñ Agaayyutim atinijch aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunu iñupayaat irrusriñit-ñunlu nalaunñaruat iñuich tuquruat naamasripkakauplutiñ pakmani. ²⁴Utlautipmiusri Jesus-mun akunniğutauruamun aatchuqtuamun nutauruamik sivunniğutmik iñuñnun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkağniğaa auni sannigutami. Auñ Abel-ñum tuqutauruag uqautiqahñiaqtuq akisautmik, aglaan auñ Christ-ñum uqautiqtuq natqigutriiğmik.

²⁵Naalağnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiñniqsut anasriññuqsaqsiuligmiiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitnik maani nunami. Agaayyutim anasriññutlułallakkisigaatigut tunutkup-tigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶Iñilğaan Agaayyutim iliqsraqtiłhiññağaa nuna uqaqami iñğimi atilijmi Sinai-mik, pakmaag-

laan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniagiga nunathiñaungitchuaq aglaan taputiniaqmigigaptuuq qilak.” ²⁷Taavruma uqathum “atausripsaami” nalupqinaiļlapiagaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtağikkani atlanņuqtitkisiñiplugu. Aasriñ kisimi iliqsraqtitangitchuaq itchumaagisipiaqtuq. ²⁸Taatnağuta akuqtuiñiaqtugut isruitchuamik kiñu-niğmik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim añaayuqautaani. Aasriñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağuta kamaksriļikun taluqsriļikunlu, ²⁹atakii Agaayyutigikkaqput suunğıirağaqtuatun ikniq-tun ittuq.

Aqulliich Alğaqsruutit

13 ¹Piqpakkutitichi ataramik aniqatigiñapsigun Christ-kun. ²Suksrağingitchuksraursi tukkuğingñatiğmik takku ilañich iñuich tuyuğmiaqağniqsut israğuliņnik nalunņaisa israğulgutilaanjitñik. ³Itqumasrigik tamatkua isiqsiviņmiittuat isiqsiviņmiittatigipmatun ililugich, tamatkualu aņallaquksiuruat nagliksaaqatigipmatun timip-ni ililugich. ⁴Katchuusrimaļiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunğapsitñi. Iļaqatigiiksuaq katchuusrimaļiqtik ipqisittaksrağigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atanniğisigai atunim iñuich sayunaruatlu atla-tuqtuatlu. ⁵Kimmutiqatlusruņaqasri maniņmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimaruaq,
“Unitchumiñaitchikpiñ
unniiñ suksraağumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶Taatnamik nalupqisrunğitluta nipliñhiñaurugut,
“Ataņguruuaq ikayuqtigigiga.
Iqsiyumiñaitchuņa iñuum qanuğaaņaunniñ.”

Psalms 118:6,7

⁷Itqumasrigik aņalatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqathanik Agaayyutim. Ukpigutiqağitichi taipchunatitun iñuuniałiğmikni suli isrummatigilugu qanuq tuquļhat. ⁸Jesus Christ atlanņutlaitchuq ikpak-srağlu, uvlupaglu, taimuņalu. ⁹Iñunmun avallaktitnasri atlakaağiisigun atlanaqtuaņuplutiņ ilisauttutiņisigun malingiqplusri Agaayyutim ilu-mutuulhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsriļipsitñi Agaayyutim iħuaqquataagun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriļipsitñi maliktuiñagupsigik iñuuniaqutit tuniļautitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tuniļau-titigun anniqsuutiginiaņgitchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuna. ¹⁰Uvaguttuuq tuniļautiqaqtugut. Taamna Jesus tuquruuaq sannigu-tami. Tuquļhagun Jesus-ņum piļiusriaqaqtugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami niğgivigitlaitchaat tuniļautigikkaqput. [Taamna itnautauruaq, tamatkua anniqsukkauni-

ruat tupiksriġmiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.]
 11 Ukiuġaġipman qaukġiata agaayuliqsisit qamuñautiragigaa aunat niġrutit ipqinñiqsramun imun tuniġlautigisaqġugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuqujaruat niġrutit timiñich ikipkaqtitlugich siġlataani nullaaqtuġvium. 12 Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami siġlataani nunaqqim, tuniġlautigisaqamiuq auni iñuich killuqsautaiquplugich. 13 Taatnaġutaasriiñ ilaanukta siġlataaniittuamun nunaqqim, igġutuutiqaġuta iñuich naġġuqsruqpaticut pisigilugu ilaa. 14 Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niġiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qġlanmi, aasriiñ utaqqigikput ukpiqsriġkun. 15 Pisigilugu Jesus-ñum savaaġikkana uvaptiknun, nanaqsimaaglakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriaġiksaatitun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tuniġlaqtuutigiplugich. 16 Nakuurualiqisimaagitchi ikayuutilusri tamatkunua inuqsraqtuamun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyagillapiaġai. 17 Tupigisigik iñuich aġalatigikkasri aġalatillusri ilinjitñun, atakkii kiggutiqaqtaksraġigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaqhutiñ qaunaksrirut iñuuniaġapsitñik. Tupigigupsigij savaaqtiñ quviatchauġiutiginiagaat, aglaan sakiqniuqtitkupsigij piññautigiyumiñaitchiksi. 18 Qauġrimmaagiuutillautaqaqtugut patchisaitchuamik iñuuniallautaġukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillañniaqtigut. 19 Suvaluk agaayutquġipsi utiqtitauġiksramnun ilipsitñun qilamipayaaq.

Agaayuliq

20 Agaayuruña Agaayyutmun aatchuiruamun qiñuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamañaqsipluni munaqsriġuqtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, sul maqipkaqamiuq auni nalupqinaigñigaa nutaaq isuksraitchuaq sivunniugutauruaq. Piquitigiplugu taamna Agaayyun aġitqisitchiruq atannaptiknik Jesus-mik tuqujaruaniñ. 21 Aasriiñ pakma Agaayyutim ikayuġlisituq pitġasiġlusri pisuġigikkanañik supayaakun. Savaglisuq ilipsitñi akuqtuyunaqtuamik inmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiqaġisigikput pakma qañapaglu. Amen.

Aqulliich Iġammiuġutit

22 Aniqatiumaan, iniqsruaġipsi naalaġnitquplugich uqaġitka pitchuksaagutauplugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuani tuyuutini. 23 Iġisimatquġipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitauġhanik isiqtauviñmiñ. Aggipqauraqpan iluqanuk qiñiġiaġisigipsi.

24 Tuyuġivut nayaaññaġmik iluqaisa aġalatigikkasri ukpiqtuañuruapaayatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuqmigaasri iġammiuġutillautamik. 25 Agaayyutimtuq tugluaġlisi iġuaqutillautaġmigun.

Agaayyutim killukuaqtañitchuam aniqusaatlaitchaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniin aniqusaaqsuukami malinjugutratlaitchuq. ¹⁴Aglaan kisupayaaq aniqusaaqsuuraqtuq kaviuguksaaqtaukami napitaukamilu kimmutmiñun. ¹⁵Tarra, inuum kimmutmi pigiitchuam killuliqisuupkağaa, aasiin ilaan killuqsataan tikiutiplugu tuqułıgmun. Taatnałhiñaaq ittuq.

¹⁶Kimun killukuagutitpkaqasi, aniqatiumaan piqpagikkamaanj! Agaayyun patchisiginasiun aniqusaaqsuugupsi. ¹⁷Iluqani nakuuruapayaaq pakmakñaqtauruq Agaayyutmiñ. Ilaa simmiqsagumiñaitchuq tağğatun siqiniq nipipman. Agaayyun aniqusaaqsuutlaitchuq uvaptiktun, aglaan inuich simmiğaqut payañakhutinj. ¹⁸Pisułıgmigun Agaayyutim nutaağutitkaatigut uqałıkun ilumutuuruakun sivullitqupluta akungatni iniqtağıkkanj, iluqnaqhuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalağniruatu Tupiksriuatlu

¹⁹Isummatigilugu una, piqpagiplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanailli naalağniñiksrağmiñun uqaqpañiñiksrağmiñunlu qinnaktañiñiksrağmiñunlu. ²⁰Atakkii inuk qinnaktaqami savakku-miñaitchuq nalaunñaruamik pisułhani Agaayyutim. ²¹Taatnamik piiqsillapiaglugu iluqaan nalaunñaitchuaq. Aglaan atchiñıkun uqałha Agaayyutim akuqtuğlugu inillakkaña uummatipsitñun. Ilaan uqałhan anniqsutlagaatin.

²²Tusaalhiñaaqasi Agaayyutim uqałhiñik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaaqasi ilipsitñik naalağniñiñiñıkun. ²³Atakkii kisupayaaq naalağniñiñiñıqtaq Agaayyutim uqałhiñik aasiin tupiksriñitluni inuktun tağğaqtuuraaqtuatun ittuq qiniñıqtuaqhuni inmiñun. ²⁴Qiniñıqtuaqaaqhuni inmiñun aullaqamiasiiñ piiguğagıgaa qanuq qiniñıqtaqtilaani. ²⁵Agaayyutim uqałha nalaunñaruuaq malıgutaksrauruq. Tupiksriuni taavrumiña malıgutaksramik patchisaığutauruq. Inuum pakkiağituiña-qamiun—piiguqtasunaqnagu tusaakkani aglaan atuqługu—taamna inuk quviasukkisiruaq surağalıpayaağmiñi.

²⁶Kisupayaaq ukpiqtuanunasugigumi anjalalğuitñamiun uqani ilaa sagluqsruutiruaq inmiñik, ukpiqtuanñuanuruaq. ²⁷Agaayyutim Apaauruam uqautigaatigut qanuq ukpiqsriuram inuuniałiksraña ituksrautilaanjanik, ikayuğlugich ikayuqnaqtuat ilaipparaqtuummaisai uılgağnaaqtuummaisai, sulı qaunagiluni inmiñik ilitqusıqalıksrağmiñiñ ukpiqsriñiñıkun.

Irrutriñasi Inuñnik Atlakaagiğlugich

2 ¹Aniqatiumaan, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamañaqtuamik irrutriñasi inuñnik atlakaagiğlugich qiniñiñiñıñatigun. ²Uvvaasiin una atrikusaun, Ukuagguuq inñuk, ilaqataa inuqsriunıñiñıqsuq ilaqataa-srii inuqsriunıqhuni. Taamnaguuq inuqsriunıqchuaq atnuğallauqaqhuni

qitiqłiğutiqaqmıuq kaviqsaamik, taamnaliasiñ inuqsriuqtuaq atnuğaa-
 ğiitłuni. Taamna atnuğaaullaulik isiğniqpan katimapkağusi, ³ilipsiasiiñ
 irrutillauguglugu itnağayağiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.”
 Aasiñ inuqsriuqtuaq isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikağiñ tavra-
 ni, naagaqaa talum saniğaaani ayapiğviunurağiñ.” ⁴Taatnağupsi tavra
 atlakaağiiksitağisi iñuich isummatipsitñi naliaqługich iñuich inmiguugu-
 tiqaqhusikii. ⁵Naalağnisitchi, aniqatiumaaj piqpaknaqtuasi! Agaayyun
 piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriłłapiaq-
 lugich ilitchuğipkaitquplugich agaayyutitjaqtaurumik iñuuhıgmik,
 amii? Ilaan akiqsruutiginiğaa tamatkunıja piqpagirimiñun, amii?
⁶Inuqsriuñitchuat ataramik suksrağiñitkaat inuqsriuqtuaq. Taatniittusi.
 Inuqsriuñitchuat iñuilliuqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaqtağaa-
 si uqaqsittaagvımun, amii? ⁷Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriuñit-
 chuat Christ-ıum atqa uqautigirağigaat pigiiłıplugu, amii?

⁸Atuğniğupkich Agaayyutim uqałhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu
 iñuuniaqatin ililugu iliptun.” Taatnağupsi piłłautağisirusi. ⁹Ilipsi irrutri-
 gupsi iñuñnik atlakaağiiksillugich qinñıñhiñanatigun killuqsqaqtsitavra,
 taavrumuuna patchisiñiktusi malığutaksraq navikapsiıñ. ¹⁰Kisupayaaq
 navgigumi atautchimik tillimik taamna patchisauruq navgipmatun ilu-
 qaanik malığutaksramik. ¹¹Agaayyun nipliqsuq, “Sayunayumiñaitchutin”
 nipliıhunısuli, “Iñuağumiñaitchutin.” Taatnamik sayunajitkaluağ-
 vich aglaan iñuağuvich navguirıguqmiutin. ¹²Taatnamik iñuuniağitchi
 tuvrağlugu malığutaksraq patchisaığutiksrauruq ilipsitñik, ilisima-
 lugu Agaayyutmun atanniqsuqtılaaptiknik taavrumuuna tillisikun.
¹³Agaayyun atanniqsuıqaqsıgumi iñupayaanik ilaan anasrıñıuqsagısigai
 nagliktaığuni nagliktaitchuat atlanik, aglaan nagligıgisıgıai nagliktaaq-
 tuat. Agaayyutim nagliktaıa nakuutlukkisiruq ataniııksrananiñ.

Ukpıgunlu Savaatlu

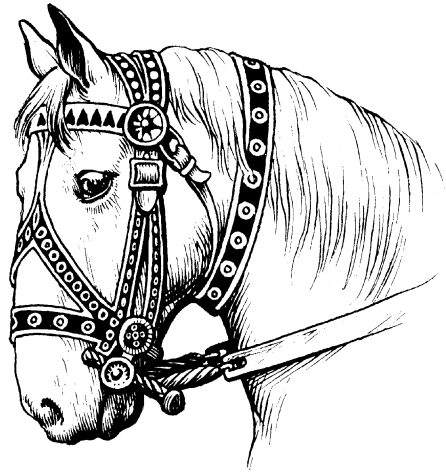
¹⁴Aniqatiumaaj, iñuk nipliğumi ukpiqsrisıqağniłuni qinıqtitmiña-
 gulu ikayuiıksrağmigun atlanik, ukpiqsriłıha suuyumiñaitchuq, amii?
 Taatnatchim ukpiqsriłıhum anniqsuğumiñaitchaa. ¹⁵Uvvauna atrikusaan
 aniqatigiisıgun atnuğaaaksraiııuqtuanik niqiksraiııuqtuanıglu, ¹⁶ilapsiıia-
 siiñ uqautillautağniqpagich itna, “Iñuuniurallautağitchi, qiqisiasunajaasi,
 niğilıııautağmiłısi,” aatchuuraqmıñagıllı inuğıkkanjitñik—taatnasıq
 ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷Ukpiqsrisıqałhiñıaqtuni savaa-
 qaqmıñanılı taamna ukpiqsrisaunıııapiaqtuq. Taatnasrıq ukpiqsriıııq
 suksraitchuq, iñuktun tuqunaruatun ittuq.

¹⁸Uvvasuli atla iñuk nipliğaqtuq akikıaqtuıplıni, “Aa, ilvich
 ukpiqsrisıqaqtutin aglaali uvaıa savaaqatııa.” Kiikaa, ilitchuğip-
 kaııa ukpiqsrisıpnik savaaqatıııtchuanik aglaan urriqsutlasıgıpnıñ

ukpiqsrismnik savaaqaqtitamnik. ¹⁹Ilvich ukpigiviuᅇ Agaayyutim atausiutilaᅇa? Aarigaa, nakuullapiaqtu! Uvva tuunᅇaich ukpigipmi-gaat taamna—iqsiliᅇipaitlutinᅇ uullilagaluaqtut, aglaan anniqsunᅇitmiut. ²⁰Iᅇitchuᅇiraksraᅇiginiᅇ kanjicsimaitchuatiin, ukpiqsriᅇiq savaaqaᅇitkumi suuyumiᅇaitchuq. ²¹Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliaᅇikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunᅇasipkakkᅇaᅇa savaaqaᅇhagun. Abraham-li qiniᅇitkaa ukpiqsriᅇiᅇi inillakamiuᅇ iᅇniᅇi Isaac tunillaᅇvᅇmun tuqqutlasiplugu. ²²Tavra iᅇitchiᅇiginiᅇ una: ukpiqsriᅇiglu savaaqaᅇiglu tuglilᅇitiruk. Abraham-ᅇum tupigipmagu Agaayyun nalupqinaᅇiᅇniᅇaa ukpiqsriᅇiqapiaqtilaᅇa. ²³Pakma iᅇitchuᅇigikput uqaᅇhan Agaayyutim iᅇumutuᅇᅇha nipliuttutaupman, “Abraham ukpigiplugu Agaayyun aasiᅇiᅇi tupiksripman Agaayyutim nalaunᅇasipkaᅇaa.” Taatnaᅇhuni taiyuutiqaqtuᅇ Iᅇauraᅇᅇanik Agaayyutim. ²⁴Kanᅇiqsigikput una, iᅇuk nalaunᅇasipkakkautilaᅇa Agaayyutmi ukpiqsriᅇiᅇi qiniᅇitnamiuᅇ suraᅇaᅇipayaᅇᅇmigun, ukpigutiqaᅇhiᅇakuᅇnitᅇhuaq. ²⁵Aasiisuli, Rahab-ᅇum akiisuuruam takkuuᅇtit tukkuqaᅇtitnamigich atlakun tumikun annaktikai. Taatnaᅇnikman nalaunᅇasipkakkauruᅇ Agaayyutmi quya-litᅇiᅇhuni Agaayyutmik. ²⁶Tarra iᅇitchuᅇigikput una, Iᅇuum ukpiqsriᅇiᅇa suuyumiᅇaitchuq savaaqaᅇtinᅇisuaᅇumiᅇ; ittuᅇ tuᅇᅇᅇaruatun irrusiq piiᅇanikman timimiᅇ.

Uqam Irrusia

3 ¹Iᅇauraamaᅇᅇ, iᅇuᅇiaktuasiᅇ iᅇisautrauniasuᅇaᅇasi piviksraᅇaᅇaluaᅇ-ᅇupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut iᅇisautrauruani atanniᅇisigaatigut pitᅇuglugu atlaniᅇ. ²Iluᅇata kin-niqiraᅇtugut atlakaᅇᅇiᅇkun. Iᅇuk kinniqiraᅇᅇitᅇami suraᅇaᅇipayaᅇᅇmigun taamna quyalitᅇiᅇktuᅇ Agaayyutmik. Taavruma iᅇuum aᅇalatlagaa timini iluᅇaan. ³Uvvaᅇkua atrikusautit, Iᅇuum aᅇalarrutᅇiᅇumiᅇᅇ qunᅇich qaniᅇisigun taavruma aᅇalatlagaa iluᅇaan. ⁴Umiaᅇpaitsuli aᅇalatchiᅇaᅇtut mikiruuramiᅇ aquutmiᅇ iᅇligᅇigisukkaᅇᅇagun aquᅇttim. ⁵Taatnatuntuuᅇ uᅇaq, mikigaluaᅇhuni timimi aglaan uᅇa-vigaaᅇpauraᅇaᅇtuᅇ. Uvvasuliuna, Iknᅇᅇuluuram iknaktitᅇaᅇiᅇ-gaa nuna napaaᅇtuᅇtuᅇmmaan.

(Jas 3.3)

⁶Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutriuq isummatipayaanik pigiitchuanik iñuum pigikkañiñik uummatmiñi. Uqalipayaapta pigiitchuat qilhuqtagagigaa piqatigiñiq akungatni iñuich, tuungaumkii taatnaqtitluta. ⁷Iñuich taimakñaaglaan nuyuiqsairatut atlakaagiiñik niğrutinik: anjutinigli tinmianigli paamguqtuanigli tagium anjutaiñigli. ⁸Aglaan inupayaam aňalalguitkaa uqani. Uqaq aňalatchuğnaitchuq. Inupayaam isummataa immaukkaqtuq inugiaktuanik pigiitchuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹Uqaptiknik quyaragigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaqluutigivut iñuuniaqatiuvut iniqtanjaruat Agaayyutim atrinjatun. ¹⁰Taavrumakña atautchimiñ qaniğmiñ quyañiq naagaqaa uqapilulñiq aniraqtuq. Iłauraamaañ, kisimi quyañiq anirağaqtuksrauruq. ¹¹Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautağlu imigiilaglu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹²Taatnatuntuuq nunañjagich nauriyumiñaitchut paunğanik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpiñiñik. Tarakña ilitchuğigikput una, kisimi quyañiq anirağaqtuksrauruq qaniğmiñ.

Puqiuñ Pakmakñaqtauruaq

¹³Akunnapsitñi-samma piqaqpakiaq kañiqsimaagikkasugiruamik? Taatnatchimik inuñmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliuñ kañiqsisiqatilaani surağalipayaağmigun iñuuniallautağimigunlu. ¹⁴Aglaan piqaqtusi uumiksriğimik ilipsitñi killuqsriğimiglu kamañağniağimiglu. Piqağupsi taatnachiñik kamañağutiginagu kañiqsimañiqsi atakkii taatnağupsi akikñaqtuğiksi ilumutuupluni ittuq. ¹⁵Taatnasiq isumatulñiq pakmakñaqtaunñitchuq aglaan inukmitñaqtauruq, agaayyutitñaqtaunñitchuq, tuunğaqñaqtauruq. ¹⁶Ukpiqsriuat killuqutipmata avatmun kamañağutigiplugulu isumatulñiq, sanmisiñiq atlakaagiiisigun ittaqtuq. ¹⁷Aglaan inuk isumatulñimik pakmakñaqtamik piqaqtuaq ipqitchuq, qinuisaagunnaqmipłuni, agğañaitmipłuni, uqautisugnaqmiuq; ilunñuktaupmipłuni, aasiñ iñuich ikayuusiaqagvigiplugu; tunñaviupłuni ukpiññaqtaunñitmiuq. ¹⁸Kiisaimmalu qinuisitchiñiaqtuat ukpiqsriuanik quviagigisivaat iñuñiq taatnasiq quyalisauruaq Agaayyutmun, atrilugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittağmiknik.

Iłannaqañiq Nunam Iñuñiñik

4 ¹Suvaatakiq qiniğagivisi uqaalaplusi lu avatmun? Atakkii ataramik piññañniaqhusi sunik pigiyumiñaisapsitñik. Taatnağupsi pisuiqsimayumiñaitchusi, aasiñ sanmisiñiq itchağatagisiruq. ²Kimmutiqaqhusi pisuiqsimañitñapsi iñuaqtuğuktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaqtaañiñapsi uqaalpakagaasi qiniqtitlusi lu. Naagauvva suqanjitchusi atakkii iniqsruñitłusi Agaayyutmiñ. ³Iniqsruurağniallapsi sumik

akuqtuillaimitusi killukun isumatiqaqhusikii. Suli akuqtugumakkaqsi injiqsrulikun atugniałhiñaqługu injmiguugniałipsitñun. ⁴Ukpiqsriiri! Sayunaruqtitun, ilipsi iñuuniañitchusi tuvraqługu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusigiñhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kanjicsimaaqpsiuñ taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiñigmik Agaayyutmun akillañiutiraqtuq. ⁵Isumavisi tañigillağich aglausimaruat injilğaanimma itna, “Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim ilinığaa uvaptiknun, taavruma siqñagiqluta pigitquqluta Agaayyutmun kisanun?” ⁶Aglaan Agaayyutim iñuaqquataa kamanatluktuq taavruma siqñaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutiğimiñ. Taatnamik Agaayyutim uqağikkañani aglausimaruq,

“Agaayyutim akillañiqsimagai tamatkua kamagiagutiruut injmiknik, aglaan qaitchiraqtuq iñuaqquqmik tamatkuniña atchiksuanik sivuğagmiñ.”

Proverbs 3:34

⁷Taatnamik iluqnağusi qailłusi Agaayyutmun. Ayyauğlu tuunğaq anjiqusaasıñipsitni qimakkumağli ilipsitniñ. ⁸Qallilağusi Agaayyutmun ilaaptuq ilipsitñun qallilağisipmiuq. Ukpiqsriuasii, Agaayyutim killuqsautisi piqpagich tavra ipqigai isummatisi salummaqmipługu iñuuniałiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaulla-piağusi. Ukpiññaqtuanuñaiğitchi. ⁹Iñuillağutigilugich iñuuniałigikkasi, nunuurağilugich qulvilusiunniñ. Quvianniłiqsi simmiqsillugu aliamun. ¹⁰Itqağilugu, Agaayyutim nayuutiłha nanipayaaq ittuq. Agaayyutimli kamañsiqpağumagaasi atchikkupsı.

Kiliktuun Qanuqinnirağaqitchiñkun Aniqatmik

¹¹Iłauraamaañ, sañurrutiñaiğitchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akikñaqługu aniqatni naipiqtuipłuniłu ilaanik, taamna ilumun uqautiksriraqtuq akikñaqługu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasiq iñuk tupiksritłaitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkasaññaqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiñ ilipsi, nağğuksriñapsigun maligutaksramik atuirauñiqsaqhusi taavrumiña aglaan ataniguqtaqtusi. ¹²Aglaan iñuich tupiksriuksraurut Agaayyutmik. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsıruq, sulı ilaa kisimi atanguruq saññiqaqhuni anniqsuitłapluni naagaqaa piyaqquitłapluni. Kisuunasugivichmi ataniguqtaqavich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavigağnikun

¹³Atañii nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaqqi-mukksırugut. Tavrani ittuallakkısirugut ukiumi tauqsığñağuta

maniññañniagaqsiłutaasiñ.” ¹⁴Iłisimañitkaluağiksiunniñ uvlaakuksraq! Iñuūiqsi suuva? Ittuq puyulhiñatun. Sagvillakkaluaqami mikiruuraami apyuiłlagaqtuq. ¹⁵Aglaan itnaqtuksraqaluaqtuasi, “Pisułiğikpaun Atangum iñuugisirugut aasiñ savaaqsiłuta sunik.” ¹⁶Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqisunjtıpaitlusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigiitchuq. ¹⁷Iñuum ilisimagaluağlugu atugaksrani nakuuruuq aasiñ atunjtñamiun killuqsaptapiaqtuq.

Kiliktuun Umialiqmun

5 ¹Atañii, inuqsriunjtichuasi! Alianniugitchi immakii ihuılliuğutiksrat tikitchağumarut ilipsitñun. ²Umialgutisi suksraunğiqhutinj piunğiqsut, qupilğut nigigaich atnuğaallausi. ³Maniutisi kaviqsaat qatıqtaatlı qalıqtut. Taavruma qalhum ilitchuğipkağaa atuiñğılıqsi umialgutipsitñik ikayuutiginjtılugich inuqsralliuqtuanun. Siqñatuatıpsi suunğiqsinniaqmigaa-si atriplugu ikniq. Atakkii tutquqsituñiaqtusi umialgutini isuanunaglaan iñuuniałipsi. ⁴Akılıqsurañitmigisi savaktisi. Akiññaaktaaksrañich nigiuğikkañich ilinjitñun qaitłaitmigisi. Tusaasigik uqaallatıñich akikñaqhusi! Savaktisi kappianapmata Atanguruamun Saññipayaaqaqtuamun tusaarağigai aasiñ ikayuqługich. ⁵Inuqsriunjtichuasi, nunami quviasuutigiłhiñagisi umialgutisi, aliasunjisaagusi inuqsriusunjaqasi. Iñuuniałipsitñi iğlıktuarusi quyalıplugu kisan kimmutigikkaqsi. Taatnałipsigun ilapsaagağigisi akikñautiksrat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atriplugich qunñich uqsraqsaqmata tuqutchiñiksram uvluanun. ⁶Suksraunğiqsusri iñuaqtuqmisi nalaunñaruamik iñunmik, aasiñ ilaan akitñaqtuñitmigaasi.

Anuqsrułıglu Agaayulıglu

⁷Iłauraamaan, taatnamik anuqsrusıłusi Agaayutim Atanguruam agğiñksrañanunaglaan. Atrikusautim uuma kañiqsipkağisigaasi: Kiñaliqaa asiagnağukami utaqqırağigaa upingaallapiaq. Taimmaasiñ siqinğum silamlu naupkaqmagich asiagnaqaqsiraqtuq. Taatna iñuk asirriuksramun utaqqıraqtuq nikasunjaqhuni. ⁸Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusıłusi. Nikatchautinagu nigiuqaqsi, Atanguruam agğiñksrañ qalliraaqmipkaqlugu. ⁹Iłauraamaan! Uqapiłuutınasi avatmun, Agaayutimli atanniqsunjtichumagaasi. Atañii, Agaayun atanniqsuti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰Iłauraamaan, ilisağitchi sivuniksriqiriniñ qanuq iğlutuiñhatnik sakiqnamik iğlutuitłasiłusi anuqsrusıłusi. Ilinjittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplutinj Agaayutmun. ¹¹Uqautigırağigivut iñuich quvianaqługich iğlutuiruat anuqsrusıplutinj. Itqağilugu Job, iñuuniaqami tuniqsamaruaq Agaayutmun anuqsrusıpluni. Taatnatuntuuq sivullipta qinıqnaqtitkaat uvaptiknun iñuuniałhatigun tuqułhatigunlu Agaayutim ilunñuktaqaqtılaaña naglikrsilaañalu ilinjitñun. Taamna ilisimagikput.

¹²Uvvasuliuna ilauramaanj, akiqsrugupsi sumik kiikaa uqağikkapsik-sun atuqsiuñ. Ataramik uqağusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqağupsi saglusunaqasi. Taatnarjtkupsi Agaayyutim atanniğisipiagaasi.

¹³Kisupayaaq akunnapsitiñi iluilliuğumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atuğli quyyatinik. ¹⁴Kisupayaaq akunnapsitiñi atniğñağumi tuqłuiłi kaukłiñitnik ukpiqtuanjuruat. Iliñisaasiñ iniqsruutilitruñ uqsruğlugulu atqagun Atanğuruam. ¹⁵Atniğñaqtuaq una iluaqsikkaugi-siruaq iniqsruqpata ukpiqsriñikun. Atanğum iluaqsipkağisigaa. Aasiisuli taamna atniğñaqtuaq killuqsañiqpan Agaayyutim natqigutigisipmigaa. ¹⁶Taatnamik, quliagağisigik killuqsautisi iniqsruutilusi lu avatmun; taav-ruma mamititkisigaasi. Iñuk atuiruaq quyalisauruamik Agaayyutmun iniqsruqami iniqsrułha savaaqatlapiqtuq. ¹⁷Itqağilugu Elijah! Ilaaptuq iñugaluq uvaptiktun aasiñ inuqsraqami iniqsruqtuksrauruqtuq kisupa-yaatun. Iniqsruqman Agaayyutmun sialuquñitługu, sialuñitchuq nunami ukiuni piñasuni avvağmik ilaplugich. ¹⁸Aasiñ aquagun iniqsruqman Agaayyutmun sialuquplugu sialulgitchuq, nuna nauritqiaqsiłgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuğukkaatigut.

¹⁹Ilauraamaanj, ilari tupiksriñaiqpan ilumutuuligmik aasiñ ukpiqsriuram ikayuqpauñ tupiksritqitłasipkağlugu Agaayyutmik, ²⁰ilitchuğiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsriuram ikayuğumiñ piqataunaiqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksriñaiğalułhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayuğaa iñuuyumalitqiksitlugu iñuuligmik agaayyutitñaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñugialla-piaqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

1 ¹Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum. Aglaktuŋa ukuniŋa tuyuutinik piksraqtaaniŋun Agaayyutim unjutauplutinŋ sia-mittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-miŋu, Cappadocia-miŋu, Asia-miŋu, Bithynia-miŋu, ²piksraqtaaniŋun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqiqsackaniŋun Ipqitchuam Irrutchim tupik-sritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugiŋlu aunaŋun. Iŋuaqqutaa qiŋuiŋŋaŋalu nausaŋaŋlik ilipsitni.

Iŋuuruuq Niŋiugaq

³Quyyan illi Agaayyutmun Aapaŋanun Atannapta Jesus Christ. Iŋunŋuktaqpaŋigmigun anitqiksitkaatigut iŋuuruamun niŋiugamun aŋitqiŋhagun Jesus Christ tuquŋigmiŋ ⁴suli paitchaktaaksrautmun piungiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniŋiŋ piugangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilaŋmi. ⁵Ilipsi qaunagikkaurusri saŋŋiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsugiamun sagvigŋiaqtuamun aqulligmi piviŋmi. ⁶Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikit-chuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iglutuit-lapmaŋaan. Manik kaviqsaq piungigaqtuuaq uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriŋiqsi akisuruaŋutluktuaq kaviqsaamiŋ maniŋmi-ŋuuktuakkauruksrauruq. Ukpiqsriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauŋigmiglu sagvigataqpan Jesus Christ. ⁸Qiŋiqsimaitchaluŋaŋaan piqpagigiksi. Pakmaunniŋ qiŋin-gitchaluaqŋugu ukpigigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpauramik uqagilgunaitchuamik. ⁹Takku ilisimarusri aatchuusriaŋiniaqtilaŋap-sitŋik annautiksraŋanik iŋuutchipsi, taŋiutauluni ukpigikkapsitŋun. ¹⁰Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim iŋuaqutrisaanik aatchuusria-gikkapsitŋik pakaaqallapiaqmiut ilitchuŋiniaqŋugu. ¹¹Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtimatiniŋ nagliksaaŋiksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaaŋhan, ilinŋich ilitchuŋisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaŋanik.

¹² Agaayyutim ilitchuǵipkaǵnǵai savautriñǵisilaanǵat inǵmiknik aglaan ilipsitñik. Tamanna tusraayugaǵiksuaq pakma uqautauruq ilipsitñun taipchunuuna quliaqtuagikkanaǵatigun tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq tuyuuruq qilañmiñ; israǵulgitunniñ inuǵrugipmigaat kañiqsisukǵugu tamanna.

Iñuuniaǵikhsraq Ipqilǵuni

¹³ Taatnamik paqnamaǵiksilugich isrummatisri, qauǵrimmaa-ǵikkitchi niǵiugusri iluaqqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitñun sagviǵataqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atriǵlugu tupiktauruq ililǵaaq, atriñu-niasruñaqasri pigiitчуuanun kimmutiqaguuǵapsitñun iñuuniaqapsi nalunǵapsi tusraayugaǵiksuaamik. ¹⁵ Aglaan iñuuniaǵitchi ipqilǵusri iñuuniaǵapsitñi atriǵlugu ilaa tuǵtuǵtigikkaqsi ipqitchuaq killuq-sautaitǵuniǵu. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqaǵhani aglausimaruq itna, “Ipqitchuksraurusri, takku uvaña ipqitchuanuruna.” ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuruamik iñuñnik atlakaǵiiksitasuñaqnaǵich savaanǵisigun. Iñuuniaǵitchi taluqsrilǵikun ilaanik irviǵiuraallaǵhani marruma nunam. ¹⁸ Ilisimagiksi tasukkaulǵiqsi tañǵilaañi iñuuniaǵhatñiñ sivulliapsi. Tasukkaunǵitchusri piunǵi-ǵaqtuatiǵun sutigun, ami manikun qatiqtaakun unniiñ kaviqsaakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun auñagun Christ-ñum [tuniǵlaqtauruam] ipnaiyaatun patchisaitчуuatun taqsraqtaitchuatunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaanuruaq iñǵaluaqnaǵu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqullǵiñi pivinǵiñi pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpiǵigiksi Agaayyun anǵpkairuaq ilaanik tuqu-ǵiǵmiñ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri niǵiugaqapulusriǵu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiñ ipqisitnapsiuñ iñuusriqsi tupiksriǵikun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq piqpaksritǵasrusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakkutisritchi pilǵiqillapiǵusri [ipqitchuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitunǵaǵiliutigaasri Agaayyutim tuqqutlaitchuam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuunǵitchuaq piunǵiǵaqtuakun aglaan piunǵiǵanǵitchuakun, ami uqaǵhagun Agaayyutim iñuuruakunlu isukhitǵaitchuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqaǵha aglausimaruq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,
suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq nauriañatun ivgum.
Ivik pannaqǵuqaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piǵaqtuq.

²⁵ Aglaan uqaǵha Atanǵuruam itkisiruaq qanavak taimuña.”

Isaiah 40:6-8

Taamna uqaǵiq tusraayugaǵiksuaq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun.

2 ¹ Taatnaqǵugu piiqsitaksraǵigiksi iluqaan pigilǵiq, kinnitñilǵlu, ukpinuuaqtaanulǵlu, siqñalǵlu, pigiitчуuakun uqautiksrisuuǵlu.

²Atrilugu aniqammiuraq miluguktuatun kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqitłuni uqałhanik, ilipsiłi taavrumuuna nauyumuusri. ³Takku uuktua-giksi Atanęuruam nakuułha.

Iñuuruuq Uyaęak Piksraqtaanuruatlu

⁴Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyaęanmun ayakkaņatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkaņanun Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵Suli atri-ņurusri iñuuruatun uyaęaktitun. Atanęum atuęumagaasri nappaęumiuņ qinięnaitchuaq irrutchikun agaayyuvikpaņni. Aasrii Agaayyutim ipqit- chuatun agaayuliqsaisun tuniłlaqtutlaniaqtusri tuniłlautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim uqałhani, itnaqhuni, “Piksraqtaaqtuņa akisuruamik uyaęanmik qaukłiutquplugu tunņavik Zion-mi, aasrii iñuum tunņavigiyumiuņ ilaa qapiqpaņayumiñaitchuq.”

Isaiah 28:16

⁷Ilipsitñunaasrii ukpiqsriruanun ilaa akisuruanaņuruq, aglaan tamatkunu- ña ukpiqsriñęitchuanun

“Taamna uyaęak tuppirt ayakkaņat, taamna uyaęak piitchułłapiaęaqtuq tuppirauni.”

Psalms 118:22

⁸Suli

“Taavruma uyaęaum putukkisinnięai iñuich. Taamna uyaęak paallaktitchiraęaqtuq ilinjitñik.”

Isaiah 8:14

Takku iņmiknik putukkisaqtut tupiksriñęitłutiņ uqałęmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹Aglaan ilipsi iñuksraqtaanurusri, agaayuliqsigiplusri umialgum, suli ipqitchuanuņplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaanurusri quliaqtuagıtquplugich quvinqaqtuat savaaņi Agaayyutim tuqłutiqigikkapsi taaqtuamiñ quvinqaqtuamun qau- mamiñun. ¹⁰Iłaatniimma qaaniqsuami iñuęingipięaluakkaņasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitłusriunniñ naglik- tuutaanik, pakmaaglaan akuqtuęiksi nagliktaņa.

Agaayyutim Savaktai

¹¹Piqpagiplusri ilauraamaaņ, avakņaqtaułhiñaqtusri iglaanuplu- sriłu mattumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaqplusri timim pisugruaęutaaniñ aņuyaktuamiñ akiłlililisuqługich iñuutchisi. ¹²Nalaunņaruakun iñuuniaęitchi akunęatni ukpiqsriñęitchuat. Iłaatni uqamaqłuutigigumisi pigiitchuakun savaktięuęniłusri, qinięumagaich

nakuuruaat savaasi aasriiñ kamaksruġlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³Pisigilugu Ataniq kamakkutiqaġusri iñupayaanik sanjiqutiqaqtuanik, Rome-maġmiut umialigigaluaqpatruj ¹⁴naagalu kavanaugaluaqpata tillisiaqaqtuat ilaaniñ anasriñnuqsauqlugich savaaqaqtuat pigiitchuakun suli nanġauqlugich tamatkua savaaqaqtuat nalaunġaruakun. ¹⁵Atakkii pisuġigigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piinjili-qilhat naluruat iñuich. ¹⁶Iñuuniaġitchi patchisaitchuaitun iñuktitudun, aglaan atuqnagu patchisaiġiqsi mattutiginiaġlugu pigiitchuamun, aglaan iñuuniaġitchi savaktinjusun Agaayyutim. ¹⁷Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuanġuruaqatisri, taluġilugu Agaayyun, kamakkutiqaġlugu umialik.

Urrakutašha Christ-ġum Nagliksaaġhan

¹⁸Savaktaurusrii, tupiksrisitchi atannapsitñik taluġipiaġlugich, kisiitñun tamatkunuja iġuatmun aġalatipsitñun pisuġaqasri, aglaantuuq tamatkunuja atanġuturuanun. ¹⁹Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauġrimmaagiutillautagmigun iġlutuigumi naġinnamik nalaunġaitchualiqinġitchaluaqhuniunniñ. ²⁰Pisigilugu savaagiirrutin ipiġaqtuqsuguvich kamakkutmik piksraitcutin Agaayyutmiñ iġlutuġaluagupkuunniñ naġinnaq. Aglaan iġlutuġupku naġinnaq anuqsruġikun nalaunġaruualiqinġaqpich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹Taavrumuja ilipsi tuqġukkaurusri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqutigiplusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliġaġniġi.

²²“Ilaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitñiġniutmik uqatlaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³Uqamaġtuutikkaukumi uqamaġtuutmik kiumakñiġitchuq.

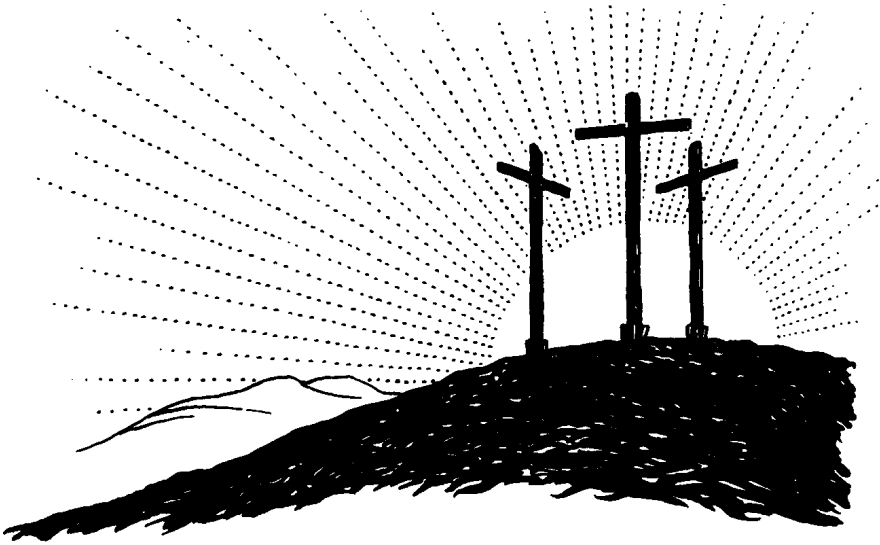
Nagliksaaqami aniqsraaqtuiñġitchuq. Aglaan tunġaviqaqtuq ilaanik atanniisuuruamik nalaunġaruakun.

²⁴Ilaan akiyaġigai killuutivut timimigun tuqupluni sannigutami tuqqtuqupluta sanġianun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunġarualikun. Ilaan ipiġaqtuġniġigun mamititaurusri.

²⁵Ilipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusri munaqsrimun suli qaunaksraanun iñuutchipsi.

Iġaqatiġiich

3 ¹Taatnatullapiaq nuliaġurusrii kamaksrisitchi uipsitñik. Iġaġichaasiiñ ukpiqsriñġitpata uqaġimik mumiksitauviaqtun nuliamej iñuuniallautaġhatigun ²iliġisa qinġigumitruj ipqiññiaġiqsi taluqsriġiqsilu iñuuniaġapsitñi. ³Qinġiyunaqusriqsuqasri qaġhiñakun,

(1 Pe 2.24)

nutchiqiĥapsigun naagaqaa kaviqsaanik maniñnik uyamitqualiqsulikun suli atnuġaagiksuanik atukkapsigun. ⁴Aglaan piññaqnaĥiqsi ititchiung iriqsimaatuakun qamuuna uummatipsigun, piungigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuanuġupluni qiñuiññaqahuniġu. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qiñiĥhane Agaayyutim. ⁵Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat aġnat ukpiqsriuat Agaayyutmik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutiñ qamuuna kamigiplugich uisij, ⁶Sarah-tun tupiksriuatun Abraham-mik taipluġu añaayuqaġmiñik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqaġupsi iqsitchangitchupsuġu tupaġanaqtuatigun.

⁷Taatnatuntuuq uinjuruasii iñuuniaqatigisigij nuliasri kañiqsimaugaġlusri aġnat sayaktuitluktuañutilaañatnik aġutiniñ suli paitchaktaaqatigiplugich iĥuaqqutaanik iñuulĥum. Taatnaġupsi piñaiġu-taitkisirurq injiqsruĥiqsi.

Nagliksaaliq Piqutigipluġu Nalaunġarualiq

⁸Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqaġitchi, kañiqsiqutiniuraġusri avatmun, piqpakkuutilusri aniqatigiisun, ilunñukkuutilusri, iĥuaqqutilusriġu atchiĥikun. ⁹Akisaqtuqnaġich pigiitchuakun atniiyummatmiglu naagaqaa uqamaqġuutmiglu uqamaqġuutrigikkasri, aglaali injiġusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich ilisimaluġu tuqġukkauĥiqsi injiqsruutraksraġigiplugich, aasriiñ taatnaġupsi ikayuusriaqaġisipmiesri, ¹⁰aglausimaruatun Agaayyutim makpigaañiñi,

- “Iñuk piqpaksriruaq iñuuligmik
 suli uvliiļļautaguktuaq quviasrukhuni
 qaunagiliuḡ qanigikkani uqałiksraḡaniñ pigiitchuamik
 suli qaḡłuuḡni uqałiksraḡakniñ sagluuqtuanik.
 11 Savangiḡli pigiitchuaniḡ aglaan savagli nakuuruaniḡ.
 Pakaagiliuḡ qiñuiññaq pigiliutiniapiagługu.
 12 Atakkii irrak Atanguruam qaunaksriruk iñuḡnik nalaunḡaruaniḡ,
 suli siuttak naalaḡniruk iḡiqsrułhatnun,
 aglaan kigiñḡanjan Atanguruam akilililqsimagai tamatkua
 savaaqatuaḡ pigiitchuamik.”

Psalm 34:12-16

13 Aasriiñ kia atniagisiñiqpasri nakuuruaniḡ savaaqagupsi. 14 Aglaan nagliksaaḡupsi pisigilugu nalaunḡaruuaḡ quvianamiuḡisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsiraḡaḡhat, unniñ iñuiliuḡutiginagich tamatkua. 15 Kamagisriuḡ Atanguruuaḡ Christ uummatipsitñi, Atanigikkaqsi. Itqanairrutilugu ataramik kiggutiqałiksraqsi iñuum apiqsruqpa-sri niḡiugakun pigikkapsigun. 16 Aglaan kiuyumagiksi piisaangiḡikun taluqsriḡikunlu, ataramik patchisaisillugich qauḡrimmaagiuḡtillautasri. Taimmali kisut uqamaḡłuuḡtigikpasri savaaqagñiłusri pigiitchuamik, ilinḡich kanḡutchałhiñagumuut ilitchuḡilutinḡ iñuuniallautatipsitñik Christ-kun. 17 Tarra iñuatłuktuaḡ, Agaayyutim pisuḡigikpaunḡ, nagliksaaḡutigigupsiuḡ savaaqallautatıqsi uumakḡa savaaqatıḡmiñ pigiitchuamik. 18 Christ-tuuḡ nagliksaaqmıuḡ. Ilaa tuḡḡaruḡ pisigiplugich killuqsautit atausriḡmiaḡługu, nalaunḡaruuaḡ iñuk pisigiplugich nalaunḡaitchuat tikiutisrukhuta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuḡḡtaugaluaḡtuḡ aglaan irrusia iñuuruqsuli. 19 Aasriiñ irrusriupluni ilaan utlanḡiḡaa irrut-chich tigutaaqsiuvinḡmiittuat quliaḡtuagaıqahuni tusraayugaagıksuamik. 20 Taipchua irrusrich tupiksriñḡitchut Agaayyutmik iḡilḡaanımma uvluḡiñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkaḡmigun utaqḡikamigich isrummitqıuḡplugich Noah umiaḡpalipkaḡługu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutinḡ, annautikkaurut umiaḡpaḡmi ulıḡpakman. 21 Taamna atrıḡuruḡ paptaagutmun pakma anniqsuutigikkapsitñun. Paptaagutıgun iñuk salummakkaunḡitchuḡ puyañaniḡ timim, aglaan iñuk iḡiqsruḡtuḡ Agaayyutmun salummaḡuḡplugu qauḡrimmaagiuḡtillautani killuqsautipayaaniñ, pisigiplugu aḡitqıłha Jesus Christ-ḡum, 22 qıłḡmuktuaḡ aḡuppipluni taliḡpian tuḡañani Agaayyutim. Israḡulḡilıḡ saḡḡıḡutiḡaḡtuatlu saḡḡıḡaḡtuatlu atanıḡıḡaat ilaa.

Atlanḡuḡtuuaḡ Iñuuniatıḡ

4 1 Tarra Christ nagliksaaḡtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunḡaruuaḡ, isrumaḡaḡtuksraupmiusri Christ isrumapmatun

itqanaiļlusri nagliksaağutigiraksrauķpan nalaunņaruaq. Atakkii kiņa-payaaq nagliksaağumi timimigun nutqautipmigaa killuliiq. ²Taamna iņuk iņuunianğiqsuq pisuligrũakun tuquniağimĩnaglaan, aglaan pisulħagun Agaayyutim. ³Taimma qaanianiktuami iņuuniaqpaa-niktusri pisulħatitun ukpiqsriņğitchuat iņuuniaqapsi suvaaħaħikun, pisugruağutiħikun, imilivaaħaħikun, aliasrunğiniħaħikun, piqłuktaħikun taanņaqhuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtuħikun. ⁴Pakma ukpiqsriņğitchuat atlagigaasri ilaliqsuutingiqapsi ilinjtĩn qilħuqtaiħatni, aasriiņ uqamaqluutigiaqsiplũsri. ⁵Aglaan ilinich kiggutiksraqaqtuksraugisirut savaağmiktigun ilaanun atanniiħiņaağtuamun iņuuruaniglu tuqunruaniglu. ⁶Tarra taamna piqutigiplugu Christ quliaqtaağniqsuq tusraayugaallautamik taipchunuņa tuquaniktuanun taimani ilinijli annautrautqplugittuuq. Atannikkauyumiņaqsiplugich iņupayaatun-tuuq nunami, aglaan Agaayyutim iņuuyumiņaquniğai irrutchiğmiktigun Agaayyutitun iņuuruatun.

Aņalatchiļlautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiņik

⁷Aglaan supayaurat isruksraņat qalliurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaagigitchi qaunatqiağigusriļu aasriiņ iniqsrutlasriļusri. ⁸Pitłuktaksraq una supayaamiņ, piļiqillapiağusri piqpakktisritchi avatmun, atakkii piqpaksriļhum maturağigai iņugiallapiaqtuat killuq-sautit. ⁹Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapiļuutaiļakun. ¹⁰Iņullaanuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiņ. Taatnağusri savautisritchi avatmun savaktillautaulusri atullautağlugich atlakaagiich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹kiņapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağli taavruma uqağikkaņagun, suli kiņapayaaq savautrigumi, ki savagli sayaksrirtaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkauyumuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkaņa kamanaun aņalatchisiļu taimuņa isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaaħiq Ukpiqtuanupluni

¹²Piqpagikkamaan, tupaņanasri ukpiqsriļiqsi uuktuaqsiuķpan sakiq-naqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuağinagu niğiunaiļakun taamna atuumakpan ilipsitĩn. ¹³Aglaan quviatchauğigitchi piqasiutiniļusri Christ-mun nagliksaaħagun quviatchallapiağumuusri quyalusri kama-nautaa sagviqpan. ¹⁴Pisaanņatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ņum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamanau-taan, nayuğaaatin. ¹⁵Sumiunniĩ nalliqli nagliksaaqani iņuaqtuqtauluni, unniĩ tigliņniaqtauluni, unniĩ savvağluktauluni, unniĩ naipiqtuqtauluni iņuich sutilaanjatnik. ¹⁶Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriļha Christ-mik kaņusruutiginğilijun, aglaan kamak-

sruġliuġ Agaayyūn ilisimanahġmigun Christ-mun iñugitilaagmiñik.

¹⁷Pakma atanniñhum aullaġniiviksraġa tikitchuq, aasrii Agaayyutim iñuġi atanniqsukkauqqaqtuksraurūt. Tarra atanniqsuqqaagñiqpatigut, qanutchimik isruksraqaġisivat tamatkua tupiksriñġitchuat tusraayugaal-lautamik Agaayyutikun?

¹⁸“Nalaunġaruat iñuich annaliksraġat qaġananġiññiġpan, sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatu killuliqiritlu?”

Proverbs 11:31

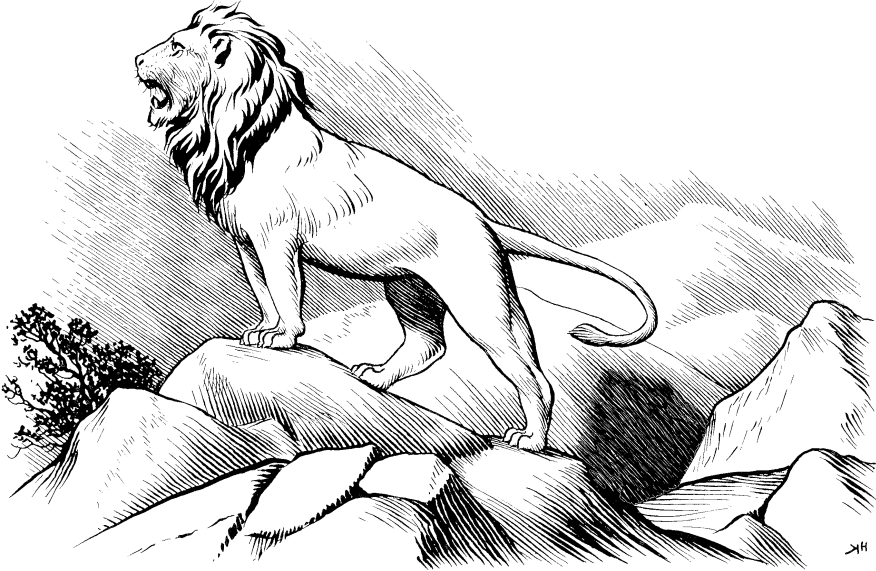
¹⁹Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkauruat pisuħhagun Agaayyutim nakuurualiġilich. Qaisimaapiaqtaksraġigaich iñuutichisij iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruamun ataramik.

Munaqsraġi Agaayyutim

5 ¹Pakma silġiqsuġniaġitka qaukħuruat akunnapsitñi, uva-
naptuuq qaukħiupluġa. Qiñiqsimagiga nagliksaaqman Christ
aasrii quliaqtuaġiplugu, piqatauyumaaqħunaptuuq kamanautaanun
sagviqsaġumaruamun. ²Qaunagilugich iñugikkaġi Agaayyutim, munaq-
sraġikkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqukkarġa ilipsitñun].
Nunurausrunajaqsri aglaan piyummatigipiagħlugu, piññanġiasruġa-
qasri aglaan savautiyumaapiagħlugu. ³Atanġuniaġvigijsruġaqnagich
Agaayyutim iñugikkaġi qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausit-
chi munaqsranun. ⁴Aasrii qaukħiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigijsirusri
niaquġutaanik kamanautim akiññaktaatun piunġiġaġumiñaitchuamik.
⁵Taatnatuntuuq, nukatpianuruasrii kamakkutiugaġitchi qaukħiuranik.
Iluqasri kamaņaasrugisruġaqasri savauttutilusri atchiksuaħkun, atakkii
“Agaayyutim ayaksimaagai kamaņaasrugiruat
aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataadni sayakturuat argaiñ
Agaayyutim, ilaanli kamaņaqsipkaġumagaasri piviksraq nalautitpan.
⁷Igillugu iluqaan isrumaalutugikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksilusri, tak-
ku ilaan qaunagigisigaasri. ⁸Qauġrimmaagigitchi qaunatqiaġigusri.
Uumiksriksi Tuunġaq ataramik ukpiġutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qali-
ġuularuatun lion-tun kukiħuktuatun sumunliqaa niqiksraqsiuqhuni.
⁹Taatnamik akiħiħiqsuqsuġ payaņaigvigilugu ukpiqsriħiqsi, ilisimalugu
aniqatiusri nanipayaaq nagliksaaħhattuuq ilipsisun. ¹⁰Aasriiñ naglik-
saaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim iħuaqqtipayaaqqtuam
tuħtuqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkaġmiñun,
naamasripkaġniagaasri, nalupqinaigusri ukpiqsriħipsitñi, sayaktusriħu-
sri suli payaņaigusri. ¹¹Ilaanun illi kamaņaun saħġiħu qarġavak taimuġa.
Taatna.

(1 Pe 5.8)

Ilammiugutit

¹²Aglaktuᅇa naiglipᅇlugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniq-simapluni aniqataulᅇa. Pitchuksaagukkipsi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim iᅇuaqqutigillapiaᅇhamik. Ilisimalugu taamna iᅇuaqqun tuniq-simavigisiuᅇ. ¹³Ukpiqtuaᅇnuruattuuq Babylon-mi ittuat piksraᅇtaᅇnuruat ilipsisun, tuyuqmigaasri nayaᅇᅇᅇamik, sulᅇ Mark-ᅇum iᅇᅇiᅇiᅇmatun itaᅇma. ¹⁴Paᅇlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piᅇpakkutiᅇfikun. Qiᅇuiᅇᅇᅇaq illi iluᅇapsitᅇi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuᅇ.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

1 ¹Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigipluñalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukuniña iñunñun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigmik uvaptiktun nalaunñaruahagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ²Iłitchuğisaiñaqsiunñuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iłuaqqutiqağitchi atqunaq qinñuññamiglu.

Agaayyutim Tuqłutaalu Piksraqtaañalu

³Agaayyutim pakmakñaqtauruakun saññiagun qaitchiñiğaaati-gut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiğikun tumigiplugu iłitchuqsriñiptigun ilaanik tuqłutiqigikkaptiknik iłañiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauñigmñunlu. ⁴Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruanik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayuğnaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kañiğruaqtañisigun, aasrii piqatautlasriłusri Agaayyutim irrusriani ilaaton iłiłusri. ⁵Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi iłlatigisriun ukpiqsriñiğapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiğlugu iłitchuğimmaağiğigmik, ⁶suli iłitchuğimmaağiğiq tapiğlugu inñmun aňalalguñigmik, inñmun aňalalguñiq tapiğlugu anuqsruñigmik, anuqsruñiq tapiğlugu agaayyutiqammaağiğigmik, ⁷suli agaayyutiqammaağiğiq tapiğlugu piqpaksriñigmik aniqatinik, suli piqpaksriñiq aniqatinik tapiğlugu piqpaktamik iñupayaanun. ⁸Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigij nausaiñaqtusri taapkunuuna, imaiłaatun inğitchusri asrirringitchuatunlu, aasriiñ iłitchuqsrisaiñağniaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹Aglaan kiñapayaaq iñuk piqanğiññigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitłaitłuni. Puuyumigaa salummakkautilaani killuqsautiğruağmiñiñ. ¹⁰Taatniitman, aniqatiumaañ, sakuugitchi pisuqtilaagusri tuqłukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsiłu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraağagumiñaitchusri. ¹¹Suli akuqtuigisirusri kamañaqtuamik pağlatmik isigupsi isruitchuamun añaayyqutaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹²Taatnaqłuñu itqautisrağatağipsi tamatkuniña, iłisimagaluağisiun-niñ payañaiğvigiğiplugulu Agaayyutim iłumutuuruña pakma pigikkaqsi.

¹³Nalaunŋaruagigiga iñuuniqtutilaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniņa. ¹⁴Iļisimagiga timikuļiksrağma tikitchaqtuuraļha. Taatna atannapta Jesus Christ-ŋum nalupqinaiqługu uqautigaaņa. ¹⁵Aglaan sakuugutiginiagıtka ilipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ŋum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruaq

¹⁶Quliaqtuağutingitchipsi unipchaalianisigun iñuich iļitchuğip-kaisaqapta agğigñiaļhanik Atannapta Jesus Christ kamaŋaqtuakun saŋŋiqpaurağmigun. Uvagut qiñillapiaqsimagikput kamaŋaqtuaq qaumağiņñiņa. ¹⁷Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakkutmik kamanautmiglu, taavruma nipim nipliutipmagu kamaŋağniqsrauruam supayaaniñ nipliqhuni, “Tarrataamna piqpagikkağa Iğñiğa quyalimaaqtigillapiakkağa.” ¹⁸Aasrii taimani tusaagikput taamna nipi niqliqsuaq qıļaņmiñ piqatigiplugu Jesus iñğimi taivrumani Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹Uvaguttuuq nalupqisruutigingip-saağikput uqautigikkaŋat Agaayyutim sivuniksriqiriņisa iñiļğaanimma. Piļļautaqtsuri naalağnitqiağikkupsigij uqalħich, takku uqalħich kaŋiqsipkağaasri agğitqiņñiaqtilaŋanik Jesus-ŋum atriplugu naŋum qaumapkaifħa taaqtuaq ini qausrağatağniņanunaglaan uvlum suli nuilğatağniņanunaglaan uvlugiaņan uvlaam. ²⁰Sivulliulugu iļitchuğiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim iņmiktuiñaq kaŋiqsipkağumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqalħaniñ. ²¹Atakkii iñuich sivuniksriqingitchut sumiunniñ pisuğimiktigun, aglaan Agaayyun uqağniqsut iñuņmigun aņalatkaqsipmatij Ipqitchuam Irrutchim.

Iļisautrit Taņiğilaakun

2 ¹Iñiļğaanimma taņiğilaakun sivuniksriqirit iñukpalliğñiqsut akunğatni iñuich [Israel-mi]; taatnatun taņiğilaakun iļisautrit iñukpalliğñiaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñiaqtut nalunautchilutiņ taņiğilaanik iļisauttutitinik suksraunğıutaayumiñaqtuanik, piiļaağiluguunniñ Atanğuruuaq tuquruuaq annautisukługich. Aasrii pisigiplugu piiļaaqaļhat Ataniğmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ²Suli iñugiallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiilłapiaqtuatigun kaŋŋunaqhutiņ iñuuniaļhatigun, aasrii iñuņnun uqamaqłuutigipkaaqsilugu iļumutuuruuaq pisigiplugich ilinijch. ³Pitłatuğimiktigun maniññaŋniagvigiğisigaasri, iļisautilusri uqautilusriļu iļumutuungitchuanik. Agaayyutim atanniqsuirinąata pasriñiğai taimakņaaglaan, aasriiñ siñiktuangitchuq piyaqquħiñaagųlugich ilinijch.

⁴Takku israğulğich killuqsaqmata Agaayyutim anasriñuqsaqmigai igitlugich nagliksaagvįmun qilįqsruiplugilļu taagniqsrami tikiññiaļ-

hanunaglaan uvluan atanniuviksram. ⁵Suli Agaayyutim piyaqqumigai iñuich iñuurat taimani uvlunjiñi Noah-m, ipipkaqługich agaayyutait-chuat nunami uliqpanmun kamanaqtuamun. Noah quliaqtuağaqtuq iñunun nalaunqasriruksrauniplugich sivuğaani Agaayyutim, aasrii! Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat malğuk iñui!lu. ⁶Suli Agaayyutim patchisiqutinigai iluqaisa iñuich iñuurat nunaqqiq-paanji Sodom-mi!u Gomorrah-mi!u, aasriiñ ađralipkağataqługik iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqağniqsuq qanuq suksraunğıgñiaqtilaanatnik iluqaitñik agaayyutailaanik. ⁷Suli Agaayyutim annautipmigaa nalaunqaruq Lot, qinupkakkauruq atqunaq qayuğnaqtuakun iñuunia!hatigun killuliqirit iñuich. ⁸Atakkii taamna nalaunqaruq iñuk iñuuniaqami akunğatni tamatkua killiqiruat iñuich uvlugagipman, i!u!liuqtitauruq qinıqı!u!tu!sraaplugı!lu pigıit!chuat savañich. ⁹Taatnaqhuni Atanğum ilisimagaa qanuq annautri!iksrani agaayyutiqaqtuanik uuktuagısrıanıtñiñ suli qanuq tigummi!iksranat nalaunqaitchuat iñuich uvluanunaglaan atanniuviksram anasriñnuqsag-viksranatnun. ¹⁰Agaayyutim anasriñnuqsagısiñigai suvaluk tamatkua iñuich ađalatağipkaqtuat timim kimmutiğruañiñun qaayuğnaqtuanunlu, suli suksraqanğitchuat Agaayyutim ađalatchisaanik. Tamatkua ilisautrit tanğı!laakun añarut arguñaplutıj. Sivuuğagingit!chaat uqamaq!uutiqa-!iksraqtıj qinıgnaitchuanik sanıjıqaqtuanik qılanımi. ¹¹Israğulgitunniñ kamanatluktuat sanıjıkun sayaktu!ikunlu tamatkunakıja uqamaq!uuti-gıtlait!chaich taapkua nayuqtıgıkkanı Atanğuruam. ¹²Aglaali tamatkua ilisautrit atriqaqtut isrumatlai!aatun niğrutıtun, ađalatıtautun aul-lasıgmıknun, anıruatun ađuniagaksrauplutıj tuqqutaksrauplutıjlu. Uqaguurut pigıi!ıplugich sunik kanıqsımanğısağmıknık. Aasrii piyaq-quğısirut isrumatlai!aatun niğrutıtun. ¹³Taamna akı!ıusriagıgisıgaat naglıksaaqsıupkai!ıgmıktıgun atlanık iñunınik. Ilinısa kimmutıgıra-ğıgaat pisu!ıgruadıj uvlugaluamiunniñ. Kanıusrağutau!hiñaqtuat ilıpsıtñun niğıqataukadıj ilıpsıtñi, taqsraqtatun suli qilgulıktun akun-napsıtñi, quviasruutıgıplugu ukpıqsai!ıqtıj. ¹⁴Qinıqamıtıruñ ađnaq ik!ıt!chak!hutıj sayunıyumarut nutqaummsılguıt!lugu taatnasrıq killuqsauñ. Ik!ısaagñıgaıch pitchıgiaqtuat iñuich killulıqı!iksranat-nun. Ilinısa uummatıjıch ađalatiqağniqsut kaviuqtau!ıgmun. Ilinıch taiyuaniq!uutıkkaurut, suksraunğıqsagumaadtut. ¹⁵Suksraagñıgaat nalaunqaruakuağıağ aasriiñ ulapnaaplutıj. Iñuuniaqaqsırut iñuktun atı-lıktun Balaam iğñıja Bosor-m, piqpaksrıruaq akı!ııutaanık killulıqı!ıthum. ¹⁶Aglaan suakatakkauruq killulıqı!ıgmıgun. Uqat!ai!laam natmaksıgvıan nipliuti!plugu iñuum nıpaatun nutqaqtınnıgağ sıvunıksrıqırı kınıniqı-sağaluaqtuaq. ¹⁷Tamatkua ilisautrit atriqaqtut nivvıatun imğılaamik suli taktugayauratun ađalatañatun anuğı!ıuum. Tamatkua iñuich

Agaayyutim itqanaiyautiniġai iniksraġatnik taaqtuam taag̃niqsraġani isruksrait̃chuami. ¹⁸Ilinġich uqaqamiġ nipitusripl̃utiġ uqaġaqtut sumun atuġumiñaiġaatigun. Ik̃ħisaag̃uugaich pisugruaġutaagun timim pivaaġ-ħaħikunlu tamatkua salummaqt̃lut̃iġ annaqqamm̃iqsuat tamatkunak̃ħa killukun iñuuniaqtuaniñ. ¹⁹Ilinġisa akiqsruqtuġuugaich iñuich atanniqsuq-tiksraiñipl̃ugich ilinġich savaktaag̃ruuġħaġmiġ qaayuġnaqtuamun, atakkii iñuk aġalat̃ittaqtuq qanusripayaamun akiil̃iraġaqt̃imiñun. ²⁰Iñuich annaaniġniqsut qaayuġnautait̃niñ nunam iñuiñ il̃it̃chuqsriġiġmiktigun atannapt̃iknik Anñiqsuq̃tipt̃ikniglu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinġich il̃lakkataag̃ut̃it̃qikkumiġ tamatkunūa akiil̃ipkaġutiġlu, isruksraġat pigiit̃l̃ukk̃is̃ir̃uq aullaġnĩiqqaal̃iġmikniñ. ²¹Il̃it̃chuġiġaluaqqaq̃l̃uġu iñuuniaġiq nalauñħaraħikun, iħuatl̃ukkayaġniqsuq ilinġit̃ni naluugaġumitruġ taamna iñuuniaġiq uumak̃ħa tunut̃chiġiġmikniñ ipq̃it̃chuamik till̃it̃mik qaisauruamik ilinġit̃ñun. ²²Uvva atuumapkaġaat taim̃ħa nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqiraġigaa iġmi miġiak̃kani,” suli “Kuniaq iġġuanik̃kaġat uti-ġaqtuq maġġaġmun maġġil̃uktaġiaqhuni.”

Akiqsruutaa Atangum Agg̃iñiaħan

3 ¹Piqpagikkamaan, ukua tuyuutit tugliġigaich tuyuutma ilipsit̃ñun. Taapkuñnuuna tuyuut̃ipkun itiqsaġukk̃ipsi itqaqt̃illugich tamatkua uqaut̃iġikkatka iñuuniaq̃plusri ipq̃it̃chuakun. ²Ilipsit̃ñun itqaġit̃qugitka sivuniksriq̃taur̃uat ipq̃it̃chuat̃igun sivuniksriq̃irit̃igun suli till̃isaur̃uat uvapt̃ikñun atannapt̃ikniñlu anñiqsuq̃tipt̃ikniñlu uq̃qiraqt̃it̃igun. ³Kaġiqs̃iraksraġig̃iksi una sivull̃iulugu, mitaut̃iks̃ir̃uat tik̃it̃kis̃ir̃ut ilipsit̃ñun aqull̃iġni uvluni aġalat̃ittuat pisuġiġruaġmikñun. Mitaut̃ig̃iniġaasri ⁴uqaq̃ħutiġ, “Jesus-ħum akiqsruut̃ig̃igaa aggit̃q̃iñiaħi. Naamimi imma? Taimak̃ħaqaħa aapaavut [Christ-kun] tuq̃ugaluat̃ut, aglaan sua iluqani tamarra atlañġunġit̃chuq aullaġnĩil̃gataħhaniñaglaan nunam iñiq̃taul̃han.” ⁵Aglaan itqaġiyummataiġl̃apiġaat una, Inġil̃ġaan Agaayyutim iñiġaa uqaħagun q̃il̃ak suli nuna, aasrii nuna nunaġuq̃l̃uġu imiġmiñ suli imikun, ⁶suli tamarrumuuna imikun nunaqqaq̃ piyaq̃quq̃l̃uġu uliq̃pak̃tit̃lugu. ⁷Taatnatunt̃uq q̃il̃aiġlu nunalu pakma ittuat qaunaksriq̃aqt̃ut Agaayyutim uqaħagun piyaq̃quġniāħanunaglaan ikniġmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsuġis̃igai iñuich agaayyutait̃chuat aasriiñ piyaq̃quġlugich.

⁸Aglaan piqpagikkamaan, puuyuumanagu una, isrumaraqt̃ugut atausriq̃ uvl̃uq pivikisilaañanik suli 1,000 ukiut pivik̃pauraq̃at̃ilaañanik, aglaan Ataniġmi atiruk. ⁹Atangum sukaisaag̃ut̃iġing̃it̃chaa immiomasra-qamiuġ akiqsruut̃ig̃ikkani, iñuich il̃aġich sukaiñniġiġaluaġaqt̃ut. Aglaan anuqsrut̃iġaasri, atakkii piyumm̃at̃iġing̃it̃chaa kiñaañniñ piyaq̃quq̃lugu, aglaan iluqaisa mumiq̃ugaluġai killuqsaut̃mikniñ Agaayyut̃mun.

¹⁰Aglaan uvlua Atanguruam tikitkisirug nigiīlutiluni aggīhatun tiglin̄iaqtim. Taivrurmani qilaich piigisirut qukiḡñaqtuamik tusrag-naqhutiḡ suli qaummatit qilaḡmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtug supayaatlu nunamiittuat. ¹¹Iluqaḡmiḡ tamatkua sut piyaq-quḡumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iḡuuniaḡiaqtuksrauniqpisi? Iḡuuniaqtuksraurusri ipqillaḡiaḡusri suli agaayyutikuḡusri supayaakun, ¹²utaqqilaḡu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuaq suli pisuqtilaapsitnī tikiumapkaḡnaḡiaḡiaḡluḡu taimnā uvlug. Taivrurmani uvlumi ikniḡum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquḡisigai suli qaummatit aukkisigai. ¹³Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkaḡi, itnaami, nigiuḡaqaqtugut nutaanik qilaḡnik suli nutaamik nunamik iḡuuviksraḡatnik nalaunḡasripkakauplutiḡ iḡuich tupiksriuat Agaayyutimik.

¹⁴Taatnamik piqpagikkamaḡ, utaqqisiuḡ taamna uvlug. Pisuqtilaapsitnī iḡuuniaḡitchi taqsraqtailaakun puyyilaḡtautailaakun sivuḡaani Agaayyutim suli qiīnīḡakun. ¹⁵Isrummatigisiuḡ anuqsrullapiaḡa atannapta kaḡiqsimalugu anniqsuqriḡha uvaptiknik. Taatnatuntuuq piqpagiplugu aniqatiupta Paul-ḡum aglakmigaasri puqitukun Agaayyutim qaisaḡagun. ¹⁶Iluqaḡitnī tuyuqtuutmīnī uqautigipmigai tamatkua sut. Uqaḡiḡ iḡaḡich kaḡiqsilḡunaitchaluagtut. Aasriiḡ iḡuich naluruat payaḡaiqsimaitchuatlu qipitichīnīqsut Paul-ḡum tuyuqtuutaīnik suliunnīiḡ atlanik uqaḡhīnik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqquḡniaḡai.

¹⁷Ilipsiasriiḡ piqpagikkamaḡ, tamatkua sut ilitchuḡikkasri sivuani qaunatiḡaḡiksigik. Taatnangitchupsi sivullikkauviaqmiusri killukuḡutiḡisigun maliḡutchīḡitchuat. Aasriiḡ qaunagiyumagiksi paallangiīksraqsiī payaḡaiqsimmavigikkapsitnīiḡ. ¹⁸Aglaan nausraiḡaḡitchī iḡuaqquḡtrisaagun ilitchuḡimmaagiksisaīḡluḡu Ataniqput anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamanaun pakma suli qaḡavak taimuḡa. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqalıq İnuunaqtuaq

1 ¹Aglaktuŋa ilipsitñun Jesus-mik taiyuutiliŋmik uqatıgmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuliŋmik inniqsuamik aullaŋniñiŋmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniqlugulu suli tautuklugulu aksiapluguunniñ. ²Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuliŋmik tautuŋnaqsipman qiniŋuraaqsiñiaŋikput. Sagviqqaaqman iñmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitŋaqtauruakun iñuulikun inniqsuakun aapami aullaŋniñiŋmiñ. ³Tamanna qiniikkaqput suli tusaaplugu uqagipmigiŋmikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluahusi piqatigilugik Aapauruaŋlu suli İŋniŋalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatitaqmatun iliniknik. ⁴Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuliŋmik iñitchuŋitquplugu Jesus. Taatnaŋuta quviatchallapiaŋisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵Uvvauna uqalıq uvagut tusaananiikkaqput Agaayyutim İŋniŋaniñ aasiiñ quliatuagigikput ilipsitñun, itnaipliŋlugu, Agaayyun qaumaupluni suli ilaani taaqtuaniŋichuq suuramikunniñ. ⁶Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruŋaqtuq piqataunipluni Agaayyutmi killuliqituiñaqhuniki. Taatnaipliŋlugu atrinurugut iñuktitun taaqtuami pisuktuatitun. ⁷Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiiksilluta avatmun, taatnaipliŋlugu atrinurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiiñ salummaŋaatigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim İŋniŋa Jesus tuqqutaupluni maqipkaŋlugu augikkani uvaptiknun. ⁸Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanŋichugut Agaayyutim ilumutuŋhanik. ⁹Quliaŋikaptigu Agaayyutmun killuqsagniŋluta ilaan natqigutiniaŋaatigut nalaunŋaiŋipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsimaruq nalaunŋaruŋupluni suraŋaŋipayaagmiñi. ¹⁰Agaayyun nipliqsuq killuqsagniŋluta aglaan

nipliakapta killuqsatlaitluta uqağigikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiñ Agaayyutim uqağahagun iñuuniañitluta.

Christ Uqapsaagutrikput

2 ¹Iłauraamaan, aglaaqsiruja ilipsitñun killuqsaqunjtikaluaqhusi. Aglaan kiñapayaaq killuqsaqnikpan piqaqtugut uqapsaagutrikrap-tiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsaqsimaitchuaq. ²Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigirug inmiñik piqutigipluta, taavrumunnaqlugu piigai killuutivut sulit killuqsautinjich iluqatin iñuich nanipayaaq.

³Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukkumiñaitchugut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴Iñuk nipliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupiginitlugu ilaan tillisaa sagluqsruğaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimañitchuq ilumutuuruamik. ⁵Kisupayaaq tupiksripman Agaayyutim niplutaanik ilaan piqpagiragigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruirug Agaayyutitnaqtauruamik piqpaksriğimik. Tupiksriguptaasiñ Agaayyutim nalupqinaigikput atausiñjuqtillaaput ilaani. ⁶Kisupayaaq nipliqami iñuuniağniłuni atausiñjuqatigimaaqlugu Agaayyun iñuuniaqtuksraurug ataramik Jesus Christ-ñum iñuuniałhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷Iłauraamaan, tuyuqañitchuja ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqağmik inñaniktuamik taimakñaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakaqsi tusaalłapsitñiñaglaan. ⁸Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkağa ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuğigaat taatnasiq piqpaksriğiq Christ-ñum iñuuniałhagun ilipsiłuami iñuuniałapsigun, atakkii taaqtuaq qaaniqsaiñaqtuq aasiñ ilumun qauma qaummağiksirug. ⁹Iñuk nipliakami qaumamiinnipluni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtuaqatiuniñik tavra kañigruaqtana simmiñitchuq—taaqtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaqsilgitchaqtuq killuliqipluni. ¹⁰Aglaan iñuum nakuagikamigich ukpiqtuaqatiuni qaumamiittaqtuq, iñuuniałhani sumunniñ paasaqtit-tagumiñaitchaa. ¹¹Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtuaqatiuniñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksraigagivug atakkii taaqtuam qiniłguiliplugu.

¹²Qitungamaan, taatnaqluja aglaktuja iluqapsitñun, atakkii Agaayyutim natqigutigai pigiiłiqutisi Jesus Christ savaaqahagun.

¹³Aglaktuja ilipsitñun utuqqanaanun atakkii ilisimaaniklugu Agaayyun taimña inñaniktuag aullağniłhaniñaglaan. Aglaktuja ilipsitñun nukatpianun

atakkii akiiligiiksi Tuunġaq pigiitчуapayaam aullaġniiraa.

14 Aglaktunġa ilipsitnun, ililġaanun,

atakkii ilisimaaniklġugu Aapauruaq.

Aglaktunġa ilipsitnun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun

taivrumiġa inġaniktuamik aullaġniiġhaniġġlaan.

Aglaktunġa ilipsitnun nukatpianun sanġjiruanun

tuniqsimaruanun Agaayyutim uqaġhanun ittuanun ilipsitni.

Taavrumuuna akiiligiiksi pigiitчуapayaaq,

Tuunġauruq taamna.

15 Kaviuġinagich suoramik unniin ilitqusiat nunam iġnuġisa. Atakkii iġnuum kaviuġikpagu taamna ilitqusiq piqpagiyumiġaitkaa Agaayyun.

16 Suami taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kaġiġruaqtam kaviuġikkana,

sut iġnuich qiġnikkanġisa piġnġaktaagisuklġugu, sulii supayaat mattumani

nunami iġnuich kamasaaġutigikkanaġich—taatnasiq iluaqnaġitkaluaqtuq

Agaayyutim irrusiani. 17 Taamna ilitqusiat iġnuġisa nunam sulii kaviuġik-

kanġilġu piġgumaagtut. Aglaan iġnuuk tupiksriuaq Agaayyutim pisuġhanik

iġnuutuinaqtuq Agaayyutmi.

Akiililġisuqti Christ-mun

18 Ilauraamaanġ, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi akiililġisuqtaa Christ agġiqsaġumanipluġu. Aasiiġ ilitchuġigikput iġnugiaktuat

akiililġisuqtaai Christ agġianiksimanipluġich. Taatnamik ilisimarugut

piviksram isua qallisilaananik. 19 Tamatkua akiililġisuqtaai Christ unniin

piqataugaluagtuat uvaptikni ilaliutillapiaġitkaluaġnaġmiġ, taatnaqhutinġ

aullaġniqsut uvaptikni. Tuniqsimagaluaġumiġ Agaayyutmun akiililġi-

lġisuiġnayaitchut Christ-mik, aasiiġ nayuġayaġaatigut. Unitnġamisigut

nalupqinaisitkaat sumiunniin piqataunġiġitġ uvaptikni. 20 Aglaan iluqasi,

ilumutuulġiq ilisimagiksi, atakki Christ-ġum qaitchiġniġaasi ilitqusiġmiġnik.

21 Aglaktunġa ilipsitnun naluruagilusi ilumutuuruuġiġmik aglaan ilisimagi-

ġa ilitchuġianikkaluuġiqsi taavrumiġa aasiiġ ilisimapmiġiksi sagluturuuq

ilagiġitkaa ilumutuuruam. 22 Kiġnali sagluturuuġuniqpa? Kisupayaaq pii-

laaqaqtuq Jesus-mik Christ-ġunipluġu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim

tuyuġikkana anniqsuutiksraupluġu uvaptiknun). Taatnaqtuq taamna

akiililġisuqtauruq Christ-mik, aasiiġ ayyaklġugik Aapauruaġlu Iġnġiġalu.

23 Kiġnapayaaq pii-laaqaqtuq Iġnġiġuruamik piqatauyumiġaitchuq taavruma

Aapanani; kisupayaaqaasiiġ uqaqtuq ukpiġiniġlu Iġnġiġuruuq taamna

piqataullapiaqtuq taavruma Aapanani. 24 Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiġaġit-

chi tupiksriġusriġu tusaakkapsitnik aullaġniiġhaniġ ukpiqsriqqaalġpsi.

Taatnaġupsi atausiġġuumaniaqtusi Iġnġiġmiġlu Aapauruamiġlu. 25 Itqaġluġu

Christ nipliutigikkana uvaptiknun, “Piqatauġapsiġun Aapami qaitchigi-

ġipsi iġnuuġiġmik Agaayyutitnaqtauruamik.”

²⁶Piruksraukama aglaktuŋa ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisautraunipluŋ. Ilumun akilililisuqtaurut Christ-mik qanuŋviiqsitchiñiaqhutiŋ ilipsitñik. ²⁷Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñiqsuq Irrusiŋmiñik nayuutiruamik ilipsitñi. Taatnamik ilipsi inuqsraŋitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-ŋum Irrusian ilisautigaasi supayaanik, aasiñ ilitchuŋipkautaa ilumutuuruq. Iñuuniaqatigiigitchi Christ-mi.

²⁸Ki, qitungamaaŋ, iñuuniaqatigiigitchi ilaani. Taatnaŋupta tatavrualanayaitchugut tikitpan suli kanŋusukkayaitchugut sivuŋaani aggiqpan. ²⁹Ilisimaplugu Christ-ŋum killuqsasimaiŋaŋulha nalupqiginiŋchiksi taamna nalaunŋarualiqiruaq Agaayyutmun qitungaŋitilaŋa.

Agaayyutim Qitungai

3 ¹Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitluta! Piqpaksriŋha uvaptiknun kamanaqpaŋitluni taiyuutiqaŋaatigut qitungaŋiŋmiñik, ilumun ilaan qitungaŋillapaŋaatigut. Aglaan iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik kanjisiŋitkaatigut atakkii Aapauruaq ilitchuŋimaitlugu. ²Iŋauraamaaŋ, Agaayyutim qitungaŋiliutianikkaatigut. Ilisimanjtkikputsuli qanutchiuluta ililiksraqput, aglaan sagviqpan ilaatun iligisirugut, atakkii ilaa qiniŋisigikput kanjisiŋilugulu irrusipiana. ³Taatnamik, kisupayaaq niŋiugaqaqtuaq Christ-ŋum sagviŋksraŋanik ipqiññiuraŋaqtuq atakkii ilisimaplugu Christ-ŋum ipqisilaŋa.

⁴Iñupayaaq killuqsaqtuq atuiruq atiruamik tupiksritlaitchuam atuŋaŋikkaniñik. Iñuk killuqsaqami ayairuqtuq Agaayyutmik navgipluni iñuuniaqurrutaanik. ⁵Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-ŋum iñuŋulha piigityaqhuni killuqsautipayaanik. Killuqsagumiñaitchuq atakkii killuutaitluni. ⁶Taatnamik, kisupayaaq atausiŋŋuqatausimaruq Christ-mi killuqsaqtaŋitchuq. Aglaan killuqsaqtuam kanjisiŋimaitcha ilitchuŋisimaitlugu Christ qaŋaunniñ. ⁷Iŋauraamaaŋ, iñuŋmun ukpiqsaqtitnasi. Iñuk atuiruaq nalaunŋaruamik nalaunŋaruaruq Christ-tun killuqsasimaiŋaŋuruatun. ⁸Iñuk killuqsaqtaqtuaq tuunŋaŋaŋaqturuq atakkii Tuunŋaq killuliqiniqsuq aullaŋniŋhaniŋaglaan. Pakma Iŋniŋa Agaayyutim aggiŋniqsuq piyaqquŋiaqlugu iluqaan Tuunŋaum savaaŋikkaŋa. ⁹Kisupayaaq Agaayyutim qitungaŋiliutikkaŋa killuqsaqtaŋitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaaqlugu iñuuhŋiŋmiñik. Iñuk taamna killuqsaqtaŋiŋaitchuq atakkii Agaayyutitŋaqturuq. ¹⁰Tavrakii ilisimagiksi atlakaŋiŋksilaŋak qitungaiñ Agaayyutim suli qitungaiñ Tuunŋaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsaqtaqtuaq suli piqpaksriŋitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitŋaqtuŋitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹Uqaŋhi Agaayyutim inniqsuat aullaŋniŋhaniŋaglaan tusaamak-kapsilu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹²Ilisimagikput

Cain piqpaksriñitluni Abel-mik nukatchiağmiñik, taatnaqlugu inuaqtağigaa atakkii tuunğaqñaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqqutpaun? Ilaan savaağikkañi pigiitlutinj. Aglaan Abel nalaunñaniqsuq taatnamik ilaan savaağikkañi nakuuplutinj. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³Ukpiqtuaqatmaan, quviğusukkasi inuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut ilisimagikput annautrautilaaqput. Akililiqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunjaruatun aglaan annautraupluta pakma inuutlasirugut Agaayyutikun. Inupayaaq piqpaksriñitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunjaruqsuli piqataunjitluni Agaayyutmi. ¹⁵Kisupayaaq uumiksriuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuunğaqñaqtauruq, ilaa inuaqtuqtaupluni uummatmiñi. Ilisimapmigiksi inuaqtuqti piqagumiñainiñiplugu inuuhigmik Agaayyutitñaqtauruamik. ¹⁶Christ tuqqutikamisigut taavrumuunnaqlugu kañiqsipkağaatigut piqpaksriñhum suutilaanjanik. Taatnaqhuta tuqqutisugaaqtaksrağipmigi-vut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷Uvvaasiin inuk umialgutiqagumi inuqsriunjitluni suni aasrii ilitchuğiplugu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunjitkumiun inuqsriuqtuaq, ilmun piqpaksriñitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸Iłauraamaan, piqpaksriñata uqałhiñakun aglaan piqpaksrisa savaağikkaptiginlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaaqput ilmun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰Qakugupayaaq uummatipta ihuiliiuqtitkaqsikpatigut tunjaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktug uummatiptikniñ, aasiin ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹Iłauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrutiqagtugut sivugaani Agaayyutim, ²²aasiin qanumipayaaq iniqsruğupta supayaa-nik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruağikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqlugu quyagikkaña. ²³Aasiin taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴Iluqağmiñ tupiksriuat Agaayyutim tillisaiñik atausiñnuqatigimaagaat Agaayyun, aasiin Agaayyun piqataupluni ilinjitni. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuu-tiłha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiñi uvaptiknun.

Irrusia Agaayyutim suli Tanjiğilaaq Irrusiq

4 ¹Iłauraamaan, inuğiaktuat tanjiğiliqiruat ilisautrit siamitut napmupayaaq. Taatnamik tunjaviginagu inupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipliğnipluni, aglaan uuktuaglugu Agaayyutitñaqtaugaluaqmagaan. ²Uumuuna nalupqiginitchiksi

Agaayyutim irrusia, Iñupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqaqtuaq Jesus Christ timiqaqtilaananiq piqaqtuq Agaayyutitnaqtauruamik irrutchimik. ³Kisupayaaq uqaqangitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqangitchuq Agaayyutitnaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akilililqisuqtauruam Christ-mun. Tusaanigiksi taavruma agqiqaqumalha naagaunniin ilaa imma nayuutianiktuq inuḡni nanipayaaq.

⁴Iłauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiin akiilianikkisi tamatkua tanjigilqirit, atakkii Agaayyun ittuq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanjigilqiriniin. ⁵Tanjigilqirit tuunqaaqtaurur. Taatnakii uqaqigaat sutigun akitnaqtuiruat Agaayyutmik. Inuittuuq tuunqaaqtaupmiruat naalaḡnimiragigaich. ⁶Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalaḡnigaatigut. Uqautigikkaqput suunqil-lapaḡaluaqtuq inuḡni qitunḡaḡinisaḡniin Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuḡiniaḡivut inuich malikpatruḡ ilumutuuliq naagaqaa malikpatruḡ killiqitq.

Agaayyun Piqpaksriḡhuruq

⁷Iłauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqpaksriḡgmik aasiin kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuaq qitunḡaḡigaa Agaayyutim ilisimaanikhuniḡ ilaanik. ⁸Inuk piqpaksriḡitchuaq ilitchuqsrismaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqpaksriḡhuruq. ⁹Agaayyutim urriqsuḡnigaa qanutunaglaan piqpaksrisilaani uvaptiknik tuyuḡikamiuḡ nunamun Iḡnitualuni atrinilaq inuutqupluta ilaagun. ¹⁰Qanuutaupiaqtilaana piqpaksriḡhum uvva, taimani uvagut piqpaginikaluagikput Agaayyun, aglaan Ilaan urriqsuḡnigaa piqpaksriḡḡi uvaptiknik tuyuḡikamiuḡ Iḡnitualuni piquplugich killuqsautivut tuquḡigmigun qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹¹Iłauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuuq piqpakkutiruksrauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹²Inuum sumiunniin Agaayyun qinḡinḡanitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun inuuruq uvaptikni aasiin ilisautipluta piqpaksritqupluta atlanik ilaa piqpaksripmatun inuḡnik.

¹³Nalupqigiqitchikput atausiḡḡuqatigitilaana Agaayyun suli ilaa inuutilaananiq uvaptikni, atakkii ilaan irrusiini inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqagḡniqsuq Iḡnituamiḡnik anniqsuqtiksrauplugu inupayaanun, aasiin qinḡigikput ilisimaraupluta.

¹⁵Kisupayaaq uqautigumiuḡ nalupqinaiglugu Jesus Iḡniḡiḡilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun inuuruq ilaani aasiin ilaa atausiḡḡuumapluni Agaayyutmi. ¹⁶Uvagut ilitchuḡigikput ukpigiplugulu piqpaktana Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpaksriuruq atausiḡḡuqsimaruaq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷Taatnatun inuuniaqapta piqpaksri-

rugut Agaayyun piqpaksripmatun, aasiin attaqsrautiqagumiñaitchugut uvluani atanniiñhum, atakkii inuuliqput atrigigaa inuuniañhan Christ-ñum mattumani nunami. ¹⁸Inuk piqpaksriruaq attaqsragumiñaitchuq. Piqpaksrigupta Agaayyun piqpaksripmatun ilaa talugiyumiñaitchikput. Inuk iqsiruaq ilaanik piqpaksriñgitchuqsuli Agaayyun piqpaksripmatun, atakkii iqsisiqaqtuqsuli Agaayyutmun anasiññuqsagisiñipluni.

¹⁹Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqaagaatigut. ²⁰Inuk nipliğumi piqpaksriñiluni Agaayyutmik aasiin uumiksriñluni ukpiqtuaqatmiñik ilaa sagluruq. Itniittuq: inuk piqpaksriñitñami ukpiqtuaqatiumiñik qiiñtlakkagmiñik piqpaksritłasiyumiñaitchuq Agaayyutmik qiiñtlaisağmiñik. ²¹Tillisiysiaqput Christ-miñ [aasiin taatnatun ilaan inuuniaqugaatigut], inuk piqpaksrikami Agaayyutmik piqpaksriruksraupmiuqtuuq ukpiqtuaqatiumiñik.

Akimaruąurut

5 ¹Inupayaaq ukpiqsiruaq Jesus Christ-ñutilaanjanik Agaayyutim qitunğagigaa. Taatnaqhuta piqpaksrigupta Aapaptiknik piqpaksrirusuttuuq ukpiqtuaqatiuptiknik. ²Piqpaksrikapta Agaayyutmik tupiksrikaptalu tillisaiñik ilisimanaqtuq piqpaksriñiqput Agaayyutim qitunğaiñik. ³Piqpaksrikapta Agaayyutmik uvagut tupiksirusugut tillisaiñik, aasiin tupiksriñiqput tillisaiñik sakiqnañitchuq, ⁴atakkii qitunğapayaana Agaayyutim akimatlasirugun nunam inuñisa ilitqusianiñ. Aasiin akimatlasirugut ukpiqsrituiñatıptigun [Jesus-mik]. ⁵Kiñaasiin akimatlasiva tuunğaqnaqtauruaniñ suli pigiitчуam kaviugikkapayaananıñ? Inuk taamna kisimi ukpiqsiruaq añutim Jesus-ñum Iğñiğutilaanjanik Agaayyutmun.

Iłisimaraurat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸Aasiin nalupqiginitchikput ilaa Agaayyutmun Iğñiğitilaana atakkii piqaqtut piņasunik ilisimarauruanik. Jesus paptaakkaupman imiğmik suli maqipkağaluaqtitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliğniqsuq qilañmiñ Jesus Iğñiğiniplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq ilumutuuruuq ilisimaraupmiuq taavruma ilumun Iğñiğitilaajanik. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu suli Agaayyutim irrusiagun, aasiin taapkua piņasut atirut ilisimarauiğmikni. ⁹Inuich ilisimaraupmata akuqtuğagigivut, naagaqaa Agaayyutim ilisimaraunulha ukpiqnatluktug atakkii piņasuurautigun nipliqsuq ilumutuuplugu Jesus Iğñiğitilaajanik. ¹⁰Kisupayaaq ukpiqsiruaq Agaayyutim uqañhanik Iğñiğmigun ilisimagaa uummatmiñi taavruma ilumutuutilaana. Kisupayaam ukpiqsriñitchuam taavrumiña ilumutuuiğmik uqağipiagaa Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunñañitłuni Agaayyutim ilisimaraulhanun Iğñiğmigun.

¹¹Agaayyutim ilisimapkagaatigut taavrumiņa itnaqhuni: Agaayyutim qaisaņa uvaptiknun iñuulıq Agaayyutitıtaqtauruq, aasiñ taatnasıq iñuulıq Iğñiņaniittuq. ¹²Kisupayaaq iñuuqatıqtaqtuq Iğñiņanik Agaayyutim iñuułıqtaqtuq ilaani Agaayyutitıtaqtauruamik. Kisupayaaq iñuuqatıqanıtıchuaq Iğñiğuruamik iñuuyumiñaitıchuğguuq.

Iñuulıq Isuitıchuaq

¹³Tuyuqtuņa taapkuniņa ilipsitñun ukpiqtuanun Iğñiņagun Agaayyutim nalupqınaitquplusi piqaaniktilaapsitñik iñuulıgınik Agaayyutitıtaqtauruamik. ¹⁴Una pisigıplugu ukpiğillapiagıkiput Agaayyun inıqsruqapta supayaamik pisulıhagun tusaaragııha uvaptıknik. ¹⁵Iıtıchuğıpluguasiıñ tusaaragııha inıqsrupayaaqapta tavra ilisimapiagıkiput qaisaqaanııha uvaptiknun inıqsruagıkkaptıknik ilaaniñ. ¹⁶Kisupayaam qıñiğumiıñ ukpiqtuaqatni killuqsagııluğ taamna tuqułıgmuunıtıkaluaıñaan, ki inıqsruutilııñ Agaayyutmun. Taatnağuni ukpiqtuaqataa iñuugısuruq, atakkii killuqsautai tuqułıgmuunıtıılutıñ. Aglaan killuqsalıq itmiuqtuuq tuqułıgmun ittuaq, aasiñ uqautıgıpsi inıqsruutıgıtquñıtııluğ taamna Agaayyutmun. ¹⁷Iluqani killulıqııq killuqsautauruq, aglaan killuqsautıpayaat tuqułıgmun inğitmiut.

¹⁸Ilisimagıkiput kiñapayaaq qıtungagııliutıkkana Agaayyutim killuqsaaqıtıısisılaana atakkii Iğñiņan Agaayyutim tugluaqsımaragııgaa, aasiñ Tuungaum atniğumiñaitıchaa kinniyumiñaitıılugulu. ¹⁹Ilisimagıkiput qıtungagııtilaaqput Agaayyutmun, aasiñ ilisimagıkiputtuuq atlat iñuıch mattumani nunami pıgıtılaanıt Tuungagıımun sulı ilaan kinnıplugıch ilıñıch. ²⁰Ilisimagıkiputtuuq Iğñiğıkkana Agaayyutim agııanııha, aasiñ ilaan kanıqsıpkagaatıgıt ilaanik ilumutuuruamik. Atausıñıuqsımarugut ilaanun ilumutuuruamun, Iğñiņanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutaullapiaqtuq sulı iñuulıhuruq isuitıchuaq. ²¹Iıauraamaan, agaayyutıqası agaayyutıñıuanı.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ɲum

¹Uvaŋa John ukpiqtuaɲuruat qaukɲinich, tuyuqtuŋa aɲnamun Agaayyutim piksraqtaagikkanaun suli qitungaɲiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvaŋaħiñaunitchuŋa piqpaksriruanaa, aglaantuq iluqatiŋ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ²Piqutigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuaq suli itkisipluni qaŋapak taimuŋa. ³Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Iɲñiŋan iħuaqqutillaŋniagiłisik suli ilunɲugilusik tutqiksiłutigli ilumutuuruakun suli piqpaksriłikun.

Iłumutuulıglu Piqpakkunlu

⁴Uvaŋa quviatchallapiaqtuŋa atakkii ilitchuɲigiga ilaŋich qitungavich iñuuniaħhat ilumutuuruakun, malıgutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵Aasiñ, aɲnaaq, aglaŋitchuŋa nutaamik tillitmik ilipnun aglaan taavrumiŋa pigikkaptiknik aullaɲniħhaniħaglaan. Inıgikpiñ uumiŋa, uvagut piqpakkutiruksraurugut avatmun. ⁶Taamna piqpaksriłiq uqautigikkaɲa itnautauruq: Iñuuniaqtuksraurusi tupiksriłikun Agaayyutim tillisaiñik tusaakkap-sitñik aullaɲniħhaniħaglaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iñuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷Iñugiaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqaqtuat nalupqinaiqhu-tiŋ Jesus Christ-mik timiqaŋiñniplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut suli akiłiłiqsuqtaurut Christ-mi. ⁸Qaunagisitchi ilinıtñiñ. Tavra tammai-ŋitchumaiksi savaagikkaqsi aasiñ Agaayyutim akiłigisigaasi inuŋaiğlugu. ⁹Kisupayaaq simmiiruaq ilisauttutaiñik Christ-ɲum piqataunitchuq Agaayyutmi. Taamnaasiñ tupiksriuruaq ilisauttutaiñik Christ-ɲum piqatauruq Aapauruamiłu suli Iɲñiğuruami. ¹⁰Kiñaliqaa utlautikpan ilipsitñun quliaqtuaqaŋiłluni Christ-ɲum ilisauttutaiñik tukkuliqñagu tupiqnun naagaqaa ilaliñagu. ¹¹Atakkii kisupayaam pağlagumiunı kinniri piqasiqñiagaa pigiitchuakun savaaŋagun.

Aqulliich Iłammiuġutit

¹²Uqaksraukkagałuaqtuġa aglaan uqautigisuġitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aglaan taamuġaġuktuġa ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutigillapiagayaġikpuk. ¹³Qitungaġisa aġnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaagikkaġiñ tuyuġaatin nayaanġaġmik.

Piᅇayuaᅇ Tuᅇuutai John-ᅇum

¹Uᅇaᅇa John ukpiqtuaᅇuruat qauᅇᅇiᅇich, tuᅇuqtuᅇa uumuᅇa Gaius-mun piᅇpagiᅇakkamnun. ²Iᅇlauraamaaᅇ, agaayyutigiᅇpiᅇ supayaaq iᅇuaquᅇlugu ilipni atniᅇᅇaᅇuᅇiᅇlutiᅇlu. Iᅇisimagiga iᅇuaqtilaan irrutchip-kun. ³Quᅇiasuᅇpauraqtuᅇa iᅇaᅇich aniaᅇatiut tikitchuat uᅇautipmatᅇa ilipniᅇ iluᅇnaullapiᅇᅇniᅇlutiᅇn Agaayyutmun sulᅇ iᅇuuniᅇᅇniᅇlutiᅇn iᅇlumuᅇuuruakun. ⁴Quᅇiatᅇhaktillapiᅇᅇaᅇatᅇa sumipayaaq tusaakᅇkiᅇh qitunᅇatᅇa iᅇuuniᅇᅇniᅇlugiᅇh iᅇlumuᅇuuruakun.

Gaius Nanaᅇusiaᅇaᅇtuᅇ

⁵Iᅇlannamaaᅇ, tuniᅇqsimmatrirutin savautriᅇaviᅇh aniaᅇatiuniᅇ, suᅇa-luk iᅇlauruanik. ⁶Uᅇautigiᅇllautᅇaᅇat ukpiqtuaᅇuruat iᅇuaᅇquᅇtriᅇhiᅇ. Piᅇlᅇautᅇᅇniaᅇtutiᅇn qaisaksraᅇaᅇuᅇviᅇh inuᅇiᅇkkaᅇatniᅇ iᅇlauniᅇatni. Quᅇaliᅇᅇiaᅇiᅇksi Agaayyun taatnaᅇuᅇsi. ⁷Atakkii piᅇqutigiᅇlugu Christ aullaᅇtut akuᅇqtuisuᅇaᅇatiᅇ iᅇayuutmiᅇ Jew-ᅇuᅇiᅇtᅇuaniᅇ. ⁸Uᅇaᅇuᅇt ukpiqtuaᅇuᅇt iᅇayuᅇtaksraᅇiᅇgiviᅇt taapᅇua iᅇlauplutiᅇn agaayuliᅇsiᅇ, sava-qatauyumaᅇuᅇtli siamitᅇiᅇᅇhatni Agaayyutim iᅇlumuᅇuuruaniᅇ uᅇaᅇhiᅇiᅇ.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹Aᅇlakkaluaᅇtuᅇa ukpiqtuaᅇuruapayaᅇanun, aᅇlaan Diotrephes qauᅇᅇiᅇtlaturuam suliqutigiᅇiᅇtkaᅇaᅇa. ¹⁰Taatnamik aᅇᅇiᅇguma sagviᅇ-ᅇiaᅇitka savaᅇiᅇ uᅇaqᅇuni sagluᅇsruutigiᅇpluta. Taruᅇa nutqallaᅇitmiuᅇ. Paᅇᅇayumiᅇᅇaitmiᅇgai aniaᅇatiut sulᅇ piᅇᅇaiᅇiraᅇᅇuᅇiᅇtunniᅇᅇ tukkiisuktuat ilinᅇiᅇᅇiᅇ anitqataᅇᅇuᅇiᅇᅇlu akunᅇatniᅇ ukpiqtuaᅇuruat.

¹¹Iᅇlannamaaᅇ, tuᅇraᅇnagu piᅇiᅇtᅇuaᅇ aᅇlaan nakuuruᅇaᅇ. Kisupayaᅇaᅇ atuiruaᅇ nakuuruamᅇiᅇ agaayyutitᅇᅇaᅇtauruᅇ naagasuli taamna atuiruaᅇ piᅇiᅇtᅇuamᅇiᅇ iᅇitᅇhuᅇsriᅇᅇaᅇiᅇtᅇhuᅇ Agaayyutmiᅇ. ¹²Aᅇlaali Demetrius iᅇᅇupayaᅇt uᅇautigiᅇllautᅇaᅇat sulᅇ iᅇuuniᅇaᅇhan iᅇitᅇhuᅇiᅇᅇkaᅇaᅇatigut iᅇi-simatilaᅇaᅇaniᅇ iᅇlumuᅇuuruamᅇiᅇ. Uᅇaᅇuttuᅇ uᅇautigiᅇllautᅇaᅇiᅇᅇput ilaa. Iᅇisimagiᅇᅇ uᅇaᅇiᅇkᅇapta iᅇlumuᅇuutilaᅇaᅇaniᅇ.

Aqulliich Iłammiuġutit

¹³Uqaksraukkagałuaqtuġa aglaan uqautigisuġitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴Tautukkasuaġukkikipliñ aasiñ uqagunuk atautchimi kii-ñagruinaaġutilunuk. ¹⁵Tutqiutiqaġiñ. Iłauraat tuyuqtut nayaṇṇaġmik. Nayaṇṇaġuugivut iłauraavut iluqaisa.

Jude-ηum Tuyuutai

¹Uvaηa Jude, savaktaa Jesus Christ-ηum suli aniqatigiplugu James-ηum. Tuyuğigitka ukua iñunñun tuqlukkanñun piqpagikkanniñun Agaayyutim Aapauruam, qaunagikkanniñunlu Jesus Christ-ηum. ²Uvvatuq Agaayyutim ilunñuktaqaqtillisi qinñiññaqaqtillusriļu suli piqpakkutiqaqtillusri ataramik.

Atanniqsuiñksraq Iļisautriññuatigun

³Piqpagikkamaan, pisuqtilaaptun aglaguktunηa ilipsitñun uqautigisukaluaqlugu anniqsuğiaq iluqata pigikkaqput, aglaan piyumaatchaktunηa pitchuksaağukhusri itna, anuyautisiun ukpiqsriñiq ipqisimaaqulugu Agaayyutim qaisaηa atausriaqlugu iñunñiñun. ⁴Atakkii ilañich agaayyutaitchuat iñuich nalunautchiplutin iļlatiniqsut uvaptikñun. Atuğagaat killukun iħuaqqutrisaa Agaayyutipta qaayuğnaqtuanun pisugruağutaitñun timimiñ suli ilinñisa ayaktuaqmipļugulu Jesus Christ Ataniqput Aηaayuaqaputlu. Agaayyutim taatnatchich iñuich atanniqsuğniğai patchisauniplugich iñilğaan.

⁵Itqaqtitchukkipi sunik iļisimaanikkaluakkapsitñik. Itqaqsiun una, Atanguruam annautigaluaqlugich Israel-aagmiut Egypt-miñ, aglaan aquagun piyaquğniğai tamatkua ukpiqutaitchuat. ⁶Suli israğulgich saññiqagağaluaqhutin savaaqağaluaqhutinlu qilañmi uniñniğaat irvigigaluakkaqtin. Agaayyutim tigutaagñiğai taaqtuallapiaqtuami pituklugich isruitчуuanik kalimniğniğ taivrumuηaaglaan kamanaqtuamun uvlumun ilaan atanniqsuiviksrautmiñun. ⁷Sulipsuuq Sodom-lu Gomorrhah-lu nunaaqqilļu avataatniittuat: Iñugikkañich aatchuutigirut inmiknik sayuñahigmun, anutigaluatunñiñ anutinun. Savaañich kilgutaurut tuvraqunğitlugich, aasriiñ nagliksaağisirut tatapsausriağmiknik isruk-sraitчуuami ikniğmi.

⁸Taatnatullapiaq tamatkua siñniaktuuraaqtit qaayuğnaqsigaat timirin pigiitчуuakun, suksrağinğıqlugu Agaayyutim aηalatchisaa, uqamaq-ħutitigiplugilļu tamatkua kamanaqtuat pakmani. ⁹Qaukħiatunñiñ israğulgich Michael taatna uqanğitчуuq. Qanaaqatigikamiun tuunğaq

uqavaagutigliplugu nalligmiknun timaa Moses-ɲum piginiaqtilaana, akit-ñaqtunɣiññaagaa uqamaqłtuutilugu aglaan uqautiñhiñaagaa, “Atanɣumtuq iñiqtigilisin.” ¹⁰ Aglaali tamatkua iñuich uqamaqłtuutiqaɣuurut supa-yaanik kanjicsimmaagiiñgisagmiknik. Niɣrutitun aullasriqañhiñaqhutin ilinjich kanjicsiñhiñaagaat malikługulu pisugruaɣutrij, aasriiñ taatnaqaminj piyaqqukkauniaqtut. ¹¹ Iqsiñamiurut tamatkua! Iñuuniusriqaqtut Cain-tun, akiññaɲniañhiñaqhutinj killuliqiñhiñaaguhutinj pisigiplugu manik Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaqquɣniaqtut pisigiplugu uqavaagutriñiqtinj. ¹² Taatnatchich iñuich puyyiluktaqtitun ittut niɣiqatigiikapsi, aasrii niɣiqataukaminj ilipsitñi qaunagiraqtut inmiknuñhiñaq taluqsrisaiłakun. Taapkua atrigigaich nuviyat imɣilaat aňalatañi anuɣim. Ittut napaaqtutitun asirritlaiqsuaitun, amusrimaplutinj kanjituummagminj tuqullupiaqhutinj. ¹³ Qaiqpaisun taɣium itmiut aňniqlukman, aasrii kanɲunaqtuat savaanich itlutinj qapukłuatun qaim. Uvluɣiatun pamiulikun ittut [tammausruuruatun]. Taatnatchich iñuich iniksraqaɣniaqtut taagñisrapiañani taaqtuam qañavak taimuɲa.

¹⁴ Enoch-ɲumtuuq, tallimat malɣuata kiñuvianjñ Adam-ɲum, sivuniksriqutigipmigai tamatkua iñuich, uqaqhuni, “Atañi. Ataniq aggiññaqtuq piqatigilugich kisitchuɣnaitlutinj ipqitchuat israɣuligikkani. ¹⁵ Atanniqsuɣniaɣai inupayaurat. Anasriññuqsagñiaɣai killuliqiraupayaat agaayyutaiłaqhutinj savaapayaañisigun, sulii agaayyutaiłaqhutinj iñuuniałhatigun, sulii uqamaqłtuutipayaatigun uqaɣikkañisigun akitñaqługu Agaayyun.” ¹⁶ Tamatkua iñuich uqapiłuttriraqtut uqaqtuyaaqhutinj, iñuuniaqhutinj inminj pisuñgruaɣmiktigun, uqavikhutinj sulii nangaqługich atlat iñuich piññañniaɣiaqhutinj pisukkaɣmiknik.

Kilgutit Alɣaqsruutitlu

¹⁷ Aglaan ilipsi piqpagikkamaañ, itqaɣiraksraɣigisi sivuniksriqutigikanjich uqqiraqtinjñ Atannapta Jesus Christ-ɲum. ¹⁸ Iliñisa uqautigaasri aqulligñi uvluni iñuqaɣisiñiñplugu mitautiksriuanik iñuuniaɣutinj inminj pisuñgruaɣmiktigun pigiitчуakun. ¹⁹ Tamarra tamatkua iñuich agvisaurat atinɣirrutinun, aňalatitlutinj nunakñaqtam pisuñgruañiñun, sulii piqanɣitlutinj Ipqitchuamik Irrutchimik. ²⁰ Aglaan ilipsi piqpagikkamaañ, nappaisitchi ilipsitñik tunɲavigilugu ipqiññiqsrauruaq ukpigun, agaayulusri Ipqitchuakun Irrutchikun. ²¹ Irviqaqtuiñaɣusri piqpaktaani Agaayyutim, niɣiugituiñaɣlugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusri ilunɲuktanagun isruitчуamun iñuukłimun. ²² Ilunɲuksrisitchi tamatkuniña nalupqisruktuanik ukpiqsriñiɣmiktigun. ²³ Annautrisitchi ilañitñik nuqitchipmatun ikniɣmiñ. Ilunɲuksrisitchi atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuɣaanjich puyyiluktakkañi killuqsautim.

Agaayulıq

²⁴Uvva, nangaglakput ilaa qaunaksritlaruaq ilipsitñik paasraaliksrap-sitñiñ ukpiqsriñipsitñi suli tikiutitlapiusri patchisaungiğusri quvianakun sivuğanun kamanautaan. ²⁵Kisimi Agaayyutauruq, aasiiñ ilaan anniqsugaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamanagñiqsraq sañji suli aňalatchisipayaaq pigigai taimakñaqañja pak-manunaglaan suli qañavak taimuña. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

1 ¹Ukunani makpiğaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikka-
nji. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiniqtitquplugich savaktimiñun
sut akuniisruñaqatinj atuumasrağumaruat. Christ-ğum ilitchuğipkağai
savaktimiñun John-mun tuyuğiplugu israğuligikkani ilaanun. ²John-ğum
nalupqinaiqługu quliaqtuağiniğaa Agaayyutim uqałhalu Jesus Christ-ğum
sagvikkañalu. Uqautiginiğai sut iluqaisa qiničkani. ³Quvianamiuruq iñuk
agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqniaqpat taapkua tusraa-
ruat uqałğnik ukuniña suli tupigiplugilılu sut aglausimaruat taapkunani
makpiğaani, atakkii tamatkua atuumaviksrañat qallilıapiağataqtuq.

Pağlatit Tallimat Malğunñun Agaayyuvıññun

⁴Uvaña John aglañniaqtuña ukpiqtuağuruanun ittuanun tallimat
malğunñi agaayyuvıññi nunami Asia-mi. Huaqqutriııiqagitchisuuq qiniñ-
ñamıglu Agaayyutmiñ, pakma ittuamiñ, taimakñaqana ittuamiñ suli
aggiqsagumaruamiñ, taapkunakñalu tallimat malğunñiñ irrusianiñ
sivugaaniittuaniñ aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵suli Jesus Christ-miñ
tuniqsımapluni ilisimarauruamiñ, anjruamiñ tuqunaruaniñ sivulliqpia-
ñupluni suli sivulliuqtinıñiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ğum
piqpagaatıgıt patchisaiqsıtluta killuutıptikniñ ilaan auñmigun.
⁶Ilaan umialıguqtıtkaatıgıt agaayulıqsıguqtıtlugilılu savautitquplugu
Agaayyutini aapagıkkaniılu. Kamanauñ anıalatchisiılu pigıgaa Jesus Christ-
ğum taimuña isruıtuamun. Amen.

⁷Uvva, agıgıñiaqtuq nuviyatıgun.

Iriqaqtuapayaam qiniğisigaa,
ilıñısalu kapirıruat ilaanik.

Iluqatinılu atlakaagıich iñuıch nunami uığualalutinj qıagısırut ilaa
pisıgilugu.

Aa, taatna itkisıpiaqtuq.

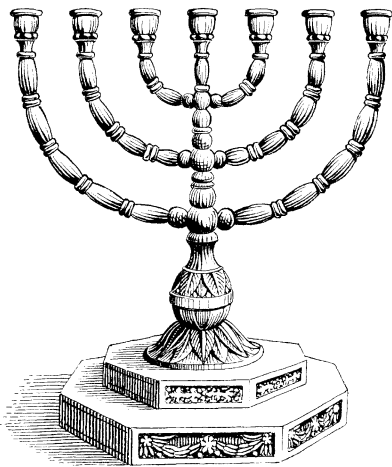
⁸“Uvaña Alpha-ğuruña suli Omega-ğupluñalu, aullağniisaaq suli isruk-
hıtchaaq.” Taatna nipliqsuuq Atanguruuq, pakma ittuuaq suli taimakñaqana
ittuuaq aggiqsagumaruağlu, Saññıpayaaqtaqtuuaq Agaayyun.

John-ḡum Qiñiqquuraatha Christ-mik

⁹Uvaḡa John-ḡuruḡa aniqatigikkaqsi atausriḡḡuqataupluḡa piqatigi-gipsi nagliksaaḡutinik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitñun aḡaayuqautmiñi suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iḡlutuiḡiḡmi. Qikiqtamun atiqatquamun Patmos-mik ilikkauruḡa quliaqtuaqaḡipkun uqaḡhaniglu Agaayyutim ilumutuulhaniglu Jesus Christ-ḡum. ¹⁰Iḡamni Irrutchimi uvluani Atanguruam tusrauruḡa nipimik nipituruamik tunumniñ, itna liilaa qalḡuqtautiqaqtun, ¹¹nipliqhuni, “Aḡlakkumagitin tautukkatin makpiḡaanun aasrii tuyuḡilugich ukpiqtuaḡuruḡanun ittuanun tallimat malḡuḡni agaayyuviniñi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹²Tarani qiviaqtuḡa qiñiḡukḡugu uqaqtuaq uvamnun. Qiviaqama qiñiḡitka tallimat malḡuk kaviqsaat maniich kialuuraqaḡviich. ¹³Aasrii qitqatni tallimat malḡuk kialuuraqaḡviich qiñiḡiga atausriḡ atrilik iñuktun, atnuḡaaqaqhuni akuqturuamik isigaḡmiñunaglaan, suli tapsiqaqhuni kaviqsaat maniḡmiñ satqamigun. ¹⁴Ilaan niaqua nuyaniḡu qatiḡniqsut ipnaim mitquatun qatiquhutiḡlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵Isigaḡniksuli qivliqtaḡniqsuk patukpatun ipqiqaqtatun uunaksautiqaqkun. Nipaasuli tusraḡnaḡniqsuq quḡluqtaqpatun. ¹⁶Ilaan taliqpiḡmiñi tigummiñiqsuq tallimat malḡuḡnik uvluḡianik. Savikpaksuli ipiktuḡa avatmulik anniḡaaqtuq qanḡaniñ. Suli ilaan kiiñḡa qaummaḡiḡniqsuq siqiññaḡikmatun.

¹⁷Tarra qiñiqaḡku ulḡuniqsuḡa isigaiñun tuqḡaruatun ilipluḡa, aasriiñ iligai taliqpiich argani uvaḡnun nipliutiḡuḡa, “Iqsiñak. Sivulliuruḡa aqulliupluḡalu. ¹⁸Uvaḡa iñuuruḡuruḡa. Tuqugaluaḡuḡa iñuusraḡataqtuḡa taimuḡa isruitchuamun. Iñuktun aḡmautiqaqtuḡatun aḡalatchiḡiqaqtuḡa tuquḡiḡmik suli tuqḡaruḡaqaḡviḡ-mik. ¹⁹Pakma aḡlakkich sut qiñikkatin suli pakma ittuaḡ suli itchaḡumaruaḡ aquaḡun taavruma. ²⁰Taapkuḡa kaḡiḡ-siḡunaitchuaḡ qiñikkatin—tallimat malḡuk uvluḡiat taliqpiani argaḡma suli tallimat malḡuk kaviqsaat maniich kialuuraqaḡviich—qanuutaulaaḡatuvva, tallimat malḡuk uvluḡiat israḡuligigaich tallimat malḡuk

(Ap 1.20)

agaayyuviich, suli tallimat malguk kialuuraqağviich tallimat malguk agaayyuvigipmigaich.

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

2 ¹“Israğulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqağigigai tigummiruam tallimat malğunınik uvlugianik taliq-piñmiñi, pisruktuam akunğatni tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqağviich.

²“İlisimagitka savaasri, sakuugutisriļu iglutukkasriļu anuqsrułi-kun. İlisimagigaptuq ilatchitłaisilaaqsi killuliqiruanik iñunınik suli isivgiuqtılaaqsi tamatkuniņa uqaqtuanik uqıraqtaunıplutıñ piunğitchaluınğağmıñ suli ilipsi ilıchugıplugu saglututilaanat. ³İlisimagiga anuqsrutılaaqsi naglıksaaqtılaaqsiļu pisigiplunğa suli ilipsi nikalıñit-chusrisuli. ⁴Aglaan uumiņa akitñaummatıqagıpsı, piqpaginğigıpsıtıņa inılğaanisun. ⁵Itqaqsasıun piqpaksrıñıqqaası uvamnik ukpiqsri-ruağuqası. İsummitqıgıtchi aasrıñ savautıtıqılunğa sıvuanısun. İsummitqıñgisuağupsı agqıqıniagıpsı piıgluguasrıı kialuuraqağviksi inaanıñ. ⁶Aglaan nakuuruqağaluaqtusrı uumiņa, uumiksırusrı savaa-ñıtñik piğıtchuanik Nicolait-aagruat uvaptuntuuq. ⁷Iñuk sıutiqaqtuaq tusraggıtksrıñnik naalağniłı İrrutchim uqautıgıkkarıñnik ukpiqtuanıruanun. İñuich akımaruat niğipkağniagıtka napaaqtuaniñ iñuunaqtuam nauruamiñ nautchiaqağviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ğmiunun

⁸“Israğulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqağigigai sıvulliuruam aqulliuruamlu, tuqugaluaqtuamlu anıtqıksuamlu.

⁹“İlisimagitka ihuıllıuğutisrı ilaipıpaıhıqsıļu (aglaan umialğurusrı). İlisimagitka sıñıtchısıñich tamatkua Jew-ñunıruat iñuginğitchaluaq-tıtlutıñ Agaayyutmun, aglaan ilımun savautrıruanururıt tuunğağmik. ¹⁰Sıvuugaginagu naglıksaağutıgıyasrıkkası. Uvva, tuunğaum isıqtaup-kagumaagaqsıgı ilasrı isivgiukkauviksarıñıtñun, aasrıı ihuıllıuğısırusrı qulını uvluni. Tunıqsımatıtchi tuqułıpsıtñunaglaan, aasrıılı akılıñniagıpsı iñuułıgmik isruıtchuanımk nıaquğusrıqmatun. ¹¹Iñuk sıutiqaqtuaq tusraggıtksrıñnik naalağniłı İrrutchim uqautıgıkkarıñnik ukpiqtuanıruanun. İñuich akımaruat atnikkauyumiñaitchıt tuglıani tuqułhum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹²“Israğulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqağigigai piqaqtuam ipıktuamımk avatmulıñmik savıkpañmik.

¹³“İlisimagiga iñuunıaqtılaaqsi tuunğaum anıalatchıviani. Aglaan tunıqsımarusrı uvamnun ukpiqıttıqıqtuıñaqhusrı, uvluiñıunniñ tuq-

qutaupman tuniqsimapluni ilisimariga Antipas akunnapsitni tuungaum inuuviani. ¹⁴Aglaan ikituuranik akitnaummatiqagipsi: ilipsi ilaqaqtusri tuvrairuanik ilisauttutinigun Balaam ilisautriruam Balak-mik killuqsaqtitquplugich Israel-aagmiut. Killuqsaqtut nigikamiñ niqinik tunillaaturuanik aanguanun suli sayunakamiñ. ¹⁵Sulipsuq ilipsi ilaqaqmiusri tuvrairuanik pigiitchuakun ilisauttutinisigun Nicolait-aagruat. ¹⁶Isrummitqigitchiasriin. Taatnangisuağupsi aggiqiniağipsi anuyyiağlugich taapkua inuich savikpañmik anniuğaaqtuamik qanimniñ. ¹⁷Inuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniñ Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun. Inuk akimaruaq niqiksriññaigiga iriqsimaatquamik Manna-mik suli qaitchiługu qatiqtaamik uyağañmik. Aasrii uyağañmi nutaaq atiq aqlaqağisiruq, kia-unniñ inuum ilisimanğisañanik kisimiaglaan taavruma inuum akuqtuiruam.

Agaayyutim Uqutai Thyatira-ğmiunun

¹⁸“Israğulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglağiñ itna: Taapkua uqağigai Iğniñan Agaayyutim, iriqaqtuam atriplugu ikualaruq ikniq, suli isiganj atriqaqhutij qivliqsaqtuatun patukpatun.

¹⁹“İlisimagitka savaasri, piqpsakriñiqsılı, ukpiqutriılı, savautriñiqsılı, suli anuqsruñiqsi. İlisimagigaptuuq una, savaağikkapsi pakma qaañiummatipiagaich savaağikkasri ukpiqsriuağuuqaaqapsi. ²⁰Aglaan uumiña akitnaummatiqagipsi, ilipsi ilatchiqlugu ağnaq Jezebel taiyuqtuaq inmiñik sivuniksriqirimik. İlisautigai kinniqlugich savaktitka sayunatquplugich suli nigitquplugich niqinik tunillaaturuanik aanguanun. ²¹Piviqaqtitkaluağiga isrummitqiliksrañanun sayunathaniñ, aglaan isrummitqigunğiniñiqsuq. ²²Uvva, inillaktinniağitka ilaalu tamatkualu sayunaaqatigikkañi nagliksaağutiqpaurağviksrañatnun inillakmatun siñigviñinun nanjrrutim. Taamna piñaigiga isrummitqinğisuaqpata killuliqiğmikniñ. ²³Suli tuqunniagitka ililgañi. Tarra ukpiqtuanurua-payaat ilitchuğiniagaat uvañautilaaga ilisimaruaq inuich ikpikkutaatnik isrummatinjitniğlu. Suli akiligişigipsi atausriullaalusri maligullapiaglugu savaaqsi. ²⁴Aglaan ilasri Thyatira-miittuat qapsiugaluaññaisa malinğitchuat taavruma pigiitchuamik ilisauttutaanik suli ilisaaginğitlugich kalipsiksuat nalunaqtuañi tuungaum, ilipsi uqautigipsi, Uqumailiuguti gitqikkumiñaitchipsi, ²⁵aglaan tigummitqiağiktaksrağiksi pigianikkaqsi aggiğniñiağamnunaglaan. ²⁶Inuk akimaruaq savaaqaqtuiñaqtuağlu pisuğigikkamnik isruanunaglaan, saññiqutiksriññaigiga aňalatchitlasilugu nunaaqiqpañnik. ²⁷Uuma aňalataagaqsiñağai saññiqpapiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik saviğhamik, aňalataağlugich inuum siqvrağipmatun qiku ilulik.

Taatnatun akuqtuaqatunja san̄ñiqutiqałimnik Aapamniñ. ²⁸Suli aatchu-
gisigiga uvlaam uvluğiananik. ²⁹Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik
naalağniłi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuañuruanun.”

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

3 ¹“Israğulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglagiñ itna: Tamatkua
uqałigigai piqaqtuam tallimat malğun̄nik Irrusriñiñik Agaayyutim,
suli tallimat malğun̄nik uvluğiananik.

“Iłisimagitka savaasri. Iłipsi taiyuutiqağaluaqtusri iñuuruañuniplu-
sri, aglaan tuqun̄arusri. ²Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaaqsigiñ tamatkua
iñuułiqaqtuatsuli tuqugaluaqnagich, atakkii isivgiuğniğitka savaasri
nalaun̄ñaitługich sivuğaani Agaayyutim. ³Taatnamik itqağilugu qanuq
akuqtuiłiqsi tusraayugaagiksuamik tusraakkapsitñik. Tupigisiuñ taam-
na isrummitqigusri. Qiptaiñğitchupsi aggiqigisigipsi atriługu tigliñiaqti.
Iłisimayumiñaitchiksi kisumi sassağniğmi aggiğñiałiksrağa ilipsitñun.
⁴Aglaan piqağaluaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnuğaagmik-
nik puyyaktairağangitchuanik. Iliñisa iñuuniaqatiginiagaatña qatiqtaanik
atnuğaqağutiñ atakkii iliñich nalliummatirut. ⁵Iñuk akimaruaraq atnu-
ğaagisiruq qatiqtaanik atnuğaanic, suli piğumiñaitchiga atigikkaña
makpigaaniñ iñuułhum. Uqautiginiagiga sivuğaani Aapama israğuligik-
kañisalu piginiługu. ⁶Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniłi
Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuañuruanun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ğmiunun

⁷“Israğulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiñ itna: Tamatkua
uqałigigai ipqitchuañuruam, iłumutuuruamlu, piqaqtuamlu san̄ñi-
qutiqałhanik David-ñum saagaqaqtuatun añmautinik. Añmaqpaun̄
kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, suli umikpaun̄ kia-unniñ iñuum
añmağumiñaitługu.

⁸“Iłisimagitka savaasri. Uvva, añmağniagiga talu ilipsitñun kia-unniñ
iñuum umikkumiñaisaña. Iłisimarun̄a mikiruamik san̄ñiqalıpsitñik.
Naagasuli tupiksrisusri uqağikkamnik suli tuniqsimaaqtusri uvamnun
piiłaağiñğitługu atigikkaga. ⁹Naalağnisitchi, taapkua iñuich pigikkañi
tuun̄gaum, nipliaruat Jew-ñuniplutiñ Jew-ñun̄giññağmiñ sagluplu-
tiñ—uvva, utlautipkağisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkağlugich
sivugapsitñun suli iłitchuğipkağlugich uvamnun piqpagitilaapsit-
ñik. ¹⁰Iłipsi, tupiksrisusri uqautikapsi iğłutuitquplusri. Taatnamik
qaunaginiagipsi iłuiłiugviñmi tikiññiaqtuami iluqaanun nunamun
uukuakkauviksrañatnun iñupayaurat nunamiittuat. ¹¹Aggiğisiruñ qila-
mipiaq. Tigummitqiağiksiuñ payañaiğługu pigikkaqsi, kisumununniñ
aatitchumiñaitłusri akiññaktaapsitñik akimagupsi. ¹²Iñuk akimaruaraq

ayaguqtinniaġiga agaayyuvikpaṇani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkana Agaayyutma atigikkanaḷu nunaaqḡin Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqaġniaqtuaq qilaṇmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraṇnik naalaġniḷi Irrutchim uqautigikkanaḷan ukpiqtuaṇuruanun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ġmiunun

¹⁴“Israġulganunli agaayyvium Laodicea-mi aglaġiñ itna: Tamatkua uqaḷiġigai Amen-ṇuruam, tuniqsimaruam iḷumutuupluni iḷisimarauruam, aullaġniirauruam iñiqtapayaṇanik Agaayyutim.

¹⁵“Iḷisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶Uvvaasriñ pisigiplugu uunaavyuḷiqsi, nigliñapianginiḡipsi uunallapiangitḷusriḷu, tivvuaqsaḷhiñaagūġipsi qanimniñ. ¹⁷Uqaġaqtusri itna, ‘Uvaṇa umialguruṇa. Iñugiaksisaiñaqtut suurat. Inuqsraṇaiqsuṇa.’ Taatna uqaqapsi nalurusri qanutun iḷiḷiḷuqtulaapsitniñ nagliṇnaqtulaapsitniḡlu. Inuqsraqtusri qiniḷitaitḷusriḷu atnuġaitḷusriḷu. ¹⁸Alġaqsruġipsi tauqsiquplusri uvaṇniñ maniniñ kaviqsamik ipqiq-sakkauruamik iknikun umialgutquplusri, sulī tauqsiquplusri qatiqtaanik atnuġaanik qaliġuaġlugu kanṇunaqtuaq atnuġaiḡiqsi sulī uqsruġutiksramik mamirrutiksraṇatnik irigikkapsi qiniḷitlasriḷgitchumuusriḷi. ¹⁹Tamatkua piqpagikkatka suagaġigitka nalġuqsruḡuḡiḷḷu. Taatnamik piḷiqpiaġitchi isrummitqigusriḷu. ²⁰Uvva, qichaqtuṇa talumi katchaktuḡuṇa. Kisupayaam tusraayumiṇ nipiga aṇmautiluṇalu talumik, isiġisiruṇa ilaanun niġiqatigiasiluguasrii sulī ilaan niġiqatigiluṇa. ²¹Iñuk akimaruaq aquppiqatigipkaġniaġiga aquppiutaqpamni, uvaptuntuuq akimapluṇa aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpaṇani. ²²Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraṇnik naalaġniḷi Irrutchim uqautigikkanaḷan ukpiqtuaṇuruanun.”

Nangairuat Qilaṇmi

4 ¹Taapku aquatigun qiniqtuṇa talumik aṇmaruamik qilaṇmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkaġa uqaqman uvamnun qalġuqtautiqpaktun itnaġaṇa, “Mayuġiñ uvuṇa. Qiniqtinniaġikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” ²Taimmaiñaq Ipqitchuam Irrutchim aḷalatkaqsigaṇa. Qiniqtuṇa aquppiutaqpaṇmik inillaksimaruamik qilaṇmi, aasriiñ taavrumiṇa aquppiruamik aquppiutaqpaṇmi. ³Aasrii taamna aquppiruaq tarani qiniñaqaġniqsuq akisuruatitun uyaġaktitun kavviaġiksaatunlu, sulī aquppiutaqpak kaivraġutiqaġniqsuq niggamik qiniñaqaqtuamik akisuruatun uyaġaktun suṇauraqaatun. ⁴Avataani aquppiutaqpaum

iñuiññaq sisamat aquppiutaqpaqaqmiut. Qiñiqtuña iñuiññaq sisanik umialiqnanik aquppiruanik aquppiutaqpañni, atnuğaaliqaat qatiqtaanik. Niaquğutiqağniqsut kaviqsamnik maniqmik niaqumikni. ⁵Aquppiutaqpañmiñ anniuğaagñiqsut ikniqpalaich katlulatlu suli niprualaruatlu. Sivugaani aquppiutaqpaum naniuraqaqmiñiqsut tallimat malğunnik ikummatiliqnik ikniqmik. Taapkua tallimat malğuk nanipiat Irrusriğiniğai Agaayyutim. ⁶Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum tağiuqpauraqağniqsuq tapinniłukuatun. Sisamat uumaruat iriñhaiñalğich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷Sivulliq uumaruaq atriqağniqsuq lion-tun, aasriiñ tuglia uumaruam pañniqtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñaqağniqsuq iñuum kigiñanğatun, aasrii sisamañat uumaruat atriqağniqsuq tiñmiaqpaktun. ⁸Aasriiñ taapkua sisamuruat uumaruat, iqmikkullaa itchaksrallaanik israğuuqağniqsut iriñhaiñauplutiñlu ataaniłu silataaniłu israğunisa. Aasrii nipliatuiñağniqsut uvluvakpauraq unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!

Ataniq Saññipayaqaqtuaq

Agaayyun killuqsautaiñniqsuq ipqitchuanupluni,

ilaa inniqsuq taimakña, ittuaglu pakma, suli agqisagumaruağlu.”

⁹Qakugupayaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakutmiglu quyyatmiglu taavrumuña aquppiruamun aquppiutaqpañmi iñuuruamun taimuña isruitchuamun, ¹⁰iñuiññaq sisamat umialiqnat sitqummirağniqsut sivugaanun aquppiruamun aquppiutaqpañmi purvigiplugu iñuuruq taimuña isruitchuamun, mattaqługich niaquğutitiñ aasrii ilipługich sivugaanun aquppiutaqpaum, nipliqhutiñ,

¹¹“Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruajurutin akuqtuiñksrapnun nangautmik kamakutmiglu saññimiglu, atakkii iñiqtağigitiñ supayurat, suli pisułapkun iñiqtaurur iñuuñiqhutiñlu.”

Imurat Makpiğaat Ipnaiyaaglu

5 ¹Aasriiñ qiñiqtuña taliqpiñmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpiğaanik aglaqaqtuanik iluatniłu silataatniłu suli umiktuqsamaruanik tallimat malğunnik nalunaitmiutanik. ²Qiñiqmiuña saññiqaqtuamnik israğuliñmik nipliraqtuamnik nipituruamnik nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtigukługich nalunaitmiutat aqmağlugiñlu imurat makpiğaat?” ³Aglaan kiapayaq qilañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam aqmatlaiñniğaiç imurat makpiğaat naagaunniñ qiniğlugich imañat. ⁴Tarra qiaruña atqunapiaq iñuiñniqman nalliummatiruamnik aqmatlalugich makpiğaat agliqiruksramik unniñ qiniqtuksramik imağikkañatnik. ⁵Tarani ilañata

umialiqnat nipliutigaaja, “Qianak. Lion-ŋat kiñuvianjĩ Judah-m, maŋ-
ŋuat David-ŋum, akimaruq aŋmatlasriplugich imurat makpiġaat suli
tallimat malġuk nalunaitmiutat.”

⁶Aasrii aquppiutaqpaum akunġatni sisamat uumaruatlu akunġatniġu
umialiqnat qiniqtuŋa ipnaiyaamik qichaqtuamik qiniñaaqahuni tuqqu-
tauruatun. Taamna nagruqaġniqsuq tallimat malġuŋnik. Iriqaqmiuqtuuq
tallimat malġuŋnik, aasriiñ taapkua tallimat malġuk Irrusriġigaich
Agaayyutim tuyugikkaurat iluqaanun nunamun. ⁷Ipnaiyaam agġiqhu-
ni tigugai makpiġaat taliqpiŋan argaŋiñiñ taavrumakŋa aquppiruamiñ
aquppiutaqpaŋmi. ⁸Tigupmagich makpiġaat sisamat uumaruat iñuiññaq
sisamatlu umialiqnat sitquġniqsut sivuġaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqal-
laaplutiŋ nuqaqtiliŋnik suli piŋaluuraqallaaplutiŋ piġuqtamik kaviqsaamik
maniŋmik immaukkaqhutij tipraġiksautinik. Taapkua iŋiqsruġiġigaich
Agaayyutim ipqiqsitaŋisa. ⁹Taapkua atuqtut nutaamik atuutmik itna,

“Ilviñhiñaq tigutlagitin imurat makpiġaat
suli qauqtitalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutin atakkii tuqqtaurutin
suli augikkapkun tasuiplutin iñuŋnik Agaayyutmun
qanusripayaaniñ iñuŋniñ atlakaagiiñik uqautchiġiŋniñ, iñuŋitñik
nakitñapayaaniñ.

¹⁰Ilvich umialiguqtitkai agaayuliqsuġuqtitlugiġlu
savautitquplugulu Agaayyutikput,
suli atanguniaqtut nunami.”

¹¹Aasrii qivialgitchuŋa tusraapluŋa iñuġiallapiaqtuanik israġuliŋnik
kia iñuum kisiŋlaisaŋitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat
umialiqnatlu, ¹²nipliqsuat nipitusriplutiŋ,

“Ipnaiyaaq tuqqtauruaq nalliummatiruuq
akuqtuitlapluni saŋŋimik,
umialgutmiglu isrumatuġmiglu, sapigñautmiglu, kamakkutmiglu,
kamanautmiglu suli nangautmik.”

¹³Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qilaŋmi, siġamiġu, nunamiġu, ataa-
niġu nunam, taġiumiġu—uumarupayaat nanipayaaq—uqautiqaqtuat itna:

“Nangaun kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu aŋalatchiġiġlu
pigigaa aquppiruam aquppiutaqpaŋmi
suli ipnaiyaam taimuŋa isruitchuamun.”

¹⁴Sisamat uumaruat nipliġvigigaat, itna, “Amen.” Suli iñuiññaq sisamat
umialiqnat purvigigaat [sivuġaanun iñuuruamun taimuŋa isruitchuamun].

Nalunaitmiutat

6 ¹Qiniqtuaġiga ipnaiyaaq aŋmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat
tallimat malġuuruat, aasrii tusraagiga iġaŋat sisamat uumaruat nip-

liqsuaq nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaqhuni, “Qagğaiñ.” ²Aasrii qiviaqama qiniqtuŋa qatiqtaamik tuttuqpaŋmik, suli natmaksiqsuaq tuttuqpaŋmi qiluiññaqagñiqsuq, suli qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullağniqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

³Ilaan aŋmaqmauŋ tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruaq nipliqsuaq, “Qagğaiñ.” ⁴Tarra atla tuttuqpak kaviqsaaŋuniqsuaq anilğitchuq aasrii natmaksiqsuaq saŋŋimik qaitchikkauniqsuq piigıtquplugu qiniññaamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵Ilaan aŋmalgitmauŋ piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallaktuq, “Qagğaiñ.” Qiviaqama qiniqtuŋa taaqtaamik tuttuqpaŋmik, aasriiñ natmaksiqsuaq taavrumani saagaqagñiqsuaq uqumaisilaagutiŋnik argaŋmiñi. ⁶Suli tusraalgıtchiga nipi akunğatniñ taapkoa sisamat uumaruat uqallaktuq, “Sisamat qallutit imaŋat mukkaaŋ akiqagñaıtuq savaktuam akiññaaktaaksraŋanik uvlumi, suli qulit malğuk qallutit imaŋat barley mukkaaŋ akiqagñaıtuq savaktuam akiññaaktaaksraŋanik uvlumi, aglaan minillugik uqsruğlu misruğlu.”

⁷Aasrii aŋmalgitmauŋ sisamaŋat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamaŋatniñ uumaruat uqallaktuq, “Qagğaiñ.” ⁸Qiviaqama qiniqtuŋa qatiagiyaktaamik tuttuqpaŋmik. Natmaksiqsuaq taavrumani atiqagñiqsuq tuqqutmik suli tuquanıktuat malikługu. Qaitchikkauniqsut saŋŋimik tuqqutçitılaplugu sisamaŋat iñupayaat nunami savikpakun, kakkaagñakunlu, tuqunakunlu, iqsıñaıtuatıgunlu niğrutıŋıgun nunam.

⁹Suli ilaan aŋmaqmagu tallimaŋat nalunaitmiutat, qiniğitka ataani tunillağvium iñuusriŋich tamatkua tuqqutauruat piqutigıplugu uqalħa Agaayyutim suli pisigiplugu ilisimarauıqtiŋ tuniqsımaıkun. ¹⁰Iliŋich niplianiqsut nipitusriılapiaqhutiŋ, “Aatai, Ataniiq ipqıchuami suli ilumu-tuuruami, qakugun atanniğñaıqpiğich tuqqutigıkkavut iñuuruat nunami aasrii akısautıluta?” ¹¹Iluqagmiŋ qaitchikkauniqsut qatiqtaanik akuqturuaŋ atnuğaani aasrii uqautiplugich utaqıuraallaktuksraunıplugıtsuli naatchianiħatnunaglaan iñugiaktılaaksrautaat savaqatiŋısa anıqatiuŋılılu ukpiqsriııkun tuqqutausagumapmiruat iliŋısituntuuq. ¹²Aŋmaqmagu itçaksraŋat nalunaitmiutat nuna ilıqsraqpaurağniqsuq sıqıñıq taaqsımipluni taaqtaatun ukiıħaatun suli tatqıq kaviqsıpluni auktun. ¹³Suli uvlugiat katagaalaplutiŋ nunamun, katagaalapmatun asriağıkkani fig-ŋum napaaqtuaniñ piñaqsigaluaqnagich, ipsullakkaŋa liilaa anuğıqpaum. ¹⁴Qilıglu piigñıqsuq imupmatun kaliikkaqtun. İgğıpayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵Aasrii umialiŋı nunam, qutçiksaatlu aŋalatit iñuich qaukħıruatlu aŋuyaktıni umialguruatlu sapığñaıqtaatlu iñuich, iluqatiŋ savaktaagruıtılu savaktaagruungıtçuatlu, irıqtun iŋmiknik qaiğısrıŋunun akunğatnunlu uyagaŋısa igğich, ¹⁶kappıaŋaplutiŋ

iğgiñun uyağañnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriguta kiiñañaniñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷Atakkii kamanaqtuaq uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iglutuutigisiñiqpa taavrumani?”

144,000 Israel-aagmiut

7 ¹Tamatkua aquatigun qiniqtuñ sisamanik israğuliñnik makitaruanik sisamani iqirğunjiñi nunam. Tigummiugağniğaiç sisamat anuğiji nunam, anuqliqunğıtluğ sumiunniñiñ nunamun naagaunniñ tağiumun naagaunniñ napaaqtunun. ²Qiniqtuñ atlamik israğuliñmik qunmukhuni nuirağavianiñ siqinğum, saagaqhuni taluğniqusriqsañnik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqługaqtuq nipitusripluğ sisamanun israğuliñnun sañjiksriññaniksimaruanun piyaqułuktatlasipluğ nuna tağiuğlu. ³Nipliqhuni, “Piyaqułuktaqnagu nuna, tağiuğlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiigaluaqata qauñisigun savaktiñiñik Agaayyutipta.” ⁴Tarra tusraagiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkauruat. Iñugiaktiilaagañiqsut 144,000-tun kiñuvia payaañitiñiñ Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuviañi Judah-m nalunaitmiutchikkaurut,

kiñuviañisuli Reuben-ğum 12,000,

kiñuviañisuli Gad-ğum 12,000,

⁶ kiñuviañisuli Asher-ğum 12,000,

kiñuviañisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuviañisuli Manasseh-ğum 12,000,

⁷ kiñuviañisuli Simeon-ğum 12,000,

kiñuviañisuli Levi-ğum 12,000,

kiñuviañisuli Issachar-ğum 12,000,

⁸ kiñuviañisuli Zebulun-ğum 12,000,

kiñuviañisuli Joseph-ğum 12,000,

kiñuviañisuli Benjamin-ğum 12,000.

Iñugaağruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹Taavruma aquagun qiniqtuñ iñugiallapiagaqtuanik iñuñnik kiannuniñ iñuum kisitchumiñaisañiñik nunaaqqipayauraniñ atlakaagiiñiñlu iñuñniñ suli uqausripayaaniñ. Qichağniqsut sivuğanun aquppiutaqpaum suli sivuğanun ipnaiyaam, atnuğaaqahutiñ qatiqtaanik akuqturanik qisiqsutiñiglu tigummiugaqhutiñ, ¹⁰nipliraqhutiñ nipitusripluğ itna, “Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpañmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹Iluqatiñ israğulgich qichağniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialiqnat sisamatlu uumaruat, sitquqhutiñ sivuğanun aquppiutaqpaum nangagaat Agaayyun. ¹²Niplianiqsut,

“Amen,
 nanğaun, kamanaunlu,
 isrumatuǵıǵlu, quyyanlu, kamakkunlu,
 saññıǵlu, sapıǵñaunlu
 illi Agaayyutiptiknun taimuǵa isruitchuamun.
 Amen.”

¹³ Aasrii ilañata umialıñnat apiqsruǵaǵa, “Kisut makua iñuich atnuǵaaqtuat qatıqtaanik akuqturuanik? Nakikñalu aggiqsuañuvat?”

¹⁴ Nipliutigiga, “Añuun, ilisimaruañurutin.” Aasriiñ ilaan uqallautigaǵa,
 “Tamatkua iñuıllıuııqpauraq apqusraǵnıǵaat. Iǵǵuǵnıǵaich
 atnuǵaatin akuqturuat, aasrii qatıqsipkaǵıǵich auñanun
 İpnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhtuñ ittut sivuǵaani aquppiutaqpañan Agaayyutim
 savautiplugu uvlumi unnuamiǵu agaayyuvikpañani,
 aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi
 tugluaqsımaagısıǵai nayuutıǵıǵıǵun.

¹⁶ İliñich niǵısuksıutqıkkumiñaitchut
 naaga imıǵuksıutqıkkumiñaitchut.
 Sıqıñǵumlu atlamlu uunaum uunniutıtqıkkumiñaitchı.

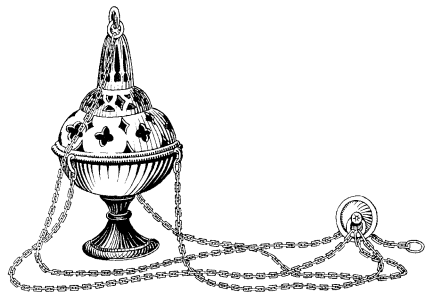
¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qıchaqtuam sivuǵaani aquppiutaqpañmi
 niǵıpkagısıǵai munaqsritun
 sıvullıǵıǵıǵıllı iñuunaqtuanun sıvlıktuaǵuraaqtuanun,
 sulı Agaayyutim allaqtıǵısıǵai qulvipayaat iriñitñiñ.”

Tallimat Malǵuıñat Nalunaitmiutat

8 ¹ Uvva ipnaiyaam añmaqmauñ tallimat malǵuıñat nalunaitmiutat
 nıpruisaagataqtut qılañmi sıvisutilaaliñmi sassaǵnıǵum avvañani.

² Aasriiñ qıñıǵıtka tallimat malǵuk israǵulǵich makıtaruat sivuǵaa-
 ni Agaayyutim. Aatchukkaunıqsut tallimat malǵuñnik qalǵuqtautinik.

³ Tarra atlaptuuq israǵulik aggiǵñıqsuq. Sivugaǵmuktıuq tunıllaǵvıñmun,
 saagaqhuni ikıpkaiıñiamik tipra-
 ǵıksautmik pıñıuqtamik manıñmiñ
 kaviqsamiñ. Aatchukkaunıqsuq
 atqunaq tipraǵıksautmik avvu-
 tıgıtquplugu iñıqsruǵhatnun
 ipqıqsıtaupayaat manıñmi kaviqsaa-
 mi tunıllaǵvıñmi sivuǵaaniıtuami
 aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiñ isiña
 tipraǵıksautim pıqatıǵıpluǵich
 iñıqsruǵhat ipqıqsıtuat mayuqtuq
 israǵulgum argañiñiñ sivuǵaanun

(Ap 8.3)

Agaayyutim. ⁵Suli israğulgum tiguplugu ikipkaivilıaq tiprağiksautmik immiğniğaa ikniñaniñ tunillağvium, igitluguasriiñ nunamun. Taimma tusrağnaqtut nipit katlulatlu, suli ikniqpalağaqhuni nuna ilıqsraqhuni.

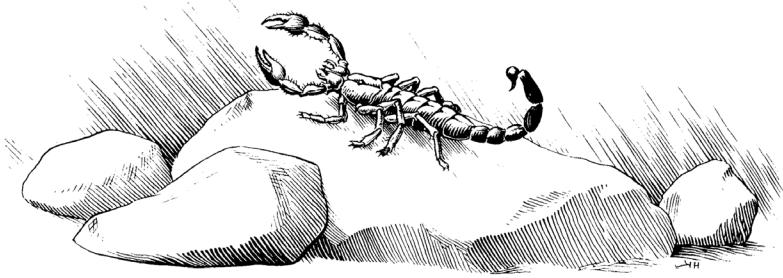
Qalğuqtautit

⁶Tarani tallimat malğuk israğulgich pıqaqtuat tallimat malğunıñ qalğuqtautiniñ itqanaiyaqtut nipliqsitchisukhutiñ. ⁷Sivullıq israğulik nipliqsitchipman, natatquğnat ikniğlu avulik auñmik katañniqsut nunamun. Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaaqtui suñaqtuatlu ivgich ikirut tamatkiqhuriñ. ⁸Aasriiñ tugliat israğulgich nipliqsitchipman liilaa imña iñğıqpaaraq iknaktitaq igitauniqsuq tağiumun. Tarra piñayua tağium auguqtuq. ⁹Suli piñayuadni tağiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuıñich umiaqpaich tamatkiğniqsut. ¹⁰Piñayuad israğulgich nipliqsitchilgitman uvluğiaqpaaraq ikualaruaq liilaa aukuugun kataktuq qılañmiñ, katakhuni piñayuıñitñun kurgıllu suvliktuağuraqtuatlu. ¹¹Atqa taavruma uvluğiam taiyuutiqağniqsuq “Suñağniğiq.” Piñayuıñich imğich tuqunağuğniqsut aasrii iñğiaqtuat iñuich tuqurut imiğiilamiñ suñağnitçuamiñ. ¹²Sisamañat israğulgich nipliqsitchilgitman, taimmaiñaq piñayuıñich siqiniğum tatqimlu uvluğiatlu taaqsilıñniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumaniğniqsuq, sulı unnuam qaummataan piñayua qaumaniğniqsuq.

¹³Qiniqtıluna tusraagiga tiñmiaqpak tiñmiruaq qutchikhuni qılañmi uqaqhuni nipitusriplugu, “Naklıuñ! Aa, naklıuñ iñupayaanun iñuuruanun nunami, atakkii atlat piñasrut israğulgich nipliqsinniaqpatigik qalğuqtautıpat tatamnağisiruq.”

9 ¹Tarra tallimañat israğulgich nipliqsitchipman qalğuqtautıqpañmik qiniqtıluna uvluğiamik kataktuamik qılañmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuq añmaun natiqsiñaitçuamun añmaniğmun. ²Añmaqmauñ natiqsiñaitçhuaq añmaniq isiğ mayuqtuq tarakña, itchialañatun uunaksautıqpaum, siqiniğlu silalu taaqsiruk isiagun añmaniğmiñ. ³Itchialamiñ mitıglagaqtuat anirut qaañanun nunam. Qaisauruq saññi atrıpluğich putyuutilgich nunami saññıqaqhuriñ kapuutilgich tuqunaliñnik. ⁴İliniç tillisiaqaqtut piyaqquluktaitqunğılğıç ivginiñnik nunam naaga qanusripayaanik suñaqtuanik naurianik napaaqtunıglu, aqlaan kisiisa tamatkua iñuich piqanıgıçhuaq taluğniqsuqsıqsañanik Agaayyutim qaunısigun. ⁵Suli tillisiaqaqtut tuqutçitqunğılğıç iñuñnik, aqlaan atniğñañataqtuakun nagliksaaqtıqupluğich tallimani tatqini, atniğñañatun putyuutilgum kapitnikmatun iñuñnik. ⁶Aasrii taipçhunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquğiq aqlaan paqıtçumiñaitçhaat. Tuqusruliñlapiagişigaluaqtut aqlaan tuquğiq qimakkisiruq ilinıtñiñ.

⁷Tarra qiniñañich mitıglagaqtuat atrıqağniqsut tuttuqpaktun itqanaiyaatun añyuağımun; nıaqunıtñi innıqsuq nıaquğun liilaa kaviqsaq

(Ap 9.10)

manik, suli kigiñanich kigiñanisitun iñuich. ⁸Suli ilinich nuyaqağniqsut nuyanisitun ağnat, kigutiqaqhutin suli kigutinisitun lion-nat. ⁹Satqagutiqağniqsut satqagutititun saviłhatun, aasrii siaksruñniat israğunisa inniqsuq siaksruñniatitun aksraliganisa tuttuqpagautili iñugiakhutin sukasriplutin aņuyalıgmun. ¹⁰Suli pamiuqağniqsut kapuutiqaqhutin atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniagağtiqaqtut pamiumiktigun, aasrii atniagağirsrauplutin iñuñnik tallimani tatqini. ¹¹Ataniqağniqsut israğulganik natiqsiñaitchum aņmangum. Jew-ņuruat atiqagnaat Abaddon-mik, aasriili Greek-ñich taggisiaqługu Apollyon-mik, itnautiqaqtuaq Piyaquqtimik. ¹²Sivulliq nagliksaağun qaaniqsuq. Uvva malğuk nagliksaağutik tikiññaqtuk aquagun taavruma.

¹³Tarani itchaksrañat israğulgich niqliqsitchipman qalguqtautiqağniñnik, tusraaniqsuņa nipinik sisamaniñ iqirğunjiñiñ tunillağviñmiñ piliuqtamiñ maniñmik kaviqsaamik ittuamiñ sivuğaani Agaayyutim. ¹⁴Uqautiniğaa itchaksrañat israğulgich piquaqtuaq qalguqtautiqağniñmik, “Pituikkich sisamat israğulgich pituksimaruat kamanaqtuami kuuñmi Euphrates-mi.” ¹⁵Tarra pituiğaiç sisamat israğulgich itqanaiqsimmatriruat taavrumuņa sassağniğmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqutçiruksrauranik piñayuiñitnik iñupayaat. ¹⁶Aasrii tusraagiğa kisirrutaat aņuyaktit suli tuttuqpiraqtuat. Iñugiaktiłaqağniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷Suli qiniğitka tuttuqpaich qiniquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinjitni satqagutiqağniqsut kaviqsaatun ikniqtun suli uquaqaatun sapphire-tun suli suņaqpaluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaquñich qiniñaqağniqsut niaquñisitun lion-nat, suli qaniñitniñ anniugaağniqsuq ikniq, itchiğlu, suli sulfur. ¹⁸Taapkunuuna piñasrutigun nagliksaağutitigun piñayuiñich iñuich tuqquatauniqsut iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniugaaqtuakun qaniñitniñ tuttuqpaich. ¹⁹Tamatkua saññiqagağniqsut qaniğmikkun pamiumikkunlu. Pamiuqağniqsut nimigiatur ittuaniç niaquligaanik, aasrii atniagağtiginiğaiç iñuñnun.

²⁰Suli kisiñjuqtat iñuich tuqqutaunġitchuat tamatkunuuna naglik-saagutitigun isrummitqigunġitchut savaanġatniñ argagikkaġminj. Nutqautinġitchaat putqataġiqtiñ tuunġanun, aanġuanunlu piļiqtanun kaviqsaanik qatiqtaaniglu maninġun, patukpañniglu uyaġañniglu qiruñ-niglu, qiñitlaitchuanik tusraatlaitchuanikunniñ pisrutlaitchuaniglu. ²¹Naagaunniñ isrummitqigunġitchut iñuaqtuqtauġigmikniñ aņatkuuġig-mikniñlu, sayuñahġigmikniñlu, tigliktuqtauġigmikniñlu.

Israġulik suli Imurat Makpiġaurat

10 ¹Suli qiñiqtuña atlamik sapiġñaqtuamik israġulijmik atqaqtua-mik qilañmiñ, atnuġaaqahuni nuviyamik, niaquġutiqaqhuni niggamik, kigiñaña qaumapluni siqiñiqtuñ, niuk iļiļutik ayaņaktitun ikniġum. ²Ilaa tigummiaqaġniqsuq makpiġauranik aņmaruanik argañiñi, aasriñ inillakkaa taliqpiich isigañni taġiumun, suli saumiich isigañ-ni nunamun. ³Nipruaġniqsuq nipitusriļļapiaqhuni, atripļugu lion-ġum ugiāguulangā. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malġuk katlulat nipliqsut. ⁴Tarraasrii tallimat katlulat nipliqmata aglaksagaqamiuñalu. Tusraagiga nipi qilañmiñ uqautriga, “Aglasruñaqnagich uqaġikkañich tamatkua talli-mat malġuk katlulat, uqautiginagitunniñ.”

⁵Tarra israġulgum qiñikkaġma qichaqtuam taġiumiļu nunamiļu, israu-tigai argañni qilaum tuñaanun. ⁶Akiqsruutigiruw ilaagun iñuuruakun taimuña isruitchuamun iñiqsiruakun qilañmik, nunamiglu, taġiumiglu, suli uumaruapayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumap-kayasrigai sivunniutigikkani. ⁷Aglaan tarani uvluni tallimat malġuata israġulgich nipliqsitchisagaqapan qalġuqtautmik Agaayyutim naan-niaġai kañiqsilġunaitchuat sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirinun.” ⁸Aasriñ nipim tusraakkaġma qilañmiñ uqautil-gitchaaña, “Utlautilitin tiggutyakkich makpiġaurat aņmaqsimaruat argañiñi israġulgum qichaqtuam taġiumiļu nunamiļu.” ⁹Utlakapku israġulik nipliutigiga, “Qaiļlakkich makpiġaurat uvañnun.” Aasrii nip-liutigaaña, “Tigulugich niġikkich. Siiglanġuliġisigaluaqtutin aqiaġupni, aglaan siigñaagnaqtuq honey-tun qanipni.” ¹⁰Aasrii tigukapkich mak-piġaurat israġulgum argañiñiñ niġigitka. Tarra qanimni siigñaagtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiaġuġa siiglanġulisuq. ¹¹Aasriñ uqautigaaña, “Sivuniksriqiruksraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

Malġuk iļisimarik

11 ¹Tarani aatchuusriaqaqtuña uuktutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israġulgum uqautigaaña, “Makillutin, uktuġuñ agaay-yuvikpaña Agaayyutim tuniļlaġvialu, suli kisillugich iñugiaktilaanġat

taapkuua agaayuruat tarani. ²Aglaan uuktuḡnagu siḷalliq katimmavik ittuuaq siḷataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaḡinagu atakkii aatchuutau-ruq Jew-ḡunḡitchuanun. Iliḡisa tutmaluginiaḡaat ipqitchuaq nunaaqqiq malḡukipiaq malḡuḡni tatqii. ³Suli tuyuḡigisigikka malḡuk ilisimarikka, atnuḡaaḡuḡutik miissuḡnik ukiḷhaanik. Aatchuḡisigikka saḡḡimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴Taapkuak malḡuk olive napaaqtuk suli malḡuk kialuuraḡuḡviik-tarra naparuak sivuḡaani Agaayyutaan nunam. ⁵Aasriiḡ kia iḡuum atniaḡniaḡumigik taapkuak, ikniq anniḡaaḡniaqtuq qanḡakniḡ, suli suksraunḡiaḡniaḡaik uumigiritik. Kisupayaam atniaḡniaḡumigik taatnatchikun tuqquuraḡaḡisiruq. ⁶Taapkuak saḡḡiqaqtuk umik-sitḷalutik qilaḡmik sialukkumiḡaiḡlugu uvlunitḡi sivuniksriqiiḡimḡ, saḡḡiqaqmiiḷutik imḡich auguqtitlalugich suli nuna qanusripayaamik iḷuiḷiḡuḡtiqaqtitlaplugu, qanutupayaaq akulaisigilugu pisukkumik. ⁷Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtuḷiqtik, iqsiiḡaqtuam niḡrugaaq-ḷuum mayuqtuam natiqsiḡaitchuamiḡ aḡmaniḡmiḡ aḡuyyiuḡtisigik aasrii akiiḷiḷugik suli tuqullugik. ⁸Aasrii tuquḡaruak timiḡik nalagis-ruk apqutaani nunaaqqim, atannapsi kikiaktuutikkauviani. Iitqusiagun taamna nunaaqqiq atrigigaa Sodom-ḡum Egypt-ḡum. ⁹Tarani iḡuich nunapayauramiḡ nakitḡapayaaq qiiḡisigaich tuquḡaruak timiḡik piḡasruni uvluni uvlumlu avvaḡani. Tuvvaqtitchumiḡaitchaichunniḡ tuquḡaruak timiḡik iluviḡmun. ¹⁰Iluqatiḡ iḡuich nayuutiruat nunami quviasruutigigaich tuquḷhakkun, aasriiḡ tuyuqtuutipmiḷutiḡ aatchuut-ḡinik avatmun. Quviasrullapiaḡniqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik iḷuiḷiḡuḡtitchiḡniqsuk tamatkuniḡa iḡuuruaniḡ nunami. ¹¹Tarra uvlut piḡa-srut avvaḡmik ilaqaqtuut pianikmata Agaayyutim aniḡniḡan iḡuulḡhan isiḡniḡik taapkuak, aasriiḡ makitiqtuk. Iqsitchallapiaḡniqsut tamatkua tautuktuat taapkuḡniḡa. ¹²Aasrii tusraagaat nipituruaq nipi qilaḡmiḡ uqaqtuuaq iliiḡknun, “Qaḡḡisitchik,” aasrii iliiḡ mayuqtuk qilaḡmun nuviyakun, uumiksrimiknun qiiḡiḡuḡtiḷutik. ¹³Taavrumani sassaḡ-niḡmi nuna aulaqpaaraqtuq, aasrii quliḡḡuḡutaa nunaaqqim ulḡuruq, suli nunam aularuam iḡuich tuqutkai iḡuḡiaktutilaalḡich 7,000-tun. Aasriiḡ kisiḡḡuqtuut tatamillapiaḡhutiḡ naḡaiḡniqsut kamanautaanik Agaayyutim qilaḡmiittuam. ¹⁴Tarra tuglia naḡliksaaḡutim pianiktuq. Uvva piḡayuat naḡliksaaḡutit agḡiyasriuraqtuq.

Tallimat Malḡuḡiḡat Qalḡuḡtaun

¹⁵Tarani tallimat malḡuḡiḡat israḡulḡich qalḡuḡtautiḡpaḡmiḡnik niḡliq-sitchiḡniqsuq. Aasriiḡ sapiḡḡaqtuut nipit qilaḡmiḡ itnaqtut,

“Uvakiḡaniḡaglaan aḡaayyutaata nunam

aḡaayyutaḡitḡiḷiḡtaaga Agaayyutiḡta suli Christ-ḡan,

aasrii ilaa aᅇalatchigisiruq taimuᅇa isruitchuamun.”

¹⁶Suli iᅇuiᅇᅇnaq sisamat umialiᅇnat aquppiruat aquppiutaqpaᅇmikᅇi siviᅇgaani Agaayyutim, sitquqhutiᅇ nanᅇaᅇaat Agaayyun, ¹⁷uqaqhutiᅇ,

“Ataniiq Agaayyuun Saᅇᅇipayaqaqtuaq, ittuami ataramik pakmalu, qaitchigiptigiᅇ quyyatmik,

atakkii urriqsugiᅇ kamanallapiaqtuaq saᅇᅇiᅇ

suli aᅇalatkaqsigitin iᅇupayaat.

¹⁸Iᅇuᅇi nunam qinnallapiaqtut,

aglaan qinnautaiᅇ tikitchuq atanniqsuiviksraᅇlu

tuqᅇaruapayaanik.

Pakma akiᅇliigaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinik

ipqiqsittuaniglu,

suli taluqsriruanik atigikkapnik kamanaiᅇᅇaanlu kamanayᅇaanlu.

Suli piyaquᅇᅇniagiᅇtin tamatkua piyaququᅇairaut nunamik.”

¹⁹Tarani agaayyuvikpaᅇa Agaayyutim aᅇmaqtuq qilaᅇmi, aasrii suluun imalik sivunniugutaanik qiᅇiᅇnaqsiruq iluani agaayyuvikpaᅇan. Tarani ikniqpalagaqtuq katlulauraqhuniᅇlu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natatquᅇnaqhuniᅇlu.

Aᅇnaᅇlu Tiritchiaᅇluᅇlu

12 ¹Tarra atlayuaᅇnaqpauraqtuaq sagviᅇᅇniqsuq qilaᅇmi, sua-una aᅇnaᅇ atnuᅇaalik siqiᅇiᅇᅇmik, aasrii tatqiq ataaniᅇtluni isigaᅇiᅇ, suli niaquᅇmiᅇi niaquᅇutiqaqhuni qulit malᅇuᅇᅇnik uvluᅇianik.

²Iᅇᅇiᅇyasriᅇniqsuq. Iᅇialaugaqtuq atniᅇᅇaliutiᅇplugu iᅇᅇisuum. ³Aasriisuli sagviqsuq atla atlayuaᅇnaqpaktuq qilaᅇmi. Tarrali, kamaᅇnaqtuaq kaviqsaaq tiritchiaᅇluᅇ tallimat malᅇuᅇᅇnik niaquᅇlik aasrii qulinik nag-

rulik suli tallimat malᅇuiᅇᅇnik niaquᅇutilik niaquᅇmiᅇi. ⁴Ilaan pamiuᅇan salikuᅇᅇiᅇai piᅇayuiᅇich uvluᅇianᅇiᅇ qilaum aasriiᅇ iksautigiplugich nunamun.

Tarra tiritchiaᅇluᅇ makittuq siviᅇgaanun aᅇnam iᅇᅇiᅇyasri-ruam niᅇisukᅇugu iᅇiᅇᅇaᅇa anirᅇauraqpan. ⁵Aᅇnaᅇ iᅇᅇiruuq aᅇuᅇauramik aᅇalatchiruksramik saviᅇᅇhamik ayaupiamik, aglaan aᅇnam iᅇiᅇᅇaᅇa nuqitauruq Agaayyutmun aquppiutaqpaᅇanunlu.

⁶Tarakᅇa aᅇnaᅇ aul-lauruq suviksraiᅇaamun, iniksriukkaᅇanun Agaayyutim ilaanun. Tarani munaᅇiᅇisiᅇiᅇaᅇat 1,260 uvluni.

⁷Tarra aᅇuyyiᅇᅇniqsut qilaᅇmi. Michael-lu israᅇuliᅇiᅇlu akiᅇliᅇiᅇutiniqsut tiritchiaᅇluᅇmun. Tiritchiaᅇluᅇ aᅇuyakmiuq israᅇuliktuummaᅇmi.

⁸Aglaan tamatkua akiᅇiᅇkkaurut iniksraᅇatqikkumiᅇaiqhutiᅇ qilaᅇmi.

⁹Tiritchiaᅇluᅇkpauraq igitauruq atmun, taamna taimakᅇaᅇtaᅇ nimigiᅇaᅇ, atiaᅇaqtuaq tuuᅇaᅇᅇmik Satan-miglu, kinnitᅇniktuaᅇ iᅇupayaanik nani-payaᅇaᅇ. Igitauruq nunamun israᅇuliktuummaᅇmi.

¹⁰Aasrii tusraaruᅇa nipitullapiaqtuamik nipimik uqaqtuamik qilaᅇmi,

- “Pakma tikitchuq anniqsuǵiana, sañjialu, añaayuqautaalu
Agaayyutipta suli aňalatchisaa Christ-ňan,
atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik
sivugaani Agaayyutipta uvlumiļu unnuamiļu igitauruq atmun.
11 Iliñisa akiiligaat auñagun ipnaiyaam
suli ilisimarauñǵmiktigun Agaayyutim uqaňhanik,
atakkii sugingitkaat tuqqutauniksraqtiñ.
12 Taatnamik quviasrugitchi, qilaak
suli iluqasri iñuuruani qilañmi.
Nakliuñ! Nagliksaaǵun itkisiruq iñuñnun nunami taǵiumiļu
ittuanun,
atakkii tuunǵaum tikitkaasri qinnautiqpañmigun
ilisimaplugu sivikitchuami piviqañi.”

13 Uvvaasriiñ tiritchiaqłuum ilitchuǵikami siñitautilaaǵmiñnik nuna-
mun, maliqsruaqsiñiǵaa aǵnaq iǵñiruaq añugauramik. 14 Aasrii aǵnaq
qaitchikkauniqsuq israqquknik tiñmiaqpaum tiñitquplugu nimiǵiamiñ
suviksrailaamun, pamatchiǵviksrañanun piñasruni ukiuni avvaǵmik
ilaaplugich. 15 Uvvaasriiñ qaniǵmigun nimiǵiaqłuk anitchiñiqsuq imiǵmik
kuuktun ulirrutisrukkaluqługu aǵnaq, aullautitqugaluqługu ulittuamun.
16 Aglaan nunam ikayuǵaa aǵnaq añmaqługu qaniǵikkani. Iigaa kuuk tirit-
chiaqłuum anitaña qaniǵmigun. 17 Tarani tiritchiaqłuum qinnautillapiagaa
aǵnaq, aasrii aullaqhuni añuyyiagai kisiññuqtauruat aǵnam kiñuviañi,
tamatkua tupiksriuat tillisaiñnik Agaayyutim suli uqautiqaqtuat Jesus
Christ-mik. 18 Aasrii tiritchiaqłuk qichaǵniqsuq siñaani taǵium.

Malǵuk Niǵrugaaqłuum

13 1 Aasrii qiniqtuña niǵrugaaqłuummik mayuqtuamik taǵiumiñ tal-
limat malǵuñnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaquǵutiqaqmıuq
qulini nagruiñmiñi, suli niaquǵmiñi atiqaqhuni pisaaññatauruanik.
2 Aasriisuli niǵrugaaqłuk qiniñkaǵa atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqu-
niasrii akłam isigañisun, aasrii qanǵa lion-ñum qanǵatun itluni. Tarra
tiritchiaqłuum aatchuǵniǵaa niǵrugaaqłuk saññimiñnik, aquppiutaǵmi-
ñiglu, kamañaqtuamiglu aňalatchiñiǵmiñnik. 3 Qiniñiǵa ilañat niaquñiñ
niǵrugaaqłuum ikiliqsimaruaq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikiña
mamisrimaniqsuq. Inupayaam nanipayaaq quviǵusruutiginiǵaa malikłu-
gulu. 4 Inuich purviginiǵaat tiritchiaqłuk aatchuqtuqaq aňalatchiñiǵmiñnik
niǵrugaaqłuumun suli purvigipmıgaat niǵrugaaqłuk uqaqhutiñ,
“Kamaññaqpat taamna niǵrugaaqłuk! Suli kia añuyakkumiñaqpañ
akiñiñiǵlu?”

5 Suli niǵrugaaqłuk uqaqtitaunıqsuq pigiiñlapiaquanik pisaaññatinik
aňalatchitquplugu malǵukıpiaq malǵuñni tatqini. 6 Taavruma añmaq-

ługu qanni uqamaqłutiniġaa pisaanġatinik akitñaqtuqługu Agaayyun ilaan atqalu iñuuniagvialu taputiplugich iñupayaat nayuutiruat qilaŋmi. ⁷Ilaa aŋuyaktitauniqsuq ipqiqsitaŋiñik Agaayyutim akiililugich. Suli qaitchikkauruq saŋġimik aŋalatchiğimik qanusripayaanun iñuŋnun atla-kaagiñik uqautchilijñunlu, iñuŋitñun nunaqqipayaat. ⁸Aasrii iluqağmin iñuich nunami purvigigisigaat niğrugaaqłuŋmun, iñuich atinġich aglak-simaitchuanun Ipnaiyaam Tuqqutauruam makpiğaanjiti iñuuruatigun sivuani nuna iñiqtaunaiñaan. ⁹Kiñapayaaq siutiqaqtuq ki tusraali.

¹⁰ Kiñapayaaq sivullikkaugumi tigutaanġuğimun tigutaanġuvinmuġniaqtuq.

Kiñapayaaq tuqqutauruksraugumi savikpakun savikpakun tuqqutaugisuruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuŋi iğlutuutiruksraurur ukpiqsriğiqaqtuiniğutinġ.

¹¹ Tarrasuli qiniłgitchuŋa atlamik niğrugaaqłuŋmik sagviqsuamik nunamiñ. Malğunġnik nagruqağniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiñaqtuanik nipiqaqłuni tiritchiaqłuktun. ¹² Aŋalatchiruq sivullium aŋalatchiğhagun niğrugaaqłuum takkuani. Purvigipkağniğai iñupayaat nunami sivullig-mun niğrugaaqłuŋmun, ikiliqsimakkauruamun aasriiñ mamititaupluni. ¹³ Ilaa savaaqağniqsuq kamanaqtuanik quvinqaqtuanik, ikniqunniñ kataktitlugu qilaŋmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kin-nitñiŋniqsuq iluqaitñik iñuŋnik iñuuruaniq nunami tamatkunuuna quvinqaqtuatigun savaağikkağmigun takkuani sivullium niğrugaaqłuum. Uqautiniğai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrinġanik taavruma niğrugaaqłuum ikiliqsimaruum savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuuhksritkaa atrinġanun niğrugaaqłuum suli atrinġa niğrugaaqłuum uqatlapkaqługu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisunğitchuat-lu atrinġanun niğrugaaqłuum tuqqutaupkağniğai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsinniağai qauŋisigun iluqaisa iñuich kamanaitchuat kamanaqtuatlu, umialguruatlu iłaippauruatlu, savaktaagruunğitchuatlu savaktaagruuruatlu, talliqpiagun argaŋisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñali-qaa tauqsigumiñaitchuq naaga tunniuqqaiyumiñaitchuq, kisimiŋaglaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atigikkaŋanik niğrugaaqłuum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsiksuq suli iñupayaaq kaŋiqsisiaqtuksrauruq. Iñuum kaŋiqsitłaruam kisilliŋ kisirrutaa niğrugaaqłuum. Taamna kisirrutigigaa iñuum, aasrii kisirrutiaqtuq 666-mik.

Atuutaat 144,000 Annautikkaaurat

14 ¹Tarani qiviaqama qiniğiga ipnaiyaaq makitaruq qimigaanġani Zion-ŋum. Piqatiqağniqsuq 144,000 iñuŋnik piqaqtuanik atigmi-ñik Aapamiłu atqanik aglausimaruanik qauğmikni. ²Aasrii tusraaruŋa

nipinik qilaŋmiñ nipaatum quġluqtaqpaum katlulaqpaauraqtuamlu aasrii-suli nipaatum atuqtuuraqtuat nuqaqtiliŋnik atuqtuuramiknik. ³Iliŋich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuġaani aquppiutaqpaum suli sivuġaatni sisamat uumaruatlu umialiŋnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiññigaa taamna atuutaat aglaan kisimiŋ taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴Taapkua iñuich qaunagirut iŋmiknik atlatuġiġmiñ, atakkii tuvaaqataitchut. Iliŋisa maliŋniġaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsimakkaurut akunġatniñ iñuich auŋagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵Uqaqamiŋ sagluuqtuatlaitchut. Patchisiqutinagumiñaitchut sivuġaani Agaayyutim, atripluġich iñuktitud taqraqtailaatum.

Piñasrut Israġulgich

⁶Tarani qiñiqtuŋa atlamik israġuliŋmik tiŋmiruamik qutchikhuni qilaŋmi isruitchuamik tusraayugaaġiksuaqaġniqsuaq uqautiksraġmiñnik tamatkunuŋa nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñuŋnun atlakaagiñnik uqautchiliŋñun, iñuŋitñun nunaqqiqpapayaat. ⁷Uqaqtuq nipitusriŋlapiaqhuni, “Taluqrisitchi Agaayyutmik kamaksruġlugu, atakkii tikitchuq sassaġnik atanniiviksraŋa. Purvigisriuŋ ilaa iñiqsiruuaq qilaŋmik nunamiglu taġiumiglu suvliktuaguraaqtuaniglu.” ⁸Atlam israġulgum maliŋniġaa uqaqhuni, “Suksraunġikkauruq, kamanaqtuaq nunaqqiq taggisqaqtuaq Babylon-mik suksraunġikkauruq, atakkii kinipluġich iñupayaat nunami killuqsagtinnigai iŋmiñun, imiliqtitlugich iñupayaat sayuŋaŋhan saŋŋiruamik wine-naŋanik.” ⁹Atlasuli piñayuak israġulik maliġuutipmiuq taapkuŋnuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigigumiŋ niġrugaaqłuk atriŋalu akuqtuqługulu nalunaitmiutaŋa uuma qaumigun naagaqaa argaŋmigun, ¹⁰taavruma iñuum imiġisipmigaa wine-naŋa qinnautaan Agaayyutim, kuvikkauruq avuiġaaq qallutaanun ilaan qinnautiqpaŋan. Taamna iñuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuġaatni ipqitchuat israġulgich suli sivuġaani ipnaiyaam. ¹¹Aasrii itchiulanġa ikniġum nagliksaaqtitauruati-gun mayuqtuagisiruq taimuŋa isruitchuamun. Iliŋich iñiqtuiqsiaġviitchut uvlumi unnuamiġu, tamatkua putqataqtuat niġrugaaqłuŋmun atriŋanunlu, suli kisupayaaq akuqtuiruuaq nalunaitmiutaŋanik atqaniglu.” ¹²Uvvaasriiñ ipqisittuat iġlutuutiqaqtuksraurut, tamatkua tupiksriuat tillisaiñnik Agaayyutim suli ukpiqsriuat Jesus-mik. ¹³Aasriiñ tusraaruŋa nipimik qilaŋmiñ uqaqtuamik, “Aġlaġiñ. Quvianamiurut tuquniaqtuat uvakŋaniñaglaan tuniqsimaliġmiktigun Ataniġmun.” “Tarrallapiaq! Iliŋich miŋguiqsiaġisirut savaaġmikniñ suli akuqtuġisigaich akiññaktaatiŋ savaaġmiktigun.” Taamna irrusriq uqautigikkaŋa.

Kiprivik Katitchiviglu Nunami

¹⁴Tarani qiñiqtuaqtitluḡa qiñiqtuḡa qatiqtaamik nuviyamik, aasriiñ una aquppiuḡaqtuaq qaaḡani nuviyam inniqsuq iḡñiḡatun iñuum. Niaquḡmiñi maniqmik kaviqsaamik niaquḡutiqaḡniqsuq, suli argaḡmiñi saagaḡniqsuq ipiktuamik kipritmik. ¹⁵Suli atla israḡulik aniruq agaayyu-vikpaḡmiñ, tuḡluḡhuni taavrumuḡa aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katitchiviksraq tikitchuq. Piḡḡuqtuat asriat katin-naqsirut nunami.” ¹⁶Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsaḡaa kiprisini nunami, aasrii nunami piḡḡuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷Tarani atla israḡulik anilḡitchuq agaayyuvikpaḡmiñ ittuamiñ qilaḡmi, ilaaptuq kiprisiqaḡmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸Aasriiñ atla israḡulik amakḡaqtuq tunillaḡviḡmiñ saḡḡiqaqtuaq aḡalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusriḡluni taavrumuḡa tigummiruamun ipiktuamik kipritmik uqaḡhuni, “Atuḡuḡ ipiktuq kipriñ, aasrii katillugich asriat siḡḡaḡtuat nunamiñ, takku asriat piḡḡullapiaqtut.” ¹⁹Tarra israḡulgum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpauraḡanun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰Misriqqivium imaḡa tutmiqataḡigaaat siḡlataani nunaaqqim, aasriiñ auk maqiruq misriqqiviḡmiñ uḡasriksilaḡa 200 mile-latun aasriiñ ititilaaliḡhuni tuttuqpaum qaḡuḡutiknunaglaan.

Israḡulgich Aḡalatchiruat Iñuillaḡutiḡpauranik

15 ¹Qiñiqtuḡa atlamik atlayuaḡnaqtuamik qilaḡmi kamaḡaḡhuni quviqnaqtuamik. Tallimat malḡuk israḡulgich piqaḡniqsut tallimat malḡuḡnik iñuillaḡutiḡpauraksranik. Aqulliqsaḡurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nuḡitchaḡutiqaqtuq taapkuniḡa.

²Tarani qiñiqtuḡa taḡiumik taḡḡaqtuutitun liilaa ilaratun ikniḡmik suli taapkuniḡa akimaruanik niḡrugaaḡluḡmiñ suli atriḡaniñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichaḡniqsut siñaani taḡium ittuam taḡḡaqtuutitun, tigummiplugich nuqaḡtilgich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³Iliḡisa atuḡaḡaat atuutaa Moses-ḡum savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaḡhutiḡ,

“Kamaḡaqtut quviqnaḡhutiḡlu savaatin,

Ataniiq Agaayyuun Saḡḡipayaqaqtuatiin.

Nalaunḡaruḡurut suli ilumutuuturut piḡḡusritin,

Umialigiplutin iñuich nunaaqqiḡpaḡni.

⁴Ataniiq, kia taluḡiḡitkisivatin

kamakkutiqaḡlugulu atigikkan,

atakkii kisivich ipqitchuaḡurutin.

Iñuich nunaaqqipayaaniñ agḡiḡisirut purvigilutin,

atakkii qin̄ign̄igaich iluqaḡmiḡ suraḡautitin nalaunḡaruat.”

⁵Taavruma aquagun qin̄ign̄igiga ipqin̄ñiqsrauruaḡ ini agaayyuvikpaḡmi qilaḡmiittuami aḡmaḡataq̄tuaḡ. ⁶Aasrii tallimat malḡuk israḡulgich anirut agaayyuvikpaḡmiñ, piqaq̄hutiḡ tallimat malḡuḡnik ihuill̄iuḡutiqpauraksranik, atnuḡaaq̄q̄hutiḡ salumaruanik qaummaḡiksaanik ukiḡhaaḡiksaanik, suli tapsiqaq̄hutiḡ maniḡmik kaviqsaamik satq̄ḡmiktigun. ⁷Tarra ilaḡata sisamat uumaruat aatchuḡai tallimat malḡuk israḡulgich tallimat malḡuḡnik piḡalunik kaviqsaamiñ maniḡmiñ piḡianik immaukkaqtuanik qinnautaamik Agaayyutim iḡuuruam taimuḡa isruitchuamun. ⁸Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq̄ itchimik kamanautaaniñ saḡḡianiñlu Agaayyutim. Kiḡaunniñ iñuk isitlayumiñaitchuq̄ agaayyuvikpaḡmun naatchigaluq̄nagich tallimat malḡuk israḡulgich taap̄kuniḡa tallimat malḡuḡnik ihuill̄iuḡutiqpauranik.

Iḡligaurat Imalḡich Qinnautaamik Agaayyutim

16 ¹Tarani tusraaruḡa nipituruamik nipimik taavrumakḡa agaayyuvikpaḡmiñ uq̄q̄huni taap̄kunuḡa tallimat malḡuḡnun israḡuliḡnun, “Kuvvityaq̄sigiḡ nunamun imaḡich iḡligaurat qinnautaa Agaayyutim.” ²Tarra sivulliḡ israḡulik aullaqtuq̄ kuviḡlugu iḡligaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniḡñapiaḡataqtuatlu kill̄iḡruat il̄irut iñuḡnun piq̄aqtuanun nalunaitmiutaḡanik niḡrugaaḡtuum purvigiplugulu atrija. ³Tuglian israḡulgum kuviñigaa iḡligaurani taḡiumun. Tarra il̄iruq̄ liilaa auḡa tuq̄ḡaruam iḡuum, aasrii uumarupayaat taḡiumi tuq̄plutiḡ. ⁴Piñayuaknik israḡullak kuviñigaa iḡligaurani kuḡḡnun suvliktuaḡuraaq̄tuanunlu. Suli tamatkua imḡat auguqtuq̄. ⁵Tarra tusraagiga israḡulik aḡalatlaruaḡ imiḡmik uq̄aqtuaḡ,

“Nalaunḡapiaqtutin atanniikavich taatna,
ilvich ituami ataramik pakmalu ipqitchuamiḡ.

⁶Atakkii iñuich maqip̄kaiñiqsut auḡatnik ipqiq̄sittuatlu sivuniksriq̄irautlu,
aasriiḡi aatchuḡitin auḡmik imiḡaksraḡatnik.
Taatnagaksrauruttakku.”

(Ap 16.2)

⁷Suli tusraarujā nipimik tunillaḡviñmiñ uqaqtuamik,

“Aa, Ataniiq Agaayyuun Saṅṅipayaaqatuatiin,
atanniqsuutitin ilumutuurur nalaunḡapiaqhutiñ.”

⁸Sisamaḡata israḡulḡich kuviñḡaa iluligaurani siqinḡmun.

Tarkaḡaḡlaan siqinḡum uunaḡan iñuich uunniqipkaḡniḡai atniḡuutiqaḡ-
ḡulḡich. ⁹Suamaruam uunaum iñuich ikigai. Aasriisuli taimaḡuutiniḡaat
atqa Agaayyutim iluillaḡuḡutiḡpauraḡtitchiruam, suli isrummitqinḡitchut
kamakkutiḡaḡuḡluḡu kamanautaa.

¹⁰Tallimaḡat israḡulḡich kuvisirur iluligauraḡmiñik aquppiutaḡanun
niḡrugaaḡtuum, aasrii aḡaayyūtaa taaqsillaḡiaḡtuq. Iñuich kiḡmaḡaich
uqqatiñ atniḡḡaḡpaḡitḡutiñ ¹¹taimaḡuutiḡluḡu Agaayyun qilaḡmiittuaḡ
pisiḡipluḡu atniḡḡatiñ killiḡruatiñlu. Naagasuli mumiguliñḡitmiut piḡiit-
chuanin savaaḡmikniñ.

¹²Itchaksraḡat israḡulḡich kuvisirur iluligauraḡmiñik kuukpaura-
ḡanun Euphrates-ḡum, aasrii taamna kuuk paligñḡaa itqanaḡisaḡluḡu
apqutiksraḡat umialinḡich kivaknam tuḡaaniñ. ¹³Tarraasrii qiniḡtuḡa
piñasrunik salumaitchuanik irrutchiñik liilaa naaḡaayinik anniḡaḡtua-
nik qanḡaniñ tiritchiaḡtuum suli qanḡaniñ niḡrugaaḡtuum suli qanḡaniñ
tañḡillaḡtuam sivuniksriqirim. ¹⁴Taapkua irrusriḡluḡich tuunḡaum
savaaḡaḡtut quviḡnaḡtuam. Taapkua piñasrut irrusriḡluḡich aullaḡaḡ-
tut umialipayauraniñun nunam nanipayaaḡ, atautchimuktitchaḡluḡich
aḡyuaḡpluḡich kamanaḡtuami uvluaḡni Agaayyutim Saṅṅipayaaḡtuam.
¹⁵(“Naalaḡnisitchi! Agḡiḡḡiaḡtuḡa atrilugu tiglinḡiaḡti. Quviasruktuḡ
iñuk itqummaḡiksuaḡ qaunagiḡluḡich atnuḡaani. Tarrakii aullaḡumi-
ñaitchuḡ atnuḡailaḡuni suli kanḡuḡilugu atnuḡaisilaani.”) ¹⁶Taapkua
irrusriḡluḡich katinnḡaich atautchimun imun taiyuutiḡaḡtuamun
Armageddon uqaḡchisun Hebrew-t.

¹⁷Tallimat malḡuata israḡulḡich kuviñiqsuḡ iluligauraḡmiñik siḡa-
mun. Tarraasrii kamanallapiaḡataḡtuḡaḡ nipi niḡliqsuḡ aquppiutaḡpaḡmiñ
agaayyuvikpaḡmi uqaḡhuni, “Naatchirut.” ¹⁸Tarani tusraḡnaḡtuḡ kat-
lulat, ikniḡpalagaḡhuni suli nuna iliqsraḡpauraḡhuni. Qaḡaunniñ
taatnatun nuna iliqsraḡanḡitchuḡ. Taamna nunam iliqsraḡpauraḡha
suaḡaniqsrauruḡ nunam aullaḡniivianiḡaḡlaan. ¹⁹Kamanaḡtuḡaḡ nunaḡ-
qiq avḡuḡniqsuḡ piñasruutluni, suli nunaḡqich nunami piyaḡqukkaurut.
Agaayyutim itqaḡiḡaa kamanaḡtuḡaḡ Babylon qaitchukḡuḡu qallugauraḡ
immaukkaḡtuḡaḡ wine-naḡanik, tarra ilaan tatamnaḡtuḡaḡ qinnautaa.
²⁰Suli qikiḡtapayaurat piiqsut inḡipayauratlu paḡinnatqikkumiñaiqhutiñ.
²¹Suli natatḡuḡnaḡpaurat kataktut iñuḡnun qilaḡmiñ uqumaisilaḡaḡtuat
100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaḡuutigaḡ Agaayyun piḡtigip-
luḡu iluillaḡuḡutiḡpauraḡ natatḡuḡnatigun, taamna iluillaḡuḡutiḡpauraḡ
tatamnaḡpaḡitḡluni.

Akiisuqpaglu Niġrugaaqługlu

17 ¹Tarani ilaġat tallimat malġuk israġulgich piqaqtuat tallimat malġuġnik iluġigauranik uvamnukhuni uqautigaaġa, “Ki. Qiñiqtitkisigikpiñ tatapsausriaksraġanik akiisuqpaum aqupperuam iñugiaktuani imiġni. ²Umialinġi nunam sayuġaqatiqaġniqsut taavrumiġa akiisumik, suli iluqatinġi iñui nunam imiliġniġniqsut imiqhutinġi wine-mik sayuġaħhanik akiisum.” ³Uvvaasriiñ Ipqitchuamun Irrutchimun aġalattiluġa israġulgum aullautigaaġa suviksraiħaamun. Aasriiñ qiñiqtuġa aġnamik aqupperuamik qaġġani kavviġiksaam niġrugaaqłuum aglaqaqtuam pigiitchuamik pisaġġatinik iluqaani qaamiñi. Taamna niġrugaaqłuk tallimat malġuġnik niaquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. ⁴Aġnaq atnuġaaqaġniqsuq qiñiñāġiksuanik tuġuaqtaanik kavviġiksaaniglu, suli qiñiyunaqusriqsuqhuni maniġmik kaviqsaamik suli akisuruanik uyaġauraanik suli qatiqtaanik suġauraqpaġnik. Arganġmiñi tiġummiñiqsuq qallutmik piħiuqtamik maniġmiñ kaviqsaamiñ immaukkaqtuamik naġġunallapiaġataqtuanik atuummiruanik sayuġaħġimġun. ⁵Aġnam qaġġani aglaqaġniqsuq atigmiġ kaġiqsilġunaitchuamik,

“Babylon, kamaqaqtuag,

Aakaġat Akiisut

naġġunallapiaġataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶Tarra qiñiġiga aġnaq imiliqsuaq auġatnik ipqiqsittuat suli auġatnik tuq-qutauruat pisigipluġu ukpiqsriħiqtinġi Jesus-mik.

Qiñiqapku aġnaq atqunaq quviġusruktuġa ⁷Aasrii israġulgum uqautigaaġa, “Suvaata quviġusrukpiħ? Uqautigisigikpiñ kaġiqsilġunaitchuanaġanik aġnam suli taavruma niġrugaaqłuum usriaqsigvian, niaquqaqtuam tallimat malġuġnik nagruqaqhuniħu qulinik. ⁸Niġrugaaqłuk qiñikkan itkaluaqtuag inġiqsuq pakma, suli mayuġumaaqsiruw natiqsniħaitchuamiñ aġmaġnimiñ aasriiñ piyaqquġvinqmuktuksrauluni. Iñuich iñuuruat nunami tamatkua atinġich aglaksimaitchuat makpiġaġani iñuħħum iñiqtaulġataħhaniñāġlaan nunam quviġusrukkisirut qiñiġumitruġ niġrugaaqłuk itkaluaqtuag suli inġiqhuni pakma suli sagvitqikkisipluni iħaatnigu. ⁹Iñuk kaġiqsisuktuag taavrumiġa isrumatuħiqaqtuksrauruq Agaayyutmiñ. Tallimat malġuk niaqut tallimat malġuk qimiġaġnurut taavruma aġnam aqupperivigikkaġi. Tallimat malġuk umialgupmiuttuq. ¹⁰Tallimat umialgich umialġuġaigniqsut, atausriq umialġusugaaqhunisuli, suli atla agġiqsaġumapluni. Taimma agġigumi umialġuurallakkisigaluaqtuq sivikitchuami piviġmi. ¹¹Aasriiħi niġrugaaqłuk itkaluaqtuag inġiqhuni pakma, taamna tallimat piħayuġigaat atangich aglaan iħaġigaat tallimat malġuk atangich. Suli piyaqquġvinqmukkisiruw. ¹²Aasriiñ qulit nagruich qiñikkatin qulit umial-

gurut akuqtuimaitchuatsuli aᅇalatchiᅇiksramik umialiktitun, aglaan saᅇᅇiqagumaagtut umialiktitun sivikitchuami piviyᅇmi piqatigilugu niᅇrugaaqᅇuk. ¹³Taapkua atautchiiᅇamik sivunniutiqaqtut, suli qaitki-sigaat saᅇᅇigikkaqtinᅇ aᅇalatchiᅇiksraqtinᅇlu niᅇrugaaqᅇuᅇmun. ¹⁴Ilinich aᅇuyyiaᅇisirut ipnaiyaamun aglaan ipnaiyaam akiilᅇisigai, atakkii Ataniᅇigaat ataniᅇich suli umialigigaat umialgich, suli tamatkua piqatau-ruat ilaani tuᅇtuutiqaqtut piksraqtaaᅇuᅇplutinᅇ suli tuniqsimaplutinᅇ.”

¹⁵Aasriin israᅇulᅇum uqautigaᅇaᅇa, “Imᅇich qinᅇkkatin akiisum aquppivigikkaᅇi, tamarra inuich inugiallapiqhutinᅇ nunaaqqipayaura-ninᅇ uqausriqaqtuat atlakaᅇiᅇinik. ¹⁶Suli qulit nagruich qinᅇkkatin suli niᅇrugaaqᅇuum uumigiagtigisigaat akiisuu. Ilinisa aatkisigaat suurapa-yaᅇᅇinik unillugu atnugaᅇilaᅇaᅇ aasriin niᅇipmilugu timaa ikipkaqmᅇlugu ikniᅇmik. ¹⁷Atakkii Agaayyutim kipigᅇniugutiqaqtinnᅇiᅇaᅇ tanᅇiᅇukᅇu-gich ilaan sivunniutini atausriᅇᅇuqulugillu qaitchitqulugillu ilinich aᅇalatchiᅇiksraᅇatnik umialiktitun niᅇrugaaqᅇuᅇmun, Agaayyutim uqaᅇhi immiumaniaᅇhatnunaglaan. ¹⁸Aᅇnaᅇ qinᅇkkan nunaaqqiᅇigaa kamaᅇaᅇ-tuaᅇ atanniᅇsimatniktuaᅇ umialinᅇtinᅇk nunam.”

Babylon Suksraunᅇikkauruᅇ

18 ¹Tamatkua aquatigun qinᅇiqtuᅇa atlamik israᅇulinᅇmik atqaqtua-mik qilaᅇmiᅇ aᅇalatchiᅇiᅇipauraqaqhuni, aasriin iluqaan nuna qaummaᅇiᅇsipkaᅇaa qaumanᅇmiᅇinik. ²Tarra nipruaᅇniᅇsuᅇ itna,

“Babylon kamaᅇaᅇtuaᅇ suksraunᅇikkauruᅇ, tarra ilumutuuruᅇ!

Inᅇiliutigaat tuunᅇaᅇillu qanusripayaatlu irrusriᅇuich
sulipsuuᅇ qaayugᅇnaqtuapayaatlu
uumiᅇnaqtuatlu tinᅇiaᅇruich.

³Babylon qaitchigai wine-mik inuᅇich nunaaqqipayaat imiliqtitlugich sayuᅇaᅇhan saᅇᅇiruamik wine-naᅇanik.

Umialinᅇi nunam sayuᅇaᅇatiginᅇigaat ilaa,
suli tauqsᅇᅇniᅇaqtinᅇinᅇ nunam umialguᅇvigiplugu
umialgutitigun akuqtukkaᅇiᅇich ilaan atugaᅇuᅇhagun.”

⁴Tarra tusraapmiuᅇa atlamik nipimik qilaᅇmiᅇinᅇ uqaqtuamik,

“Inuᅇmaᅇaᅇ, annisitchi taavrumaᅇaᅇ nunaaqqimiᅇinᅇ.

Ilipsi ilauruksraunᅇitchusri killuqsautaiᅇi,
piqataunᅇitchumausriᅇi iluᅇilluᅇgutiksrautaiᅇi.

⁵Killuqsautai inuᅇiaktut qutchiksiᅇlutinᅇ qilaᅇkturn,
suli Agaayyutim itqaᅇigai savamaᅇtuᅇtai.

⁶Utiᅇtitchivigisriuᅇ Babylon qaisaᅇatun ilipsitᅇun,
akiᅇiᅇlugu malᅇuktun ilaan savaᅇᅇiᅇun,
immᅇiᅇlugu qallugauraᅇaᅇ malᅇuktun ilaa imiksriuᅇmatun
ilipsitᅇun.

7 Atqunallapiaqługu injmiñik kamagiruaq iñuuniugaqmiuq
susrunğisaallapiaqhuni.

Pakma aatchuqsiuñ nagliksaağutiksramik alianallapiaqtuamiglu.

Atakkii uqaqtuq injmiñun,

‘Uvaja aquppiuraağisiruñ ataniqtun. Uilğaangitmiuñ.

Iłitchuqsriyumiñaitchuñ alianamik.’

8 Taatnaqługu iłuiłliuğutiqpauraksrañiñ tikitkisigaat atautchimi
uwlumi,

tuqułhum, alianamlu, kakkaagnamlu.

Suli ikigisiruq ikniğmik,

atakkii Atanğuruuq Agaayyun sapiğñaqtuq atanniuruuq ilaanik.”

9 Tarraasriiñ umialıñisa nunam sayuñaqatıqatıtuat akiisumik pisuñnau-
taıgun qıağisigaat alianniugutıgilugu taamna ağnaq qıñiğumitruñ isia
ikualanıñan. ¹⁰Qıchağisirut uñasriksıłutıñ sivuuğagilugu ilaan naglik-
saaqtıtaulıha uqağutıñ,

“Naklıuñ, naklıuñ, ilvich Babylon, kamañaqtuuq nunaaqııq,
saññıqağaluuqtuq nunaaqııq.

Atautchimi sassağniğmi anasriññuqsakkaunıktutin.”

¹¹Uvvaasriiñ tauqsığñıutilgich nunapayaami qıarut kiñuvğuplugu ilaa,
atakkii tarakñaaglaan kimikunniñ tauqsıqsıksraığñııqsuq suuranıñnik.

¹²Suuraqpaurat kaviqsaatlu qatıqtaatlu maniich, akisuruatlu uyağaurat,
qatıqtaatlu suñauraqpaich, ukiñhaağıksaatlu suli ukiñhaat tuñuaqtaatlu,
siluiłlu kavviğıksaatlu, qanusrıłımaatlu ayuğnaqtuq qıruich, qanusrı-
lımaat suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qıruich, patukpaiłlu, saviñhatlu,
uyağaiłlu siquqtatun, ¹³sinimatlu, avuugutit, tiprağıksautit ikıpkıq-
ługich, myrrh-lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaağıksaat,
mukkaaksratlu, niğrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagaıtıtlu, suli-
unniñ iñuuruat iñuich. ¹⁴“Asrıatluunniñ kipiğniugutıgıkkatin piıqsut
ilipniñ, suli suuraıpayaatin akisuruat qıñıyunaqtuatlu taimmaurıt ilipniñ,
aasrıi sumiunniñ paqıtchumiñaiğıtın.” ¹⁵Tauqsığñıutilgich tamatkuniña
suuranik umialguqtuq taavrumakña ağnamiñ qıchağisirut uñasriksuami,
sivuuğagilugu nagliksaaqtıtaulıha alianapiaqtuamik qıalutıñ, ¹⁶uqağutıñ,

“Naklıuñ, naklıuñ. Kamañaqtuuq nunaaqııq

atnuğaaqağuuuq ukiñhaağıksaanik tuñuaqtaanıglu

kavviğıksaanıglu,

qıñıyunaqusrıqsuqhuni manıñmik kaviqsaamik,

akisuruanıglu uyağauraanik, qatıqtaatlu suñauraqpañnik.

¹⁷Atautchimi sassağniğmi tammaıgai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqağmiñ umiaqpaich umialıñıch tağıuqsıuqtıllı suli iluqağmiñlu
akiññanñıaqtat tağıumi qıchağniqsut uñasriksuami, ¹⁸suli nıpaalarut
qıñıqamıtıruñ isia ikualanıñan uqaqhutıñ, “Piıtchuq atlamik nunaaqııqimik

taavrumatun kamanaqtuatun nunaaqqisun.”¹⁹ Iliñisa nalluqsruğniğaat nunam apyua niaqumiknun, qiallağmiñ kinjuvgullağmiñlu nipaaplutin,

“Nakliuñ, nakliuñ. Taamna kamanaqtuaq nunaaqqiq!
Iluqağmiñ umiaqpaqatuaq tağiumi umialguğniqsut
suurañigun akisuruatigun!

Atautchimi sassagñiğmi suksraunğiqsauruq.”

²⁰ “Qilaak, quviasrukpaütigiñ suksraunğiqsaulha.

Quviasrukpagitchi Agaayyutim iñuilla uqqiraqtauruasiilu
sivuniksriqirauruasiilu,
atakkii Agaayyutim akiisuq anasriñjuqsagütigigaa
pisigiplugu savaañagun ilipsitñun.”

²¹ Tarani sapiğñaqtuaq israğulik tigusriruq uyağagruamik añiruatun mukkaaksriuğütitun aasrii miļuqsautiplugu tağiumun, itnaqhuni,

“Taatnatun kamanaqtuamik nunaaqqiq Babylon iksautikkaugisiruq,
aasriiñ qiniğnatqikkumiñaiğisiruq sumiunniñ.

²² Suli nipiñich nuqaqtiligaqtit atuqtuuralgich
suli supluqaqtuğnaqtuatlu qalğuqtautitlu tusrağnatqikkumiñaitchut
ilipni uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,
suli qatrağniña mukkaaksriuğütim tusrağnatqikkumiñaitchuq
ilipni.

²³ Suli qaumanga kialuuram
qaummağitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaap uiksrautimlu nuliaksrautimlu
tusrağnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.
Ilvich tauqsigñiaqtitin kamağniqsrauniqsut nunami.
Suli añatkuulipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

²⁴ Suli Babylon anasriñjukkauruq
atakkii añaat sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich
suli iluqağmiñ tuqutauruat nunami qiniğnaqtut nunaaqqimi.”

Qatchallautiqatiq Qilañmi

19 ¹ Taavruma aquagun tusraaruña nipiqauparañanik iñugaagruk-
paum qilañmi, uqaqhutin,

“Quyanaqniaqpat!
Annigsuğiağlu kamanaunlu [kamakkunlu] saññiļu
pigigaa Atanguruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai ilumutuurut nalaunñaplutin.
Atakkii akiisuqpaum asinñuğaa iñupayaaq nunami
sayuñaliğmigun.

Taatnaqlugu Agaayyutim atannigaa anasriñjuqsaqługu

piqutigiplugich tuqqutauruat ilaan savaktaĩñ.”

³Ilaqatchiqługu niplitqiksut.

“Quyanaqniaqpat!

Isiq ikualaruamiñ nunaaqqimiñ qunmuktuq taimuᅇa isruitchuamun.”

⁴Suli iñuiññaq sisamatlu umialiqnat sisamatlu uumaruat putiqttut nan-
gaqługu Agaayyun aquppirtuaq aquppiutaqpaᅇmiñi, uqaqhutiᅇ,

“Amen! Quayanaqniaqpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵Suli nipi niqliqsuq aquppiutaqpaᅇmiñ,

“Nanᅇaqsiuᅇ agaayyutigikkaqput,

iluqapsi savktaurusrii

talusriruasriiᅇ ilaanik,

kamanaiñᅇaᅇmiᅇ, kamananᅇaᅇmiᅇ.”

⁶Aasrii tusraagiga nipiqaauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataq-
hutiᅇ iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imᅇich, nipaaitunlu suaᅇaruam
katlulam, uqaqhutiᅇ,

“Quyanaqniaqpat!

Atanᅇuruuq Agaayyutigikkaqput Saᅇᅇipayaaqatuaq aᅇalatchiruq.

⁷Quviatchakta quviasrullapiaᅇutalu.

Nanᅇaᅇlakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,

suli ilaan nuliaksrautaa iᅇmiñik itqanaiᅇaniktuq.

⁸Nuliaksrautaa atnuᅇaaksrisauruq

qatiqtaamik ukiᅇhaaᅇiksaamik qaummaᅇiksuamiglu

salumaruamiglu.”

Atakkii ukiᅇhaaᅇiksaaq nalaunᅇaruat savaaᅇigaat ipqiqsitanᅇiñ
Agaayyutim.

⁹Aasriiñ israᅇulgum uqautigaᅇa, “Aglagun una, quvianamiurut
tamatkua aiyugaaqtauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksraᅇanun
ipnaiyaam.” Uqautitqikkaᅇa, “Taapkua ittut iᅇumutullapiaq Agaayyutim
uqaᅇhi.” ¹⁰Taranitarra puttunᅇa israᅇulgum isigaiñun purvigisrukłu-
gu, aglaan uqautigaᅇa, “Taatnaqnak, uvaᅇaptuuq savaktiᅇhiñᅇaᅇigaᅇa
Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuruat Jesus-ᅇum sagvikkaᅇa-
nik. Purvigilugu nanᅇaᅇun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaᅇksrisimaruat
pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun
sivuani.”

Usriaqsiqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpaᅇmi

¹¹Suli qiñiᅇiga qilak aᅇmaqtuaq, atanᅇi qatiqtaaq tuttuqpak!
Taamnaasrii aquppirtuaq taavrumani atiqagᅇiqsuq Tuniqsimaruamik suli

Ilumutuuruamik, aasrii atanniqsuiruq aᅇuyakhuniᅇu nalaunᅇaruatikun. ¹²Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iᅇugiaktut niaquᅇutit. Atqa aglausimaniqsuq ilaani, kia-unniᅇ iᅇuum ilisimangisaᅇa aglaan kisimi. ¹³Atnuᅇaaqaᅇniqsuq akuqturuamik misruktaqsimaruumik aᅇᅇmun, suli taiyuᅇaat uumiᅇa atigᅇmik “Uqaᅇᅇa Agaayyutim.” ¹⁴Suli aᅇuyaktaiᅇ qilaum maliᅇniᅇaat usriaqsiqhutiᅇ qatiqtaani tuttuqpaᅇni, atnuᅇaaqaqhutiᅇ ukiᅇᅇaaᅇiksaanik qatiqtaanik salumaruanik. ¹⁵Ilaan qanganiᅇ anniᅇᅇaᅇniqsuq ipiktuaq savikpak. Taavrumiᅇa ipiᅇaqtuᅇisiᅇniᅇai nunaaqqiᅇpaich iᅇniᅇich, suli aᅇalatkisigai saviᅇᅇhamik ayaupiamik. Tutmaᅇisigaa misriᅇqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Saᅇᅇipayaqaqtuam Agaayyutim. ¹⁶Suli akuqturuamiᅇi mumiᅇmiᅇiᅇu atiqᅇniqsuq aglausimaruumik itna,
 “Umialgat umialgich,
 suli Atangat Atangich.”

¹⁷Qiᅇiᅇlitchuᅇa israᅇuliᅇmik qichaqtuumik siᅇiᅇniᅇmi nipitusriᅇlla-piaqhuni uqautiplugich iluqaisa tiᅇmiat tiᅇmiruat siᅇami, “Qaᅇᅇisitchi. Katittitchi niᅇityaᅇusri nullautchiᅇpaᅇviani Agaayyutim. ¹⁸Niᅇiyumagisri timiᅇich umialgich, timiᅇich aᅇuyaktit qaukᅇiᅇisa, suli timiᅇich kama-naqtuat aᅇutit, tuttuqpaᅇisalu timiᅇich tamatkualu tuttuqpaᅇaqtit. Niᅇiyumagisri timiᅇich iluqaisa iᅇupayaurat, savaktaaᅇruuᅇniᅇaanlu savaktaaᅇruuᅇᅇaanlu, suli kamanaiᅇniᅇaanlu kamananᅇaanlu.” ¹⁹Suli qiᅇiᅇiᅇa niᅇrugaaᅇᅇuk suli umialiᅇi nunam aᅇuyaktituummaisa katiruat aᅇuyaksagumaaᅇᅇuᅇu taamna aquppiruaq tuttuqpaᅇmi aᅇuyaktiᅇiᅇu. ²⁰Aglaan niᅇrugaaᅇᅇuk tigurauruq taputiᅇplugu sivuniksriᅇiᅇᅇuaᅇti savaaqqaᅇuᅇu quviᅇnaqtuanik ilaan takkuani. Kinniᅇniᅇniqsuq tamatkuniᅇa akuqtuiruanik nalunaitmiutanik niᅇrugaaᅇᅇuum suli putqataqtuanik ilaan atriᅇanun. Iluqatik taapkuak siᅇitauruk iᅇuᅇᅇᅇaᅇknik narvananun ikniᅇum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹Suli kisiᅇᅇuᅇtat tuᅇqtaurut savikpaᅇaᅇun taavruma aquppiruam tuttuqpaᅇmi, anniᅇᅇaᅇtuakun qanganiᅇ; aasrii iluqᅇmiᅇ tiᅇmiat niᅇisuiᅇataᅇvigaiᅇich timiᅇich.

1,000 Ukiut

20 ¹Tarra qiᅇiᅇqtuᅇa israᅇuliᅇmik atqaqtuumik qilaᅇmiᅇ, saagaq-huni argaᅇmiᅇi aᅇmataanik natiᅇsiᅇaitchuam aᅇmangum kalimᅇaᅇpaᅇniᅇu. ²⁻³Ilaan tigugaa tiritchiaᅇᅇuk, taamna taimakᅇaᅇtaᅇ niᅇiᅇiaᅇ, tuuᅇᅇauruᅇaᅇ Satan-ᅇupluniᅇu, qiliᅇsruᅇᅇuᅇu sivunniᅇᅇuᅇu 1,000 ukiunik. Aasriiᅇ siᅇinniᅇaa natiᅇsiᅇaitchuamun aᅇmaniᅇmun umikᅇuᅇu umᅇutmik piᅇᅇakkumiᅇaitchuamik, Satan-mun sagluᅇiyumiᅇniᅇiᅇᅇuᅇich iᅇuich tarakᅇaniᅇaglaan 1,000 ukiut naanniaᅇhatnunaglaan. Aglaan taapkuᅇa aquatigun pituisaallaktuksraupmiuᅇ sivikisuurami.

⁴Qiᅇiᅇmiᅇuᅇa aquppiutaᅇpaᅇnik, suli iᅇuich aquppiruat tamatkunani saᅇᅇiᅇutiniᅇniᅇsut atanniᅇsuitᅇuplugich. Aasriiᅇ qiᅇiᅇitka iᅇuusriᅇich

tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakamiŋ Jesus-mun uqałhanunlu Agaayyutim suli payaŋaitñamiŋ ukpiqsriŋiŋmikni. Tamatkua put-qatangitchut niŋrugaaqłunmun atriŋanunlu unniñ akuqtunŋitługu nalunaitmiutaŋa qaumiktigun naaga argaŋmiktigun. Iliŋich iñuutqiŋñiqsut atanŋuqatauplutinŋ Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵Taamna tarra sivulliq aŋitqigviksraq. Kisiŋuqtaŋich tuquŋaruat aŋitqiŋŋitichut 1,000 ukiut naanŋaiñŋaisa. ⁶Quvianamiurut ipqitłutinŋ taapkua piqatauruat sivulligmi aŋitqiŋiŋmi. Tuglian tuqułhum saŋŋiksraipiaŋai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ŋum, suli atanŋuqatigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauruq

⁷Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisuruq isiqtauinŋmiñ. ⁸Aasrii anigisuruq kinnitñigiaŋuni iñuñiñik nunam nanipayaaq ilagilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniaŋai iluqaisa aŋuyyiaqulugich. Iñugiaktutilaaqatut qavianatun taŋium siñaan. ⁹Aasriiñ iliŋich siamin-iqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iñuiñ Agaayyutim nunaaqqiŋlu piqpagillapiakkaŋa. Tarraasriiñ ikniq atqaqtuq qilaŋmiñ aasrii suksraunŋiŋlugich. ¹⁰Aasriiñ tuunŋaq kinnitñiktuaq iliŋitñik siŋitauruq narvaŋanun ikniŋum sulfur-ŋumlu, siŋitauviaknun sivuani niŋrugaaqłuum sivuniksriqiŋŋuaqtimlu. Aasrii iliŋich nagliksaaŋisirut uvlumiłunnuamiłun taimuŋa isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹Suli qiñiqtuŋa aŋiruamik qatiqtaamik aquppiutaqpaŋmik taavrumiŋalu aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuŋaaniñ nunalu qilaglu aullauruk, sumiunniñ paqinnaŋumiñaiqhutik. ¹²Suli qiñiŋitka tuquŋaruat, kamanaiñŋaanlu kamananŋaanlu, qichaqtuat sivuŋaani aquppiutaqpaum. Tarra makpiŋaat aŋmakkaurut, sulipsuuq makpiŋaanŋich iñuulhum. Taapkua tuquŋaruat atannikkaurut savaanŋisigun aglaksimakkaŋisitun makpiŋaani. ¹³Tagium suli tuqułhum aŋalatchivianlu utiqtitkai tuquŋaruapayaat. Iliŋich atannikkaurut atausriuttaaqługich maligutlugu savaanŋat. ¹⁴Aasriiñ tuqułiŋlu ilaan aŋalatchivialu siŋitauruk narvaŋanun ikniŋum. Tarra taamna tugliŋigaa tuqułhum. ¹⁵Tarraasriiñ kisupayaq, atigikkaŋa aglaksimaitman makpiŋaanŋiñi iñuulhum, siŋitaupmiuq narvaŋanun ikniŋum.

Nutaaq Qilak Nutaaglu Nuna

21 ¹Tarani uvaŋa John qiñiqtuŋa nutaamik qilaŋmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilak sivulliglu nuna piiqsuk, taŋiuq piiqmiuqtuuq. ²Suli qiñiŋiga ipqitchuaq nunaaqqiŋ, nutaaq Jerusalem, atqaqtuq

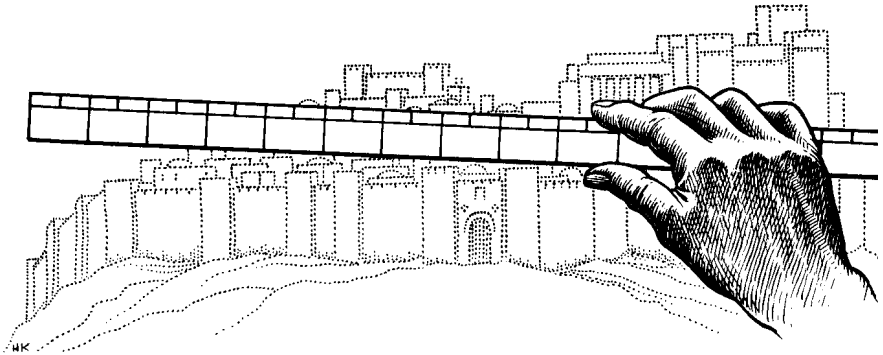
Agaayyutmiñ qılañmiñ, itqanaiyaqsimpluni suli qıñiyunaqusriqsuk-kaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiñun. ³Aasrii tusraaruña nipiqañmik aquppiutaqpañmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutiruiq iñuñnun. Agaayyutim nayuqatiginiagai, aasrii ilinich iñuginiagai. Agaayyun inmiñik itqatauniaqtuq ilinjtñi. ⁴Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjtñiñ. Ilinich tuqqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinjvğulutiñ atniğñautiqağutiñlu tarakñaniñag-laan, atakkii sut sivuani itchuuruat piğñiqsut.”

⁵Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpañmi uqaqtuq, “Atañii, pak-mapak savakkitka supayaat nutaagıuğıgich.” Aasriiñ uqautipsaagaaña, “Aglakkich ukua, atakkii uqałhich uqautigikkatka ukpiğnaqtut ilu-mutuuplutiñlu.” ⁶Sulipsuuq uqautigaaña, “Naanñaniktuiq. Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, aullağniisaaq suli isrukłitchaaq. Kimunliqaa imiguliqsuamun aatchuutiginiagıgı imiq akiılaagıugu suv-liktuağuraaqtuañaniñ imğum iñuunaqtuam. ⁷Kiñapayaaq akimaruaq paitchaktaaqağisiriuiq taapkuniña. Suli ilaan Agaayyutigigisigaaña suli ilaa iğñiğisigıgı. ⁸Aglaali iqsısuruatlu, ukpiqsırsıaitchuatu, nagğunaqtuanik savaaqaqtuatlu, iñuaqtuqtıtu, sayuñaruatu, añațkuuruatu, aagıuaqtuqtuatu, iluqatiñlu sagluturuat, inıqağniagtut narvami ikualaruami ikniğmik sulfur-mıglu. Taamna tuglıgıgaa tuqułhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹Tarani ilañata tallimat malğuk israğulğich tikitchaaña piqaqtuaq tallimat malğunıñ iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malğunıñ aqullıgñik ihuıllıuğutiqpauranik. Uqautigaaña, “Qağğaiñ, qıñıqtinnıagıkpıñ katchuutıyaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.” ¹⁰Ilaan akiyağaaña Ipqitchuakun Irrutchikun iñgıqpaauramun qutchıksuamun, aasriiñ qıñıqtıtkaaña ipqitchuamik nunaaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qılañmiñ Agaayyutmiñ. ¹¹Taamna nunaaqqıq qaumaqağniqsuq kamanautaanik Agaayyutim qaummağinñıqaqtuamik akısuruatun uyağaktun taiyuutıqaqtuatu jasper-mik tapınnıłuktun igalıqtun. ¹²Suli katchıkpaaqtuq qutçılıapiaqtuanik qulıt malğunıñ paaqaqhuni, suli qulıt malğuk israğulğich qaunaksrırut paanik. Paani aglaqağniqsut atıñich qulıt malğuk sıvullıñı Israel-ñum. ¹³Piñasrut paaqpağniqsut avatıllaañani, kivaknam tuñañani piñasrut paaqpaich, nigıqpaum tuñañani piñasrut paaqpaich, uñallam tuñañani piñasrut paaqpaich, suli kanaknam tuñañani piñasrut paaqpaich. ¹⁴Suli katchıñı nunaaqqim turviqağniqsut qulıt malğunıñ uyağañnik aglaqaqtuanik qulıt malğunıñ atıñıtñik uqqıraqtıñıñik ipnaiyaam.

¹⁵Taamna israğulik uqaqtuaq uvañnun piqağniqsuq uuktutmik piłiamik manıñmiñ kaviqsaañı uktuğukıugu nunaaqqim paañılu

(Ap 21.15)

katchinilu. ¹⁶Nunaaqqiq sisamanik iqirguqaḡniqsuq suli taktilaanalu iraqutilaanalu atiplutik. Israḡulgum uuktuḡaa nunaaqqiq uuktuutmi-nik, taktilaanalu iraqutilaanalu kiniktilaanalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷Suli uuktuḡai katchini nunaaqqim. Qutchiksilaqaḡniqsut 216 isigaḡniqtun iḡuum uuktuḡuuḡhatun, uuktuun israḡulgum atuk-kaḡatuntuuq. ¹⁸Suli katchit pilianuniqsut qivliqtaanin uyaḡaḡniñ taiyuutiqaqtuanin jasper-mik. Nunaaqqigli pilianuniqsuq maninmiñ kaviqsaamiñ, tapinniḡukḡugu igaliqtun. ¹⁹Suli turvii katchiniñ nunaaq-qim qiniyunaqusriqsuqsimarut qanusripayaanik akisullapiaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyaḡaḡnik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sapphire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹Aasriin qulit malḡuk paḡi qulit malḡuuniqsut qatiqtaat sunauraqpaich akisuruat. Paallaa pilianuniqsuq atautchimiñ qatiqtaamiñ sunauraqpaḡmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaaqqim inniqsuq saluma-ruamiñ maninmiñ kaviqsaamiñ, tapinniḡukhuni igaliqtun.

²²Uvaḡa John qiniḡitchuḡa agaayyuvikpaḡmik nunaaqqimi, atakkii Ataniq Agaayyun Saḡḡipayaqaqtuaq ipnaiyaḡlu agaayyuvikpaginigik taavruma. ²³Suli nunaaqqiq inuqsrangiñniqsuq siqiniḡmik naaga tatqi-mik qaummatiksraḡmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaq naniḡiplugu taavruma. ²⁴Iñui nunapayaat pisruktaugisirut nunaaqqim qaumanani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suura-payaḡmiknik taruḡa. ²⁵Suli paḡi taavruma umiksimayumiñaitchut uvluqtutilaanatun. Itqaḡisiuḡ, unnuatlaiñniiaqtuq tarani. ²⁶Tikiutigisigaich taruḡa umialgutai suuraḡilu nunam nunaaqqipayaḡata. ²⁷Aglaan kiḡa-payaq salumaitchuaq naaga savaaqaqtuaq naḡḡunallapiaqtuamik naaga sagluturuuq isigumiñaitchuq taruḡa, aglaan kisimiḡ tamatkua iñuich ati-ḡich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpigaḡniñi iñuuruatigun.

22 ¹Tarra israğulgum qıñıqtitkaaña kuunjanik imğan iñuunaqtuam, tapinniñlukługu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpa-
 ɲanıñ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ²sağvaqhuni qitqagun apqutaan
 nunaaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iñuunaqtuat
 asrriuruagaqtuat qulit malğuiñik tatqığağipman ukiumi. Akutuqpalinich
 napaaqtut mamirrutiginigaich nunam iñuñisa. ³Suapayaaq Agaayyutim
 nağğugikkaña pıqutigiplugu killuqsauñ paqitqikkumiñaitchuq nunaaq-
 qimi. Aquppiutaqpaña Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisuruq, suli
 ilaan savaktinjin purvigigisigaat. ⁴Ilinisa qıñigisigaat kiiñaña [kanıqsıl-
 gu irrusripana]. Suli ilaan atqa aglaqağniaqtuq qauñitni. ⁵Taavrumani
 unnuaqatqikkumiñaitchuq; iñuich inuqsratqikkumiñaitchut qaumanjanik
 nangumlu siqinğumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli
 iñuich aňalatchiqataugisirut taimuña isruitchuamun.

Jesus Christ-ñum Aggıñha

⁶Suli israğulgum uqautigaaña, “Tamatkua uqautauruat ukpiğnapiaqtut
 suli ilumutuuplutinj. Suli Atanğuruam, Agaayyutaata irrusrinich sivunik-
 sriqirit, tiliñigaa israğuligikkani ilitchuğipkaquplugich savtigikkani
 sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷Naalağnisitchi, uvaña aggıluagısıruña.
 Quvianamiuruq iñuk kamaksruruq uqañitñik sivuniksriqutinisa ukua
 makpiğaat.”

⁸Uvva John-ñuruña tusraaruq qıñıqlugu tamatkuniña sunik.
 Tarraasriin tusraakapkich qıñıqluğılı sitquqtuña purvigisrukługu sivu-
 gaatnun isigañin israğulgum qıñıqtitchirima tamatkuniña sunik. ⁹Aglaan
 ilaan uqautigaaña, “Taatnaqnak, uvaña savaktauqatauruña ilipni anıqa-
 tiupniñu sivuniksriqirinilı, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksruruq
 uqautinñik ukua makpiğaat. Purvigilugu nangagun Agaayyun.”

¹⁰Tarra ilaan uqautigaaña, “Iriqsimaniaqnagich uqañinich sivuniksri-
 qutinisa ukua makpiğaat, takku piviksraq qallıruq. ¹¹Iñuk pigiitchualiqıruaq
 pigiitchualiqituiñaglı. Suli iñuk salumaitchuq salumaittuiñaglı. Suli iñuk
 nalaunñaruq nalaunñatuiñaglı. Suli iñuk ipqitchuq ipqıqsautuiñaglı.
¹²Naalağnisitchi, aggıluagısıruña. Saagağniağiga akılıutiksrağa qaisak-
 srağa iñupayauramun malıgullugu qanutchimik savaaqapın. ¹³Uvaña
 Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, sivullıq suli aqullıq, aullağniisaaq
 suli isrukıtichaaq.”

¹⁴Quvianamiurut [tamatkua kamaksruruq uuma tillisianik, suli]
 tamatkua igguqtuat atnuğaatın salummaqlugich. Ilinich isitlasriñiaqtut
 paatıgun nunaaqqimun suli niğitlasriplutin asrianik napaaqtuaniñ iñu-
 naqtuam. ¹⁵Nunaaqqim sıłataani ittut qıpmich, aňatkutlu, atlatuqtıtu,
 iñuauqtıtu, aanguanun putqataqtıtu, kisupayaaglı piqpaksruruaglı
 pılıqıruaglı saglutuğimik. ¹⁶“Uvva Jesus-ñuruña, tuyuğigiga israğuli-

ga uqautiltqplusri ukpiqtuanjurusri agaayyuviñni tamatkuniña sunik. Uvaña kanigigaaña kiñuviağiplusalu David-ñum. Qaummagiksuaq uvlaam uvlugiagigaaña.” ¹⁷Suli Ipqitchuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qagğisitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruq taavrumiña uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qagğisitchi.” Suli kiñapayaaq imiguliqsuaq utlautili. Kiñapayaaq imiguktuaq akuqtuili imigmik inuunaqtuamik aatchuusriagilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸Uvaña John, kilillapiagiga inupayaaq tusraaruq uqajititnik sivuniksriqutijisa ukua makpiğaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq ilatiqagisipmigaa iluilliugutiqpauranik aglausimaruani ukunani makpiğaani. ¹⁹Suli kiñapayaaq piiqsikpan uqautijitniñ makpiğaana tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piigñiaqmigaa ilajutiñiksraña asriajiniñ napaqtuan inuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaqqimiñ, aglausimaruaniñ ukunani makpiğaani. ²⁰Taamna nipliğniqsuaq iluqaitnik tamatkuniña uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik aggiluagisiruña.” Amen. Aggiğin Ataniq Jesus. ²¹Iluuqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum nayuutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.